आगमोदयसमितेः सहायकानां नामावली ।

३७०० लल्लुभाइ किशोरदास, मेसाणा.
१००१ नगीनदास जीवणजी, नवसारी.
४२५० उत्तमचंद रवीमचंद, पाटण.
१५०० कस्तूरचंद वीरचंद, मेसाणा.
२००१ रायचंद गुलाबदास, काठीयावाडी.
१००१ सुखाजीदास पुंजीराम, मेसाणा.
१००१ रामकुंवरबाई, पोरबंदर.
१००१ रामचंद हरगोवनदास, मेसाणा.
१००० दाळाभाइ मगनलाल, पाटण.
५५१ गुलालभाइ कामचंद वेरावल.
४२७१ सुधीलाल पन्नालाल, मुंबई.
५०१ त्रिकमदास हीराचंद, मेसाणा.
५०१ नगीनदास छगनलाल, माणसा.
५०२ मंगूबाई, प्रभासपाटण.
५०२ कल्याणचंद कसलीचंद, वेरावल.

५०२ वाडीभाइ देवचंद, कपडवंज.
१००० कस्तूरचंद हीरचंद, सुरत.
६०१ लल्लुभाइ केवलदास, कपडवंज.
५०१ मगनलाल दीपचंद, माणसा.
५०१ परसनबाई, कपडवंज.
२८५१ भगवानदास हीराचंद, सुरत.
५०० पार्वतीबाई, अमदावाद.
५०० मोघीबाई, सुरत.
५०० सोभागचंद माणेकचंद, ...
१००० श्रीजैन संघ, ठाणी.
१००० मगनलाल पीतांबरदास, अमदावाद.
१००० दीपचंद गुलचंद, सुरत.
७५१ हीराकोरबाई, भरूच.
६२५ कस्तूरचंद नानचंद, दमाल.
५०० शांतिनाथनो उपाश्रय, मुंबई.

४२०० उत्तमचंद मूलचंद, सुरत.
४२०० गोडीजीनी पेढी, मुंबई.
१००० अमीचंद गुलालभाइ, सुरत.
५०१ सुनीलाल छगनचंद, ...
१००० सरूपचंद लल्लुभाइ, मेसाणा.
६५१ मोहनलाल गोकलचंद, अमदावाद.
७५० गुलाबचंद अमीचंद, मुंबई.
७५० मंगुभाइ सांकलचंद, सुरत.
५०० कल्याणचंद सोभागचंद, ...
५५० रतनबाई-तेजकोर, ...
५४० नंदकोरबाई, ...
३५०१ मीठाभाइ कल्याणचंद, कपडवंज.
१८०० प्रेमचंद रायचंद, मुंबई.
१७५५ जैनविद्याशाळा, अमदावाद.

॥ अर्हम् ॥

सच्छाये प्रकीर्णकदशके–चउसरणपइण्णयं ।

सावज्जजोगविरई १ उक्कित्तण २ गुणवओ अ. पडिवत्ती ३ । खलिअस्स निंदणा ४ वणतिगिच्छ ५ गुणधारणा चेव ६ ॥१॥ चारित्तस्स विसोही कीरइ सामाइएण किल इहयं । सावज्जेअरजोगाण वज्जणासेवणत्तणओ ॥ २ ॥ दंसणयारविसोही चउवीसायत्थएण किचइ य । अच्चब्भुअगुणकित्तणरूवेण जिणवरिंदाणं ॥ ३ ॥ नाणाईआ उ गुणा तस्संपन्नपडिवत्तिकरणाओ । वंदणएणं विहिणा कीरइ सोही उ तेसिं तु ॥४॥ खलिअस्स य तेसि पुणो

सावद्ययोगविरतिः १ उत्कीर्तनं २ गुणवतश्च प्रतिपत्तिः ३ । स्खलितस्य निन्दनं ४ व्रणचिकित्सा ५ गुणधारणं ६ [3]चैव ॥ १ ॥ चारित्रस्य विशुद्धिः क्रियते सामायिकेन किलेह । सावद्येतरयोगानां वर्जनाऽऽसेवनतः ॥ २ ॥ दर्शनाचारविशुद्धिश्चतुर्विंशत्यात्मस्तवेन क्रियते च । अत्यद्भुतगुणकीर्त्तनरूपेण जिनवरेन्द्राणाम् ॥ ३ ॥ ज्ञानादिका एव गुणास्तत्संपन्नप्रतिपत्तिकरणात् । वन्दनकेन विधिना क्रियते शुद्धि-

---

१ स्तुतिः (लोकस्योद्योतकरः) । २ वन्दनम् । ३ षडावश्यकार्थाधिकाराः ।

१ चउसरणपइन्नयं.

॥ १ ॥

पञ्चाचाराः। उपोद्घातः गा. ११

विहिणा जं निंदणाइ पडिकमणं। तेण पडिक्कमणेणं तेसिंपि अ कीरए सोही ॥५॥ चरणाईयारा(इयाइया)णं जहक्कमं वणतिगिच्छरूवेणं। पडिकमणासुद्धाणं सोही तह काउसग्गेणं ॥ ६ ॥ गुणधारणरूवेणं पचक्खाणेण तवइआरस्स। विरिआयारस्स पुणो सव्वेहिवि कीरए सोही ॥७॥ गय १ वसह २ सीह ३ अभिसेअ ४ दाम ५ ससि ६ दिणयरं ७ झयं ८ कुंभं ९। पउमसर १० सागर ११ विमाण–भवण १२ रयणुचय १३ सिहिं १४ च ॥८॥ अमरिंदनरिंदमुणिंदवंदिअं वंदिउं महावीरं। कुसलाणुबंधि बंधुरमज्झयणं कित्तइस्सामि ॥९॥ चउसरणगमण १ दुक्कडगरिहा २ सुकडाणुमोअणा ३ चेव। एस गणो अणवरयं कायव्वो कुसलहेउत्ति ॥१०॥ अरिहंत सिद्ध साहू केवलिकहिओ सुहावहो धम्मो। एए चउरो चउगइहरणा सरणं लहइ धन्नो ॥ ११॥ अह

रेव तेषां तु ॥ ४ ॥ स्खलितस्य च तेषां पुनर्विधिना यत् निन्दनादि प्रतिक्रमणम्। तेन प्रतिक्रमणेन तेषामपि च क्रियते शुद्धिः ॥ ५ ॥ चरणातिचाराणां यथाक्रमं व्रणचिकित्सारूपेण। प्रतिक्रमणाशुद्धानां शुद्धिस्तथा कायोत्सर्गेण ॥ ६ ॥ गुणधारणरूपेण प्रत्याख्यानेन तपोऽतिचारस्य (शुद्धिः)। वीर्याचारस्य पुनः सर्वैरपि क्रियते शुद्धिः ॥ ७ ॥ गजं वृषभं सिंहं अभिषेकं (श्रियः) दाम शशिनं दिनकरं ध्वजं कुम्भम्। पद्मसरः सागरं विमानभवनं रत्नोच्चयं शिखिनं च[3] ॥८॥ अमरेन्द्रनरेन्द्रमुनीन्द्रवन्दितं वन्दित्वा महावीरम्। कुशलानुबन्धि बन्धुरमध्ययनं कीर्तयिष्यामि ॥९॥ चतुःशरणगमनं दुष्कृतगर्हा सुकृतानुमोदना चैव। एष गणोऽनवरतं कर्त्तव्यः कुशलहेतुरिति ॥१०॥ अर्हन्तः १

॥ १ ॥

१ चरणाईयाइयाणं (प्र०) चरणातिगादीनाम्। २ आवश्यकपद्धेन पञ्चाचारशुद्धिः। ३ एतान् पश्यन्ति जिनमातरः।

सो जिणभत्तिभरुच्छरंतरोमंचकंचुअकरालो। पहरिसपणउम्मीसं सीसंमि कयंजली भणइ ॥ १२ ॥ रागद्दोसारीणं हंता कम्मट्ठगाइ अरिहंता। विसयकसायारीणं अरिहंता हुंतु मे सरणं ॥ १३ ॥ रायसिरिमुवकसि[सि]त्ता तवचरणं दुच्चरं अणुचरित्ता। केवलसिरिमरिहंता० ॥ १४ ॥ थुइवंदणमरिहंता अमरिंदनरिंदपूअमरिहंता। सासयसुहमरहंता० ॥ १५ ॥ परमणगयं मुणंता जोइंदमहिंदझाणमरहंता। धम्मकहं अरहंता अरिहंता० ॥ १६ ॥ सव्वजिआणमहिंसं अरहंता सच्चवयणमरहंता। बंभव्वयमरहंता० ॥ १७ ॥ ओसरणमवसरित्ता चउतीसं अइसए निसेवित्ता। धम्मकहं च कहंता अरिहंता० ॥ १८ ॥ एगाइ गिराऽणेगे संदेहे देहिणं समं

सिद्धाः २ साधवः ३ केवलिकथितः सुखावहो धर्मः ४। एतांश्चतुरश्चतुर्गतिहरणान् शरणं लभते धन्यः ॥ ११ ॥ अथ स जिनभक्तिभरोच्छलद्रोमाञ्चकञ्चुककरालः। प्रहर्षप्रणयोन्मिश्रं शीर्षे कृताञ्जलिर्भणति ॥ १२ ॥ रागद्वेषारीणां हन्तारः कर्माष्टकाद्यरीणां हन्तारः। विषयकषायारीणां (हन्तारः) अर्हन्तो भवन्तु मे शरणम् ॥१३॥ राजश्रियमुपक्रम्य तपश्चरणं दुश्चरमनुचर्य। केवलश्रियमर्हन्तोऽर्हन्तो भवन्तु मे शरणम् ॥ १४ ॥ स्तुतिवन्दनमर्हन्तोऽमरेन्द्रनरेन्द्रपूजामर्हन्तः। शाश्वतसुखमर्हन्तोऽर्हन्तो० ॥ १५ ॥ परमनोगतं जानन्तो योगीन्द्रमहेन्द्रध्यानमर्हन्तः। धर्मकथामर्हन्तोऽर्हन्तो० ॥ १६ ॥ सर्वजीवानामहिंसामर्हन्तः सत्यवचनमर्हन्तः। ब्रह्मव्रतमर्हन्तोऽर्हन्तो० ॥ १७ ॥ समवसरणे समवसृत्य चतुस्त्रिंशतमतिशयान् निषेव्य। धर्मकथां कथयन्तः० ॥ १८ ॥ एकया गिरा अनेकान् सन्देहान्

१ ०मवकसित्ता(प्र०)अवकस्य ॥

छित्ता । तिहुयणमणुसासंता अरिहंता० ॥ १९ ॥ वयणामएण भुवणं निव्वाविंता गुणेसु ठावंता । जिअलोअ-मुद्धरंता अरिहंता० ॥ २० ॥ अचब्भुयगुणवंते निअजससससहरपसाहिअदिअंते । निअयमणाइअणंते पडिवन्नो सरणमरिहंते ॥ २१ ॥ उज्झिअजरमरणाणं समत्तदुक्खत्तसत्तसरणाणं । तिहुअणजणसुहयाणं अरिहंताणं नमो ताणं ॥ २२ ॥ अरिहंतसरणमलसुद्धिलद्धसुविसुद्धसिद्धबहुमाणो । पणयसिररइयकरकमलसेहरो सहरिसं भणइ ॥ २३ ॥ कम्मट्ठक्खयसिद्धा साहाविअनाणदंसणसमिद्धा । सव्वट्ठलद्धिसिद्धा ते सिद्धा हुंतु मे सरणं ॥२४॥ तिअलोअमत्थयत्था परमपयत्था अचिंतसामत्था । मंगलसिद्धपयत्था सिद्धा सरणं सुहपसत्था ॥ २५ ॥ मूलुक्खयपडिवक्खा अमूढलक्खा सजोगिपच्चक्खा । साहाविअत्तसुक्खा सिद्धा सरणं परममुक्खा ॥ २६ ॥ पडिपिल्लिअपडिणीया समग्गझाणग्गिदड्ढभवबीआ । जोईसरसरणीया सिद्धा सरणं सुमरणीया ॥ २७ ॥ पा-

देहिनां युगपच्छित्त्वा । त्रिभुवनमनुशासतः० ॥ १९ ॥ वचनामृतेन भुवनं निर्वापयन्तो गुणेषु स्थापयन्तः । जीवलोकमुद्धर्तारः० ॥ २० ॥ अत्यद्भुतगुणवतो निजयशःशशधरप्रभासितदिगन्तान् । नियतमनाद्यनन्तान् प्रतिपन्नः शरणमर्हतः ॥ २१ ॥ उज्झितजरामरणेभ्यः समस्तदुःखार्तसत्त्वशरणेभ्यः । त्रिभुवनजनसुखदेभ्योऽर्हद्भ्यो नमस्तेभ्यः ॥ २२ ॥ अर्हच्छरणमलशुद्धिलब्धसुविशुद्धसिद्धबहुमानः । प्रणयशिरोरचितकरकमलशेखरः सहर्षं भणति ॥ २३ ॥ कर्माष्टकक्षयसिद्धाः स्वाभाविकज्ञानदर्शनसमृद्धाः । सर्वार्थलब्धिसिद्धास्ते सिद्धा भवन्तु मम शरणम् ॥ २४ ॥ त्रिलोकमस्तकस्थाः परमपदस्था अचिन्त्यसामर्थ्याः । मङ्गलसिद्धपदार्थाः सिद्धाः शरणं सुखप्रशस्ताः ॥ २५ ॥ मूलोत्खातप्रतिपक्षा अमूढलक्षाः सयोगिप्रत्यक्षाः । स्वाभाविकात्मसौख्याः सिद्धाः शरणं परममोक्षाः ॥ २६ ॥ प्रतिप्रेरितप्रत्य-

विपपरमाणंदा गुणनीसंदा विभिन्न(विईण्ण]भवकंदा। लहुईकयरविचंदा सिद्धा सरणं खविअदंदा ॥ २८ ॥ उवलद्धपरमबंभा दुल्लहलंभा विमुक्कसंरंभा। भुवणघरधरणखंभा सिद्धा सरणं निरारंभा ॥ २९ ॥ सिद्धसरणेण नवबंभहेउसाहुगुणजणिअबहुमाणो (अणुराओ]। मेइणिमिलंतसुपसत्थमत्थओ तत्थिमं भणइ ॥ ३० ॥ जिअलोअबंधुणो कुगइसिंधुणो पारगा महाभागा। नाणाइएहिं सिवसुक्खसाहगा साहुणो सरणं ॥ ३१ ॥ केवलिणो परमोही विउलमई सुअहरा जिणमयंमि। आयरिअ उवज्झाया ते सव्वे साहुणो सरणं ॥ ३२ ॥ चउदसदसनवपुव्वी दुवालसिक्कारसंगिणो जे अ.। जिणकप्पाहालंदिअ परिहारविसुद्धिसाहू अ ॥ ३३ ॥ खीरासवमहुआसवसंभिन्नस्सोअकुट्ठबुद्धी अ। चारणवेउविपयाणुसारिणो साहुणो सरणं ॥ ३४ ॥ उज्झियवइर-

---

नीकाः शमध्यानाग्निदग्धभवबीजाः। योगीश्वरसरणीयाः (शरणीयाः) सिद्धाः शरणं स्मरणीयाः ॥ २७ ॥ प्रापितपरमानन्दा गुणनिस्सन्दा विभिन्न (विदीर्ण) भवकन्दाः। लघूकृतरविचन्द्राः सिद्धाः शरणं क्षपितद्वन्द्वाः ॥ २८ ॥ उपलब्धपरमब्रह्माणो दुर्लभलाभा विमुक्तसंरम्भाः। भुवनगृहधरणस्तम्भाः सिद्धाः शरणं निरारम्भाः ॥ २९ ॥ सिद्धशरणेन नवब्रह्महेतुसाधुगुणजनितबहुमानः (०तानुरागः)। मेदिनीमिलत्सुप्रशस्तमस्तकस्तत्रेदं भणति ॥ ३० ॥ जीवलोकबन्धवः कुगतिसिन्धोः पारगा महाभागाः। ज्ञानादिकैः शिवसौख्यसाधकाः साधवः शरणम् ॥ ३१ ॥ केवलिनः परमावधयो विपुलमतयः श्रुतधरा जिनमते। आचार्या उपाध्यायास्ते सर्वे साधवः शरणम् ॥ ३२ ॥ चतुर्दशदशनवपूर्विणो द्वादशैकादशाङ्गिनो ये च। जिनकल्पिका यथालन्दिकाः परिहारविशुद्धिकसाधवश्च ॥ ३३ ॥ क्षीराश्रवमध्वाश्रवसंभिन्नश्रोतसः कोष्ठबुद्धिश्च। चारणवैक्रियपदानुसारिणः साधवः शरणम् ॥ ३४ ॥ उज्झितवैरविरोधा नित्यमद्रोहाः प्रशा-

विरोहा निघमवोहा पसंतमुहसोहा । अभिमयगुणसंदोहा हयमोहा साहुणो सरणं ॥ ३५ ॥ खंडिअसिणेहदामा अकामधामा निकामसुहकामा । सुपुरिसमणाभिरामा आयारामा मुणी सरणं ॥ ३६ ॥ मिल्हिअविसयकसाया उज्झियघरघरणिसंगसुहसाया । अकलिअहरिसविसाया साहू सरणं गयपमाया ॥ ३७ ॥ हिंसाइदोससुन्ना कयकारुन्ना सयंभुरूप्पन्ना (प्पुण्णा] । अजरामरपहखुन्ना साहू सरणं सुकयपुन्ना ॥ ३८ ॥ कामविडंपणचुक्का कलिमलमुक्का विवि(मु)क्कचोरिक्का । पावरयसुरयरिक्का साहू गुणरयणचच्चिक्का ॥ ३९ ॥ साहुत्तसुट्ठिया जं आयरिआई तओ य ते साहू । साहुभणिएण गहिया तम्हा ते साहुणो सरणं ॥४०॥ पडिवन्नसाहुसरणो सरणं काउं पुणोवि जिणधम्मं । पहरिसरोमंचपवंचकंचुअंचिअतणू भणइ ॥ ४१ ॥ पवरसुकएहिँ पत्तं

न्तमुखशोभाः । अभिमतगुणसन्दोहा हतमोहाः साधवः शरणम् ॥ ३५ ॥ खण्डितस्नेहदामानोऽकामधामानो निकामसुखकामाः । सुपुरुषमनोऽभिरामा आत्मारामा मुनयः शरणम् ॥ ३६ ॥ मुक्तविषयकषाया उज्झितगृहगृहिणीसङ्गसुखसाताः । अकलितहर्षविषादाः साधवः शरणं गतप्रमादाः ॥ ३७ ॥ हिंसादिदोषशून्याः कृतकारुण्याः स्वयम्भूरूपप्रज्ञाः (पूर्णाः) । क्षुण्णाजरामरपथाः साधवः शरणं सुकृतपूर्णाः ॥ ३८ ॥ त्यक्तकामविडम्बनाः मुक्तकलिमला विवि(मु)क्तचौर्याः । रिक्तपापरजःसुरताः साधवो गुणरत्नमण्डिताः ॥ ३९ ॥ साधुत्वसुस्थिता यद् आचार्यादयस्ततश्च ते साधवः । साधुभणनेन गृहीतास्तस्मात्ते साधवः शरणम् ॥ ४० ॥ प्रतिपन्नसाधुशरणः शरणं कर्तुं पुनरपि जिनधर्मम् । प्रहर्षरोमाञ्चप्रपञ्चकञ्चुकाञ्चिततनुर्भणति ॥४१॥ प्रवरसुकृतैः प्राप्तं पात्रैरपि परं कैश्चिन्न प्राप्तम् । तं केवलिप्रज्ञप्तं

पत्तेहिवि नवरि केहिवि न पत्तं । तं केवलिपन्नत्तं धम्मं सरणं पवन्नोऽहं ॥ ४२ ॥ पत्तेण अपत्तेण य पत्ताणि अ जेण नरसुरसुहाइं । मुक्खसुहं पुण पत्तेण नवरि धम्मो स मे सरणं ॥ ४३ ॥ निद्दलिअकलुसकम्मो कयसुहजम्मो खलीकयअहम्मो । पमुहपरिणामरम्मो सरणं मे होउ जिणधम्मो ॥ ४४ ॥ कालत्तएवि न मयं जम्मणजरमरणवाहिसयसमयं । अमयं व बहुमयं जिणमयं च सरणं पवन्नोऽहं ॥ ४५ ॥ पसमिअकामपमोहं दिट्ठादिट्ठेसु नकलिअविरोहं । सिवसुहफलयममोहं धम्मं सरणं पवन्नोऽहं ॥ ४६ ॥ नरयगइगमणरोहं गुणसंदोहं पवाइनिक्खोहं । निहणिअवम्महजोहं धम्मं सरणं पवन्नोऽहं ॥ ४७ ॥ भासुरसुवन्नसुंदररयणालंकारगारवमहग्घं । निहिमिव दोगच्चहरं धम्मं जिणदेसिअं वंदे ॥ ४८ ॥ चउसरणगमणसंचिअसुचरिअरोमंचअंचिअसरीरो । कयदुक्कडगरिहा असुहकम्मक्खयकंखिरो भणइ ॥ ४९ ॥ इहभविअमन्नभविअं मिच्छत्तपवत्तणं

धर्मं शरणं प्रपन्नोऽहम् ॥ ४२ ॥ पात्रेण अपात्रेण च प्राप्तानि येन नरसुरसुखानि । मोक्षसुखं पुनः पात्रेणैव केवलो धर्मः स मे शरणम् ॥ ४३ ॥ निर्दलितकलुषकर्मा कृतशुभजन्मा खलीकृताधर्मः । प्रमुखपरिणामरम्यः शरणं मे भवतु जिनधर्मः ॥ ४४ ॥ कालत्रयेऽपि न मृतं जन्मजरामरणव्याधिशतशमकम् । अमृतमिव बहुमतं जिनमतं च शरणं प्रपन्नोऽहम् ॥ ४५ ॥ प्रशमितकामप्रमोदं दृष्टादृष्टयोर्नकलितविरोधम् । शिवसुखफलदममोघं धर्मं शरणं प्रपन्नोऽहम् ॥ ४६ ॥ नरकगतिगमनरोधकं गुणसन्दोहं प्रवादिनिःक्षोभम् । निहतमन्मथयोधं धर्मं शरणं प्रपन्नोऽहम् ॥ ४७ ॥ भास्वरसुवर्णसुन्दररचना(रत्ना)लङ्कारगौरवमहार्घम् । निधिमिव दौर्गत्यहरं धर्मं जिनदेशितं वन्दे ॥ ४८ ॥ चतुःशरणगमनसञ्चितसुचरितरोमाञ्चाञ्चितशरीरः । कृतदुष्कृतगर्होऽशुभकर्मक्षयकाङ्क्षी भणति ॥ ४९ ॥ ऐहभवि-

जमहिगरणं । जिणपवयणपडिकुट्ठं दुट्ठं गरिहामि तं पावं ॥ ५० ॥ मिच्छत्ततमंधेणं अरिहंताइसु अवन्नवयणं जं । अन्नाणेण विरइअं इण्हिं गरिहामि तं पावं ॥ ५१ ॥ सुअधम्मसंघसाहुसु पावं पडिणीअयाइ जं रइअं । अन्नेसु अ पावेसुं इण्हिं गरिहामि० ॥ ५२ ॥ अन्नेसु अ जीवेसुं मित्तीकरुणाइगोयरेसु कयं । परिआवणाइ दुक्खं इण्हिं गरिहामि तं पावं ॥ ५३ ॥ जं मणवयकाएहिं कयकारिअअणुमईहिं आयरियं । धम्मविरुद्धमसुद्धं सव्वं गरिहामि तं पावं ॥ ५४ ॥ अह सो दुक्कडगरिहादलिउक्कडदुक्कडो फुडं भणइ । सुकडाणुरायसमुइन्नपुन्नपुलयंकुरकरालो ॥ ५५ ॥ अरिहत्तं अरिहंतेसु जं च सिद्धत्तणं च सिद्धेसु । आयारं आयरिए उवज्झायत्तं उवज्झाए ॥ ५६ ॥ साहूण साहुचरिअं च देसविरइं च सावयजणाणं । अणुमन्ने सव्वेसिं सम्मत्तं सम्मदिट्ठीणं ॥ ५७ ॥ अहवा सव्वं चिअ वीअरायवयणाणुसारि जं सुकयं । कालत्तएवि तिविहं अणुमोएमो तयं सव्वं ।

कमन्यदपि किं मिथ्यात्वप्रवर्त्तनं यदधिकरणम् । जिनप्रवचनप्रतिकुष्टं दुष्टं गर्हे तत्पापम् ॥५०॥ मिथ्यात्वतमोऽन्धेन अर्हदादिषु अवर्णवचनं यत् । अज्ञानेन विरचितं इदानीं गर्हे तत्पापम् ॥ ५१ ॥ श्रुतधर्मसङ्घसाधुषु पापं प्रत्यनीकतादि यद्रचितम् । अन्येषु च पापेषु (यत्कृतं) इदानीं गर्हे तत्पापम् ॥५२॥ अन्येष्वपि जीवेषु मैत्रीकरुणादिगोचरेषु कृतम् । परितापनादि दुःखं इदानीं गर्हे तत्पापम् ॥ ५३ ॥ यत् मनोवचनकायैः कृतकारितानुमतिभिराचरितम् । धर्मविरुद्धमशुद्धं सर्वं गर्हे तत्पापम् ॥ ५४ ॥ अथ स दुष्कृतगर्हादलितोत्कटदुष्कृतः स्फुटं भणति । सुकृतानुरागसमुदीर्णपुण्यपुलकाङ्कुरकरालः ॥ ५५ ॥ अर्हत्त्वमर्हत्सु यच्च सिद्धत्वं च सिद्धेषु आचार्ये आचारम्, उपाध्याये उपाध्यायत्वं च ॥ साधूनां साधुचरितं, देशविरतिं च श्रावकजनानाम् । अनुमन्ये सर्वेषां सम्यक्त्वं सम्यग्दृष्टीनाम् ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ अथवा

दुक्कडनिंदा सुकृतानु. ५८

सुहपरिणामो निचं चउसरणगमाइ आयरं जीवो। कुसलपयडीउ बंधइ बद्धाउ सुहाणुबंधाउ ॥ ५९ ॥ मंदणुभावा बद्धा तिव्वणुभावाउ कुणइ ता चेव। असुहाउ निरणुबंधाउ कुणइ तिव्वाउ मंदाउ ॥ ६० ॥ ता एयं कायव्वं बुहेहि निच्चंपि संकिलेसम्मि। होइ तिकालं सम्मं असंकिलेसंमि सुकयफलं ॥ ६१ ॥ चउरंगो जिणधम्मो न कओ चउरंगसरणमवि न कयं। चउरंगभवुच्छेओ न कओ हा हारिओ जम्मो ॥ ६२ ॥ इअ-जीवपमायमहारिवीरभदंतमेअमज्झयणं। झाएसु तिसंझमवंझकारणं निव्वुइसुहाणं ॥६३॥ चउसरणं समत्तं ॥१॥

अथातुरप्रत्याख्यानप्रकीर्णकम् ॥ २ ॥

देसिक्कदेसविरओ सम्मद्दिट्ठी मरिज्ज जो जीवो। तं होइ बालपंडियमरणं जिणसासणे भणियं ॥ १ ॥ ६४ ॥ पंच य अणुव्वयाइं सत्त उ सिक्खा उ देसजइधम्मो। सव्वेण व देसेण व तेण जुओ होइ देसजई ॥ २ ॥ ६५ ॥

सर्वमेव वीतरागवचनानुसारि यत्सुकृतम्। कालत्रयेऽपि त्रिविधं अनुमोदयामि तत्सर्वम् ॥५८॥ शुभपरिणामो नित्यं चतुःशरणगमनादि आचरन् जीवः। कुशलप्रकृतीर्बध्नाति, बद्धाः (अशुभानुबन्धाः) शुभानुबन्धाः ॥ मन्दानुभावा (शुभाः) बद्धास्तीव्रानुभावास्ता एव करोति। अशुभा निरनुबन्धाः करोति तीव्राश्च मन्दाः ॥ ५९ ॥ ६० ॥ तद् एतत् कर्त्तव्यं बुधैर्नित्यमपि सङ्क्लेशे। भवति त्रिकालं सम्यक् असङ्क्लेशे सुकृतफलम् ॥६१॥ चतुरङ्गो जिनधर्मो न कृतः, चतुरङ्गशरणमपि न कृतम्। चतुरङ्गभवोच्छेदो न कृतो हा! हारितं जन्म ॥६२॥ इति-जीवप्रमादमहाऽरिवीरं भद्रान्तमेतदध्ययनम्। ध्याये त्रिसन्ध्यमवन्ध्यकारणं निर्वृतिसुखानाम्॥६३॥ इति चतुःशरणप्रकीर्णकम् ॥१॥

अथातुरप्रत्याख्यानम् ॥२॥ देशैकदेशविरतः सम्यग्दृष्टिर्म्रियते यो जीवः। तद् भवति बालपण्डितमरणं जिनशासने भणितम् ॥१॥ पञ्च

पाणिवहमुसावाए अदत्तपरदारनियमणेहिं च । अपरिमिइच्छाओऽवि य अणुव्वयाइं विरमणाइं ॥ ३ ॥ ६६ ॥ भोजं च दिसावेरमणं अणत्थदंडाउ जं च वेरमणं । देसावगासियंपिय गुणव्वयाइं भवे ताइं ॥ ४ ॥ ६७ ॥ भोगाणं परिसंखा सामाइयअतिहिसंविभागो य । पोसहविही य सव्वो चउरो सिक्खाउ वुत्ताओ ॥ ५ ॥ ६८ ॥ आसुक्कारे मरणे अच्छिन्नाए य जीवियासाए । नाएहिं वा अमुक्को पच्छिमसंलेहणमकिच्चा ॥ ६ ॥ ६९ ॥ आलोइय निस्सल्लो सघरे चेवारुहित्तु संथारं । जइ मरइ देसविरओ तं वुत्तं बालपंडिययं ॥ ७ ॥ ७० ॥ जो भत्तपरिन्नाए उवक्कमो वित्थरेण निद्दिट्ठो । सो चेव बालपंडियमरणे नेओ जहाजुग्गं ॥ ८ ॥ ७१ ॥ वेमाणिएसु कप्पोवगेसु नियमेण तस्स उववाओ । नियमा सिज्झइ उक्कोसएण सो सत्तमंमि भवे ॥ ९ ॥ ७२ ॥ इय बालपंडियं होइ मरणमरिहंतसासणे दिट्ठं (भणियं) । इत्तो पंडियपंडियमरणं वुच्छं समासेणं ॥ १० ॥ ७३ ॥

चाणुव्रतानि सप्तैव शिक्षा देशयतिधर्मः । सर्वेण वा देशेन वा तेन युतो भवति देशयतिः ॥ २ ॥ प्राणिवधमृषावादादत्तपरदारनियमनैश्च । अपरिमितेच्छातोऽपि च विरमणान्यणुव्रतानि ॥ ३ ॥ यश्च दिग्विरमणं अनर्थदण्डात् यश्च विरमणम् । देशावकाशिकमपि च गुणव्रतानि भवेयुस्तानि ॥४॥ भोगानां परिसङ्ख्या सामायिकमतिथिसंविभागश्च । पौषधविधिस्तु सर्वः चतस्रः शिक्षा उक्ताः ॥५॥ आशुकारे मरणे अच्छिन्नायां च जीविताशायाम् । ज्ञातिभिर्वोऽमुक्तः पश्चिमसंलेखनां वाऽकृत्वा ॥ आलोच्य निःशल्यः स्वगृह एवारुह्य संस्तारकम् । यदि म्रियते देशविरतस्तदुक्तं बालपण्डितम् ॥ ६ ॥ ७ ॥ यो भक्तपरिज्ञायामुपक्रमो विस्तरेण निर्दिष्टः । स एव बालपण्डितमरणे ज्ञेयो यथायोग्यः ॥ ८ ॥ वैमानिकेषु कल्पोपगेषु नियमेन तस्योपपातः । नियमात्सिद्ध्यत्युत्कृष्टतः स सप्तमे भवे ॥ ९ ॥ इति बालपण्डितं भवति

इच्छामि भंते! उत्तमट्ठं पडिक्कमामि अईयं पडिक्कमामि अणागयं पडिक्कमामि पच्चुप्पन्नं पडिक्कमामि कयं पडिक्कमामि कारियं पडिक्कमामि अणुमोइयं पडिक्कमामि मिच्छत्तं पडिक्कमामि असंजमं पडिक्कमामि कसायं पडिक्कमामि पावप्पओगं पडिक्कमामि, मिच्छादंसणपरिणामेसु वा इहलोगेसु वा परलोगेसु वा सच्चित्तेसु वा अच्चित्तेसु वा पंचसु इंदियत्थेसु वा, अन्नाणंझाणे अणायारंझाणे कुदंसणंझाणे कोहंझाणे माणंझाणे मायंझाणे लोभंझाणे रागंझाणे दोसंझाणे मोहंझाणे इच्छंझाणे मिच्छंझाणे मुच्छंझाणे संकंझाणे कंखंझाणे गेहिंझाणे आसंझाणे तण्हंझाणे छुहंझाणे पंथंझाणे पंथाणंझाणे निद्दंझाणे नियाणंझाणे नेहंझाणे कामंझाणे कलुसंझाणे कलहंझाणे जुज्झंझाणे निजुज्झंझाणे संगंझाणे संगहंझाणे ववहारंझाणे कयविक्कयंझाणे अणत्थदंडंझाणे आभोगंझाणे अणाभोगंझाणे अणाइल्लंझाणं वेरंझाणे वियक्कंझाणे हिंसंझाणे हासंझाणे पहासंझाणे

मरणमर्हच्छासने दृष्टम् (भणितं) । इतः पण्डितपण्डितमरणं वक्ष्ये समासेन ॥ १० ॥ इच्छामि भदन्त! उत्तमार्थं प्रतिक्रमामि अतीतं प्र० अनागतं प्र० प्रत्युत्पन्नं प्र० कृतं प्र० कारितं प्र० अनुमोदितं प्र० मिथ्यात्वं प्र० असंयमं प्र० कषायं प्र० पापप्रयोगं प्र० ११, मिथ्यादर्शनपरिणामेषु वा इहलोकेषु वा परलोकेषु वा सचित्तेषु वा अचित्तेषु वा पञ्चस्विन्द्रियार्थेषु वा ६ (तस्स मिथ्यादुष्कृतम्) अज्ञानध्याने अनाचारध्याने कुदर्शनध्याने क्रोधध्याने मानध्याने मायाध्याने लोभध्याने रागध्याने द्वेषध्याने मोहध्याने इच्छाध्याने मिथ्याध्याने मूर्च्छाध्याने शङ्काध्याने काङ्क्षाध्याने गृद्धिध्याने आशाध्याने तृष्णाध्याने क्षुद्ध्याने पथिध्याने प्रस्थानध्याने निद्राध्याने निदानध्याने स्नेहध्याने कामध्याने कलुषध्याने कलहध्याने युद्धध्याने नियुद्धध्याने संगध्याने संग्रहध्याने व्यवहारध्याने क्रयविक्रयध्याने अनर्थदण्डध्याने आभो-

पओसंझाणे फरुसंझाणे भयंझाणे रूवंझाणे अप्पपसंसंझाणे परनिंदंझाणे परगरिहंझाणे परिग्गहंझाणे परपरिवायंझाणे परदूसणंझाणे आरंभंझाणे संरंभंझाणे पावाणुमोअणंझाणे अहिगरणंझाणे असमाहिमरणंझाणे कम्मोदयपच्चयंझाणे इड्ढिगारवंझाणे रसगारवंझाणे सायागारवंझाणे अवेरमणंझाणे अमुत्तिमरणंझाणे, पसुत्तस्स वा पडिबुद्धस्स वा जो मे कोई देवसिओ राइओ उत्तमट्ठे अइक्कमो वइक्कमो अईयारो अणायारो तस्स मिच्छामिदुक्कडं (सूत्रं १) एस करेमि पणामं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स। सेसाणं च जिणाणं सगणहराणं च सव्वेसिं ॥ ११ ॥ ७४ ॥ सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामित्ति अलियवयणं च। सव्वमदिन्नादाणं मेहुण्णपरिग्गहं चेव ॥ १२ ॥७५॥ सम्मं मे सव्वभूएसु, वेरं मज्झ न केणई। आसाउ ओसिरित्ताणं, समाहिमणुपालए ॥१३॥७६॥

गध्याने अनाभोगध्याने ऋणाविलध्याने वैरध्याने वितर्कध्याने हिंसाध्याने हासध्याने प्रहासध्याने प्रद्वेषध्याने परुषध्याने भयध्याने रूपध्याने आत्मप्रशंसाध्याने परनिन्दाध्याने परगर्हाध्याने परिग्रहध्याने परपरिवादध्याने परदूषणध्याने आरम्भध्याने संरम्भध्याने पापानुमोदनध्याने अधिकरणध्याने असमाधिमरणध्याने कर्मोदयप्रत्ययध्याने ऋद्धिगौरवध्याने रसगौरवध्याने सातगौरवध्याने अविरमणध्याने अमुक्तिमरणध्याने ६३। प्रसुप्तस्य वा प्रतिबुद्धस्य वा यो मया कश्चिद्दैवसिको रात्रिक उत्तमार्थोऽतिक्रमो व्यतिक्रमोऽतिचारोऽनाचारस्तस्य मिथ्या मे दुष्कृतम्। एष करोमि प्रणामं जिनवरवृषभाय वर्द्धमानाय। शेषेभ्यश्च जिनेभ्यः सगणधरेभ्यश्च सर्वेभ्यः ॥११॥ सर्वं प्राणारम्भं प्रत्याख्याम्यलीकवचनं च। सर्वमदत्तादानं मैथुनं परिग्रहं चैव ॥१२॥ साम्यं मे सर्वभूतेषु वैरं मम न केनचित्। आशा व्युत्सृज्य (तोऽपहृत्य) समाधि-

सव्वं चाहारविहिं सन्नाओ गारवे कसाए य। सव्वं चेव ममत्तं चएमि सव्वं खमावेमि ॥१४॥७७॥ हुज्जा इमंमि समए उवक्कमो जीवियस्स जइ मज्झ। एयं पच्चक्खाणं विउला आराहणा होउ ॥ १५ ॥ ७८ ॥ सव्वदुक्खपहीणाणं, सिद्धाणं अरहओ नमो। सद्दहे जिणपन्नत्तं, पच्चक्खामि य पावगं ॥१६॥७९॥ नमुत्थु धुयपावाणं, सिद्धाणं च महेसिणं। संथारं पडिवज्जामि, जहा केवलिदेसियं ॥ १७ ॥ ८० ॥ जं किंचिवि दुच्चरियं तं सव्वं वोसिरामि तिविहेणं। सामाइयं च तिविहं करेमि सव्वं निरागारं ॥१८॥८१॥ बज्झं अब्भितरं उवहिं, सरीराइ सभोयणं। मणसावयकाएहिं, सव्वभावेण वोसिरे ॥ १९ ॥ ८२ ॥ सव्वं पाणारंभं० ॥ २० ॥ ८३ ॥ सम्मं मे सव्वभूएसु० ॥२१॥८४॥ रागं बंधं पओसं च, हरिसं दीणभावयं। उस्सुगत्तं भयं सोगं, रइं अरइं च वोसिरे ॥ २२ ॥८५॥ ममत्तं परिवज्जामि, निम्ममत्तं उवट्ठिओ। आलंबणं च मे आया, अवसेसं च वोसिरे ॥ २३ ॥ ८६ ॥

मनुपालयामि ॥१३॥ सर्वमाहारविधिं च सञ्ज्ञा गौरवाणि कषायांश्च। सर्वमेव ममत्वं त्यजामि सर्वं क्षमयामि ॥ १४ ॥ भवेदस्मिन् समये उपक्रमो जीवितस्य यदि मम। एतत्प्रत्याख्यानं विपुलाऽऽराधना भवतु ॥१५॥ प्रक्षीणसर्वदुःखेभ्यः सिद्धेभ्योऽर्हद्भ्यो नमः। श्रद्दधे जिनप्रज्ञप्तं प्रत्याख्यामि च पापकम् ॥ १६ ॥ नमोऽस्तु धूतपापेभ्यः सिद्धेभ्यश्च महर्षिभ्यः। संस्तारं प्रतिपद्ये यथा केवलिदेशितम् ॥ १७ ॥ यत् किञ्चिदपि दुश्चरितं तत्सर्वं व्युत्सृजामि त्रिविधेन। सामायिकं च त्रिविधं करोमि सर्वं निराकारम् ॥१८॥ बाह्यमभ्यन्तरमुपधिं शरीरादि सभोजनम्। मनोवाक्कायैः सर्वभावेन व्युत्सृजामि ॥ १९ ॥ सर्वं प्राणारम्भं ॥ २० ॥ साम्यं मे सर्वभूतेषु० ॥२१॥ रागं बन्धं प्रद्वेषं च हर्षं दीनभावताम्। उत्सुकत्वं भयं शोकं रतिमरतिं च व्युत्सृजामि ॥ २२ ॥ ममत्वं परिवर्जयामि निर्ममत्वमुपस्थितः। आलम्बनं च मे

आया हु महं नाणे आया मे दंसणे चरित्ते य। आया पच्चक्खाण आया मे संजमे जोगे ॥ २४॥८७॥ एगो वयइ जीवो, एगो चेवुववज्जई। एगस्स चेव मरणं, एगो सिज्झइ नीरओ ॥२५॥८८॥ एगो मे सासओ अप्पा, नाणदंसणसंजुओ। सेसा मे बाहिरा भावा, सधे संजोगलक्खणा ॥ २६ ॥ ८९ ॥ संजोगमूला जीवेणं, पत्ता दुक्खपरंपरा। तम्हा संजोगसंबंधं, सबभावेण (सवं तिविहेण) वोसिरे ॥ २७ ॥ ९० ॥ मूलगुणे उत्तरगुणे जे मे नाराहिया पमाएणं। तमहं सवं निंदे पडिक्कमे आगमिस्साणं ॥ २८ ॥ ९१ ॥ सत्त भए अट्ठ मए सन्ना चत्तारि गारवे तिन्नि। आसायण तेत्तीसं रागं दोसं च गरिहामि ॥ २९ ॥ ९२ ॥ अस्संजममन्नाणं मिच्छत्तं सबमेव य ममत्तं। जीवेसु अजीवेसु य तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ३० ॥ ९३ ॥ निंदामि निंदणिज्जं गरि-

---

आत्मा अवशेषं च व्युत्सृजामि ॥२३॥ आत्मैव मम ज्ञानं आत्मा मे दर्शनं चरित्रं च। आत्मा प्रत्याख्यानं आत्मा मे संयमो योगः ॥२४॥ एको व्रजति जीवः एकश्चैवोत्पद्यते। एकस्य चैव मरणं एकः सिध्यति नीरजस्कः ॥२५॥ एको मे शाश्वत आत्मा ज्ञानदर्शनसंयुतः। शेषा मे बाह्या भावाः सर्वे संयोगलक्षणाः ॥ २६ ॥ संयोगमूला जीवेन प्राप्ता दुःखपरम्परा। तस्मात्संयोगसंबन्धं सर्वभावेन (सर्वं त्रिविधेन) व्युत्सृजामि ॥ २७ ॥ मूलगुणा उत्तरगुणा ये मया नाऽऽराधिताः प्रमादेन। तदहं सर्वं निन्दामि प्रतिक्रमाम्यागमिष्यतः ॥ २८ ॥ सप्त भयानि अष्ट मदान् चतस्रः सञ्ज्ञाः गौरवाणि त्रीणि। आशातनास्त्रयस्त्रिंशतं रागं द्वेषं च गर्हे ॥ २९ ॥ असंयममज्ञानं मिथ्यात्वं सर्वमेव च ममत्वम्। जीवेष्वजीवेषु च तन्निन्दामि तच्च गर्हे ॥ ३० ॥ निन्दामि निन्दनीयं गर्हे च यच्च मे गर्हणीयम्। आलोचयामि च सर्व-

हामि य जं च मे गरहणिज्जं । आलोएमि य सव्वं सब्भिंतरबाहिरं उवहिं ॥ ३१ ॥ ९४ ॥ जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं भणइ । तं तह आलोइज्जा मायामोसं (मायामद) पमुत्तूणं ॥ ३२ ॥ ९५ ॥ नाणंमि दसणंमि य तवे चरित्ते य चउसुवि अकंपो । धीरो आगमकुसलो अपरिस्सावी रहस्साणं ॥ ३३ ॥ ९६ ॥ रागेण व दोसेण व जं मे अकयन्नुया पमाएणं । जो मे किंचिवि भणिओ तमहं तिविहेण खामेमि ॥ ३४ ॥ ॥ ९७ ॥ तिविहं भणंति मरणं बालाणं बालपंडियाणं च । तइयं पंडितमरणं जं केवलिणो अणुमरंति ॥ ३५॥ ॥ ९८ ॥ जे पुण अट्ठमईया पयलियसन्ना य वंकभावा य । असमाहिणा मरंति न हु ते आराहगा भणिया ॥ ३६ ॥ ९९ ॥ मरणे विराहिए देवदुग्गई दुल्लहा य किर बोही । संसारो य अणंतो होइ पुणो आगमिस्साणं ॥ ३७ ॥ १०० ॥ का देवदुग्गई का अबोहि केणेव वुज्झई मरणं । केण अणंतमपारं संसारे हिंडई जीवो

मभ्यन्तरं बाह्यमुपधिम् ॥३१॥ यथा बालो जल्पन् कार्यमकार्यं च ऋजुकं भणति। तथा तदालोचयेत् मायामृषां(मायामदौ)प्रमुच्य ॥३२॥ ज्ञाने दर्शने च तपसि चारित्रे च चतुर्ष्वप्यकम्पः । धीर आगमकुशलोऽपरिश्रावी रहस्यानाम् ॥ ३३ ॥ रागेण वा द्वेषेण वा या भवतामकृतज्ञता प्रमादेन । यन्मया किञ्चिदपि भणितं तदहं त्रिविधेन क्षाम्यामि ॥ ३४ ॥ त्रिविधं भणन्ति मरणं बालानां बालपण्डितानां च । तृतीयं पण्डितमरणं यत्केवलिनोऽनुम्रियन्ते ॥ ३५ ॥ ये पुनरष्टमदिकाः प्रचलितबुद्धयो वक्रभावाश्च । असमाधिना म्रियन्ते नैव ते आराधका भणिताः ॥३६॥ मरणे विराद्धे देवदुर्गतिः दुर्लभश्च किल बोधिः। संसारश्चानन्तो भवति पुनरागमिष्यति ॥३७॥ का देवदुर्गतिः ?

॥ ३८ ॥ १०१ ॥ कंदप्पदेवकिब्भिसअभिओगा आसुरी य संमोहा। ता देवदुग्गईओ मरणंमि विराहिए हुंति ॥ ३९ ॥ १०२ ॥ मिच्छदंसणरत्ता सनियाणा कण्हलेसमोगाढा । इय जे मरंति जीवा तेसिं दुलहा भवे बोही ॥ ४० ॥ १०३ ॥ सम्मदंसणरत्ता अनियाणा सुक्कलेसमोगाढा । इय जे मरंति जीवा तेसिं सुलहा भवे बोही ॥ ४१ ॥ १०४ ॥ जे पुण गुरुपडिणीया बहुमोहा ससबला कुसीला य। असमाहिणा मरंति ते हुंति अणंतसंसारी ॥ ४२ ॥ १०५ ॥ जिणवयणे अणुरत्ता गुरुवयणं जे करंति भावेणं । असबल असंकिलिट्ठा ते हुंति परित्तसंसारी ॥ ४३ ॥ १०६ ॥ बालमरणाणि बहुसो बहुयाणि अकामगाणि मरणाणि । मरिहिंति ते वराया जे जिणवयणं न याणंति ॥ ४४ ॥ १०७ ॥ सत्थग्गहणं विसभक्खणं च जलणं च जलपवेसो य।

कोऽबोधिः? केनैवोह्यते मरणम् ?। केनानन्तमपारं संसार हिण्डति जीवः ? ॥ ३८ ॥ कन्दर्पदेवकिल्बिषाभियोग्यासुरीसंमोहाः । ताः देवदुर्गतयो मरणे विराद्धे भवन्ति ॥ ३९ ॥ मिथ्यादर्शनरक्ताः सनिदानाः कृष्णलेश्यामवगाढाः । इह ये म्रियन्ते जीवास्तेषां दुर्लभो भवेद्बोधिः ॥ ४० ॥ सम्यग्दर्शनरक्ता अनिदानाः शुक्ललेश्यामवगाढाः । इह ये म्रियन्ते जीवास्तेषां सुलभो भवेद्बोधिः ॥ ४१ ॥ ये पुनर्गुरुप्रत्यनीका बहुमोहाः सशबलाः कुशीलाश्च । असमाधिना म्रियन्ते ते भवन्त्यनन्तसंसारिणः ॥४२॥ जिनवचनेऽनुरक्ता गुरुवचनं ये कुर्वन्ति भावेन । अशबला असङ्क्लिष्टास्ते भवन्ति परीत्तसंसारिणः ॥ ४३ ॥ बालमरणानि बहुशो बहुकानि च अकामानि मरणानि । म्रियन्तेऽन्ते वराका ये जिनवचनं न जानन्ति ॥ ४४ ॥ शस्त्रग्रहणं विषभक्षणं च ज्वलनश्च जलप्रवेशश्च । अनाचारभाण्डसेवी(वा)

अणयारभंडसेवी जम्मणमरणाणुबंधीणि ॥ ४५ ॥ १०८ ॥ उड्ढमहे तिरियंमिवि मयाणि जीवेण बालमरणाणि। दंसणनाणसहगओ पंडिअमरणं अणुमरिस्सं॥४६॥१०९॥ उव्वेयणयं जाई मरणं नरएसु वेयणाओ य। एयाणि संभरंतो पंडियमरणं मरसु इण्हिं ॥ ४७ ॥ ११० ॥ जइ उप्पज्जइ दुक्खं तो दट्ठव्वो सहावओ नवरं। किं किं मए न पत्तं संसारे संसरंतेणं? ॥ ४८ ॥ १११ ॥ संसारचक्कवालंमि सव्वेऽविय पुग्गला मए बहुसो। आहारिया य परिणामिया य नाहं गओ तित्तिं ॥ ४९ ॥ ११२ ॥ तणकट्ठेहि य अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं। न इमो जीवो सक्को तिप्पेउं कामभोगेहिं ॥ ५० ॥ ११३ ॥ आहारनिमित्तेणं मच्छा गच्छंति सत्तमिं पुढविं। सच्चित्तो आहारो न खमो मणसावि पत्थेउं ॥ ५१ ॥ ११४ ॥ पुव्विं कयपरिकम्मो अनियाणो ऊहिऊण मइबुद्धी। पच्छा मलियकसाओ सज्जो मरणं पडिच्छामि ॥ ५२ ॥ ११५ ॥ अकंडेऽचिर-

---

(एतानि) जन्ममरणानुबन्धीनि ॥ ४५ ॥ ऊर्द्धमधस्तिरश्च्यपि मृतानि जीवेन बालमरणानि। दर्शनज्ञानसहगतः पण्डितमरणमनुमरिष्ये ॥ ४६ ॥ उद्वेजनकं जातिर्मरणं नरकेषु वेदनाश्च। एतानि स्मरन् पण्डितमरणं म्रियस्वेदानीम् ॥ ४७ ॥ यदि उत्पद्यते दुःखं तर्हि द्रष्टव्यः स्वभावः परम्। किं किं मया न प्राप्तं संसारे संसरता ॥ ४८ ॥ संसारचक्रवाले सर्वेऽपि च पुद्गला मया बहुशः। आहारिताश्च परिणामिताश्च न चाहं गतस्तृप्तिम् ॥ ४९ ॥ तृणकाष्ठैरग्निरिव नदीसहस्रैर्लवणोद इव। नायं जीवः कामभोगैस्तर्पितुं शक्यः ॥ ५० ॥ आहारनिमित्तेन मत्स्या गच्छन्ति सप्तमीं पृथिवीम्। सचित्त आहारो न क्षमो मनसाऽपि प्रार्थयितुम् ॥ ५१ ॥ पूर्वं कृतपरिकर्मा अनिदान ऊहित्वा मतिबुद्धी। पश्चात् मर्दितकषायः सद्यो मरणं प्रतीच्छामि ॥ ५२ ॥ अकाण्डेऽचिरभावितास्ते पुरुषाः कृतपूर्वकर्मपरिभावनया पश्चात्

भाविय ते पुरिसा मरणदेसकालम्मि । पुवकयकम्मपरिभावणाएँ पच्छा परिवडंति ॥ ५३ ॥ ११६ ॥ तम्हा चंदगविज्झं सकारणं उज्जुएण पुरिसेणं । जीवो अविरहियगुणो कायवो मुक्खमग्गंमि ॥ ५४ ॥ ११७ ॥ बाहिरजोगविरहिओ अब्भिंतरझाणजोगमल्लीणो । जह तंमि देसकाले अमूढसन्नो चयइ देहं ॥ ५५ ॥ ११८ ॥ हंतूण रागदोसं छित्तूण य अट्ठकम्मसंघायं । जम्मणमरणऽरहट्टं भित्तूण भवा विमुच्चिहिसि ॥ ५६ ॥ ११९ ॥ एयं सव्वुवएसं जिणदिट्ठं सद्दहामि तिविहेणं । तसथावरखेमकरं पारं निवाणमग्गस्स ॥ ५७ ॥ १२० ॥ न हु तम्मि देसकाले सक्को बारसविहो सुयक्खंधो । सवो अणुचिंतेउं धणियंपि समत्थचित्तेणं ॥ ५८ ॥ १२१ ॥ एगंमिवि जम्मि पए संवेगं वीयरायमग्गंमि । गच्छइ नरो अभिक्खं तं मरणं तेण मरियवं ॥ ५९ ॥ १२२ ॥ ता एगंपि सिलोगं जो पुरिसो मरणदेसकालम्मि । आराहणोवउत्तो चिंततो राहगो होइ ॥ ६० ॥ १२३ ॥

मरणदेशकाले परिपतन्ति ॥ ५३ ॥ तस्माच्चन्द्रकवेध्यं सकारणं (प्रति) उद्युक्तेन (ऋजुकेन)पुरुषेण जीवोऽविराधितगुणः कर्त्तव्यो मोक्षमार्गे ॥ ५४ ॥ बाह्ययोगविरहितोऽभ्यन्तरध्यानयोगमाश्रितः (कर्त्तव्यः) । यथा तस्मिन्देशकालेऽमूढसञ्ज्ञस्त्यजति देहम् ॥ ५५ ॥ हत्वा रागद्वेषौ छित्वा चाष्टकर्मसङ्घातम् । जन्ममरणारहट्टं भित्त्वा भवाद् विमोक्ष्यसे ॥ ५६ ॥ एतं सर्वोपदेशं जिनदृष्टं श्रद्दधे त्रिविधेन । त्रसस्थावरक्षेमकरं पार निर्वाणमार्गस्य ॥ ५७ ॥ नैव तस्मिन् देशकाले शक्यो द्वादशविधः श्रुतस्कन्धः । सर्वोऽनुचिन्तयितुं बाढमपि समर्थचित्तेन ॥ ५८ ॥ एकस्मिन्नपि यस्मिन् पदे संवेगं वीतरागमार्गे । गच्छति नरोऽभीक्ष्णं तन्मरणं तेन मर्त्तव्यम् ॥ ५९ ॥ तदेकमपि श्लोकं यः पुरुषो

आराहणोवउत्तो कालं काऊण सुविहिओ सम्मं । उक्कोसं तिन्नि भवे गंतूणं लहइ निवाणं ॥ ६१ ॥ १२४ ॥ समणोत्ति अहं पढमं बीयं सघत्थ संजओमित्ति । सवं च वोसिरामि एयं भणियं समासेणं ॥ ६२ ॥ १२५ ॥ लद्धं अलद्धपुवं जिणवयण सुभासियं अमियभूयं । गहिओ सुग्गइमग्गो नाहं मरणस्स बीहेमि ॥ ६३ ॥ ॥ १२६ ॥ धीरेणवि मरियवं काउरिसेणवि अवस्स मरियवं । दुण्हंपि हु मरियवे वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥ ६४ ॥ १२७ ॥ सीलेणवि मरियवं निस्सीलेणवि अवस्स मरियवं । दुण्हंपि हु मरियवे वरं खु सीलत्तणे मरिउं ॥ ६५ ॥ १२८ ॥ नाणस्स दंसणस्स य सम्मत्तस्स य चरित्तजुत्तस्स । जो काही उवओगं संसारा सो विमुच्चिहिसि ॥ ६६ ॥ १२९ ॥ चिरउसियबंभयारी पप्फोडेऊण सेसयं कम्मं । अणुपुवीइ विसुद्धो गच्छइ सिद्धिं धुयकिलेसो ॥ ६७ ॥ १३० ॥ निक्कसायस्स दंतस्स, सूरस्स ववसाइणो । संसारपरिभीयस्स, पच-

मरणदेशकाले। आराधनोपयुक्तश्चिन्तयन्(भवति सः)आराधको भवति ॥६०॥ आराधनोपयुक्तः कालं कृत्वा सुविहितः सम्यक्। उत्कृष्टतस्त्रीन् भवान् गत्वा लभते निर्वाणम्॥६१॥ अहं श्रमण इति प्रथमं द्वितीयं सर्वत्र संयतोऽस्मीति। सर्वं च व्युत्सृजामि एतद्भणितं समासेन॥६२॥ लब्धमलब्धपूर्वं जिनवचनं सुभाषितममृतभूतम्। गृहीतः सुगतिमार्गो नाहं मरणाद्बिभेमि॥६३॥ धीरेणापि मर्त्तव्यं कापुरुषेणाप्यवश्यं मर्त्तव्यम्। द्वयोरपि मर्त्तव्ये वरमेव धीरत्वेन मर्त्तुम्॥६४॥ शीलवताऽपि मर्त्तव्यं निःशीलेनाप्यवश्यं मर्त्तव्यम्। द्वयोरपि मर्त्तव्ये वरमेव शीलवता मर्त्तुम्॥६५॥ ज्ञानस्य दर्शनस्य च सम्यक्त्वस्य च चारित्रयुक्तस्य। यः करिष्यत्युपयोगं संसारात्स विमोक्ष्यते॥६६॥ चिरोषितब्रह्मचारी प्रस्फोट्य शेषकं कर्म। आनुपूर्व्या विशुद्धो गच्छति सिद्धिं धुतक्लेशः॥६७॥ निष्कषायस्य दान्तस्य शूरस्य व्यवसायिनः। संसारपरिभीतस्य

क्खाणं सुहं भवे ॥ ६८ ॥ १३१ ॥ एयं पचक्खाणं जो काही मरणदेसकालम्मि । धीरो अमूढसन्नो सो ग-च्छइ सासयं ठाणं ॥ ६९ ॥ १३२ ॥ धीरो जरमरणविऊ वीरो विन्नाणनाणसंपन्नो । लोगस्सुज्जोयगरो दिसउ खयं सवदुक्खाणं ॥ ७० ॥ १३३ ॥ इति आतुरप्रत्याख्यानम् ॥ २ ॥

॥ अथ महाप्रत्याख्यानप्रकीर्णकम् ॥ ३ ॥

एस करेमि पणामं तित्थयराणं अणुत्तरगईणं । सवेसिं च जिणाणं सिद्धाणं संजयाणं च ॥ १ ॥ १३४ ॥ सवदुक्खप्पहीणाणं, सिद्धाणं अरहओ नमो । सद्दहे जिणपन्नत्तं, पचक्खामि य पावगं ॥ २ ॥ १३५ ॥ जं किंचिवि दुच्चरियं तमहं निंदामि सवभावेणं । सामाइयं च तिविहं करेमि सवं निरागारं ॥ ३ ॥ १३६ ॥ बाहिरब्भंतरं उवहिं, सरीरादि सभोअणं । मणसा वयकाएणं, सवं तिविहेण वोसिरे ॥४॥ १३७ ॥ रागबंधं पओसं

प्रत्याख्यानं शुभं भवेत् ॥ ६८ ॥ एतत्प्रत्याख्यानं यः करिष्यति मरणदेशकाले। धीरोऽमूढसञ्ज्ञः स गच्छति शाश्वतं स्थानम् ॥६९॥ धीरो जरामरणवित् वीरो विज्ञानज्ञानसंपन्नः । लोकस्योद्द्योतकरो दिशतु क्षयं सर्वदुःखानाम् ॥ ७० ॥ इति आतुरप्रत्याख्यानम् ॥ २ ॥

अथ महाप्रत्याख्यानम् ॥३॥ एष करोमि प्रणामं तीर्थंकरेभ्योऽनुत्तरगतिभ्यः । सर्वेभ्यश्च जिनेभ्यः सिद्धेभ्यः संयतेभ्यश्च ॥१॥ प्रक्षीणसर्वदुःखेभ्यः सिद्धेभ्योऽर्हद्भ्यो नमः। श्रद्दधे जिनप्रज्ञप्तं प्रत्याख्यामि च पापकम् ॥२॥ यत्किञ्चिद् दुश्चरितं तदहं निन्दामि सर्वभावेन। सामायिकं च त्रिविधं करोमि सर्वं निराकारम् ॥३॥ बाह्यमभ्यन्तरमुपधिं शरीरादि सभोजनम्। मनोवाक्कायेन सर्वं त्रिविधेन व्युत्सृजामि ॥४॥ रागबन्धं

च, हरिसं दीणभावयं । उस्सुअत्तं भयं सोगं, रइमरइं च वोसिरे ॥ ५ ॥ १३८ ॥ रोसेण पडिनिवेसेणं अकयण्णुयाए तहेयऽसज्झाए । जो मे किंचिवि भणिओ तमहं (तिविहं) तिविहेण खामेमि ॥ ६ ॥ १३९ ॥ खामेमि सव्वजीवे, सव्वे जीवा खमंतु मे । आसाओ (आसवे) वोसिरित्ताणं, समाहिं पडिसंधए ॥७॥ १४० ॥ निंदामि निंदणिज्जं गरिहामि य जं च मे गरहणिज्जं । आलोएमि य सव्वं जिणेहिं जं जं च पडिसिद्धं (कुट्ठं) ॥ ८ ॥ १४१ ॥ उवही सरीरगं चेव, आहारं च चउव्विहं । ममत्तं सव्वदव्वेसु, परिजाणामि केवलं ॥९॥१४२॥ ममत्तं परिजाणामि, निम्ममत्ते उवट्ठिओ । आलंबणं च मे आया, अवसेसं च वोसिरे ॥१०॥ १४३ ॥ आया मे जं नाणे आया मे दंसणे चरित्ते य । आया पच्चक्खाणे आया मे संजमे जोगे ॥ ११ ॥ १४४ ॥ मूलगुणे उत्तरगुणे जे मे नाराहिया पमाएणं । ते सव्वे निंदामि पडिक्कमे आगमिस्साणं ॥ १२ ॥ १४५ ॥ इक्कोऽहं

प्रद्वेषं च हर्षं दीनभावताम् । उत्सुकत्वं भयं शोकं रतिमरतिं च व्युत्सृजामि ॥५॥ रोषेण प्रतिनिवेशेन अकृतज्ञतया तथैवासद्ध्यानेन यन्मया किञ्चिदपि भणितं तदहं (त्रिविधं)त्रिविधेन क्षाम्यामि ॥६॥ क्षाम्यामि सर्वजीवान् सर्वे जीवाः क्षाम्यन्तु मयि । आशा (आश्रवान्) व्युत्सृज्य समाधिं प्रतिसंदधे ॥७॥ निन्दामि निन्दनीयं गर्हे च यच्च मे गर्हणीयम् । आलोचयामि च सर्वं जिनैर्यद् यच्च प्रतिषिद्धम् (कुष्टं) ॥८॥ उपधिं शरीरमेव आहारं च चतुर्विधम् । ममत्वं सर्वद्रव्येषु परिजानामि केवलम् ॥९॥ ममत्वं परिजानामि निर्ममत्वे उपस्थितः । आलम्बनं च मे आत्मा अवशेषं च व्युत्सृजामि ॥ १० ॥ यन्मे ज्ञानमात्मा आत्मा मे दर्शनं चारित्रं च । आत्मा प्रत्याख्यानं आत्मा मे संयमो योगश्च ॥ ११ ॥ मूलगुणा उत्तरगुणाश्च ये मया नाराधिताः प्रमादेन । तान् सर्वान् निन्दामि प्रतिक्राम्याम्यागमिष्यताम् ॥ १२ ॥ एकोऽहं

२ महाप्र-
त्याख्यानं

॥ ११ ॥

नत्थि मे कोई, न चाहमवि कस्सई। एवं अदीणमणसो, अप्पाणमणुसासए ॥ १३ ॥ १४६ ॥ इक्को उप्पज्जए जीवो, इक्को चेव विवज्जई। इक्कस्स होइ मरणं, इक्को सिज्झइ नीरओ ॥ १४ ॥ १४७ ॥ एक्को करेइ कम्मं फलमवि तस्सिक्कओ समणुहवइ । इक्को जायइ मरइ परलोअं इक्कओ जाइ ॥ १५ ॥ १४८ ॥ इक्को मे सासओ अप्पा, नाणदंसणसंजुओ (लक्खणो)। सेसा मे बाहिरा भावा, सवे संजोगलक्खणा ॥ १६ ॥ १४९ ॥ संजोगमूला जीवेणं, पत्ता दुक्खपरंपरा। तम्हा संजोगसंबंधं, सवं तिविहेण वोसिरे ॥ १७ ॥ १५० ॥ अस्संजममण्णाणं मिच्छत्तं सवओऽवि अ ममत्तं। जीवेसु अजीवेसु य तं निंदे तं च गरिहामि ॥ १८ ॥ १५१ ॥ मिच्छत्तं परिजाणामि सवं अस्संजमं अलीयं च। सवत्तो अ ममत्तं चयामि सवं खमावेमि (च खामेमि) ॥ १९ ॥ १५२ ॥ जे मे जाणंति ज़िणा अवराहा जेसु जेसु ठाणेसु। तं तह आलोएमी उवट्ठिओ सवभावेणं

नास्ति मे कश्चित् न चाहमपि कस्यचित्। एवमदीनमना आत्मानमनुशास्मि ॥ १३ ॥ एक उत्पद्यते जीव एकश्चैव विपद्यते। एकस्य भवति मरणं एकः सिद्ध्यति नीरजाः ॥ १४ ॥ एकः करोति कर्म फलमपि तस्यैककः समनुभवति। एको जायते म्रियते परलोकमेकको याति ॥ १५ ॥ एको मे शाश्वत आत्मा ज्ञानदर्शनसंयुतः (लक्षणः)। शेषा मे बाह्या भावाः सर्वे संयोगलक्षणाः ॥ १६ ॥ संयोगमूला जीवेन प्राप्ता दुःखपरम्परा। तस्मात्संयोगसम्बन्धं सर्वं त्रिविधेन व्युत्सृजामि ॥ १७ ॥ असंयममज्ञानं मिथ्यात्वं सर्वतोऽपि च ममत्वम्। जीवेष्वजीवेषु च तन्निन्दामि तच्च गर्हे ॥ १८ ॥ मिथ्यात्वं परिजानामि सर्वमसंयममलीकं च। सर्वतश्च ममत्वं त्यजामि सर्वं च क्षमयामि (क्षाम्यामि) ॥ १९ ॥ यान् मे जानन्ति जिना अपराधान् येषु येषु स्थानेषु। तांस्तथाऽऽलोचयामि, उपस्थितः सर्वभावेन ॥ २० ॥ उत्प-

त्यागक्षामणादि

॥ ११ ॥

दुल्लंभबोहियत्तं अणंतसंसारियत्तं च ॥ २८ ॥१६१॥ तो उद्धरंति गारवरहिया मूलं पुणब्भवलयाणं। मिच्छा-दंसणसल्लं मायासल्लं नियाणं चं ॥ २९ ॥ १६२ ॥ कयपावोऽवि मणूसो आलोइय निंदिओ (निन्दिय) गुरुसगासे। होइ अइरेगलहुओ ओहरियभरुव्व भारवहो ॥ ३० ॥ १६३ ॥ तस्स य पायच्छित्तं जं मग्गविऊ गुरू उवइसंति (वइस्संति)। तं तह अणुसरियव्वं अणवत्थपसंगभीएणं ॥ ३१ ॥ १६४ ॥ दसदोसविप्पमुक्कं तम्हा सव्वं अगूहमाणेणं। जं किंपि कयमकज्जं तं जहवत्तं कहेयव्वं ॥ ३२ ॥ १६५ ॥ सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामि य अलियवयणं च। सव्वमदिन्नादाणं अव्वंभपरिग्गहं चेव ॥ ३३ ॥ १६६ ॥ सव्वंपि असणपाणं चउविहं जो अ वाहिरो उवही। अब्भिंतरं च उवहिं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ३४ ॥ १६७ ॥ कंतारे दुब्भिक्खे आयंके व महया समुप्पन्ने। जं पालियं न भग्गं तं जाणसु पालणासुद्धं ॥ ३५ ॥ १६८ ॥ रागेण व दोसेण व परिणामे

तत उद्धरन्ति गौरवरहिता मूलं पुनर्भवलतानाम्। मिथ्यादर्शनशल्यं मायाशल्यं निदानशल्यं च ॥ २९ ॥ कृतपापोऽपि मनुष्य आलोचित-निन्दितः (आलोच्य निन्दित्वा) गुरुसकाशे। भवत्यतिरेकलघुः उत्तारितभर इव भारवाट् ॥ ३० ॥ तस्य च प्रायश्चित्तं यन्मार्गविदो गुरव उपदिशन्ति (०शो वदिष्यन्ति)। तत्तथाऽनुसर्त्तव्यमनवस्थाप्रसङ्गभीतेन ॥ ३१ ॥ दशदोषविप्रमुक्तं तस्मात्सर्वमगूहमानेन। यत्किमपि कृतमकार्यं सद् यथावृत्तं कथयितव्यम् ॥ ३२ ॥ सर्वं प्राणारम्भं प्रत्याख्यामि चालीकवचनं च। सर्वमदत्तादानमब्रह्म परिग्रहं चैव ॥ ३३ ॥ सर्वमप्यशनं पानं चतुर्विधं यश्च बाह्य उपधिः(तं)। अभ्यन्तरं चोपधिं सर्वं त्रिविधेन व्युत्सृजामि ॥ ३४ ॥ कान्तारे दुर्भिक्षे आतङ्के वा महति समुत्पन्ने। यत्पालितं न भग्नं तत् (प्रत्याख्यानं) जानीहि पालनाशुद्धम् ॥ ३५ ॥ रागेण वा दोषेण वा परिणामेन वा न

ण व न दूसियं जं तु । तं खलु पच्चक्खाणं भावविसुद्धं मुणेयव्वं ॥ ३६ ॥ १६९ ॥ पीयं थणअच्छीरं सागरस-
लिलाउ बहुतरं हुज्जा । संसारंमि अणंते माईणं अन्नमन्नाणं ॥ ३७ ॥ १७० ॥ बहुसोऽवि मए रुण्णं पुणो पुणो
तासु तासु जाईसु । नयणोदयंपि जाणसु बहुयघरं सागरजलाओ ॥ ३८ ॥ १७१ ॥ नत्थि किर सो पएसो
लोए वालग्गकोडिमित्तोऽवि । संसारे संसरंतो जत्थ न जाओ मओ वावि ॥ ३९ ॥ १७२ ॥ चुलसीई किल
लोए जोणी पमुहाइं (जोणीणं पमुह०) सयसहस्साइं । इक्किक्कंमि य इत्तो अणंतखुत्तो समुप्पन्नो ॥ ४० ॥ १७३ ॥
उड्ढमहे तिरियंमि य मयाइं बहुयाइं बालमरणाइं । तो ताइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४१ ॥ १७४ ॥
माया मित्ति पिया मे भाया भगिणी य पुत्त धूया य । एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४२ ॥ १७५ ॥
मायापिइबंधूहिं संसारत्थेहिं पूरिओ लोगो । बहुजोणिवासिएहिं न य ते ताणं च सरणं च ॥४३॥१७६॥ इक्को

दूषितं यत्तु । तत्खलु प्रत्याख्यानं भावविशुद्धं ज्ञातव्यम् ॥ ३६ ॥ पीतं स्तनक्षीरं सागरसलिलाद् बहुतरं भवेत् । संसारेऽनन्ते मातृणा-
मन्यान्यासाम् ॥ ३७ ॥ बहुशोऽपि मया रुदितं पुनः पुनस्तासु तासु जातिषु । (तत्र) नयनोदकमपि जानीहि बहुतरं सागरजलात् ॥ ३८ ॥
नास्ति किल स प्रदेशो लोके वालाग्रकोटीमात्रोऽपि । संसारे संसरन् यत्र न जातो न मृतो वाऽपि ॥३९॥ चतुरशीतिः किल लोके योनि-
प्रमुखाणि शतसहस्राणि । एकैकस्मिंश्चेतोऽनन्तकृत्वः समुत्पन्नः ॥ ४० ॥ ऊर्ध्वमधस्तिरश्चि च मृतानि बहुकानि बालमरणानि । ततस्तानि
स्मरन् पण्डितमरणं मरिष्ये ॥ ४१ ॥ माता मे इति पिता मे भ्राता भगिनी च पुत्रा दुहितरश्च । एतानि (अनन्तानि) स्मरन् पण्डितमरणं
मरिष्ये ॥ ४२ ॥ मातापितृबन्धुभिः संसारस्थैः पूरितो लोकः । बहुयोनिनिवासिभिर्न च ते त्राणं च शरणं च ॥ ४३ ॥ एकः करोति कर्म

करेइ कम्मं इक्को अणुहवइ दुक्कयविवागं। इक्को संसरइ जिओ जरमरणचउग्गईगुविलं ॥ ४४ ॥ १७७ ॥
उव्वेयणयं जम्मणमरणं नरएसु वेयणाओ वा । एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४५ ॥ १७८ ॥
उव्वेयणयं जम्मणमरणं तिरिएसु वेयणाओ वा। एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४६ ॥ १७९ ॥
उव्वेयणयं जम्मणमरणं. मणुएसु वेयणाओ वा । एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४७ ॥ १८० ॥ उव्वे-
यणयं जम्मणमरणं चवणं च देवलोगाओ । एयाइं संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ ४८ ॥ १८१ ॥ इक्कं
पंडियमरणं छिंदइ जाईसयाइं बहुआइं । तं मरणं मरियव्वं जेण मओ सम्मओ होइ ॥ ४९ ॥ १८२ ॥ कइया
णु तं सुमरणं पंडियमरणं जिणेहिं पन्नत्तं । सुद्धो उद्धियसल्लो पाओवगओ मरीहामि? ॥ ५० ॥ १८३ ॥ भव-
संसारे सव्वे चउव्विहा पुग्गला मए बद्धा । परिणामपसंगेणं अट्ठविहे कम्मसंघाए ॥ ५१ ॥ १८४ ॥ संसारच-
क्कवाले सव्वे ते पुग्गला मए बहुसो । आहारिया य परिणामिया य नयऽहं गओ तित्तिं ॥ ५२ ॥ १८५ ॥

एकोऽनुभवति दुष्कृतविपाकम् । एकः संसरति जीवो जरामरणचतुर्गतिगुपिलम् (भवं) ॥ ४४ ॥ उद्वेजकं जन्ममरणं नरकेषु वेदनाश्च । एताः स्मरन् पण्डितमरणं मरिष्ये ॥ ४५ ॥ उद्वेजकं० तिर्यक्षु वेदनाश्च० ॥ ४६ ॥ उद्वेजकं० । मनुजेषु० ॥ ४७ ॥ उद्वेजकं० । च्यवनं च देवलोकात्० ॥ ४८ ॥ एकं पण्डितमरणं छिनत्ति जातिशतानि बहुकानि । तन्मरणं मर्त्तव्यं येन मृतः सन् मृतो भवति ॥ ४९ ॥ कदा तत् सुमरणं पण्डितमरणं जिनैः प्रज्ञप्तम् । शुद्ध उद्धृतशल्यः पादपोपगतो मरिष्ये ? ॥५०॥ भवसंसारे सर्वे चतुर्विधाः पुद्गला मया बद्धाः । परिणामप्रसङ्गेन अष्टविधे कर्मसङ्घाते ॥ ५१ ॥ संसारचक्रवाले सर्वे ते पुद्गला मया बहुशः । आहारिताश्च परिणामिताश्च न चाहं गत-

आहारनिमित्तेणं अहयं सव्वेसु नरयलोएसु । उववण्णोमि य बहुसो सव्वासु य मिच्छजाईसु ॥ ५३ ॥ १८६ ॥
आहारनिमित्तेणं मच्छा गच्छंति दारुणे नरए । सचित्तो आहारो न खमो मणसावि पत्थेउं ॥ ५४ ॥१८७॥
तणकट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं । न इमो जीवो सक्को तिप्पेउं कामभोगेहिं ॥५५॥ १८८ ॥
तणकट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं । न इमो जीवो सक्को तिप्पेउं अत्थसारेणं ॥ ५६ ॥ १८९ ॥
तणकट्ठेण व अग्गी लवणजलो वा नईसहस्सेहिं । न इमो जीवो सक्को तिप्पेउं भोअणविहीए ॥५७॥ १९०॥
वलयामुहसामाणो दुप्पारो व णरओ अपरिमिज्जो । न इमो जीवो सक्को तप्पेउं गंधमल्लेहिं ॥ ५८ ॥ १९१ ॥
अवियद्धोऽ(अवितत्तो)यं जीवो अईयकालम्मि आगमिस्साए । सद्दाण य रूवाण य गंधाण रसाण फासाणं
॥ ५९ ॥ १९२ ॥ कप्पतरुसंभवेसुं देवुत्तरकुरुवंसपसूएसु । उववाए ण य तित्तो न य नरविज्जाहरसुरेसु ॥६०॥

स्त्रक्षिम् ॥ ५२ ॥ आहारनिमित्तमहं सर्वेषु नरकलोकेषु । उत्पन्नोऽस्मि च बहुशः सर्वासु च म्लेच्छजातिषु ॥ ५३ ॥ आहारनिमित्तं मत्स्या गच्छन्ति दारुणे नरके । सचित्त आहारो न क्षमो मनसाऽपि प्रार्थयितुम् ॥ ५४ ॥ तृणकाष्ठेनाग्निरिव लवणोदो नदीसहस्रैरिव । नायं जीवः शक्यस्तर्पयितुं कामभोगैः ॥ ५५ ॥ तृण० । अर्थसारेण ॥ ५६ ॥ तृण० । भोजनविधिना ॥ ५७ ॥ वडवामुखसमानो दुष्पारो नरक इवापरिमेयः । नायं० गन्धमाल्यैः ॥ ५८ ॥ अविदग्धो(अवितृप्तो)ऽयं जीवोऽतीतकाले आगमिष्यति । शब्दानां रूपाणां गन्धानां रसानां स्पर्शानाम् (भोगेषु) ॥ ५९ ॥ कल्पतरुसंभवेषु देवकुरूत्तरकुरुवर्षप्रसूतेषु । उपपातेन च तृप्तो न च नरविद्याधरसुरेषु ॥६०॥

आहारादि-
भिरतृप्तिः
५३-६८

॥ १९३ ॥ खइएण य पीएण व न य एसो ताइओ हवइ अप्पा । जइ दुग्गइं न वच्चइ तो नूणं ताइओ होइ ॥ ६१ ॥ १९४ ॥ देविंदचक्कवट्टित्तणाइं रज्जाइं उत्तमा भोगा । पत्ता अणंतखुत्तो न यऽहं तित्तिं गओ तेहिं ॥६२॥ ॥१९५॥ खीरदगेच्छुरसेसुं साऊसु महोदहीसु बहुसोऽवि । उववण्णो ण य तण्हा छिन्ना भे (मे) सीयलजलेणं ॥ ६३ ॥ १९६ ॥ तिविहेण य सुहमउलं तम्हा कामरइविसयसुक्खाणं । बहुसो सुहमणुभूयं न य सुहतण्हा परिच्छिण्णा ॥ ६४ ॥ १९७ ॥ जा काइ पत्थणाओ कया मए रागदोसवसएण । पडिबंधेण बहुविहं तं निंदे तं च गरिहामि ॥ ६५ ॥ १९८ ॥ हंतूण मोहजालं छित्तूण य अट्ठकम्मसंकलियं । जम्मणमरणऽरहट्टं भित्तूण भवा विमुच्चिहिसि ॥ ६६ ॥ १९९ ॥ पंच य महव्वयाइं तिविहं तिविहेण चारुहेऊणं । मणवयणकायगुत्तो सज्जो मरणं पडिच्छिज्जा ॥ ६७ ॥ २०० ॥ कोहं माणं मायं लोहं पिज्जं तहेव दोसं च । चइऊण अप्पमत्तो

खादितेन वा पीतेन वा न चैप त्रातो भवत्यात्मा । यदि दुर्गतिं न व्रजति तदा नूनं त्रातो भवति ॥ ६१ ॥ देवेन्द्रचक्रवर्तित्वानि राज्यानि उत्तमा भोगाः । प्राप्ता अनन्तकृत्वो न चाहं तृप्तिं गतस्तैः ॥ ६२ ॥ क्षीरोदधीक्षुरसेषु स्वादिष्ठेषु महोदधिषु बहुशोऽपि । उत्पन्नो न च तृष्णा छिन्ना भवतां (मम) शीतलजलेन ॥६३॥ त्रिविधेन च सुखमतुलं तस्मात्कामरतिविषयसौख्यानाम् । बहुशः सुखमनुभूतं न च सुख-तृष्णा परिच्छिन्ना ॥६४॥ याः काश्चित्प्रार्थनाः कृता मया रागद्वेषवशगेन । प्रतिबन्धेन बहुविधेन तन्निन्दामि तच्च गर्हे ॥६५॥ हत्वा मोह-जालं छित्त्वा चाष्ट कर्माणि सङ्कलितानि । जन्ममरणारहट्टं भित्त्वा भवाद्विमोक्ष्यसे ॥ ६६ ॥ पञ्च च महाव्रतानि त्रिविधत्रिविधेनारुह्य । मनोवचनकायगुप्तः सद्यो मरणं परिच्छिन्द्यात् (प्रतीच्छेत्) ॥६७॥ क्रोधं मानं मायां लोभं प्रेम तथैव द्वेषं च । त्यक्त्वाऽप्रमत्तो रक्षामि महाव्र-

रक्खामि महव्वए पंच ॥ ६८ ॥ २०१ ॥ कलहं अब्भक्खाणं पेसुण्णंपि य परस्स परिवायं । परिवज्जंतो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ६९ ॥ २०२ ॥ पंचिंदियसंवरणं पंचेव निरुंभिऊण कामगुणे । अच्चासायणभीओ रक्खामि महव्वए पंच ॥७०॥ २०३ ॥ किण्हानीलाकाऊलेसा झाणाइं अट्टरुद्दाइं । परिवज्जंतो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७१ ॥ २०४ ॥ तेऊपम्हासुक्कालेसा झाणाइं धम्मसुक्काइं । उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७२ ॥ २०५ ॥ मणसा मणसच्चविऊ वायासच्चेण करणसच्चेण । तिविहेणवि सच्चविऊ रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७३ ॥ २०६ ॥ सत्तभयविप्पमुक्को चत्तारि निरुंभिऊण य कसाए । अट्ठमयट्ठाणजढो रक्खामि महव्वए पंच ॥ ७४ ॥ २०७ ॥ गुत्तीओ समिईं भावणाओ नाणं च दंसणं चेव । उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥७५॥२०८॥ एवं तिदंडविरओ तिकरणसुद्धो तिसल्लनिस्सल्लो । तिविहेण अप्पमत्तो रक्खामि

तानि पञ्च ॥ ६८ ॥ कलहमभ्याख्यानं पैशून्यमपि च परस्य परिवादम् । परिवर्जयन् गुप्तो रक्षामि० ॥ ६९ ॥ पञ्चेन्द्रियसंवरणं (कृत्वा) पञ्चैव निरुध्य कामगुणान् । अत्याशातनाभीतो रक्षामि० ॥ ७० ॥ कृष्णानीलाकापोतीलेश्या ध्याने आर्त्तरौद्रे । परि० ॥ ७१ ॥ तैजसीपद्माशुक्लालेश्या ध्याने धर्म्यशुक्ले । उपसंपन्नो युक्तो रक्षामि० ॥ ७२ ॥ मनसा मनःसत्यवित् वाक्सत्येन करणसत्येन । त्रिविधेनापि सत्यवित् रक्षामि० ॥ ७३ ॥ सप्तभयविप्रमुक्तश्चतुरो निरुध्य च कषायान् । त्यक्ताष्टमदस्थानो रक्षामि० ॥ ७४ ॥ गुप्तीः समितीर्भावना ज्ञानं च दर्शनं चैव । उपसंपन्नो युक्तो रक्षामि० ॥७५॥ एवं त्रिदण्डविरतस्त्रिकरणशुद्धस्त्रिशल्यनिःशल्यः । त्रिविधेनाप्रमत्तो रक्षामि०॥७६॥

महव्वए पंच ॥ ७६ ॥ २०९ ॥ संगं परिजाणामि सल्लं तिविहेण उद्धरेऊणं । गुत्तीओ समिईओ मज्झं ताणं च सरणं च ॥ ७७ ॥ २१० ॥ जह खुहियचक्कवाले पोयं रयणभरियं समुद्दंमि । निज्जामगा धरिंती कयकरणा बुद्धिसंपण्णा ॥ ७८ ॥ २११ ॥ तवपोयं गुणभरियं परीसहुम्मीहि खुहियमारद्धं । तह आराहिंति विऊ उवएसवलंवगा धीरा ॥ ७९ ॥ २१२ ॥ जइ ताव ते सुपुरिसा आयारोवियभरा निरवयक्खा । पब्भारकंदरगया साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ ८० ॥ २१३ ॥ जइ ताव ते सुपुरिसा गिरिकंदरकडगविसमदुग्गेसु । धिइधणियबद्धकच्छा साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ ८१ ॥ २१४ ॥ किं पुण अणगारसहायगेण अण्णुण्णसंगहबलेणं । परलोए णं सक्को साहेउं अप्पणो अट्ठं ? ॥ ८२ ॥ २१५ ॥ जिणवयणमप्पमेयं महुरं कण्णाहुइं सुणंतेणं । सक्को हु साहुमज्झे साहेउं अप्पणो अट्ठं ॥ ८३ ॥ २१६ ॥ धीरपुरिसपणत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं । धन्ना

सङ्गं परिजानानि शल्यं त्रिविधेनोद्धृत्य । गुप्तयः समितयश्च मम त्राणं च शरणं च ॥ ७७ ॥ यथा क्षुभितचक्रवाले पोतं रत्नभृतं समुद्रे । निर्यामका धारयन्ति कृतकरणा बुद्धिसंपन्नाः ॥७८॥ तपःपोतं गुणभृतं परीषहोर्मीभिः क्षोभितुमारब्धम् । तथाऽऽराधयन्ति विद उपदेशावलम्बका धीराः ॥७९॥ यदि तावत्ते सुपुरुषा आत्मारोपितभरा निरपेक्षाः । प्राग्भारकन्दरगताः साधयन्त्यात्मनोऽर्थम् ॥८०॥ यदि तावत्ते सुपुरुषा गिरिकन्दरकटकविषमदुर्गेषु । धृतिगाढबद्धकक्षाः साध०ऽर्थम् ॥८१॥ किं पुनरनगारसहायकेन अन्यान्यसङ्ग्रहबलेन । अपरलोकेन (न) शक्यः साध० ॥८२॥ जिनवचनमप्रमेयं मधुरं कर्णाभ्यां (कर्णाभृति) शृण्वता । शक्यः (न) साधुमध्ये साध०ऽर्थम् ? ॥८३॥ धीरपुरुष-

सिलायलगया साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ ८४ ॥ २१७ ॥ याहिंति इंदियाइं पुव्वमकारियपइण्णचारीणं । अकयपरिकम्मकीवा मरणे सुहसंगतायंमि ॥ ८५ ॥ २१८ ॥ पुव्वमकारियजोगो समाहिकामो अ मरणकालंमि । न भवइ परीसहसहो विसयसुहसमुइओ अप्पा ॥ ८६ ॥ २१९ ॥ पुव्विं कारियजोगो समाहिकामो यं मरणकालंमि । स भवइ परीसहसहो विसयसुहनिवारिओ अप्पा ॥ ८७ ॥ २२० ॥ पुव्विं कारियजोगो अनियाणो ईहिऊण मइपुव्वं । ताहे मलियकसाओ सज्जो मरणं पडिच्छिज्जा ॥ ८८ ॥ २२१ ॥ पावीणं पावाणं कम्माणं अप्पणो सकम्माणं । सक्का पलाइउं जे तवेण सम्मं पउत्तेणं ॥ ८९ ॥ २२२ ॥ इक्कं पंडियमरणं पडिवज्जिय सुपुरिसो असंभंतो । खिप्पं सो मरणाणं काही अंतं अणंताणं ॥ ९० ॥ २२३ ॥ किं तं पंडियमरणं? काणि

प्रक्षमं सत्पुरुषनिसेवितं परमघोरम् । धन्याः शिलावलगता साधयन्त्यात्मनोऽर्थम् ॥ ८४ ॥ याधयन्तीन्द्रियाणि पूर्वमकारितप्रकीर्णचारिणाम् । अकृतपरिकर्माणः क्लीबा (आत्मानः) मरणे सुखसङ्गताये (तायें) ॥ ८५ ॥ पूर्वमकारितयोगः समाधिकामश्च मरणकाले । न भवति परीषहसहिष्णुर्विषयसुखसमुचित आत्मा ॥ ८६ ॥ पूर्वं कारितयोगः समाधिकामश्च मरणकाले । संभवति परीषहसहो निवारितविषयसुख आत्मा ॥ ८७ ॥ पूर्वं कारितयोगोऽनिदान ईहित्वा मतिपूर्वम् । तदा मर्दितकषायः सद्यो मरणं प्रतीच्छेत् ॥ ८८ ॥ पापानां पापेभ्यः कर्मभ्य आत्मनः सकर्मभ्यः (सकृतेभ्यः) । शक्यः पलायितुं तपसा सम्यक्प्रयुक्तेन ॥८९॥ एकं पण्डितमरणं प्रतिपद्य सुपुरुषोऽसंभ्रान्तः । क्षिप्रं स मरणानां करिष्यत्यन्तमनन्तानाम् ॥९०॥ किं तत्पण्डितमरणं? कानि चाऽऽलम्बनानि भणितानि? । एतानि

य आलंबणाणि भणियाणि? । एयाइं नाऊणं किं आयरिया पसंसंति? ॥ ९१ ॥ २२४ ॥ अणसणपाओवगमं आलंबणझाणभावणाओ अ । एयाइं नाऊणं पंडियमरणं पसंसंति ॥ ९२ ॥ २२५ ॥ इंदियसुहसाउलओ घोरपरीसहपराइयपरज्झो । अकयपरिकम्मकीवो मुज्झइ आराहणाकाले ॥ ९३ ॥ २२६ ॥ लज्जाइ गारवेण य बहुसुयमएण यावि दुच्चरियं । जे न कहंति गुरूणं न हु ते आराहगा हुंति ॥ ९४ ॥ २२७ ॥ सुज्झइ दुक्करकारी जाणइ मग्गंति पावए कित्तिं । विणिगूहिंतो णिंदइ तम्हा आराहणा सेया ॥ ९५ ॥ २२८ ॥ नवि कारणं तणमओ संथारो नवि य फासुया भूमी । अप्पा खलु संथारो होइ विसुद्धो मणो जस्स ॥९६॥२२९॥ जिणवयणअणुगया मे होउ मई झाणजोगमल्लीणा । जह तंमि देसकाले अमूढसन्नो चयइ देहं ॥९७॥२३०॥ जाहे होइ पमत्तो जिणवयण (सइ) रहिओ अणाइत्तो । ताहे इंदियचोरा करिंति तवसंजमविलोमं ॥९८॥२३१॥

ज्ञात्वा किमाचार्याः प्रशंसन्ति? ॥ ९१ ॥ अनशनंपादपोपगमनमालम्बनं ध्याने भावनाश्च । एतानि ज्ञात्वा पण्डितमरणं प्रशंसन्ति ॥ ९२ ॥ इन्द्रियसुखसाताकुलो घोरपरीषहपराजितपराद्धः । अकृतपरिकर्मा क्लीबो मुह्यत्याराधनाकाले ॥ ९३ ॥ लज्जया गौरवेण च बहुश्रुतमदेन वाऽपि दुश्चरितम् । ये न कथयन्ति गुरुभ्यो नैव ते आराधका भवन्ति ॥ ९४ ॥ शुध्यति दुष्करकारी जानाति मार्गमिति प्राप्नोति कीर्त्तिम् । विनिगूहमानो निन्दति (विनिगूहमानो निन्द्यते) तस्मादाराधना श्रेयसी ॥ ९५ ॥ नैव कारणं तृणमयः संस्तारकः, नैव च प्रासुका भूमिः । आत्मैव संस्तारको भवति विशुद्धं मनो यस्य ॥ ९६ ॥ जिनवचनमनुगता मम भवतु मतिर्ध्यानयोगमाश्रिता । यथा तस्मिन् देशकालेऽमूढसञ्ज्ञस्त्यजेयं देहम् ॥९७॥ यदा भवति प्रमत्तो जिनवचन (स्मृति) रहितोऽनायत्तः । तदेन्द्रियचौराः कुर्वन्ति तपःसंयम-

जिणवयणमणुगयमई जं वेलं होइ संवरपविट्ठो। अग्गीव वाउसहिओ समूलडालं डहइ कम्मं ॥९९॥२३२॥ जह डहइ वाउसहिओ अग्गी रुक्खे विहरि वणखंडे। तह पुरिसकारसहिओ नाणी कम्मं खयं णेई ॥१००॥ ॥२३३॥ जं अन्नाणीकम्मं खवेइ बहुआहिं वासकोडीहिं। तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥१०१॥ ॥२३४॥ न हु मरणंमि उवग्गे सक्को बारसविहो सुयक्खंधो। सव्वो अणुचिंतेउं धणियंपि समत्थचित्तेणं ॥१०२॥२३५॥ इक्कंमिवि जंमि पए संवेगं कुणइ वीयरायमए। सो तेण मोहजालं छिंदइ अजझप्पओगेणं ॥१०३॥२३६॥ इक्कंमिवि जंमि पए संवेगं कुणइ वीयरायमए। तं तस्स होइ नाणं जेण विरागत्तणमुवेइ ॥१०४॥२३७॥ इक्कंमिवि जंमि पए संवेगं कुणइ वीयरायमए। वच्चइ नरो अभिक्खं तं मरणं तेण मरियव्वं ॥१०५॥२३८॥ जेण विरागो जायइ तं तं सव्वायरेण कायव्वं। मुच्चइ हु संवेगी अणंतओ होइ असं-

---

विलोम(प)म् ॥९८॥ जिनवचनानुगतमतिर्या वेलां (यावत्) भवति संवरप्रविष्टः। अग्निरिव वायुसहितः समूलशालं दहति कर्म(वृक्षम्) ॥९९॥ यथा दहति वायुसहितोऽग्निर्विहृत्य वनखण्डे। तथा पुरुषकारसहितो ज्ञानी कर्म क्षयं नयति ॥१००॥ यत् अज्ञानी कर्म क्षपयति बहुकाभिर्वर्षकोटीभिः। तज्ज्ञानी त्रिभिर्गुप्तः क्षपयत्युच्छ्वासमात्रेण ॥१०१॥ नैव मरणे उपागे शक्यो द्वादशविधः श्रुतस्कन्धः। सर्वोऽनुचिन्तयितुं बाढमपि समर्थचित्तेन ॥१०२॥ एकस्मिन्नपि यस्मिन् पदे संवेगं करोति वीतरागमते। स तेन मोहजालं छिनत्त्यध्यात्मयोगेन ॥१०३॥ एकस्मिन्नपि यस्मिन् पदे संवेगं करोति वीतरागमते। तत्तस्य भवति ज्ञानं येन विरागत्वमुपैति ॥१०४॥ एकस्मिन्नपि०। व्रजति नरोऽभीक्ष्णं तन्मरणं तेन मर्त्तव्यम् ॥१०५॥ येन विरागो जायते तत्तत् सर्वादरेण कर्त्तव्यम्। मुच्यते संवेग्येव

यगी ॥ १०६ ॥ २३९ ॥ धम्मं जिणपन्नत्तं सम्ममिणं सद्दहामि तिविहेणं । तसथावरभूअहियं पंथं निव्वाणनगरस्स ॥ १०७ ॥ २४० ॥ समणोमित्ति य पढमं बीयं सव्वत्थ संजओ मित्ति । सव्वं च वोसिरामि जिणेहिं जं जं च पडिकुट्ठं ॥ १०८ ॥ २४१ ॥ उवही सरीरगं चेव, आहारं च चउव्विहं । मणसावयकाएणं, वोसिरामित्ति भावओ ॥१०९॥२४२॥ मणसा अचिंतणिज्जं सव्वं भासाइ अभासणिज्जं च । काएण अकरणिज्जं सव्वं तिविहेण वोसिरे ॥ ११० ॥ २४३ ॥ अस्संजमत्तोगसणं (अस्संजमे वेरमणं) उवही विवेगकरणं उवसमो (य) । अप्पडिरूयजोगविरओ खंती मुत्ती विवेगो अ ॥ १११ ॥ २४४ ॥ एयं पच्चक्खाणं आउरजण आवईसु भावेण । अण्णयरं पडिवण्णो जंपंतो पावइ समाहिं ॥ ११२ ॥ २४५ ॥ एयंसि निमित्तंमी पच्चक्खाऊण जइ करे कालं । तो पच्चक्खाइयव्वं इमेण इक्केणवि पएणं ॥ ११३ ॥ २४६ ॥ मम मंगलमरिहंता सिद्धा साहू सुयं च धम्मो य ।

अनन्तगो भवपरंपरेभ्यः ॥ १०६ ॥ धर्मं जिनप्रज्ञप्तं सम्यग् इमं श्रद्दधे त्रिविधेन । त्रसस्थावरभूतहितं पन्थानं निर्वाणनगरस्य ॥ १०७ ॥ श्रमणोऽस्मीति च प्रथमं द्वितीयं सर्वत्र संयतोऽस्मीति । सर्वं च व्युत्सृजामि जिनैर्यद् यच्च प्रतिक्रुष्टम् ॥ १०८ ॥ उपधिं शरीरमेव आहारं च चतुर्विधम् । मनोवाक्कायैर्व्युत्सृजामि इति भावतः ॥१०९॥ मनसाऽचिन्तनीयं सर्वं भाषयाऽभाषणीयं च । कायेनाकरणीयं सर्वं त्रिविधेन व्युत्सृजामि ॥११०॥ असंयमत्रापत्रपणं (असंयमाद्विरमणं) उपधिविवेककरणमुपशमः (च) । अप्रतिरूपयोगविरतः क्षान्तिर्मुक्तिर्विवेकश्च ॥ १११ ॥ एतत्प्रत्याख्यानमातुरजन आपत्सु भावेन । अन्यतरत्प्रतिपन्नो जल्पन् (यत् प्राप्तः) प्राप्नोति समाधिम् ॥११२॥ एतस्मिन् निमित्ते प्रत्याख्याय यदि (यतिः) करोति कालम् । तत् प्रत्याख्यातव्यमनेनैकेनापि पदेन ॥ ११३ ॥ मम मङ्गलमर्हन्तः सिद्धाः साधवः

तेसिं सरणोवगओ सावज्जं वोसिरामित्ति ॥ ११४ ॥ २४७ ॥ अरहंता मंगलं मज्झ, अरहंता मज्झ देवया । अरहंते कित्तइत्ताणं, वोसिरामित्ति पावगं ॥ ११५ ॥ २४८ ॥ सिद्धा य मंगलं मज्झ, सिद्धा य मज्झ देवया । सिद्धे य कित्तइत्ताणं, वोसिरामित्ति पावगं ॥ ११६ ॥ २४९ ॥ आयरिया मंगलं मज्झ, आयरिया मज्झ देवया । आयरिए कित्तइत्ताणं, वोसिरामित्ति पावगं ॥ ११७ ॥ २५० ॥ उज्झाया मंगलं मज्झ, उज्झाया मज्झ देवया । उज्झाए कित्तइत्ताणं, वोसिरामित्ति पावगं ॥ ११८ ॥ २५१ ॥ साहू य मंगलं मज्झ, साहू य मज्झ देवया । साहू य कित्तइत्ताणं, वोसिरामित्ति पावगं ॥ ११९ ॥ २५२ ॥ सिद्धे उवसंपण्णो अरहंते केवलित्ति भावेणं । इत्तो एगयरेणवि पएण आराहओ होइ ॥ १२० ॥ २५३ ॥ समुइण्णवेयणो पुण समणो हियएण किंपि चिंतिज्जा । आलंबणाइं काइं काऊण मुणी दुहं सहइ ? ॥ १२१ ॥ २५४ ॥ वेयणासु उइन्नासु, किं मे सत्तं

श्रुतं च धर्मश्च । तेषां शरणमुपगतः सावद्यं व्युत्सृजामीति ॥ ११४ ॥ अर्हन्तो मङ्गलं मम अर्हन्तो मम देवताः । अर्हतः कीर्तयित्वा व्युत्सृजामीति पापकम् ॥ ११५ ॥ सिद्धाश्च मङ्गलं मम सिद्धाश्च मम देवताः । सिद्धांश्च कीर्तयित्वा व्युत्सृजामीति पापकम् ॥ ११६ ॥ आचार्या मङ्गलं मम आचार्या मम देवताः । आचार्यान् कीर्तयित्वा व्युत्सृजामीति पापकम् ॥ ११७ ॥ उपाध्याया मङ्गलं मम उपाध्याया मम देवताः । उपाध्यायान् कीर्तयित्वा व्युत्सृजामीति पापकम् ॥ ११८ ॥ साधवश्च मङ्गलं मम साधवश्च मम देवताः । साधूँश्च कीर्तयित्वा व्युत्सृजामीति पापकम् ॥ ११९ ॥ सिद्धानुपसंपन्नः अर्हतः केवलिन इति भावेन । एषामेकतरेणापि पदेनाराधको भवति ॥ १२० ॥ समुदीर्णवेदनः पुनः श्रमणो हृदये किमपि (किं वि) चिन्तयेत् । आलम्बनानि कानि कृत्वा मुनिर्दुःखं सहते ? ॥१२१॥ वेदनासूदीर्णासु किं मम

निवेयए । किं वाऽऽलंबणं किचा, तं दुक्खमहियासए ? ॥ १२२ ॥ २५५ ॥ अणुत्तरेसु नरएसु, वेयणाओ अणुत्तरा । पमाए वट्टमाणेणं, मए पत्ता अणंतसो ॥ १२३ ॥ २५६ ॥ मए कयं इमं कम्मं, समासज्ज अबोहिअं । पोराणगं इमं कम्मं, मए पत्तं अणंतसो ॥ १२४ ॥ २५७ ॥ ताहिं दुक्खविवागाहिं, उवचिण्णाहिं ताहिं ताहिं । न य जीवो अजीवो उ, कयपुवो उ चिंतए ॥ १२५ ॥ २५८ ॥ अब्भुज्जुयं विहारं इत्थं जिणएसियं विउपसत्थं । नाउं महापुरिससेवियं अब्भुज्जुयं मरणं ॥ १२६ ॥ २५९ ॥ जह पच्छिमंमि काले पच्छिमतित्थयरदेसियमुयारं । पच्छा निच्छयपत्थं उवेमि अब्भुज्जुयं मरणं ॥ १२७ ॥ २६० ॥ बत्तीसमंडियाहिं कडजोगी जोगसंगहबलेणं । उज्जमिऊण य बारसविहेण तवणेहपाणेणं ॥ १२८ ॥ २६१ ॥ संसाररंगमज्झे धिइबलववसायबद्धकच्छाओ । हंतूण मोहमल्लं हराहि आराहणपडागं ॥ १२९ ॥ २६२ ॥ पोराणगं च कम्मं खवेइ

सत्त्वं (इति) निवेदयेत् । किं वाऽऽलम्बनं कृत्वा तद्दुःखमध्यास्ते ॥ १२२ ॥ अनुत्तरेषु नरकेषु वेदना अनुत्तराः । प्रमादे वर्त्तमानेन मया प्राप्ता अनन्तशः ॥ १२३ ॥ मया कृतमिदं कर्म समासाद्याबोधिकम् । पुराणमिदं कर्म मया प्राप्तमनन्तशः ॥ १२४ ॥ ताभिर्दुःखविपाकाभिरुपचीर्णाभिस्तत्र तत्र । न च जीवस्त्वजीवः कृतपूर्वस्तु (इति) चिन्तयेत् ॥ १२५ ॥ अभ्युद्यतं विहारमित्थं जिनदेशितं विद्वत्प्रशस्तम् । ज्ञात्वा महापुरुषसेवितमभ्युद्यतं मरणम् ॥ १२६ ॥ यथा पश्चिमे काले पश्चिमतीर्थकरदिष्टमुपकारम् । पश्चान्निश्चयपथ्यमुपयाम्यभ्युद्यतं मरणम् ॥१२७॥ द्वात्रिंशन्मण्डिकाभिः कृतयोगी योगसङ्ग्रहबलेन । उद्यम्य च द्वादशविधेन तपःस्नेहपानेन ॥१२८॥ संसाररङ्गमध्ये धृतिबलव्यवसायबद्धकच्छः । हत्वा मोहमल्लं हराराधनापताकाम् ॥ १२९ ॥ युग्मम् । पुराणं च कर्म क्षपयति अन्यन्नवं च न

अन्नं नवं च न चिणाइ । कम्मकलंकलवल्लिं छिंवइ संथारमारूढो ॥ १३० ॥ २६३ ॥ आराहणोवउत्तो सम्मं काऊण सुविहिओ कालं । उक्कोसं तिन्नि भवे गंतूण लभिज्ज निव्वाणं ॥ १३१ ॥ २६४ ॥ धीरपुरिसपन्नत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं । ओइण्णो हु सि रंगं हरसु पडायं अविग्घेणं ॥ १३२ ॥ २६५ ॥ धीर! पडागाहरणं करेह जह तंमि देसकालंमि । सुत्तत्थमणुगुणंतो धिइनिच्चलबद्धकच्छाओ ॥ १३३ ॥ २६६ ॥ चत्तारि कसाए तिन्नि गारवे पंच इंदियग्गामे । हंता परीसहचमूं हराहि आराहणपडागं ॥ १३४ ॥ २६७ ॥ माऽप्पा! हु व चिंतिज्जा जीवामि चिरं मरामि व लहुंति । जइ इच्छसि तरिउं जे संसारमहोअहिमपारं ॥१३५॥२६८॥ जइ इच्छसि नित्थरिउं सव्वेसिं चेव पावकम्माणं । जिणवयणनाणदंसणचरित्तभावुज्जुओ जग्ग ॥ १३६ ॥ ॥२६९॥ दंसणनाणचरित्तं तवे य आराहणा चउक्खंधा । सा चेव होइ तिविहा उक्कोसा मज्झिम जहन्ना ॥१३७॥

चिनोति । कर्मकलङ्कवल्लीं छिनत्ति संस्तारकमारूढः ॥ १३० ॥ आराधनोपयुक्तः सम्यक् कृत्वा सुविहितः कालम् । उत्कर्षतस्त्रीन् भवान् गत्वा लभते निर्वाणम् ॥ १३१ ॥ धीरपुरुषप्रज्ञप्तं सत्पुरुषनिषेवितं परमघोरम् । अवतीर्णोऽसि रङ्गे हर पताकामविघ्नेन ॥ १३२ ॥ धीर! पताकाहरणं कुरु यथा तस्मिन् देशकाले । सूत्रार्थमनुगुणयन् धृतिनिश्चलबद्धकच्छः ॥ १३३ ॥ चतुरः कषायान् त्रीणि गौरवाणि पञ्चेन्द्रियग्रामम् । हत्वा परीषहचमूं हरा(हरिष्यसा)राधनापताकाम् ॥ १३४ ॥ मा आत्मन्! चिन्तयेर्जीवामि चिरं म्रिये वा लघु इति । यदीच्छसि तरीतुं संसारमहोदधिमपारम् ॥ १३५ ॥ यदीच्छसि निस्तरीतुं सर्वेभ्य एव पापकर्मभ्यः । जिनवचनज्ञानदर्शनचारित्रभावोद्यतो जागृहि ॥ १३६ ॥ दर्शनज्ञानचारित्राणि तपश्चाराधना चतुःस्कन्धा । सा चैव भवति त्रिविधा उत्कृष्टा मध्यमा जघन्या ॥ १३७ ॥

॥ २७० ॥ आराहेऊण विऊ उक्कोसाराहणं चउक्खंधं । कम्मरयविप्पमुक्को तेणेव भवेण सिज्झिज्जा ॥ १३८ ॥ २७१ ॥ आराहेऊण विऊ जहन्नमाराहणं चउक्खंधं । सत्तट्ठभवग्गहणे परिणामेऊण सिज्झिज्जा ॥ १३९ ॥ २७२ ॥ सम्मं मे सव्वभूएसु, वेरं मज्झ न केणइ । खामेमि सव्वजीवे, खमामऽहं सव्वजीवाणं ॥ १४० ॥ ॥ २७३ ॥ धीरेणवि मरियव्वं काउरिसेणविऽवस्स मरियव्वं । दुण्हंपि य मरणाणं वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥ १४१ ॥ ॥ २७४ ॥ एयं पच्चक्खाणं अणुपालेऊण सुविहिओ सम्मं । वेमाणिओ व देवो हविज्ज अहवावि सिज्झिज्जा ॥ १४२ ॥ २७५ ॥ इति महापच्चक्खाणपइण्णं समत्तं ॥ ३ ॥

अथ भत्तपरिण्णयं ॥ ४ ॥

नमिऊण महाइसयं महाणुभावं मुणिं महावीरं । भणिमो भत्तपरिण्णं निअसरणट्ठा परट्ठा य ॥ १ ॥ २७६ ॥

आराध्य विद्वान् उत्कृष्टाराधनां चतुःस्कन्धाम् । कर्मरजोविप्रमुक्तस्तेनैव भवेन सिद्ध्येत् ॥ १३८ ॥ आराध्य विद्वान् जघन्यामाराधनां चतुःस्कन्धाम् । सप्ताष्टभवग्रहणैः परिणम्य सिद्ध्येत् ॥ १३९ ॥ साम्यं मे सर्वभूतेषु वैरं मम न केनचित् । क्षमयामि सर्वजीवान् क्षाम्याम्यहं सर्वजीवानाम् ॥ १४० ॥ धीरेणापि मर्त्तव्यं कापुरुषेणापि अवश्यं मर्त्तव्यम् । द्वयोरपि मरणयोर्वरमेव धीरत्वेन मर्त्तुम् ॥ १४१ ॥ एतत्प्रत्याख्यानमनुपाल्य सुविहितः सम्यक् । वैमानिको वा देवो भवेत् अथवाऽपि सिद्ध्येत् ॥ १४२ ॥ इति महाप्रत्याख्यानप्रकीर्णकम् ॥ ३ ॥
अथ भक्तपरिज्ञाप्रकीर्णकम् ॥ नत्वा महातिशयं महानुभावं मुनिं महावीरम् । भणामो भक्तपरिज्ञां निजस्मरणार्थं परार्थं च ॥ १ ॥

भवगहणभमणरीणा लहंति निव्वुइसुहं जमल्लीणा । तं कप्पद्दुमकाणणसुहयं जिणसासणं जयइ ॥ २ ॥ २७७॥
मणुअत्तं जिणवयणं च दुल्लहं पाविऊण सप्पुरिसा ! । सासयसुहिक्करसिएहिं नाणवसिएहिं होअव्वं ॥ ३ ॥
॥ २७८ ॥ जं अज्ज सुहं भविणो संभरणीअं तयं भवे कल्लं । मग्गंति निरुवसग्गं अपवग्गसुहं बुहा तेणं ॥४॥
॥ २७९ ॥ नरविबुहेसरसुक्खं दुक्खं परमत्थओ तयं बिंति । परिणामदारुणमसासयं च जं ता अलं तेण ॥५॥
॥ २८० ॥ जं सासयसुहसाहणमाणाआराहणं जिणिंदाणं । ता तीए जइअव्वं जिणवयणविसुद्धबुद्धीहिं ॥६॥
॥ २८१ ॥ तं नाणदंसणाणं चारित्ततवाण जिणपणीआणं । जं आराहणमिणमो आणाआराहणं बिंति ॥ ७ ॥
॥ २८२ ॥ पव्वज्जाए अब्भुज्जओऽवि आराहओ अहासुत्तं । अब्भुज्जअमरणेणं अविगलमाराहणं लहइ ॥ ८ ॥
॥ २८३ ॥ तं अब्भुज्जुअमरणं अमरणधम्मेहिं वन्निअं तिविहं । भत्तपरिन्ना इंगिणि पाओवगमं च धीरेहिं ॥९॥

भवगहनभ्रमणभग्ना लभन्ते निर्वृतिसुखं यदाश्रिताः । तत्कल्पद्रुमकाननसुखदं जिनशासनं जयति ॥ २ ॥ मनुजत्वं जिनवचनं च दुर्लभं प्राप्य सत्पुरुषाः ! । शाश्वतसुखैकरसिकैर्ज्ञानावसितैर्भवितव्यम् ॥ ३ ॥ यदद्य सुखं भविनः स्मरणीयं तद्भवेत्कल्ये । मार्गयन्ति निरुपसर्गमपवर्गसुखं बुधास्तेन ॥ ४ ॥ नरविबुधेश्वरसौख्यं दुःखं परमार्थतस्तद् ब्रुवते । परिणामदारुणमशाश्वतं च यत्तद् अलं तेन ॥ ५ ॥ यत् शाश्वतसुखसाधनमाज्ञाया आराधनं जिनेन्द्राणाम् । तत्तस्यां यतितव्यं जिनवचनविशुद्धबुद्धिभिः ॥ ६ ॥ तत् ज्ञानदर्शनयोश्चारित्रतपसोः (च) जिनप्रणीतानाम् । यदाराधनमिदमाज्ञाया आराधनं ब्रुवते ॥ ७ ॥ प्रव्रज्यायामभ्युद्यतोऽपि आराधको यथासूत्रम् । अभ्युद्यतमरणेनाविकलामाराधनां लभते ॥८॥ तदभ्युद्यतमरणममरणधर्मभिर्वर्णितं त्रिविधम् । भक्तपरिज्ञा इङ्गिनी पादपोपगमनं च (इति) धीरैः॥९॥

॥ २८४ ॥ भत्तपरिन्नामरणं दुविहं सविआरमो य अविआरं । सपरक्कमस्स मुणिणो संलिहिअतणुस्स सविआरं ॥ १० ॥ २८५ ॥ अपरक्कमस्स काले अप्पहुप्पंतंमि जं तमविआरं । तमहं भत्तपरिन्नं जहापरिन्नं भणिस्सामि ॥ ११ ॥ २८६ ॥ धिइबलविअलाणमकालमच्चुकलिआणमकयकरणाणं । निरवज्जमज्जकालिअजईण जुग्गं निरुवसग्गं ॥ १२ ॥ २८७ ॥ परम(पसम)सुहसप्पिवासो असोअहासो सजीविआनिरासो । विसयसुहविगयरागो धम्मुज्जमजायसंवेगो ॥ १३ ॥ २८८ ॥ निच्छिअमरणावत्थो वाहिग्घत्थो जई गिहत्थो वा । भविओ भत्तपरिन्नाइ नायसंसारनिग्गुन्नो ॥ १४ ॥ २८९ ॥ पच्छायावपरद्धो पियधम्मो दोसदूसणसयण्हो । अरहइ पासत्थाईवि दोसदोसिल्लकलिओऽवि ॥ १५ ॥ २९० ॥ वाहिजरमरणमयरो निरंतरुप्पत्तिनीरनिकुरंबो । परिणामदारुणदुहो अहो दुरंतो भवसमुद्दो ॥ १६ ॥ २९१ ॥ इअ कलिऊण सहरिसं गुरुपामूलेऽ-

भक्तपरिज्ञामरणं द्विविधं सविचारमविचारं च । सपराक्रमस्य मुनेः संलिखिततनोः सविचारम् ॥ १० ॥ अपरिकर्मणः काले अप्रभवति यत्तदविचारम् । तमहं भक्तपरिज्ञं यथापरिज्ञं भणिष्यामि ॥ ११ ॥ धृतिबलविकलानामकालमृत्युकलितानामकृतकरणानाम् । निरवद्यमद्यकालीनयतीनां योग्यं निरुपसर्गम् ॥ १२ ॥ परम(प्रशम)सुखसपिपासोऽशोकहासः स्वजीवितनिरासः । विषयसुखविगतरागो धर्मोद्यमजातसंवेगः ॥ १३ ॥ निश्चितमरणावस्थो व्याधिग्रस्तो यतिर्गृहस्थो वा । भव्यो भक्तपरिज्ञायां ज्ञातसंसारनैर्गुण्यः ॥ १४ ॥ प्रारब्धपश्चात्तापः प्रियधर्मो दोषदूषणसतृष्णः । अर्हति पार्श्वस्थादिरपि दोषदोषवत्कलितोऽपि ॥ १५ ॥ व्याधिजरामरणमकरो निरन्तरोत्पत्तिनीरनिकुरम्बः । परिणामदारुणदुःखोऽहो दुरन्तो भवसमुद्रः ॥ १६ ॥ इति कलयित्वा सहर्षं गुरुपादमूलेऽभिगम्य विनयेन । भालतलमिलितकर-

आज्ञाराधनं सपरिकर्मादि २-१६

भिगम्म विणएणं । भालयलमिलिअकरकमलसेहरो वंदिउं भणइ ॥ १७ ॥ २९२ ॥ आरुहिअमहं सुपुरिस! भत्तपरिन्नापसत्थपोहित्थं । निज्जामएण गुरुणा इच्छामि भयण्णवं तरिउं ॥ १८ ॥ २९३ ॥ कारुण्णामयनीसंदसुंदरो सोऽवि से गुरू भणइ । आलोअणवयखामणपुरस्सरं तं पवज्जेसु ॥ १९ ॥ २९४ ॥ इच्छामुत्ति भणित्ता भत्तीबहुमाणसुद्धसंकप्पो । गुरुणो विगयावाए पाए अभिवंदिउं विहिणा ॥ २० ॥ २९५ ॥ सल्लं उद्धरिअमणो संवेगुव्वेअतिव्वसद्धाओ । जं कुणइ सुद्धिहेउं सो तेणाराहओ होइ ॥ २१ ॥ २९६ ॥ अह सो आलोअणदोसवज्जिअं उज्जुअं जहाऽऽयरिअं । बालुव्व बालकालाउ देइ आलोअणं सम्मं ॥ २२ ॥ २९७ ॥ ठविए पायच्छित्ते गणिणा गणिसंपयासमग्गेणं । सम्ममणुमन्निअ तवं अपावभावो पुणो भणइ ॥ २३ ॥ २९८ ॥ दारुणदुहजलयरनिअरभीमभवजलहितारणसमत्थे । निप्पच्चवायपोए महव्वए अम्ह उक्खिवसु ॥ २४ ॥ २९९ ॥

करकमलशेखरो वन्दित्वा भणति ॥ १७ ॥ आरुह्याहं सुपुरुष! भक्तपरिज्ञाप्रशस्तपोतम् । निर्यामकेन गुरुणा इच्छामि भवार्णवं तरीतुम् ॥१८॥ कारुण्यामृतनिस्यन्दसुन्दरः सोऽपि तस्य गुरुर्भणति । आलोचनाव्रतक्षामणापुरस्सरं तत् प्रपद्यस्व ॥ १९ ॥ इच्छामीति भणित्वा भक्तिबहुमानशुद्धसङ्कल्पः । गुरोर्विगतापायौ पादावभिवन्द्य विधिना ॥ २० ॥ शल्यमुद्धर्तुमनाः संवेगोद्वेगतीव्रश्रद्धाकः । यत् करोति शुद्धिहेतोः स तेनाराधको भवति ॥ २१ ॥ अथ स आलोचनादोषवर्जितं ऋजुकं यथाऽऽचीर्णम् । बाल इव बालकालाद्ददात्यालोचनां सम्यक् ॥२२॥ स्थापिते प्रायश्चित्ते गणिना गणिसम्पत्समग्रेण । सम्यगनुमत्य तपोऽपापमानः पुनर्भणति ॥ २३ ॥ दारुणदुःखजलचरनिकरभीमभवजल-

जइऽवि स खंडिअचंडो अखंडमहव्वओ जई जइवि । पव्वज्जवउट्ठावणमुट्ठावणमरिहइ तहावि ॥ २५ ॥ ३००॥
पहुणो सुकयाणत्तिं भवा पच्चप्पिणंति जह विहिणा । जावज्जीवपइण्णाणत्तिं गुरुणो तहा सोऽवि ॥२६॥३०१॥
जो साइआरचरणो आउट्टिअदंडखंडिअवओ वा । तह तस्सवि सम्ममुवट्ठिअस्स उट्ठावणा भणिआ ॥ २७॥
॥ ३०२ ॥ तत्तो तस्स महव्वयपव्वयभारोनमंतसीसस्स । सीसस्स समारोवइ सुगुरूवि महव्वए विहिणा ॥ २८॥
॥ ३०३ ॥ अह हुज्ज देसविरओ सम्मत्तरओ रओ अ जिणधम्मे । तस्सवि अणुव्वयाइं आरोविज्जंति सुद्धाइं
॥ २९ ॥ ३०४ ॥ अनियाणोदारमणो हरिसवसविसट्टकंचुयकरालो । पूएइ गुरुं संघं साहम्मिअमाइ भत्तीए
॥ ३० ॥ ३०५ ॥ निअदव्वमपुव्वजिणिंदभवणजिणबिंबवरपइट्ठासु । विअरइ पसत्थपुत्थयसुतित्थतित्थयरपूआसु
॥ ३१ ॥ ३०६ ॥ जइ सोऽवि सव्वविरईकयाणुराओ विसुद्धमइकाओ । छिन्नसयणाणुराओ विसयविसाओ

धितारणसमर्थेन । निष्प्रत्यपायं महाव्रतपोतेनास्मान् उत्क्षिप ॥२४॥ यद्यपि स खण्डितचण्डोऽखण्डमहाव्रतो यतिर्यद्यपि । प्रव्रज्याव्रतोपस्थापन उत्थानमर्हति तथापि ॥ २५ ॥ प्रभोः सुकृताज्ञप्तिं भृत्याः प्रत्यर्पयन्ति यथा विधिना । यावज्जीवप्रतिज्ञाऽऽज्ञप्तिं गुरोस्तथा सोऽपि ॥२६॥ यः सातिचारचरण आकुट्टीदण्डखण्डितव्रतो वा । तथा तस्यापि सम्यगुपस्थितस्योपस्थापना भणिता ॥ २७ ॥ ततस्तस्य महाव्रतपर्वतभारावनमच्छीर्षस्य शीर्षे समारोपति सुगुरुरपि महाव्रतानि विधिना ॥ २८ ॥ अथ भवेद्देशविरतः सम्यक्त्वरतो रतश्च जिनवचने । तस्याप्यनुव्रतान्यारोप्यन्ते शुद्धानि ॥ २९ ॥ अनिदानोदारमना हर्षवशविसर्पद्रोमाञ्चकञ्चुककरालः । पूजयति गुरुं सङ्घं साधर्मिकादिं च भक्त्या ॥ ३० ॥ निजद्रव्यमपूर्वजिनेन्द्रभवनजिनबिम्बवरप्रतिष्ठासु । वितरति प्रशस्तपुस्तकसुतीर्थतीर्थंकरपूजासु ॥ ३१ ॥ यदि सोऽपि सर्व-

विरत्तो अ ॥ ३२ ॥ ३०७ ॥ संथारयपवज्जं पवज्जइ सोऽवि निअम निरवज्जं । सवविरइप्पहाणं सामाइअच-रित्तमारुहइ ॥ ३३ ॥ ३०८ ॥ अह सो सामाइअधरो पडिवन्नमहवओ अ जो साहू । देसविरओ अ चरिमं पच्चक्खामिसि निच्छइओ ॥ ३४ ॥ ३०९ ॥ गुरुगुणगुरुणो गुरुणो पयपंकय नमिअमत्थओ भणइ । भयवं! भत्तपरिन्नं तुम्हाणुमयं पवज्जामि ॥ ३५ ॥ ३१० ॥ आराहणाइ खेमं तस्सेव य अप्पणो अ गणिवसहो । दिवेण निमित्तेणं पडिलेहइ इहरहा दोसा ॥ ३६ ॥ ३११ ॥ तत्तो भवचरिमं सो पच्चक्खाइत्ति तिविहमाहारं । उक्कोसिआणि दवाणि तस्स सवाणि दंसिज्जा ॥ ३७ ॥ ३१२ ॥ पासित्तु ताइं कोई तीरं पत्तस्सिमेहिं किं मज्झ? । देसं च कोइ भुत्ता संवेगगओ विचिंतेइ—॥ ३८ ॥ ३१३ ॥ किं चत्तं नोवभुत्तं मे, परिणामासुई सुई ।

विरतिकृतानुरागो विशुद्धमतिकायः । छिन्नस्वजनानुरागो विषयविपाद्विरक्तश्च ॥ ३२ ॥ संस्तारकप्रव्रज्यां प्रतिपद्यते सोऽपि नियमान्निरव-द्याम् । सर्वविरतिप्रधानं सामायिकचारित्रमारोहति ॥ ३३ ॥ अथ स सामायिकधरः प्रतिपन्नमहाव्रतश्च यः साधुः । देशविरतश्च चरमं प्रत्याख्यामीति निश्चयवान् ॥ ३४ ॥ गुरुगुणगुरोर्गुरोः पदपङ्कजे नतमस्तको भणति । भगवन्! भक्तपरिज्ञां युष्माकमनुमतां प्रपद्ये ॥ ३५ ॥ आराधनायां क्षेमं तस्यैव चात्मनश्च गणिवृषभः । दिव्येन निमित्तेन प्रतिलिखतीतरथा दोषाः ॥ ३६ ॥ ततो भवचरमं स प्रत्याख्याति इति त्रिविधमाहारम् । उत्कृष्टानि सर्वाणि द्रव्याणि तस्मै दर्शयेत् ॥ ३७ ॥ दृष्ट्वा तानि कश्चित्तीरं प्राप्तस्यैभिः किं मम? । देशं च कश्चिद् भुक्त्वा संवेगगतो विचिन्तयेत् ॥ ३८ ॥ मयोपभुक्तं सत् किं न त्यक्तं? शुच्यपि परिणामाशुचि । दृष्टसारः सुखं ध्यायति चोदनैषाऽवसीदतः

दिट्ठसारो सुहं झाइ, चोअणेसाऽवसीअओ ॥ ३९ ॥ ३१४ ॥ उअरमलसोहणट्ठा समाहिपाणं मणुन्नमेसोऽवि। महुरं पज्जेअव्वो मंदं च विरेयणं खमओ ॥ ४० ॥ ३१५ ॥ एलतयनागकेसरतमालपत्तं ससक्करं दुद्धं। पाऊण कढिअसीअलसमाहिपाणं तओ पच्छा ॥ ४१ ॥ ३१६ ॥ महुरविरेअणमेसो कायव्वो फोफलाइदव्वेहिं। निव्वाविओ अ अग्गी समाहिमेसो सुहं लहइ ॥ ४२ ॥ ३१७ ॥ जावज्जीवं तिविहं आहारं वोसिरइ इहं खवगो। निज्जवगो आयरिओ संघस्स निवेअणं कुणइ ॥ ४३ ॥ ३१८ ॥ आराहणपच्चइअं खमगस्स य निरुवसग्गपच्चइअं। तो उस्सग्गो संघेण होइ- सव्वेण कायव्वो ॥ ४४ ॥ ३१९ ॥ पच्चक्खाविंति तओ तं ते खमयं चउव्विहाहारं। संघसमुदायमज्झे चिइवंदणपुव्वयं विहिणा ॥ ४५ ॥ ३२० ॥ अहवा समाहिहेउं सागारं चयइ तिविहमाहारं। तो पाणयंपि पच्छा वोसिरिअव्वं जहाकालं ॥ ४६ ॥ ३२१ ॥ तो सो नमंतसिरसंघडंतकर-

---

॥ ३९ ॥ उदरमलशोधनार्थं समाधिपानं मनोज्ञमेषोऽपि। मधुरं पातव्यः मन्दं च विरेचनं क्षपकः ॥ ४० ॥ एलात्वग्नागकेशरतमालपत्रयुतं सशर्करं दुग्धम्। पाययित्वा क्वथितशीतलसमाधिपानं ततः पश्चात् ॥ ४१ ॥ मधुरविरेचनमेष कर्त्तव्यः पुंगफलादिद्रव्यैः। निर्वापितश्च समाधिमेष सुखं लभते ॥ ४२ ॥ यावज्जीवं त्रिविधमाहारं व्युत्सृजतीह क्षपकः। निर्यामक आचार्यः सङ्घाय निवेदनं करोति ॥ ४३ ॥ आराधनाप्रत्ययं क्षपकस्य च निरुपसर्गप्रत्ययम्। तत उत्सर्गः सङ्घेन भवति सर्वेण कर्त्तव्यः ॥ ४४ ॥ प्रत्याख्यापयन्ति ततस्तं ते क्षपकं चतुर्विधाहारम्। सङ्घसमुदायमध्ये चैत्यवन्दनपूर्वकं विधिना ॥ ४५ ॥ अथवा समाधिहेतोः साकारं त्यजति त्रिविधमाहारम्। ततः पानकमपि पश्चाद् व्युत्स्रष्टव्यं यथाकालम् ॥ ४६ ॥ ततः स नमच्छिरःसंघटमानकरकमलशेखरो विधिना। क्षमयति सर्वसङ्घं

कमलसेहरो विहिणा । खामेइ सबसंघं संवेगं संजणेमाणो ॥ ४७ ॥ ३२२ ॥ आयरिअ उवज्झाए सीसे साह-म्मिए कुलगणे य । जे मे केइ कसाया सबे तिविहेण खामेमि ॥ ४८ ॥ ३२३ ॥ सबे अवराहपए खामेह (मि) अहं खमेउ मे भयवं! । अहमवि खमामि सुद्धो गुणसंघायस्स संघस्स ॥ ४९ ॥ ३२४ ॥ इअ वंदणखमणग-रिहणाहिं भवसयसमज्जिअं कम्मं । उवणेइ खणेण खयं मिआवई रायपत्तिव ॥ ५० ॥ ३२५ ॥ अह तस्स महव्वयसुट्ठिअस्स जिणवयणभाविअमइस्स । पच्चक्खायाहारस्स तिव्वसंवेगसुहयस्स ॥ ५१ ॥ ३२६ ॥ आरा-हणलाभाओ कयत्थमप्पाणयं मुणंतस्स । कलुसकलतरणलट्ठिं अणुसट्ठिं देइ गणिवसहो-॥ ५२ ॥ ३२७ ॥ कुग्गहपरूढमूलं मूला उच्छिंद वच्छ! मिच्छत्तं । भावेसु परमतत्तं सम्मत्तं सुत्तनीईए ॥ ५३ ॥ ३२८ ॥ भत्तिं च कुणसु तिव्वं गुणाणुराएण वीअरायाणं । तह पंचनमुक्कारे पवयणसारे रइं कुणसु ॥ ५४ ॥ ३२९ ॥

संवेगं संजनयन् ॥ ४७ ॥ आचार्योपाध्यायाः शिष्याः साधर्मिकाश्च कुलगणौ च । ये मया केचित् कषायिताः सर्वान् त्रिविधेन क्षमयामि ॥ ४८ ॥ सर्वाण्यपराधपदानि क्षमयाम्यहं क्षाम्यतु मयि भगवन्! । अहमपि क्षमयामि शुद्धो गुणसङ्घातस्य सङ्घस्य ॥ ४९ ॥ इति वन्दन-क्षामणागर्हणैर्भवशतसमर्जितं कर्म्म । उपनयति क्षणेन क्षयं राजपत्नी मृगावतीव ॥ ५० ॥ अथ तस्य महाव्रतसुस्थितस्य जिनवचनभावि-तमतेः । प्रत्याख्याताहारस्य तीव्रसंवेगसुखगस्य ॥ ५१ ॥ आराधनालाभात् कृतार्थमात्मानं मन्यमानस्य । कलुषकलतरणयष्टिमनुशास्तिं ददाति गणिवृषभः ॥ ५२ ॥ कुग्रहप्ररूढमूलं मूलादुच्छिन्द्धि वत्स! मिथ्यात्वम् । भावय परमतत्त्वं सम्यक्त्वं सूत्रनीत्या ॥ ५३ ॥ भक्तिं च

सुविहिअहिअनिज्झाए सज्झाए उज्जुओ सया होसु । निचं पंचमहव्वयरक्खं कुण आयपचक्खं || ५५ ||
	३३०		उज्झसु निआणसल्लं मोहमहल्लं सुकम्मनिस्सल्लं । दमसु अ मुणिंदसंदोहनिंदिए इंदिअमयंदे		५६	
	३३१		निव्वाणसुहावाए विइन्ननिरयाइदारुणावाए । हणसु कसायपिसाए विसयतिसाए सइसहाए		५७	
	३३२		काले अपहुप्पंते सामन्ने सावसेसिए इण्हिं । मोहमहारिउदारणअसिलट्ठिं सुणसु अणुसट्ठिं		५८	
	३३३		संसारमूलबीअं मिच्छत्तं सव्वहा विवज्जेहि । सम्मत्ते दढचित्तो होसु नमुक्कारकुसलो अ		५९	
	३३४		मगतिण्हिआहिं तोअं मन्नंति नरा जहा सतण्हाए । सुक्खाइं कुहम्माओ तहेव मिच्छत्तमूढमणो
	६०		३३५		नवि तं करेइ अग्गी नेअ विसं नेअ किण्हसप्पो अ । जं कुणइ महादोसं तिव्वं जीवस्स

कुरु तीव्रां गुणानुरागेण वीतरागाणाम् । तथा पञ्चनमस्कारे प्रवचनुसारे रतिं कुरु || ५४ || सुविहितहित(हृदय)निध्याते स्वाध्याये उद्यतः सदा भव । नित्यं पञ्चमहाव्रतरक्षां कुर्वात्मप्रत्यक्षाम् || ५५ || उज्झ निदानशल्यं मोहमहत्तरं सुकर्मनिःशल्यम् । दाम्य च मुनीन्द्रसन्दोहनिन्दितानिन्द्रियमृगेन्द्रान् || ५६ || निर्वाणसुखापायान् वितीर्णनरकादिदारुणापातान् । जहि कषायपिशाचान् विषयतृष्णायाः सदा सहायान् || ५७ || कालेऽप्रभवति श्रामण्ये सावशेषिते इदानीम् । मोहमहारिपुदारणासियष्टिं शृण्वनुशास्तिम् || ५८ || संसार-मूलबीजं मिथ्यात्वं सर्वथा विवर्जय । सम्यक्त्वे दृढचित्तो भव नमस्कारकुशलश्च || ५९ || मृगतृष्णासु तोयं मन्यते नरा यथा स्वतृष्णया । सौख्यानि कुधर्मात् तथैव मिथ्यात्वमूढमनाः || ६० || नैव तत्करोत्यग्निः नैव विषं नैव कृष्णसर्पश्च । यं करोति महादोष तीव्र

नमस्कारादि मिथ्यात्वत्यागः ४७-६०

पसुक्खं लहइ मुक्खं ॥ ६९ ॥ ३४४ ॥ अरिहंतसिद्धचेइयपवयणआयरिअसव्वसाहूसुं । तिव्वं करेसु भत्तिं तिगरणसुद्धेण भावेणं ॥ ७० ॥ ३४५ ॥ एगावि सा समत्था जिणभत्ती दुग्गइं निवारेउं । दुलहाइं लहावेउं आसिद्धिं परंपरसुहाइं ॥ ७१ ॥ ३४६ ॥ विज्जावि भत्तिमंतस्स सिद्धिमुवयाइ होइ फलया य । किं पुण निव्वुइविज्जा सिज्झिहिइ अभत्तिमंतस्स? ॥ ७२ ॥ ३४७ ॥ तेसिं आराहणनायगाण न करिज्ज जो नरो भत्तिं । धणिअंपि उज्जमंतो सालिं सो ऊसरे ववइ ॥ ७३ ॥ ३४८ ॥ बीएण विणा सस्सं इच्छइ सो वासमब्भएण विणा । आराहणमिच्छंतो आराहयभत्तिमकरंतो ॥ ७४ ॥ ३४९ ॥ उत्तमकुलसंपत्तिं सुहनिप्फत्तिं च कुणइ जिणभत्ती । मणियारसिट्ठिजीवस्स दद्दुरस्सेव रायगिहे ॥ ७५ ॥ ३५० ॥ आराहणापुरस्सरमणन्नहियओ विसुद्धलेसाओ । संसारक्खयकरणं तं मा मुंची नमुक्कारं ॥ ७६ ॥ ३५१ ॥ अरिहंतनमुक्कारोऽवि हविज्ज जो

पुनर्लब्ध्वाऽक्षयसौख्यं लभते मोक्षम् ॥ ६९ ॥ अर्हत्सिद्धचैत्यप्रवचनाचार्यसर्वसाधुषु । तीव्रां कुरु भक्तिं त्रिकरणशुद्धेन भावेन ॥ ७० ॥ एकाऽपि सा समर्था जिनभक्तिर्दुर्गतिं निवारयितुम् । दुर्लभानि लम्भयितुं आसिद्धेः परम्परसुखानि ॥ ७१ ॥ विद्याऽपि भक्तिमतः सिद्धिमुपयाति भवति फलदा च । किं पुनर्निर्वृतिविद्या सेत्स्यत्यभक्तिमतः? ॥ ७२ ॥ तेषामाराधनानायकानां न कुर्याद् यो नरो भक्तिम् । वाढमप्युद्यच्छन् शालिं स ऊषरे वपति ॥ ७३ ॥ बीजेन विना शस्यमिच्छति स वर्षामभ्रकेण विना । आराधनामिच्छन् आराधकभक्तिमकुर्वन् ॥ ७४ ॥ उत्तमकुलसंप्राप्तिं सुखनिष्पत्तिं च करोति जिनभक्तिः । मणिकारश्रेष्ठिजीवस्य दर्दुरस्येव राजगृहे ॥ ७५ ॥ आराधनापुरस्सरमनन्यहृदयो विशुद्धलेश्याकः । संसारक्षयकरणं तं मा मुञ्च नमस्कारम् ॥ ७६ ॥ अर्हन्नमस्कारो भवेदेकोऽपि यो मरणकाले ।

मरणकाले । सो जिणवरेहिँ दिट्ठो संसारुच्छेअणसमत्थो ॥ ७७ ॥ ३५२ ॥ मिंठो किलिट्ठकम्मो नमो जिणाणंतिसुकयपणिहाणो । कमलदलक्खो जक्खो जाओ चोरत्ति सूलिहओ ॥ ७८ ॥ ३५३ ॥ भावनमुक्कारविवज्जिआइं जीवेण अकयकरणाइं । गहियाणि अ मुक्काणि अ अणंतसो दव्वलिंगाइं ॥ ७९ ॥ ३५४ ॥ आराहणापडागागहणे हत्थो भवे नमोक्कारो । तह सुगइमग्गगमणे रहुव्व जीवस्स अप्पडिहो ॥ ८० ॥ ३५५ ॥ अन्नाणीऽवि अ गोवो आराहित्ता मओ नमुक्कारं । चंपाए सिट्ठिसुओ सुदंसणो विस्सुओ जाओ ॥ ८१ ॥ ३५६ ॥ विज्जा जहा पिसायं सुट्ठुवउत्ता करेइ पुरिसवसं । नाणं हिअयपिसायं सुट्ठुवउत्तं तह करेइ ॥ ८२ ॥ ३५७ ॥ उवसमइ किण्हसप्पो जह मंतेण विहिणा पउत्तेणं । तह हिययकिण्हसप्पो सुट्ठुवउत्तेण नाणेणं ॥ ८३ ॥ ३५८ ॥ जह मक्कडओ खणमवि मज्झत्थो अच्छिउं न सक्केइ । तह खणमवि मज्झत्थो विसएहिँ विणा न होइ मणो ॥ ८४ ॥ ३५९ ॥ तम्हा स उट्ठिउमणो मणमक्कडओ जिणोवएसेणं । काउं सुत्तनिबद्धो रामेअव्वो सुहज्झाणे

जिनवरैः स संसारोच्छेदनसमर्थो दृष्टः ॥ ७७ ॥ मेण्ठः क्लिष्टकर्मा नमो जिनेभ्य इति सुकृतप्रणिधानः । कमलदलाक्ष्यो यक्षो जातश्चौर इति शूलिहतः ॥ ७८ ॥ भावनमस्कारविवर्जितानि जीवेनाकृतकरणानि । गृहीतानि च मुक्तानि चाऽनन्तशो द्रव्यलिङ्गानि ॥ ७९ ॥ आराधनापताकाग्रहणे हस्तो भवेन्नमस्कारः । तथा सुगतिमार्गगमने रथ इव जीवस्याप्रतिहतः ॥ ८० ॥ अज्ञान्यपि च गोप आराध्य नमस्कारं मृतः । चम्पायां श्रेष्ठिसुतः सुदर्शनो विश्रुतो जातः ॥ ८१ ॥ विद्या यथा पिशाचं सुष्ठूपयुक्ता करोति पुरुषवशम् । ज्ञानं हृदयपिशाचं सुष्ठूपयुक्तं तथा करोति ॥ ८२ ॥ उपशाम्यति कृष्णसर्पो यथा मन्त्रेण विधिना प्रयुक्तेन । तथा हृदयकृष्णसर्पः सुष्ठूपयुक्तेन ज्ञानेन ॥ ८३ ॥

॥ ८५ ॥३६०॥ सूई जहा ससुत्ता न नस्सई कयवरंमि पडिआवि। जीवोऽवि तह ससुत्तो न नस्सइ गओवि संसारे ॥ ८६ ॥ ३६१ ॥ खंडसिलोगेहि जवो जइ ता मरणाउ रक्खिओ राया। पत्तो अ सुसामन्नं किं पुण जिणउत्तसुत्तेणं? ॥ ८७ ॥ ३६२ ॥ अहवा चिलाइपुत्तो पत्तो नाणं तहाऽमरत्तं च। उवसमविवेगसंवरपयसुमरणमित्तसुअनाणो ॥ ८८ ॥ ३६३ ॥ परिहर छज्जीववहं सम्मं मणवयणकायजोगेहिं । जीवविसेसं नाउं जावज्जीवं पयत्तेणं ॥ ८९ ॥ ३६४ ॥ जह ते न पिअं दुक्खं जाणिअ एमेव सव्वजीवाणं । सव्वायरमुवउत्तो अत्तोवम्मेण कुणसु दयं ॥ ९० ॥ ३६५ ॥ तुंगं न मंदराओ आगासाओ विसालयं नत्थि । जह तह जयंमि जाणसु धम्ममहिंसासमं नत्थि ॥ ९१ ॥ ३६६ ॥ सव्वेवि य संबंधा पत्ता जीवेण सव्वजीवेहिं । तो मारंतो

यथा मर्कटः क्षणमपि मध्यस्थः स्थातु न शक्नोति । तथा क्षणमपि मध्यस्थं विषयैर्विना न भवति मनः ॥ ८४ ॥ तस्मात्स उत्थातुमना मनोमर्कटो जिनोपदेशेन । कृत्वा सूत्रनिबद्धो रमयितव्यः शुभे ध्याने ॥ ८५ ॥ शूची यथा ससूत्रा न नश्यति कचवरे पतिताऽपि । जीवोऽपि तथा ससूत्रो न नश्यति गतोऽपि संसारे ॥ ८६ ॥ खण्डश्लोकैर्यवर्षियैदि तावन्मरणाद्रक्षितो राजा । प्राप्तश्च सुश्रामण्यं किं पुनर्जिनोक्तसूत्रेण ? ॥८७॥ अथवा चिलातीपुत्रो ज्ञानं प्राप्तस्तथाऽमरत्वं च । उपशमविवेकसंवरपदस्मरणमात्रश्रुतज्ञानः ॥ ८८ ॥ परिहर षड्जीववधं सम्यग् मनोवचनकाययोगैः । जीवविशेषं ज्ञात्वा यावज्जीव प्रयत्नेन ॥ ८९ ॥ यथा ते न प्रियं दुःख ज्ञात्वैवमेव सर्वजीवानाम् । सर्वादरेणोपयुक्त आत्मौपम्येन कुरु दयाम् ॥ ९० ॥ तुङ्ग न मन्दरात् आकाशाद्विशालं नास्ति । यथा तथा जगति जानीहि धर्मोऽहिंसासमो

जीवे मारइ संबंधिनो सव्वे ॥ ९२ ॥ ३६७ ॥ जीववहो अप्पवहो जीवदया अप्पणो दया होइ । ता सव्वजीवहिंसा परिचत्ता अत्तकामेहिं ॥ ९३ ॥ ३६८ ॥ जावइआइं दुक्खाइं हुंति चउगइगयस्स जीवस्स । सव्वाइं ताइं हिंसाफलाइं निउणं विआणाहि ॥९४॥ ३६९ ॥ जंकिंचि सुहमुआरं पहुत्तणं पयइसुंदरं जं च । आरुग्गं सोहग्गं तं तमहिंसाफलं सव्वं ॥ ९५ ॥ ३७० ॥ पाणोऽवि पाडिहेरं पत्तो छूढोऽवि सुंसमारदहे । एगेणवि एगदिणऽज्जिएणऽहिंसावयगुणेणं ॥ ९६ ॥ ३७१ ॥ परिहर असच्चवयणं सव्वंपि चउव्विहं पयत्तेणं । संजमवंताऽवि जओ भासादोसेण लिप्पंति ॥ ९७ ॥ ३७२ ॥ हासेण व कोहेण व लोहेण भएण वावि तमसच्चं । मा भणसु भणसु सच्चं जीवहिअत्थं पसत्थमिणं ॥९८॥ ३७३ ॥ विस्ससणिज्जो माया व होइ पुज्जो गुरुव्व लोअस्स। सयणुव्व

नास्ति ॥ ९१ ॥ सर्वेऽपि च सम्बन्धाः प्राप्ता जीवेन सर्वजीवैः । तन्मारयन् जीवान् मारयति सम्बन्धिनः सर्वान् ॥ ९२ ॥ जीववध आत्मवधो जीवदयाऽऽत्मनो दया भवति । तत्सर्वजीवहिंसा परित्यक्ताऽऽत्मकामैः ॥ ९३ ॥ यावन्ति दुःखानि भवन्ति चतुर्गतिगतस्य जीवस्य । सर्वाणि तानि हिंसाफलानि निपुणं विजानीहि ॥ ९४ ॥ यत्किञ्चित्सुखमुदारं प्रभुत्वं प्रकृति सुन्दरं यच्च । आरोग्यं सौभाग्यं तत्तदहिंसाफलं सर्वम् ॥ ९५ ॥ चण्डालोऽपि प्रातिहार्यं प्राप्तः क्षिप्तोऽपि सुसुमारह्रदे । एकेनाऽप्येकदिनार्जितेनाहिंसाव्रतगुणेन ॥ ९६ ॥ परिहराऽसत्यवचन सर्वमपि चतुर्विधं प्रयत्नेन । संयमवन्तोऽपि यतो भाषादोषेण लिप्यन्ते ॥ ९७ ॥ हास्येन वा क्रोधेन वा लोभेन भयेन वाऽपि तदसत्यम् । मा भण भण सत्यं जीवहितार्थं प्रशस्तमिदम् ॥ ९८ ॥ विश्वसनीयो मातेव भवति पूज्यो गुरुरिव लोकस्य । स्वजन

सच्चवाई पुरिसो सव्वस्स होइ पिओ ॥ ९९ ॥ ३७४ ॥ होउ व जडी सिहंडी मुंडी वा वक्कली व नग्गो वा। लोए असच्चवाई भन्नइ पासंडचंडालो ॥ १०० ॥ ३७५ ॥ अलिअं सइंपि भणिअं विहणइ बहुआइं सच्चवयणाइं। पडिओ नरयंमि वसू इक्केण असच्चवयणेणं ॥ १०१ ॥ ३७६ ॥ मा कुणसु धीर बुद्धिं! अप्पं व बहुं व परधणं घित्तुं। दंतंतरसोहणयं किलिंचमित्तंपि अविदिन्नं ॥ १०२ ॥ ३७७ ॥ जो पुण अत्थं अवहरइ तस्स सो जीविअंपि अवहरइ। जं सो अत्थकएणं उज्झइ जीअं न उण अत्थं ॥ १०३ ॥ ३७८ ॥ तो जीवदयापरमं धम्मं गहिऊण गिण्ह माऽदिन्नं। जिणगणहरपडिसिद्धं लोगविरुद्धं अहम्मं च ॥ १०४ ॥ ३७९ ॥ चोरो परलोगंमिऽवि नारयतिरिएसु लहइ दुक्खाइं। मणुअत्तणेवि दीणो दारिद्दोवहुओ होइ ॥ १०५ ॥ ३८० ॥ चोरिक्कनिवित्तीए सावयपुत्तो जहा सुहं लहई। किढि मोरपिच्छचित्तिअ गुड्डीचोराण चलणेसु ॥ १०६ ॥

इव सत्यवादी पुरुषः सर्वस्य भवति प्रियः ॥ ९९ ॥ भवतु वा जटी शिखावान् मुण्डो वा वल्कली वा नग्नो वा। लोकेऽसत्यवादी भण्यते पाषण्डचाण्डालः ॥ १०० ॥ अलीकं सकृदपि भणितं विहन्ति बहुकानि सत्यवचनानि। पतितो नरके वसुरेकेनासत्यवचनेन ॥ १०१ ॥ मा कुरु धीर! बुद्धिमल्पं वा बहु वा परधनं महीतुम्। दन्तान्तरशोधनकं शलाकामात्रमप्यविदत्तम् ॥ १०२ ॥ यः पुनरर्थमपहरति तस्य स जीवितमप्यपहरति। यत्सोऽर्थकृते उज्झति जीवितं न पुनरर्थम् ॥ १०३ ॥ ततो जीवदयापरमं धर्मं गृहीत्वा गृहाण माऽदत्तम्। जिनगणधरप्रतिषिद्धं लोकविरुद्धमधर्मं च ॥ १०४ ॥ चौरः परलोकेऽपि नारकतिर्यक्षु लभते दुःखानि। मनुजत्वेऽपि दीनो दारिद्र्योपद्रुतो भवति ॥ १०५ ॥ चौर्यनिवृत्त्या श्रावकपुत्रो यथा सुखमलभत। किट्टामयूरपिच्छचिह्नितेषु गोष्ठिकचौराणां चरणेषु ॥ १०६ ॥

दयामृषा-
दत्ता-
दानानि

॥ ३८१ ॥ रक्खाहि बंभचेरं बंभगुत्तीहिं नवहिं परिसुद्धं । निच्चं जिणाहि कामं दोसपकामं विआणित्ता
॥ १०७ ॥ ३८२ ॥ जावइआ किर दोसा इहपरलोए दुहावहा हुंति । आवहइ ते उ सव्वे मेहुणसन्ना मणू-
सस्स ॥ १०८ ॥ ३८३ ॥ रइअरइतरलजीहाजुएण संकप्पउब्भडफणेणं । विसयबिलवासिणा मयमुहेण विब्बो-
अरोसेणं ॥ १०९ ॥ ३८४ ॥ कामभुअंगेण दट्ठा लज्जानिम्मोअदप्पदाढेणं । नासंति नरा अवसा दुस्सहदुक्खा-
वहविसेणं ॥ ११० ॥ ३८५ ॥ लद्धूणनिरयविअणाओं घोरसंसारसायरुव्वहणं । संगच्छइ न य पिच्छइ तुच्छत्तं
कामिअसुहस्स ॥ १११ ॥ ३८६ ॥ वम्महसरसयविद्धो गिद्धो वणिउव्व रायपत्तीए । पाउक्खालयगेहे दुग्गं-
धेऽणेगसो वसिओ ॥ ११२ ॥ ३८७ ॥ कामासत्तो न मुणइ गम्मागम्मंपि वेसिआणुव्व । सिट्ठी कुबेरदत्तो
निअयसुआसुरयरइरत्तो ॥ ११३ ॥ ३८८ ॥ पडिपिल्लिअ कामकलिं कामग्घत्थासु मुअसु अणुबन्धं । महि-

रक्ष ब्रह्मचर्यं ब्रह्मगुप्तिभिर्नवभिः परिशुद्धम् । नित्यं जय कामं प्रकामदोषं विज्ञाय ॥ १०७ ॥ यावन्तः किल दोषा इहपरलोकयोर्दुःखावहा
भवन्ति । आवहति तांस्तु सर्वान् मैथुनसञ्ज्ञा मनुष्यस्य ॥ १०८ ॥ रत्यरतितरलजिह्वायुगेन सङ्कल्पोद्भटफणेन । विषयबिलवासिना
मदमुखेन विब्बोकरोषेण ॥ १०९ ॥ कामभुजंगेन दष्टा लज्जानिर्मोकदर्पदंष्ट्रेण । नश्यन्ति नरा अवशा दुःसहदुःखावहविषेण ॥ ११० ॥
लब्ध्वानरकवेदना घोरसंसारसागरोद्वहनम् । संगच्छते न च प्रेक्षते तुच्छत्वं कामी (कामित) सुखस्य ॥ १११ ॥ मन्मथशरशतविद्धो
गृद्धो वणिगिव राजपत्न्याम् । पायुक्षालनगृहे दुर्गन्धेऽनेकश उषितः ॥ ११२ ॥ कामासक्तो न जानाति गम्यागम्यमपि वैश्यायन इव ।
श्रेष्ठी कुबेरदत्तो निजसुतासुरतरतिरक्तः ॥ ११३ ॥ प्रतिप्रेर्य कामकलिं कामग्रस्तासु मुञ्चानुबन्धम् । महिलासु दोषविषवल्लीषु प्रकृति

सच्चवाई पुरिसो सव्वस्स होइ पिओ ॥ ९९ ॥ ३७४ ॥ होउ व जडी सिहंडी मुंडी वा वक्कली व नग्गो वा । लोए असच्चवाई भन्नइ पासंडचंडालो ॥ १०० ॥ ३७५ ॥ अलिअं सइंपि भणिअं विहणइ बहुआइं सच्चवयणाइं । पडिओ नरयंमि वसू इक्केण असच्चवयणेणं ॥ १०१ ॥ ३७६ ॥ मा कुणसु धीर बुद्धिं ! अप्पं व बहुं व परधणं घित्तुं । दंतंतरसोहणयं किलिंचमित्तंपि अविदिन्नं ॥ १०२ ॥ ३७७ ॥ जो पुण अत्थं अवहरइ तस्स सो जीविअंपि अवहरइ । जं सो अत्थकएणं उज्झइ जीअं न उण अत्थं ॥ १०३ ॥ ३७८ ॥ तो जीवदयापरमं धम्मं गहिऊण गिण्ह माऽदिन्नं । जिणगणहरपडिसिद्धं लोगविरुद्धं अहम्मं च ॥ १०४ ॥ ३७९ ॥ चोरो परलोगंमिऽवि नारयतिरिएसु लहइ दुक्खाइं । मणुअत्तणेवि दीणो दारिद्दोवहुओ होइ ॥ १०५ ॥ ३८० ॥ चोरिक्कनिवित्तीए सावयपुत्तो जहा सुहं लहई । किढि मोरपिच्छचित्तिअ गुड्डीचोराण चलणेसु ॥ १०६ ॥

इव सत्यवादी पुरुषः सर्वस्य भवति प्रियः ॥ ९९ ॥ भवतु वा जटी शिखावान् मुण्डो वा वल्कली वा नग्नो वा । लोकेऽसत्यवादी भण्यते पाषण्डचाण्डालः ॥ १०० ॥ अलीकं सकृदपि भणितं विहन्ति बहुकानि सत्यवचनानि । पतितो नरके वसुरेकेनासत्यवचनेन ॥ १०१ ॥ मा कुरु धीर ! बुद्धिमल्पं वा बहु वा परधनं ग्रहीतुम् । दन्तान्तरशोधनकं शलाकामात्रमप्यविदत्तम् ॥ १०२ ॥ यः पुनरर्थमपहरति तस्य स जीवितमप्यपहरति । यत्सोऽर्थकृते उज्झति जीवितं न पुनरर्थम् ॥ १०३ ॥ ततो जीवदयापरमं धर्मं गृहीत्वा गृहाण माऽदत्तम् । जिनगणधरप्रतिषिद्धं लोकविरुद्धमधर्मं च ॥ १०४ ॥ चौरः परलोकेऽपि नारकतिर्यक्षु लभते दुःखानि । मनुजत्वेऽपि दीनो दारिद्र्योपद्रुतो भवति ॥ १०५ ॥ चौर्यनिवृत्त्या श्रावकपुत्रो यथा सुखमलभत । किढ्यामयूरपिच्छचित्रितेषु गोष्ठिकचौराणां चरणेषु ॥ १०६ ॥

दयामृषा-दत्ता-दानानि

॥ ३८१ ॥ रक्खाहि बंभचेरं बंभगुत्तीहिं नवहिं परिसुद्धं । निच्चं जिणाहि कामं दोसपकामं विआणित्ता ॥ १०७ ॥ ३८२ ॥ जावइआ किर दोसा इहपरलोए दुहावहा हुंति । आवहइ ते उ सव्वे मेहुणसन्ना मणूसस्स ॥ १०८ ॥ ३८३ ॥ रइअरइतरलजीहाजुएण संकप्पउब्भडफणेणं । विसयबिलवासिणा मयमुहेण विब्बोअरोसेणं ॥ १०९ ॥ ३८४ ॥ कामभुअंगेण दट्ठा लज्जानिम्मोअदप्पदाढेणं । नासंति नरा अवसा दुस्सहदुक्खावहविसेणं ॥ ११० ॥ ३८५ ॥ लल्लक्कनिरयविअणाओ घोरसंसारसायरुव्वहणं । संगच्छइ न य पिच्छइ तुच्छत्तं कामिअसुहस्स ॥ १११ ॥ ३८६ ॥ वम्महसरसयविद्धो गिद्धो वणिउव्व रायपत्तीए । पाउक्खालयगेहे दुग्गंधेऽणेगसो वसिओ ॥ ११२ ॥ ३८७ ॥ कामासत्तो न मुणइ गम्मागम्मंपि वेसिआणुव्व । सिट्ठी कुबेरदत्तो निअयसुआसुरयरइरत्तो ॥ ११३ ॥ ३८८ ॥ पडिपिल्लिअ कामकलिं कामग्घत्थासु मुअसु अणुबन्धं । महि-

---

रक्ष ब्रह्मचर्यं ब्रह्मगुप्तिभिर्नवभिः परिशुद्धम् । नित्यं जय कामं प्रकामदोषं विज्ञाय ॥ १०७ ॥ यावन्तः किल दोषा इहपरलोकयोर्दुःखावहा भवन्ति । आवहति तांस्तु सर्वान् मैथुनसञ्ज्ञा मनुष्यस्य ॥ १०८ ॥ रत्यरतितरलजिह्वायुगेन सङ्कल्पोद्भटफणेन । विषयबिलवासिना मदमुखेन विब्बोकरोषेण ॥ १०९ ॥ कामभुजंगेन दष्टा लज्जानिर्मोकदर्पदंष्ट्रेण । नश्यन्ति नरा अवशा दुःसहदुःखावहविषेण ॥ ११० ॥ लल्लक्कनरकवेदना घोरसंसारसागरोद्वहनम् । संगच्छते न च प्रेक्षते तुच्छत्वं कामी (कामित) सुखस्य ॥ १११ ॥ मन्मथशरशतविद्धो गृद्धो वणिगिव राजपत्न्याम् । पायुक्षालनगृहे दुर्गन्धेऽनेकश उषितः ॥ ११२ ॥ कामासक्तो न जानाति गम्यागम्यमपि वैश्यायन इव । श्रेष्ठी कुबेरदत्तो निजसुतासुरतरतिरक्तः ॥ ११३ ॥ प्रतिप्रेर्य कामकलिं कामग्रस्तासु मुञ्चानुबन्धम् । महिलासु दोषविषवल्लीषु प्रकृति

लासु दोसविसवल्लरीसु पयइं नियच्छंतो ॥ ११४ ॥ ३८९ ॥ महिला कुलं सुवंसं पियं सुअं मायरं च पिअरं च । विसपंधा अगणंती दुक्खसमुद्दम्मि पाडेइ ॥ ११५ ॥ ३९० ॥ नीअंगमाहिं सुपओहराहिं उप्पिच्छमंथरगईहिं । महिलाहिं निन्नयाहि व गिरिवरगुरुआवि भिज्जंति ॥ ११६ ॥ ३९१ ॥ सुट्ठुवि जिआसु सुट्ठुवि पिआसु सुट्ठुवि परूढपेमासु । महिलासु सुअंगीसु व वीसंभं नाम को कुणइ? ॥ ११७ ॥ ३९२ ॥ वीसंभनिब्भरंपिहु उवयारपरं परूढपणयंपि । कयविप्पिअं पिअं झत्ति निंति निहणं हयासाओ ॥ ११८ ॥ ३९३ ॥ रमणीअदंसणाओं सोमालंगीओ गुणनिबद्धाओ । नवमालइमालाउ व हरंति हिअयं महिलिआओ ॥ ११९ ॥ ॥ ३९४ ॥ किं तु महिलाण तासिं दंसणसुंदेरजणिअमोहाणं । आलिंगणमइरा देइ वज्झमालाण व विणासं ॥ १२० ॥ ३९५ ॥ रमणीण दंसणं चेव सुंदरं होउ संगमसुहेणं । गंधुच्चिय सुरहो मालईइ मलणं पुण विणासो

नियच्छन् ॥ ११४ ॥ महिला कुलं सुवंशं प्रियं सुतं मातरं च पितरं च । विषयान्धाऽगणयन्ती दुःखसमुद्रे पातयति ॥ ११५ ॥ नीचैर्गमाभिः सुपयोधराभिरुत्प्रेक्ष्यमन्थरगतिभिः । महिलाभिर्निम्नगाभिरिव गिरिवरगुरुका अपि भिद्यन्ते ॥ ११६ ॥ सुष्ठ्वपि जितासु सुष्ठ्वपि प्रियासु सुष्ठ्वपि प्ररूढप्रेमसु । महिलासु भुजङ्गीष्विव विश्रम्भं नाम कः करोति ? ॥ ११७ ॥ विश्रम्भनिर्भरमपि उपकारपरं प्ररूढप्रणयमपि । कृतविप्रियं पतिं झटिति नयन्ति निधनं हताशाः ॥ ११८ ॥ रमणीयदर्शनाः सुकुमालाङ्ग्यो गुणनिबद्धाः । नवमालतीमाला इव हरन्ति हृदयं महिलाः ॥ ११९ ॥ किन्तु महिलानां तासां दर्शनसौन्दर्यजनितमोहानाम् । आलिङ्गनमचिराद्ददाति वध्यमालानामिव विनाशम्

॥ १२१ ॥ ३९६ ॥ साकेअपुराहिवइ देवरई रज्जसुक्खपब्भट्ठो । पंगुलहेउं छूढो वुढो अ नईइ देवीए ॥ १२२ ॥
॥ ३९७ ॥ सोअसरी दुरिअदरी कवडकुडी महिलिआ किलेसकरी । वइरविरोअणअरणी दुक्खखणी सुक्ख-
पडिवक्खा ॥ १२३ ॥ ३९८ ॥ अमुणिअमणपरिकम्मो सम्मं को नाम नासिउं तरइ । वम्महसरपसरोहे दिट्ठि-
च्छोहे मयच्छीणं? ॥ १२४ ॥ ३९९ ॥ घणमालाओ व दूरुन्नमंतसुपओहराउ वड्ढंति । मोहविसं महिलाओ
अलक्कविसं व पुरिसस्स ॥ १२५ ॥ ४०० ॥ परिहरसु तओ तासिं दिट्ठिं दिट्ठीविसस्स व अहिस्स । जं रम-
णिनयणबाणा चरित्तपाणे विणासंति ॥ १२६ ॥ ४०१ ॥ महिलासंसग्गीए अग्गी इव जं च अप्पसारस्स ।
मयणं व मणो मुणिणोऽवि हंत सिग्घं चिअ विलाइ ॥ १२७ ॥ ४०२ ॥ जइवि परिचत्तसंगो. तवतणुअंगो

॥ १२० ॥ रमणीनां दर्शनमेव सुन्दरं कृतं सङ्गमसुखेन । गन्ध एव सुरभिर्मालत्या मर्दनं पुनर्विनाशः ॥ १२१ ॥ साकेतपुराधिपति-
र्देवरती राज्यसुखप्रभ्रष्टः । पङ्गुहेतोः क्षिप्तो व्यूढश्च नद्यां देव्या ॥ १२२ ॥ शोकसरित् दुरितदरी कपटकुटी महिला क्लेशकरी । वैरवि-
रोचनाऽरणिर्दुःखखनिः सुखप्रतिपक्षा ॥ १२३ ॥ अज्ञातमनःपरिकर्मा सम्यक् को नाम नंष्टुं शक्नोति । मन्मथशरप्रसरौघे दृष्टिक्षोभे
मृगाक्षीणाम् ? ॥ १२४ ॥ घनमाला इव दूरोन्नमत्सुपयोधरा वर्द्धयन्ति । मोहविषं महिला अलर्कविषवत्पुरुषस्य ॥ १२५ ॥ परिहर तत-
स्तासां दृष्टिं दृष्टिविषस्येवाहेः । यद् रमणीनयनबाणाश्चारित्रप्राणान् विनाशयन्ति ॥ १२६ ॥ महिलासंसर्गेण अग्नेरिव यच्चाल्पसारस्य । मदन-
वन्मनो मुनेरपि हन्त! शीघ्रमेव विलीयते ॥ १२७ ॥ यद्यपि परित्यक्तसङ्गस्तपस्तन्वङ्गस्तथाऽपि परिपतति । महिलासंसर्गी कोशाभवनोषित

तहावि परिवडइ । महिलासंसग्गीए कोसाभवणूसिअव्व रिसी ॥ १२८ ॥ ४०३ ॥ सिंगारतरंगाए विलास-वेलाइ जुव्वणजलाए । पहसिअफेणाइ मुणी नारिनईए न बुड्डंति? ॥ १२९ ॥ ४०४ ॥ विसयजलं मोहकलं विलासविब्बोअजलयराइन्नं । मयमयरं उत्तिन्ना तारुन्नमहन्नवं धीरा ॥ १३० ॥ ४०५ ॥ अब्भितरबाहिरए सवे संगे (गंथे) तुमं विवज्जेहि । कयकारिअणुमईहिं कायमणोवायजोगेहिं ॥ १३१ ॥ ४०६ ॥ संगनिमित्तं मारइ भणइ अलीअं करेइ चोरिक्कं । सेवइ मेहुण मुच्छं अप्परिमाणं कुणइ जीवो ॥ १३२ ॥ ४०७ ॥ संगो महाभयं जं विहेडिओ सावएण संतेणं । पुत्तेण हिए अत्थंमि मणिवई कुंचिएण जहा ॥ १३३ ॥ ४०८ ॥ सव्वग्गंथविमुक्को सीईभूओ पसंतचित्तो अ । जं पावइ मुत्तिसुहं न चक्कवट्टीवि तं लहइ ॥ १३४ ॥ ४०९ ॥ निस्सल्लस्सेह महव्वयाइं अक्खंडनिव्वणगुणाइं । उवहम्मंति अ ताइं नियाणसल्लेण मुणिणोऽवि ॥ १३५ ॥ ४१० ॥

ऋषिरिव ॥१२८॥ शृङ्गारतरङ्गायां विलासवेलायां यौवनजलायां । के के जगति पुरुषा (प्रहसितफेनायां) मुनयः नारीनद्यां न ब्रुडन्ति ? ॥१२९॥ विषयजलं मोहकलं विलासविब्बोकजलचराकीर्णम् । मदमकरमुत्तीर्णास्तारुण्यमहार्णवं धीराः ॥ १३० ॥ अभ्यन्तरबाह्यान् सर्वान् सङ्गान् (ग्रन्थान्) त्वं विवर्जय । कृतकारितानुमतिभिः कायमनोवाग्योगैः ॥ १३१ ॥ सङ्गनिमित्तं मारयति भणत्यलीकं करोति चौर्यम् । सेवते मैथुनं मूर्छामपरिमाणां करोति जीवः ॥ १३२ ॥ सङ्गो महाभयं यद्बाधितः श्रावकेण सता । पुत्रेण हृतेऽर्थे मुनिपतिः कुञ्चिकेन यथा ॥ १३३ ॥ सर्वग्रन्थविमुक्तः शीतीभूतः प्रशान्तचित्तश्च । यत्प्राप्नोति मुक्तिसुखं न चक्रवर्त्यपि तत् लभते ॥ १३४ ॥ निःशल्यस्येह महा-

अह रागदोसगब्भं मोहग्गब्भं च तं भवे तिविहं । धम्मत्थं हीणकुलाइपत्थणं मोहगब्भं च ॥ १३६ ॥ ४११ ॥ रागेण गंगदत्तो दोसेणं विस्सभूइमाईआ । मोहेण चंडपिंगलमाईआ हुंति दिट्ठंता ॥ १३७ ॥ ४१२ ॥ अगणिअ जो मुक्खसुहं कुणइ निआणं असारसुहहेउं । सो कायमणिकएणं वेरुलिअमणिं पणासेइ ॥ १३८ ॥ ॥ ४१३ ॥ दुक्खक्खय कम्मक्खय समाहिमरणं च बोहिलाभो अ । एअं पत्थेअवं न पत्थणिज्जं तओ अन्नं ॥ १३९ ॥ ४१४ ॥ उज्झिअनिआणसल्लो निसिभत्तनिअत्तिसमिइगुत्तीहिं । पंचमहव्वयरक्खं कयसिवसुक्खं पसाहेइ ॥ १४० ॥ ४१५ ॥ इंदिअविसयपसत्ता पडंति संसारसायरे जीवा । पक्खिव्व छिन्नपक्खा सुसीलगुणपेहुणविहूणा ॥ १४१ ॥ ४१६ ॥ न लहइ जहा लिहंतो मुहिल्लिअं अट्ठिअं रसं सुणओ । सो तइ तालु-

---

व्रतान्यखण्डनिर्मलगुणानि । उपहन्यन्ते च तानि निदानशल्येन मुनेरपि ॥ १३५ ॥ अथ रागद्वेषगर्भं मोहगर्भं च तद्भवेत्त्रिविधम् । धर्मार्थं हीनकुलादि प्रार्थनं मोहगर्भं च तत् ॥ १३६ ॥ रागेण गङ्गदत्तो द्वेषेण विश्वभूत्यादिकाः । मोहेन चण्डपिङ्गलाद्याः (निदानेषु) भवन्ति दृष्टान्ताः ॥१३७॥ अगणयित्वा यो मोक्षसुखं करोति निदानमसारसुखहेतोः । स काचमणिकृते वैडूर्यमणिं प्रणाशयति॥१३८॥ दुःखक्षयः कर्मक्षयः समाधिमरणं च बोधिलाभश्च । एतत् प्रार्थयितव्यं न प्रार्थनीयं ततोऽन्यत् ॥ १३९ ॥ उज्झितनिदानशल्यो निशाभक्तनिवृत्तिसमितिगुप्तिभिः । पञ्चमहाव्रतरक्षां कृतशिवसौख्यां प्रसाधयति ॥ १४० ॥ इन्द्रियविषयप्रसक्ताः पतन्ति संसारसागरे जीवाः । पक्षिण इव छिन्नपक्षाः सुशीलगुणपिच्छविहीनाः ॥ १४१ ॥ न लभते यथा लिहन् शुष्कास्थि रसं श्वा । स स्वकीयतालुरसं विलिहन्

अरसिअं पिलिहंतो मन्नए सुक्खं ॥ १४२ ॥ ४१७ ॥ महिलापसंगसेवी न लहइ किंचिवि सुहं तहा पुरिसो । सो मन्नए वराओ सयकायपरिस्समं सुक्खं ॥ १४३ ॥ ४१८ ॥ सुट्ठुवि मग्गिज्जंतो कत्थवि केलीइ नत्थि जह सारो । इंदिअविसएसु तहा नत्थि सुहं सुट्ठुवि गविट्ठं ॥ १४४ ॥ ४१९ ॥ सोएण पवसिअपिआ चक्खूराएण माहुरो वणिओ । घाणेण रायपुत्तो निहओ जीहाइ सोदासो ॥ १४५ ॥ ४२० ॥ फासिंदिएण दुट्ठो नट्ठो सोमालिआमहीपालो । इक्किक्केणवि निहया किं पुण जे पंचसु पसत्ता? ॥ १४६ ॥ ४२१ ॥ विसयाविक्खो निवडइ निरविक्खो तरइ दुत्तरभवोहं । देवीदेवसमागयभाउयजुअलं व भणिअं च ॥ १४७ ॥ ४२२ ॥ छलिआ अवयक्खंता निरावयक्खा गया अविग्घेणं । तम्हा पवयणसारे निरावयक्खेण होअव्वं ॥ १४८ ॥ ४२३ ॥ विसए अवियक्खंता पडंति संसारसायरे घोरे । विसएसु निराविक्खा तरंति संसारकंतारं ॥ १४९ ॥ ४२४ ॥

मन्यते सौख्यम् ॥१४२॥ महिलाप्रसङ्गसेवी न लभते किञ्चिदपि सुखं तथा पुरुषः । स मनुते वराकः स्वकायपरिश्रमं सौख्यम् ॥१४३॥ सुष्ठ्वपि मार्ग्यमाणः कुत्रापि कदल्यां यथा नास्ति सारः । इन्द्रियविषयेषु तथा नास्ति सुखं सुष्ठ्वपि गवेषितम् ॥ १४४ ॥ श्रोत्रेण प्रोषितप्रिया चक्षूरागेण माथुरो वणिक् । घ्राणेन राजपुत्रो निहतो जिह्वया सौदासः ॥ १४४ ॥ स्पर्शनेन्द्रियेण दुष्टो नष्टः सुकुमालिकामहीपालः । एकैकेनापि निहताः किं पुनर्ये पञ्चसु प्रसक्ताः ? ॥ १४६ ॥ विषयापेक्षो निपतति निरपेक्षस्तरति दुस्तरभवौघम् । देवीदेवसमागतभ्रातृयुगलवद्भणितं च ॥ १४७ ॥ छलिता अपेक्षमाणा निरपेक्षा गता अविघ्नेन । तस्मात्प्रवचनसारे (लब्धे) निरपेक्षेण भवितव्यम् ॥ १४८ ॥ विषयानपेक्षमाणाः पतन्ति संसारसागरे घोरे । विषयेषु निरपेक्षास्तरन्ति संसारकान्तारम् ॥ १४९ ॥

ता धीर ! धीबलेणं दुद्दंते दमसु इंदिअमइंदे । तेणुक्खयपडिवक्खो हराहि आराहणपडागं ॥ १५० ॥ ४२५ ॥
कोहाईण विवागं नाऊण य तेसि निग्गहेण गुणं। निग्गिण्ह तेण सुपुरिस ! कसायकलिणो पयत्तेणं ॥ १५१ ॥
॥ ४२६ ॥ जं अइतिक्खं दुक्खं जं च सुहं उत्तमं तिलोईए। तं जाण कसायाणं वुड्ढिक्खयहेउअं सव्वं ॥१५२॥
॥ ४२७ ॥ कोहेण नंदमाई निहया माणेण परसुरामाई। मायाइ पंडरज्जा लोहेणं लोहनंदाई ॥ १५३ ॥ ४२८॥
इअ उवएसामयपाणएण पल्हाइअम्मि चित्तंमि। जाओ सुनिव्वुओ सो पाऊण व पाणिअं तिसिओ ॥१५४॥
॥ ४२९ ॥ इच्छामो अणुसट्ठिं भंते! भवपंकतरणदढलट्ठिं। जं जह उत्तं तं तह करेमि विणओणओ भणइ
॥ १५५ ॥ ४३० ॥ जइ कहवि असुहकम्मोदएण देहम्मि संभवे विअणा। अहवा तण्हाईआ परीसहा से
उदीरिज्जा ॥ १५६ ॥ ४३१ ॥ निद्धं महुरं पल्हायणिज्जहिअयंगमं अणलिअं च। तो सेहावेअव्वो सो खवओ

तद् धीर! धृतिबलेन दुर्दान्तान् दाम्येन्द्रियमृगेन्द्रान्। तेनोत्खातप्रतिपक्षो हराराधनापताकाम् ॥ १५० ॥ क्रोधादीनां विपाकं ज्ञात्वा च
तेषां निग्रहेण गुणम्। निगृहाण तेन सुपुरुष! कषायकलीन् प्रयत्नेन ॥ १५१ ॥ यदतितीक्ष्णं दुःखं यच्च सुखमुत्तमं त्रिलोक्याम्। तज्जानीहि
कषायाणां वृद्धिक्षयहेतुकं सर्वम् ॥ १५२ ॥ क्रोधेन नन्दाद्या निहता मानेन परशुरामाद्याः। मायया पाण्डुरार्या लोभेन लोभनन्दादयः
॥ १५३ ॥ इत्युपदेशामृतपानेन प्रह्लादिते चित्ते। जातः सुनिर्वृतः स पीत्वेव पानीयं तृषितः ॥ १५४ ॥ इच्छामोऽनुशास्तिं भदन्त!
भवपङ्कतरणदृढयष्टिम्। यद् यथोक्तं तत्तथा करोमि विनयावनतो भणति ॥ १५५ ॥ यदि कथमप्यशुभकर्मोदयेन देहे संभवेद् वेदना।
अथवा तृषाद्याः परीषहास्तस्योदीर्येरन् ॥ १५६ ॥ स्निग्धं मधुरं प्रह्लादनीयं हृदयङ्गममलीकं च। तदा शिक्षयितव्यः स क्षपकः

पन्नवंतेणं ॥ १५७ ॥ ४३२ ॥ संभरसु सुअण! जं तं मज्झंमि चउव्विहस्स संघस्स । वूढा महापइन्ना अहयं आराहइस्सामि ॥ १५८ ॥ ४३३ ॥ अरिहंतसिद्धकेवलिपच्चक्खं सव्वसंघसक्खिस्स । पच्चक्खाणस्स कयस्स भंजणं नाम को कुणइ? ॥ १५९ ॥ ४३४ ॥ भालुंकीए करुणं खज्जंतो घोरविअणत्तोवि । आराहणं पवन्नो झाणेण अवंतिसुकुमालो ॥१६०॥ ४३५ ॥ मुग्गिल्लगिरिंमि सुकोसलोऽवि सिद्धत्थदइअओ भयवं । वग्घीए खज्जंतो पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ १६१ ॥ ४३६ ॥ गुट्ठे पाओवगओ सुबंधुणा गोमए पलिविअम्मि । डज्झंतो चाणक्को पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ १६२ ॥ ४३७ ॥ अवलंबिऊण सत्तं तुमंपि ता धीर! धीरयं कुणसु । भावेसु अ नेगुन्नं संसारमहासमुद्दस्स ॥ १६३ ॥ ४३८ ॥ जम्मजरामरणजलो अणाइमं वसणसावयाइन्नो । जीवाण दुक्खहेऊ कट्ठं रुद्दो भवसमुद्दो ॥ १६४ ॥ ४३९ ॥ धन्नोऽहं जेण मए अणोरपारंमि भवसमुद्दम्मि । भवसय-

---

प्रज्ञापयता ॥ १५७ ॥ स्मर सुजन! तद् यत् चतुर्विधस्य सङ्घस्य मध्ये । अहमाराधयिष्यामीति महाप्रतिज्ञा व्यूढा ॥ १५८ ॥ अर्हत्सिद्धकेवलिप्रत्यक्षं सर्वसङ्घसाक्षिणः । कृतस्य प्रत्याख्यानस्य भङ्गं को नाम करोति? ॥ १५९ ॥ शिवया करुणं खाद्यमानो घोरवेदनार्त्तोऽपि । आराधनां प्रतिपन्नो ध्यानेनावन्तीसुकुमालः ॥ १६० ॥ मौद्गल्यगिरौ सुकोशलोऽपि सिद्धार्थदयितो भगवान् । व्याघ्र्या खाद्यमानः प्रतिपन्न उत्तममर्थम् ॥ १६१ ॥ गोष्ठे पादपोपगतः सुबन्धुना गोमये प्रदीप्ते । दह्यमानश्चाणाक्यः प्रतिपन्न उत्तमार्थम् ॥ १६२ ॥ अवलम्ब्य सत्त्वं त्वमपि तद्धीर! धीरतां कुरु । भावय च नैर्गुण्यं संसारमहासमुद्रस्य ॥ १६३ ॥ जन्मजरामरणजलोऽनादिमान् व्यसनश्वापदाकीर्णः । जीवानां दुःखहेतुः कष्टं रुद्रो भवसमुद्रः ॥ १६४ ॥ धन्योऽहं येन मयाऽनर्वाक्पारे भवसमुद्रे । भवशतसहस्रदुर्लभं

सहस्सदुलहं लद्धं सद्धम्मजाणमिणं ॥ १६५ ॥ ४४० ॥ एअस्स पभावेणं पालिज्जंतस्स सइ पयत्तेणं । जम
तरेऽवि जीवा पावंति न दुक्खदोगच्चं ॥ १६६ ॥ ४४१ ॥ चिंतामणी अउव्वो एअमपुव्वो अ कप्परुक्खुत्ति । ए
परमो मंतो एअं परमामयसरिच्छं ॥ १६७ ॥ ४४२ ॥ अह मणिमंदिरसुंदरफुरंतजिणगुणनिरंजणुज्जोओ ।
चनमुक्कारसमे पाणे पणओ विसज्जेइ ॥ १६८ ॥ ४४३ ॥ परिणामविसुद्धीए सोहम्मे सुरवरो महिड्ढीओ । अ
राहिऊण जायइ भत्तपरिन्नं जहन्नं सो ॥ १६९ ॥ ४४४ ॥ उक्कोसेण गिहत्थो अच्चुअकप्पंमि जायए अमर
निव्वाणसुहं पावइ साहू सव्वट्ठसिद्धिं वा ॥ १७० ॥ ४४५ ॥ इअ जोइसरजिणवीरभद्दभणिआणुसारिणीमिणम
भत्तपरिन्नं धन्ना पढंति निसुणंति भावेंति ॥ १७१ ॥ ४४६ ॥ सत्तरिसयं जिणाण व गाहाणं समयखित्तपन्नत्त
आराहंतो विहिणा सासयसुक्खं लहइ मुक्खं ॥ १७२ ॥ ४४७ ॥ इति भत्तपरिन्नापयण्णं सम्मत्तं ॥ ४ ॥

लब्धं सद्धर्मयानमिदम् ॥ १६५ ॥ एतस्य प्रभावेण पाल्यमानस्य सकृत् प्रयत्नेन । जन्मान्तरेऽपि जीवाः प्राप्नुवन्ति न दुःखदौर्गत्यम् ॥ १६
चिन्तामणिरपूर्वं एतदपूर्वश्च कल्पवृक्ष इति । एतत् परमो मन्त्र एतत्परमामृतसदृक्षम् ॥ १६७ ॥ अथ मनोमन्दिरे सुन्दरस्फुरज्जिन
निरञ्जनोद्द्योतः । पञ्चनमस्कारसमं प्राणान् प्रणतो विसर्जयति ॥ १६८ ॥ परिणामविशुद्ध्या सौधर्मे सुरवरो महर्द्धिकः । आराध्य ज
भक्तपरिज्ञां जघन्यां सः ॥ १६९ ॥ उत्कृष्टेन गृहस्थोऽच्युतकल्पे जायतेऽमरः । निर्वाणसुखं प्राप्नोति साधुः सर्वार्थसिद्धिं वा ॥ १७०
इति योगीश्वरजिनवीरभद्रभणितानुसारिणीमिमाम् । भक्तपरिज्ञां धन्याः पठन्ति शृण्वन्ति भावयन्ति ॥ १७१ ॥ जिनानां सप्ततं शत
गाथानां समयक्षेत्रे प्रज्ञप्तम् । तत् आराधयन् विधिना शाश्वतसौख्यं लभते मोक्षम् ॥ १७२ ॥ इति भक्तपरिज्ञाप्रकीर्णकं समाप्तम् ॥

॥ अथ तन्दुलवेयालियपइण्णयं ॥ ५ ॥

निज्जरियजरामरणं वंदित्ता जिणवरं महावीरं । वोच्छं पइन्नगमिणं तंदुलवेयालियं नाम ॥ १ ॥ ४४८ ॥ सुणह गणिए दस दसा वाससयाउस्स जह विभज्जंति । संकलिए वाससए (वोगसिए) जं चाऊ सेसयं होइ ॥ २ ॥ ॥ ४४९ ॥ जत्तियमित्ते दिवसे जत्तिय राई मुहुत्त ऊसासे । गब्भंमि वसइ जीवो आहारविहिं च वोच्छामि ॥ ३ ॥ (द्दारगाथा) ४५० ॥ दोन्नि अहोरत्तसए संपुण्णे सत्तसत्तरिं चेव । गब्भंमि वसइ जीवो अद्धमहोरत्तमन्नं च ॥ ४ ॥ ॥ ४५१ ॥ एए उ अहोरत्ता नियमा जीवस्स गब्भवासंमि । हीणाहिया उ इत्तो उवघायवसेण जायंति ॥ ५ ॥ ॥ ४५२ ॥ अट्ठ सहस्सा तिन्नि उ सया मुहुत्ताण पणवीसा य । गब्भगओ वसइ जीवो नियमा हीणाहिया इत्तो ॥ ६ ॥ ४५३ ॥ तिन्नेव य कोडीओ चउदस य हवंति सयसहस्साइं । दस चेव सहस्साइं दोन्नि सया

अथ तन्दुलवैचारिकप्रकीर्णकम् ॥ ५ ॥ निर्जीर्णजरामरणं वन्दित्वा जिनवरं महावीरं । वक्ष्ये प्रकीर्णकमिदं तन्दुलवैचारिकं नाम ॥ १ ॥ शृणुत गणिते वर्षशतायुष्कस्य यथा दश दशा विभज्यन्ते । सङ्कलिते वर्षशते (व्यवकलिते) यथायुः शेषं भवति ॥ २ ॥ यावन्मात्रान् दिवसान् यावती रात्रीर्मुहूर्तान् उच्छ्वासान् । गर्भे वसति जीवः (तान्) आहारविधिं च वक्ष्ये ॥ ३ ॥ द्वे अहोरात्रशते संपूर्णे सप्तसप्ततिं चैव । गर्भे वसति जीवोऽर्द्धमहोरात्रमन्यच्च ॥ ४ ॥ एतान्यहोरात्राणि नियमात् जीवस्य गर्भवासे । हीनाधिकानीत उपघातवशेन जायन्ते ॥ ५ ॥ अष्ट सहस्राणि त्रीणि तु शतानि मुहूर्त्तानां पञ्चविंशतिं च । गर्भगतो वसति जीवो नियमात् हीनाधिका

पन्नवीसा य ॥ ७ ॥ ४५४ ॥ ऊसासा निस्सासा इत्तिअमित्ता हवंति संकलिया। जीवस्स गब्भवासे नियमा हीणाहिआ इत्तो ॥ ८ ॥ ४५५ ॥ आउसो !-इत्थीए नाभिहिट्ठा सिरादुगं पुप्फनालियागारं। तस्स य हिट्ठा जोणी अहोमुहा संठिया कोसा ॥ ९ ॥ ४५६ ॥ तस्स य हिट्ठा चूयस्स मंजरी तारिसा उ मंसस्स। ते रिउ-काले फुडिया सोणियलवया विमुंचंति ॥ १० ॥ ४५७ ॥ कोसायारं जोणीं संपत्ता सुक्कमीसिया जइया। तइया जीवुववाए जोग्गा भणिया जिणिंदेहिं ॥ ११ ॥ ४५८ ॥ बारस चेव मुहुत्ता उवरि विद्धंस गच्छई सा उ। जीवाणं परिसंखा लक्खपुहुत्तं च उक्कोसा ॥ १२ ॥ ४५९ ॥ पणपण्णाय परेणं जोणी पमिलायए महिलि-याणं। पणसत्तरीय परओ पाएण पुमं भवेऽबीओ ॥ १३ ॥ ४६० ॥ वाससयाउयमेयं परेण जा होइ पुव्व-

---

इतः ॥६॥ तिस्र एव कोट्यश्चतुर्दश च भवन्ति शतसहस्राणि। दशैव सहस्राणि द्वे शते पञ्चविंशतिश्च ॥७॥ उच्छ्वासा निःश्वासा एताव-न्मात्रा भवन्ति सङ्कलिताः। जीवस्य गर्भवासे नियमात् हीनाधिका इतः ॥८॥ आयुष्मन् !-स्त्रिया नाभेरधः शिराद्विकं पुष्पनालिकाकारम्। तस्य चाधो योनिरधोमुखसंस्थितकोशाकारा ॥ ९ ॥ तस्या अधश्चूतस्य यादृश्यो मञ्जर्यस्तादृश्यो मांसस्य (मञ्जर्यः)। ता ऋतुकाले स्फुटिताः शोणितलवान् विमुञ्चन्ति ॥ १० ॥ कोशाकारां योनिं संप्राप्ताः शुक्रमिश्रिता यदा (ते)। तदा जीवोत्पादे योग्या भणिता जिनेन्द्रैः॥ ११ ॥ द्वादशभ्य एव मुहूर्तेभ्य उपरि विध्वंसमागच्छति सा तु। जीवानां परिसङ्ख्या लक्षपृथक्त्वं चोत्कर्षात् ॥ १२ ॥ पञ्चपञ्चाशतः परतो योनिः प्रम्लायते महिलानाम्। पञ्चसप्तत्याः परतः प्रायेण पुमान् भवेदबीजः ॥१३॥ वर्षशतायुष एतत् परतो यावद् भवन्ति पूर्वकोट्यः।

कोडीओ। तस्सद्धे अमिलाया सयाउयवीसभागो उ ॥ १४ ॥ ४६१ ॥ रत्तुक्कडा य इत्थी लक्खपुहुत्तं च बारस मुहुत्ता। पिउसंख सयपुहुत्तं बारस वासा उ गब्भस्स ॥ १५ ॥ ४६२ ॥ दाहिणकुच्छी पुरिसस्स होइ वामा उ इत्थियाए उ। उभयंतरं नपुंसे तिरिए अट्ठेव वरिसाइं ॥ १६ ॥ ४६३ ॥ इमो खलु जीवो अम्मापिउसंयोगे माऊओयं पिउसुक्कं तं तदुभयसंसट्ठं कलुसं किव्विसं तप्पढमयाए आहारं आहारित्ता गब्भत्ताए वक्कमइ (सू० १) (सू० २) सत्ताहं कललं होइ, सत्ताहं होइ अब्बुयं। अब्बुया जायए पेसी, पेसीओवि घणं भवे ॥ १७ ॥ ४६४ ॥ तो पढमे मासे करिसूणं पलं जायई बीए मासे पेसी संजायए घणा तईए मासे माउए डोहलं जणइ चउत्थे मासे माऊए अंगाइं पीणेइ पंचमे मासे पंच पिंडियाओ पाणिं पायं सिरं चेव निव्वत्तेइ छट्ठे मासे पित्तसोणियं उवचिणेइ सत्तमे मासे सत्त सिरासयाइं पंच पेसीसयाइं नव धमणीओ नवनउयं

रक्ताधिकाऽम्लाना, (पुंसः) सर्वायुषो विंशतितमभागस्तु ॥१४॥ रक्तोत्कटा तु स्त्री, लक्षपृथक्त्वं च, द्वादश मुहूर्त्तान्। पितृसङ्ख्या शतपृथक्त्वं, द्वादश वर्षाणि गर्भस्य ॥१५॥ दक्षिणकुक्षिः पुरुषस्य भवति वामा तु स्त्रियाश्च। उभयान्तरं नपुंसकस्य, तिरश्चि अष्टावेव वर्षाणि ॥ १६ ॥ अयं खलु जीवो मातापित्रोःसंयोगे मातुरोजः पितुः शुक्रं तत्तदुभयसंसृष्टं कलुषं किल्बिषं तत्प्रथमतयाऽऽहारमाहार्य गर्भतया व्युत्क्रामति (सू० १) सप्ताहं कललं भवति सप्ताहं भवत्यर्बुदम्। अर्बुदाज्जायते पेशी, पेशीतोऽपि घनं भवेत् ॥ १७ ॥ ततः प्रथमे मासि कर्षोनं पलं जायते, द्वितीये मासे पेशी संजायते घना, तृतीये मासे मातुर्दोहदं जनयति, चतुर्थे मासे मातुरङ्गानि प्रीणयति, पञ्चमे मासे पञ्च पिण्डिकाः पाणी पादौ शिरश्चेति निर्वर्त्तयति, षष्ठे मासे पित्तशोणितमुपचिनोति, सप्तमे मासि सप्त शिराशतानि पञ्च पेशीशतानि नव धमनीः

च रोमकूवसयसहस्साइं ९९०००० निवत्तेइ, विणा केसमंसुणा, सह केसमंसुणा अद्धुट्ठाओ रोमकूवकोडी-उ निवत्तेइ ३५००००००० अट्ठमे मासे वित्तीकप्पो हवइ (सू० २) (सू० ३) जीवस्स णं भंते! गब्भगयस्स समाणस्स अत्थि उच्चारेइ वा पासवणेइ वा खेलेइ वा सिंघाणेइ वा पित्तेइ वा सुक्केइ वा सोणिएइ वा?, नो इणट्ठे समट्ठे, से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ-जीवस्स गब्भगयस्स समाणस्स नत्थि उच्चारेइ वा जाव सोणिएइ वा?, गोयमा! जीवे णं गब्भगए समाणे जं आहारमाहारेइ तं चिणाइ सोइंदियत्ताए चक्खुइंदियत्ताए घाणिंदिअत्ताए जिब्भिंदियत्ताए फासिंदियत्ताए अट्ठिअट्ठिमिंजकेसमंसुरोमनहत्ताए, से एएणं अट्ठेणं गोयमा! एवं वुच्चइ-जीवस्स णं गब्भगयस्स समाणस्स नत्थि उच्चारेइ वा जाव सोणिए वा (सू० ३) (सू० ४) जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे पहू मुहेणं कावलियं आहारं आहारित्तए?, गोयमा! नो इणट्ठे, समट्ठे, से

नवनवतिं च रोमकूपशतसहस्राणि निर्वर्त्तयति, विना केशश्मश्रुणा, सह केशश्मश्रुणा अध्युष्टा रोमकूपकोटीर्निर्वर्त्तयति, अष्टमे मासे वृत्तिकल्पो भवति (सू० २) जीवस्य भदन्त! गर्भगतस्य सतः अस्त्युच्चारो वा प्रश्रवणं वा निष्ठीवनं वा नासिकाश्लेष्मा वा वान्तं वा पित्तं वा शुक्रं वा शोणितं वा?, नायमर्थः समर्थः, तत्केनार्थेन भदन्त! एवमुच्यते जीवस्य गर्भगतस्य सतो नास्त्युच्चारो वा यावच्छोणितं वा?, गौतम! जीवो गर्भगतः सन् यमाहारमाहारयति तं चिनोति श्रोत्रेन्द्रियतया चक्षुरिन्द्रियतया घ्राणेन्द्रियतया रसनेन्द्रियतया स्पर्शनेन्द्रियतया अस्थ्यस्थिमिञ्जाकेशश्मश्रुरोमनखतया, तद् एतेनार्थेन गौतम! एवमुच्यते-जीवस्य गर्भगतस्य सतो नास्त्युच्चारो वा यावच्छोणितं वा (सू० ३) जीवो भदन्त! गर्भगतः सन् प्रभुर्मुखेन कावलिकमाहारमाहर्तुम्?, गौतम! नायमर्थः समर्थः। तत्केनार्थेन भदन्त! एवमुच्यते—जीवो गर्भ-

केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ–जीवे णं गब्भगए समाणे नो पहू मुहेणं कावलियं आहारं आहारित्तए?, गोयमा! जीवे णं गब्भगए समाणे सवओ आहारेइ सवओ परिणामेइ सवओ ऊससइ सवओ नीससइ अभिक्खणं आहारेइ अभिक्खणं परिणामेइ अभिक्खणं ऊससइ अभिक्खणं नीससइ आहच्च आहारेइ आहच्च परिणामेइ आहच्च ऊससइ आहच्च निस्ससइ, से माउजीवरसहरणी पुत्तजीवरसहरणी माउजीवपडिबद्धा पुत्तजीवं फुडा तम्हा आहारेइ तम्हा परिणामेइ, अवराऽवि य णं पुत्तजीवपडिबद्धा माउजीवफुडा तम्हा चिणाइ तम्हा उवचिणाइ, से एएणं अट्ठेणं गोयमा! एवं वुच्चइ–जीवे णं गब्भगए समाणे नो पहू मुहेणं कावलिअं आहारं आहारित्तए (सू० ४) (सू० ५)। जीवे णं गब्भगए समाणे किमाहारं आहारेइ?, गोयमा! जं से माया नाणाविहाओ रसविगईओ तित्तकडुअकसायंबिलमहुराइं दवाइं आहारेइ तओ एगदेसेणं ओअमा-

गतः सन् न प्रभुर्मुखेन कावलिकमाहारमाहर्तुम्?, गौतम! जीवो गर्भगतः सन् सर्वत आहारयति सर्वतः परिणमयति सर्वतः उच्छ्वसिति सर्वतो निःश्वसिति अभीक्ष्णमाहारयति अभीक्ष्णं परिणमयति अभीक्ष्णमुच्छ्वसिति अभीक्ष्णं निःश्वसिति आहत्याहारयति आहत्य परिणमयति आहत्योच्छ्वसिति आहत्य निःश्वसिति, अथ मातृजीवरसहरणी पुत्रजीवरसहरणी मातृजीवप्रतिबद्धा पुत्रजीवस्पृष्टा तस्मादाहारयति तस्मात्परिणमयति, अपराऽपि च पुत्रजीवप्रतिबद्धा मातृजीवस्पृष्टा तस्माच्चिनोति तस्मादुपचिनोति, तदेतेनार्थेन गौतम! एवमुच्यते-जीवो गर्भगतः सन् मुखेन कावलिकाहारमाहर्तुं न प्रभुः। (सू० ४) जीवो गर्भगतः सन् किमाहारमाहारयति? गौतम! यत्तस्य माता नानाविधा रसविकृतीस्तिक्तकटुककषायाम्लमधुराणि द्रव्याण्याहारयति तदेकदेशेन ओज आहारयति, तस्य फलवृन्तसदृशी उत्पलनालोपमा भवति

उच्चाराद्यभावः आहारविधिः

हारेइ, तस्स फलबिंटसरिसा उप्पलनालोवमा भवइ नाभी, रसहरणी जणणीए सयाइ नाभीए पडिबद्धा नाभीए, ताओ गब्भो ओयं आइयइ, अण्हयंतीए ओयाए तीए गब्भोऽवि वड्ढइ जाव जाउत्ति (सू० ५) (सू० ६) कइ णं भंते! माउअंगा पण्णत्ता?, गोयमा! तओ माउअंगा पण्णत्ता, तंजहा, मंसे सोणिए मत्थुलुंगे। कइ णं भंते! पिउअंगा पण्णत्ता?, गोयमा! तओ पिउअंगा पण्णत्ता, तंजहा-अट्ठि अट्ठिमिंजा केसमंसुरोमनहा (सू० ६) (सू० ७)। जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे नरएसु उववज्जिज्जा?, गोयमा! अत्थेगइए उववज्जिज्जा अत्थेगइए नो उववज्जिज्जा, से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ-जीवे णं गब्भगए समाणे नरएसु अत्थेगइए उववज्जिज्जा अत्थेगइए नो उववज्जिज्जा?, गोयमा! जे णं जीवे गब्भगए समाणे सन्नी पंचिंदिए सव्वाहिं पज्जत्तीहिं पज्जत्तए वीरियलद्धीए विभंगनाणलद्धीए वेउव्विअलद्धीए, वेउव्विलद्धिपत्ते पराणीअं आगयं

नाभिः रसहरणी जनन्याः सदा नाभौ प्रतिबद्धा, तेन नाभिना गर्भ ओज आदत्ते, अश्नत्यां ओजसा तेन गर्भोऽपि वर्द्धते यावज्जात इति (सू० ५) कति भदन्त! मात्रङ्गानि प्रज्ञप्तानि?, गौतम! त्रीणि मात्रङ्गानि प्रज्ञप्तानि, तद्यथा-मांसं शोणितं मस्तुलुङ्गम्। कति भदन्त! पैतृकाङ्गानि प्रज्ञप्तानि? गौतम! त्रीणि पैतृकाङ्गानि प्रज्ञप्तानि, तद्यथा-अस्थि अस्थिमिञ्जा केशश्मश्रुरोमनखाः। (सू० ६) जीवो भदन्त! गर्भगतः सन् नरकेषूत्पद्यते?, गौतम! अस्त्येकक उत्पद्येत अस्त्येकको नोत्पद्येत, तत्केनार्थेन भदन्त! एवमुच्यते जीवो गर्भगतः सन् नरकेषु अस्त्येकक उत्पद्येत अस्त्येकको नोत्पद्येत?, गौतम! यो जीवो गर्भगतः सन् सञ्ज्ञी पञ्चेन्द्रियः सर्वाभिः पर्याप्तिभिः पर्याप्तको वीर्यलब्धिको विभङ्गज्ञानलब्धिको वैक्रियलब्धिकः, वैक्रियलब्धिप्राप्तः परानीकमागतं श्रुत्वा निशम्य प्रदेशान्निष्काशयति, निष्काश्य वैक्रि-

सुचा निसम्म पएसे निच्छूहइ निच्छूहित्ता वेउव्विसमुग्घाएणं समोहणइ समोहणित्ता चाउरंगिणिं सेन्नं सन्नाहेइ सन्नाहित्ता पराणीएण सद्धिं संगामं संगामेइ, से णं जीवे अत्थकामए रज्जकामए भोगकामए कामकामए अत्थकंखिए रज्जकंखिए भोगकंखिए कामकंखिए अत्थपिवासिए रज्जपिवासिए भोगपिवासिए कामपिवासिए, तच्चित्ते तम्मणे तल्लेसे तदज्झवसिए तत्तिव्वज्झवसाणे तयट्ठोवउत्ते तदप्पियकरणे तब्भावणाभाविए, एयंसि च णं अंतरंसि कालं करिज्जा नेरइएसु उववज्जिज्जा, से एएणं अट्ठेणं एवं वुच्चइ–गोयमा! जीवे णं गब्भगए समाणे नेरइएसु अत्थेगइए उववज्जिज्जा, अत्थेगइए नो उववज्जिज्जा (सू० ७) (सू० ८)। जीवे णं भंते! गब्भगए समाणे देवलोएसु उववज्जिज्जा?, गोयमा! अत्थेगइए उववज्जिज्जा अत्थेगइए नो उववज्जिज्जा, से केणट्ठेणं भंते! एवं वुच्चइ–अत्थेगइए उववज्जिज्जा अत्थेगइए नो उववज्जिज्जा?,

---

यसमुद्घातेन समवहन्ति समवहत्य चातुरङ्गिणीं सेनां सन्नाहयति, सन्नह्य परानीकेन सार्द्धं सङ्ग्रामं सङ्ग्रामयति, स जीवोऽर्थकामको राज्यकामको भोगकामकः कामकामकः, अर्थकाङ्क्षितो राज्यकाङ्क्षितो भोगकाङ्क्षितः कामकाङ्क्षितः, अर्थपिपासितो राज्यपिपासितो भोगपिपासितः कामपिपासितः, तच्चित्तस्तन्मनास्तल्लेश्यस्तदध्यवसितस्तत्तीव्राध्यवसानः तदर्थोपयुक्तस्तदर्पितकरणस्तद्भावनाभावित एतस्मिंश्चेदन्तरे कालं कुर्यात् नैरयिकेषूत्पद्येत, तदेतेनार्थेन एवमुच्यते-गौतम! जीवो गर्भगतः सन् नैरयिकेषु अस्त्येकक उत्पद्येत अस्त्येकको नोत्पद्येत। (सू० ७) जीवो भदन्त! गर्भगतः सन् देवलोकेषूत्पद्येत? गौतम! अस्त्येकक उत्पद्येत अस्त्येकको नोत्पद्येत। तत्केनार्थेन भदन्त! एवमुच्यते? अस्त्येकक उत्पद्येत अस्त्येकको नोत्पद्येत?, गौतम! यो जीवो गर्भगतः सन् सञ्ज्ञिपञ्चेन्द्रियः सर्वाभिः पर्याप्तिभिः

मातापित्रंगानि नारकसुरतयोत्पादः

वा आसइत्त वा सइत्त वा माऊए सुयमाणीए सुयइ जागरमाणीए जागरइ सुहिआए सुहिओ भवइ दुहिआए दुक्खिओ भवइ ?, हंता गोयमा! जीवे णं गब्भगए समाणे उत्ताणए वा जाव दुक्खिआए दुक्खिओ भवइ (सू० ९) (सू० १०)। थिरजायंपि हु रक्खइ सम्मं सारक्खई तओ जणणी । संवाहई तुयट्टई रक्खइ अप्पं च गब्भं च ॥ १८ ॥ ४६५ ॥ अणुसुयइ सुयंतीए जागरमाणीएँ जागरइ गब्भो । सुहियाए होइ सुहिओ दुहिआए दुक्खिओ होइ ॥ १९ ॥ ४६६ ॥ उच्चारे पासवणे खेले सिंघाणओऽवि से नत्थि । अट्ठऽट्ठीमिंजनहकेसमंसुरोमेसु परिणामो ॥ २० ॥ ४६७ ॥ आहारो परिणामो उस्सासो तह य चेव नीसासो । सव्वपएसेसु भवई कवलाहारो य से नत्थि ॥ (प्र०) एवं बुंदिमइगओ गब्भे संवसइ दुक्खिओ जीवो । परमतमसंधयारे अमेज्झभरिए पएसंमि ॥ २१ ॥ ४६८ ॥ आउसो! तओ नवमे मासे तीए वा पडुप्पन्ने वा अणागए

जाग्रत्यां जागर्ति सुखितायां सुखितो भवति दुःखितायां दुःखितो भवति ?, हन्त! गौतम! जीवो गर्भगतः सन् उत्तानको वा यावद्दुःखितायां दुःखितो भवति ॥ (सू० ९) स्थिरजातमपि रक्षति सम्यक् संरक्षति ततो जननी । संवाहयति त्वग्वर्त्तयति रक्षत्यात्मानं च गर्भं च ॥ १८ ॥ अनुस्वपिति स्वपत्यां जाग्रत्यां जागर्त्ति गर्भः । सुखितायां भवति सुखितो दुःखितायां दुःखितो भवति ॥ १९ ॥ उच्चारः प्रश्रवणं श्लेष्मा सिङ्घानकोऽपि तस्य नास्ति । अस्थ्यस्थिमिञ्जानखकेशश्मश्रुरोमतया परिणामः ॥ २० ॥ आहारः परिणाम उच्छ्वासस्तथैव परिणामः । सर्वप्रदेशेषु भवति कवलाहारश्च तस्य नास्ति ॥ (प्र०) एवं शरीरमतिगतो गर्भे संवसति जीवः । परमतमोऽन्धकारेऽमेध्यभृते प्रदेशे ॥ २१ ॥ आयुष्मन्! ततो नवमे मासेऽतीते वा प्रत्युत्पन्ने वाऽनागते वा चतुर्णामन्यतरत् माता प्रसूते, तद्यथा-स्त्रीं वा

या चउव्हं माया अन्नयरं पयायइ, तंजहा-इत्थिं वा इत्थिरूवेणं १ पुरिसं वा पुरिसरूवेणं २ नपुंसगं वा नपुंसगरूवेणं ३ विंबं वा विंबरूवेणं ४। अप्पं सुक्कं बहुं अउयं, इत्थीया तत्थ जायई। अप्पं अउयं बहुं सुक्कं, पुरिसो तत्थ जायइ ॥ २२ ॥ ४६९ ॥ दुण्हंपि रत्तसुक्काणं, तुल्लभावे नपुंसओ। इत्थीओयसमाओगे, बिंबं (वा) तत्थ जायइ ॥२३॥४७०॥ (सू० १०) (सू० ११) ॥ अह णं पसवणकालसमयंसि सीसेण वा पाएहिं वा आगच्छइ समागच्छइ, तिरियमागच्छइ विणिघायमावज्जइ (सू० ११)(सू० १२)। कोई पुण पावकारी बारस संवच्छराइं उक्कोसं। अच्छइ उ गब्भवासे असुइप्पभवे असुइयंमि ॥ २४ ॥ ४७१ ॥ जायमाणस्स जं दुक्खं, मरमाणस्स वा पुणो। तेण दुक्खेण संमूढो, जाइं सरइ नऽप्पणो ॥ २५ ॥ ४७२ ॥ विस्सरसरं रसंतो सो जोणीमुहाउ निप्फिडइ। माऊए अप्पणोऽवि य वेयणमउलं जणेमाणे ॥ २६ ॥ ४७३ ॥ गब्भंघरयम्मि जीवो

स्त्रीरूपेण, पुरुषं वा पुरुषरूपेण, नपुंसकं वा नपुंसकरूपेण, बिम्बं वा बिम्बरूपेण, अल्पं शुक्रं बह्वार्तवं स्त्री तत्र जायते। अल्पमार्तवं बहु शुक्रं पुरुषस्तत्र जायते ॥२२॥ द्वयोरपि रक्तशुक्रयोस्तुल्यभावे नपुंसकं, स्त्र्योजःसमायोगे बिम्बं तत्र जायते ॥ २३ ॥ (सू० १०) अथ प्रसवकालसमये शीर्षेण वा पादाभ्यां वा आगच्छति समागच्छति, तिर्यगागच्छति विनिघातमापद्यते ॥ (सू० ११) कश्चित् पुनः पापकारी द्वादश संवत्सराण्युत्कृष्टतः। तिष्ठति तु गर्भवासे अशुचिप्रभवेऽशुचिके ॥ २४ ॥ जायमानस्य यद्दुःखं म्रियमाणस्य वा पुनः। तेन दुःखेन संमूढो जातिं स्मरति नात्मनः ॥ २५ ॥ विस्वरस्वरं रसन् स योनिमुखान्निर्गच्छति। मातुरात्मनोऽपि च वेदनामतुलां जनयन्

कुंभीपागम्मि नरयसंकासे । वुच्छो अमिज्झमज्झे असुइप्पभवे असुइयंमि ॥ २७ ॥ ४७४ ॥ पित्तस्स य सिंभस्स य सुक्कस्स य सोणियस्सऽविअ मज्झे । मुत्तस्स पुरीसस्स य जायइ जह वच्चकिमिउव्व ॥ २८ ॥ ४७५ ॥ तं दाणिं सोयकरणं केरिसयं होइ तस्स जीवस्स? । सुक्करुहिरागराओ जस्सुप्पत्ती सरीरस्स ॥ २९ ॥ ४७६ ॥ एआरिसे सरीरे कलमलभरिए अमिज्झसंभूए । निययं विगणिज्जंतं सोयमयं केरिसं तस्स? ॥ ३० ॥ ४७७ ॥ आउसो! एवं जायस्स जंतुस्स कमेण दस दसाओ एवमाहिज्जंति, तंजहा–बाला १ किड्डा २ मंदा ३ बला य ४ पन्ना य ५ हायणि ६ पवंचा ७ । पब्भारा ८ मुम्मुही ९ सायणी य १० दसमा य कालदसा ॥ ३१ ॥ ४७८ ॥ जायमित्तस्स जंतुस्स, जा सा पढमिआ दसा । न तत्थ भुंजिउं भोए, जइ से अत्थि घरे धुवा ॥ ३२ ॥ ४७९ ॥

॥ २६ ॥ गर्भगृहे जीवः (नरक) कुम्भीपाकसदृशे । उषितोऽमेध्यमध्येऽशुचिप्रभवेऽशुचिके ॥ २७ ॥ पित्तस्य च श्लेष्मणश्च शुक्रस्य च शोणितस्यापि च मध्ये । मूत्रस्य पुरीषस्य च जायते यथा वर्चसि कृमिरिव ॥ २८ ॥ तदिदानीं शौचकरणं कीदृशं भवति तस्य जीवस्य । शुक्ररुधिराकराद् यस्योत्पत्तिः शरीरस्य ॥ २९ ॥ एतादृशे शरीरे कलमलभृतेऽमेध्यसंभूते । नियतं विगण्यमानं शौचमयत्वं कीदृशं तस्य? ॥ ३० ॥ आयुष्मन्! एवं जातस्य जन्तोः क्रमेण दश दशा एवमाख्यायन्ते, तद्यथा–बाला १ क्रीडा २ मन्दा ३ बला ४ च प्रज्ञा ५ च हापनी ६ प्रपञ्चा ७ । प्राग्भारा ८ मुन्मुखी ९ शायनी १० दशमा च कालदशा ॥ ३१ ॥ जातमात्रस्य जन्तोर्या सा प्रथमा दशा । न

१ जायमित्तस्स जंतुस्स, जा सा पढमिया दसा । न तत्थ सुहं दुक्खं वा, न हु जाणंति बालया ॥ १ ॥
बीयं च दसं पत्तो, नाणाकीलाहिं कीडई । न य से कामभोगेसु, तिव्वा उप्पज्जई रई ॥ २ ॥ (प्रत्यं)

वीयाए किड्डया नामं, जं नरो दसमस्सिओ । किड्डारमणभावेण, दुलहं गमइ नरभवं ॥ ३३ ॥ ४८० ॥ तईयाए मंदया नामं, जं नरो दसमस्सिओ । मंदस्स मोहभावेणं, इत्थीभोगेहिं मुच्छिओ ॥ १३४ ॥ ४८१ ॥ चउत्थी उ बलानाम, जं नरो दसमस्सिओ । समत्थो बलं दरिसेउं, जइ सो भवे निरुवद्दवो ॥ ३५ ॥ ४८२ ॥ पंचमी उ दसं पत्तो, आणुपुव्वीइ जो नरो । समत्थोऽत्थं विचिंतेउं, कुडुंबं चाभिगच्छइ ॥ ३६ ॥ ४८३ ॥ छट्टी उ

तत्र भोक्तुं भोगान् (क्षमः) यदि तस्य सन्ति गृहे ध्रुवाः ॥ ३२ ॥ द्वितीयायाः क्रीडा नाम यां नरो दशामाश्रितः । क्रीडारमणभावेन दुर्लभं गमयति नरभवम् ॥ ३३ ॥ तृतीयाया मन्दा नाम यां नरो दशामाश्रितः । मन्दस्य मोहभावेन स्त्रीभोगैर्मूर्च्छितो (भवति) ॥३४॥ चतुर्थी तु बला नाम यां नरो दशामाश्रितः । समर्थो बलं दर्शयितुं यदि स भवेन्निरुपद्रवः ॥ ३५ ॥ पञ्चमीं तु दशां प्राप्त आनुपूर्व्या यो नरः । समर्थोऽर्थं विचिन्तयितुं कुटुम्बं चाभिगच्छति ॥ ३६ ॥ षष्ठी तु हापनी नाम यां नरो दशामाश्रितः । विरज्यते च कामेभ्य इन्द्रियैः

तइअं च दसं पत्तो, पंच कामगुणे नरो । समत्थो भुंजिउं भोए, जइ से अत्थि घरे धुवा ॥ ३ ॥

इति जीर्णप्रतौ ॥ ५ द०–१० ति० वृत्तौ च । 'सुखदुक्खाइं बहुं जाणंति' इत्याद्यगाथोत्तरार्द्धे ।

जातमात्रस्य जन्तोर्या सा प्रथमा दशा । न तत्र सुखं दुःखं वा नैव जानन्ति बालकाः ॥ १ ॥
द्वितीयां च दशां प्राप्तो नानाक्रीडाभिः क्रीडति । न च तस्य कामभोगेषु तीव्रोत्पद्यते रतिः ॥ २ ॥
तृतीयां च दशां प्राप्तः पञ्च कामगुणान् नरः । समर्थो भोक्तुं भोगान् यदि तस्य सन्ति गृहे ध्रुवाः ॥ ३ ॥

१ अन्यत्र पाठान्तराणि सहैव (   ) कोष्टकान्तरे निवेशितानि, अत्र तु बहुपरावृत्तिभावात् अत्र धृतं पाठान्तरं ।

हायणी नाम, जं नरो दसमस्सिओ । विरज्जई अ कामेसुं, इंदिएसु पहायई ॥ ३७॥ ४८४ ॥ सत्तमी य पवंचा उ, जं नरो दसमस्सिओ । निच्छुभइ चिक्कणं खेलं, खासई य खणे खणे ॥ ३८ ॥ ४८५ ॥ संकुइअवलीचम्मो, संपत्तो अट्ठमिं दसं । नारीणं च अणिट्ठो य, जराए परिणामिओ ॥ ३९ ॥ ४८६ ॥ नवमी मुम्मुही नाम, जं नरो दसमस्सिओ । जराघरे विणस्संते, जीवो वसइ अकामओ ॥ ४० ॥ ४८७ ॥ हीणभिन्नसरो दीणो, विवरीओ विचित्तओ । दुब्बलो दुक्खिओ सुयइ, संपत्तो दसमिं दसं ॥ ४१ ॥ ४८८ ॥ दसगस्स उवक्खेवो वीसइवरिसो उ गिण्हई विज्जं । भोगा य तीसगस्स य चत्तालीसस्स बलमेव (विन्नाणं) ॥ ४२ ॥ ४८९ ॥ पन्नासयस्स चक्खुं हायइ सट्ठिक्कयस्स बाहुबलं । भोगा य सत्तरिस्स य, असीययस्सा य विन्नाणं ॥ ४३ ॥ ॥ ४९० ॥ नउई नमइ सरीरं वाससए जीविअं चयइ । कित्तिओऽत्थ सुहो भागो दुहभागो य कित्तिओ ?

प्रहीयते ॥ ३७ ॥ सप्तमी च प्रपञ्चा तु यां नरो दशामाश्रितः । निष्ठीव्यति चिक्कणं श्लेष्माणं कासते च क्षणे क्षणे ॥ ३८ ॥ सङ्कुचितवलीचर्मा संप्राप्तोऽष्टमीं दशाम् । नारीणां चानिष्टश्च जरया परिणामितः ॥ ३९ ॥ नवमी मुम्मुही नाम यां नरो दशामाश्रितः । जरागृहे विनश्यति जीवो वसत्यकामः ॥ ४० ॥ हीनभिन्नस्वरो दीनो विपरीतो विचित्तकः । दुर्बलो दुःखितः स्वपिति संप्राप्तो दशमीं दशाम् ॥ ४१ ॥ दशवर्षस्योपनयनं विंशतिवर्षस्तु गृह्णाति विद्याम् । भोगाश्च त्रिंशत्कस्य चत्वारिंशत्कस्य बलमेव (विज्ञानं) ॥ ४२ ॥ पञ्चाशत्कस्य चक्षुर्हीयते षष्टिकस्य बाहुबलम् । भोगाश्च सप्ततिकस्य अशीतिकस्य चैव विज्ञानम् ॥४३॥ नवतिकस्य नमति शरीरं वर्षशते जीवितं त्यजति । कियान् अत्र सुखो भागो ? दुःखभागश्च कियान् ? ॥ ४४ ॥ (सू० १२) यो वर्षशतं जीवति सुखी भोगांश्च भुनक्ति । तस्यापि

॥४४॥ ४९१॥ (सू० १२) (सू० १३) जो वाससयं जीवइ, सुही भोगे य भुंजई। तस्सावि सेविउं सेओ, धम्मो य जिणदेसिओ ॥ ४५ ॥ ४९२ ॥ किं पुण सपच्चवाए, जो नरो निच्चदुक्खिओ। सुट्ठुयरं तेण कायव्वो, धम्मो य जिणदेसिओ ॥ ४६ ॥ ४९३ ॥ नंदमाणो चरे धम्मं, वरं मे लट्ठतरं भवे। अणंदमाणोवि चरे, मा मे पावतरं भवे ॥४७॥४९४॥ नवि जाई कुलं वावि, विज्जा वावि सुसिक्खिया। तारे नरं व नारिं वा, सव्वं पुण्णेहिं वड्ढई ॥४८॥४९५॥ पुण्णेहिं हायमाणेहिं, पुरिसगारोऽवि हायई। पुण्णेहिं वड्ढमाणेहिं, पुरिसगारोऽवि वड्ढई ॥ ४९ ॥ ॥ ४९६ ॥ पुण्णाइं खलु आउसो! किच्चाइं करणिज्जाइं पीइकराइं वन्नकराइं धणकराइं (जसकराइं) कित्तिकराइं, नो य खलु आउसो! एवं चिंतेयव्वं-एसंति खलु बहवे समया आवलिया खणा आणापाणू थोवा लवा मुहुत्ता दिवसा अहोरत्ता पक्खा मासा रिऊ अयणा संवच्छरा जुगा वाससया वाससहस्सा वाससयस-

---

सेवितुं श्रेयान् धर्मश्च जिनदेशितः ॥ ४५ ॥ किं पुनः सप्रत्यपाये यो नरो नित्यदुःखितः। सुष्ठुतरं तेन कर्त्तव्यो धर्मश्च जिनदेशितः ॥ ४६ ॥ नन्दँश्चरेद् धर्मं वरं मे लष्टतरं भवेत्। अनन्दन्नपि चरेत् मा मे पापतरं भवेत् ॥ ४७ ॥ नैव जातिः कुलं वाऽपि विद्या वाऽपि सुशिक्षिता। तारयति नरं वा नारीं वा सर्वं पुण्यैर्वर्द्धते ॥ ४८ ॥ पुण्येषु हीयमानेषु पुरुषकारोऽपि हीयते। पुण्येषु वर्द्धमानेषु पुरुषकारोऽपि वर्द्धते ॥ ४९ ॥ पुण्यानि खलु आयुष्मन्! कृत्यानि करणीयानि प्रीतिकराणि वर्णकराणि धनकराणि (यशःकराणि) कीर्त्तिकराणि, न च खलु आयुष्मन्! एवं चिन्तयितव्यं--एष्यन्ति बहवः समया आवलिकाः क्षणा आनप्राणाः स्तोका लवा मुहूर्त्ता दिवसा अहोरात्राः पक्षा मासा ऋतवोऽयनानि संवत्सरा युगानि वर्षशतानि वर्षसहस्राणि वर्षशतसहस्राणि वर्षकोट्यो वर्षकोटाकोटयः, यत्र वयं

हस्सा वासकोडीओ वासकोडाकोडीओ जत्थ णं अम्हे बहूइं सीलाइं वयाइं गुणाइं वेरमणाइं पच्चक्खाणाइं पोसहोववासाइं पडिवज्जिस्सामो पट्ठविस्सामो करिस्सामो, ता किमत्थं आउसो! नो एवं चिंतेयव्वं भवइ ?, अंतरायबहुले खलु अयं जीविए, इमे य बहवे वाइयपित्तिअसिंभियसन्निवाइया विविहा रोगायंका फुसंति जीविअं (सू० १३) (सू० १४) आसी य खलु आउसो! पुव्विं मणुया ववगयरोगायंका बहुवाससयसहस्सजीविणो, तंजहा–जुयलधम्मिआ अरिहंता वा चक्कवट्टी वा बलदेवा वा वासुदेवा वा चारणा विज्जाहरा, ते णं मणुया अणतिवरसोमचारुरूवा भोगुत्तमा भोगलक्खणधरा सुजायसव्वंगसुंदरंगा रत्तुप्पलपउमकरचरणकोमलंगुलितला नगणगरमगरसागरचक्कंकधरंकलक्खणंकियतला सुपइट्ठियकुम्मचारुचलणा अणुपुव्विसुजायपीवरंगुलिआ उन्नयतणुतंबनिद्धनहा संठिअसुसिलिट्ठगुढगुप्फा एणीकुरुविंदावत्तवट्टाणुपुव्विजंघा समुग्गनि-

---

बहूनि शीलानि व्रतानि गुणान् विरमणानि प्रत्याख्यानानि पौषधोपवासान् प्रतिपत्स्यामहे प्रस्थापयिष्यामः करिष्यामः, तत्किमत्र आयुष्मन्! नैवं चिन्तयितव्यं भवति ?, अन्तरायबहुलं खल्विदं जीवितम्, इमे च बहवो वातिकपैत्तिकश्लैष्मिकसान्निपातिका विविधा रोगातङ्काः स्पृशन्ति जीवितम् ॥ (सू० १३) आसीरंश्च खलु आयुष्मन्! पूर्वं मनुजा व्यपगतरोगातङ्का बहुवर्षशतसहस्रजीविनस्तद्यथा—युगलधार्मिकाः अर्हन्तो वा चक्रवर्त्तिनो वा बलदेवा वा वासुदेवा वा चारणा विद्याधराः, ते मनुजा अनतिवरसोमचारुरूपा भोगोत्तमा भोगलक्षणधराः सुजातसर्वाङ्गसुंदराङ्गाः, रक्तोत्पलपद्मकरचरणकोमलाङ्गुलीतलाः, नगनगरमकरसागरचक्राङ्कधराङ्कलक्षणाङ्किततलाः, सुप्रतिष्ठितकूर्मचारुचरणाः, आनुपूर्व्या सुजातपीवराङ्गुलिकाः, उन्नततनुताम्रस्निग्धनखाः, संस्थितसुश्लिष्टगूढगुल्फाः, एणीकुरुवृन्दावर्त्तवृत्तानुपूर्वी-

म्मुग्गगूढजाणू गयससणसुजायसन्निभोरू वरवारणमत्ततुल्लविक्कमविलासियगई सुजायवरतुरयगुज्झदेसा आइन्नहयव्व निरुवलेवा पमुइअवरतुरंगसीहअइरेगवट्टियकडी साहअसोणंदमुसलदप्पणनिगरियवरकणगच्छरुसरिसवरवइरवलिअमंज्झा गंगावत्तपयाहिणावत्ततरंगभंगुररविकिरणतरुणबोहियउक्कोसायंतपउमगभीरविअडनाभा उज्जुयसमसहियसुजायजच्चतणुकिसिणनिद्धयाइज्जलडहसुकुमालमउयरमणिज्जरोमराई झसविहगसुजायपीणकुच्छी झसोयरा पम्हविअडनाभा संगयपासा सन्नयपासा सुंदरपासा सुजायपासा मिअमाइयपीणरइयपासा अकरंडुयकणगरुयगनिम्मलसुजायनिरुवहयदेहधारी पसत्थबत्तीसलक्खणधरा कणगसिलायलुज्जलपसत्थसमतलउवचिअविच्छिन्नपिहुलवच्छा सिरिवच्छंकियवच्छा पुरवरफलिहवट्टियभुया भुयगीसरविउलभोगआयाणफलिहउच्छूढदीहबाहू जुगसन्निभपीणरइअपीवरपउट्ठसंठियउवचियघणथिरसुबद्धसुव-

जङ्घाः, समुद्गकनिमग्नगूढजानुकाः, गजश्वसनसुजातसन्निभोरवः, मत्तवरवारणतुल्यविक्रमविलासितगतयः, सुजातवरतुरगगुह्यदेशाः, आकीर्णहयवन्निरुपलेपाः, प्रमुदितवरतुरगसिंहातिरेकवर्त्तितकटयः, संहृतसौनन्दमुशलदर्पणनिगारितवरकनकत्सरुसदृशवरवज्रवलितमध्याः, गङ्गावर्त्तप्रदक्षिणावर्त्ततरङ्गभङ्गुररविकिरणतरुणबोधितविकोशीकृतपद्मगम्भीरविकटनाभाः, ऋजुकसमसहितसुजातजात्यतनुकृष्णस्निग्धादेयलटभसुकुमालमृदुरमणीयरोमराजिकाः, झषविहगसुजातपीनकुक्षयः झषोदराः पद्मविकटनाभयः सङ्गतपार्श्वाः सन्नतपार्श्वाः सुन्दरपार्श्वाः सुजातपार्श्वाः, मितमात्रिकपीनरतिदपार्श्वाः, अकरण्डुकरण्डककनकरुचकनिर्मलसुजातनिरुपहतदेहधारिणः प्रशस्तद्वात्रिंशल्लक्षणधराः कनकशिलातलोज्ज्वलप्रशस्तसमतलोपचितविस्तीर्णपृथुलवक्षसः श्रीवत्साङ्कितवक्षसः पुरवरपरिघवर्त्तितभुजाः भुजगेश्वरविपुलभोग(शरीर)-

ट्ठसुसिलिट्ठपव्वसंधी रत्ततलोवचियमउयमंसलसुजायलक्खणपसत्थअच्छिद्दजालपाणी पीवरवट्टियसुजायकोमलवरंगुलिआ तंबतलिणसुइरुइरनिद्धनक्खा चंदपाणिलेहा सूरपाणिलेहा संखपाणिलेहा चक्कपाणिलेहा सोत्थिअपाणिलेहा ससिरविसंखचक्कसोत्थियविभत्तसुविरइयपाणिलेहा वरमहिसवराहसीहसद्दूलउसभनागवरविउलउन्नयमउयक्खंधा चउरंगुलसुपमाणकंबुवरसरिसगीवा अवट्ठिअसुविभत्तचित्तमंसू मंसलसंठियपसत्थसद्दूलविउलहणुआ ओअवियसिलप्पवालबिंबफलसंनिभाधरुट्ठा पंडुरससिसगलविमलनिम्मलसंखगोखीरकुंददगरयमुणालियाधवलदंतसेढी अखंडदंता अफुडियदंता अविरलदंता सुनिद्धदंता सुजायदंता एगदंतसेढीविव अणेगदंता हुयवहनिद्धंतधोयतत्ततवणिज्जरत्ततलतालुजीहा सारसनवथणियमहुरगंभीरकुंचनिग्घोसदुंदुहिसरा गरुलाययउज्जुतुंगनासा अवदारिअपुंडरीयवयणा कोकासियधवलपुंडरियपत्तलच्छा आनामिअचाव-

आदानपरिघोत्क्षिप्तदीर्घबाहवः, युगसन्निभपीनरतिदपीवरप्रकोष्ठसंस्थितोपचितघनस्थिरसुबद्धसुवृत्तसुश्लिष्टपर्वसन्धयः रक्ततलोपचितमृदुकमांसलसुजातलक्षणप्रशस्ताच्छिद्रजालपाणयः, पीवरवर्त्तितसुजातकोमलवराङ्गुलिकाः, ताम्रतलिनशुचिरुचिरस्निग्धनखाः चन्द्रपाणिरेखाः सूर्यपाणिरेखाः शङ्खपाणिलेखाश्चक्रपाणिरेखाः स्वस्तिकपाणिरेखाः शशिरविशङ्खचक्रस्वस्तिकविभक्तसुविरचितपाणिरेखाः, वरमहिषवराहसिंहशार्दूलर्षभनागवरविपुलोन्नतमृदुस्कन्धाः, चतुरङ्गुलसुप्रमाणकम्बुवरसदृग्ग्रीवाः अवस्थितसुविभक्तचित्रश्मश्रुका मांसलसंस्थितप्रशस्तशार्दूलविपुलहनुकाः, परिकर्मितशिलाप्रवालबिम्बफलसन्निभाधरोष्ठाः पाण्डुरशशिशकलविमलशङ्खगोक्षीरकुन्ददकरजोमृणालिकाधवलदन्तश्रेणिकाः अखण्डदन्ता अस्फुटितदन्ता अविरलदन्ता सुस्निग्धदन्ताः सुजातदन्ताः एकदन्तश्रेणीवानेकदन्ताः हुतवहनिर्ध्मातधौततप्ततपनीयरक्ततलता-

॥ ३९ ॥

कलकिण्हचिहुरराइसुसंठियसंगयआययसुजायसुमया अल्लीणपमाणजुत्तसवणा सुसवणा पीणमंसलकवोलदेसभागा अइरुग्गयसमग्गसुनिद्धचंदद्धसंठिअनिडाला उडुवइपडिपुन्नसोमवयणा छत्तागारुत्तमंगदेसा घणनिचियसुबद्धलक्खणुन्नयकूडागारनिरुवमपिंडियग्गसिरा हुयवहनिद्धंतधोयतत्ततवणिज्जकेसंतकेसभूमी सामलीबोंडघणनिचिअच्छोडिअमिउविसयसुहुमलक्खणपसत्थसुगंधिसुंदरभुयमोयगभिंगनीलकज्जलपहट्ठभमरगणनिद्धनिउरंबनिचियकुंचिअपयाहिणावत्तमुद्धसिरया लक्खणवंजणगुणोववेया माणुम्माणपमाणपडिपुन्नसुजायसव्वंगसुंदरंगा ससिसोमागारा कंता पियदंसणा सब्भावसिंगारचारूरूवा पासाईया दरिसणिज्जा अभिरूवा पडिरूवा, ते णं मणुया ओहस्सरा मेहस्सरा हंसस्सरा कोंचस्सरा नंदिस्सरा नंदिघोसा सीह-

---

सुजिह्वाः, सारसनवस्तनितमधुरगम्भीरक्रौञ्चनिर्घोषदुन्दुभिस्वरा गरुडायतर्जुतुङ्गनासिकाः, विकसितपुण्डरीकवदनाः विकसितधवलपुण्डरीकपत्राक्षाः आनामितचापरुचिरकृष्णचिकुरराजीसुसंस्थितसङ्गतायतसुजातभ्रुवः, आलीनप्रमाणयुक्तश्रवणाः सुश्रवणाः पीनमांसलकपोलदेशभागाः, अचिरोद्गतसमग्रसुस्निग्धचन्द्रार्द्धसंस्थितललाटाः, उडुपतिप्रतिपूर्णसौम्यवदनाः छत्राकारोत्तमाङ्गदेशाः घननिचितसुबद्धलक्षणोन्नतकूटाकारनिभनिरुपमपिण्डिताग्रशिरसः, हुतवहनिर्ध्मातधौततप्ततपनीयकेशान्तकेशभूमयः, शाल्मलीबोण्डघननिचितच्छोटितमृदुविशदसूक्ष्मलक्षणप्रशस्तसुगन्धिसुन्दरभुजमोचकभृङ्गनीलकज्जलप्रहृष्टभ्रमरगणस्निग्धनिकुरम्बनिचितकुञ्चितप्रदक्षिणावर्त्तमूर्द्धशिरोजाः, लक्षणव्यञ्जनगुणोपपेता मानोन्मानप्रमाणप्रतिपूर्णसुजातसर्वाङ्गसुन्दराङ्गाः शशिसौम्याकाराः कान्ताः प्रियदर्शनाः सद्भावशृङ्गारचारुरूपाः प्रासादीया दर्शनीया अभिरूपाः प्रतिरूपाः, ते मनुजा ओघस्वरा मेघस्वरा हंसस्वराः क्रौञ्चस्वरा नन्दीस्वरा नन्दीघोषाः सिंहस्वराः सिंहघोषा मञ्जु-

ससरा सीहघोसा मंजुस्सरा मंजुघोसा सुस्सरा सुसरघोसा अणुलोमवाउवेगा कंकग्गहणी कवोयपरिणामा सउणीपोसपिट्ठंतरोरुपरिणया पउमुप्पलसुगंधिसरिसनीसासा सुरभिवयणा छवी निरायंका उत्तमपसत्थाइसेसनिरुवमतणू जल्लमलकलंकसेयरयदोसवज्जियसरीरा निरुवलेवा छायाउज्जोवियंगमंगा वज्जरिसहनारायसंघयणा समचउरंससंठाणसंठिया छधणुसहस्साइं उड्ढं उच्चत्तेणं पण्णत्ता, ते णं मणुया दो छप्पन्नपिट्ठकरंडगसया पण्णत्ता, समणाउसो !, ते णं मणुया पगइभद्दया पगइविणीया पगइउवसंता पगइपयणुकोहमाणमायालोभा मिउमद्दवसंपन्ना अल्लीणा भद्दया विणीया अप्पिच्छा असन्निहिसंचया अचंडा असिमसिकिसिवाणिज्जविवज्जिया विडिमंतरनिवासिणो इच्छियकामकामिणो गेहागाररुक्खकयनिलया पुढविपुप्फफलाहारा ते णं मणुयगणा पण्णत्ता ॥ (सू० १४) (सू० १५) आसी य समणाउसो ! पुव्विं मणुयाणं छव्विहे

स्वरा मधुघोषाः सुस्वराः सुस्वरघोषाः अनुलोमवायुवेगाः कङ्कग्रहणयः कपोतपरिणामाः शकुनीपोसपृष्ठान्तरोरुपरिणताः पद्मोत्पलसुगन्धसदृग्निःश्वासाः सुरभिवदनाः छविमन्तः निरातङ्का उत्तमप्रशस्तातिशेषनिरुपमतनवः जल्लमलकलङ्कस्वेदरजोदोषवर्जितनिरुपलेपशरीराः, छायोद्योतिताङ्गोपाङ्गाः, वज्रर्षभनाराचसंहननाः समचतुरस्रसंस्थानसंस्थिताः षड्धनुःसहस्राण्यूर्ध्वोच्चत्वेन प्रज्ञप्ताः, ते मनुजाः षट्पञ्चाशदधिकद्विशतपृष्ठकरण्डकाः प्रज्ञप्ताः, श्रमणायुष्मन् ! ते मनुजाः प्रकृतिभद्रकाः प्रकृतिविनीताः प्रकृत्युपशान्ताः प्रकृतिप्रतनुक्रोधमानमायालोभाः मृदुमार्दवसंपन्ना आलीना भद्रका विनीता अल्पेच्छा असंनिधिसंचया अचण्डाः असिमषीकृषिवाणिज्यविवर्जिता विडिमान्तरनिवासिनः ईप्सितकामकामाः गृहाकारवृक्षकृतनिलयाः पृथिवीपुष्पफलाहारा ते मनुजगणाः प्रज्ञप्ताः (सू० १४) आसींश्च श्रमणायुष्मन् ! पूर्वं मनुजानां षड्विधानि ॥ ४० ॥

संघयणे, तंजहा—वज्जरिसहनारायसंघयणे १ रिसहनारायसंघयणे २ नारायसंघयणे ३ अद्धनारायसंघयणे ४ कीलियासंघयणे ५ छेवट्ठसंघयणे ६, संपइ खलु आउसो! मणुयाणं छेवट्ठसंघयणे वट्टइ। आसी य आउसो! पुव्विंमणुयाणं छव्विहे संठाणे, तंजहा—समचउरंसे १ नग्गोहपरिमंडले २ सादि ३ खुज्जे ४ वामणे ५ हुंडे ६, संपइ खलु आउसो! मणुयाणं हुंडे संठाणे वट्टइ ॥ (सू० १५) (सू० १६) संघयणं संठाणं उच्चत्तं आउयं च मणुयाणं। अणुसमयं परिहायइ ओसप्पिणिकालदोसेणं ॥ ५० ॥ ४९७ ॥ कोहमयमायलोभा; उस्सन्नं वड्ढए य मणुयाणं। कूडतुला कूडमाणा तेणऽणुमाणेण सव्वंति ॥ ५१ ॥ ४९८ ॥ विसमा अज्ज तुलाओ विसमाणि य जणवएसु माणाणि । विसमा रायकुलाइं, तेण उ विसमाइं वासाइं ॥ ५२ ॥ ४९९ ॥ विसमेसु य वासेसु हुंति असाराइं ओसहियलाइं । ओसहिदुव्बल्लेण य, आउं परिहायइ नराणं ॥ ५३ ॥ ५०० ॥ एवं परिहाय-

---

संहननानि, तद्यथा—वज्रर्षभनाराचसंहननं ऋषभनाराचसं० नाराचसं० अर्द्धनाराचसं० कीलिकासं० सेवार्त्तसंहननं; संप्रति खलु आयुष्मन्! मनुजानां सेवार्त्तं संहननं वर्त्तते । आसींश्चायुष्मन्! पूर्वं मनुजानां षड्विधानि संस्थानानि, तद्यथा—समचतुरस्रं न्यग्रोधपरिमण्डलं सादि कुब्जं वामनं हुण्डं, सम्प्रति खलु आयुष्मन्! मनुजानां हुण्डं संस्थानं वर्त्तते । (सू० १५) संहननं संस्थानमुच्चत्वमायुश्च मनुजानाम् । अनुसमयं परिहीयतेऽवसर्पिणीकालदोषेण ॥ ५० ॥ क्रोधमदमायालोभा उत्सन्नं वर्द्धते च मनुष्याणाम् । कूटतुलाः कूटमानास्तेनानुमानेन सर्वमिति ॥ ५१ ॥ विषमा अद्य तुला विषमाणि च जनपदेषु मानानि । विषमाणि राजकुलानि तेन तु विषमाणि वर्षाणि ॥ ५२ ॥ विषमेषु च वर्षेषु भवन्त्यसाराण्यौषधिबलानि । औषधिदौर्बल्येन च आयुः परिहीयते नराणाम् ॥ ५३ ॥ एवं परिहीयमाणे

माणे लोए चंदुव्व कालपक्खंमि । जे धम्मिया मणूसा सुजीवियं जीवियं तेसिं ॥ ५४ ॥ ५०१ ॥ आउसो ! से जहा नामए केइ पुरिसे ण्हाए कयबलिकम्मे कयकोउयमंगलपायच्छित्ते सिरसिण्हाए कंठेमालकडे आविद्धमणिसुवण्णे अहअसुमहग्घवत्थपरिहिए चंदणोक्किण्णगायसरीरे सरससुरहिगंधगोसीसचंदणाणुलित्तगत्ते सुइमालावन्नगविलेवणे कप्पियहारद्धहारतिसरयपालंबपलंबमाणे कडिसुत्तयसुकयसोहे पिणिद्धगेविज्जे अंगुलिज्जगललियंगयललियकयाभरणे नाणामणिकणगरयणकडगतुडियथंभियभुए अहिअरूवे सस्सिरीए कुंडलुज्जोवियाणणे मउडदित्तसिरए हारुच्छयसुकयरइयवच्छे पालंबपलंबमाणसुकयपडउत्तरिज्जे मुद्दियापिंगुलंगुलिए नाणामणिकणगरयणविमलमहरिहनिउणोवियमिसिमिसिंतविरइयसुसिलिट्ठविसिट्ठलट्ठआविद्धवीरवलए, किं बहुणा ?, कप्परुक्खए चेव अलंकियविभूसिए सुइपयए भवित्ता अम्मापियरो अभिवादइज्जा,

---

लोके चन्द्रवत्कृष्णपक्षे ये धार्मिका मनुष्यास्तेषां जीवितं सुजीवितम् ॥ ५४ ॥ आयुष्मन् ! तद्यथा नाम कश्चित् पुरुषः स्नातः कृतबलिकर्मा कृतकौतुकमङ्गलप्रायश्चित्तः शिरसिस्नातः कण्ठेकृतमालः आविद्धमणिसुवर्णः परिहिताहतसुमहार्घवस्त्रः चन्दनचर्चितगात्रशरीरः सरससुरभिगन्धगोशीर्षचन्दनानुलिप्तगात्रः शुचिमालावर्णकविलेपनः कल्पितहारार्धहारत्रिसरिकप्रलम्बमानप्रालम्बः कटिसूत्रकसुकृतशोभः पिनद्धग्रैवेयकोऽङ्गुलीयकललिताङ्गदललितकृताभरणः नानामणिकनकरत्नकटकत्रुटिकस्तम्भितभुजः, अधिकरूपः सश्रीकः, कुण्डलोद्योतिताननः मुकुटदीप्तशिरस्कः हारावस्तृतसुकृतरतिदवक्षाः प्रलम्बमानप्रालम्बसुकृतपटोत्तरीयः मुद्रिकापिङ्गलाङ्गुलिकः आविद्धनानामणिकनकरत्नविमलमहार्घनिपुणपरिकर्मितदीप्यमानविरचितसुश्लिष्टविशिष्टलष्टवीरवलयः, किं बहुना ? कल्पवृक्ष इवालङ्कृतविभूषितः शुचिप्रयतो भूत्वा

तए णं तं पुरिसं अम्मापियरो एवं वइज्जा-जीव पुत्ता! वाससयंति, तंपि आइं तस्स नो बहुयं भवइ, कम्हा?, वाससयं जीवंतो वीसं जुगाइं जीवइ, वीसं जुगाइं जीवंतो दो अयणसयाइं जीवइ, दो अयणसयाइं जीवंतो छ उऊसयाइं जीवइ, छ उऊसयाइं जीवंतो बारस माससयाइं जीवइ, बारस माससयाइं जीवंतो चउवीसं पक्खसयाइं जीवइ, चउवीसं पक्खसयाइं जीवंतो छत्तीसं राइंदिअसहस्साइं जीवइ, छत्तीसं राइंदियसहस्साइं जीवंतो दस असीयाइं मुहुत्तसयसहस्साइं जीवइ, दसअसीआइं मुहुत्तसयसहस्साइं जीवंतो चत्तारि ऊसासकोडिसए सत्त य कोडीओ अडयालीसं च सयसहस्साइं चत्तालीसं च ऊसाससहस्साइं जीवइ, चत्तारि य ऊसासकोडिसए जाव चत्तालीसं च ऊसाससहस्साइं जीवंतो अद्धतेवीसं तंदुलवाहे भुंजइ, कहमाउसो! अद्धत्तेवीसं तंदुलवाहे भुंजइ?, गोयमा! दुब्बलाए खंडियाणं बलियाए छडियाणं खइ-

---

मातापितरावभिवादयेत्, ततस्तं पुरुषं मातापितरावेवं वदेतां-जीव पुत्र! वर्षशतमिति, तदपि च तस्य नो बहु भवति, कस्मात्? वर्षशतं जीवन् विंशतिं युगानि जीवति, विंशतिं युगानि जीवन् द्वे अयनशते जीवति, द्वे अयनशते जीवन् षड् ऋतुशतानि जीवति, षड् ऋतुशतानि जीवन् द्वादश मासशतानि जीवति, द्वादश मासशतानि जीवन् चतुर्विंशतिपक्षशतानि जीवति, चतुर्विंशतिपक्षशतानि जीवन् षट्त्रिंशतं रात्रिंदिवसहस्राणि जीवति, षट्त्रिंशद् रात्रिंदिवसहस्राणि जीवन् अशीतिसहस्राधिकदशमुहूर्त्तशतसहस्राणि जीवति, अशीतिसहस्राधिकदशमुहूर्त्तशतसहस्राणि जीवन् चतुःशतसप्तकोट्यष्टचत्वारिंशल्लक्षचत्वारिंशत्सहस्रोच्छ्वासान् जीवति, चतुःशतसप्तकोट्यष्टचत्वारिंशल्लक्षचत्वारिंशत्सहस्रोच्छ्वासान् जीवन् अर्द्धत्रयोविंशतिं तन्दुलवाहान् भुनक्ति, कथमायुष्मन्! अर्द्धत्रयोविंशतिं तन्दुलवाहान् भुनक्ति? गौतम! दुर्बलया खण्डितानां बलवत्या

रमुसलपचाहयाणं ववगयतुसकणियाणं अखंडाणं अफुडियाणं फलगसरियाणं इक्किक्कबीयाणं अद्धत्तेरसपलियाणं पत्थएणं, सेऽविय णं पत्थए मागहए, कल्लं पत्थे १ सायं पत्थो २, चउसट्ठिसाहस्सीओ मागहओ पत्थो, विसाहस्सिएणं कवलेणं बत्तीसं कवला पुरिसस्स आहारो, अट्ठावीसं इत्थियाए, चउवीसं पंडगस्स, एवामेव आउसो! एयाए गणणाए दो असईओ पसई दो पसईओ य सेइया होइ चत्तारि सेइया कुलओ चत्तारि कुलया पत्थो चत्तारि पत्था आढगं सट्ठिए आढगाणं जहन्नए कुंभे असीई आढयाणं मज्झिमे कुंभे आढगसयं उक्कोसए कुंभे अट्ठेव य आढगसयाणि वाहे, एएणं वाहप्पमाणेणं अद्धत्तेवीसं तंदुलवाहे भुंजइ, ते य गणियनिद्दिट्ठा—चत्तारि य कोडिसया सट्ठिं चेव य हवंति कोडीओ। असीइं च तंदुलसयसहस्साणि हवंतित्तिमक्खायं ४६०८०००००० ॥ ५५ ॥ ५०२ ॥ तं एवं अद्धत्तेवीसं तंदुलवाहे भुंजंतो अद्धछट्ठे मुग्गकुंभे

छटितानां खदिरमुशलप्रत्याहतानां व्यपगततुषकणिकानामखण्डानामस्फुटितानां फलकसारितानामेकैकबीजानां सार्द्धद्वादशपलानां (तन्दुलानां) प्रस्थकः, सोऽपि च प्रस्थको मागधः, प्रातः प्रस्थकः सायं प्रस्थकः, चतुःषष्टिसहस्रतन्दुलो मागधकः प्रस्थः, द्विसाहस्रिकेण कवलेन द्वात्रिंशत् कवलाः पुरुषस्याहारः, अष्टाविंशतिः स्त्रियाः, चतुर्विंशतिः पण्डकस्य, एवमेवायुष्मन्! एतया गणनया द्वे असृती प्रसृतिः, द्वे प्रसृती सेतिका भवति, चतस्रः सेतिकाः कुलयः, चत्वारः कुलवाः प्रस्थः, चत्वारः प्रस्थाः आढकः, षष्ट्याऽऽढकानां जघन्यः कुम्भः, अशीत्याऽऽढकानां मध्यमः कुम्भः, आढकशतमुत्कृष्टः कुम्भः, अष्टैवाऽऽढकशतानि वाहः, एतेन वाहप्रमाणेनार्द्धत्रयोविंशतिं तन्दुलवाहान् भुङ्क्ते, ते च गणितनिर्दिष्टाः—चत्वारि च कोटिशतानि षष्टिश्चैव भवन्ति कोट्यः। अशीतिश्च तन्दुलानां शतसहस्राणि भवन्तीत्याख्यातम् ॥५५॥ तदे-

भुंजइ अद्धछट्ठे मुग्गकुंभे भुंजंतो चउवीसं णेहाढगसयाइं भुंजइ चउवीसं णेहाढगसयाइं भुंजंतो छत्तीसं लवणपलसहस्साइं भुंजइ छत्तीसं लवणपलसहस्साइं भुंजंतो छप्पडसाडगसयाइं नियंसेइ दोमासिएणं परिअट्टएणं मासिएण वा परियट्टेणं बारस पडसाडगसयाइं नियंसेइ । एवामेव आउसो! वाससयाउयस्स सव्वं गणिअं तुलिअं मवियं नेहलवणभोयणच्छायणंपि, एयं गणियप्पमाणं दुविहं भणियं महरिसीहिं, जस्सऽत्थि तस्स गणिज्जइ, जस्स नत्थि तस्स किं गणिज्जइ? । ववहारगणिअ दिट्ठं सुहुमं निच्छयगयं मुणेयव्वं। जइ एयं नवि एयं विसमा गणणा मुणेयव्वा ॥ ५६ ॥ ५०३ ॥ कालो परमनिरुद्धो अविभज्जो तं तु जाण समयं तु । समया य असंखिज्जा हवंति उस्सासनिस्सासे ॥ ५७ ॥ ५०४ ॥ हट्ठस्स अणवगल्लस्स, निरुवकिट्ठस्स जंतुणो । एगे ऊसासनीसासे, एस पाणुत्ति वुच्चइ ॥ ५८ ॥ ५०५ ॥ सत्त पाणूणि से थोवे, सत्त थोवाणि से

चमर्द्धत्रयोविंशतिं तन्दुलवाहान् भुञ्जन् अर्द्धषष्ठान् मुद्गकुम्भान् भुनक्ति, अर्द्धषष्ठान् मुद्गकुम्भान् भुञ्जन् चतुर्विंशतिं स्नेहाढकशतानि भुनक्ति, चतुर्विंशतिं स्नेहाढकशतानि भुञ्जन् षट्त्रिंशतं लवणपलसहस्राणि भुङ्क्ते, षट्त्रिंशतं लवणपलसहस्राणि भुञ्जन् षट् पटशाटकशतानि परिदधाति द्विमासिकेन परिवर्त्तेन, मासिकेन वा परिवर्त्तेन द्वादश पटशाटकशतानि परिदधाति, एवमेवायुष्मन्! वर्षशतायुष्कस्य सर्वं गणितं तुलितं मापितं, स्नेहलवणभोजनाच्छादनान्यपि, एतद्गणितप्रमाणं द्विविधं भणितं महर्षिभिः । यस्यास्ति तस्य गण्यते, यस्य नास्ति तस्य किं गण्यते? । व्यवहारगणितं दृष्टं सूक्ष्मं निश्चयगतं ज्ञातव्यम् । यद्येतद् नैवैतद् विषमा गणना ज्ञातव्या ॥ ५६ ॥ कालः परमनिरुद्धोऽविभाज्यो जानीहि तं समयम् । समयाश्चासङ्ख्येया भवत उच्छ्वासनिःश्वासौ ॥ ५७ ॥ हृष्टस्यानवकल्पस्य निरुपक्लिष्टस्य जन्तोः । एक उच्छ्वा-

लवे। लवाणं सत्तहत्तरीए, एस मुहुत्ते वियाहिए ॥ ५९ ॥ ५०६ ॥ एगमेगस्स णं भंते! मुहुत्तस्स केवइया ऊसासा वियाहिया?, गोयमा!–तिन्नि सहस्सा सत्त य सयाइं तेवत्तरिं च ऊसासा। एस मुहुत्तो भणिओ सव्वेहिं अणंतनाणीहिं ॥ ६० ॥ ५०७ ॥ दो नालिया मुहुत्तो सट्ठिं पुण नालिया अहोरत्तो। पन्नरस अहोरत्ता पक्खो पक्खा दुवे मासो ॥ ६१ ॥ ५०८ ॥ दाडिमपुप्फागारा लोहमई नालिआ उ कायव्वा। तीसे तलम्मि छिद्दं छिद्दपमाणं पुणो वोच्छं ॥ ६२ ॥ ५०९ ॥ छन्नउई पुच्छवाला तिवासजायाएँ गोतिहाणीए। अस्संवलिया उज्जुय नायव्वं नालियाछिद्दं ॥ ६३ ॥ ५१० ॥ अहवा उ पुच्छवाला दुवासजायाएँ गयकरेणूए। दो वाला उ अभग्गा नायव्वं नालियाछिद्दं ॥ ६४ ॥ ५११ ॥ अहवा सुवण्णमासा चत्तारि सुवट्टिया घणा सूई। चउरंगुलप्पमाणं नायव्वं नालियाछिद्दं ॥ ६५ ॥ ५१२ ॥ उदगस्स नालिआए भवंति दो आढयाउ परिमाणं।

सनिःश्वास एष प्राण इत्युच्यते ॥ ५८ ॥ ते सप्त प्राणाः स्तोके, ते सप्त स्तोका लवे। लवानां सप्तसप्ततिरेष मुहूर्तो व्याख्यातः ॥ ५९ ॥ एकैकस्य भदन्त! मुहूर्तस्य कियन्त उच्छ्वासा व्याख्याताः? गौतम! त्रीणि सहस्राणि सप्त च शतानि त्रिसप्ततिश्चोच्छ्वासाः। एष मुहूर्तो भणितः सर्वैरनन्तज्ञानिभिः ॥ ६० ॥ द्वे नालिके मुहूर्तः षष्टिः पुनर्नालिका अहोरात्रः, पञ्चदशाहोरात्राः पक्षः, पक्षौ द्वौ मासः ॥६१॥ दाडिमपुष्पाकारा लोहमयी नालिका तु कर्तव्या। तस्यास्तले छिद्रं छिद्रप्रमाणं पुनर्वक्ष्ये ॥ ६२ ॥ षण्णवतिः पुच्छवालास्त्रिवर्षजाताया गोवत्सिकायाः। असंवलिता ऋजुका ज्ञातव्यं नालिकाछिद्रम् ॥ ६३ ॥ अथवा तु पुच्छवालौ द्विवर्षजाताया गजकलभिकायाः। द्वौ वालौ अभग्नौ ज्ञातव्यं नालिकाछिद्रम् ॥ ६४ ॥ अथवा सुवर्णमाषाश्चत्वारः सुवर्त्तिता घना सूची। चतुरङ्गुलप्रमाणा ज्ञातव्यं नालिका-

श्वासादिमानं नालिकादिरीतिश्च

उदगं च भाणियव्वं जारिसयं तं पुणो वुच्छं ॥ ६६ ॥ ५१३ ॥ उदगं खलु नायव्वं कायव्वं दूसपट्टपरिपूयं । मेहोदगं पसन्नं सारइयं वा गिरिनईए ॥ ६७ ॥ ५१४ ॥ बारस मासा संवच्छरो उ पक्खा य ते उ चउवीसं । तिन्नेव य सट्ठिसया हवंति राइंदिआणं च ॥ ६८ ॥ ५१५ ॥ एगं च सयसहस्सं तेरस चेव य भवे सहस्साइं । एगं च सयं नउयं हवंति राइंदिऊसासा ॥ ६९ ॥ ५१६ ॥ तित्तीस सयसहस्सा पंचाणउई भवे सहस्साइं । सत्त य सया अणूणा हवंति मासेण ऊसासा ॥ ७० ॥ ५१७ ॥ चत्तारि य कोडीओ सत्तेव य हुंति सयसहस्साइं । अडयालीससहस्सा चत्तारि सया य वरिसेणं ॥ ७१ ॥५१८॥ चत्तारि य कोडिसया सत्त य कोडीओ हुंति अवराओ । अडयाल सयसहस्सा चत्तालीसं सहस्सा य ॥ ७२ ॥ ५१९ ॥ वाससयाउस्सेए उस्सासा

छिद्रम् ॥ ६५ ॥ उदकस्य नालिकायां भवतो द्वे आढके परिमाणम्। उदकं च भणितव्यं यादृशं तत्पुनर्वक्ष्ये ॥६६॥ उदकं खलु ज्ञातव्यं कर्तव्यं दूष्यपटपरिपूतम् । मेघोदकं प्रसन्नं शारदिकं वा गिरिनद्याः ॥ ६७ ॥ द्वादश मासाः संवत्सरश्च पक्षास्तु ते चतुर्विंशतिः । त्रीण्येव च शतानि षष्ट्यधिकानि भवन्ति रात्रिंदिवानाम् ॥ ६८ ॥ एकं च शतसहस्रं त्रयोदशैव भवेयुः सहस्राणि । एकं च शतं नवत्यधिकं भवन्ति रात्रिंदिवोच्छ्वासाः ॥ ६९ ॥ त्रयस्त्रिंशच्छतसहस्राणि पञ्चनवतिः सहस्राणि भवेयुः । सप्त च शतान्यन्यूनानि भवन्ति मासेनोच्छ्वासाः ॥ ७० ॥ चतस्रः कोट्यः सप्तैव भवन्ति शतसहस्राणि । अष्टचत्वारिंशत्सहस्राणि चत्वारि च शतानि वर्षेण ॥ ७१ ॥ चत्वारि कोटिशतानि सप्त च कोट्यो भवन्त्यपराः । अष्टचत्वारिंशच्छतसहस्राणि चत्वारिंशत्सहस्राणि ॥ ७२ ॥ वर्षशतायुष्कस्यैते उच्छ्वासा एता-

लवे। लवाणं सत्तहत्तरीए, एस मुहुत्ते वियाहिए ॥ ५९ ॥ ५०६ ॥ एगमेगस्स णं भंते! मुहुत्तस्स केवइया ऊसासा वियाहिया?, गोयमा!–तिन्नि सहस्सा सत्त य सयाइं तेवत्तरिं च ऊसासा। एस मुहुत्तो भणिओ सव्वेहिं अणंतनाणीहिं ॥ ६० ॥ ५०७ ॥ दो नालिया मुहुत्तो सट्ठिं पुण नालिया अहोरत्तो। पन्नरस अहोरत्ता पक्खो पक्खा दुवे मासो ॥ ६१ ॥ ५०८ ॥ दाडिमपुप्फागारा लोहमई नालिआ उ कायव्वा। तीसे तलम्मि छिद्दं छिद्दपमाणं पुणो वोच्छं ॥ ६२ ॥ ५०९ ॥ छन्नउई पुच्छवाला तिवासजायाएँ गोतिहाणीए। अस्संवलिया उज्जुय नायव्वं नालियाछिद्दं ॥ ६३ ॥ ५१० ॥ अहवा उ पुच्छवाला दुवासजायाएँ गयकरेणूए। दो वाला उ अभग्गा नायव्वं नालियाछिद्दं ॥ ६४ ॥ ५११ ॥ अहवा सुवण्णमासा चत्तारि सुवट्टिया घणा सूई। चउरंगुलप्पमाणं नायव्वं नालियाछिद्दं ॥ ६५ ॥ ५१२ ॥ उदगस्स नालिआए भवंति दो आढयाउ परिमाणं।

सनिःश्वास एष प्राण इत्युच्यते ॥ ५८ ॥ ते सप्त प्राणाः स्तोके, ते सप्त स्तोका लवे। लवानां सप्तसप्ततिरेष मुहूर्त्तो व्याख्यातः ॥ ५९ ॥ एकैकस्य भदन्त! मुहूर्त्तस्य कियन्त उच्छ्वासा व्याख्याताः? गौतम! त्रीणि सहस्राणि सप्त च शतानि त्रिसप्ततिश्चोच्छ्वासाः। एष मुहूर्त्तो भणितः सर्वैरनन्तज्ञानिभिः ॥ ६० ॥ द्वे नालिके मुहूर्त्तः षष्टिः पुनर्नालिका अहोरात्रः, पञ्चदशाहोरात्राः पक्षः, पक्षौ द्वौ मासः ॥ ६१ ॥ दाडिमपुष्पाकारा लोहमयी नालिका तु कर्त्तव्या। तस्यास्तले छिद्रं छिद्रप्रमाणं पुनर्वक्ष्ये ॥ ६२ ॥ षण्णवतिः पुच्छवालास्त्रिवर्षजातायाः गोवत्सिकायाः। असंवलिता ऋजुका ज्ञातव्यं नालिकाछिद्रम् ॥ ६३ ॥ अथवा तु पुच्छवालौ द्विवर्षजातायाः गजकलभिकायाः। द्वौ वालौ अभग्नौ ज्ञातव्यं नालिकाछिद्रम् ॥ ६४ ॥ अथवा सुवर्णमाषाश्चत्वारः सुवर्त्तिता घना सूची। चतुरङ्गुलप्रमाणा ज्ञातव्यं नालिका-

उदगं च भाणियव्वं जारिसयं तं पुणो वुच्छं ॥ ६६ ॥ ५१३ ॥ उदगं खलु नायव्वं कायव्वं दूसपट्टपरिपूयं । मेहो-
दगं पसन्नं सारइयं वा गिरिनईए ॥ ६७ ॥ ५१४ ॥ बारस मासा संवच्छरो उ पक्खा य ते उ चउवीसं ।
तिन्नेव य सट्ठिसया हवंति राइंदिआणं च ॥ ६८ ॥ ५१५ ॥ एगं च सयसहस्सं तेरस चेव य भवे सहस्साइं ।
एगं च सयं नउयं हवंति राइंदिऊसासा ॥ ६९ ॥ ५१६ ॥ तित्तीस सयसहस्सा पंचाणउइं भवे सहस्साइं ।
सत्त य सया अणूणा हवंति मासेण ऊसासा ॥ ७० ॥ ५१७ ॥ चत्तारि य कोडीओ सत्तेव य हुंति सयसह-
स्साइं । अडयालीससहस्सा चत्तारि सया य वरिसेणं ॥ ७१ ॥५१८॥ चत्तारि य कोडिसया सत्त य कोडीओ
हुंति अवराओ । अडयाल सयसहस्सा चत्तालीसं सहस्सा य ॥ ७२ ॥ ५१९ ॥ वाससयाउस्सेए उस्सासा

छिद्रम् ॥ ६५ ॥ उदकस्य नालिकायां भवतो द्वे आढके परिमाणम् । उदकं च भणितव्यं यादृशं तत्पुनर्वक्ष्ये ॥६६॥ उदकं खलु ज्ञातव्यं
कर्त्तव्यं दूष्यपटपरिपूतम् । मेघोदकं प्रसन्नं शारदिकं वा गिरिनद्याः ॥ ६७ ॥ द्वादश मासाः संवत्सरश्च पक्षास्तु ते चतुर्विंशतिः ।
त्रीण्येव च शतानि षष्ठ्यधिकानि भवन्ति रात्रिंदिवानाम् ॥ ६८ ॥ एकं च शतसहस्रं त्रयोदशैव भवेयुः सहस्राणि । एकं च शतं नवत्य-
धिकं भवन्ति रात्रिंदिवोच्छ्वासाः ॥ ६९ ॥ त्रयस्त्रिंशच्छतसहस्राणि पञ्चनवतिः सहस्राणि भवेयुः । सप्त च शतान्यन्यूनानि भवन्ति मासेनो-
च्छ्वासाः ॥ ७० ॥ चतस्रः कोट्यः सप्तैव भवन्ति शतसहस्राणि । अष्टचत्वारिंशत्सहस्राणि चत्वारि च शतानि वर्षेण ॥ ७१ ॥ चत्वारि कोटि-
शतानि सप्त च कोट्यो भवन्त्यपराः । अष्टचत्वारिंशच्छतसहस्राणि चत्वारिंशत्सहस्राणि ॥ ७२ ॥ वर्षशतायुष्कस्यैते उच्छ्वासा एता-

इत्तिया मुणेयव्वा। पिच्छह आउस्स खयं अहोनिसं झिज्जमाणस्स ॥७३॥ ५२० ॥ राइंदिएण तीसं तु मुहुत्ता नव सया उ मासेणं। हायंति पमत्ताणं न य णं अबुहा वियाणंति ॥ ७४ ॥ ५२१ ॥ तिन्नि सहस्से सगले छच्च सए उडुवरो हरइ आउं। हेमंते गिम्हासु य वासासु य होइ नायव्वं ॥ ७५ ॥ ५२२ ॥ वाससयं परमाउं इत्तो पन्नास हरइ निद्दाए। इत्तो वीसइ हायई बालत्ते वुड्ढभावे य ॥ ७६ ॥ ५२३ ॥ सीउण्हपंथगमणे खुहा पिवासा भयं च सोगे य। नाणाविहा य रोगा हवंति तीसाइ पच्छद्धे ॥ ७७ ॥ ५२४ ॥ एवं पंचासीई नट्ठा पन्नरसमेव जीवंति। जे हुंति वाससइया न य सुलहा वाससयजीवी ॥ ७८ ॥ ५२५ ॥ एवं निस्सारे माणुसत्तणे जीविए अहिवडंते। न करेह चरणधम्मं पच्छा पच्छाणुतप्पिहह हा ॥ ७९ ॥ ५२६ ॥ घुट्ठम्मि सयं मोहे जिणेहिं वरधम्मतित्थमग्गस्स। अत्ताणं च न याणह इह जाया कम्मभूमीए ॥ ८० ॥ ५२७ ॥ नइवेगसमं चवलं जीवियं

यन्तो ज्ञातव्याः। प्रेक्षध्वमायुषः क्षयमहोनिशं क्षीयमाणस्य ॥ ७३ ॥ रात्रिंदिवेन त्रिंशत्तु मुहूर्त्ता नव शतानि मासेन। हीयन्ते प्रमत्तानां न चैतद् अबुधा विजानन्ति ॥ ७४ ॥ त्रीणि सहस्राणि सकलानि षट् च शतानि ऋतुवरो हरत्यायुषः। हेमन्ते ग्रीष्मे च वर्षासु च भवति ज्ञातव्यम् ॥ ७५ ॥ वर्षशतं परमायुः इतः पञ्चाशतं हरति निद्रया। इतो विंशतिर्हीयते बालत्वे वृद्धभावे च ॥ ७६ ॥ शीतोष्णपथिगमनानि क्षुत्पिपासे भयं च शोकश्च। नानाविधाश्च रोगा भवन्ति त्रिंशतः पश्चार्द्धे ॥ ७७ ॥ एवं पञ्चाशीतिर्नष्टा पञ्चदशैव जीवन्ति। ये भवन्ति वर्षशतिका न च सुलभा वर्षशतजीविनः ॥ ७८ ॥ एवं निस्सारे मनुष्यत्वे जीविते अभिपतति। न कुरुत चरणधर्मं हा पश्चादनुतप्स्यथ ॥ ७९ ॥ घोषिते स्वयं ओघे [मोहे] जिनैर्वरधर्मतीर्थमार्गो। आत्मानं च न जानीथ इह जाताः कर्मभूम्याम् ॥ ८० ॥ नदीवेगसमं

जोव्वणं च कुसुमसमं । सुक्खं च जमनियंतं तिन्निवि तुरमाणभुज्जाइं ॥ ८१ ॥ ५२८ ॥ एयं खु जरामरणं परिक्खिवइ वग्गुरा व मियजूहं । न य णं पिच्छह पत्तं संमूढा मोहजालेणं ॥ ८२ ॥ ५२९ ॥ आउसो! जंपि इमं सरीरं इट्ठं पियं कंतं मणुण्णं मणामं मणाभिरामं थेज्जं वेसासियं संमयं बहुमयं अणुमयं भंडकरंडगसमाणं रयणकरंडओविव सुसंगोवियं चेलपेडाएविव सुसंपरिवुडं तिल्लपेडाविव सुसंगोवियं मा णं उण्हं मा णं सीयं मा णं खुहा मा णं पिवासा मा णं चोरा मा णं वाला मा णं दंसा मा णं मसगा मा णं वाइयपित्तियसिंभियसंनिवाइया विविहा रोगायंका फुसंतुत्तिकट्टु, एवंपि याइं अधुवं अनियमं असासयं चओवचइयं विप्पणासधम्मं पच्छा व पुरा व अवस्स विप्पचइयव्वं, एयस्सवि याइं आउसो! अणुपुव्वेणं अट्ठारस य पिट्ठकरंडगसंधीओ बारस पांसुलिकरंडया छप्पंसुलिए कडाहे बिहत्थिया कुच्छी चउरंगुलिआ गीवा चउप-

---

चपलं जीवितं यौवनं च कुसुमसमम् । सौख्यं च यदनियतं त्रीण्यपि त्वर्यमानभोग्यानि ॥ ८१ ॥ एतत् खलु जरामरणं परिक्षिपति वागुरेव मृगयूथम् । न चैनं प्रेक्षध्वं प्राप्तं संमूढा मोहजालेन ॥ ८२ ॥ आयुष्मन्! यदपि चेदं शरीरमिष्टं प्रियं कान्तं मनोज्ञं मनोमं मनोऽभिरामं स्थैर्यं वैश्वासिकं संमतं बहुमतमनुमतं भाण्डकरण्डकसमानं रत्नकरण्डकमिव सुसङ्गोप्यं चेलमञ्जूषेव सुसंपरिवृतं तैलभाजनमिव सुसङ्गोपितं मा उष्णं मा शीतं मा क्षुधा मा पिपासा मा चौरा मा व्याला मा दंशा मा मशका मा च वातिकपैत्तिकश्लैष्मिकसान्निपातिका विविधा रोगातङ्काः स्पृशन्त्विति कृत्वा, एवमपि चाध्रुवमनियतमशाश्वतं चयापचयिकं विप्रणाशधर्मं पश्चात् पुरा वाऽवश्यं विप्रहातव्यं, एतस्यापि चायुष्मन्! आनुपूर्व्येणाष्टादश पृष्ठकरण्डकसन्धयः द्वादश पांशुलिकरण्डकाः षट्पांशुलिकः कटाहः द्विहस्तिका कुक्षिः चतु-

लिआ जिब्भा दुपलियाणि अच्छीणि चउकवालं सिरं बत्तीसं दंता सत्तंगुलिया जीहा अद्धुट्ठपलियं हिययं पणवीस पलाइं कालिज्जं, दो अंता पंचवामा पण्णत्ता, तंजहा–थूलंते य तणुअंते य, तत्थ णं जे से थूलंते तेणं उच्चारे परिणमइ, तत्थ णं जे से तणुयंते तेणं पासवणे परिणमइ, दो पासा पण्णत्ता, तंजहा—वामे पासे दाहिणे पासे य, तत्थ णं जे से वामे पासे से सुहपरिणामे, तत्थ णं जे से दाहिणे पासे से दुहपरिणामे। आउसो! इमंमि सरीरए सट्ठिं संधिसयं सत्तुत्तरं मम्मसयं तिन्नि अट्ठिदामसयाइं नव ण्हारुयसयाइं सत्त सिरासयाइं पंच पेसीसयाइं नव धमणीउ नवनउइं च रोमकूवसयसहस्साइं विणा केसमंसुणा, सह केसमंसुणा अद्धुट्ठाउ रोमकूवकोडीओ। आउसो! इमंमि सरीरए सट्ठिं सिरासयं नाभिप्पभवाणं उड्ढगामिणीणं सिरमुवागयाणं जाउ रसहरणीओत्ति वुच्चंति, जाणंसि निरुवघातेणं चक्खुसोयघाणजीहाबलं च भवइ,

रत्नलिका ग्रीवा चतुष्पला जिह्वा द्विपले अक्षिणी चतुष्कपालं शिरः द्वात्रिंशद्दन्ताः सप्ताङ्गुला जिह्वा अध्युष्टपलं हृदयं पञ्चविंशतिपलं कालेयकं द्वे अन्त्रे पञ्चवामे प्रज्ञप्ते, तद्यथा—स्थूलान्त्रं च तन्वन्त्रं च, यत्तत् स्थूलान्त्रं तेनोच्चारः परिणमति, तत्र यत्तत्तनुकान्त्रं तेन प्रस्रवणं परिणमति, द्वे पार्श्वे प्रज्ञप्ते, तद्यथा–वामपार्श्वं दक्षिणपार्श्वं च, तत्र यत्तद्वामपार्श्वं तत्सुखपरिणामं, तत्र यत्तद्दक्षिणपार्श्वं तद्दुःखपरिणामम्। आयुष्मन्! अस्मिन् शरीरे षष्टं सन्धिशतं सप्तोत्तरं मर्मशतं त्रीण्यस्थिदामशतानि नव स्नायुशतानि सप्त शिराशतानि पञ्च पेशीशतानि नव धमन्यः नवनवतिश्च रोमकूपशतसहस्राणि विना केशश्मश्रुणा अध्युष्टा रोमकूपकोट्यः सह केशश्मश्रुणा, आयुष्मन्! अस्मिन् शरीरे षष्टिकं शिराणां शतं नाभिप्रभवाणामूर्ध्वगामिनीनां शिर उपागतानां या रसहरण्य इत्युच्यन्ते, यासां निरुपघातेन चक्षुःश्रोत्रघ्राणजिह्वाबलं

|| ४५ ||

जाणंसि उवघाएणं चक्खुसोयघाणजीहाबलं उवहम्मइ, आउसो! इमंमि सरीरए सट्ठं सिरासयं नाभिप्पभवाणं अहोगामिणीणं पायतलमुवगयाणं जाणंसि निरुवघाएणं जंघाबलं हवइ, जाणं चेव से उवघाएणं सीसवेयणा अद्धसीसवेयणा मत्थयसूले अच्छीणि अंधिज्जंति। आउसो! इमंमि सरीरए सट्ठिं सिरासयं नाभिप्पभवाणं तिरियगामिणीणं हत्थतलमुवगयाणं जाणंसि निरुवघाएणं बाहुबलं हवइ, ता णं चेव से उवघाएणं पासवेयणा पोट्टवेयणा (पुट्ठिवेयणा) कुच्छिवेयणा कुच्छिसूले भवइ, आउसो! इमस्स जंतुस्स सट्ठिं सिरासयं नाभिप्पभवाणं अहोगामिणीणं गुदपविट्ठाणं जाणंसि निरुवघाएणं मुत्तपुरीसवाउकम्मं पवत्तइ, ताणं चेव उवघाएणं मुत्तपुरीसवाउनिरोहेणं अरिसाओ खुब्भंति पंडुरोगो भवइ, आउसो! इमस्स जंतुस्स पणवीसं सिराओ सिंभधारिणीओ पणवीसं सिराओ पित्तधारिणीओ दस सिराउ सुक्कधारिणीओ,

---

च भवति, यासामुपघातेन चक्षुःश्रोत्रघ्राणजिह्वाबलमुपहन्यते, आयुष्मन्! अस्मिन् शरीरे षष्ट्यधिकं शिराणां शतं नाभिप्रभवाणामधोगामिनीनां पादतलमुपागतानां, यासां निरुपघातेन जङ्घाबलं भवति, यासामेवोपघातेन शीर्षवेदना अर्द्धशीर्षवेदना मस्तकशूलं (भवति) अक्षिणी अन्धीयेते, आयुष्मन्! अस्मिन् शरीरे षष्ट्यधिकं शिराणां शतं नाभिप्रभवानां तिर्यग्गामिनीनां हस्ततलमुपागतानां, यासां निरुपघातेन बाहुबलं भवति, यासामेवोपघातेन पार्श्ववेदना उदरवेदना (पृष्टिवेदना) कुक्षिवेदना कुक्षिशूलं भवति, आयुष्मन्! अस्य जन्तोः षष्ट्यधिकं शिराणां शतं नाभिप्रभवाणामधोगामिनीनां गुदप्रविष्टानां, यासां निरुपघातेन मूत्रपुरीषवायुकर्म प्रवर्त्तते, तासामेवोपघातेन मूत्रपुरीषवायुनिरोधेनार्शांसि क्षुभ्यन्ति पाण्डुरोगो भवति, आयुष्मन्! अस्य जन्तोः पञ्चविंशतिः शिराः श्लेष्मधारिण्यः, पञ्चविंशतिः शिराः

मत्त सिरासयाइं पुरिसस्स तीसूणाइं इत्थीयाए वीसूणाइं पंडगस्स, आउसो! इमस्स जंतुस्स रुहिरस्स आढयं वसाए अद्धाढयं मत्थुलुंगस्स पत्थो मुत्तस्स आढयं पुरीसस्स पत्थो पित्तस्स कुलवो सिंभस्स कुलवो सुक्कस्स अद्धकुलवो, जं जाहे दुट्ठं भवइ तं ताहे अइप्पमाणं भवइ, पंचकोट्ठे पुरिसे छक्कोट्ठा इत्थिया, नवसोए पुरिसे इक्कारससोया इत्थिया, पंच पेसीसयाइं पुरिसस्स तीसूणाइं इत्थियाए वीसूणाइं पंडगस्स (सू० १३) (सू० १७) अब्भंतरंसि कुणिमं जो (जइ) परियत्तेउ बाहिरं कुज्जा। तं असुइं दट्ठूण सयावि जणणी दुगुंछिज्जा ॥ ८३ ॥ ५३० ॥ माणुस्सयं सरीरं पूईयं मंससुक्कहड्डेणं। परिसंठवियं सोहइ, अच्छायणगंधमल्लेणं ॥८४॥ ॥ ५३१ ॥ इमं चेव य सरीरं सीसघडीमेयमज्जमंसट्ठियमत्थुलुंगसोणिअवालुंडयचम्मकोसनासियसिंघाणयधीमलालयं अमणुण्णगं सीसघडीभंजियं गलंतनयणकण्णोट्ठगंडतालुयं अवालुयाखिल्लचिक्कणं चिलिचिलियं

पित्तधारिण्यः, दश शिराः शुक्रधारिण्यः, सप्त शिराशतानि पुरुषस्य त्रिंशदूनानि स्त्रियाः विंशत्यूनानि पण्डकस्य, आयुष्मन्! अस्य जन्तोः रुधिरस्याढकं वसाया अर्धाढकं मस्तुलुङ्गस्य प्रस्थः, मूत्रस्याढकं पुरीषस्य प्रस्थः पित्तस्य कुलवः श्लेष्मणः कुलवः शुक्रस्यार्द्धकुलवः, यद् यदा दुष्टं भवति तदाऽतिप्रमाणं भवति, पञ्चकोष्ठः पुरुषः षट्कोष्ठा स्त्री, नवस्रोताः पुरुषः एकादशस्रोताः स्त्री, पञ्च पेशीशतानि पुरुषस्य, त्रिंशदूनानि स्त्रियाः, विंशत्यूनानि पण्डकस्य, ॥ (सू० १६) अभ्यन्तरस्य कुणिमं यदि परावर्त्य बाह्यं कुर्यात्। तदशुचि दृष्ट्वा सदा(स्वका)ऽपि जननी जुगुप्सेत ॥ ८३ ॥ मानुष्यकं शरीरं पूतिकं मांसशुक्रास्थिभिः। परिसंस्थापितं शोभते आच्छादनगन्धमाल्येन ॥ ८४ ॥ इदमेव शरीरं शीर्षघटिकामेदोमज्जामांसास्थिमस्तुलुङ्गशोणितवालुण्डकचर्मकोशनासिकासिङ्घानकधिङ्मलालयममनोज्ञं शीर्षघटीभक्त

दंतमलमइलं बीभत्थदरिसणिज्जं अंसुलगबाहुलगअंगुलीयंगुट्ठगनहसंधिसंघायसंधियमिणं बहुरसिआगारं नालखंधच्छिराअणेगण्हारुबहुधमणिसंधिबद्धं पागडउदरकवालं कक्खनिक्खुडं कक्खगकलिअं दुरंतं अट्ठिधमणिसंताणसंतयं सबओ समंता परिसवंतं च रोमकूवेहिं सयं असुइं सभावओ परमदुग्गंधि कालिज्जयअंतपित्तजरहियफेफसपिलिहोदरगुज्झकुणिमनवछिड्डुथिविथिविथिवितहियं दुरहिपित्तसिंभमुत्तोसहायतणं सबओ दुरंतं गुज्झोरुजाणुजंघापायसंघायसंधियं असुइ कुणिमगंधि, एवं चिंतिज्जमाणं बीभत्थदरिसणिज्जं अधुवं अनिययं असासयं सडणपडणविद्धंसणधम्मं पच्छा व पुरा व अवस्सचइयबं निच्छयओ सुट्ठु जाण एयं आइनिहणं, एरिसं सबमणुयाण देहं, एस परमत्थओ सभावो (सू० १७) (सू० १८) सुक्कम्मि सोणियम्मि य संभूओ जणणिकुच्छिमज्झंमि। तं चेव अमिज्झरसं नवमासे घुंटिउं संतो ॥ ८५ ॥ ५३२ ॥

गलनयनकर्णौष्ठगण्डतालुकं अवालुकीलपिच्छलं व्यलीकं (चिकचिकायमानं) दन्तमलमलिनं बीभत्सदर्शनं अंशबाहुकुल्यकुष्ठनखसन्धिसङ्घातसन्धितमिदं बहुरसिकागारं नालस्कन्धशिराऽनेकस्नायुबहुधमनीसन्धिनद्धं प्रकटोदरकपालं कक्षानिष्कुटं कक्षाककलितं दुरन्तं अस्थिधमनीसन्तानसन्ततं सर्वतः समन्तात् परिस्रवद्रोमाञ्चकूपैः स्वयमशुचि स्वभावतः परमदुर्गन्धि कालेय्यकान्त्रपित्तज्वरहृदयफेफसप्लीहोदरगुह्यकुणिमनवच्छिद्रगद्गदायमानहृदयं दुरभिपित्तश्लेष्ममूत्रौषधायतनं सर्वतो दुरन्तं गुह्योरुजानुजङ्घापादसङ्घातसन्धितं अशुचि कुणिमगन्धि, एवं चिन्त्यमानं बीभत्सदर्शनीयमध्रुवमनियतमशाश्वतं शटनपतनविध्वंसनधर्मं पश्चाद्वा पुरा वाऽवश्यं त्यक्तव्यं निश्चयतः सुष्ठु जानीहि एतदादिनिधनं, ईदृशं सर्वमनुजानां शरीरं, एष परमार्थतः स्वभावः ॥ (सू० १७) शुक्रे शोणिते च संभूतो जननीकुक्षिमध्ये।

जोणीमुहनिप्फिडिओ थणगच्छीरेण वड्ढिओ जाओ। पगईअमिज्झमइओ कह देहो धोइउं सक्को ?॥ ८६ ॥
॥ ५३३ ॥ हा! असुइसमुप्पन्ना(न्नया) निग्गया य जेण चेव दारेणं । सत्ता(त्तया)मोहपसत्ता(त्तया) रमंति
तत्थेव असुइदारम्मि ॥ ८७ ॥ ५३४ ॥ किह ताव घरकुडीरी कइसहस्सेहिं अपरितंतेहिं । वण्णिज्जइ असुह-
बिलं जघणंति सकज्जमूढेहिं ? ॥ ८८ ॥ ५३५ ॥ रागेण न जाणंति य वराया कलमलस्स निद्धमणं । ताणं परिणं-
दंती फुल्लं नीलुप्पलवणं व ॥ ८९ ॥ ५३६ ॥ कित्तिअमित्तं वण्णे ? अमिज्झमइयम्मि वच्चसंघाए । रागो हु न
कायव्वो विरागमूले सरीरम्मि ॥ ९० ॥ ५३७ ॥ किमिकुलसयसंकिण्णे असुइमचुक्खे असासयमसारे । सेय-
मलपुडंमी निव्वेयं वच्चह सरीरे ॥ ९१ ॥ ५३८ ॥ दंतमलकण्णगूहगसिंघाणमले य लालमलबहुले । एयारिसे
बीभत्थे दुगुंछणिज्जंमि को रागो ? ॥ ९२ ॥ ५३९ ॥ को सडणपडणविकिरणविद्धंसणचयणमरणधम्मम्मि ।

तत्रैवामेध्यरसं नव मासान् घुण्टितः स(त्वा श्रान्तः) ॥८५॥ योनिमुखनिर्गतः स्तन्यक्षीरेण वृद्धिं गतः। प्रकृत्याऽमेध्यमयः कथं देहः क्षालयितुं शक्यः ? ॥ ८६ ॥ हा! अशुचिसमुत्पन्ना निर्गता येन चैव द्वारेण । सत्त्वा मोहप्रसक्ता रमन्ते तत्रैवाशुचिद्वारे ॥ ८७ ॥ कथं तावद्गृह-कुटीरः कविसहस्रैरपरितान्तैः । वर्ण्यतेऽशुचिबिलं जघनं स्वकार्यमूढैः इति ॥ ८८ ॥ रागेण न जानन्ति च वराकाः कलमलस्य निर्धमनम् । ततः (तासामक्षि) परिनन्दन्ति फुल्लनीलोत्पलवनमिव ॥ ८९ ॥ कियन्मात्रं वर्णयामि अमेध्यमये वर्चःसङ्घाते । रागो नैव कर्तव्यो विरागमूले शरीरे ॥ ९० ॥ कृमिकुलशतसङ्कीर्णे अशुचावचोक्षेऽशाश्वतेऽसारे । स्वेदमलचिक्कचिक्कायमाने निर्वेदं व्रजत शरीरे ॥ ९१ ॥ दन्तमलकर्ण-गूथकसिंघानकमले च लालामलबहुले । एतादृशि बीभत्से जुगुप्सनीये को रागः ? ॥ ९२ ॥ कः शटनपतनविकिरणविध्वंसनच्यवनमरण-

कायस्याः शुचिता

देहम्मि अहीलासो? कुहियकढिणकट्ठभूयम्मि ॥ ९३ ॥ ५४० ॥ कागसुणगाण भक्खे किमिकुलभत्ते य वाहि-भत्ते य । देहम्मि मच्चु(मच्छ)भत्ते सुसाणभत्तम्मि को रागो ? ॥ ९४ ॥ ५४१ ॥ असुईअमिज्झपुन्नं कुणिम-कलेवरकुडिं परिसवंति । आगंतुय संठवियं नवच्छिद्दमसासयं जाण (जाणे) ॥ ९५ ॥ ५४२ ॥ पिच्छसि मुहं सतिलयं सविसेसं रायएण अहरेणं । सकडक्खं सवियारं तरलच्छि जोव्वणत्थीए ॥ ९६ ॥ ५४३ ॥ पिच्छसि बाहिरमट्ठं न पिच्छसी उज्झरं कलिमलस्स । मोहेण नचयंतो सीसघडीकंजियं पियसि ॥ ९७ ॥ ५४४ ॥ सीसघडीनिग्गालं जं निट्ठुहसि दुगुंछसी जं च । तं चेव रागरत्तो मूढो अइमुच्छिओ पियसि ॥ ९८ ॥ ५४५ ॥ पूइयसीसकवालं पूइयनासं च पूइदेहं च । पूइअछिड्डुविछिड्डुं पूइअचम्मेण य पिणद्धं ॥ ९९ ॥ ५४६ ॥ अंज-णगुणसुविसुद्धं ण्हाणुव्वट्टणगुणेहिं सुकुमालं । पुप्फुम्मीसियकेसं जणेइ बालस्स तं रागं ॥ १०० ॥ ५४७ ॥ जं सीसपूरउत्तिअ पुप्फाइं भणंति मंदविन्नाणा । पुप्फाइं चिअ ताइं सीसस्स पूरयं सुणह ॥ १०१ ॥ ५४८ ॥

धर्मे । देहेऽभिलाषः कुथितकठिनकाष्ठभूते ॥ ९३ ॥ काकशुनोर्भक्ष्ये कृमिकुलभक्ते च व्याधिभक्ते च । देहे मृत्यु(मत्स्य)भक्ते श्मशानभक्ते को रागः ? ॥ ९४ ॥ अशुच्यमेध्यपूर्णं कुणिमकडेवरकुडिं परिस्रवत् । आगन्तुकसंस्थापितं नवच्छिद्रमशाश्वतं जानीहि (जाने) ॥ ९५ ॥ प्रेक्षसे मुखं सतिलकं सविशेषं रागेणाधरेण । सकटाक्षं सविकारं तरलाक्षि यौवनस्त्रियाः ॥ ९६ ॥ प्रेक्षसे बाह्यमर्थं न प्रेक्षसे निर्झरं कलिमलस्य । मोहेन नर्त्यमानः शीर्षघटीकाञ्जिकं पिबसि ॥ ९७ ॥ शीर्षघटीनिर्गलद् यत् निष्ठीव्यसि यच्च जुगुप्ससे । तदेव रागरक्तो मूढोऽतिमूर्च्छितः पिबसि ॥ ९८ ॥ पूतिकशीर्षकपालं पूतिकनासं च पूतिदेहं च । पूतिकच्छिद्रविच्छिद्रं पूतिकचर्मणा च पिनद्धम् ॥ ९९ ॥

मेदो वसा य रसिया खेले सिंघाणए य छुभए अ। अह सीसपूरओ मे नियगसरीरम्मि साहीणो ॥ १०२ ॥ ॥ ५४९ ॥ सा किर दुप्पडिपूरा वच्चकुडी दुप्पया नवच्छिड्डा। उक्कडगंधविलित्ता बालजणो अइमुच्छियं गिद्धो ॥ १०३ ॥ ५५० ॥ जं पेम्मरागरत्तो अवयासेऊण गूढ(थ)मुत्तोलिं। दंतमलचिक्कणंगं सीसघडीकंजियं पियसि ॥ १०४ ॥ ५५१ ॥ दंतमुसलेसु गहणं गयाण मंसे य ससयमीयाणं। वालेसु य चमरीणं चम्मनहे दीवियाणं च ॥ १०५ ॥ ५५२ ॥ पूइयकाए य इहं चवणमुहे निच्चकालवीसत्थो। आइक्खसु सब्भावं किम्हऽसि गिद्धो तुमं मूढ! ॥ १०६ ॥ ५५३ ॥ दंतावि अकज्जकरा वालावि विवड्ढमाणबीभच्छा। चम्मंपि य बीभच्छं भण किमसि तं गओ रागं? ॥ १०७ ॥ ५५४ ॥ सिंभे पित्ते मुत्ते गूहम्मि वसाए दंतकुंडीसुं। भणसु किमत्थं

अपानगुणसुविपुलं चाटोत्कर्गनगुणैः सुकुमालम्। पुष्पोन्मिश्रितकेशं जनयति बालस्य तद्रागम् ॥१००॥ यत् शीर्षपूरक इति च पुष्पाणि भणन्ति मन्दविज्ञानाः। पुष्पाण्येव यानि शीर्षस्य पूरकं जानीत ॥ १०१ ॥ मेदो वसा च रसिका श्लेष्मा सिङ्घानकं च क्षिपेतत्, अथो शीर्षपूरको भवतां निजशरीरे स्वाधीनः ॥ १०२ ॥ सा किल दुष्प्रतिपूरा वर्चःकुटी द्विपदा नवच्छिद्रा। उत्कटगन्धविलिप्ता बालजनोऽतिमूर्च्छितो गृद्धोऽत्र ॥ १०३ ॥ यत् प्रेमरागरक्त आलिङ्ग्य गूथमुत्रोलीम्। दन्तमलचिक्कणाङ्गं शीर्षघटीकाञ्जिकं पिबसि ॥ १०४ ॥ दन्तमुसलयोर्ग्रहणं गजानां मांसे च शशकमृगाणाम्। वालेषु च चमरीणां चर्मनखयोर्द्वीपिकानां च ॥ १०५ ॥ पूतिककाये चेह च्यवनमुखे नित्यकालविश्वस्तः। आचक्ष्व सद्भावं कथमसि गृद्धस्त्वं मूढ! ॥ १०६ ॥ दन्ता अपि अकार्यकरा वाला अपि विवर्धमानबीभत्सा। चर्मापि च बीभत्सं भण केन विधेन (तमसि तं—तस्मिन् तत् प्र०) गतो रागम् ॥ १०७ ॥ श्लेष्माणि पित्ते मूत्रे गूथे च

तुज्झं असुइम्मिवि वड्ढिओ रागो? ॥ १०८ ॥ ५५५ ॥ जंघट्ठियासु ऊरू पइट्ठिया तट्ठिया कडीपिट्ठी । कडि-यट्ठिवेढियाइं अट्ठारस पिट्ठिअट्ठीणि ॥ १०९ ॥ ५५६ ॥ दो अच्छिअट्ठियाइं सोलस गीवट्ठिया मुणेयव्वा । पिट्ठीपट्ठीयाओ बारस किल पंसुली हुंति ॥ ११० ॥ ५५७ ॥ अट्ठियकढिणे सिरण्हारुबंधणे मंसचम्मलेवम्मि । विट्ठाकोट्ठागारे को वच्चघरोवमे रागो? ॥ १११ ॥ ५५८ ॥ जह नाम वच्चकूवो निच्चं भिणिभिणिभिणंत काय-कली । किमिएहिं सुलसुलायइ सोएहि य पूइयं वहइ ॥ ११२ ॥ ५५९ ॥ उद्धियनयणं खगमुहविकड्ढियं विप्प-इन्नबाहुलयं । अंतविकड्ढियमालं सीसघडीपागडियघोरं ॥ ११३ ॥ ५६० ॥ भिणिभिणिभिणंतसद्दं विसप्पियं सुलसुलंतमंसोडं । मिसिमिसिमिसंतकिमियं थिविथिविथिवंत बीभत्थं ॥ ११४ ॥ ५६१ ॥ पागडियपासु-लीयं विगरालं सुक्कसंधिसंघायं । पडियं निच्चेयणयं सरीरमेयारिसं जाण ॥ ११५ ॥ ५६२ ॥ वच्चाओ असुइ-

---

तवाशुचिनि अपि वर्द्धितो रागः ॥ १०८ ॥ जङ्घास्थ्नोरूरू प्रतिष्ठितौ तत्स्थिते कटिपृष्ठी । कट्यस्थिवेष्टितानि अष्टादश पृष्ठिकास्थीनि ॥ १०९ ॥ द्वे अक्ष्णो अस्थिनी षोडश ग्रीवास्थीनि ज्ञातव्यानि । पृष्ठिप्रतिष्ठिता द्वादश किल पांशुलिका भवन्ति ॥ ११० ॥ अस्थिकठिने शिरास्नायुबन्धने मांसचर्मलेपे । विष्ठाकोष्ठागारे को वर्चोगृहोपमे रागः? ॥ १११ ॥ यथा नाम वर्चःकूपो नित्यं भिनिभिनिभिनभणत्काककलिः । कृमिभिः सुलसुलायते श्रोतोभिश्च पूतिकं वहति ॥ ११२ ॥ उद्धृतनयनं खगमुखविकृष्ट-विप्रकीर्णबाहुलतम् । विकर्षितान्त्रमालं शीर्षघटिकया प्रकटितघोरत्वम् ॥ ११३ ॥ भिनिभिनिभिनायमानशब्दं विसर्पत् सुलसुलायमानमांसपुटम् । मिसिमिसिमिसत्कृमिकं थिविथिविथिवद्बीभत्सम् ॥ ११४ ॥ प्रकटितपांशुलिकं विकरालं शुक्रसन्धिसङ्घातम् । पतितं निर्वे-

वसायां दन्तकुड्याम् । भण किमत्र

तरे नवहिं सोएहिं परिगलंतेहिं। आमगमल्लगरूवे निव्वेयं वच्चह सरीरे ॥११६॥ ५६३॥ दो हत्था दो पाया सीसं उप्पंपियं कबंधम्मि। कलिमलकोट्ठागारं परिवहसि दुयादुयं वत्थं॥११७॥ ५६४॥ तं च किर रूववंतं वयंतं रायमग्गमोइण्णं। परगंधेहिं सुगंधय मन्नंतो अप्पणो गंधं॥११८॥ ५६५॥ पाडलचंपयमल्लियअगुरुचंदणतुरुक्कवामीसं। गंधं समोयरंतं मन्नंतो अप्पणो गंधं॥११९॥ ५६६॥ मुहवाससुरहिगंधं वातसुहं अगुरुगंधियं अंगं। केसा ण्हाणसुगंधा कयरो ते अप्पणो गंधो?॥१२०॥ ५६७॥ अच्छिमलो कन्नमलो खेलो सिंघाणओ अ पूओ अ। असुई मुत्तपुरीसो एसो ते अप्पणो गंधो॥१२१॥ (सू० १८) (सू० १९) जाओवि अ इमाओ इत्थियाओ अणेगेहिं कइवरसहस्सेहिं विविहपासपडिबद्धेहिं कामरागमोहेहिं वन्नियाओ ताओऽवि एरिसाओ, तंजहा-पगइविसमाओ (पियकसणाओ कतिपयइचढुप्पकन्नातो अवक्कहसियभासियविलास-

नकं शरीरनेवादृशं जानीहि ॥ ११५ ॥ पर्वसोऽशुचितरे नवभिः श्रोतोभिः परिगलद्भिः। आममल्लकरूपे निर्वेदं व्रजत शरीरे ॥ ११६ ॥ द्वौ हस्तौ द्वौ पादौ शीर्षमुपन्यस्तं कबन्धे। कलिमलकोष्ठागारे परिवहसि शीघ्रं वाच्यम् ॥ ११७ ॥ तच्च किल रूपवत् व्रजत् राज्यमार्गमवतीर्णम्। परगन्धैश्च सुगन्धं मन्यमान आत्मनो गन्धम् ॥ ११८ ॥ पाटलचम्पकमल्लिकाऽगुरुचन्दनतुरुष्कव्यामिश्रम्। गन्धं समवतरन्तं मन्यमान आत्मनो गन्धम् (सोढ्से) ॥ ११९ ॥ मुखवाससुरभिगन्धं वातसुखमगुरुगन्धितमङ्गम्। केशाः स्नानसुगन्धाः कतरस्ते आत्मनो गन्धः ॥ १२० ॥ अक्षिमलः कर्णमलः श्लेष्मा सिंघानकश्च पूतिकश्च। अशुची मूत्रपुरीषौ एष ते आत्मनो गन्धः ॥ १२१ ॥ (सू० १८) या अपि चेमाः स्त्रियोऽनेकैः कविवरसहस्रैर्विविधपाशप्रतिबद्धैः कामरागमूढैर्वर्णितास्ता अपीदृश्यः, तद्यथा—प्रकृतिविषमाः

शरीरस्याशुचिता

धीसंभभूयाओ अविणयवातुलीउ मोहमहावत्तिणीओ विसमाओ) पियवयणवल्लरीओ कइयवपेमगिरितडीओ अवराहसहस्सघरिणीओ ४, पभवो सोगस्स विणासो बलस्स सूणा पुरिसाणं नासो लज्जाए संकरो अविणयस्स निलओ निअडीण १० खाणी वइरस्स सरीरं सोगस्स भेओ मज्जायाणं आसओ रागस्स निलओ दुच्चरियाणं माईए सम्मोहो खलणा नाणस्स चलणं सीलस्स विग्घो धम्मस्स अरी साहूण २० दूसणं आयारपत्ताणं आरामो कम्मरयस्स फलिहो मुक्खमग्गस्स भवणं दरिद्दस्स २४, अवि आइं ताओ आसीविसो विव कुवियाओ मत्तगओ विव मयणपरवसाओ वग्घी विव दुट्ठहिअयाओ तणच्छन्नकूवो विव अप्पगासहिअयाओ मायाकारओ विव उवयारसयाबंधणपओत्तीओ आयरिसबिंबंपिव दुग्गिज्झसब्भावाओ ३० फुंफुगा विव अंतोदहनसीलाओ नग्गयमग्गो विव अणवट्ठिअचित्ताओ अंतोदुट्ठवणो विव कुहियहियायाओ कण्ह-

१ (प्रियरोषाः कतिपयाविचाटुमकविताः अवाच्यहसितभाषितविलासविश्रम्भभूताः अविनयवात्या मोहमहावर्तिन्यः विषमाः) प्रियवचनवल्ल्यः २ कैतवप्रेमगिरितटिन्यः ३ अपराधसहस्रगृहिण्यः ४ प्रभवः शोकस्य ५ विनाशो बलस्य ६ शूना पुरुषाणाम् ७ नाशो लज्जायाः ८ सङ्करोऽविनयस्य ९ निलयो निकृतीनाम् १० खानिर्वैरस्य ११ शरीरं शोकस्य १२ भेदो मर्यादानाम् १३ आश्रयो रागस्य १४ निलयो दुश्चरितानाम् १५ मातृकायाः संमोहः १६ स्खलना ज्ञानस्य १७ चलनं शीलस्य १८ विघ्नो धर्मस्य १९ अरिः साधूनां २० दूषणमाचारप्राप्तानाम् २१ आरामः कर्मरजसः २२ परिघो मोक्षमार्गस्य २३ भवनं दारिद्र्यस्य २४, अपिचेमा आशीविष इव कुपिताः २५ मत्तगज इव मदनपरवशाः २६ व्याघ्रीव दुष्टहृदयाः २७ तृणच्छन्नकूप इवाप्रकाशहृदयाः २८ मायाकारक इवोपचारश-

सप्पो विव अविस्ससणिज्जाओ संथारो विव छन्नमायाओ संज्झब्भरागो विव मुहुत्तरागाओ समुद्दवीचीओ विव चलसभावाओ मच्छो विव दुपरियत्तणसीलाओ वानरो विव चलचित्ताओ मचू विव निव्विसेसाओ ४० कालो विव निरणुकंपाओ वरुणो विव पासहत्थाओ सलिलमिव निन्नगामिणीओ किवणो विव उत्ताणहत्थाओ नरओ विव उत्तासणिज्जाओ खरो इव दुस्सीलाओ दुट्ठस्सो विव दुद्दमाओ बालो इव मुहुत्तहियियाओ अंधकारमिव दुप्पवेसाओ विसवल्ली विव अणाल्लियणिज्जाओ ५० दुट्ठगाहा इव वावी अणवगाहाओ ठाणभट्ठो विव इस्सरो अप्पसंसणिज्जाओ किंपागफलमिव मुहमहुराओ रित्तमुट्ठी विव बाललोभणिज्जाओ मंसपेसीगहणमिव सोवद्दवाओ जलियचुडली विव अमुच्चमाणडहणसीलाओ अरिट्ठमिव दुल्लंघणिज्जाओ

तावन्धनप्रयोक्त्र्यः २९ आदर्शबिम्बमिव दुर्ग्राह्यसद्भावाः ३० (बहुगिज्झसब्भावाओ बहुग्राह्यसद्भावाः ३०) फुम्फुक इवान्तर्दहनशीलाः ३१ नगमार्ग इवानवस्थितचित्ताः ३२ अन्तर्दुष्टव्रणमिव कुथितहृदयाः ३३ कृष्णसर्प इवाविश्वसनीयाः ३४ संहार इव छन्नमायाः ३५ सन्ध्याभ्रराग इव मुहूर्त्तरागाः ३६ समुद्रवीचय इव चलस्वभावाः ३७ मत्स्य इव दुष्परिवर्त्तनशीलाः ३८ वानर इव चलचित्ताः ३९ मृत्युरिव निर्विशेषाः ४० काल इव निरणुकम्पाः ४१ वरुण इव पाशहस्ताः ४२ सलिलमिव निम्नगामिन्यः ४३ कृपण इवोत्तानहस्ताः ४४ नरक इवोत्त्रासनीयाः ४५ खर इव दुःशीलाः ४६ दुष्टाश्व इव दुर्दमाः ४७ बाल इव मुहूर्त्तहृदयाः ४८ अन्धकारमिव दुष्प्रवेशाः ४९ विषवल्लीवानाश्रयणीयाः ५० दुष्टग्राहा वापीवानवगाह्याः ५१ स्थानभ्रष्ट ईश्वर इवाप्रशंसनीयाः ५२ किंपाकफलमिव मुखमधुराः ५३ रिक्तमुष्टिरिव बाललोभनीयाः ५४ मांसपेशीग्रहणमिव सोपद्रवाः ५५ प्रदीप्तलूणपूलिकेवामुच्यमाना दहनशीलाः ५६ अरिष्टमिव

कूडकरिसावणो विव कालविसंवायणसीलाओ चंडसीलो विव दुक्खरक्खियाओ अइविसाओ ६० दुगुंछियाओ दुरुवचराओ अगंभीराओ अविस्ससणिज्जाओ अणवत्थियाओ दुक्खरक्खियाओ दुक्खपालियाओ अरइकराओ कक्कसाओ दढवेराओ ७० रूवसोहग्गमउम्मत्ताओ भुयगगइकुडिलहिययाओ कंतारगइट्ठाणभूयाओ कुलसयणमित्तभेयणकारियाओ परदोसपगासियाओ कयग्घाओ बलसोहियाओ एगंतहरणकोलाओ चंचलाओ जाइयभंडोवगारोविव (जच्चभंडोवरागो इव) मुहरागविरागाओ ८० अवि याइं ताओ अंतरं भंगसयं अरज्जुओ पासो अदारुया अडवी अणालस्सनिलओ अ(ण)इक्खा वेयरणी अनामिओ वाही अविओगो विप्पलावो अरू उवसग्गो रइवंतो चित्तविब्भमो सव्वंगओ दाहो ९० अणब्भप्पसूया (अणब्भा) वज्जासणी असलिलप्पवाहो समुद्दरओ ९३॥ अवि याइं तासिं इत्थिआणं अणेगाणि नामनिरुत्ताणि पुरिसे कामरागप्प-

---

दुर्लक्षणीयाः ५७ कूटकार्षापण इव कालविसंवादनशीलाः ५८ चण्डशील इव दुःखरक्षिताः ५९ अतिविषाः ६० जुगुप्सनीयाः ६१ दुरुपचाराः ६२ अगम्भीराः ६३ अविश्वसनीयाः ६४ अनवस्थिताः ६५ दुःखरक्ष्याः ६६ दुःखपाल्याः ६७ अरतिकराः ६८ कर्कशाः ६९ दृढवैराः ७० रूपसौभाग्यमदोन्मत्ताः ७१ भुजगगतिकुटिलहृदयाः ७२ कान्तारगतिस्थानभूताः ७३ कुलस्वजनमित्रभेदनकारिकाः ७४ परदोषप्रकाशिकाः ७५ कृतघ्न्यः ७६ बलशोधिकाः ७७ एकान्तहरणकोलाः ७८ चञ्चलाः ७९ याचितभाण्डोपकार (जात्यभाण्डोपराग) इव मुखरागविरागाः ८० अपि च-ता आन्तरं भङ्गशतम् ८१ अरज्जुः पाशः ८२ अदारुकाऽटवी ८३ अनालस्यनिलयः ८४ अनीक्ष्या वैतरणी ८५ अनामिको व्याधिः ८६ अवियोगो विप्रलापः ८७ अरुगुपसर्गः ८८ रतिमान् चित्तविभ्रमः ८९ सर्वा-

डिवद्धे नाणाविहेहिं उवायसयसहस्सेहिं वहबंधणमाणयंति पुरिसाणं नो अन्नो एरिसो अरी अत्थित्ति नारीओ, तंजहा-नारीसमा न नराणं अरीओ नारीओ, नाणाविहेहिं कम्मेहिं सिप्पइयाएहिं पुरिसे मोहंतित्ति महिलाओ, पुरिसे मत्ते करंतित्ति पमयाओ, महंतं कलिं जणयंतित्ति महिलियाओ, पुरिसे हावभावमाइएहिं रमंतित्ति रामाओ, पुरिसे अंगाणुराए करिंतित्ति अंगणाओ, नाणाविहेसु जुद्धभंडणसंगामाडवीसु मुहारणगिण्हणसीउण्हदुक्खकिलेसमाइएसु पुरिसे लालंतित्ति ललणाओ, पुरिसे जोगनिओएहिं वसे ठाविंतित्ति जोसियाओ, पुरिसे नाणाविहेहिं भावेहिं वण्णिंतित्ति वणिआओ, काई पमत्तभावं काई पणयं सविब्भमं काई सासिव ववहरंति काई सत्तुव्व रोरो इव काई पयएसु पणमंति काई उवणएसु उवणमंति काई कोउयनम्मंतिकाउं सुकडक्खनिरिक्खिएहिं सविलासमहुरेहिं उवहसिएहिं उवगूहिएहिं उवसद्देहिं गुर(ज्झ)ग-

ङ्गिको दाहः १० अनभ्रप्रसूता (अनभ्रा) वज्राशनिः ११ असलिलः प्रवाहः १२ समुद्ररयः १३॥ अपि च तासां स्त्रीणामनेकानि नामनिरुक्तानि, पुरुषान् कामरागप्रतिबद्धान् नानाविधैरुपायशतसहस्रैर्वधबन्धनमानयन्ति पुरुषाणां नान्य ईदृशोऽरिरस्तीति नार्यस्तद्यथा—नारीसमा न नराणामरयो नार्यः १, नानाविधैः कर्मशिल्पैः पुरुषान् मोहयन्तीति महिलाः २, पुरुषान् मत्तान् कुर्वन्तीति प्रमदाः ३, महान्तं कलिं जनयन्तीति महिलिकाः (महलिजा) ४ पुरुषान् हावभावै रमयन्तीति रामाः ५, पुरुषानङ्गानुरागान् कुर्वन्तीत्यङ्गनाः ६, नानाविधेषु युद्धमण्डनसङ्ग्रामाटवीषु मुधारणग्रहणशीतोष्णदुःखक्लेशादिषु पुरुषान् लालयन्तीति ललनाः ७, पुरुषान् योगनियोगैर्वशे स्थापयन्तीति योषितः ८, पुरुषान् नानाविधैर्भावैर्वर्णयन्तीति वनिताः ९, काश्चित् प्रमत्तभावं, काश्चित् प्रणयं सविभ्रमं, काश्चित्सशब्दं श्वासीव व्यव-

नार्यादिशब्दानां निरुक्त्यः

दरिसणेहिं भूमिलिहणविलिहणेहिं च आरुहणनट्टणेहि अ बालयउवगूहणेहिं च अंगुलीफोडणथणपीलणकडितडजायणाहिं तज्जणाहिं च, अवि याइं ताओ पासो विव सिउं जे पंकुव खुप्पिउं जे मच्चुव मारेउं जे अगणिव्व डहिउं जे असिव्व छिज्जिउं जे । (सू० १८) (सू० २०) असिमसिसारिच्छीणं कंतारकवाडचारयसमाणं । घोरनिउरंबकंदरचलंतबीभच्छभावाणं ॥ २२ ॥ ५६९ ॥ दोससयगागरीणं अजससयविसप्पमाणहिययाणं । कइयवपन्नत्तीणं ताणं अन्नायसीलाणं ॥ २३ ॥ ५७० ॥ अन्नं रयंति अन्नं रमंति अन्नस्स दिंति उल्लावं । अन्नो कडयंतरिओ अन्नो पयडंतरे ठविओ ॥ २४ ॥ ५७१ ॥ गंगाए वालुयाए सायरे जलं हिमवओ य परिमाणं । उग्गस्स तवस्स गइं गब्भुप्पत्तिं च विलयाए ॥ २५ ॥ ५७२ ॥ सीहे कुंडुवयारस्स पुट्टलं कुक्कु-

---

हरन्ति काश्चित् शत्रुरिव रोर इव काश्चित् पादयोः प्रणमन्ति, काश्चिदुपनतैरुपनमन्ति, काश्चित् कौतुकनर्मैतिकृत्वा सुकटाक्षनिरीक्षितैः सविलासमधुरैरुपहसितैरुपगूहितैरुपशब्दैर्गुरु(रु)कदर्शनैर्भूमिलिखनविलिखनैः आरोहणनर्त्तनैर्बालकोपगूहनैश्च अङ्गुलीमोटनस्तनपीडनकटीतटयातनाभिस्तर्जनाभिश्च ॥ अपि च ताः पाश इव सेतुं (बद्धुं) पङ्क इव क्षेप्तुं मृत्युरिव मारयितुं अग्निरिव दग्धुमसिरिव छेत्तुम् । (सू०) असिमषीसदृशीनां कान्तारकपाटचारकसमानाम् । घोरनिकुरम्बकन्दरचलद्बीभत्सभावानाम् ॥ १२२ ॥ दोषशतगर्गरिकाणामयशःशतविसर्पद्धृदयानाम् । कैतवप्रज्ञप्तीनां तासामज्ञातशीलानाम् ॥ १२३ ॥ अन्यं रजन्ति अन्यं रमयन्त्यन्यस्य ददत्युल्लापम् । अन्यः कटकान्तरितोऽन्यः पटकान्तरे स्थापितः ॥ १२४ ॥ गङ्गाया वालुकायाः सागरे जलस्य हिमवतश्च परिमाणम् । उग्रस्य तपसो गतिं गर्भोत्पत्तिं च वनितायाः ॥ १२५ ॥ सिंहे कुडुम्बकारस्य पोट्टलं कुक्कुहायितं अश्वे । जानन्ति बुद्धिमन्तो महिलाहृदयं न जानन्ति ॥ १२६ ॥

हाइयं असे । जाणंति बुद्धिमंता महिलाहियय न याणंति ॥ २६ ॥ ५७३ ॥ एरिसगुणजुत्ताणं ताणं कइयवसंठियमणाणं । न हु भे वीससियव्वं महिलाणं जीवलोगम्मि ॥ २७ ॥ ५७४ ॥ निद्धन्नयं च खलयं पुप्फेहि विवज्जियं च आरामं । निद्दुद्धियं च धेणुं लोएवि अतिल्लियं पिंडं ॥२८॥ ५७५ ॥ जेणंतरेण निमिसंति लोयणा तक्खणं च विगसंति । तेणंतरेण हिययं चित्तसहस्सा(वियारसहस्सा)उलं होइ ॥ २९ ॥ ५७६ ॥ जड्डाणं वुड्ढाणं निव्विण्णाणं च निव्विसेसाणं । संसारसूयराणं कहियंपि निरत्थयं होइ ॥ ३० ॥ ५७७ ॥ किं पुत्तेहिं पियाहि य अत्थेण विढप्पिएण (वि पिंडिएण) बहुएणं । जो मरणदेसकाले न होइ आलंबणं किंचि ॥ ३१ ॥ ५७८ ॥ पुत्ता चयंति मित्ता चयंति भज्जावि णं मयं चयइ । तं मरणदेसकाले न चयइ सुविइज्जओ धम्मो (सुविअज्जिओ) ॥ ३२ ॥ ५७९ ॥ धम्मो ताणं धम्मो सरणं धम्मो गई पइट्ठा य । धम्मेण सुचरिएण य गम्मइ अय-

---

ईदृशगुणयुक्तानां तासां कपिरिव(कैतव)संस्थितमनसाम् । नैव भवता विश्वसितव्यं महिलानां जीवलोके ॥ १२७ ॥ निर्धान्यं खलमिव पुष्पैर्विवर्जित आराम इव । निर्दुग्धा धेनुरिव अतैलः पिण्ड इव लोके यथा (तथा महिला) ॥ १२८ ॥ यस्मिन्नन्तरे निमिषन्ति लोचनानि तत्क्षणमेव विकसयन्ति । तस्मिन्नन्तरे हृदयं चित्त (विचार) सहस्राकुलं भवति ॥ १२९ ॥ जड्डानां वृद्धानां निर्विण्णानां च निर्विशेषाणाम् । संसारसूकराणां कथितमपि निरर्थकं भवति ॥ १३० ॥ किं पुत्रैः प्रियाभिर्वा अर्थेनोपार्जितेन (०नापि पिण्डितेन) बहुकेन । यो मरणदेशकाले न भवत्यालम्बनं किञ्चित् ॥ १३१ ॥ पुत्रास्त्यजन्ति मित्राणि त्यजन्ति भार्याऽपि एनं मृतं त्यजति । तन्मरणदेशकाले न त्यजति सुद्वितीयो (सुव्यर्जितो) धर्मः ॥ १३२ ॥ धर्मस्त्राणं धर्मः शरणं धर्मो गतिः प्रतिष्ठा च । धर्मेण सुचरितेन च गम्यतेऽजरामरं

रामरं ठाणं ॥ ३३ ॥ ५८० ॥ पीइंकरो वण्णकरो भासकरो जसकरो रइकरो य । अभयकरनिव्वुइकरो (य अभयकरो। निव्वुडकरो य सययं) पारत्तविइज्जओ धम्मो॥ ३४ ॥ ५८१ ॥ अमरवरेसु अणोवमरूवं भोगोवभोगरिद्धी य । विन्नाणनाणमेव य लब्भइ सुकएण धम्मेणं ॥ ३५ ॥ ५८२ ॥ देविंदचक्कवट्टित्तणाइं रज्जाइं इच्छिया भोगा। एयाइं धम्मलाभा फलाइं जं वावि निव्वाणं ॥ ३६ ॥ ५८३ ॥ आहारो उस्सासो संधिछिराओ य रोमकूवाइं । पित्तं रुहिरं सुक्कं गणियं गणियप्पहाणेहिं ॥ ३७ ॥ ५८४ ॥ एयं सोउं सरीरस्स वासाणं गणिय पागडमहत्थं । मुक्खपउमस्स ईहह सम्मत्तसहस्सपत्तस्स ॥ ३८ ॥ ५८५ ॥ एयं सगडसरीरं जाइजरामरणवेयणाबहुलं । तह घत्तह काउं जे जह मुच्चह सव्वदुक्खाणं ॥ ३९ ॥ ५८६ ॥

॥ तन्दुलवेयालीपइण्णयं सम्मत्तं ॥ ५ ॥

स्थानम् ॥ १३३ ॥ प्रीतिकरो वर्णकरो भाःकरो यशःकरो रतिकरश्च अभयकरो निर्वृतिकरः । (०रक्षाभयकरो निर्वृतिकरश्च सततं) परत्र द्वितीयको धर्मः ॥ १३४ ॥ अमरवरेष्वनुपमरूपं भोगोपभोगा ऋद्धयश्च । विज्ञानं ज्ञानमेव च लभ्यते सुकृतेन धर्मेण ॥ १३५ ॥ देवेन्द्रचक्रवर्त्तित्वानि राज्यानीप्सिता भोगाः । एतानि धर्मलाभस्य फलानि यच्चापि निर्वाणम् ॥१३६॥ आहार उच्छ्वासः सन्धयः शिराश्च रोमकूपानि । पित्तं रुधिरं शुक्रं च गणितं गणितप्रधानैः ॥ १३७ ॥ एतत् श्रुत्वा शरीरस्य वर्षाणां गणितं प्रकटं महार्थम् । मोक्षपद्मायेहध्वं सम्यक्त्वसहस्रपत्राय ॥ १३८ ॥ एतत् शरीरशकटं जातिजरामरणवेदनाबहुलम् । तथा यतध्वं कर्त्तुं यथा मुच्यध्वं सर्वदुःखैः ॥ १३९ ॥ इति तन्दुलवैचारिकप्रकीर्णकं समाप्तम् ॥ ५ ॥

काऊण नमुक्कारं जिणवरवसहस्स वद्धमाणस्स । संथारंमि निबद्धं गुणपरिवाडिं निसामेह ॥ १ ॥ ५८७ ॥ एस किराराहणया एस किर मणोरहो सुविहिआणं । एस किर पच्छिमंते पडागहरणं सुविहिआणं ॥ २ ॥ ॥ ५८८ ॥ भूईगहणं जह नक्कयाण अवमाणयं अवज्झा(वज्झा)णस्स । मल्लाणं च पडागा तह संथारो सुविहिआणं ॥ ३ ॥ ५८९ ॥ पुरिसवरपुंडरीओ अरिहा इव सव्वपुरिससीहाणं । महिलाण भगवईओ जिणजणणीओ जयंमि जहा ॥ ४ ॥ ५९० ॥ वेरुलिअव्व मणीणं गोसीसं चंदणं व गंधाणं । जह व रयणेसु वइरं तह संथारो सुविहिआणं ॥ ५ ॥ ५९१ ॥ वंसाणं जिणवंसो सव्वकुलाणं च सावयकुलाइं । सिद्धिगई व गईणं मुत्तिसुहं सव्वसुक्खाणं ॥ ६ ॥ ५९२ ॥ धम्माणं च अहिंसा जणवयवयणाण साहुवयणाइं । जिणवयणं च सुईणं सुद्धीणं दंसणं च जहा ॥ ७ ॥ ५९३ ॥ कल्लाणं अब्भुदओ देवाणं दुल्लहं तिहुअणंमि । बत्तीसं देविंदा जं तं झायंति

कृत्वा नमस्कारं जिनवरवृषभाय वर्धमानाय । संस्तारके निबद्धां गुणपरिपाटीं निशमय ॥ १ ॥ एषा किलाराधना एष किल मनोरथः सुविहितानां । एतत् किल पश्चिमान्ते पताकाहरणं सुविहितानाम् ॥ २ ॥ भूतिग्रहणं यथा दरिद्राणां(!) अपमानश्चापध्यानस्य । मल्लानां च पताका तथा संस्तारः सुविहितानाम् ॥ ३ ॥ सर्वपुरुषसिंहानां पुरुषवरपुण्डरीकोऽर्हन्निव । महिलानां यथा भगवत्यो जिनजनन्यो जयन्ति (तथाऽयं) संस्तारः ॥ ४ ॥ वैडूर्यो मणीनामिव गोशीर्षं चन्दनमिव गन्धानाम् । रत्नेषु यथा वा वज्रं तथा संस्तारः सुविहितानाम् ॥ ५ ॥ वंशानां जिनवंशः सर्वकुलानां च श्रावककुलानि । गतीनां सिद्धिगतिरिव सर्वसौख्यानां मुक्तिसुखम् ॥ ६ ॥ धर्माणां चाहिंसा जनपदवचनानां साधुवचनानि । श्रुतीनां च जिनवचनं यथा च शुद्धीनां दर्शनम् ॥ ७ ॥ कल्याणमभ्युदयो देवानां दुर्लभं त्रिभुवने ।

एगमणा ॥ ८ ॥ ५९४ ॥ लद्धं तु तए एयं पंडिअमरणं तु जिणवरक्खायं । हंतूण कम्ममल्लं सिद्धिपडागा तुमे लद्धा ॥ ९ ॥ ५९५ ॥ झाणाण परमसुक्कं नाणाणं केवलं जहा नाणं । परिनिव्वाणं च जहा कमेण भणिअं जिणवरेहिं ॥ १० ॥ ५९६ ॥ सव्वुत्तमलाभाणं सामन्नं चेव लाभ मन्नंति । परमुत्तम तित्थयरो परमगई परमसिद्धुत्ति ॥ ११ ॥ ५९७ ॥ मूलं तह संजमो वा परलोगरयाण किलिट्ठकम्माणं । सव्वुत्तमं पहाणं सामन्नं चेव मन्नंति ॥ १२ ॥ ५९८ ॥ लेसाण सुक्कलेसा निअमाणं बंभचेरवासो अ । गुत्तिसमिई गुणाणं मूलं तह संजमोवाओ ॥ १३ ॥ ५९९ ॥ सव्वुत्तमतित्थाणं तित्थयरपयासिअं जहा तित्थं । अभिसेउव्व सुराणं तह संथारो सुविहियाणं ॥ १४ ॥ ६०० ॥ सिअकमलकलससत्थिअनंदावत्तवरमल्लदामाणं । तेसिंपि मंगलाणं संथारो मंगलं अहिअं ॥ १५ ॥ ६०१ ॥ तवअग्गिनियमसूरा जिणवरनाणा विसुद्धपत्थयणा । जे निवहंति पुरिसा

द्वात्रिंशद्देवेन्द्रा यत्तद्ध्यायन्त्येकमनसः ॥ ८ ॥ लब्धं तु त्वयैतत् पण्डितमरणं तु जिनाख्यातम् । हत्वा कर्ममल्लं सिद्धिपताका त्वया लब्धा ॥ ९ ॥ ध्यानानां परमशुक्लं ज्ञानानां केवलं यथा ज्ञानम् । परिनिर्वाणं च यथा क्रमेण भणितं जिनवरेन्द्रैः ॥ १० ॥ सर्वोत्तमलाभानां श्रामण्यमेव लाभं मन्यन्ते । परमोत्तमस्तीर्थंकरः परमगतिः परमसिद्ध इति ॥ ११ ॥ मूलं तथा संयमो वा परलोकरतानां क्लिष्टकर्मणाम् । सर्वोत्तमं प्रधानं श्रामण्यं चैव मन्यन्ते ॥ १२ ॥ लेश्यानां शुक्लेश्या नियमानां ब्रह्मचर्यवासश्च । गुप्तिसमितयो गुणानां मूलं तथा संयमोपायः ॥ १३ ॥ सर्वोत्तमतीर्थानां तीर्थंकरप्रकाशितं यथा तीर्थम् । अभिषेक इव सुराणां तथा सुविहितानां संस्तारकः ॥ १४ ॥ सितकमलकलशस्वस्तिकनन्द्यावर्त्तवरमाल्यदामभ्यः । तेभ्योऽपि मङ्गलेभ्यः संस्तारकोऽधिकं मङ्गलम् ॥ १५ ॥ तपोऽग्निनियम-

संथारगइंदमारूढा ॥ १६ ॥ ६०२ ॥ परमट्ठो परमउलं परमाययणंति परमकप्पुत्ति । परमुत्तमतित्थयरो परमगई परमसिद्धित्ति ॥ १७ ॥ ६०३ ॥ ता एअं तुमि लद्धं जिणवयणामयविभूसिअं देहं । धम्मरयणंसिआ ते (०णस्सिया ०णामया) पडिआ भवणंमि वसुहारा ॥ १८ ॥ ६०४ ॥ पत्ता उत्तमपुरिसा कल्लाणपरंपरा परमदिव्वा । पावयण साहु धीरं (०धीरा) कयं च ते अज्ज सप्पुरिसा ! ॥ १९ ॥ ६०५ ॥ सम्मत्तनाणदंसणवररयणा नाणतेअसंजुत्ता । चारित्तसुद्धसीला तिरयणमाला तुमे लद्धा ॥ २० ॥ ६०६ ॥ सुविहिअगुणवित्थारं संथारं जे लहंति सप्पुरिसा । तेसिं जिअलोगसारं रयणाहरणं कयं होइ ॥ २१ ॥ ६०७ ॥ तं तित्थं तुमि लद्धं जं पवरं सव्वजीवलोगंमि । ण्हाया जत्थ मुणिवरा निव्वाणमणुत्तरं पत्ता ॥ २२ ॥ ६०८ ॥ आसवसंवरनिज्जर तिन्निवि अत्था समाहिआ जत्थ । तं तित्थंति भणंती सीलव्वयबद्धसोवाणा ॥ २३ ॥ ६०९ ॥

शूरा जिनवरज्ञाना विशुद्धपथ्यदनाः । ये पुरुषाः संस्तारकगजेन्द्रमारूढाः (ते) निर्वहन्ति ॥ १६ ॥ परमार्थः परमतुलं(ला)परमायतनमिति परमकल्प इति । परमोत्तमतीर्थंकरः परमगतिः परमसिद्ध इति ॥ १७ ॥ तदेतत्त्वया लब्धं जिनवचनामृतविभूषितं शरीरं । धर्मरत्नाश्रिता तव पतिता भवने वसुधारा ॥ १८ ॥ प्राप्ता उत्तमपुरुषा कल्याणपरम्परा परमदिव्या । प्रवचने साधु धैर्यं कृतं त्वयाऽद्य सत्पुरुष ! ॥ १९ ॥ सम्यक्त्वज्ञानदर्शनवररत्ना नाना(ज्ञान)तेजःसंयुक्ता । चारित्रशीलशुद्धा त्रिरत्नमाला त्वया लब्धा ॥ २० ॥ सुविहितगुणविस्तारं संस्तारकं ये लभन्ते सत्पुरुषाः । तैर्जीवलोकसारं रत्नाहरणं कृतं भवति ॥ २१ ॥ तत्तीर्थं त्वया लब्धं यत् प्रवरं सर्व्वजीवलोके । स्नाता यत्र मुनिवरा निर्वाणमनुत्तरं प्राप्ताः ॥ २२ ॥ आश्रवसंवरनिर्जराः त्रयोऽप्यर्थाः समाहिता यत्र । तत्तीर्थमिति भणन्ति शीलव्रत-

भंजिय परीसहचमूं उत्तमसंजमबलेण संजुत्ता। भुंजंति कम्मरहिआ निव्वाणमणुत्तरं रज्जं ॥२४॥६१०॥तिहुअणरज्जसमाहिं पत्तोऽसि तुमं हि(पि) समयकप्पंमि(त्ति)। रज्जाभिसेयमउलं विउलफलं लोइ विहरंति॥ २५ ॥६११॥ अभिनंदइ मे हिअयं तुब्भे मुक्खस्स साहणोवाओ। जं लद्धो संथारो सुविहिअ! परमत्थनित्थारो ॥ २६ ॥ ॥ ६१२ ॥ देवावि देवलोए भुंजंता बहुविहाइं भोगाइं। संथारं चिंतंता आसणसयणाइं मुंचंति ॥ २७ ॥६१३॥ चंदुव्व पिच्छणिज्जो सूरो इव तेअसा विदिप्पंतो। धणवंतो गुणवंतो हिमवंतमहंतविक्खाओ ॥ २८ ॥ ६१४॥ गुत्तीसमिइउवेओ संजमतवनिअमजोगजुत्तमणो। समणो समाहिअमणो दंसणनाणे अणन्नमणो ॥ २९ ॥ ॥ ६१५ ॥ मेरुव्व पव्वयाणं सयंभुरमणुव्व चेव उदहीणं। चंदो इव ताराणं तह संथारो सुविहिआणं ॥ ३० ॥ ॥ ६१६ ॥ भण केरिसस्स भणिओ संथारो केरिसे व अवगासे। वक्खंपिगस्स (०भिकस्स) करणं एअं ता

पद्मसोपानाः ॥ २३ ॥ भङ्क्त्वा परिषहचमूं उत्तमसंयमबलेन संयुक्ताः। भुञ्जन्ति कर्मरहिता निर्वाणमनुत्तरं राज्यं ॥ २४ ॥ त्रिभुवनराज्यसमाधिं प्राप्तोऽसि त्वं हि सर्वकल्पेषु। राज्याभिषेकमतुलं विपुलफलं लोकेऽनुभूतवान् ॥ २५ ॥ अभिनन्दति मे हृदयं त्वया मोक्षस्य साधनोपायः। यल्लब्धः संस्तारकः सुविहित! परमार्थनिस्तारः ॥ २६ ॥ देवा अपि देवलोके भुञ्जाना बहुविधान् भोगान्। संस्तारकं चिन्तयन्त आसनशयनानि मुञ्चन्ति ॥ २७ ॥ चन्द्र इव प्रेक्षणीयः सूर्य इव तेजसा विदीप्यमानः। धनवान् गुणवान् हिमवद्वद् महान् विख्यातः ॥ २८ ॥ गुप्तिसमितिभिरुपेतः संयमतपोनियमयोगयुक्तमनाः। श्रमणः समाहितमनाः दर्शनज्ञानयोरनन्यमनाः ॥ २९ ॥ मेरुरिव पर्वतानां स्वयम्भूरमण इव उदधीनामेव। चन्द्र इव तारकाणां तथा संस्तारकः सुविहितानाम् ॥ ३० ॥ भण कीदृशस्य भणितः

इच्छिमो नाउं ॥ ३१ ॥ ६१७ ॥ हायंति जस्स जोगा जरा य विविहा य हुंति आयंका । आरुहइ अ संथारं सुविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३२ ॥ ६१८ ॥ जो गारवेण मत्तो निच्छइ आलोअणं गुरुसगासे । आरुहइ अ संथारं अविसुद्धो तस्स संथारो ॥ ३३ ॥ ६१९ ॥ जो पुण पत्तब्भूओ करेइ आलोअणं गुरुसगासे । आरुहइ अ० सुवि० ॥ ३४ ॥ ६२० ॥ जो पुण दंसणमइलो सिढिलचरित्तो करेइ सामन्नं । आरु० अवि० ॥ ३५ ॥ ॥ ६२१ ॥ जो पुण दंसणसुद्धो आयचरित्तो करेइ सामन्नं । आरु० सुवि० ॥ ३६ ॥ ६२२ ॥ जो रागदोसरहिओ तिगुत्तिगुत्तो तिसल्लमयरहिओ । आरुहइ० सुवि० ॥ ३७ ॥ ६२३ ॥ तिहिं गारवेहिं रहिओ तिदंडपडिमोयगो पहिअकित्ती । आरुहइ० सुवि० ॥ ३८ ॥ ६२४ ॥ चउविहकसायमहणो चउहिं विकहाहिं विर-

---

संस्तारकः ? कीदृशो वाऽवकाशे ? । उत्स्कन्दितस्य (अनशनस्य) कारणमेतत् तावदिच्छामो ज्ञातुम् ॥ ३१ ॥ हीयंते यस्य योगा जरा च विविधाश्च भवन्त्यातङ्काः । आरोहति च संस्तारकं सुविशुद्धस्तस्य संस्तारकः ॥ ३२ ॥ यो गौरवेण मत्तो नेच्छत्यालोचनां गुरोः सकाशे । आरोहति च संस्तारकं अविशुद्ध० ॥ ३३ ॥ यः पुनः पात्रभूतः करोत्यालोचनां गुरोः सकाशे । आरोहति च संस्तारकं सुविशुद्ध० ॥ ३४ ॥ यः पुनर्मलिनदर्शनः श्लथचारित्रः करोति श्रामण्यम् । आरोहति च संस्तारकं अविशुद्ध० ॥ ३५ ॥ यः पुनः शुद्धदर्शन आत्मचारित्रः करोति श्रामण्यम् । आरोहति च संस्तारकं सुवि० ॥ ३६ ॥ यो रागद्वेषरहितः त्रिगुप्तिगुप्तस्त्रिशल्यमदरहितः । आरोहति च संस्तारकं सुवि० ॥ ३७ ॥ त्रिभिर्गौरवै रहितस्त्रिदण्डप्रतिमोचकः प्रथितकीर्त्तिः । आरोहति च संस्तारकं सुवि० ॥ ३८ ॥ चतुर्विध-

हिओ निच्चं । आरुहइ० सुवि० ॥ ३९ ॥ ६२५ ॥ पंचमहव्वयकलिओ पंचसु समिईसु सुट्ठु आउत्तो । आरुहइ० सुवि० ॥ ४० ॥ ६२६ ॥ छक्काया पडिविरओ सत्तभयट्ठाणविरहिअमईओ । आरुहइ० सुवि० ॥ ४१ ॥ ६२७ ॥ अट्ठमयठाणजढो कम्मट्ठविहस्स खवणहेउत्ति । आरुहइ० सुवि० ॥ ४२ ॥ ६२८ ॥ नवबंभचेरगुत्तो उज्जुत्तो दसविहे समणधम्मे । आरुहइ० सुवि० ॥ ४३ ॥ ६२९ ॥ जुत्तस्स उत्तमट्ठे मलिअकसायस्स निव्वियारस्स । भण केरिसो उ लाभो संथारगयस्स समणस्स ? ॥ ४४ ॥ ६३० ॥ जुत्तस्स उत्तमट्ठे मलिअकसायस्स निव्वियारस्स । भण केरिसं च सुक्खं संथारगयस्स खमगस्स ? ॥ ४५ ॥ ६३१ ॥ पढमिल्लुगंमि दिवसे संथारगयस्स जो हवइ लाभो । को दाणि तस्स सक्का अग्घं काउं अणग्घस्स ॥ ४६ ॥ ६३२ ॥ जो संखिज्जभवट्ठिई

कषायमथनश्चतसृभिर्विकथाभिर्विरहितो नित्यम् । आरोहति च संस्तारकं सुवि० ॥ ३९ ॥ पञ्चमहाव्रतकलितः पञ्चसु समितिषु सुष्ठ्वायुक्तः । आरोहति च संस्तारकं सुवि० ॥ ४० ॥ षड्भ्यः कायेभ्यः प्रतिविरतः सप्तभयस्थानविरहितमतिकः । आरोहति च संस्तारकं सुवि० ॥४१॥ त्यक्ताष्टमदस्थानः कर्मणोऽष्टविधस्य क्षपणहेतोरिति । आरोहति च संस्तारकं सुवि० ॥ ४२ ॥ नवब्रह्मचर्यगुप्त उद्युक्तो दशविधे श्रमणधर्मे । आरोहति च संस्तारकं सुवि० ॥ ४३ ॥ युक्तस्योत्तमार्थे मर्दितकषायस्य निर्विकारस्य । भण कीदृशस्तु लाभः संस्तारकगतस्य श्रमणस्य ? ॥ ४४ ॥ युक्तस्योत्तमार्थे मर्दितकषायस्य निर्विकारस्य । भण कीदृशं च सौख्यं संस्तारकगतस्य क्षपकस्य ? ॥ ४५ ॥ प्रथमे दिवसे संस्तारकगतस्य यो भवति लाभः । क इदानीं तस्य शक्तोऽर्घं कर्तुमनर्घस्य ? ॥ ४६ ॥ यः संख्येयभवस्थितिकं सर्वमपि स

सव्वंपि खवेइ सो तहिं कम्मं। अणुसमयं साहुपयं साहू वुत्तो तहिं समए ॥४७॥१३३॥ तणसंथारनिसन्नोऽवि मुणिवरो भट्ठरागमयमोहो। जं पावइ मुत्तिसुहं कत्तो तं चक्कवट्टीवि? ॥ ४८ ॥ १३४ ॥ तप्पु(निपपु०) रिसनाउयंमिवि न सा(जा)रई तह सहस्स(त्थ)वित्थारे। जिणवयणंमिवि सा ते हेउसहस्सोवगूढंमि ॥४९॥१३५॥ जं रागदोसमइअं सुक्खं जं होइ विसयमईयं च। अणुहवइ चक्कवट्टी न होइ तं वीअरागस्स ॥ ५० ॥ १३६ ॥ मा होइ वासगणया न तत्थ वासाणि परिगणिज्जंति। बहवे गच्छं वुत्था जम्मणमरणं च ते खुत्ता ॥ ५१ ॥ ॥ १३७ ॥ पच्छावि ते पयाया खिप्पं काहिंति अप्पणो पत्थं। जे पच्छिमंमि काले मरंति संथारमारूढा ॥५२॥ ॥ १३८ ॥ नवि कारणं तणमओ संथारो नवि अ फासुआ भूमी। अप्पा खलु संथारो हवइ विसुद्धे चरित्तंमि ॥ ५३ ॥ १३९ ॥ निच्चंपि तस्स भावुज्जुअस्स जत्थ व जहिं व संथारो। जो होइ अहक्खाओ विहार-

क्षपयति तत्र कर्म। अनुसमयं साधुपदात् साधुरुक्तस्तत्र समये ॥ ४७ ॥ तृणसंस्तारकनिषण्णोऽपि मुनिवरो भ्रष्टरागमदमोहः। यत् प्राप्नोति मुक्तिसौख्यं कुतस्तत् चक्रवर्त्यपि? ॥४८॥ निजपुरुषनाटकेऽपि तथा सहस्रविस्तारे सा(या)रतिर्न। जिनवचनेऽपि सा ते हेतुसहस्रोपगूढे ॥ ४९ ॥ यद् रागद्वेषमयं सौख्यं यद् भवति विषयमयं च। अनुभवति चक्रवर्ती न भवति तद् वीतरागस्य ॥ ५० ॥ मा भूत् वर्षगणना न तत्र वर्षाणि परिगण्यन्ते। बहवो गच्छे उषिता जन्ममरणयोस्ते निमग्नाः ॥ ५१ ॥ पश्चादपि ते प्रयाताः क्षिप्रं करिष्यन्त्यात्मनः पथ्यम्। ये पश्चिमे काले म्रियन्ते संस्तारकमारूढाः ॥ ५२ ॥ नैव कारणं तृणमयः संस्तारको नैव च प्रासुका भूमिः। आत्मा खलु संस्तारको भवति विशुद्धे चारित्रे ॥ ५३ ॥ नित्यमपि तस्योद्युतभावस्य यत्र वा यदा वा संस्तारकः। यो भवति यथाख्यातो विहा-

मब्भुट्ठि(ट्ठु)ओ लूहो ॥ ५४ ॥ ६४० ॥ वासारत्तंमि तवं चित्तविचित्ताइ सुट्ठु काऊणं। हेमंते संथारं आरुहइ सव्ववत्थासु ॥ ५५ ॥ ६४१ ॥ आसीअ पोअणपुरे अज्जा नामेण पुप्फचूलत्ति । तीसे धम्मायरिओ पवित्थुओ अन्निआउत्तो ॥ ५६ ॥ ६४२ ॥ सो गंगमुत्तरंतो सहसा उस्सारिओ अ नावाए । पडिवन्न उत्तिमट्ठं तेणवि आराहिअं मरणं ॥५७॥ ६४३ ॥ पंचमहव्वयकलिआ पंचसया अज्जया सुपुरिसाणं । नयरंमि कुंभकारे कडगंमि निवेसिआ तइआ ॥ ५८ ॥ ६४४ ॥ पंचसया एगूणा वायंमि पराजिएण रुट्ठेणं । जंतंमि पावमइणा छुन्ना छन्नेण कम्मेण ॥५९॥ ६४५ ॥ निम्ममनिरहंकारा निअयसरीरेवि अप्पडीबद्धा। तेवि तह छुज्जमाणा पडिवन्ना उत्तमं अट्ठं ॥ ६० ॥ ६४६ ॥ दंडुत्ति विस्सुअजसो पडिमादसधारओ ठिओ पडिमं । जउणावंके नयरे सरेहिं विद्धो सयंगीओ ॥ ६१ ॥ ६४७ ॥ जिणवयणनिच्छिअमई निअयसरीरेऽवि अप्पडीबद्धो । सोऽवि तह विज्झमाणो

रभ्युत्थितो रूक्षः ॥ ५४ ॥ वर्षारात्रे तपांसि चित्रविचित्राणि सुष्ठु कृत्वा । हेमन्ते संस्तारकमारोहति सर्वावस्थासु ॥ ५५ ॥ आसीच्च पोतनपुरे आर्या नाम्ना पुष्पचूलेति । तस्या धर्माचार्यः प्रविश्रुतोऽर्णिकापुत्रः ॥ ५६ ॥ स गङ्गामुत्तरन् सहसोत्सारितो नावश्च । प्रतिपन्न उत्तमार्थं तेनाप्याराद्धं मरणम् ॥ ५७ ॥ पञ्चमहाव्रतकलिताः पञ्च शतानि आर्याः सुपुरुषाणाम् । नगरे कुम्भकारे कटके निवेशितास्तदा ॥५८॥ पञ्च शतान्येकोनानि वादे पराजितेन रुष्टेन । यन्त्रेण पापमतिना हिंसिताः प्रच्छन्नकर्मणा ॥५९॥ निर्ममा निरहङ्कारा निजकशरीरेऽपि अप्रतिबद्धाः । तेऽपि तथा पील्यमानाः प्रतिपन्ना उत्तममर्थम् ॥ ६० ॥ दण्ड इति विश्रुतयशाः प्रतिमादशाधारकः स्थितः प्रतिमाम् । यमुनावक्रे नगरे शरैर्विद्धः स्वयं गीतः ॥ ६१ ॥ जिनवचननिश्चितमतिर्निजकशरीरेऽप्यप्रतिबद्धः । सोऽपि तथा विध्यमानः प्रतिपन्न उत्त-

पडि० ॥ ६२ ॥ ६४८ ॥ आसी सुकोसलरिसी चाउम्मासस्स पारणादिवसे। ओरुहमाणो अ नगा खइओ मायाइ वग्धीए ॥ ६३ ॥ ६४९ ॥ धीधणिअबद्धकच्छो पचक्खाणम्मि सुट्ठु उवउत्तो। सो तहवि खज्जमाणो पडि० ॥ ६४ ॥ ६५० ॥ उज्जेणीनयरीए अवंतिनामेण विस्सुओ आसी। पाओवगमनिवन्नो सुसाणमज्झम्मि एगंतो ॥ ६५ ॥ ६५१ ॥ तिन्नि रयणीइ खइओ भल्लुंकी रुट्ठिया विकड्ढंती। सोवि तह खज्जमाणो पडि० ॥६६॥ ॥ ६५२ ॥ जल्लमलपंकधारी आहारो सीलसंजमगुणाणं। अज्जीरणो अ गीओ कत्तिअ अज्जो सुरवरं(णं)मि ॥ ६७ ॥ ६५३ ॥ रोहीडगंमि नयरे आहारं फासुअं गवेसंतो। कोवेण खत्तिएण य भिन्नो सत्तिप्पहारेणं ॥ ६८ ॥ ६५४ ॥ एगंतमणावाए विच्छिन्ने थंडिले चइअ देहं। सोऽवि तह भिन्नदेहो पडि० ॥ ६९ ॥ ६५५ ॥ पाडलिपुत्तंमि पुरे चंदगुत्तस्स चेव आसीअ। नामेण धम्मसीहो चंदसिरिं सो पयहिऊणं ॥ ७० ॥ ६५६ ॥

समर्थम् ॥ ६२ ॥ आसीत् सुकोशलर्षिः चतुर्मास्याः पारणकदिवसे। अवरोहन् नगात् खादितो मात्रा व्याघ्र्या ॥ ६३ ॥ गाढधृतिबद्धकक्षाकः प्रत्याख्याने सुष्ठु उपयुक्तः। स तथापि खाद्यमानः प्रतिपन्न उत्तमसमर्थम् ॥ ६४ ॥ उज्जयिनीनगर्यामवन्तिनाम्ना विश्रुत आसीत्। पादपोपगमनेन सुप्तः (निषण्णः) श्मशानमध्ये एकान्ते ॥ ६५ ॥ तिस्रः रात्रीः खादितः शृगाल्या रुष्टया विकर्षयन्त्या। सोऽपि तथा खाद्यमानः प्रतिपन्न उत्तममर्थम् ॥ ६६ ॥ जल्लमलपङ्कधारक आधारः शीलसंयमगुणानाम्। अजीर्णवान् गीतार्थश्च कार्तिकार्यः सुरवणे ॥ ६७ ॥ रोहितके नगरे आहारं प्रासुकं गवेषयन्। कोपेन च क्षत्रियेण भिन्नः शक्तिप्रहारेण ॥६८॥ एकान्तेऽनापाते विस्तीर्णे स्थण्डिले त्यक्त्वा देहम्। सोऽपि तथा भिन्नदेहः प्रतिपन्न उत्तमार्थम् ॥ ६९ ॥ पाटलीपुत्रे पुरे चन्द्रगुप्तकस्यैव आसीत्। नाम्ना धर्मसिंहश्चन्द्रश्रि-

कुल्लउरंमि पुरवरे अह सो अब्भुट्ठिओ ठिओ धम्मे। कासीअ गिद्धपट्ठं पच्चक्खाणं विगयसोगो॥ ७१ ॥६५७॥ अह सोवि चत्तदेहो तिरिअसहस्सेहिं खज्जमाणो अ। सोऽवि तह० ॥ ७२ ॥ ६५८ ॥ पाडलिपुत्तंमि पुरे चाणक्को नाम विस्सुओ आसी। सवारंभनिअत्तो इंगिणिमरणं अह निवन्नो ॥ ७३ ॥ ६५९ ॥ अणुलोमपूअणाए अह से सत्तू जओ डहइ देहं। सो तहवि डज्झमाणो पडि० ॥ ७४ ॥ ६६० ॥ गुट्ठयपाओवगओ सुबंधुणा गोमये पलिवियंमि। डज्झंतो चाणक्को पडि० ॥ ७५ ॥ ६६१ ॥ काइंदीनयरीए राया नामेण अमयघोसुत्ति। तो सो सुअस्स रज्जं दाऊणं इह चरे धम्मे ॥ ७६ ॥ ६६२ ॥ आहिंडिऊण वसुहं सुत्तत्थविसारओ सुअरहस्सो। काइंदिं चेव पुरिं अह पत्तो विगयसोगो सो ॥ ७७ ॥ ६६३ ॥ नामेण चंडवेगो अह से पडि-

---

यं(भार्यां) स प्रहाय ॥ ७० ॥ कोल्लपुरे नगरे अथ सोऽभ्युत्थितः स्थितो धर्मे। अकार्षीच्च गृद्धपृष्ठं प्रत्याख्यानं विगतशोकः ॥ ७१ ॥ अथ सोऽपि त्यक्तदेहस्तिर्यक्सहस्रैः खाद्यमानः। सोऽपि तथा खाद्यमानः प्रतिपन्न उत्तममर्थम् ॥ ७२ ॥ पाटलीपुत्रे पुरे चाणक्यो नाम्ना विश्रुत आसीत्। सर्वारम्भनिवृत्त इङ्गिनीमरणमथ निपण्णः ॥ ७३ ॥ अनुलोमपूजनयाऽथ तस्य शत्रुर्दहति देहम्। स तथापि दह्यमानः प्रतिपन्न उत्तममर्थम् ॥ ७४ ॥ गोष्ठे पादपोपगतः सुबन्धुना गोमये प्रदीपिते। दह्यमानश्चाणक्यः प्रतिपन्न उत्तममर्थम् ॥ ७५ ॥ काकन्द्यां नगर्यां राजा नाम्नाऽमृतघोष इति। ततः स सुताय राज्यं दत्त्वा इहाचरत् धर्मम् ॥ ७६ ॥ आहिण्ड्य वसुधां सूत्रार्थविशारदः श्रुतरहस्यः। काकन्दीमेव पुरीमथ प्राप्तो विगतशोकः सः ॥ ७७ ॥ नाम्ना चण्डवेगोऽथ तस्य प्रतिच्छिनत्ति तकं देहम्। स तथापि छिद्य-

छिंदइ तयं देहं। सो तहवि छिज्जमाणो पडिवन्नो० ॥ ७८ ॥ ६६४ ॥ कोसंबीनयरीए ललिअघडा नाम
विस्सुआ आसि। पाओवगमनिवन्ना बत्तीसं ते सुअरहस्सा ॥ ७९ ॥ ६६५ ॥ जलमज्झे ओगाढा नईइ पूरेण
निम्ममसरीरा। तहवि हु जलवहमज्झे पडिवन्ना० ॥ ८० ॥ ६६६ ॥ आसी कुलाणनयरे राया नामेण वेस-
मणदासो। तस्स अमच्चो रिट्ठो मिच्छद्दिट्ठी पडिनिविट्ठो ॥ ८१ ॥ ६६७ ॥ तत्थ य मुणिवरवसहो गणिपि-
डगधरो तहासि आयरिओ। नामेण उसहसेणो सुअसायरपारगो धीरो ॥ ८२ ॥ ६६८ ॥ तस्सासी अ गण-
हरो नाणासत्थत्थगहिअपेआलो। नामेण सीहसेणो वायंमि पराजिओ रुट्ठो ॥ ८३ ॥ ६६९ ॥ अह सो निरा-
णुकंपो अग्गिं दाऊण सुविहिअपसंते। सो तहवि डज्झ० ॥ ८४ ॥ ६७० ॥ कुरुदत्तोऽवि कुमारो सिंबलि-
फालिय अग्गिणा दड्ढो। सो तहवि उज्झ० ॥ ८५ ॥ ६७१ ॥ आसी चिलाइपुत्तो मुइंगुलिआहिं चालणिय

गानः प्रतिपन्न उत्तमसर्थम् ॥ ७८ ॥ कौशाम्ब्यां नगर्यां ललितघटानामानो विश्रुता आसीरन्। पादपोपगमने निषण्णा द्वात्रिंशत्ते श्रुतर-
हस्याः ॥ ७९ ॥ जलमध्येऽवगाढा नद्याः पूरेण निर्ममाः शरीरे। तथापि जलह्रदमध्ये प्रतिपन्ना उत्तमसर्थम् ॥ ८० ॥ आसीत् कुलाण-
(कुणाल) नगरे राजा नाम्ना वैश्रमणदासः। तस्यामात्यो रिष्ठो मिथ्यादृष्टिः प्रतिनिविष्टः ॥ ८१ ॥ तत्र च मुनिवरवृषभो गणिपिटकधर-
स्तथाऽऽसीदाचार्यः। नाम्ना ऋषभसेनः श्रुतसागरपारगो धीरः ॥ ८२ ॥ तस्यासीच्च गणधरो गृहीतनानाशास्त्रार्थसारः। नाम्ना सिंह-
सेनो वादे पराजितो रुष्टः ॥ ८३ ॥ अथ स निरनुकम्पोऽग्निं दत्त्वा सुविहिते प्रशान्ते। स तथापि दह्यमानः प्रतिपन्नः उत्तमार्थम् ॥ ८४ ॥
कुरुदत्तोऽपि कुमारः शाल्मलीफालवच्च श्वामिना दग्धः। स तथापि दह्यमानः प्रतिपन्नः उत्तमार्थम् ॥ ८५ ॥ आसीत् चिलातिपुत्रः

संस्तारकेण
उत्तमार्थ-
कारकाः

॥ ५८ ॥

कओ। सो तहवि ख० ॥ ८६ ॥ ६७२ ॥ आसी गयसुकुमालो अल्लयचम्मं व कीलयसएहिं । धरणीअले उग्विद्धो तेणवि आराहिअं मरणं ॥ ८७ ॥ ६७३ ॥ मंखलिणावि य अरहओ सीसा तेअस्स उवगया दड्ढा । ते तहवि उज्झ० ॥ ८८ ॥ ६७४ ॥ परिजाणई तिगुत्तो जावज्जीवाइ सव्वमाहारं । संघसमवायमज्झे सागारं गुरुनिओगेणं ॥ ८९ ॥ ६७५ ॥ अहवा समाहिहेउं करेइ सो पाणगस्स आहारं । तो पाणगंपि पच्छा वोसिरइ मुणी जहाकालं ॥ ९० ॥ ६७६ ॥ खामेमि सव्वसंघं संवेगं सेसगाणं कुणमाणो । मणवइजोगेहिं पुरा कयकारिअअणुमए वावि ॥ ९१ ॥ ६७७ ॥ सव्वे अवराहपए एस खमावेमि अज्ज निस्सल्लो । अम्मापिऊसरिसया सव्वेऽवि खमंतु मह जीवा ॥ ९२ ॥ ६७८ ॥ धीरपुरिसपण्णत्तं सप्पुरिसनिसेविअं परमघोरं । धन्ना सिलायलगया साहंती उत्तमं अट्ठं ॥ ९३ ॥ ६७९ ॥ नारयतिरिअगईए. मणुस्सदेवत्तणे वसंतेणं । जं पत्तं सुह-

---

पिपीलिकाभिश्चालनीव कृतः । स तथापि खाद्यमानः प्रतिपन्नः उत्तममर्थम् ॥ ८६ ॥ आसीद् गजसुकुमाल आर्द्रचर्मेव कीलकसहस्रैः । धरणितले उद्विद्धस्तेनाप्याराद्धं मरणम् ॥ ८७ ॥ मङ्खलिनाऽप्यर्हतः शिष्यौ तैजसोपगमनेन दग्धौ । तौ तथापि दह्यमानौ प्रतिपन्नावुत्तमसर्थम् ॥ ८८ ॥ परिजानीते त्रिगुप्तो यावज्जीवतया सर्वमाहारम् । सङ्घसमवायमध्ये साकारं गुरुनियोगेन ॥ ८९ ॥ अथवा समाधिहेतोः करोति पानकस्याहारम् । ततः पानकमपि पश्चात् व्युत्सृजति मुनिर्यथाकालम् ॥ ९० ॥ क्षमयामि सर्वसङ्घं सवेगं शेषाणां कुर्वन् । मनोवाग्योगैः पुरा कृतकारितानुमतीर्वापि ॥ ९१ ॥ सर्वाणि अपराधपदानि एष क्षमयामि अद्य निश्शल्यः । मातापितृसदृशाः सर्वेऽपि क्षाम्यन्तु मयि जीवाः ॥ ९२ ॥ धीरपुरुषप्रज्ञप्तं सत्पुरुषनिषेवितं परमघोरम् । धन्याः शिलातलगताः साधयन्त्युत्तममर्थम् ॥९३॥ नारकति-

दुक्खं तं अणुचिंते अणन्नमणो ॥ ९४ ॥ ६८० ॥ नरएसु वेअणाओ अणोवमाओ असायबहुलाओ । काय- निमित्तं पत्तो अणंतखुत्तो बहुविहाओ ॥ ९५ ॥ ६८१ ॥ देवत्ते मणुअत्ते पराभिओगत्तणं उवगएणं । दुक्ख- परिकिलेसकरी अणंतखुत्तो समणभूओ ॥ ९६ ॥ ६८२ ॥ तिरिअगइं अणुपत्तो भीममहावेअणा अणोअरया (पारा) । जम्मणमरणऽरहट्टे अणंतखुत्तो परिब्भमिओ ॥ ९७ ॥ ६८३ ॥ सुविहिअ! अईयकाले अणंतकालं तु आगयगएणं । जम्मणमरणमणंतं अणंतखुत्तो समणुभूओ ॥ ९८ ॥ ६८४ ॥ नत्थि भयं मरणसमं जम्मण- सरिसं न विज्जए दुक्खं । जम्मणमरणायंकं छिंद ममत्तं सरीराओ ॥ ९९ ॥ ६८५ ॥ अन्नं इमं सरीरं अन्नो जीवत्ति निच्छयमईओ । दुक्खपरिकिलेसकरं छिंद ममत्तं० ॥ १०० ॥ ६८६ ॥ जावंति केइ दुक्खा सारीरा माणसा व संसारे । पत्तो अणंतखुत्तो कायस्स ममत्तदोसेणं ॥ १०१ ॥ ६८७ ॥ तम्हा सरीरमाइं सब्भिंतर-

---

यंग्गत्योर्मानुष्यदेवत्वयोर्वसता । यत् प्राप्तं सुखदुःखं तदनुचिन्तयत्यनन्यमनाः ॥ ९४ ॥ नरकेषु वेदना अनुपमा असातबहुलाः । कायनि- मित्तं प्राप्तोऽनन्तकृत्वो बहुविधाः ॥ ९५ ॥ देवत्वे मनुजत्वे पराभियोगत्वमुपगतेन । दुःखपरिक्लेशकरीरनन्तकृत्वः समनुभूतवान् ॥ ९६ ॥ तिर्यग्गतिमनुप्राप्तो भीमा महावेदना अनुत्तराः । जन्ममरणारघट्टेऽनन्तकृत्वो (वेदयन्) परिभ्रान्तः ॥ ९७ ॥ सुविहित! अतीतकालेऽनन्त- कालं तु गतागताभ्यां । जन्ममरणमनन्तमनन्तकृत्वः समनुभूतवान् ॥ ९८ ॥ नास्ति भयं मरणसमं जन्मसदृशं न विद्यते दुःखम् । जन्म- मरणातङ्कं छिन्द्धि ममत्वं शरीरात् ॥ ९९ ॥ अन्यदिदं शरीरमन्यो जीव इति निश्चयमतिकः । दुःखपरिक्लेशकरं छिन्द्धि ममत्वं शरीरात् ॥ १०० ॥ यावन्ति कानिचिद् दुःखानि शारीराणि मानसानि वा संसारे । प्राप्तोऽनन्तकृत्वः कायस्य ममत्वदोषेण ॥ १०१ ॥ तस्मात्

आहार- त्यागः क्षामणं ममत्व- त्यागः

बाहिरं निरवसेसं । छिंद ममत्तं सुविहिअ! जइ इच्छसि उत्तमं ठाणं ॥ १०२ ॥ ६८८ ॥ जगआहारो संघो सघो मह खमउ निरवसेसंपि । अहमवि खमामि सुद्धो गुणसंघायस्स संघस्स ॥ १०३ ॥ ६८९ ॥ आयरिअ उवज्झाए सीसे साहम्मिए कुलगणे य । जे मे केइ कसाया सवे तिविहेण खामेमि ॥ १०४ ॥ ६९० ॥ सघस्स समणसंघस्स भयवओ अंजलिं करिअ सीसे । सवं खमावइत्ता अहमवि खामेमि सवस्स ॥ १०५ ॥ ६९१ ॥ सघस्स जीवरासिस्स भावओ धम्मनिहिअनिअचित्तो । सवं खमावइत्ता अहयंपि खमामि सघेसिं ॥ १०६ ॥ ॥ ६९२ ॥ इअ खामिआइआरो अणुत्तरं तवसमाहिमारूढो । पप्फोडंतो विहरइ बहुविहबाहाकरं कम्मं ॥ १०७ ॥ ६९३ ॥ जं बद्धमसंखिज्जाहिं असुभभवसयसहस्सकोडीहिं । एगसमएण विहुणइ संथारं आरुहंतो य ॥ १०८ ॥ ६९४ ॥ इअ (इ) तह विहारिणो से विग्घकरी वेअणा समुट्ठेइ । तीसे विज्झवणाए अणुसट्ठिं

शरीरादौ साभ्यन्तरे बाह्ये निरवशेषे । छिन्द्धि ममत्वं सुविहित ! यदीच्छसि उत्तमं स्थानम् ॥ १०२ ॥ जगदाधारः सङ्घः सर्वः क्षाम्यतु मम निरवशेषमपि । अहमपि क्षमयामि शुद्धो गुणसंघाते सङ्घे ॥ १०३ ॥ आचार्यान् उपाध्यायान् शिष्यान् साधर्मिकान् कुलगणान् । ये मया कषायिताः सर्वान् त्रिविधेन क्षमयामि ॥ १०४ ॥ सर्वस्य श्रमणसङ्घस्य भगवतोऽञ्जलिं कृत्वा शीर्षे, सर्वं क्षमयित्वा अहमपि क्षमयामि सर्वस्य ॥ १०५ ॥ सर्वस्य जीवराशेर्भावतो धर्मे निहितनिजचित्तः । सर्वं क्षमयित्वा अहमपि क्षाम्यामि सर्वस्य ॥ १०६ ॥ इति क्षमितातिचारोऽनुत्तरं तपःसमाधिमारूढः । बहुविधबाधाकरं कर्म प्रस्फोटयन् विहरति ॥ १०७ ॥ यद् बद्धमसंख्येयाभिरशुभभवशतसहस्रकोटीभिः । एकसमयेन विधुनाति संस्तारकमारोहन्नेव ॥ १०८ ॥ इह तथाविहारिणस्तस्य विघ्नकरी वेदना

दिंति निज्जवया ॥ १०९ ॥ ६९५ ॥ जइ ताव ते मुणिवरा आरोविअवित्थरा अपरिकम्मा । गिरिपब्भारविलग्गा बहुसावयसंकडं भीमं ॥ ११० ॥ ६९६ ॥ धीधणिअबद्धकच्छा अणुत्तरविहारिणो समक्खाया । सावयदाढगयाविहु साहेंती उत्तमं अट्ठं ॥ १११ ॥ ६९७ ॥ किं पुण अणगारसहायगेहिं धीरेहिं संगयमणेहिं । नहु नित्थरिज्जइ इमो संथारो उत्तमं अट्ठं ॥ ११२ ॥ ६९८ ॥ उच्छूढसरीरघरा अन्नो जीवो सरीरमन्नंति । धम्मस्स कारणे सुविहिआ सरीरंपि छड्डुंति ॥ ११३ ॥ ६९९ ॥ पोराणिअ पच्चुप्पन्निआ उ अहिआसिऊण विअणाओ । कम्मकलंकलवल्लीं विहुणइ संथारमारूढो ॥ ११४ ॥ ७०० ॥ जं अन्नाणी कम्मं खवेइ बहुआहिं वासकोडीहिं । तं नाणी तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ ११५ ॥ ७०१ ॥ अट्ठविहकम्ममूलं बहुएहिं भवेहिं संचिअं पावं । तं नाणी० ॥ ११६ ॥ ७०२ ॥ एवं मरिऊण धीरा संथारंमि उ गुरु पसत्थंमि ।

समनुशिष्टवि । तस्मा विध्यापनायानुशास्ति ददति निर्यापका गीतार्थाः ॥ १०९ ॥ यदि तावत् ते मुनिवरा आरोपितविस्तरा अपरिकर्माणः । गिरिप्राग्भार विलग्ना बहुश्वापदसंकटं भीमम् ॥ ११० ॥ गाढधृतिबद्धकक्षाकाः अनुत्तरविहारिणः समाख्याताः । श्वापददंष्ट्रागता अपि साधयन्त्येवोत्तममर्थम् ॥ १११ ॥ किं पुनरनगारसहायकैर्धीरैः संगतमनोभिः । नैव निस्तीर्यतेऽयं संस्तारक उत्तममर्थमाश्रित्य ॥ ११२ ॥ त्यक्तशरीरगृहा अन्यो जीवः शरीरमन्यदिति । धर्मस्य कारणात् सुविहिताः शरीरमपि त्यजन्ति ॥११३॥ पौराणिकीः प्रत्युत्पन्ना अध्यास्य वेदनाः । धर्मकलङ्कवल्ली विधुनाति संस्तारकमारूढः ॥ ११४ ॥ यदज्ञानी कर्म क्षपयति बहुकाभिर्वर्षकोटीभिः । तद् ज्ञानी तिसृभिर्गुप्तः क्षपयत्युच्छ्वासमात्रेण ॥११५॥ अष्टविधकर्ममूलं बहुकैर्भवैः संचितं पापम् । तद् ज्ञानी तिसृभिर्गुप्तः क्षपयत्युच्छ्वासमात्रेण ॥११६॥ एवं

तइअभवेण व तेण व सिज्झिज्जा खीणकम्मरया ॥ ११७ ॥ ७०३ ॥ गुत्तीसमिइगुणड्ढो संजमतवनिअमकरणकयमउडो । सम्मत्तनाणदंसणतिरयणसंपाविअसमग्घो (महग्घो) ॥ ११८ ॥ ७०४ ॥ संघो सइंदयाणं सदेवमणुआसुरम्मि लोगम्मि । दुल्लहतरो विसुद्धो सुविसुद्धो तो महामउडो ॥ ११९ ॥ ७०५ ॥ डज्झंतेणवि गिम्हे कालसिलाए कवल्लिभूआए । सूरेण व चंडेण व किरणसहस्संपयंडेणं ॥ १२० ॥ ७०६ ॥ लोगविजयं करितेण तेण झाणोवउत्तचित्तेणं । परिसुद्धनाणदंसणविभूइमंतेण चित्तेणं ॥ १२१ ॥ ७०७ ॥ चंदगविज्झं लद्धं केवलसरिसं समाउ परिहीणं । उत्तमलेसाणुगओ पडिवन्नो उत्तमं अट्ठं ॥ १२२॥७०८ ॥ एवं मए अभिथुआ संथारगइंदखंधमारूढा । सुसमणनरिंदचंदा सुहसंकमणं सया दिंतु ॥ १२३ ॥ ७०९ ॥ संथारगपइण्णयं सम्मत्तं ॥ ६ ॥

मृत्वा धीराः संस्तारके गुरुभिः प्रशंसिते । तृतीयभवेन वा तेन वा सिध्यन्ति क्षीणकर्मरजसः ॥ ११७ ॥ गुप्तिसमितिगुणाढ्यः संयमतपोनियमकरणकृतमुकुटः । सम्यक्त्वज्ञानदर्शनत्रिरत्नसंप्रापितसमर्घत्वः ॥ ११८ ॥ सङ्घः सेन्द्रे सदेवमनुजासुरे लोके । दुर्लभतरो विशुद्धः सुविशुद्धस्ततो महामुकुटः ॥ ११९ ॥ दह्यमानेनापि ग्रीष्मे कृष्णशिलायां कटाहभूतायाम् । सूर्येण वा चण्डेन किरणसहस्रप्रचण्डेन ॥ १२० ॥ लोकविजयं कुर्वता तेन ध्यानोपयुक्तचित्तेन । परिशुद्धज्ञानदर्शनविभूतिमता चित्तेन ॥ १२१ ॥ चन्द्रावेध्यकं लब्धं केवलसदृशं साम्येनापरिहीणम् । उत्तमलेश्यानुगतः प्रतिपन्न उत्तममर्थम् ॥ १२२ ॥ एवं मयाऽभिष्टुताः संस्तारकगजेन्द्रस्कन्धमारूढाः । सुश्रमणनरेन्द्रचन्द्राः सुखसंक्रमणं सदा ददतु ॥ १२३ ॥ इति संस्तारकप्रकीर्णकम् ॥ ६ ॥

अथ गच्छाचारप्रकीर्णकम् ॥ ७ ॥

नमिऊण महावीरं तिअसिंदनमंसियं महाभागं । गच्छायारं किंची उद्धरिमो सुअसमुद्दाओ ॥ १ ॥ ७१० ॥ अत्थेगे गोयमा! पाणी, जे उम्मग्गपइट्ठिए । गच्छंमि संवसित्ताणं, भमइ भवपरंपरं ॥ २ ॥ ७११ ॥ जामद्धं जाम दिण पक्खं, मासं संवच्छरंपि वा । संमग्गपट्ठिए गच्छे, संवसमाणस्स गोयमा! ॥ ३ ॥ ७१२ ॥ लीलाअलसमाणस्स, निरुच्छाहस्स वीमणं । पक्खाविक्खीइ अन्नेसिं, महाणुभागाण साहुणं ॥ ४ ॥ ७१३ ॥ उज्जमं सव्वथामेसु, घोरवीरतवाइअं । लज्जं संकं अइक्कम्म, तस्स विरियं समुच्छले ॥ ५ ॥ ७१४ ॥ वीरिएणं तु जीवस्स, समुच्छलिएण गोयमा! । जम्मंतरकए पावे, पाणि मुहुत्तेण निद्दहे ॥ ६ ॥ ७१५ ॥ तम्हा निउणं निहालेउं, गच्छं सम्मग्गपट्ठियं । वसिज्ज तत्थ आजम्मं, गोयमा! संजए मुणी ॥ ७ ॥ ७१६ ॥ मेढी आलंबणं खंभं,

---

अथ गच्छाचारप्रकीर्णकम् ॥ ७ ॥ नत्वा महावीरं त्रिदशेन्द्रनमस्कृतं महाभागम् । गच्छाचारं कञ्चित् उद्धरामि श्रुतसमुद्रात् ॥ १ ॥ सन्त्येके गौतम! प्राणिनो ये उन्मार्गप्रतिष्ठिताः । गच्छे समुष्य भ्राम्यन्ति भवपरम्पराम् ॥ २ ॥ यामार्द्धं यामं दिनं पक्षं मासं संवत्सरमपि वा । सन्मार्गप्रस्थिते गच्छे संवसतो गौतम! ॥ ३ ॥ लीलयाऽऽलस्यं कुर्वाणस्य निरुत्साहस्य विमनस्कस्य पश्यतामन्येषां महानुभागानां साधूनाम् ॥ ४ ॥ उद्यमः सर्वक्रियासु घोरे वीरे तपआदौ । लज्जां शङ्कामतिक्रम्य तस्य वीर्यं समुच्छलेत् ॥ ५ ॥ वीर्येण तु जीवस्य समुच्छलितेन गौतम! । जन्मान्तरकृतानि पापानि प्राणी मुहूर्त्तेन निर्दहेत् ॥ ६ ॥ तस्मान्निपुणं निभाल्य सन्मार्गप्रस्थितं गच्छं । यावज्जन्म वसेत् गौतम! संयतो मुनिः ॥ ७ ॥ यस्मात्सूरिर्गच्छस्य मेढी आलम्बनं स्तम्भो दृष्टिः सुयुक्तं यानं भवति यथा…

उवलिंपए। न सम्म मग्गं गाहेइ, सो सूरी जाण वेरिओ ॥१६॥ ७२५॥ जीहाए विलिहंतो न भद्दओ सारणा जहिं नत्थि । डंडेणवि ताडंतो स भद्दओ सारणा जत्थ॥ १७॥ ७२६ ॥ सीसोऽवि वेरिओ सो उ, जो गुरुं नवि बोहए । पमायमइराघत्थं, सामायारीविराहयं ॥ १८ ॥ ७२७ ॥ तुम्हारिसावि मुणिवर ! पमायवसगा हवंति जइ पुरिसा। तो को अन्नो अम्हं आलंबण हुज्ज संसारे? ॥ १९ ॥ ७२८ ॥ नाणंमि दंसणम्मि अ चरणंमि य तिसुवि समयसारेसु । चोएइ जो ठवेउं गणमप्पाणं च सो य गणी ॥ २० ॥ ७२९ ॥ पिंडं उवहिं च सिज्जं उग्गमउप्पायणेसणासुद्धं। चारित्तरक्खणट्ठा सोहिंतो होइ सचरित्ती ॥ २१ ॥ ७३० ॥ अपरिस्सावी सम्मं समपासी चेव होइ कज्जेसु। सो रक्खइ चक्खुंपिव सबालवुड्ढाउलं गच्छं ॥ २२ ॥ ७३१ ॥ सीआवेइ विहारं सुहसीलगुणेहिं जो अबुद्धीओ। सो नवरि लिंगधारी संजमजोएण निस्सारो ॥२३॥७३२॥ कुलगा-

सूरिं जानीहि वैरिणम् ॥ १६ ॥ जिह्वया विलिहन् यत्र स्मारणा नास्ति स न भद्रकः । दण्डेनापि ताडयन् स भद्रको यत्र स्मारणा ॥१७॥ शिष्योऽपि वैर्येव स तु यो गुरुं नैव बोधयेत् । प्रमादमदिराग्रस्तं सामाचारीविराधकम् ॥ १८ ॥ युष्मादृशोऽपि मुनिवराः! प्रमादवशगा भवन्ति यदि पुरुषाः । तर्हि कोऽन्योऽस्माकमालम्बनं भवेत्संसारे ? ॥ १९ ॥ ज्ञाने दर्शने च चारित्रे च त्रिष्वपि समयसारेषु । प्रेरयति यः स्थापयितुं गणमात्मानं च स एव गणी ॥ २० ॥ पिण्डमुपधिं शय्यामुद्गमोत्पादनैषणाशुद्धम् । चारित्ररक्षणाय शोधयन् भवति सचारित्री ॥ २१ ॥ सम्यग् अपरिश्रावी कार्येषु भवत्येव समदर्शी । स रक्षति चक्षुरिव सबालवृद्धाकुलं गच्छम् ॥ २२ ॥ सादयति विहारं सुखशीलतागुणैर्योऽबुद्धिकः । स केवलं लिङ्गधारी संयमयोगेन निस्सारः ॥ २३ ॥ कुलग्रामनगरराज्यानि प्रहाय यस्तेषु करोति

मनगररक्खं पयहिअ जो तेसु कुणइ अ ममत्तं। सो नवरि लिंगधारी संजमजोएण निस्सारो ॥ २४ ॥ ७३३ ॥
विहिणा जो उ चोएइ, सुत्तं अत्थं च गाहए। सो धण्णो सो य पुण्णो य, स बंधू मुक्खदायगो ॥ २५ ॥
॥ ७३४ ॥ स एव भवसत्ताणं, चक्खुभूए विआहिए। दंसेइ जो जिणुद्दिट्ठं, अणुट्ठाणं जहट्ठिअं ॥ २६ ॥
॥ ७३५ ॥ तित्थयरसमो सूरी सम्मं जो जिणमयं पयासेइ। आणं अइक्कमंतो सो कापुरिसो न सप्पु-
रिसो ॥ २७ ॥ ७३६ ॥ भट्ठायारो सूरी भट्ठायाराणुवेक्खओ सूरी। उम्मग्गठिओ सूरी तिन्निवि मग्गं पणा-
संति ॥ २८ ॥ ७३७ ॥ उम्मग्गठिए सम्मग्गनासए जो अ सेवए सूरी। निअमेणं सो गोयम! अप्पं पाडेइ
संसारे ॥ २९ ॥ ७३८ ॥ उम्मग्गठिओ इक्कोऽवि नासए भवसत्तसंघाए। तं मग्गमणुसरंते जह कुतारू नरो
होइ ॥ ३० ॥ ७३९ ॥ उम्मग्गमग्गसंपट्ठिआण सूरीण गोअमा नूणं। संसारो य अणंतो होइ य सम्मग्ग-

---

ममत्वं स केवलं लिङ्गधारी संयमयोगेन निस्सारः ॥ २४ ॥ विधिना यस्तु प्रेरयति सूत्रमर्थं चावगाहयति। स धन्यः स च पुण्यश्च स बन्धुर्मोक्षदायकः ॥ २५ ॥ स एव भव्यसत्त्वानां चक्षुर्भूतो व्याख्यातः। दर्शयति यो जिनोद्दिष्टमनुष्ठानं यथास्थितम् ॥ २६ ॥ तीर्थंकरसमः सूरिर्यो जिनमतं प्रकाशयति। आज्ञामतिक्राम्यन् स कापुरुषो न सत्पुरुषः ॥ २७ ॥ भ्रष्टाचारः सूरिर्भ्रष्टाचाराणामुपेक्षकः सूरिः। उन्मार्गस्थितः सूरिस्त्रयोऽपि मार्गं प्रणाशयन्ति ॥ २८ ॥ उन्मार्गस्थितान् सन्मार्गनाशकान् यस्तु सेवते सूरीन्। नियमेन स गौतम! आत्मानं पातयति संसारे ॥ २९ ॥ उन्मार्गस्थित एकोऽपि नाशयति भव्यसत्त्वसङ्घातान्। तं मार्गमनुसरतो यथा कुतारको नरो भवति ॥ ३० ॥ उन्मार्गमार्गसंप्रस्थितानां सूरीणां गौतम! नूनम्। संसारश्चानन्तो भवत्येव सन्मार्गनाशकानाम् ॥ ३१ ॥

नासीणं ॥३१॥७४०॥ सुद्धं सुसाहुमग्गं कहमाणो ठवइ तइयपक्खंमि। अप्पाणं इयरो पुण गिहत्थधम्माओ चुक्केति ॥३२॥ ७४१ ॥ जइवि न सक्कं काउं सम्मं जिणभासिअं अणुट्ठाणं। तो सम्मं भासिज्जा जह भणिअं खीणरागेहिं ॥ ३३ ॥ ७४२ ॥ ओसन्नोऽवि विहारे कम्मं सोहेइ सुलभबोही अ। चरणकरणं विसुद्धं उववूहिंतो परूविंतो ॥ ३४ ॥७४३॥ सम्मग्गमग्गसंपट्ठिआण साहूण कुणइ वच्छल्लं। ओसहभेसज्जेहि अ सयमन्नेणं तु कारेई ॥ ३५ ॥ ७४४ ॥ भूए अत्थि भविस्संति केइ तेल्लुक्कनमिअकमजुअला। जेसिं परहिअकरणेक्कबद्धलक्खाण वोलिही कालो ॥ ३६ ॥ ७४५ ॥ तीआणागयकाले केई होहिंति गोअमा! सूरी। जेसिं नामग्गहणेवि हुज्ज नियमेण पच्छित्तं ॥ ३७ ॥ ७४६ ॥ जओ-सयरीभवंति अणविक्खयाइ जह भिच्चवाहणा लोए। पडिपुच्छसोहिनोअण तम्हा उ गुरू सया भयइ ॥३८॥७४७॥ जो उप्पमायदोसेणं, आलस्सेणं तहेव य।

शुद्धं सुसाधुमार्गं कथयन् स्थापयति तृतीयपक्षे। आत्मानं इतरः पुनर्गृहस्थधर्माद्भ्रंशयति ॥ ३२ ॥ यद्यपि न शक्यं कर्तुं सम्यग् जिनभाषितमनुष्ठानम्। तथाऽपि सम्यग् भाषेत यथा भणितं क्षीणरागैः ॥ ३३ ॥ अवसन्नोऽपि विहारे कर्म शोधयति सुलभबोधिश्च। चरणकरणं विशुद्धं उपबृंहयन् प्ररूपयंश्च ॥ ३४ ॥ सन्मार्गमार्गसंप्रस्थितानां साधूनां करोति वात्सल्यम्। औषधभैषज्यैश्च स्वयमन्येन तु कारयेत् ॥ ३५ ॥ भूताः सन्ति भविष्यन्ति केऽपि त्रैलोक्यनतक्रमयुगलाः। येषां परहितकरणैकबद्धलक्षाणां व्यतिव्रजति कालः ॥ ३६ ॥ ॥ ३६ ॥ अतीतानागतकालयोः केचिद्भविष्यन्ति गौतम! सूरयः। येषां नामग्रहणेऽपि भवति नियमेन प्रायश्चित्तम् ॥ ३७ ॥ यतः— अनपेक्षया यथा लोके भृत्यवाहनानि स्वैरीभवन्ति तथा प्रतिपृच्छाशुद्धिनोदना (विना शिष्याः) तस्माद्गुरुं सदा भजेत् ॥ ३८ ॥ यस्तु

सीसवग्गं न चोएइ, तेण आणा विराहिआ ॥ ३९ ॥ ७४८ ॥ संखेवेण मए सोम्म!, वण्णिअं गुरुलक्खणं । गच्छस्स लक्खणं धीर!, संखेवेणं निसामय ॥ ४० ॥ ७४९ ॥ गीयत्थे जे सुसंविग्गे, अणालसी दढवए । अक्खलियचरित्ते सययं, रागदोसविवज्जए ॥ ४१ ॥ ७५० ॥ निट्ठविअअट्ठमयठाणे, सुसिअकसाए जिइंदिए । विहरिज्जा तेण सद्धिं तु, छउमत्थेणवि केवली ॥ ४२ ॥ ७५१ ॥ जे अणहिअपरमत्था, गोअमा! संजया भवे । तम्हा ते विवज्जिज्जा, दोग्गईपंथदायगे ॥ ४३ ॥ ७५२ ॥ गीअत्थस्स वयणेणं, विसं हलाहलं पिबे । निव्विकप्पो य भक्खिज्जा, तक्खणे जं समुद्दवे ॥ ४४ ॥ ७५३ ॥ परमत्थओ विसं णो तं, अमयरसायणं खु तं । निव्विग्घं जं न तं मारे, मओवि अमयस्समो ॥ ४५ ॥ ७५४ ॥ अगीअत्थस्स वयणेणं, अमयंपि न घुंटए । जेण नो तं भवे अमयं, जं अगीयत्थदेसियं ॥ ४६ ॥ ७५५ ॥ परमत्थओ न तं अमयं, विसं हालाहलं

प्रमाददोषेण आलस्येन तथैव च । शिष्यवर्गं न नोदयति तेनाज्ञा विराद्धा ॥ ३९ ॥ सङ्क्षेपेण मया सौम्य! वर्णितं गुरोर्लक्षणम् । गच्छस्य लक्षणं धीर! संक्षेपेण निशमय ॥ ४० ॥ गीतार्थो यः सुसंविग्नोऽनालस्यो दृढव्रतः । अस्खलितचारित्रः सततं रागद्वेषविवर्जकः ॥ ४१ ॥ निष्ठिताष्टमदस्थानः शोषितकषायो जितेन्द्रियः । विहरेत्तेन छद्मस्थेनापि सार्द्धं तु केवली ॥ ४२ ॥ येऽनधीतपरमार्था गौतम! संयता भवेयुः । तस्मात् तान् दुर्गतिपथदायका इति विवर्जयेत् ॥ ४३ ॥ गीतार्थस्य वचनेन हालाहलं विषं पिबेत् । तत्क्षणे यत्समुपद्रवेत्तन्निर्विकल्पश्च भक्षयेत् ॥ ४४ ॥ परमार्थतो विषं न तत् अमृतरसायनमेव तत् । निर्विघ्नं यन्न तन्मारयेत् मृतोऽप्यमृतसमः ॥ ४५ ॥ अगीतार्थस्य वचनेनामृतमपि न पिबेत् । येन न तद्भवेदमृतं यदगीतार्थेन दिष्टम् ॥ ४६ ॥ परमार्थतो न तदमृतं विषं हालाहलमेव तत् ।

खु तं । न तेण अजरामरो हुज्जा, तक्खणा निहणं वए ॥ ४७ ॥ ७५६ ॥ अगीअत्थकुसीलेहिं, संगं तिविहेण वोसिरे । मुक्खमग्गसिमे विग्घं, पहंमी तेणगे जहा ॥ ४८ ॥ ७५७ ॥ पज्जलियं हुयवहं दट्ठुं, निस्संको तत्थ पविसिउं । अत्ताणं निद्दहिज्जाहि, नो कुसीलस्स अल्लिए ॥ ४९ ॥ ७५८ ॥ पजलंति जत्थ धगधगधगस्स गुरुणावि चोइए सीसा । रागद्दोसेण विअणुसएण तं गोअम ! न गच्छं ॥ ५० ॥ ७५९ ॥ गच्छो महाणुभावो तत्थ वसंताण निज्जरा विउला । सारणवारणचोअणमाईहिं न दोसपडिवत्ती ॥ ५१ ॥ ७६० ॥ गुरुणो छंदणुवित्ती सुविणीए जिअपरीसहे धीरे । णवि थद्धे णवि लुद्धे णवि गारविए न विगहसीले ॥ ५२ ॥७६१॥ खंते दंते गुत्ते मुत्ते वेरग्गमग्गमल्लीणे । दसविहसामायारीआवस्सगसंजमुज्जुत्ते ॥ ५३ ॥ ७६२ ॥ खरफरुसकक्कसाएऽणिट्ठदुट्ठाइ निट्ठुरगिराए । निब्भच्छणनिद्धाडणमाईहिं न जे पउस्संति ॥५४॥७६३॥ जे अ न

न तेनाजरामरो भवेत्तत्क्षणे निधनं व्रजेत् ॥ ४७ ॥ अगीतार्थकुशीलैः सङ्गं त्रिविधेन व्युत्सृजेत् । मोक्षमार्गस्येमे विघ्नाः पथि स्तेना यथा ॥ ४८ ॥ प्रज्वलितं हुतवहं दृष्ट्वा निःशङ्कस्तत्र प्रवेश्य । आत्मानं निर्दहेत् नैव कुशीलमाश्रयेत् ॥ ४९ ॥ प्रज्वलन्ति यत्र धगधगधगेति गुरुणाऽपि नोदिते शिष्याः । रागद्वेषाभ्यां व्यनुशयाभ्यां स गौतम! गच्छो न ॥ ५० ॥ गच्छो महानुभावस्तत्र वसतां निर्जरा विपुला । स्मारणावारणानोदनादिभिर्न दोषप्रतिपत्तिः ॥ ५१ ॥ गुरुच्छन्दोऽनुवृत्तिः सुविनीतो जितपरीषहो धीरः । नैव स्तब्धो नैव लुब्धो नैव गौरविको न विकथाशीलः ॥ ५२ ॥ क्षान्तो दान्तो गुप्तो मुक्तो वैराग्यमार्गमाश्रितः । दशविधसामाचार्यावश्यकसंयमोद्युक्तः ॥ ५३ ॥ खरपरुषकर्कशयाऽनिष्टदुष्टया निष्ठुरगिरा । निर्भर्त्सननिर्धाटनादिभिर्न यः प्रद्विष्यति ॥ ५४ ॥ यत्र नाकीर्त्तिजनको नायशो-

अकित्तिजणए नाजसजणए नऽकज्जकारी अ । न पवयणउड्डाहकरे कंठग्गयपाणसेसेऽवि ॥ ५५ ॥
॥ ७६४ ॥ गुरुणा कज्जमकज्जे खरकक्कसदुट्ठनिट्ठुरगिराए । भणिए तहत्ति सीसा भणंति तं गोअमा ! गच्छं
॥ ५६ ॥ ७६५ ॥ दूरुज्झिअ पत्ताइसु ममत्तए निप्पिहे सरीरेऽवि । जायमजायाहारे बायालीसेसणाकुसले
॥ ५७ ॥ ७६६ ॥ तंपि न रूवरसत्थं न य वण्णत्थं न चेव दप्पत्थं । संजमभरवहणत्थं अक्खोवंगं व वह-
णत्थं ॥ ५८ ॥ ७६७ ॥ वेयण वेयावच्चे इरियट्ठाए य संजमट्ठाए । तह पाणवत्तियाए छट्ठं पुण धम्मचिंताए
॥ ५९ ॥ ७६८ ॥ जत्थ य जिट्ठकणिट्ठो जाणिज्जइ जिट्ठविणयबहुमाणो । दिवसेणवि जो जिट्ठो न हीलिज्जइ
स गोअमा गच्छो ॥ ६० ॥ ७६९ ॥ जत्थ य अज्जाकप्पं पाणच्चाएवि रो(घो)र दुब्भिक्खे । न य परिभुंजइ
सहसा गोअम ! गच्छं तयं भणियं ॥ ६१ ॥ ७७० ॥ जत्थ य अज्जाहि समं थेरावि न उल्लविंति गयदसणा ।

जनको नाकार्यकारी च । न प्रवचनोड्डाहकरः कण्ठगतप्राणशेषोऽपि ॥ ५५ ॥ गुरुणा कार्येऽकार्ये वा खरकर्कशदुष्टनिष्ठुरगिरा । भणिते
तथेतिशिष्या भणन्ति यत्र गौतम ! तं गच्छं जानीहि ॥ ५६ ॥ दूरोज्झितपात्रादिममत्वो निःस्पृहः शरीरेऽपि । जाताजाताहारपरिष्ठाप-
नायां द्विचत्वारिंशदेषणासु कुशलः ॥ ५७ ॥ तदपि न रूपरसार्थं न च वर्णार्थं न चैव दर्पार्थं । संयमभरवहनार्थं वहनार्थमक्षोपाञ्जन-
मिव ॥ ५८ ॥ वेदनायै वैयावृत्त्याय ईर्यार्थं संयमार्थं तथा प्राणप्रत्ययं षष्ठं पुनर्धर्मचिन्तार्थं ॥ ५९ ॥ यत्र च ज्येष्ठकनिष्ठौ ज्ञायेते ज्येष्ठ-
विनयबहुमानश्च । दिवसेनापि यो ज्येष्ठो नच स हील्यते यत्र स गौतम ! गच्छः ॥ ६० ॥ यत्र चार्यालब्धं रौद्रदुर्भिक्षे प्राणत्यागेऽपि ।
न च परिभुज्यते सहसा गौतम ! गच्छः स भणितः ॥६१॥ यत्र चार्याभिः समं स्थविरा अपि नोल्लपन्ति गतदशनाः । न च ध्यायन्ति स्त्रीणा-

न य झायंति थीणं अंगोवंगाइं तं गच्छं ॥ ६२ ॥ ७७१ ॥ वज्जेह अप्पमत्ता अज्जासंसग्गि अग्गिविससरिसी । अज्जाणुचरो साहू लहइ अकित्तिं खु अचिरेण ॥ ६३ ॥ ७७२ ॥ थेरस्स तवस्सियस्स व बहुस्सुयस्स व पमाणभूअस्स । अज्जासंसग्गीए जणजंपणयं हविज्जाहि ॥ ६४ ॥ ७७३ ॥ किं पुण तरुणो अबहुस्सुओ अ ण यऽविहु विगिट्ठतवचरणो । अज्जासंसग्गीए जणजंपणयं न पाविज्जा ? ॥ ६५ ॥ ७७४ ॥ जइवि सयं थिरचित्तो तहावि संसग्गिलद्धपसराए । अग्गिसमीवेव घयं विलिज्ज चित्तं खु अज्जाए ॥ ६६ ॥ ७७५ ॥ सव्वत्थ इत्थिवग्गंमि अप्पमत्तो सया अवीसत्थो । नित्थरइ बंभचेरं तव्विवरीओ न नित्थरइ ॥ ६७ ॥ ७७६ ॥ सव्वत्थेसु विमुत्तो साहू सव्वत्थ होइ अप्पवसो । सो होइ अणप्पवसो अज्जाणं अणुचरंतो उ ॥ ६८ ॥ ७७७ ॥ खेलपडिअमप्पाणं न तरइ जह मच्छिआ विमोएउं । अज्जाणुचरो साहू न तरइ अप्पं विमोएउं ॥ ६९ ॥ ॥ ७७८ ॥ साहुस्स नत्थि लोए अज्जासरिसी हु बंधणे उवमा । धम्मेण सह ठवंतो न य सरिसो जाण असि-

---

गङ्गोपाङ्गानि स गच्छः ॥ ६२ ॥ वर्जयताऽप्रमत्ता आर्यासंसर्गमग्निविषसदृशम् । आर्यानुचरः साधुर्लभतेऽकीर्त्तिं खल्वचिरेण ॥ ६३ ॥ स्थविरस्य तपस्विनो बहुश्रुतस्य प्रमाणभूतस्यापि । आर्यासंसर्ग्या जनजल्पनं भवेत् ॥ ६४ ॥ किं पुनस्तरुणोऽबहुश्रुतश्च न चैव विकृष्टतपश्चरणः । आर्यासंसर्ग्या जनजल्पनं न प्राप्नुयात् ? ॥ ६५ ॥ यद्यपि स्वयं स्थिरचित्तस्तथाऽपि संसर्गलब्धप्रसरायाः । अग्नेः समीपे घृतमिव विलीयेत चित्तमार्यायाः ॥ ६६ ॥ सर्वत्र स्त्रीवर्गेऽप्रमत्तः सदाऽविश्वस्तः । निस्तरति ब्रह्मचर्यं तद्विपरीतो न निस्तरति ॥ ६७ ॥ सर्वार्थेषु विमुक्तः साधुः सर्वत्र भवत्यात्मवशः । स भवत्यनात्मवश आर्याणामनुचरंस्तु ॥ ६८ ॥ श्लेष्मपतितमात्मानं यथा मक्षिका विमो-

लेसो ॥ ७० ॥ ७७९ ॥ वायामित्तेणवि जत्थ भट्ठचरित्तस्स निग्गहं विहिणा । बहुलद्धिजुअस्सावि कीरइ गुरुणा तयं गच्छं ॥ ७१ ॥ ७८० ॥ जत्थ य सन्निहिउक्खडआहडमाईण नामगहणेऽवि । पूईकम्मा भीआ आउत्ता कप्पतिप्पेसु ॥ ७२ ॥ ७८१ ॥ मउए निहुअसहावे हासदवविवज्जिए विगहमुक्के । असमंजसमकरिंते गोअरभूमट्ठ विहरंति ॥ ७३ ॥ ७८२ ॥ मुणिणं नाणाभिग्गह दुक्करपच्छित्तमणुचरंताणं । जायइ चित्तचमक्कं देविंदाणंपि तं गच्छं ॥ ७४ ॥ ७८३ ॥ पुढवि-दग-अगणि-मारुअ-वणप्फइ-तसाण विविहजीवाणं । मरणंतेवि न पीडा कीरइ मणसा तयं गच्छं ॥ ७५ ॥ ७८४ ॥ खज्जूरिपत्तमुंजेण, जो पमज्जे उवस्सयं । नो दया तस्स जीवेसु, सम्मं जाणाहि गोयमा ! ॥ ७६ ॥ ७८५ ॥ जत्थ य बाहिरपाणिस्स बिंदूमित्तंपि गिम्ह-

---

चयितुं न शक्नोति तथाऽऽर्यानुचरः साधुं शक्नोत्यात्मानं विमोचयितुम् ॥ ६९ ॥ अत्यासक्ती सावोर्न्धने चोरे उपमा आत्स्वेव । परेण सह स्थापयन् न च सदृशोऽन्येपं च तं जानीहि ॥७०॥ यत्र वाङ्मात्रेणापि भ्रष्टचारित्रस्य बहुलब्धियुक्तस्यापि । विधिना निग्रहो गुरुणा (यत्र) क्रियते स गच्छः ॥७१॥ यत्र च संनिध्युपस्कृताहृतादीनां नामग्रहणेऽपि पूतिकर्मभीताः कल्पनेपेष्वायुक्ताः ॥ ७२ ॥ मृदुको निभृतस्वभावो हास्यनर्मविवर्जितो विग्रहमुक्तः । असमञ्जसमकुर्वन् गोचरभूम्यष्टकेन विहरति ॥ ७३ ॥ मुनीनां नानाभिग्रहान् दुष्करप्रायश्चित्तं चानुचरताम् । देवेन्द्राणामपि चित्रचमत्कारो जायते यत्र स गच्छः ॥ ७४ ॥ पृथ्वीदकाग्निमारुतवनस्पतित्रसानां विविधजीवानां । मरणान्तेऽपि न पीडा क्रियते मनसा यत्र स गच्छः ॥ ७५ ॥ खर्जूरीपत्रमुञ्जेन यः प्रमार्जयेदुपाश्रयम् । गौतम ! तस्य जीवेषु दया नेति सम्यग् जानीहि ॥ ७६ ॥ यत्र च बाह्यपानकस्य बिन्दुमात्रमपि ग्रीष्मादिषु । तृष्णाशोषितप्राणा मरणेऽपि मुनयो न गृह्णन्ति ॥ ७७ ॥

माईसु । तण्हासोसिअपाणा मरणेऽवि मुणी न गिण्हंति ॥ ७७ ॥ ७८६ ॥ इच्छिज्जइ जत्थ सया बीअपएणावि फासुयं उदयं । आगमविहिणा निउणं गोअम! गच्छं तयं भणियं ॥ ७८ ॥ ७८७ ॥ जत्थ य सूल विसूइअ अन्नयरे वा विचित्तमायंके । उप्पन्ने जलणुज्जालणाइ न करेइ तं गच्छं ॥ ७९ ॥ ७८८ ॥ बीअपएणं सारुविगाइसड्ढाइमाइएहिं च । कारिंती जयणाए गोयम! गच्छं तयं भणियं ॥ ८० ॥ ७८९ ॥ पुप्फाणं बीआणं तयमाईणं च विविहदव्वाणं । संघट्टणपरिआवण जत्थ न कुज्जा तयं गच्छं ॥ ८१ ॥ ७९० ॥ हासं खेड्डा कंदप्पं नाहियवायं न कीरए जत्थ । धावणडेवणलंघणममकारावण्णउच्चरणं ॥ ८२ ॥ ७९१ ॥ जत्थित्थीकरफरिसं अंतरिअं कारणेऽवि उप्पन्ने । दिट्ठीविसदित्तग्गी विसं व वज्जिज्जए गच्छे ॥ ८३ ॥ ॥ ७९२ ॥ बालाए वुड्ढाए नत्तुय दुहिआए अहव भइणीए । न य कीरइ तणुफरिसं गोअम! गच्छं तयं

इष्यते यत्र च सदा द्वितीयपदेनापि प्रासुकमुदकम् । आगमविधिना निपुणं गौतम! गच्छः स भणितः ॥ ७८ ॥ यत्र च शूलविशूचिकायाम् अन्यतरस्मिन् वा विचित्रे आतङ्के उत्पन्ने ज्वलनोज्ज्वलनादि न करोति स गच्छः ॥७९॥ द्वितीयपदेन सारूपिकादिश्राद्धादिकैश्च । कारयन्ति यतनया गौतम! गच्छः स भणितः ॥ ८० ॥ पुष्पाणां बीजानां त्वगादीनां च विविधद्रव्याणाम् । सङ्घट्टनपरितापने यत्र न कुर्यात् स गच्छः ॥ ८१ ॥ हास्यं क्रीडाकन्दर्पौ नास्तिकवादश्च यत्र न क्रियते धावनप्लवनलङ्घनानि ममकारावर्णोच्चारणं च ॥ ८२ ॥ यत्रान्तरितोऽपि स्त्रीकरस्पर्शः कारणेऽप्युत्पन्ने । वर्ज्यते दृष्टिविषदीप्ताग्निरिव विषवच्च स गच्छः ॥८३॥ बालाया वृद्धाया नप्तृदुहितुरथवा भगिन्याः ।

भणियं ॥ ८४ ॥ ७९३ ॥ जत्थित्थीकरफरिसं लिंगी अरिहाविं सयमवि करिज्जा । तं निच्छयओ गोअम! जाणिज्जा मूलगुणभट्टं ॥ ८५ ॥ ७९४ ॥ कीरइ बीअपएणं सुत्तमभणियं न जत्थऽविहिणा उ । उप्पन्ने पुण कज्जे दिक्खाआयंकमाईए ॥ ८६ ॥ ७९५ ॥ मूलगुणेहिं विमुक्कं बहुगुणकलिअंपि लद्धिसंपण्णं । उत्तमकुलेऽवि जायं निद्धाडिज्जइ तयं गच्छं ॥ ८७ ॥ ७९६ ॥ जत्थ हिरण्णसुवण्णे धणधण्णे कंसतंबफलिहाणं । सयणाण आसणाण य झुसिराणं चेव परिभोगो ॥ ८८ ॥ ७९७ ॥ जत्थ य वारडिआणं तत्त(तक्क)डिआणं च तह य परिभोगो । मोत्तुं सुक्किलवत्थं का मेरा तत्थ गच्छम्मि? ॥८९॥७९८॥ जत्थ हिरण्णसुवण्णं हत्थेण पराणयं(गयं)पि नो छिप्पे । कारणसमप्पिअंपि हु निमिसखणद्धंपि तं गच्छं ॥ ९० ॥ ७९९ ॥ जत्थ य अज्जालद्धं पडिगहमाई विविहमुवगरणं । परिभुंजइ साहूहिं तं गोअम! केरिसं गच्छं? ॥ ९१ ॥ ८०० ॥

न च क्रियते तनुस्पर्शो गौतम! स गच्छो भणितः ॥ ८४ ॥ यत्र स्त्रीकरस्पर्शं लिङ्गी अर्हन्नपि स्वयमपि कुर्यात् । गौतम! निश्चयतस्तं मूलगुणभ्रष्टं जानीयाः ॥ ८५ ॥ क्रियते द्वितीयपदेन सूत्रेऽभणितं न यत्राविधिना । उत्पन्ने पुनर्दीक्षाऽऽतङ्कादिके कार्ये ॥ ८६ ॥ मूलगुणैर्विमुक्तं बहुगुणकलितमपि लब्धिसंपन्नम् । उत्तमकुलेऽपि जातं निर्धाटयति स गच्छः ॥ ८७ ॥ यत्र हिरण्यसुवर्णयोर्धनधान्ययोः कांस्यताम्रस्फटिकानाम् । शयनानामासनानां च शुषिराणां चैव परिभोगः ॥ ८८ ॥ यत्र च रक्तयुक्तवस्त्राणां भरतादियुक्तानां च तथा च परिभोगः । मुक्त्वा शुक्लं वस्त्रं का मर्यादा तत्र गच्छे? ॥८९॥ यत्र हिरण्यसुवर्णं परकीयमपि कारणे समापतितेऽपि । निमेषक्षणार्द्धमपि न स्पृशेत् स गच्छः ॥ ९० ॥ यत्र चार्यालब्धं प्रतिग्रहादि विविधमुपकरणम् । साधुभिः परिभुज्यते स गौतम! कीदृशो गच्छः? ॥ ९१ ॥

अइदुल्लहं भेसज्जं बलबुद्धिविवड्ढणंपि पुट्ठिकरं। अज्जालद्धं भुंजइ का मेरा तत्थ गच्छंमि ? ॥ ९२ ॥ ८०१ ॥ एगो एगित्थिए सद्धिं, जत्थ चिट्ठिज्ज गोयमा ! । संजईए विसेसेणं, निम्मेरं तं तु भासिमो ॥ ९३ ॥ ८०२ ॥ दढचारित्तं मोत्तुं आइज्जं मयहरं च गुणरासिं । इक्को अज्झावेई तमणायारं न तं गच्छं ॥ ९४ ॥ ८०३ ॥ घणगज्जियहयकुहिअं विज्जु दुग्गिज्झ गूढहिअयाओ । अज्जा अवारिआओ इत्थीरज्जं न तं गच्छं ॥ ९५ ॥८०४॥ जत्थ समुद्देसकाले साहूणं मंडलीइ अज्जाओ । गोअम ! ठवंति पाए इत्थीरज्जं न तं गच्छं ॥ ९६ ॥ ८०५ ॥ जत्थ मुणीण कसाए जगडिज्जंताचि परकसाएहिं । निच्छंति समुट्ठेउं सुनिविट्ठो पंगुलो चेव ॥ ९७ ॥८०६॥ धम्मंतरायभीए भीए संसारगब्भवसहीणं । न उईरंति कसाए मुणी मुणीणं तयं गच्छं ॥ ९८ ॥ ८०७ ॥ कारणमकारणेणं अह कहवि मुणीण उट्ठहिं कसाए । उदिएवि जत्थ रुंभन्ति खामिज्जइ जत्थ तं गच्छं ॥९९॥

अतिदुर्लभं भैषज्यं बलबुद्धिविवर्द्धकमपि पुष्टिकरम् । आर्यालब्धं यत्र भुज्यते का मर्यादा तत्र गच्छे ? ॥९२॥ एकाकी एकाकिन्या स्त्रिया यत्र तिष्ठेत् गौतम ! विशेषेण संयत्या निर्मर्यादमेव तं भाषामहे ॥ ९३ ॥ दृढचारित्रामादेयां गुणराशिं महत्तरिकां मुक्त्वा । एकोऽध्यापयति यत्र सोऽनाचारो न स गच्छः ॥ ९४ ॥ घनगर्जितहयकुहकविद्युद्दुर्ग्राह्यगूढहृदया । आर्याऽवारिता यत्र तत् स्त्रीराज्यं न स गच्छः ॥ ९५ ॥ यत्र भोजनकाले साधूनां मण्डल्यामार्याः । पादौ स्थापयन्ति गौतम ! तत् स्त्रीराज्यं न स गच्छः ॥ ९६ ॥ यत्र मुनीनां परकषायैर्दीप्यमाना अपि कषायाः सुनिविष्टपाङ्गुल इव न समुत्थातुमिच्छन्ति ॥ ९७ ॥ धर्मान्तरायभीता भीताः संसारगर्भवसतिभ्यः । नोदीरयन्ति कषायान् मुनीनां मुनयः स गच्छः ॥९८॥ कारणेऽकारणे च अथ कथमपि मुनीनां कषाया उत्तिष्ठन्ति । तानुदितानपि यत्र रुन्धन्ति

॥ ८०८ ॥ सीलतवदाणभावण चउविहधम्मंतरायभयभीए । जत्थ बहू गीअत्थे गोअम! गच्छं तयं भणियं ॥ १०० ॥ ८०९ ॥ जत्थ य गोयम! पंचण्ह कहवि सूणाण इक्कमवि हुज्जा । तं गच्छं तिविहेणं वोसिरिय वइज्ज अन्नत्थ ॥ १०१ ॥ ८१० ॥ सूणारंभपवत्तं गच्छं वेसुज्जलं न सेविज्जा । जं चारित्तगुणेहिं उज्जलं तं तु सेविज्जा ॥ १०२ ॥ ८११ ॥ जत्थ य मुणिणो कयविक्कयाइं कुव्वंति संजमुब्भट्ठा । तं गच्छं गुणसायर! विसं व दूरं परिहरिज्जा ॥ १०३ ॥ ८१२ ॥ आरंभेसु पसत्ता सिद्धंतपरम्मुहा विसयगिद्धा । मोत्तुं मुणिणो गोअम! वसिज्ज मज्झे सुविहिआणं ॥ १०४ ॥ ८१३ ॥ तम्हा सम्मं निहालेउं, गच्छं सम्मग्गपट्ठिअं । वसिज्जा पक्ख मासं वा, जावज्जीवं तु गोयमा ॥ १०५ ॥ ८१४ ॥ खुड्डो वुड्ढो तहा सेहो, जत्थ रक्खे उवस्सयं । तरुणो वा जत्थ एगागी, का मेरा तत्थ भासिमो? ॥ १०६ ॥ ८१५ ॥ जत्थ य एगा खुड्डी एगा तरुणी उ रक्खए

शाखो य यत्र स गच्छः ॥ ९९ ॥ शीलतपोदानभावनारूपचतुर्विधधर्मान्तरायभयभीताः । यत्र बहवो गीतार्थाः गौतम ! गच्छः स भणितः ॥ १०० ॥ यत्र च गौतम! कथमपि पञ्चानां सूनानामेकापि भवेत् । तं गच्छं त्रिविधेन व्युत्सृज्यान्यत्र व्रजेत् ॥ १०१ ॥ सूनारम्भप्रवृत्तं गच्छं वेषोज्ज्वलं न सेवेत । यच्चारित्रगुणैरुज्ज्वलस्तमेव सेवेत ॥ १०२ ॥ यत्र च मुनयः क्रयविक्रयादि कुर्वन्ति संयमो-भ्रष्टाः । तं गच्छं गुणसागर! विषवद्दूरं परिहरेत् ॥ १०३ ॥ आरम्भेषु प्रसक्तान् सिद्धान्तपराङ्मुखान् विषयगृद्धान् । मुक्त्वा मुनीन् गौतम! सुविहितानां मध्ये वसेत् ॥ १०४ ॥ तस्मात्सम्यग् निभाल्य गच्छं सन्मार्गप्रस्थितम् । वसेत् पक्षं मासं वा यावज्जीवमेव वा ॥ १०५ ॥ क्षुल्लको वृद्धस्तथा शैक्षो यत्र रक्षेदुपाश्रयम् । तरुणो वा यत्रैकाकी कां मर्यादां तत्र भाषामहे ? ॥ १०६ ॥ यत्र

वसहिं । गोअम! तत्थ विहारे का सुद्धी बंभचेरस्स? ॥ १०७ ॥ ८१६ ॥ जत्थ य उवस्सयाओ राइं गच्छे दुहत्थमित्तंपि । एगरत्तिं समणीं का मेरा तत्थ गच्छस्स? ॥ १०८ ॥ ८१७ ॥ जत्थ य एगा समणी एगो समणो अ जंपए सोम्म! । निअबंधुणावि सद्धिं तं गच्छं गच्छगुणहीणं ॥ १०९ ॥ ८१८ ॥ जत्थ जयार-मयारं समणी जंपइ गिहत्थपच्चक्खं । पच्चक्खं संसारे अज्जा पक्खिवइ अप्पाणं ॥ ११० ॥ ८१९ ॥ जत्थ य गिहत्थभासाइ भासए अज्जिया सुरुट्ठावि । तं गच्छं गुणसायर! समणगुणविवज्जिअं जाण ॥ १११ ॥ ॥ ८२० ॥ गणि गोअम! जा उचियं, सेअं वत्थं विवज्जिअं । सेवए चित्तरूवाणि, न सा अज्जा विआहिआ ॥ ११२ ॥ ८२१ ॥ सीवणं तुन्नणं भरणं, गिहत्थाणं तु जा करे । तिल्लउवट्टणं यावि, अप्पणो य परस्स य ॥ ११३ ॥ ८२२ ॥ गच्छइ सविलासगई सयणीयं तूलियं सबिब्बोअं । उव्वट्टेइ सरीरं सिणाणमाईणि जा

चैका क्षुल्लिका एका तरुणी या रक्षते वसतिम् । गौतम! तत्र विहारे (संयमे) का शुद्धिर्ब्रह्मचर्यस्य? ॥ १०७ ॥ यत्र चोपाश्रयाद्बहिः श्रमणी एकां रात्रिम् । द्विहस्तमात्रमपि गच्छेत् तत्र गच्छस्य का मर्यादा? ॥ १०८ ॥ यत्र चैका श्रमणी एकः श्रमणश्च (मिथः) जल्पति सौम्य! । निजबन्धुनाऽपि सार्द्धं स गच्छो गच्छगुणहीनः ॥ १०९ ॥ यत्र गृहस्थप्रत्यक्षं श्रमणी जकारमकारं जल्पति । तत्राऽऽर्याऽऽत्मानं प्रत्यक्षं संसारे प्रक्षिपति ॥ ११० ॥ यत्र च सुरुष्टाऽपि आर्या गृहस्थभाषाभिर्भाषते । गुणसागर! तं गच्छं श्रमणगुणविवर्जितं जानीहि ॥ १११ ॥ गणिगौतम! उचितं श्वेतं वस्त्रं विवर्ज्य याऽऽर्या चित्ररूपाणि (वस्त्राणि) सेवते साऽऽर्या न व्याख्याता ॥ ११२ ॥ या गृहस्थानां सीवनतुण्णनभरणानि करोति । तैलोद्वर्त्तनं वाऽऽत्मनश्च परस्य च ॥ ११३ ॥ गच्छति सविलासगतिः शयनीयं तूलिकां

कुणइ ॥ ११४ ॥ ८२३ ॥ गेहेसु गिहत्थाणं गंतूण कहा कहेइ काहीआ । तरुणाइअहिवडंते अणुजाणे जा उ सा पडणी (साइ पडिणीया) ॥ ११५ ॥ ८२४ ॥ वुड्ढाणं तरुणाणं रत्तिं अज्जा कहेइ जा धम्मं । सा गणिणी गुणसायर! पडणीआ होइ गच्छस्स ॥ ११६ ॥ ८२५ ॥ जत्थ य समणीणमसंखडाइं गच्छंमि नेव जायंति । तं गच्छं गच्छवरं गिहत्थभासाओ नो जत्थ ॥ ११७ ॥ ८२६ ॥ जो जत्तो वा जाओ नालोअइ दिवसपक्खिअं वावि । सच्छंदा समणीओ मयहरयाए न ठायंति ॥ ११८ ॥ ८२७ ॥ विंटलिआणि पउंजंति गिलाणसेहीण नेव तिप्पंति । अणगाढे आगाढं करेंति अणगाढि अणगाढं ॥ ११९ ॥ ८२८ ॥ अजयणाए पकुपंति, पाहुणगाण अवच्छला । चित्तलयाणि सेवंति, चित्ता रयहरणे तहा ॥ १२० ॥ ८२९ ॥ गइविब्भमाइएहिं आगारविगार तह पगासिंति । जह वुड्ढाणवि मोहो समुईरइ किं नु तरुणाणं? ॥ १२१ ॥ ८३० ॥

सविब्बोकां (करोति) । शरीरशुद्धर्तीयति स्नानादीनि वा करोति ॥११४॥ गृहस्थानां गृहेषु गत्वा कथिका कथाः कथयति । तरुणानभ्यापततोऽनुजानाति सा प्रत्यनीका ॥ ११५ ॥ वृद्धानां तरुणानां याऽऽर्या रात्रौ धर्मं कथयति । गुणसागर! सा गणिनी गच्छस्य प्रत्यनीका भवति ॥ ११६ ॥ यत्र च गच्छे श्रमणीनां कलहा नैव जायन्ते । यत्र च न गृहस्थभाषा तं गच्छं गच्छवरं जानीहि ॥ ११७ ॥ यो यतो वा जातस्तमतिचारं दैवसिकं पाक्षिकं वा नालोचयन्ति स्वच्छन्दाः श्रमण्यो महत्तरिकाज्ञायां न तिष्ठन्ति ॥ ११८ ॥ विण्टलिकानि प्रयुञ्जन्ति ग्लानानां शैक्षीणां च न तर्पयन्ति । अनागाढे आगाढं आगाढेऽनागाढं च कुर्वन्ति ॥ ११९ ॥ अयतनया प्रकुर्वन्ति प्राघूर्णकानामवत्सलाः । चित्राणि वस्त्राणि तथा चित्राणि रजोहरणानि सेवन्ते ॥ १२० ॥ गतिविभ्रमादिभिराकारविकारान् तथा प्रकाशयन्ति ।

बहुसो उच्छोलिंती मुहनयणे हत्थपायकक्खाओ। गिण्हेइ रागमंडल (मंडणु) भोइंति अ तह य कव्वट्टे ॥१२२॥८३१॥ जत्थ य थेरी तरुणी थेरी तरुणी य अंतरे सुयइ। गोअम! तं गच्छवरं वरनाणचरित्तआहारं ॥ १२३ ॥ ८३२ ॥ धोइंति कंठिआओ पोइंति तह य दिंति पोत्ताणि। गिहकज्जचिंतगीओ न हु अज्जा गोअमा! ताओ ॥ १२४ ॥ ८३३ ॥ खरघोडाइट्ठाणे वयंति ते वावि तत्थ वचंति। वेसित्थीसंसग्गी उवस्सयाओ समीवंमि ॥ १२५ ॥ ८३४ ॥ सज्झाय (छक्काय) मुक्कजोगा धम्मकहा विगहपेसण गिहीणं। गिहिनिस्सज्जं वाहिंति संथवं तह करंतीओ ॥१२६॥८३५॥ समा सीसपरिच्छीणं, चोअणासु अणालसा। गणिणी गुणसंपण्णा, पसत्थपुरिसाणुगा ॥ १२७ ॥ ८३६ ॥ संविग्गा भीयपरिसा य, उग्गदंडा य कारणे। सज्झाय-

---

यथा वृद्धानामपि मोहः समुदेति किं नु तरुणानाम्? ॥ १२१ ॥ बहुशो मुखनयनानि हस्तपादकक्षाश्च क्षालयन्ति। शिक्षते च रागमण्डलं भोजयन्ति तथा च कल्पस्थकान्। (कल्पस्थकान् गृह्णाति रञ्जयति मण्डयति भोजयति च तथा) ॥ १२२ ॥ यत्र च स्थविरा तरुणी स्थविरा तरुणी अन्तरा स्वपिति। गौतम! स गच्छवरो वरज्ञानचारित्राधारः ॥ १२३ ॥ क्षालयन्ति कण्ठप्रदेशान् प्रोतयन्ति च तथा च ददति वस्त्राणि गृहिकार्यचिन्तिकाः गौतम! नैव ता आर्याः ॥ १२४ ॥ खरघोटकादिस्थाने व्रजन्ति ते (नटविटादयः) वाऽपि तत्र व्रजन्ति। उपाश्रयसमीपे वेश्यालीसंसर्गी ॥ १२५ ॥ मुक्तस्वाध्याययोगा धर्मकथां विकथा गृहिणां प्रेषणं च (कुर्वन्ति) गृहिनिषद्यां वाहयन्ति संस्तवं तथा कुर्वन्ति च (यत्रार्या स न गच्छः) ॥ १२६ ॥ शिष्यप्रतीच्छकयोः समा नोदनासु अनलसा। गुणसंपन्ना प्रशस्तपुरुषानुगा गणिनी ॥ १२७ ॥ संविग्ना भीतपर्षद् कारणे उग्रदण्डा। स्वाध्यायध्यानयुक्ता सङ्ग्रहे च विशारदा ॥ १२८ ॥

जझाणजुत्ता य, संगहे अ विसारया ॥ १२८ ॥ ८३७ ॥ जत्थुत्तरपडिउत्तरवडिआ अज्जा व साहुणा सद्धिं। पलवंति सुरुट्ठावी गोअम! किं तेण गच्छेण? ॥ १२९ ॥ ८३८ ॥ जत्थ य गच्छे गोअम! उप्पण्णे कारणंमि अज्जाओ। गणिणी पिट्ठिठिआओ भासंती मउअसद्देणं ॥ १३० ॥ ८३९ ॥ माऊए दुहिआए सुण्हाए अहव भइणिमाईणं। जत्थ न अज्जा अक्खइ गुत्तिविभेयं तयं गच्छं ॥ १३१ ॥ ८४० ॥ दंसणयारं कुणई चरित्तनासं जणेइ मिच्छत्तं। दुण्हवि वग्गेणऽज्जा विहारभेअं करेमाणी ॥ १३२ ॥ ८४१ ॥ तंमूलं संसारं जणेइ अज्जावि गोअमा! नूणं। तम्हा धम्मुवएसं मुत्तुं, अन्नं न भासिज्जा ॥ १३३ ॥ ८४२ ॥ मासे मासे उ जा अज्जा, एगसित्थेण पारए। कलहइ गिहत्थभासाहिं, सव्वं तीए निरत्थयं ॥ १३४ ॥ ८४३ ॥ महानिसीहकप्पाओ, ववहाराओ तहेव य। साहुसाहुणिअट्ठाए, गच्छायारं समुद्धिअं ॥ १३५ ॥ ८४४ ॥ पढंतु साहुणो एअं, अस-

---

यत्रोत्तरप्रत्युत्तरपतिता आर्या दृष्टा अपि साधुना सार्द्धं प्रलपन्ति गौतम! किं तेन गच्छेन? ॥ १२९ ॥ यत्र च गच्छे गौतम! आर्याः कारणे उत्पन्ने। गणिनीपृष्ठस्थिता मृदुशब्देन भाषन्ते ॥ १३० ॥ मातुर्दुहितुः स्नुषाया अथवा भगिन्यादीनां। यत्रार्या गुप्तिविभेदं नाख्याति स गच्छः ॥ १३१ ॥ यत्रार्या विहारभेदं कुर्वती दर्शनातिचारं करोति। चारित्रनाशं जनयति द्वयोरपि वर्गयोर्मिथ्यात्वं करोति ॥ १३२ ॥ तन्मूलमार्याऽपि गौतम! नूनं संसारं जनयति। तस्माद्धर्मोपदेशं मुक्त्वा नान्यद् भाषेत ॥ १३३ ॥ याऽऽर्या मासे मासे तु एकसिक्थेन पारयेत्। गृहस्थभाषाभिः कलहयेत् तस्याः सर्वं निरर्थकम् ॥ १३४ ॥ महानिशीथात् कल्पात् व्यवहारात्तथैव च। साधुसाध्व्यर्थं गच्छाचारः समुद्धृतः ॥ १३५ ॥ पठन्तु साधव एतमस्वाध्यायं विवर्ज्य। उत्तमं श्रुतनिस्यन्दं सूत्तमं गच्छाचारम् ॥ १३६ ॥ गच्छाचारं

ज्झायं विवज्जिउं । उत्तमं सुयनिस्संदं, गच्छायारं तु उत्तमं ॥ १३६ ॥ ८४५ ॥ गच्छायारं सुणित्ताणं, पढित्ता भिक्खुभिक्खुणी । कुणंतु जं जहा भणियं, इच्छंता हियमप्पणो ॥१३७॥८४६॥ गच्छाचारपइण्णयं सम्मत्तं ॥७॥

॥ अह गणिविज्जापइण्णयं ॥ ८ ॥

वुच्छं बलाबलविहिं नवबलविहिमुत्तमं विउपसत्थं । जिणवयणभासियमिणं पवयणसत्थम्मि जह दिट्ठं ॥ १ ॥८४७॥ दिवस १ तिही २ नक्खत्ता ३ करण ४ ग्गहदिवसया ५ मुहुत्तं च ६ । सउणबलं ७ लग्गबलं ८ निमित्तबल ९ मुत्तमं वावि ॥ २ ॥ ८४८ ॥ होराबलिआ दिवसा जुण्हा पुण दुब्बला उभयपक्खे । विवरीयं राईसु य बलाबलविहिं वियाणाहि ॥ ३ ॥ ८४९ ॥ दारं ॥ पाडिवए पडिवत्ती नत्थि विवत्ती भणंति बीआए । तइयाए अत्थसिद्धी विजयग्गा पंचमी भणिया ॥ ४ ॥ ८५० ॥ जा एस सत्तमी सा उ बहुगुणा इत्थ संसओ

श्रुत्वा पठित्वा भिक्षुभिक्षुण्यः । कुर्वन्तु यद् यथा भणितमिच्छन्तो हितमात्मनः ॥ १३७ ॥ इति गच्छाचारप्रकीर्णकं समाप्तम् ॥७॥

अथ गणिविद्याप्रकीर्णकम् ॥ ८ ॥ वक्ष्ये बलाबलविधिं नवबलविध्युत्तमं विद्वत्प्रशस्तं । जिनवचनभाषितमिमं प्रवचनशास्त्रे यथा दृष्टम् ॥ १ ॥ दिवसाः १ तिथयो २ नक्षत्राणि ३ करणानि ४ ग्रहदिवसाः ५ मुहूर्तं च । ६ शकुनबलं ७ लग्नबलं ८ निमित्तबल ९ मुत्तममपि च ॥ २ ॥ होराबलिका दिवसा ज्योत्स्ना पुनर्दुर्बला उभयपक्षयोः । विपरीतं रात्रिषु च बलाबलविधिं विजानीहि ॥ ३ ॥ प्रतिपदि प्रतिपत्तिर्नास्ति द्वितीयायां विपत्तिं भणन्ति । तृतीयायामर्थसिद्धिं विजयाग्रा पञ्चमी भणिता ॥ ४ ॥ यैषा सप्तमी सा तु बहु-

नत्थि । दसमीइ पत्थियाणं भवंति निक्कंटया पंथा ॥ ५ ॥ ८५१ ॥ आरुग्गमविग्घं खेमियं च इक्कारसिं वियाणाहि । जेऽवि हु हुंति अमित्ता ते तेरसि पिट्ठओ जिणइ ॥ ६ ॥ ८५२ ॥ चाउद्दसिं पन्नरसिं वज्जिज्जा अट्ठमिं च नवमिं च । छट्ठिं चउत्थिं बारसिं च दुण्हंपि पक्खाणं ॥ ७ ॥ ८५३ ॥ पढमीपंचमि दसमी पन्नरसिक्कारसी-विय तहेव । एएसु य दिवसेसुं सेहे निक्खमणं करे ॥ ८ ॥ ८५४ ॥ नंदा भद्दा विजया उच्छा पुन्ना य पंचमी होइ । मासेण य छव्वारे इक्किक्कावत्तए नियए ॥ ९ ॥ ८५५ ॥ नंदे जए य पुन्ने, सेहनिक्खमणं करे । नंदे भद्दे सुभद्दावे, पुन्ने अणसणं करे ॥ १० ॥ दारं ॥ ८५६ ॥ पुस्सऽस्सिणिमिगसिररेवई य हत्थो तहेव चित्ता य । अणुराहजिट्ठमूला नव नक्खत्ता गमणसिद्धा ॥ ११ ॥ ८५७ ॥ मिगसिर महा य मूलो विसाहा तहेव होइ अणुराहा । हत्थुत्तररेवइअस्सिणी य सवणे य नक्खत्ते ॥ १२ ॥ ८५८ ॥ एएसु य अद्धाणं पत्थाणं ठाणयं

गुणाऽत्र संशयो नास्ति । दशम्यां प्रस्थितानां भवन्ति निष्कण्टकाः पन्थानः ॥ ५ ॥ आरोग्यमविघ्नं क्षेमं चैकादश्यां विजानीहि । यान्यपि च भवन्त्यमित्राणि तानि त्रयोदश्यां पृष्ठतो जयति (प्रस्थाता) ॥ ६ ॥ चतुर्दशीं पूर्णिमां वर्जयेदष्टमीं च नवमीं च । षष्ठीं चतुर्थीं द्वादशीं च द्वयोरपि पक्षयोः ॥ ७ ॥ प्रतिपत् पञ्चमी दशमी पूर्णिमैकादश्यपि च तथैव । एतेषु च दिवसेषु शिष्यो निष्क्रमणं कुर्यात् ॥ ८ ॥ नन्दा भद्रा विजया तुच्छा पूर्णा च पञ्चमी भवति । मासेन च षड्वारा एकैकाऽऽवर्त्तते नियताः ॥ ९ ॥ नन्दायां जयायां पूर्णायां च शैक्षस्य निष्क्रमणं कुर्यात् । नन्दायां भद्रायां च मण्डयेत् पूर्णायां चानशनं कुर्यात् ॥ १० ॥ पुष्योऽश्विनी मृगशिरो रेवती च हस्तस्तथैव चित्रा च । अनुराधा ज्येष्ठा मूलं नव नक्षत्राणि गमनसिद्धानि ॥ ११ ॥ मृगशिरो मघा च मूलं विशाखा तथैव भवत्यनुराधा । हस्तो-

च कायव्वं । जइ य गहुत्थं न चिट्ठइ संझासुयं च जइ होइ ॥ १३ ॥ ८५९ ॥ उप्पन्नभत्तपाणो अद्धाणम्मि सया उ जो होइ । फलपुप्फोवगवेओ गओवि खेमेण सो एइ ॥ १४ ॥ ८६० ॥ संझागयं रविगयं विड्डेरं सग्गहं विलंबिं च । राहुगयं गहभिन्नं च वज्जए सपनक्खत्ते ॥ १५ ॥ ८६१ ॥ अत्थमणे संझागयं रविगयं जहियं ठिओ उ आइच्चो । विड्डेरमवद्दारियं सग्गह कूरग्गहट्ठियं तु ॥ १६ ॥ ८६२ ॥ आइच्चपिट्ठओ सो विलंबि राहुहयं जहिं गहणं । मज्झेण गहो जस्स उ गच्छइ तं होइ गहभिन्नं ॥ १७ ॥ ८६३ ॥ संझागयम्मि कलहो होइ विवाओ विलंबिनक्खत्ते । विड्डेरे परविजओ आइच्चगए अनिव्वाणी ॥ १८ ॥ ८६४ ॥ जं सग्गहम्मि कीरइ नक्खत्ते तत्थ निग्गहो होई । राहुहयम्मि य मरणं गहभिन्ने सोणिउग्गालो ॥ १९ ॥ ८६५ ॥ संझागयं

धरा रेवती अश्विनी च श्रवणं च नक्षत्राणि ॥ १२ ॥ एतेषु यात्रा प्रस्थानं स्थानं च कर्त्तव्यम् । यदि च ग्रहणग्रस्तं न तिष्ठति सन्ध्यामुखं च यदि भवति ॥ १३ ॥ उत्पन्नभक्तपानोऽध्वनि सदा तु यो भवति । फलपुष्पोपगोपेतः (फलपुष्पाणि गौरिव) गतोऽपि क्षेमेण स एति ॥ १४ ॥ सन्ध्यागतं रविगतं विड्वेरं सग्रहं विलम्बि च । राहुगतं ग्रहभिन्नं वर्जयेत्सर्पनक्षत्रेषु ॥ १५ ॥ अस्तमयेन सन्ध्यागतं यत्र तु आदित्यः स्थितस्तद्रविगतम् । अवतीर्णं विड्वेरं क्रूरग्रहस्थितिमत् सग्रहम् ॥ १६ ॥ आदित्यपृष्ठतः यत् तद्विलम्बि, यत्र ग्रहणं तद्राहुहतम् । यस्य मध्येन ग्रहो गच्छति तद्भवति ग्रहभिन्नम् ॥ १७ ॥ सन्ध्यागते कलहः भवति विवादो विलम्बिनक्षत्रे । विड्वेरे परविजयः आदित्यगते अनिर्वाणी (परमदुःखम्) ॥ १८ ॥ यत् सग्रहे क्रियते नक्षत्रे तत्र निग्रहो भवति । राहुहते च मरणं ग्रहभिन्ने शोणितोद्गारः ॥ १९ ॥ सन्ध्यागतं राहुगतमादित्यगतं च दुर्बलग्रहम् । सन्ध्यादिचतुर्विधं ग्रहमुखं चैव बलिष्ठानि ॥ २० ॥

राहुगयं आइचगयं च दुव्वलं रिक्खं। संझाइचउविमुक्कं गहमुक्कं चेव वज्जियाई ॥ २० ॥ ८६६ ॥ पुस्सो हत्थो अभीई य, अस्सिणी भरणी तहा। एएसु य रिक्खेसुं, पाओवगमणं करे ॥ २१ ॥ ८६७ ॥ सवणेण धणिट्ठाई पुणवसू नवि करिज्ज निक्खमणं। सयभिसयपूसथंभे (हत्थे) विज्जारंभे पवित्तिज्जा ॥२२॥८६८॥ मिगसिर अद्दा पुस्सो तिन्नि धणिट्ठा पुणवसू रोहिणी। पुस्सो (?) ॥ २३ ॥ ८६९ ॥ पुणवसूणा पुस्सेण, सवणेण धणिट्ठया। एएहिं चउरिक्खेहिं, लोयकम्माणि कारए ॥ २४ ॥ ८७० ॥ कित्तियाहिं विसाहाहिं, मघाहिं भरणीहि य। एएहिं चउरिक्खेहिं, लोयकम्माणि वज्जए ॥ २५ ॥ ८७१ ॥ तिहिं उत्तराहिं रोहिणीहिं कुज्जा उ सेहनिक्खमणं। सेहोवट्ठावणं कुज्जा, अणुन्ना गणिवायए ॥ २६ ॥ ८७२ ॥ गणसंगहणं कुज्जा, गणहरं चेव ठावए। उग्गहं वसहिं ठाणं, थावराणि पवत्तए ॥ २७ ॥ ८७३ ॥ पुस्सो हत्थो अभिइ,

पुष्यो हस्तोऽभिजिदश्विनी भरणी तथा। एतेषु च नक्षत्रेषु पादपोपगमनं कुर्यात् ॥२१॥ श्रवणे धनिष्ठायां पुनर्वसौ नैव कुर्यान्निष्क्रमणम्। शतभिषक्पुष्यहस्तेषु विद्यारम्भं प्रवर्त्तयेत् ॥ २२ ॥ (मिगसिर अद्दा पुस्सो तिन्नि य पुव्वाइं मूलमस्सेसा। हत्थो चित्ता य तहा दस वुड्ढिकराइं नाणस्स) मृगशिर आर्द्रा पुष्यं तिस्रश्च पूर्वाः मूलमश्लेषा। हस्तश्चित्रा च तथा दश वृद्धिकराणि ज्ञानस्य ॥

॥ २३ ॥ पुनर्वसौ पुष्ये श्रवणे धनिष्ठायाम्। एतेषु चतुर्षु नक्षत्रेषु लोचकर्म कारयेत् ॥ २४ ॥ कृत्तिकायां विशाखायां मघायां भरण्यां च। एतेषु चतुर्षु नक्षत्रेषु लोचकर्म वर्जयेत् ॥ २५ ॥ त्रिषूत्तरासु रोहिण्यां च कुर्यात् शैक्षस्य निष्क्रमणम्। शैक्षोपस्थापनं कुर्यात् अनुज्ञां गणिवाचकयोः ॥ २६ ॥ गणसंग्रहं कुर्यात् गणधरं चैव स्थापयेत्। अवग्रहं वसतिं स्थानं च स्थावराणि प्रवर्त्तयेत् ॥ २७ ॥ पुष्यो

अस्सिणी य तहेव य । चत्तारि क्खिप्पकारीणी, कज्जारंभेसु सोहणा ॥ २८ ॥ ८७४ ॥ विज्जाणं धारणं कुज्जा, बंभजोगे य साहए । सज्झायं च अणुन्नं च, उद्देसे य समुद्दिसे ॥ २९ ॥ ८७५ ॥ अणुराहा रेवई चेव, चित्ता मिगसिरं तहा । मिऊनियाणि चत्तारि, मिउकम्मं तेसु कारए ॥ ३० ॥ ८७६ ॥ भिक्खाचरणमत्ताणं, कुज्जा गहणधारणं । संगहोवग्गहं चेव, बालवुड्ढाण कारए ॥ ३१ ॥ ८७७ ॥ अद्दा अस्सेस जिट्ठा य, मूलो चेव चउत्थओ । गुरुणो कारए पडिमं, तवोकम्मं च कारए ॥ ३२ ॥ ८७८ ॥ दिव्वमाणुसतेरिच्छे, उवसग्गाहियासए । गुरू सुचरणकरणो, उग्गहोवग्गहं करे ॥ ३३ ॥ ८७९ ॥ महा भरणिपुव्वाणि, तिन्नि उग्गा वियाहिया । एएसु तवं कुज्जा, सब्भिंतरबाहिरं चेव ॥ ३४ ॥ ८८० ॥ तिन्नि सयाणि सट्ठाणि, तवोकम्माणि आहिया । उग्गनक्खत्तजोएसुं, तेसुमन्नंतरं करे ॥ ३५ ॥ ८८१ ॥ कित्तिया य विसाहा य, उम्हा एयाणि दुन्नि उ । लिंपणं

हस्तोऽभिजित् अश्विनी च तथैव च । चत्वारि क्षिप्रकर्तॄणि कार्यारम्भेषु शोभनानि ॥ २८ ॥ विद्यानां धारणं कुर्यात् ब्रह्मयोगांश्च साधयेत् । स्वाध्यायं चानुज्ञां च उद्देशं च समुद्देशम् ॥ २९ ॥ अनुराधा रेवती चैव चित्रा मृगशिरस्तथा । मृदून्येतानि चत्वारि मृदुकर्म तेषु कारयेत् ॥ ३० ॥ भिक्षाचरणमार्तानां कुर्याद् ग्रहणधारणम् । सङ्ग्रहोपग्रहं चैव बालवृद्धानां कुर्यात् ॥ ३१ ॥ आर्द्राऽश्लेषा ज्येष्ठा मूलं चैव चतुर्थम् । गुरोः कारयेत् प्रतिमां तपःकर्म च कारयेत् ॥ ३२ ॥ दिव्यमानुष्यतैरश्चान् उपसर्गानध्यासीत । गुरुः चरणसुकरणयोरुद्ग्रहोपग्रहं कुर्यात् ॥ ३३ ॥ मघा भरणी पूर्वाणि त्रीणि उग्राणि व्याख्यातानि । एतेषु तपः कुर्यात् साभ्यन्तरबाह्यम् ॥३४॥ त्रीणि शतानि षष्ठानि तपःकर्माण्याख्यातानि । उग्रनक्षत्रयोगेषु तेषामन्यतरत् कुर्यात् ॥ ३५ ॥ कृत्तिका विशाखा च उष्णे एते द्वे तु । लेपनं

सीवणं कुज्जा, संथारुग्गहधारणं ॥ ३६ ॥ ८८२ ॥ उवकरणभंडमाईणं, विवायं चीवराणि य । उवगरणं विभागं च, आयरियाणं तु कारए ॥ ३७ ॥ ८८३ ॥ धणिट्ठा सयभिसा साई, सवणो य पुणव्वसू । एएसु गुरुसुस्सूसं, चेइयाणं च पूयणं ॥ ३८ ॥ ८८४ ॥ सज्झायकरणं कुज्जा, विज्जारय(विरइं च)कारए । वओवट्ठावणं कुज्जा, अणुन्नं गणिवायए ॥ ३९ ॥ ८८५ ॥ गणसंगहणं कुज्जा, सेहनिक्खमणं करे । संगहोवग्गहं कुज्जा, गणावच्छेइयं तहा ॥ ४० ॥ दारं ॥ ३ ॥ ८८६ ॥ बव १ बालवं च २ तह कोलवं च ३ थीलोयणं ४ गराइं च ५ । वणियं ६ विट्ठी य तहा ७ सुद्धपडिवए निसाईया ॥ ४१ ॥ ८८७ ॥ सउणि चउप्पय नागं किंथुग्घं च करणा धुवा हुंति । किण्हचउद्दसरत्तिं सउणी पडिवज्जए करणं ॥ ४२ ॥ ८८८ ॥ काऊण तिहिं बिऊणं जुण्हगे सोहए न पुण काले । सत्तहिं हरिज्ज भागं सेसं जं तं भवे करणं ॥ ४३ ॥ ८८९ ॥ बवे य बालवे चेव, कोलवे

सीवनं कुर्यात्संस्तारोपग्रहधारणम् ॥ ३६ ॥ उपकरणभाण्डादीनां विवादं चीवराणि च । उपकरणं विभागं च आचार्यैः कारयेत् ॥३७॥ धनिष्ठा शतभिषक् स्वातिः श्रवणं च पुनर्वसुः । एतेषु गुरुशुश्रूषां चैत्यानां च पूजनम् ॥ ३८ ॥ स्वाध्यायकरणं कुर्यात् विद्यां विरतिं च कारयेत् । व्रतोपस्थापनं कुर्यात् अनुज्ञां गणिवाचकयोः ॥३९॥ गणसंग्रहणं कुर्यात् शैक्षनिष्क्रमणं कुर्यात् । सङ्ग्रहोपग्रहं कुर्याद् गणावच्छेदिकतां तथा॥४०॥बवं बालवं च तथा कौलवं च स्त्रीलोचनं गरादि च । वणिक् विष्टिश्च तथा शुक्लप्रतिपन्निशादिकानि ॥४१॥ शकुनिश्चतुष्पदं नागं किंस्तुघ्नं च करणानि ध्रुवाणि भवन्ति । कृष्णचतुर्दशीरात्रौ शकुनिः प्रतिपद्यते करणम् ॥ ४२ ॥ कृत्वा तिथिं द्विगुणां ज्योत्स्ने शोधयेत् न पुनः कृष्णे । सप्तभिर्हरेद् भागं शेषं यत्तद् भवेत्करणम् ॥ ४३ ॥ बवे च बालवे चैव कौलवे वणिजि तथा । नागे चतुष्पदे चापि शैक्षनि-

वणिए तहा । नागे चउप्पए यावि, सेहनिक्खमणं करे ॥ ४४ ॥ ८९० ॥ थवे उवट्ठावणं कुज्जा, अणुन्नं गणि-वायए । सउणींमि य विट्ठीए, अणसणं तत्थ कारए ॥ ४५ ॥ दारं ॥ ४ ॥ ८९१ ॥ गुरुसुक्कसोमदिवसे, सेह-निक्खमणं करे । वओवट्ठावणं कुज्जा, अणुन्नं गणिवायए ॥ ४६ ॥ ८९२ ॥ (र)विभोमकोण(ड)दिवसे, चर-णकरणाणि कारए । तवोकम्माणि कारिज्जा, पाओवगमणाणि य ॥ ४७ ॥ दारं ॥ ५ ॥ ८९३ ॥ रुद्दो उ मुहु-त्ताणं आई छन्नवइअंगुलच्छाओ । सेओ उ हवइ सट्ठी बारसमित्तो हवइ जुत्तो ॥ ४८ ॥ ८९४ ॥ छच्चेव य आरभडो सोमित्तो पंचअंगुलो होइ । चत्तारि य वइरिज्जो दुचेव य सावसू होइ ॥ ४९ ॥ ८९५ ॥ परिमंडलो मुहुत्तो असीवि मज्झंतिते ठिए होइ । दो होइ रोहणो पुणबलो य चउरंगुलो होइ ॥ ५० ॥ ८९६ ॥ विजउ पंचंगुलिओ छच्चेव य नेरिओ हवइ जुत्तो । वरुणो य हवइ बारस अज्जमदीवा हवइ सट्ठी ॥ ५१ ॥ ८९७ ॥

क्रमणं कुर्यात् ॥४४॥ ध्रुवे व्रतोपस्थापनं कुर्याद् अनुज्ञां गणिवाचकयोः । शकुनौ च विष्टौ अनशनं तत्र कारयेत् ॥ ४५ ॥ गुरुशुक्रसोम-दिवसेषु शैक्षनिष्क्रमणं कुर्यात् । व्रतोपस्थापनं कुर्याद् अनुज्ञां गणिवाचकयोः ॥ ४६ ॥ रविभौमकोड(शनि)दिवसे चरणकरणानि कुर्यात् । तपःकर्माणि कारयेत् पादपोपगमनानि च ॥ ४७ ॥ रुद्रस्तु मुहूर्त्तानामादिः षण्णवत्यङ्गुलच्छायः । श्रेयांस्तु भवति षष्टिर्द्वादश मित्रो भवति युक्तः ॥ ४८ ॥ षट् चैवारभटः सौमित्रः पञ्चाङ्गुलो भवति । चत्वारि च वैरेयः (वायव्यः) द्वावेव च सर्वसुः (सुप्रतीतः) भवति ॥ ४९ ॥ परिमण्डलो मुहूर्त्तोऽसिरपि मध्याह्ने स्थिते भवति । द्वौ भवति रोहणः पुनर्बलश्च चतुरङ्गुलो भवति ॥ ५० ॥ विजयः पञ्चाङ्गुलिकः षट् चैव नैर्ऋतो भवति युक्तः । वरुणश्च भवति द्वादश अर्यमद्वीपो भवतः षष्टिः ॥ ५१ ॥ षण्णवतिरङ्गुलानि, एते दिवस-

छन्नउइ अंगुलाइं ॥ एसा (ए) दिवसमुहुत्ता रत्तिमुहुत्ता वियाहिया। दिवसमुहुत्तगईए छायामाणं मुणेयव्वं ॥५२॥ ॥ ८९८ ॥ मित्ते नंदे तह सुट्ठिए य, अभिई चंदे तहेव या। वरुणग्गिवेसईसाणे आणंदे विजए इय ॥ ५३ ॥ ॥ ८९९ ॥ एएसु मुहुत्तजोएसु, सेहनिक्खमणं करे। वउवट्ठावणाइं च, अणुन्ना गणिवायए ॥ ५४ ॥ ९०० ॥ बंभे वलए वाउम्मि उसभे वरुण तहा। अणसणपाउवगमणं, उत्तमट्ठं च कारए ॥ ५५ ॥ दारं ॥ ५ ॥ ९०१ ॥ पुन्नामधिज्जसउणेसु, सेहनिक्खमणं करे। थीनामेसु सउणेसु, समाहिं कारए विऊ ॥ ५६ ॥ ९०२ ॥ नपुंसएसु सउणेसु, सव्वकम्माणि वज्जए। वामिस्सेसु निमित्तेसु, सव्वारंभाणि वज्जए ॥ ५७ ॥ ९०३ ॥ तिरियं वाहरंतेसु, अद्धाणागमणं करे। पुप्फियफलिए वच्छे, सज्झायं करणं करे ॥ ५८ ॥ ९०४ ॥ दुमखंधे वाहरंतेसु, सेहुवट्ठावणं करे। गयणे वाहरंतेसु, उत्तमट्ठं तु कारए ॥ ५९ ॥ ९०५ ॥ बिलमूले वाहरंतेसु, ठाणं तु परिगि-

मुहूर्ता रात्रिमुहूर्ताश्च व्याख्याताः। दिवसमुहूर्तगत्या छायामानं ज्ञातव्यम् ॥ ५२ ॥ मित्रे (३) नन्दे (१६) तथा सुस्थिते (५) च अभिजिति (७) चन्द्रे (६)। वारुणा (१५) मिवेश्ययोः (२२) ईशाने (११) आनन्दे (१६) विजये (१७) इति ॥ ५३ ॥ एतेषु मुहूर्तयोगेषु शैक्षनिष्क्रमणं कुर्यात्। व्रतोपस्थापनानि च अनुज्ञां गणिवाचकयोः ॥ ५४ ॥ ब्रह्मणि (९) वलये (८) वायौ (३) वृषभे (२८) वरुणे (१५) तथा। अनशनपादोपगमने उत्तमार्थं च कारयेत् ॥ ५५ ॥ पुंनामधेयशकुनेषु शैक्षनिष्क्रमणं कुर्यात्। स्त्रीनामसु शकुनेषु समाधिं कारयेद् विद्वान् ॥ ५६ ॥ नपुंसकेषु शकुनेषु सर्वकर्माणि वर्जयेत्। व्यामिश्रेषु निमित्तेषु सर्वारम्भान् वर्जयेत् ॥ ५७ ॥ तिर्यग् व्याहरत्सु अध्वगमनं कुर्यात्। पुष्पितफलिते वृक्षे स्वाध्यायं क्रियां च कुर्यात् ॥ ५८ ॥ द्रुमस्कन्धेषु व्याहरत्सु शैक्षोपस्थापनं कुर्यात्। गगने व्याह-

पहए । उप्पायम्मि वयंतेसु, सउणेसु मरणं भवे ॥ ६० ॥१०६॥ पक्कमंतेसु सउणेसु, हरिसं तुट्ठिं च वागरे । दारं ७ । चलरासिविलग्गेसु, सेहनिक्खमणं करे ॥ ६१ ॥ १०७ ॥ थिररासिविलग्गेसु, वओवट्ठावणं करे । सुयक्खंधाणुन्नाओ, उद्दिसे य समुद्दिसे ॥ ६२ ॥ १०८ ॥ बिसरीरविलग्गेसु, सज्झायकरणं करे । रविहोराविलग्गेसु, सेहनिक्खमणं करे ॥ ६३ ॥ १०९ ॥ चंदहोराविलग्गेसु, सेहीणं संगहं करे । सुम्मदिक्कोणलग्गेसु, चरणकरणं तु कारए ॥ ६४ ॥ ११० ॥ कूणदिक्कोणलग्गेसु, उत्तमट्ठं तु कारए । एवं लग्गाणि जाणिज्ज, दिक्कोणेसु ण संसओ ॥ ६५ ॥ १११ ॥ सोमग्गहविलग्गेसु, सेहनिक्खमणं करे । कूरग्गहविलग्गेसु, उत्तमट्ठं तु कारए ॥ ६६ ॥ ११२ ॥ राहुकेउविलग्गेसु सव्वकम्माणि वज्जए । विलग्गेसु पसत्थेसु, पसत्थाणि उ आरभे ॥ ६७ ॥ ॥११३॥ अप्पसत्थेसु लग्गेसु, सव्वकम्माणि वज्जए । विलग्गाणि जाणिज्जा, गहाण जिणभासिए ॥६८॥११४॥

रस्तु उत्तमार्थं तु कारयेत् ॥ ५९ ॥ बिलमूले व्याहरत्सु स्थानं तु परिगृह्णीयात् । उत्पाते प्रजत्सु शकुनेषु मरणं भवेत् ॥ ६० ॥ प्रक्राम्यत्सु शकुनेषु हर्षं तुष्टिं च व्याकुर्यात् । चलराशिविलग्नेषु शैक्षनिष्क्रमणं कुर्यात् ॥ ६१ ॥ स्थिरराशिविलग्नेषु व्रतोपस्थापनं कुर्यात् । श्रुतस्कन्धानुज्ञा उद्देशांश्च समुद्देशान् ॥ ६२ ॥ द्विशरीरविलग्नेषु स्वाध्यायकरणं कुर्यात् । रविहोराविलग्नेषु शैक्षनिष्क्रमणं कुर्यात् ॥ ६३ ॥ चन्द्रहोराविलग्नेषु शैक्षीणां सङ्ग्रहं कुर्यात् । सौम्यदिक्कोणलग्नेषु चरणकरणं तु कारयेत् ॥ ६४ ॥ कूणदिक्कोणलग्नेषु उत्तमार्थं तु कारयेत् । एवं लग्नानि जानीयात् दिक्कोणेषु न संशयः ॥ ६५ ॥ सोमग्रहविलग्नेषु शैक्षनिष्क्रमणं कुर्यात् । क्रूरग्रहविलग्नेषु उत्तमार्थं तु कारयेत् ॥ ६६ ॥ राहुकेतुविलग्नेषु सर्वकर्माणि वर्जयेत् । विलग्नेषु प्रशस्तेषु प्रशस्तानि तु आरभेत् ॥ ६७ ॥ अप्रशस्तेषु लग्नेषु सर्वकर्मार-

दारं ८। न निमित्ता विवज्जंति, न मिच्छा रिसिभासियं। दुद्दिट्ठेणं निमित्तेणं, आदेसो उ विणस्सइ ॥ ६९ ॥ ॥ ११५ ॥ सुदिट्ठेण निमित्तेणं, आदेसो न विणस्सइ। जाय उप्पाइया भासा, जं च जंपंति बालया ॥ ७० ॥ ॥११६॥ जं वित्थीओ पभासंति, नत्थि तस्स वइक्कमो। तज्जाएण य तज्जायं, तन्निभेण य तन्निभं ॥७१॥११७॥ तारूवेण य तारूवं, सरिसं सरिसेण निद्दिसे। थीपुरिसनिमित्तेसु, सेहनिक्खमणं करे ॥ ७२ ॥ ११८ ॥ नपुंसकनिमित्तेसु, सव्वकज्जाणि वज्जए। वामिस्सेसु निमित्तेसु, सव्वारंभे विवज्जए ॥ ७३ ॥ ११९ ॥ निमित्ते कित्तिमे नत्थि, निमित्ते भावि सुज्झए। जेण सिद्धा वियाणंति, निमित्तुप्पायलक्खणं ॥ ७४ ॥ १२० ॥ निमित्तेसु पसत्थेसु, दढेसु बलिएसु य। सेहनिक्खमणं कुज्जा, वउवट्ठावणाणि य ॥ ७५ ॥ १२१ ॥ गणसंगहणं

वर्जयेत्। विलग्नानि जानीयाद् ग्रहाणां जिनभाषिते ॥ ६८ ॥ न निमित्ताद् विपद्यन्ते न मिथ्या ऋषिभाषितम्। दुर्दृष्टेन निमित्तेन आदेशस्तु विनश्यति। सुदृष्टेन निमित्तेनादेशो न विनश्यति ॥ ६९ ॥ या चौत्पातिकी भाषा यच्च जल्पन्ति बालकाः ॥ ७० ॥ यच्चापि स्त्रियः प्रभाषन्ते नास्ति तस्य व्यतिक्रमः। तज्जातेन च तज्जातं तन्निभेन च तन्निभम् ॥ ७१ ॥ ताद्रूप्येण च ताद्रूप्यं सदृशं सदृशेन निर्दिशेत्। स्त्रीपुरुषनिमित्तेषु शैक्षनिष्क्रमणं कुर्यात् ॥ ७२ ॥ नपुंसकनिमित्तेषु सर्वकार्याणि वर्जयेत्। व्यामिश्रेषु निमित्तेषु सर्वारम्भान् विवर्जयेत् ॥ ७३ ॥ निमित्ते कृत्रिमता नास्ति निमित्तं भावि दर्शयेत्। येन सिद्धा विजानन्ति निमित्तोत्पातलक्षणम् ॥ ७४ ॥ निमित्तेषु प्रशस्तेषु दृढेषु बलिकेषु च। शैक्षनिष्क्रमणं कुर्याद् व्रतोपस्थापनानि च ॥ ७५ ॥ गणसङ्ग्रहणं कुर्यात् गणधरोऽत्र वा भजेत्। श्रुतस्कन्धा-

कुज्जा, गणधरे इत्थ वा वए। सुपसत्थाणुसाओ अणुन्ना गणिवायए ॥ ७६ ॥ १२२ ॥ निमित्तेसुऽपसत्थेसु, सिढिलेसुऽप्पलेसु य। सव्वकज्जाणि वज्जिज्जा, अप्पसाहरणं करे ॥ ७७ ॥ १२३ ॥ पसत्थेसु निमित्तेसु, पसत्थाणि समारभे। अप्पसत्थनिमित्तेसु, सव्वकज्जाणि वज्जए ॥ ७८ ॥ १२४ ॥ दिवसाओ तिही बलिओ तिहीउ बलियं तु सुव्वई रिक्खं। नक्खत्ता करणमाहंसु करणाउ गहदिणा बलिणो ॥ ७९ ॥ १२५ ॥ गहदिणा उ मुहुत्ता, मुहुत्ता सउणो बली। सउणाओ बलवं लग्गं, तओ निमित्तं पहाणं तु ॥ ८० ॥ १२६ ॥ विलग्गाओ निमित्ताओ, निमित्तबलमुत्तमं। न तं संविज्जए लोए, निमित्ता जं बलं भवे ॥ ८१ ॥ १२७ ॥ एसो बलाबलविही समासओ कित्तिओ सुविहिएहिं। अणुओगनाणगज्झो नायव्वो अप्पमत्तेहिं ॥ ८२ ॥ १२८ ॥ गणिविज्जापइण्णं सम्मत्तं ॥ ८ ॥

शुभागमशुभो गणिवाचकयोः ॥ ७६ ॥ निमित्तेष्वप्रशस्तेषु शिथिलेष्वल्पेषु च। सर्वकार्याणि वर्जयेत् आत्मसंधारणं कुर्यात् ॥ ७७ ॥ प्रशस्तेषु निमित्तेषु प्रशस्तानि समारभेत्। अप्रशस्तनिमित्तेषु सर्वकार्याणि वर्जयेत् ॥ ७८ ॥ दिवसात्तिथिर्बलीयान् तिथेर्बलीयस्तु श्रूयते नक्षत्रं। नक्षत्रात्करणमाहुः करणाद् ग्रहदिना बलिनः ॥ ७९ ॥ ग्रहदिनेभ्यो मुहूर्ता मुहूर्तात् शकुनो बली। शकुनाद् बलवल्लग्नं ततो निमित्तं प्रधानं तु ॥ ८० ॥ विलग्नान्निमित्तान्निमित्तबलमुत्तमम्। न तद्विद्यते लोके निमित्ताद् यद्बलवद् भवेत् ॥ ८१ ॥ एष बलाबलविधिः समासतः कीर्तितः सुविहितैः। अनुयोगज्ञानग्राह्यो ज्ञातव्योऽप्रमत्तैः ॥ ८२ ॥ इति गणिविद्याप्रकीर्णकम्. ॥ ८ ॥

॥ अह देविंदथयपइण्णयं ॥ ९ ॥

अमरनरवंदिए वंदिऊण उसभाइजिणवरिंदे । वीरवरअपच्छिमंते तेलुक्कगुरू पणमिऊणं ॥ १ ॥ १२९ ॥ कोइ पढमपाउसंमि सावओ समयनिच्छयविहिण्णू । वन्नेइ थयमुयारं जिणमाणे (माणो) वद्धमाणम्मि ॥२॥ ॥ १३० ॥ तस्स थुणंतस्स जिणं सोइ(सामि)यकडा पिया सुहनिसन्ना । पंजलिउडा अभिमुही सुणइ थयं वद्धमाणस्स ॥ ३ ॥ १३१ ॥ इंदविलयाहिं तिलयरयणंकिए लक्खणंकिए सिरसा । पाए अवगयमाणस्स वंदिमो वद्धमाणस्स ॥ ४ ॥ १३२ ॥ विणयपणएहिं सिढिलमउडेहिं अप(पय)डियजसस्स देवेहिं । पाया पसंतरोसस्स वंदिमो वद्धमाणस्स ॥ ५ ॥ १३३ ॥ बत्तीसं देविंदा जस्स गुणेहिं उवहम्मिया छायं । तो (नो) तस्स विपच्छेयं पायच्छायं उवेहामो ॥ ६ ॥ १३४ ॥ बत्तीसं देविंदत्ति भणियमित्तंमि सा पियं भणइ । अंत-

---

अथ देवेन्द्रस्तवप्रकीर्णकम् ॥ ९ ॥ अमरनरवन्दितान् वन्दित्वा ऋषभादिजिनवरेन्द्रान् । अपश्चिमवीरवरान् तान् (शेषान्) त्रैलोक्यगुरून् प्रणम्य ॥१॥ कश्चित् श्रावकः समयनिश्चयविधिज्ञः प्रथमप्रावृषि वर्णयति स्तवमुदारं जातबहुमाने(?) वर्द्धमाने ॥ २॥ तस्य जिनं स्तुवतः समीपे कृतश्रुतिका प्राञ्जलिपुटाऽभिमुखी प्रिया वर्द्धमानस्य स्तवं सुखनिषण्णा शृणोति ॥ ३ ॥ इन्द्रवनितामिस्तिलकरत्नाङ्कितान् लक्षणाङ्कितान् । अपगतमानस्य वर्द्धमानस्य पादान् शिरसा वन्दामहे ॥ ४ ॥ विनयप्रणतैः शिथिलमुकुटैर्देवैः प्रशान्तरोपस्यापति(प्रकटि)-तयशसो वर्द्धमानस्य पादान् वन्दामहे ॥ ५ ॥ द्वात्रिंशद् देवेन्द्रा गुणैर्यस्य छायायामागताः । ततस्तस्य विगतच्छेदां पादच्छायामाश्रयामः

रभासं ताहे काहेमो कोउहल्लेणं ॥ ७ ॥ १३५ ॥ कयरे ते बत्तीसं देविंदा को व कत्थ परिवसइ । केवइया कस्स ठिई को भवणपरिग्गहो तस्स ? ॥ ८ ॥ १३६ ॥ केवइया व विमाणा भवणा नगरा व हुंति केवइया । पुढवीण व बाहल्लं उच्चत्त विमाणवन्नो वा ? ॥ ९ ॥ १३७ ॥ का रंति व का लेणा उक्कोसं मज्झिमजहण्णं । उस्सासो निस्सासो ओही विसओ व को केसिं ? ॥ १० ॥ १३८ ॥ विणओवयार ओवहम्मियाइ हासवसमुवहंतीए । पडिपुच्छिए पियाए भणइ सुअणु ! तं निसामेह ॥ ११ ॥ १३९ ॥ सुअणाणसागराओ सुणिओ पडिपुच्छणाइ जं लद्धं । पुण वागरणावलिअं नामावलियाइ इंदाणं ॥ १२ ॥ १४० ॥ सुण वागरणावलिअं रयणं व पणामियं च वीरेहिं । तारावलिव धवलं हियएण पसन्नचित्तेणं ॥ १३ ॥ १४१ ॥ रयणप्पभाइकुडनिकुडवासी सुतणू ! तेउलेसागा । वीसं विक्कासियनयणा भवणवई ते निसामेह (समदिट्ठी सव्वदेविंदा) ॥ १४ ॥

॥ ६ ॥ द्वात्रिंशद्देवेन्द्रा इति भणितमात्रे सा भणति । प्रियमन्तरभाषां करिष्यामि कौतूहलेन ॥ ७ ॥ कतरे ते, द्वात्रिंशद् देवेन्द्राः ? को वा कुत्र परिवसति ? । कियती कस्य स्थितिः ? को भवनपरिग्रहस्तस्य ? ॥ ८ ॥ कियन्ति वा विमानानि भवनानि नगराणि वा भवन्ति कियन्ति ? पृथिव्या वा बाहल्यमुच्चत्वं विमानवर्णो वा ? ॥ ९ ॥ किंरमणाः किंलयनाः उत्कृष्टमध्यमजघन्यैः । उच्छ्वासो निःश्वासोऽवधिर्विषयो वा कः केषाम् ? ॥ १० ॥ विनयोपचारप्राप्तया वचनाङ्गीकार(हासवश)मुद्वहन्त्या । इह प्रियया प्रतिपृष्टो भणति सुतनो ! त्वं निशामय ॥ ११ ॥ श्रुतज्ञानसागरात् श्रुतं प्रतिपृच्छया यल्लब्धं । पुनर्व्याकरणवलन्नामावलिकादि इन्द्राणाम् ॥ १२ ॥ शृणु व्याकरणवलवद् रत्नवद् वीरैर्दत्तं । तारावलीव धवलं हृदयेन प्रसन्नचेतसा ॥ १३ ॥ रत्नप्रभादिकुड्यनिष्कुटवासिनः सुतनो ! तेजोलेश्याकाः । विंशतिर्विकसित-

॥ ९४२ ॥ भवणवई दो इंदा चमरे वइरोअणे असुराणं (चमरिंदर्यालिद असुरनिकायं च)। दो नागकुमारिंदा भूयाणंदे य धरणे य ॥१५॥ ९४३ ॥ दो सुयणु ! सुवण्णिंदा वेणूदेवे य वेणुदाली य। दो दीवकुमारिंदा पुण्णे य तहा वसिट्ठे य ॥ १६ ॥ ९४४ ॥ दो उदहिकुमारिंदा जलकंते जलपभे य नामेणं । अमियगइअमियवाहण दिसाकुमाराण दो इंदा ॥ १७ ॥ ९४५ ॥ दो वाउकुमारिंदा वेलंब पभंजणे य नामेण। दो थणियकुमारिंदा घोसे य तहा महाघोसे ॥ १८ ॥ ९४६ ॥ दो विज्जुकुमारिंदा हरिकंत हरिस्सहे य नामेणं। अग्गिसिहअग्गिमाणव हुयासणवईवि दो इंदा ॥ १९ ॥ ९४७ ॥ एए विकसियनयणे ! दसदिसि वियसियजसा मए कहिया । भवणवरसुहनिसन्ने सुण भवणपरिग्गहमिमेसिं ॥ २० ॥ ९४८ ॥ चमरवइरोअणाणं असुरिंदाणं महाणुभागाणं । तेसिं भवणवराणं चउसट्ठिमहे सयसहस्से ॥ २१ ॥ ९४९ ॥ नागकुमारिंदाणं भूयाणं-

---

नयना भवनपतयस्तान् निशमय (सम्यग्दृष्टयः सर्वदेवेन्द्राः) ॥ १४ ॥ द्वौ भवनपतीन्द्रौ चमरो वैरोचनोऽसुराणाम् । द्वौ नागकुमारेन्द्रौ भूतानन्दश्च धरणश्च ॥ १५ ॥ द्वौ सुतनो! सुवर्णकुमारेन्द्रौ वेणुदेवश्च वेणुदालिश्च । द्वौ द्वीपकुमारेन्द्रौ पूर्णश्च तथा वशिष्ठश्च ॥ १६ ॥ द्वावुदधिकुमारेन्द्रौ जलकान्तो जलप्रभश्च नाम्ना । अमितगतिरमितवाहनो दिक्कुमाराणां द्वाविन्द्रौ ॥ १७ ॥ द्वौ वायुकुमारेन्द्रौ वेलम्बः प्रभञ्जनश्च नाम्ना । द्वौ स्तनितकुमारेन्द्रौ घोषश्च तथा महाघोषः ॥ १८ ॥ द्वौ विद्युत्कुमारेन्द्रौ हरिकान्तो हरिसहश्च नाम्ना । अग्निशिखाऽग्निमानवौ हुताशनपती अपि द्वाविन्द्रौ ॥ १९ ॥ एते विकसितनयने ! दशदिग्विकसितयशसो मया कथिताः । भवनवरसुखनिषण्णे ! शृणु भवनपरिग्रहमेषाम् ॥ २० ॥ चमरवैरोचनयोरसुरेन्द्रयोर्महानुभागयोः । तेषां भवनवराणां चतुःषष्टिरधः शतसहस्राणि

धरणाण दुण्हंपि। तेसिं भवणवराणं चुलसीइमहे सयसहस्से ॥ २२ ॥ १५० ॥ दो सुयणु! सुवण्णिंदा वेणूदेवे य वेणुदाली य। तेसिं भवणवराणं बावत्तरिमो सयसहस्सा ॥ २३ ॥ १५१ ॥ वाउकुमारिंदाणं वेलंबपभंजणाण दुण्हंपि। तेसिं भवणवराणं छन्नवइमहे सयसहस्सा ॥ २४ ॥ १५२ ॥ चउसट्ठी असुराणं चुलसीई चेव होइ नागाणं। बावत्तरि सुवण्णाणं वाउकुमाराण छन्नउई ॥ २५ ॥ १५३ ॥ दीवदिसाउदहीणं विज्जुकुमारिंदथणियमग्गीणं। छण्हंपि जुयलयाणं बावत्तरिमो सयसहस्सा ॥ २६ ॥ १५४ ॥ इक्किक्कम्मि य जुयले नियमा बावत्तरि सयसहस्सा। सुंदरि! लीलाइ ठिए ठिईविसेसं निसामेहि ॥ २७ ॥ १५५ ॥ चमरस्स सागरोवम सुंदरि! उक्कोसिया ठिई भणिया। साहीया बोद्धवा बलिस्स वइरोयणिंदस्स ॥ २८ ॥ १५६ ॥ जे दाहिणाण इंदा चमरं मुत्तूण सेसया भणिया। पलिओवमं दिवड्ढं ठिई उक्कोसिया तेसिं ॥ २९ ॥ १५७ ॥ जे

॥ २१ ॥ नागकुमारेन्द्रयोर्भूतानन्दधरणयोर्द्वयोरपि। तेषां भवनवराणां चतुरशीतिरधः शतसहस्राणि ॥ २२ ॥ द्वौ सुतनो! सुवर्णेन्द्रौ वेणुदेवश्च वेणुदालिश्च। तयोर्भवनवराणां द्वासप्ततिः शतसहस्राणि ॥ २३ ॥ वायुकुमारेन्द्रयोर्वेलम्बप्रभञ्जनयोर्द्वयोरपि। तेषां भवनवराणां षण्णवतिरधः शतसहस्राणि ॥ २४ ॥ चतुःषष्टिरसुराणां चतुरशीतिश्चैव भवति नागानाम्। द्वासप्ततिः सुवर्णानां वायुकुमाराणां षण्णवतिः ॥ २५ ॥ द्वीपदिगुदधीनां विद्युत्कुमारेन्द्रस्तनिताग्नीनाम्। षण्णामपि युगलानां द्वासप्ततिः शतसहस्राणि ॥ २६ ॥ एकैकस्मिंश्च युगले नियमाद्द्वासप्ततिः शतसहस्राणि। सुन्दरि! लीलया स्थिते! स्थितिविशेषं निशमय ॥ २७ ॥ चमरस्य सागरोपमं सुन्दरि! उत्कृष्टा स्थितिर्भणिता। साधिका बोद्धव्या बलेर्वैरोचनेन्द्रस्य ॥ २८ ॥ ये दक्षिणानामिन्द्राश्चमरं मुक्त्वा शेषा भणिताः। पल्यो-

उत्तरेण इंदा बलिं पमुत्तूण सेसया भणिया । पलिओवमाइं दुण्णि उ देसूणाइं ठिई तेसिं ॥ ३० ॥ १५८ ॥
एसोवि ठिइविसेसो सुंदररूवे! विसिट्ठरूवाणं। भोमिज्जसुरवराणं सुण अणुभागो सुनयराणं ॥ ३१ ॥ १५९॥
जोअणसहस्समेगं ओगाहित्तूण भवणनगराइं। रयणप्पभाइ सवे एगारस जोअणसहस्से ॥ ३२ ॥ १६० ॥
अंतो चउरंसा खलु अहिगमणोहरसहावरमणिज्जा । बाहिरओऽवि य वट्टा निम्मलवइरामया सवे ॥३३॥१६१॥
उक्किन्नंतरफलिहा अभिंतरओ उ भवणवासीणं। भवणनगरा विरायंति कणगसुसिलिट्ठपागारा॥३४॥१६२॥
वरपउमकण्णियामंडियाहिँ हिट्ठा सहावलट्ठेहिं । सोहिंति पइट्ठाणेहिं विविहमणिभत्तिचित्तेहिं ॥ ३५ ॥१६३॥
चंदणघडएहि य आससोरिसमकुसुमगोहिं । दारेहिं पुरवरा ते पडागमालाउरा रम्मा ॥ ३६ ॥ १६४ ॥
अट्ठेव जोयणाइं उविद्धा हुंति ते दुवारवरा । धूमघडियाउलाइं कंचणउग्गमोचणउग्गाणि ॥ ३७ ॥ १६५ ॥ जहिं

पर्वे वर्षे स्थितिस्तेषाम् ॥ २९ ॥ ये उत्तरतः इन्द्रा बलिं मुक्त्वा शेषा भणिताः । पल्योपमे द्वे एव देशोने स्थितिस्तेषाम् ॥ ३० ॥ एषोऽपि स्थितिविशेषः सुन्दररूपे! विशिष्टरूपाणां । भौमेयसुरवराणां शृणु अनुभागं सुनगराणाम् ॥ ३१ ॥ योजनसहस्रमेकमवगाह्य भवननगराणि । रत्नप्रभायां सर्वाणि एकादश योजनसहस्राणि ॥ ३२ ॥ अन्तश्चतुरस्राणि खलु अधिकमनोहरस्वभावरमणीयानि । बाह्यतोऽपि वृत्तानि निर्मलवज्रमयानि सर्वाणि ॥ ३३ ॥ उत्कीर्णान्तरपरिखा अभ्यन्तरतस्तु भवनवासिनाम् । भवननगराणि विराजन्ते सुश्लिष्टकनकप्राकाराः ॥ ३४ ॥ वरपद्मकर्णिकामण्डिताभिरधः स्वभावरम्यैः । शोभन्ते विविधमणिभक्तिचित्रैः प्रतिष्ठानैः ॥ ३५ ॥ चन्दनघटशिरोरास-शोभाकल्पस्तम्भमित्रैः (शोभन्ते) द्वारैः पुरवराणि पताकामालाकुलानि रम्याणि ॥ ३६ ॥ अष्टौ च योजनान्युद्विद्धानि भवन्ति

प्रकीर्णकद-
शके १ दे-
वेन्द्रस्तवे

देवा भवणवई वरतरुणीगीयवाइयरवेणं । निच्चसुहिया पमुइया गयंपि कालं न याणंति ॥ ३८॥१६६॥ चमरे
धरणे तह वेणुदेव पुण्णे य होइ जलकंते । अमियगई वेलंबे घोसे हरी अ अग्गिसिहे ॥ ३९ ॥ १६७ ॥ कण-
गमणिरयणथूभियरम्माइं सवेइयाइं भवणाइं । एएसिं दाहिणओ सेसाणं दाहिणे(उत्तरे)पासे ॥४०॥१६८॥
चउतीसा चोयाला अट्ठतीसं च सयसहस्साइं । चत्ता पन्नासा खलु दाहिणओ हुंति भवणाइं ॥ ४१ ॥ १६९ ॥
तीसा चत्तालीसा चउतीसं चेव सयसहस्साइं । छत्तीसा छायाला उत्तरओ हुंति भवणाइं ॥ ४२ ॥ १७० ॥
भवणविमाणवईणं तायत्तीसा य लोगपाला य । सव्वेसिं तिन्नि परिसा समाणचउगुणायरक्खा उ ॥ ४३ ॥
॥ १७१ ॥ चउसट्ठी सट्ठी खलु छच्च सहस्सा तहेव चत्तारि । भवणवइवाणमंतरजोइसियाणं च सामाणे

तानि प्राकाराणि । धूपघटिकाकुलानि काञ्चनदामोपनद्धानि ॥ ३७ ॥ यत्र देवा भवनपतयो वरतरुणीगीतवादितरवेण । नित्यसुखिताः प्रमुदिता गतमपि कालं न जानन्ति ॥ ३८ ॥ चमरो धरणस्तथा वेणुदेवः पूर्णश्च भवति जलकान्तः । अमितगतिर्वेलम्बो घोषो हरिश्चाग्निशिखः ॥ ३९ ॥ कनकमणिरत्नस्तूपिकारम्याणि सवेदिकानि भवनानि । एतेषां दक्षिणतः शेषाणामुत्तरे पार्श्वे ॥ ४० ॥ चतुस्त्रिंशत् चतुश्चत्वारिंशत् अष्टत्रिंशच्च शतसहस्राणि । चत्वारिंशत् पञ्चाशत् खलु दक्षिणस्यां भवन्ति भवनानि ॥ ४१ ॥ त्रिंशत् चत्वारिंशत् चतुस्त्रिंशच्चैव शतसहस्राणि । षट्त्रिंशत् षट्चत्वारिंशत् उत्तरस्यां भवन्ति भवनानि ॥ ४२ ॥ भवनविमानपतीनां त्रायस्त्रिंशाश्च लोकपालाश्च । सर्वेषां तिस्रः पर्षदः सामानिकचतुर्गुणा आत्मरक्षाः ॥ ४३ ॥ चतुःषष्टिः षष्टिः खलु षट् च सहस्राणि तथैव चत्वारि । भवन-

चमरादि
भवनादि

॥ ४४ ॥ १७२ ॥ पंचग्गमहिसीओ चमरबलीणं हवंति नायवा । सेसयभवणिंदाणं छच्चेव य अग्गमहिसीओ
॥ ४५ ॥ १७३ ॥ दो चेव जंबुदीवे चत्तारि य माणुसुत्तरे सेले । छब्वारुणे समुद्दे अट्ठ य अरुणम्मि दीवम्मि
॥४६॥ १७४ ॥ जंनामए समुद्दे दीवे वा जंमि हुंति आवासा। तन्नामए समुद्दे दीवे वा तेसि उप्पाया ॥४७॥
॥ १७५ ॥ असुराणं नागाणं उदहिकुमाराण हुंति आवासा । वरुणवरे दीवम्मी तत्थेव य तेसि उप्पाया
॥ ४८ ॥ १७६ ॥ दीवदिसाअग्गीणं थणियकुमाराण हुंति आवासा। अरुणवरे दीवम्मि य तत्थेव य तेसि
उप्पाया ॥ ४९ ॥ १७७ ॥ वाउसुवण्णिंदाणं एएसिं माणुसुत्तरे सेले । हरिणो हरिप्पहस्स य विज्जुप्पभमा-
लवंतेसु ॥ ५० ॥ १७८ ॥ एएसिं देवाणं बलवीरियपरक्कमो अ जो जस्स । ते सुंदरि! वण्णेहं अहक्कमं आणु-
पुव्वीए ॥ ५१ ॥ १७९ ॥ जाव य जंबुदीवो जाव य चमरस्स चमरचंचा उ। असुरेहिं असुरकण्णाहिं तस्स

पतिव्यन्तरज्योतिष्काणां सामानिकाः ॥ ४४ ॥ पञ्चाग्रमहिष्यश्चमरबलिनोः भवन्ति ज्ञातव्याः । शेषभवनेन्द्राणां षट् चैव चाग्रमहिष्यः
॥ ४५ ॥ द्वावेव जम्बूद्वीपे चत्वारश्च मानुषोत्तरे शैले । षड् वारुणे समुद्रे अष्टौ चारुणे द्वीपे ॥ ४६ ॥ यन्नामके समुद्रे द्वीपे वा
यस्मिन् भवन्त्यावासाः । तन्नामके द्वीपे समुद्रे वा तेषामुत्पातपर्वताः ॥ ४७ ॥ असुराणां नागानामुदधिकुमाराणां भवन्त्यावासाः । वरु-
णवरे द्वीपे तत्रैव च तेषामुत्पाताः ॥ ४८ ॥ द्वीपदिगग्नीनां स्तनितकुमाराणां भवन्त्यावासाः। अरुणवरे द्वीपे तत्रैव च तेषामुत्पातपर्वताः
॥ ४९ ॥ वायुसुपर्णेन्द्राणामेतेषां मानुषोत्तरे शैले । हरेर्हरिप्रभस्य च विद्युत्प्रभमाल्यवतोः ॥ ५० ॥ एतेषां देवानां बलवीर्यपराक्रमश्च यो
यस्य । तं सुन्दरि! वर्णयेऽहं यथाक्रममानुपूर्व्या ॥ ५१ ॥ यावच्च जम्बूद्वीपो यावच्च चमरस्य चमरचञ्चा । असुरैरसुरकन्याभिर्भर्तुं तस्य

विसओ भरेउं जे ॥ ५२ ॥ १८० ॥ तं चेव समइरेगं बलिस्स वइरोयणस्स बोद्धव्वं । असुरेहिं असुरकण्णाहिं तस्स विसओ भरेउं जे ॥ ५३ ॥ १८१ ॥ धरणोवि नागराया जंबुदीवं फडाइ छाइज्जा । तं चेव समइरेगं भूयाणंदे य बोद्धव्वं ॥ ५४ ॥ १८२ ॥ गुरुलोऽवि वेणुदेवो जंबुद्दीवं छइज्ज पक्खेणं । तं चेव समइरेगं वेणुदालिम्मि बोद्धव्वं ॥ ५५ ॥ १८३ ॥ पुण्णोवि जंबुदीवं पाणितलेणं छइज्ज इक्केणं । तं चेव समइरेगं हवइ वसिट्ठेवि बोद्धव्वं ॥ ५६ ॥ १८४ ॥ इक्काइ जलुम्मीए जंबुद्दीवं भरिज्ज जलकंतो । तं चेव समइरेगं जलप्पभे होइ बोद्धव्वं ॥ ५७ ॥ १८५ ॥ अमियगइस्सवि विसओ जंबुदीवं तु पायपण्हीए । कंपिज्ज निरवसेसं इयरो पुण तं समइरेगं ॥ ५८ ॥ १८६ ॥ इक्काइ वायुगुंजाइ जंबुदीवं भरिज्ज वेलंबो । तं चेव समइरेगं पभंजणे होइ बोद्धव्वं ॥ ५९ ॥ १८७ ॥ घोसोऽवि जंबुदीवं सुंदरि! इक्केण थणियसद्देणं । बहिरीकरिज्ज सव्वं इयरो पुण तं समइरेगं

विषयः ॥ ५२ ॥ स एव समतिरेको बलेर्वैरोचनस्य बोद्धव्यः । असुरैरसुरकन्याभिर्भर्तुं तस्य विषयः ॥ ५३ ॥ धरणोऽपि नागराजो जम्बूद्वीपं फणेनाच्छादयेत् । तमेव समतिरेकं भूतानन्दे च बोद्धव्यः ॥ ५४ ॥ गरुडोऽपि वेणुदेवो जम्बूद्वीपमाच्छादयेत् पक्षेण । तमेव समतिरेकं वेणुदाली बोद्धव्यः ॥ ५५ ॥ पूर्णोऽपि जम्बूद्वीपं पाणितलेनाच्छादयेदेकेन । तमेव समतिरेकं भवति वशिष्टेऽपि बोद्धव्यः ॥ ५६ ॥ एकया जलोर्म्या जम्बूद्वीपं भरेज्जलकान्तः । तमेव समतिरेकं जलप्रभे भवति बोद्धव्यः ॥ ५७ ॥ अमितगतेरपि विषयो जम्बूद्वीपं तु पादपार्ष्णिना । कम्पयेन्निरवशेषमितरः पुनस्तं समतिरेकम् ॥ ५८ ॥ एकया वातगुञ्जया जम्बूद्वीपं भरेद्वेलम्बः । तमेव समतिरेकं प्रभञ्जने भवति बोद्धव्यः ॥ ५९ ॥ घोषोऽपि जम्बूद्वीपं सुन्दरि ! एकेन स्तनितशब्देन । बधिरीकुर्यात्सर्वमितरः पुनस्तं समतिरे-

॥ ६० ॥ १८८ ॥ इक्काइ विज्जुयाए जंबुद्दीवं हरी पकासिज्ज ।।तं चेव समइरेगं हरिस्सहे होइ पोद्धवं ॥ ६१ ॥
॥ १८९ ॥ इक्काइ अग्गिजालाइ जंबुद्दीवं डहिज्ज अग्गिसिहो ।।तं चेव समइरेगं माणवए होइ पोद्धवं ॥ ६२ ॥
॥ १९० ॥ तिरियं तु असंखिज्जा दीवसमुद्दा सएहिं रूवेहिं । अवगाढाउ करिज्जा सुंदरि ! एएसि एगयरो
॥ ६३ ॥ १९१ ॥ पभू अन्नयरो इंदो जंबुद्दीवं तु वामहत्थेण । छत्तं जहा धरिज्जा अन्नयओ मंदरं घित्तुं ॥ ६४ ॥
॥ १९२ ॥ जंबुद्दीवं काऊण छत्तयं मंदरं च से दंडं । पभू अन्नयरो इंदो एसो तेसिं बलविसेसो ॥ ६५ ॥ १९३ ॥
एसा भवणवईणं भवणठिई वन्निया समासेणं । सुण वाणमंतराणं भवणवईआणुपुव्वीए ॥ ६६ ॥ १९४ ॥
पिसाय भूआ जक्खा य रक्खसा किन्नरा य किंपुरिसा । महोरगा य गंधव्वा अट्ठविहा वाणमंतरिया ॥ ६७ ॥
॥ १९५ ॥ एए उ समासेणं कहिया भे वाणमंतरा देवा । पत्तेयंपि य वुच्छं सोलस इंदे महिड्ढीए ॥६८॥ १९६ ॥

कम् ॥ ६० ॥ एकया विद्युता जम्बूद्वीपं हरिः प्रकाशयेत् । तमेव सातिरेकं हरिसहे भवति योद्धव्यः ॥ ६१ ॥ एकयाऽग्निज्वालया जम्बूद्वीपं दहेदग्निशिखः । तमेव सातिरेकं माणवके भवति योद्धव्यः ॥ ६२ ॥ तिर्यक् तु असङ्ख्येयान् द्वीपसमुद्रान् स्वकै रूपैः । अवगाढान् कुर्यात् सुन्दरि! एतेषामेकतरः ॥ ६३ ॥ प्रभुरेकतर इन्द्रो जम्बूद्वीपं तु वामहस्तेन । छत्रं यथा धर्तुमन्यतो मन्दरं महीतुम् ॥ ६४ ॥ जम्बूद्वीपं कर्तुं छत्रं मन्दरं च तस्य दण्डम् । प्रभुरन्यतर इन्द्र एष तेषां बलविशेषः ॥ ६५ ॥ एषा भवनपतीनां भवनस्थितिर्वर्णिता समासेन । शृणु व्यन्तराणां भवनपत्यानुपूर्व्या ॥ ६६ ॥ पिशाचा भूता यक्षाश्च राक्षसाः किन्नराश्च किंपुरुषाः । महोरगाश्च गान्धर्वा अष्टविधा व्यन्तराः ॥ ६७ ॥ एते तु समासेन कथिता भवतां व्यन्तरा देवाः । प्रत्येकमपि च वक्ष्ये षोडशेन्द्रान् महर्धिकान्

इया गयंपि कालं न याणंति ॥ ७६ ॥ १००४ ॥ काले सुरूव पुण्णे भीमे तह किन्नरे य सप्पुरिसे । अइकाए गीयरई अट्ठेव य हुंति दाहिणओ ॥ ७७ ॥ १००५ ॥ मणिकणगरयणथूभिअजंबूणयवेइयाइं भवणाइं । एएसिं दाहिणओ सेसाणं उत्तरे पासे ॥ ७८ ॥ १००६ ॥ दस वाससहस्साइं ठिई जहन्ना उ वंतरसुराणं । पलिओवमं तु इक्कं ठिई उ उक्कोसिया तेसिं ॥ ७९ ॥ १००७ ॥ एसा वंतरियाणं भवणठिई वन्निया समासेणं । सुण जोइसालयाणं आवासविहिं सुरवराणं ॥८०॥ १००८ ॥ चंदा सूरा तारागणा य नक्खत्त गहगण समत्ता । पंचविहा जोइसिया ठिई वियारी य ते गणिया ॥ ८१ ॥ १००९ ॥ अद्धकविट्ठगसंठाणसंठिया फालियामया रम्मा । जोइसियाण विमाणा तिरियंलोए असंखिज्जा ॥ ८२ ॥ १०१० ॥ धरणियलाउ समाओ सत्तहिं नउएहिं जोयणसएहिं । हिट्ठिल्लो होइ तलो सूरो पुण अट्ठहिं सएहिं ॥ ८३ ॥ १०११ ॥ अट्ठसए आसीए चंदो

व्यन्तरा वरतरुणीगीतवादित्ररवेण । नित्यसुखिताः प्रमुदिता गतमपि कालं न जानन्ति ॥ ७६ ॥ कालः सुरूपः पूर्णो भीमस्तथा किन्नरश्च सत्पुरुषः । अतिकायो गीतरतिः अष्टैव च भवन्ति दक्षिणस्याम् ॥७७॥ मणिकनकरत्नस्तूपिकानि जाम्बूनदवेदिकानि भवनानि । एतेषां दक्षिणतः शेषाणामुत्तरे पार्श्वे ॥ ७८ ॥ दश वर्षसहस्राणि जघन्या स्थितिस्तु व्यन्तरसुराणाम् । पल्योपमं त्वेकं स्थितिस्तूत्कृष्टैषाम् ॥७९॥ एषा व्यन्तराणां भवनस्थितिर्वर्णिता समासेन । शृणु ज्योतिष्काणामावासविधिं सुरवराणाम् ॥ ८० ॥ चन्द्राः सूर्यास्तारकागणश्च नक्षत्राणि ग्रहगणः समस्ताः । पञ्चविधा ज्योतिष्काः स्थितिमन्तो विचारिणश्च ते गणिताः ॥ ८१ ॥ अर्द्धकपित्थसंस्थानसंस्थितानि स्फटिकमयानि रम्याणि । ज्योतिष्काणां विमानानि तिर्यग्लोकेऽसङ्ख्यातानि ॥ ८२ ॥ समाद् धरणितलात्सप्तभिर्नवतैर्योजनशतैः । अधस्तनं

काले य महाकाले सुरूव पडिरूव पुन्नभद्दे य। अमरवइ माणभद्दे भीमे य तहा महाभीमे ॥ ६९ ॥ ९९७ ॥ किन्नरकिंपुरिसे खलु सप्पुरिसे खलु तहा महापुरिसे। अइकायमहाकाए गीयरई चेव गीयजसे ॥७०॥९९८॥ सन्निहिए सामाणे धाइ विधाए विसी य इसिपाले। इस्सर महिस्सरे या हवइ सुवच्छे विसाले य ॥ ७१ ॥ ॥ ९९९ ॥ हासे हासरईविअ सेए अ तहा भवे महासेए। पयए पययावईविय नेयव्वा आणुपुव्वीइ ॥ ७२ ॥ ॥१०००॥ उड्ढमहे तिरियंमि य वसहिं ओविंति वंतरा देवा। भवणा पुणण्ह रयणप्पभाइ उवरिल्लए कंडे ॥ ७३ ॥ १००१ ॥ इक्किक्कम्मि य जुयले नियमा भवणा वरा असंखिज्जा। संखिज्जवित्थडा पुण नवरं एतत्थ नाणत्तं ॥ ७४ ॥ १००२ ॥ जंबुद्दीवसमा खलु उक्कोसेणं भवंति भवणवरा। खुड्डा खित्तसमाविअ विदेह-समया य मज्झिमया ॥ ७५ ॥ १००३ ॥ जहिं देवा वंतरिया वरतरुणीगीयवाइयरवेणं। निच्चसुहिया पमु-

॥ ६८ ॥ कालश्च महाकालः सुरूपः प्रतिरूपः पूर्णभद्रश्च। अमरपतिर्माणिभद्रो भीमश्च तथा महाभीमः ॥ ६९ ॥ किन्नरः किंपुरुषः खलु सत्पुरुषः खलु तथा महापुरुषः। अतिकायो महाकायो गीतरतिश्चैव गीतयशाः ॥ ७० ॥ सन्निहितः सामानो धाता विधाता ऋषिः ऋषिपालः। ईश्वरो महेश्वरश्च भवति सुवत्सो विशालश्च ॥ ७१ ॥ हासो हासरतिरपि च श्वेतश्च तथा भवति महाश्वेतः। पतङ्गः पतङ्गपतिरपि च ज्ञातव्या आनुपूर्व्या ॥ ७२ ॥ ऊर्ध्वमधस्तिरश्चि च वसतिमुपयन्ति व्यन्तरा देवाः। भवनानि पुनरेषां रत्नप्रभाया उपरितने काण्डे ॥ ७३ ॥ एकैकस्मिंश्च युगले नियमाद्भवनानि वराण्यसङ्ख्येयानि। सङ्ख्यातविस्तृतानि पुनः परमत्र नानात्वम् ॥ ७४ ॥ जम्बूद्वीपसमानि खलु उत्कृष्टेन भवन्ति भवनवराणि। क्षुद्राणि भरतक्षेत्रसमान्यपि च विदेहसमानि च मध्यगानि ॥ ७५ ॥ यत्र देवा

इया गयंपि कालं न याणंति ॥ ७६ ॥ १००४ ॥ काले सुरूव पुण्णे भीमे तह किन्नरे य सप्पुरिसे । अइकाए गीयरई अट्ठेव य हुंति दाहिणओ ॥ ७७ ॥ १००५ ॥ मणिकणगरयणथूभिअजंबूणयवेइयाइं भवणाइं । एएसिं दाहिणओ सेसाणं उत्तरे पासे ॥ ७८ ॥ १००६ ॥ दस वाससहस्साइं ठिई जहन्ना उ वंतरसुराणं । पलिओवमं तु इक्कं ठिई उ उक्कोसिया तेसिं ॥ ७९ ॥ १००७ ॥ एसा वंतरियाणं भवणठिई वन्निया समासेणं । सुण जोइसालयाणं आवासविहिं सुरवराणं ॥८०॥ १००८ ॥ चंदा सूरा तारागणा य नक्खत्त गहगण समत्ता । पंचविहा जोइसिया ठिई वियारी य ते गणिया ॥ ८१ ॥ १००९ ॥ अद्धकविट्ठगसंठाणसंठिया फालियामया रम्मा । जोइसियाण विमाणा तिरियंलोए असंखिज्जा ॥ ८२ ॥ १०१० ॥ धरणियलाउ समाओ सत्तहिं नउएहिं जोयणसएहिं । हिट्ठिल्लो होइ तलो सूरो पुण अट्ठहिं सएहिं ॥ ८३ ॥ १०११ ॥ अट्ठसए आसीए चंदो

व्यन्तरा वरतरुणीगीतवादित्ररवेण । नित्यसुखिताः प्रमुदिता गतमपि कालं न जानन्ति ॥ ७६ ॥ कालः सुरूपः पूर्णो भीमस्तथा किन्नरश्च सत्पुरुषः । अतिकायो गीतरतिः अष्टैव च भवन्ति दक्षिणस्याम् ॥७७॥ मणिकनकरत्नस्तूपिकानि जाम्बूनदवेदिकानि भवनानि । एतेषां दक्षिणतः शेषाणामुत्तरे पार्श्वे ॥ ७८ ॥ दश वर्षसहस्राणि जघन्या स्थितिस्तु व्यन्तरसुराणाम् । पल्योपमं त्वेकं स्थितिस्तूत्कृष्टैषाम् ॥७९॥ एषा व्यन्तराणां भवनस्थितिर्वर्णिता समासेन । शृणु ज्योतिष्काणामावासविधिं सुरवराणाम् ॥ ८० ॥ चन्द्राः सूर्यास्तारकागणश्च नक्षत्राणि ग्रहगणः समस्ताः । पञ्चविधा ज्योतिष्काः स्थितिमन्तो विचारिणश्च ते गणिताः ॥ ८१ ॥ अर्द्धकपित्थसंस्थानसंस्थितानि स्फटिकमयानि रम्याणि । ज्योतिष्काणां विमानानि तिर्यग्लोकेऽसङ्ख्यातानि ॥ ८२ ॥ समाद् धरणितलात्सप्तभिर्नवतैर्योजनशतैः । अधस्तनं

चंदसूराणं ॥ ९८ ॥ १०२६ ॥ पंचेव धणुसयाइं जहन्नयं अंतरं तु ताराणं । दो चेव गाउआइं निव्वाघाएण उक्कोसं ॥ ९९ ॥ १०२७ ॥ दोन्नि सए छावट्ठे जहन्नयं अंतरं तु ताराणं । बारस चेव सहस्सा दो बायाला य उक्कोसा ॥ १०० ॥ १०२८ ॥ एयस्स चंदजोगो सत्तट्ठिं खंडिओ अहोरत्तो । ते हुंति नव मुहुत्ता सत्तावीसं कलाओ अ ॥ १०१ ॥ १०२९ ॥ सयभिसया भरणीओ अद्दा अस्सेस साइ जिट्ठा य । एए छन्नक्खत्ता पन्नरसमुहुत्तसंजोगा ॥ १०२ ॥ १०३० ॥ तिन्नेव उत्तराइं पुणव्वसू रोहिणी विसाहा य । एए छन्नक्खत्ता पणयालमुहुत्तसंजोगा ॥ १०३ ॥ १०३१ ॥ अवसेसा नक्खत्ता पनरसया हुंति तीसइमुहुत्ता । चंदंमि एस जोगो नक्खत्ताणं मुणेयव्वो ॥ १०४ ॥ १०३२ ॥ अभिई छच्च मुहुत्ते चत्तारि अ केवले अहोरत्ते । सूरेण समं वच्चइ इत्तो सेसाण वुच्छामि ॥ १०५ ॥ १०३३ ॥ सयभिसया भरणीओ अद्दा अस्सेस साइ जिट्ठा य । वच्चंति

काश्चिन्मध्ये । अधः समुपरि च तारकाश्चन्द्रसूर्ययोः ॥ ९८ ॥ पञ्चैव धनुःशतानि जघन्यमन्तरं तु तारकाणाम् । द्वे एव गव्यूते निर्व्याघातेनोत्कृष्टम् ॥ ९९ ॥ द्वे शते षट्षष्ठ्यधिके जघन्यमन्तरं तु तारकयोः । द्वादश चैव सहस्राणि द्वे शते द्विचत्वारिंशच्चोत्कृष्टतः ॥ १०० ॥ एतैश्चन्द्रयोगः सप्तषष्टिखण्डितोऽहोरात्रः । ते भवन्ति नव मुहूर्ताः सप्तविंशतिश्च भागाः (अभिजिति) ॥ १०१ ॥ शतभिषग् भरणी आर्द्राऽश्लेषा स्वातिर्ज्येष्ठा च । एतानि षण्नक्षत्राणि पञ्चदशमुहूर्त्तसंयोगानि ॥ १०२ ॥ त्रीण्येवोत्तराणि पुनर्वसू रोहिणी विशाखा च । एतानि षण्नक्षत्राणि पञ्चचत्वारिंशन्मुहूर्त्तसंयोगानि ॥ १०३ ॥ अवशेषाणि नक्षत्राणि पञ्चदश त्रिंशन्मुहूर्त्तसंयोगानि । चन्द्रे एष योगो नक्षत्राणां ज्ञातव्यः ॥ १०४ ॥ अभिजित् षट् च मुहूर्त्तान् चतुरश्च केवलानहोरात्रान् । सूर्येण समं व्रजति अतः शेषाणां वक्ष्ये ॥ १०५ ॥ शतभि-

छऽहोरत्ते इक्कवीसं मुहुत्ते य ॥ १०६ ॥ १०३४ ॥ तिन्नेव उत्तराइं पुणव्वसू रोहिणी विसाहा य। वच्चंति मुहुत्ते तिन्नि चेव वीसयऽहोरत्ते ॥ १०७ ॥ १०३५ ॥ अवसेसा नक्खत्ता पण्णरसवि सूरसहगया जंति। बारस चेव मुहुत्ते तेरस य समे अहोरत्ते ॥ १०८ ॥ १०३६ ॥ दो चंदा दो सूरा नक्खत्ता खलु हवंति छप्पन्ना । छावत्तरं गहसयं जंबुद्दीवे वियारीणं ॥ १०९ ॥ १०३७ ॥ इक्कं च सयसहस्सं तित्तीसं खलु भवे सहस्साइं । नव य सया पण्णासा तारागणकोडिकोडीणं ॥ ११० ॥ १०३८ ॥ चत्तारि चेव चंदा चत्तारि य सूरिया लवणजले। बारं नक्खत्तसयं गहाण तिन्नेव बावन्ना ॥ १११ ॥ १०३९ ॥ दो चेव सयसहस्सा सत्तट्ठिं खलु भवे सहस्साइं। नव य सया लवणजले तारागणकोडिकोडीणं ॥ ११२ ॥ १०४० ॥ चउवीसं ससिरविणो नक्खत्तसया य तिण्णि छत्तीसा । इक्कं च गहसहस्सं छप्पन्नं धायईसंडे ॥ ११३ ॥ १०४१ ॥ अट्ठेव सयसहस्सा

पग् भरणी आर्द्राऽश्लेषा स्वातिर्ज्येष्ठा । व्रजन्ति पडहोरात्रान् एकविंशतिं मुहूर्त्तान् ॥ १०६ ॥ त्रीण्येवोत्तराणि पुनर्वसू रोहिणी विशाखा च। व्रजन्ति त्रीनेव मुहूर्त्तान् विंशतिं चाहोरात्रान् ॥ १०७॥ अवशेषाणि नक्षत्राणि पञ्चदशाऽपि सूर्यसहगतानि यान्ति। द्वादशैव मुहूर्त्तान् त्रयोदश च समानहोरात्रान् ॥ १०८॥ द्वौ चन्द्रौ द्वौ सूर्यौ नक्षत्राणि खलु भवन्ति पट्पञ्चाशत्। पट्सप्तत्यधिकं ग्रहशतं जम्बूद्वीपे विचारि ॥१०९॥ एकं च शतसहस्रं त्रयस्त्रिंशत्खलु भवन्ति सहस्राणि। नव च शतानि पञ्चाशच तारागणकोटीकोट्यः ॥ ११० ॥ चत्वार एव चन्द्राश्चत्वारश्च सूर्या लवणजले। द्वादशं नक्षत्रशतं ग्रहाणां द्वापञ्चाशदधिकानि त्रीणि शतानि ॥ १११ ॥ द्वे एव शतसहस्रे सप्तपष्टिश्च खलु भवन्ति सहस्राणि। नव च शतानि लवणजले तारकगणकोटीकोटीनाम् ॥ ११२ ॥ चतुर्विंशतिः शशिनो रवयश्च नक्ष-

तिण्णि सहस्सा य सत्त य सया उ । धायईसंडे दीवे तारागणकोडिकोडीणं ॥ ११४ ॥ १०४२ ॥ बायालीसं
चंदा बायालीसं च दिणयरा दित्ता । कालोदहिंमि एए चरंति संबद्धलेसाया ॥ ११५ ॥ १०४३ ॥ नक्खत्त-
सहस्सं एगमेव छावत्तरिं च सयमन्नं । छच्च सया छन्नउआ महग्गहाण तिन्नि य सहस्सा ॥११६॥१०४४॥
अट्ठावीसं कालोदहिम्मि बारस य सहस्साइं । नव य सया पन्नासा तारागणकोडिकोडीणं ॥११७॥ १०४५ ॥
चोयालं चंदसयं चोयालं चेव सूरियाण सयं । पुक्खरवरम्मि एए चरंति संबद्धलेसाया ॥ ११८ ॥ १०४६ ॥
चत्तारिं च सहस्सा बत्तीसं चेव हुंति नक्खत्ता । छच्च सया बावत्तर महग्गहा बारस सहस्सा ॥११९॥१०४७॥
छन्नउइ सयसहस्सा चोयालीसं भवे सहस्साइं । चत्तारी य सयाइं तारागणकोडिकोडीणं ॥ १२० ॥ १०४८ ॥

शतानि च त्रीणि षट्त्रिंशानि । एकं च महसहस्रं षट्पञ्चाशं धातकीखण्डे ॥ ११३ ॥ अष्टैव शतसहस्राणि त्रीणि सहस्राणि सप्त च शतानि । धातकीखण्डे तारागणकोटीकोटीनाम् ॥ ११४ ॥ द्विचत्वारिंशच्चन्द्राः द्विचत्वारिंशच्च दिनकरा दीप्ताः । कालोदधावेते चरन्ति सम्बद्धलेश्याकाः ॥ ११५ ॥ नक्षत्राणामेकं सहस्रं षट्सप्ततं शतमेकमन्यच्च । षट् च शतानि षण्णवतानि महाग्रहाणां त्रीणि च सहस्राणि ॥११६॥ अष्टाविंशतिर्लक्षाः कालोदधौ द्वादश च सहस्राणि । नव च शतानि पञ्चाशच्च तारागणकोटीकोटीनाम् ॥११७॥ चतुश्चत्वारिंशं चन्द्रशतं चतुश्चत्वारिंशमेव सूर्याणां शतम् । पुष्करवरे एते चरन्ति संबद्धलेश्याकाः ॥ ११८ ॥ चत्वारि च सहस्राणि द्वात्रिंशन्येव भवन्ति नक्षत्राणि । षट् च शतानि द्वासप्ततानि महाग्रहा द्वादश सहस्राणि ॥ ११९ ॥ षण्णवतिः शतसहस्राणि चतुश्चत्वारिं-

बावत्तरिं च चंदा बावत्तरिमेव दिणयरा दित्ता। पुक्खरवरदीवड्ढे चरंति एए पगासिंता ॥ १२१ ॥ १०४९ ॥ तिण्णि सया छत्तीसा छच्च सहस्सा महग्गहाणं तु। नक्खत्ताणं तु भवे सोलाणि दुवे सहस्साणि ॥ १२२ ॥ १०५० ॥ अडयालीसं लक्खा बावीसं खलु भवे सहस्साइं । दो अ सय पुक्खरद्धे तारागणकोडिकोडीणं ॥ १२३ ॥ १०५१ ॥ बत्तीसं चंदसयं बत्तीसं चेव सूरियाण सयं । सयलं मणुस्सलोयं चरंति एए पयासिंता ॥ १२४॥१०५२ ॥ इक्कारस य सहस्सा छप्पिय सोला महग्गहसया उ। छच्च सया छन्नउआ नक्खत्ता तिण्णि य सहस्सा ॥ १२५ ॥ १०५३ ॥ अट्ठासीइ चत्ताइं सयसहस्साइं मणुयलोगम्मि । सत्त य सयामणूणा तारागणकोडिकोडीणं ॥ १२६ ॥ १०५४ ॥ एसो तारापिंडो सव्वसमासेण मणुयलोगम्मि । बहिया पुण ताराओ जिणेहिं भणिया असंखिज्जा ॥ १२७ ॥ १०५५ ॥ एवइयं तारग्गं जं भणियं मणुयलोग(मज्झ)म्मि । चारं

श्च भवन्ति शतसहस्राणि । चत्वारि च शतानि तारागणकोटीकोटीनाम् ॥ १२० ॥ द्वासप्ततिश्च चन्द्रा द्वासप्ततिरेव दिनकरा दीप्ताः । पुष्करवरद्वीपार्द्धे चरन्त्येते प्रकाशयन्तः ॥ १२१ ॥ त्रीणि शतानि षट्त्रिंशानि षट् च सहस्राणि तु महाग्रहाणाम् । नक्षत्राणां तु भवतः षोडशे द्वे सहस्रे ॥ १२२ ॥ अष्टचत्वारिंशल्लक्षा द्वाविंशतिश्च खलु भवन्ति सहस्राणि । द्वे च शते पुष्करार्द्धे तारकगणकोटीकोटीनाम् ॥ १२३ ॥ द्वात्रिंशं चन्द्रशत द्वात्रिंशमेव सूर्याणां शतम् । सकलं मनुष्यलोकं चरन्त्येतत् प्रकाशयत् ॥ १२४ ॥ एकादश च सहस्राणि षोडशाधिकानि षट्शतानि महाग्रहाः । षट् शतानि षण्णवतानि नक्षत्राणि त्रीणि च सहस्राणि ॥ १२५ ॥ चत्वारिंशत्सहस्राधिकानि अष्टाशीतिः शतसहस्राणि । मनुजलोके सप्त च शतानि अन्यूनानि तारागणकोटीकोटीनाम् ॥ १२६ ॥ एष तारापिण्डः सर्वसमासेन

कलंबुयापुप्फसंठियं जोइसं चरइ ॥ १२८ ॥ १०५६ ॥ रविससिगहनक्खत्ता एवइआ आहिया मणुयलोए। जेसिं नामागोयं न पागया पन्नवेइंति ॥ १२९ ॥ १०५७ ॥ छावट्ठिं पिडयाइं चंदाइचाण मणुयलोगम्मि। दो चंदा दो सूरा य हुंति इक्किकए पिडये ॥ १३० ॥ १०५८ ॥ छावट्ठिं पिडयाइं नक्खत्ताणं तु मणुयलोगम्मि। छप्पन्नं नक्खत्ता य हुंति इक्किकए पिडए ॥ १३१ ॥ १०५९ ॥ छावट्ठी पिडयाणं महग्गहाणं तु मणुयलोगम्मि। छावत्तरं गहसयं च होइ इक्किकए पिडए ॥ १३२ ॥ १०६० ॥ चत्तारि य पंतीओ चंदाइचाण मणुयलोगम्मि। छावट्ठिं छावट्ठिं होइ इक्किकया पंती ॥ १३३ ॥ १०६१ ॥ छप्पन्नं पंतीणं नक्खत्ताणं तु मणुयलोगम्मि। छावट्ठिं छावट्ठिं च होइ इक्किकया पंती ॥ १३४ ॥ १०६२ ॥ छावत्तरं गहाणं पंतिसयं होइ मणुय-

---

मनुजलोके। बहिस्तात्पुनस्तारका जिनैर्भणिता असङ्ख्येयाः ॥ १२७ ॥ एतावत्ताराग्रं यद्भणितं मनुजलोकमध्ये। कदम्बकपुष्पसंस्थितं ज्योतिश्चारं चरति ॥ १२८ ॥ रविशशिग्रहनक्षत्राण्येतावन्त्याख्यातानि मनुजलोके। येषां नामगोत्रं न प्राकृताः प्रज्ञापयन्ति ॥ १२९ ॥ षट्षष्टिः पिटकानि चन्द्रादित्ययोर्मनुजलोके। द्वौ चन्द्रौ द्वौ सूर्यौ च भवन्त्येकैकस्मिन् पिटके ॥ १३० ॥ षट्षष्टिः पिटकानि नक्षत्राणां तु मनुजलोके। षट्पञ्चाशन्नक्षत्राणि च भवन्त्येकैकस्मिन् पिटके ॥ १३१ ॥ षट्षष्टिः पिटकानि महाग्रहाणां तु मनुजलोके। षट्सप्तत्यधिकं ग्रहशतं च भवन्त्येकैकस्मिन् पिटके ॥१३२॥ चतस्रश्च पङ्क्तयश्चन्द्रादित्यानां मनुजलोके। षट्षष्टिः षट्षष्टिर्भवन्त्येकैकस्यां पङ्क्तौ ॥१३३॥ षट्पञ्चाशत् पङ्क्तयो नक्षत्राणां तु मनुजलोके। षट्षष्टिः २ भवन्त्येकैकस्यां पङ्क्तौ ॥ १३४ ॥ षट्सप्ततं ग्रहाणां पङ्क्तिशतं भवति मनुज-

लोगम्मि । छावट्ठिं छावट्ठिं च होइ इक्किक्कया पंती ॥ १३५ ॥ १०६३ ॥ ते मेरुमाणुसुत्तर पयाहिणावत्तमंडला सवे । अणवट्ठिएहिं जोएहिं चंदा सूरा गहगणा य ॥ १३६ ॥ १०६४ ॥ नक्खत्ततारयाणं अवट्ठिया मंडला मुणेयव्वा । तेवि य पयाहिणावत्तमेव मेरुं अणुचरंति ॥ १३७ ॥ १०६५ ॥ रयणियरदिणयराणं उड्डमहे एव संकमो नत्थि । मंडलसंकमणं पुण अब्भिंतरबाहिरं तिरियं ॥ १३८ ॥ १०६६ ॥ रयणियरदिणयराणं नक्खत्ताणं च महग्गहाणं च । चारविसेसेण भवे सुहदुक्खविही मणुस्साणं ॥ १३९ ॥ १०६७ ॥ तेसिं पविसंताणं तावक्खित्ते उ वड्ढए नियमा । तेणेव कमेण पुणो परिहायइ निक्खमिन्ताणं ॥ १४० ॥ १०६८ ॥ तेसिं कलंबुयापुप्फसंठिया हुंति तावक्खित्तमुहा । अंतो अ संकुला बाहिं च वित्थडा चंदसूराणं ॥ १४१ ॥ १०६९ ॥ केणं वड्ढइ चंदो? परिहाणी केण होइ चंदस्स? । कालो वा जुण्हा वा केणऽणुभावेण चंदस्स ? ॥ १४२ ॥

लोके । षट्षष्टिः २ भवन्त्येकैकस्यां पङ्क्तौ ॥ १३५ ॥ ते मेरुमानुषोत्तरयोः प्रदक्षिणावर्त्तमण्डलाः सर्वे । अनवस्थितैर्योगैश्चन्द्राः सूर्या ग्रहगणाश्च ॥ १३६ ॥ नक्षत्रतारकाणामवस्थितानि मण्डलानि ज्ञातव्यानि । तेऽपि च प्रदक्षिणावर्त्तेनैव मेरुमनुचरन्ति ॥ १३७ ॥ रजनीकरदिनकराणामूर्ध्वमधश्च सङ्क्रमो नास्ति । मण्डलसङ्क्रमणं पुनरभ्यन्तरबाह्येषु तिरश्चि ॥ १३८ ॥ रजनीकरदिनकराणां नक्षत्राणां महाग्रहाणां च । चारविशेषेण भवति सुखदुःखविधिर्मनुष्याणाम् ॥ १३९ ॥ तेषु प्रविशत्सु तापक्षेत्रं तु वर्द्धते नियमात् । तेनैव क्रमेण पुनः परिहीयते निष्क्रामत्सु ॥ १४० ॥ तेषां कदम्बकपुष्पसंस्थितानि भवन्ति तापक्षेत्रमुखानि । अन्तश्च सङ्कटानि बहिश्च विस्तृतानि चन्द्रसूर्याणाम् ॥ १४१ ॥ केन चन्द्रो वर्द्धते ? परिहाणिः केन भवति चन्द्रस्य ? । कालिमा वा ज्योत्स्ना वा केनानुभावेन चन्द्रस्य ? ॥ १४२ ॥

॥ १०७० ॥ किण्हं राहुविमाणं निच्चं चंदेण होइ अविरहियं। चउरंगुलमप्पत्तं हिट्ठा चंदस्स तं चरइ ॥१४३॥
॥१०७१॥ छावट्ठिं छावट्ठिं दिवसे दिवसे उ सुक्कपक्खस्स। जं परिवड्ढइ चंदो खवेइ तं चेव कालेणं ॥१४४॥१०७२॥
पन्नरसइ भागेण य चंदं पन्नरसमेव चंकमइ। पन्नरसइभागेण य पुणोवि तं चेव पक्कमइ ॥ १४५ ॥ १०७३ ॥
एवं वड्ढइ चंदो परिहाणी एव होइ चंदस्स। कालो वा जुण्हा वा तेण य(ऽणु) भावेण चंदस्स ॥१४६॥१०७४॥
अंतो मणुस्सखेत्ते हवंति चारोवगा य उववण्णा। पंचविहा जोइसिया चंदा सूरा गहगणा य ॥१४७॥१०७५॥
तेण परं जे सेसा चंदाइच्च गहतारनक्खत्ता। नत्थि गई नवि चारो अवट्ठिया ते मुणेयव्वा ॥ १४८ ॥ १०७६ ॥
दो चंदा इह दीवे चत्तारि य सागरे लवणतोए। धायइसंडे दीवे बारस चंदा य सूरा य ॥ १४९ ॥ १०७७ ॥
एगे जंबुद्दीवे दुगुणा लवणे चउग्गुणा हुंति। कालोयए तिगुणिया ससिसूरा धायईसंडे ॥ १५० ॥ १०७८ ॥

कृष्णं राहुविमानं नित्यं चन्द्रेण भवत्यविरहितम्। चतुरङ्गुलान्यप्राप्तमधस्ताच्चन्द्रस्य तच्चरति ॥ १४३ ॥ षट्षष्टिं षट्षष्टिं (भागं) दिवसे दिवसे तु शुक्लपक्षस्य। यत्परिवर्द्धयति चन्द्रं क्षपयति तावन्तमेव कृष्णस्य ॥ १४४ ॥ पञ्चदशभागेन च चन्द्रस्य पञ्चदशभागमेवाक्रामति। पञ्चदशभागेन च पुनरपि तत एव प्रक्राम्यति ॥१४५॥ एवं वर्द्धते चन्द्रः परिहाणिरेव भवति चन्द्रस्य। कालिमा वा ज्योत्स्ना वा तेन च भावेन चन्द्रस्य ॥ १४६ ॥ अन्तर्मनुष्यक्षेत्रे भवन्ति चारोपगाश्चो(श्चारो)पपन्नाः। पंचविधा ज्योतिषिकाः, चंद्राः सूर्या ग्रहगणाश्च ॥१४७॥ ततः परं ये शेषाश्चन्द्रादित्या ग्रहतारका नक्षत्राणि। नास्ति गतिर्नैव चारः अवस्थितास्ते ज्ञातव्याः ॥ १४८ ॥ द्वौ चन्द्राविह द्वीपे चत्वारश्च सागरे लवणतोये। धातकीखण्डे द्वीपे द्वादश चन्द्राश्च सूर्याश्च ॥ १४९ ॥ एको जम्बूद्वीपे द्विगुणा लवणे चतुर्गुणा भवन्ति।

धायइसंडप्पभिई उद्दिट्ठा तिगुणिया भवे चंदा । आइल्लचंदसहिया अणंतराणंतरे खित्ते ॥ १५१ ॥ १०७९ ॥ रिक्खग्गहतारग्गा दीवसमुद्दाण इच्छसे नाउं । तस्स ससीहि उ गुणियं रिक्खग्गहतारयग्गं तु ॥ १५२ ॥ १०८० ॥ बहिया उ माणुसनगस्स चंदसूराणऽवट्ठिया जोगा । चंदा अभीइजुत्ता सूरा पुण हुंति पुस्सेहिं ॥ १५३ ॥ १०८१ ॥ चंदाओ सूरस्स य सूरा ससिणो य अंतरं होइ । पण्णाससहस्साइं जोयणाणं अणूणाइं ॥ १५४ ॥ १०८२ ॥ सूरस्स य सूरस्स य ससिणो ससिणो य अंतरं होइ । बहिया उ माणुसनगस्स जोअ-णाणं सयसहस्सं ॥ १५५ ॥ १०८३ ॥ सूरंतरिया चंदा चंदंतरिया उ दिणयरा दित्ता । चित्तंतरलेसागा सुह-लेसा मंदलेसा य ॥ १५६ ॥ १०८४ ॥ अट्ठासीयं च गहा अट्ठावीसं च हुंति नक्खत्ता । एगससीपरिवारो एत्तो ताराण वुच्छामि ॥ १५७ ॥ १०८५ ॥ छावट्ठि सहस्साइं नव चेव सयाइं पंचसयराइं । एगससीपरिवारो

कालोदे त्रिगुणिताः शशिसूर्या धातकीखण्डे ॥ १५० ॥ धातकीखण्डात् प्रभृति उद्दिष्टास्त्रिगुणिता भवेयुश्चन्द्राः । आदिमचन्द्रसहिता अनन्तरानन्तरे क्षेत्रे ॥ १५१ ॥ ऋक्षग्रहतारकाग्राणि द्वीपसमुद्रयोरिच्छसि ज्ञातुं । तस्य शशिभिर्गुणितं ऋक्षग्रहतारकाग्रं तु ॥ १५२ ॥ बहिः पुनर्मानुषोत्तरनगात् चन्द्रसूर्ययोरवस्थिता योगाः । चन्द्रा अभिजिता युक्ताः सूर्याः पुनर्भवन्ति पुष्यैः ॥ १५३ ॥ चन्द्रात् सूर्यस्य सूर्यात् शशिनश्चान्तरं भवंति । पंचाशत् सहस्राणि योजनानामनूनानि ॥ १५४ ॥ सूर्यस्य सूर्यस्य च शशिनः शशिनश्चान्तरं भवति । बहिस्तात् मानुषनगात् योजनानां शतसहस्रं ॥ १५५ ॥ सूर्यान्तरिताश्चन्द्राः चन्द्रान्तरिताश्च दिनकरा दीप्ताः । चित्रान्तरलेश्याकाः शुभलेश्या मन्दलेश्याश्च ॥ १५६ ॥ अष्टाशीतिश्च ग्रहाः अष्टाविंशतिश्च भवन्ति नक्षत्राणि । एकशशिपरीवारः इतस्तारकाणां वक्ष्ये ॥१५७॥

तारागणकोडिकोडीणं ॥ १५८ ॥ १०८६ ॥ वाससहस्सं पलिओवमं च सूराण सा ठिई भणिया । पलिओवम चंदाणं वाससयसहस्समब्भहियं ॥ १५९ ॥ १०८७ ॥ पलिओवमं गहाणं नक्खत्ताणं च जाण पलियद्धं । पलियचउत्थो भाओ ताराणवि सा ठिई भणिया ॥ १६० ॥ १०८८ ॥ पलिओवमट्ठभागो ठिई जहण्णा उ जोइसगणस्स । पलिओवममुक्कोसं वाससयसहस्समब्भहियं ॥ १६१ ॥ १०८९ ॥ भवणवइवाणवंतरजोइसवासी ठिई मए कहिया । कप्पवईवि य वुच्छं बारस इंदे महिड्ढीए ॥ १६२ ॥ १०९० ॥ पढमो सोहम्मवई ईसाणवई उ भन्नए बीओ । तत्तो सणंकुमारो हवइ चउत्थो उ माहिंदो ॥ १६३ ॥ १०९१ ॥ पंचमए पुण बंभो छट्ठो पुण लंतओऽत्थ देविंदो । सत्तमओ महसुक्को अट्ठमओ भवे सहस्सारो ॥ १६४ ॥ १०९२ ॥ नवमो अ आणइंदो दसमो उण पाणओऽत्थ देविंदो । आरण इक्कारसमो बारसमो अच्चुए इंदो ॥१६५॥ १०९३ ॥ एए

षट्षष्टिः सहस्राणि नव चैव शतानि पंचसप्ततानि । एकशशिपरीवारस्तारकगणकोटीकोटीनां ॥ १५८ ॥ वर्षसहस्रं पल्योपमं च सूर्याणां सा स्थितिर्भणिता । पल्योपमं चन्द्राणां वर्षशतसहस्राभ्यधिकम् ॥ १५९ ॥ पल्योपमं ग्रहाणां नक्षत्राणां च जानीहि पल्योपमार्धं । पल्यचतुर्थो भागस्तारकाणां सा स्थितिर्भणिता ॥ १६० ॥ पल्योपमाष्टभागः स्थितिर्जघन्या तु ज्योतिष्कगणस्य । पल्योपममुत्कृष्टं वर्षशतसहस्राभ्यधिकं ॥ १६१ ॥ भवनपतिव्यन्तरज्योतिष्कवासिनां स्थितिर्मया कथिता । कल्पपतीनपि वक्ष्ये द्वादशेन्द्रान् महर्द्धिकान् ॥ १६२ ॥ प्रथमः सौधर्मपतिरीशानपतिस्तु भण्यते द्वितीयः । ततः सनत्कुमारो भवति चतुर्थस्तु माहेन्द्रः ॥१६३॥ पंचमकः पुनर्ब्रह्मा षष्ठः पुनर्लान्तकोऽत्र देवेन्द्रः । सप्तमस्तु महाशुक्रोऽष्टमो भवेत्सहस्रारः ॥ १६४ ॥ नवमश्चानतेन्द्रो दशमः पुनः प्राणतोऽत्र देवेन्द्रः । आरण एकाद-

बारस इंदा कप्पवई कप्पसामिया भणिया । आणाईसरियं वा तेण परं नत्थि देवाणं ॥ १६६ ॥ १०९४ ॥ तेण परं देवगणा सयइच्छियभावणाइ उववन्ना । गेविज्जेहिं न सक्को उववाओ अन्नलिंगेणं ॥ १६७ ॥ १०९५ ॥ जे दंसणवावन्ना लिंगग्गहणं करिंति सामण्णे । तेसिंपिय उववाओ उक्कोसो जाव गेविज्जा ॥ १६८ ॥ १०९६ ॥ इत्थ किर विमाणाणं वत्तीसं वण्णिया सयसहस्सा । सोहम्मकप्पवइणो सक्कस्स महाणुभागस्स ॥ १६९ ॥ ॥ १०९७ ॥ ईसाणकप्पवइणो अट्ठावीसं भवे सयसहस्सा । बारस्स सयसहस्सा कप्पम्मि सणंकुमारम्मि ॥ १७० ॥ १०९८ ॥ अट्ठेव सयसहस्सा माहिंदम्मि उ भवंति कप्पम्मि । चत्तारि सयसहस्सा कप्पम्मि उ बंभलोगम्मि ॥ १७१ ॥ १०९९ ॥ इत्थ किर विमाणाणं पन्नासं लंतए सहस्साइं । चत्तारि महासुक्के छच सहस्सा सहस्सारे ॥ १७२ ॥ ११०० ॥ आणयपाणयकप्पे चत्तारि सया ऽऽरणचुए तिन्नि । सत्त विमाणस-

शो द्वादशोऽच्युत इन्द्रः ॥ १६५ ॥ एते द्वादश इन्द्राः कल्पपतयः कल्पस्वामिनो भणिताः । आज्ञा ऐश्वर्यं वा ततः परं नास्ति देवानां ॥ १६६ ॥ ततः परं देवगणाः स्वकेप्सितभावनायामुत्पन्नाः । ग्रैवेयकेषु न शक्योऽन्यलिंगेनोपपातः ॥ १६७ ॥ ये व्यापन्नदर्शना लिंगग्रहणं कुर्वन्ति श्रामण्ये । तेषामपि चोपपात उत्कृष्टो यावद् ग्रैवेयके ॥ १६८ ॥ अत्र किल विमानानां द्वात्रिंशद्वर्णितानि शतसहस्राणि । सौधर्मकल्पपतेः शक्रस्य महानुभागस्य ॥ १६९ ॥ ईशानकल्पपतेरष्टाविंशतिर्भवन्ति शतसहस्राणि । द्वादश शतसहस्राणि कल्पे सनत्कुमारे ॥ १७० ॥ अष्टैव शतसहस्राणि माहेन्द्रे तु भवन्ति कल्पे । चत्वारि शतसहस्राणि कल्पे तु ब्रह्मलोके ॥ १७१ ॥ अत्र किल विमानानां पंचाशत् लान्तके सहस्राणि । चत्वारिंशत् महाशुक्रे षट् च सहस्राणि सहस्रारे ॥ १७२ ॥ आनतप्राणतकल्पयोश्चत्वारि शतानि

याइं चउसुवि एएसु कप्पेसु ॥ १७३ ॥ ११०१ ॥ एयाइ विमाणाइं कहियाइं जाइं जत्थ कप्पम्मि । कप्पवई-
णवि सुंदरि! ठिइविसेसे निसामेहि ॥ १७४ ॥ ११०२ ॥ दो सागरोवमाइं सक्कस्स ठिई महाणुभागस्स ।
साहीया ईसाणे सत्तेव सणंकुमारम्मि ॥ १७५ ॥ ११०३ ॥ माहिंदे साहियाइं सत्त दस चेव बंभलोगम्मि ।
चउदस लंतइ कप्पे सत्तरस भवे महासुक्के ॥ १७६ ॥ ११०४ ॥ कप्पम्मि सहस्सारे अट्ठारस सागरोवमाइं
ठिई । एगूणाऽऽणयकप्पे वीसा पुण पाणए कप्पे ॥ १७७ ॥ ११०५ ॥ पुण्णा य इक्कवीसा उदहिसनामाण
आरणे कप्पे । अह अच्चुयम्मि कप्पे बावीसं सागराण ठिई ॥ १७८ ॥ ११०६ ॥ एसा कप्पवईणं कप्पठिई
वण्णिया समासेणं । गेविज्जऽणुत्तराणं सुण अणुभागं विमाणाणं ॥ १७९ ॥ ११०७ ॥ तिण्णेव य गेविज्जा
हिट्ठिल्ला मज्झिमा य उवरिल्ला । इक्किक्कंपि य तिविहं नव एवं हुंति गेविज्जा ॥१८०॥११०८॥ सुदंसणा अमोहा य,

आरणाच्युतयोस्त्रीणि । सप्त विमानशतानि चतुर्ष्वपि एतेषु कल्पेषु ॥ १७३ ॥ एतानि विमानानि कथितानि यानि यत्र कल्पे । कल्पप-
तीनामपि सुन्दरि! स्थितिविशेषान् निशमय ॥ १७४ ॥ द्वे सागरोपमे शक्रस्य स्थितिर्महानुभागस्य । साधिके ईशाने सप्तैव सनत्कुमारे
॥ १७५ ॥ माहेन्द्रे साधिकानि सप्त दशैव ब्रह्मलोके । चतुर्दश लान्तके कल्पे सप्तदश भवन्ति महाशुक्रे ॥ १७६ ॥ कल्पे सहस्रारे
अष्टादश सागरोपमाणि स्थितिः । एकोनविंशतिरानतकल्पे विंशतिः पुनः प्राणते कल्पे ॥ १७७ ॥ पूर्णा एकविंशतिः उदधिसनाम्नां आरणे
कल्पे । अथाच्युते कल्पे द्वाविंशतिः सागरोपमाणां स्थितिः ॥ १७८ ॥ एषा कल्पपतीनां कल्पस्थितिर्वर्णिता समासेन । ग्रैवेयकानुत्तराणां
शृणु अनुभागं विमानानां ॥ १७९ ॥ त्रीण्येव ग्रैवेयकाणि अधस्तनानि मध्यमान्युपरितनानि च । एकैकस्मिंश्च त्रिविधानि नवैवं भवन्ति

सुप्पबुद्धा जसोधरा। वच्छा सुवच्छा सुमणा, सोमणसा पियदंसणा ॥ १८१ ॥ ११०९ ॥ एक्कारसुत्तरं हेट्ठिमए सत्तुत्तरं च मज्झिमए। सयमेगं उवरिमए पंचेव अणुत्तरविमाणा ॥ १८२ ॥ १११० ॥ हेट्ठिमगेविज्जाणं तेवीसं सागरोवमाइं ठिई। इक्किक्कमारुहिज्जा अट्ठहिं सेसेहिं नमियंगी ! ॥ १८३ ॥ ११११ ॥ विजयं च वेजयंतं जयंतमपराजियं च बोद्धव्वं। सव्वट्ठसिद्धनामं होइ चउण्हं तु मज्झिमयं ॥ १८४ ॥ १११२ ॥ पुव्वेण होइ विजयं दाहिणओ होइ वेजयंतं तु। अवरेणं तु जयंतं अवराइयमुत्तरे पासे ॥ १८५ ॥ १११३ ॥ एएसु विमाणेसु उ तित्तीसं सागरोवमाइं ठिई। सव्वट्ठसिद्धनामे अजहन्नुक्कोस तित्तीसा ॥ १८६ ॥ १११४ ॥ हिट्ठिल्ला उवरिल्ला दो दो जुयलऽद्धचंदसंठाणा। पडिपुण्णचंदसंठाणसंठिया मज्झिमा चउरो ॥ १८७ ॥ १११५ ॥ गेविज्जाऽऽवलिसरिसा

ग्रैवेयकाणि ॥ १८० ॥ सुदर्शनः अमोघः सुप्रबुद्धो यशोधरः । वत्सः सुवत्सः सुमनाः सौमनसः प्रियदर्शनः ॥ १८१ ॥ अधस्तने एकादशोत्तरं शतं सप्तोत्तरं शतं च मध्ये । शतमेकं उपरितने पंचैवानुत्तरविमानानि ॥ १८२ ॥ अधस्तनाधस्तनग्रैवेयकानां त्रयोविंशतिः सागरोपमाणि स्थितिः । एकैकं वर्धयेत् अष्टसु शेषेषु नमितांगि ! ॥ १८३ ॥ विजयं च वैजयंतं जयन्तमपराजितं च बोद्धव्यं । सर्वार्थसिद्धनाम भवति चतुर्णां तु मध्यमं ॥ १८४ ॥ पूर्वस्यां भवति विजयं दक्षिणतो भवति वैजयंतं तु । अपरस्यां तु जयन्तं अपराजितमुत्तरे पार्श्वे ॥ १८५ ॥ एतेषु विमानेषु तु त्रयस्त्रिंशत् सागरोपमाणि स्थितिः । सर्वार्थसिद्धनाम्नि अजघन्योत्कृष्टा त्रयस्त्रिंशत्सागरोपमाणि ॥१८६॥ अधस्तने उपरितने च द्वे द्वे युगले अर्धचन्द्रसंस्थाने । प्रतिपूर्णचन्द्रसंस्थानसंस्थिता मध्यमाश्चत्वारः (कल्पाः) ॥१८७॥

गेविज्जा तिण्णि तिण्णि आसन्ना । झुल्लयसंठाणाइं अणुत्तराइं विमाणाइं ॥ १८८ ॥ १११६ ॥ घणउदहिपइ-
ट्ठाणा सुरभवणा दोसु हुंति कप्पेसुं । तिसु वाउपइट्ठाणा तदुभयसुपइट्ठिया तिन्नि ॥ १८९ ॥ १११७ ॥ तेण
परं उवरिमया आगासंतरपइट्ठिया सव्वे । एस पइट्ठाणविही उड्ढं लोए विमाणाणं ॥ १९० ॥ १११८ ॥ किण्हा
नीला काऊ तेऊलेसा य भवणवंतरिया । जोइससोहम्मीसाणं तेउलेसा मुणेयव्वा ॥ १९१ ॥ १११९ ॥ कप्पे
सणंकुमारे माहिंदे चेव बंभलोए य । एएसु पम्हलेसा तेण परं सुक्कलेसा उ ॥ १९२ ॥ ११२० ॥ कणगत्तय-
रत्ताभा सुरवसभा दोसु हुंति कप्पेसु । तिसु हुंति पम्हगोरा तेण परं सुक्किल्ला देवा ॥ १९३ ॥ ११२१ ॥
भवणवइवाणमंतरजोइसिया हुंति सत्तरयणीया । कप्पवईणऽइसुंदरि ! सुण उच्चत्तं सुरवराणं ॥१९४॥११२२॥
सोहम्मीसाणसुरा उच्चत्ते हुंति सत्तरयणीया । दो दो कप्पा तुल्ला दोसुवि परिहायए रयणी ॥ १९५ ॥ ११२३ ॥

ग्रैवेयकावलिसदृशानि ग्रैवेयकाणि त्रीणि त्रीणि आसन्नानि । झुल्लकसंस्थानानि अनुत्तराणि विमानानि ॥ १८८ ॥ घनोदधिप्रतिष्ठानानि सुरभवनानि द्वयोर्भवन्ति कल्पयोः । त्रिषु वायुप्रतिष्ठानानि तदुभयसुप्रतिष्ठितान्युपरि त्रिषु ॥ १८९ ॥ ततः परमुपरितनानि आकाशान्तरप्रतिष्ठितानि सर्वाणि । एष प्रतिष्ठानविधिः ऊर्ध्वलोके विमानानां ॥ १९० ॥ कृष्णा नीला कापोती तेजोलेश्या च भवनपतिव्यन्तराणां । ज्योतिष्कसौधर्मेशानानां तेजोलेश्या ज्ञातव्या ॥ १९१ ॥ कल्पे सनत्कुमारे माहेन्द्रे चैव ब्रह्मलोके च । एतेषु पद्मलेश्या ततः परं शुक्ललेश्या तु ॥१९२॥ कनकत्वक्प्रभाभाः सुरवृषभा भवन्ति द्वयोः कल्पयोः । त्रिषु भवन्ति पद्मगौरास्ततः परं शुक्ललेश्याका देवाः ॥१९३॥ भवनपतिव्यन्तरज्योतिष्का भवन्ति सप्तरत्नयः । कल्पपतीनां अतिसुन्दरि ! शृणूच्चत्वं सुरवराणां ॥ १९४ ॥ सौधर्मेशानसुरा उच्चत्वेन

गेविज्जेसु य देवा रयणीओ दुन्नि हुंति वत्ताओ । रयणी पुण उच्चत्तं अणुत्तरविमाणवासीणं ॥ १९६ ॥ ११२४॥ कप्पाओ कप्पम्मि उ जस्स ठिई सागरोवमब्भहिया । उस्सेहो तस्स भवे इक्कारसभागपरिहीणो ॥ १९७ ॥ ॥ ११२५ ॥ जो अ विमाणुस्सेहो पुढवीणं जं च होइ बाहल्लं । दुण्हंपि तं पमाणं बत्तीसं जोयणसयाइं ॥१९८॥ ॥ ११२६ ॥ भवणवइवाणमंतरजोइसिया हुंति कायपवियारा । कप्पवईणवि सुंदरि ! वुच्छं पवियारणविही उ ॥ १९९ ॥ ११२७ ॥ सोहम्मीसाणेसुं सुरवरा हुंति कायपवियारा । सणंकुमारमाहिंदेसु फासपवियारया देवा ॥ २०० ॥ ११२८ ॥ बंभे लंतयकप्पे सुरवरा हुंति रूवपवियारा । महसुक्कसहस्सारे सद्दपवियारया देवा ॥ २०१ ॥ ११२९ ॥ आणयपाणयकप्पे आरण तह अच्चुए सुकप्पम्मि । देवा मणपवियारा तेण परं चूअपवियारा ॥ २०२ ॥ ११३० ॥ गोसीसागुरुकेयइपत्तपुन्नागवउलगंधा य । चंपयकुवलयगंधा तगरेलसुगंधगंधा

भवन्ति सप्त रत्नयः । द्वौ द्वौ कल्पौ तुल्यौ द्वयोरपि परिहीयते रत्निः ॥ १९५ ॥ ग्रैवेयकेषु देवा द्वे द्वे रत्नी भवन्त्युच्चाः । रत्निः पुनरुच्चत्वं अनुत्तरविमानवासिनां ॥ १९६ ॥ कल्पात् कल्पे तु यस्य स्थितिः सागरोपमेणाधिका । उत्सेधस्तस्य भवेत् एकादशभागपरिहीणः ॥१९७॥ यश्च विमानानामुत्सेधो बाहल्यं यच्च भवति पृथिव्याः । द्वयोरपि तत्प्रमाणं द्वात्रिंशद्योजनशतानि ॥ १९८ ॥ भवनपतिव्यन्तरज्योतिष्का भवन्ति कायप्रविचाराः । कल्पपतीनामपि सुंदरि ! वक्ष्ये परिचारणाविधिं ॥ १९९ ॥ सौधर्मेशानयोः सुरवरा भवन्ति कायप्रवीचाराः । सनत्कुमारमाहेन्द्रयोः स्पर्शप्रविचारका देवाः ॥ २०० ॥ ब्रह्मदेवलोके लांतके कल्पे सुरवरा भवन्ति रूपप्रवीचाराः । महाशुक्रसहस्रारयोः शब्दप्रवीचारका देवाः ॥ २०१ ॥ आनतप्राणतकल्पयोरारणे तथा अच्युते सुकल्पे । देवा मनःप्रवीचाराः ततः परं च्युतप्र-

य ॥ २०३ ॥ ११३१ ॥ एसा णं गंधविही उवमाए वण्णिया समासेणं । दिट्ठीएवि य तिविहा थिरसुकुमारा य फासेणं ॥ २०४ ॥ ११३२ ॥ तेवीसं च विमाणा चउरासीइं च सयसहस्साइं । सत्ताणउई सहस्साइं उड्ढंलोए विमाणाणं ॥ २०५ ॥ ११३३ ॥ अउणाणउई सहस्सा चउरासीइं च सयसहस्साइं । एगूणयं दिवड्ढं सयं च पुप्फावकिण्णाणं ॥ २०६ ॥ ११३४ ॥ सत्तेव सहस्साइं सयाइं बावत्तराइं अट्ठ भवे । आवलियाइ विमाणा सेसा पुप्फावकिण्णाणं ॥ २०७ ॥ ११३५ ॥ आवलिआइ विमाणाण अंतरं नियमसो असंखिज्जं । संखिज्जमसंखिज्जं भणियं पुप्फावकिन्नाणं ॥ २०८ ॥ ११३६ ॥ आवलियाइ विमाणा वट्टा तंसा तहेव चउरंसा । पुप्फावकिण्णया पुण अणेगविहरूवसंठाणा ॥ २०९ ॥ ११३७ ॥ वट्टं खु वलयगंपिव तंसा सिंघाडयंपिव विमाणा । चउरंसविमाणा पुण अक्खाडयसंठिया भणिया ॥ २१० ॥ ११३८ ॥ पढमं वट्टविमाणं बीयं तंसं

वीचाराः ॥ २०२ ॥ गोशीर्षागुरुकेतकीपत्रपुन्नागबकुलगन्धाश्च । चम्पककुवलयगन्धाः तगरैलासुगन्धिगन्धाश्च ॥ २०३ ॥ एष गन्धविधिरुपमया वर्णितः समासेन । दृष्टाऽपि च त्रि(वि)विधाः स्थिरसुकुमाराश्च स्पर्शेन ॥ २०४ ॥ त्रयोविंशतिश्च विमानानि चतुरशीतिश्च शतसहस्राणि । सप्तनवतिः सहस्राणि ऊर्ध्वलोके विमानानां ॥ २०५ ॥ एकोननवतिः सहस्राणि चतुरशीतिश्च शतसहस्राणि । एकोनं चार्धद्वयशतं च पुष्पावकीर्णानाम् ॥ २०६ ॥ सप्तैव सहस्राणि द्वासप्ततानि शतानि चाष्ट भवंति । आवलिकासु विमानानि शेषाणि पुष्पावकीर्णानि ॥ २०७ ॥ आवलिकायां विमानानामन्तरं नियमेनासंख्येयं (योजनानां) । संख्येयमसंख्येयं भणितं पुष्पावकीर्णानां ॥२०८॥ आवलिकायां विमानानि वृत्तानि त्र्यस्राणि चतुरस्राणि तथैव । पुष्पावकीर्णानि पुनरनेकविधरूपसंस्थानानि ॥ २०९ ॥ वृत्तानि खलु वल-

तहेव चउरंसं । एगंतरचउरंसं पुणोवि वट्टं पुणो तंसं ॥ २११ ॥ ११३९ ॥ वट्टं वट्टस्सुवरिं तंसं तंसस्स उप्परिं होइ । चउरंसे चउरंसं उड्ढं तु विमाणसेढीओ ॥ २१२ ॥ ११४० ॥ उवलंबयरज्जूओ सव्वविमाणाण हुंति समियाओ । उवरिमचरिमंताओ हिट्ठिल्लो जाव चरिमंतो ॥ २१३ ॥ ११४१ ॥ पागारपरिक्खित्ता वट्टविमाणा हवंति सव्वेवि । चउरंसविमाणाणं चउद्दिसिं वेइया भणिया ॥ २१४ ॥ ११४२ ॥ जत्तो वट्टविमाणं तत्तो तंसस्स वेइया होइ । पागारो बोद्धव्वो अवसेसाणं तु पासाणं ॥ २१५ ॥ ११४३ ॥ जे पुण वट्टविमाणा एगदुवारा हवंति सव्वेवि । तिन्नि य तंसविमाणे चत्तारि य हुंति चउरंसे ॥ २१६ ॥ ११४४ ॥ सत्तेव य कोडीओ हवंति बावत्तरिं सयसहस्सा । एसो भवणसमासो भोमिज्जाणं सुरवराणं ॥ २१७ ॥ ११४५ ॥ तिरिओववा-

---

यमिव त्र्यस्राणि शृंगाटकमिव विमानानि । चतुरस्रविमानानि पुनः अक्षाटकसंस्थितानि भणितानि ॥ २१० ॥ प्रथमं वृत्तं विमानं द्वितीयं त्र्यस्रं तथैव चतुरस्रं । वृत्तात् एकान्तरेण चतुरस्रं पुनरपि वृत्तं पुनस्त्र्यस्रं ॥ २११ ॥ वृत्तं वृत्तस्योपरि त्र्यस्रं त्र्यस्रस्योपरि भवति । चतुरस्रस्य चतुरस्रं ऊर्ध्वं तु विमानश्रेणयः (एवं) ॥ २१२ ॥ अवलम्बनरज्जवः सर्वविमानानां भवन्ति समाः । उपरितनचरमान्ताद् यावदधस्तनश्चरमान्तः ॥ २१३ ॥ प्राकारपरिक्षिप्तानि वृत्तानि विमानानि भवन्ति सर्वाण्यपि । चतुरस्रविमानानां चतसृषु दिक्षु वेदिका भणिता ॥ २१४ ॥ यतो वृत्तविमानं ततस्त्र्यस्रस्य वेदिका भवति । प्राकारो बोद्धव्यः अवशेषयोस्तु पार्श्वयोः ॥ २१५ ॥ यानि पुनर्वृत्तविमानानि एकद्वाराणि भवन्ति सर्वाण्यपि । त्रीणि च त्र्यस्रविमाने चत्वारि च भवन्ति चतुरस्रे ॥ २१६ ॥ सप्तैव च कोटयो भवन्ति द्विसप्ततिः शतसहस्राणि । एष भवनसमासो भौमेयकानां सुरवराणां ॥ २१७ ॥ तिर्यगुपपातिकानां भौमानि नगराणि असंख्येयानि । ततः

इयाणं रम्मा भोम्मनगरा असंखिज्जा। तत्तो संखिज्जगुणा जोइसियाणं विमाणा उ ॥ २१८ ॥ ११४६ ॥ थोवा विमाणवासी भोमिज्जा वाणमंतरमसंखा । तत्तो संखिज्जगुणा जोइसवासी भवे देवा ॥ २१९ ॥ ११४७ ॥ पत्तेयविमाणाणं देवीणं छब्भवे सयसहस्सा। सोहम्मे कप्पम्मि उ ईसाणे हुंति चत्तारि ॥ २२० ॥ ११४८ ॥ पंचेवणुत्तराइं अणुत्तरगईहिं जाइं दिट्ठाइं । जत्थ अणुत्तरदेवा भोगसुहमणुवमं पत्ता ॥ २२१ ॥ ११४९ ॥ जत्थ अणुत्तरगंधा तहेव रूवा अणुत्तरा सद्दा। अच्चित्तपुग्गलाणं रसो अ फासो अ गंधो अ ॥२२२॥११५०॥ पप्फोडियकलिकलुसा पप्फोडियकमलरेणुसंकासा । वरकुसुममहुकरा इव सुहुमयरं नंदिं (दंति) घोट्टंति ॥ २२३ ॥ ११५१ ॥ वरपउमगब्भगोरा सव्वे ते एगगब्भवसहीओ । गब्भवसहीविमुक्का सुंदरि! सुक्खं अणुहवंति ॥ २२४ ॥ ११५२ ॥ तेतीसाए सुंदरि! वाससहस्सेहिं होइ पुण्णेण । आहाराऽवहि देवाणऽणुत्तरवि-

संख्येयगुणानि ज्योतिष्काणां विमानानि ॥ २१८ ॥ स्तोका विमानवासिनो भौमेया व्यन्तरा असंख्येयाः । ततः संख्येयगुणा ज्योतिष्कवासिनो भवन्ति देवाः ॥ २१९ ॥ प्रत्येकं वैमानिकानां देवीनां षट् भवन्ति शतसहस्राणि । सौधर्मे कल्पे तु ईशाने भवन्ति चत्वारि शतसहस्राणि ॥ २२० ॥ पंचैवानुत्तराणि अनुत्तरगतिभिर्यानि दृष्टानि । यत्रानुत्तरदेवा भोगसुखमनुपमं प्राप्ताः ॥ २२१ ॥ यत्र अनुत्तरगन्धास्तथैव रूपाणि अनुत्तराणि शब्दाश्च । अचित्तपुद्गलानां रसश्च स्पर्शश्च गन्धश्च ॥ २२२ ॥ प्रस्फोटितकलिकालुष्याः प्रस्फुटितकमलरेणुसंकाशाः। वरकुसुममधुकरा इव सूक्ष्मतर नन्दिं घोषयन्ति (आस्वादयन्ति)॥२२३॥वरपद्मगर्भगौराः सर्वे ते एकगर्भवसतयः । गर्भवसतिविमुक्ताः सुन्दरि! सौख्यमनुभवन्ति ॥२२४॥ त्रयस्त्रिंशति पूर्णायां वर्षसहस्राणां सुन्दरि! पुण्येन । आहारावधिर्देवानां अनुत्तरविमानवा-

माणवासिणं ॥ २२५ ॥ ११५३ ॥ सोलसहि सहस्सेहिं पंचेहिं सएहिं होइ पुण्णेहिं । आहारो देवाणं मज्झिममाउं धरिंताणं ॥ २२६ ॥ ११५४ ॥ दस वाससहस्साइं जहन्नमाउं धरंति जे देवा । तेसिंपि य आहारो चउत्थभत्तेण योद्धवो ॥ २२७ ॥ ११५५ ॥ संवच्छरस्स सुंदरि! मासाणं अद्धपंचमाणं च । उस्सासो देवाणं अणुत्तरविमाणवासीणं ॥ २२८ ॥ ११५६ ॥ अद्धट्ठमेहिं राइंदिएहिं अट्ठहि य सुतणु! मासेहिं । उस्सासो देवाणं मज्झिममाउं धरिंताणं ॥ २२९ ॥ ११५७ ॥ सत्तण्हं थोवाणं पुण्णाणं पुण्णइंदुसरिसमुहे! । ऊसासो देवाणं जहन्नमाउं धरिंताणं ॥ २३० ॥ ११५८ ॥ जइ सागरोवमाइं जस्स ठिई तस्स तत्तिएहिं पक्खेहिं । ऊसासो देवाणं वाससहस्सेहिं आहारो ॥ २३१ ॥ ११५९ ॥ आहारो ऊसासो एसो मे वन्निओ समासेणं । सुहुमंतरायनाहि! (घणाहि) सुंदरि! अचिरेण कालेण ॥ २३२ ॥ ११६० ॥ एएसिं देवाणं ओही उ विसे-

सिनाम् ॥ २२५ ॥ षोडशभिः सहस्रैः पूर्णैः पञ्चभिः शतैर्भवति । आहारो देवानां मध्यममायुर्धरताम् ॥ २२६ ॥ दश वर्षसहस्राणि जघन्यमायुर्धरन्ति ये देवाः । तेषामपि चाहारश्चतुर्थभक्तेन बोद्धव्यः ॥ २२७ ॥ संवत्सरे अर्धपञ्चसु मासेषु च सुन्दरि! । उच्छ्वासो देवानामनुत्तरविमानवासिनाम् ॥ २२८ ॥ अष्टसु मासेषु सार्धसप्तसु सुतनो! रात्रिन्दिवेषु च । उच्छ्वासो देवानां मध्यममायुर्धरताम् ॥ २२९ ॥ सप्तसु स्तोकेषु पूर्णेषु पूर्णेन्दुसदृशमुखि! । उच्छ्वासो देवानां जघन्यमायुर्धरताम् ॥ २३० ॥ यति सागरोपमाणि यस्य स्थितिस्तस्य तातिभिः पक्षैः । उच्छ्वासो देवानां वर्षसहस्रैराहारः ॥ २३१ ॥ आहार उच्छ्वास एष मया वर्णितः समासेन । सूक्ष्मान्तरायनाभे! सुन्दरि! अचिरेण कालेन ॥ २३२ ॥ एतेषां देवानामवधिस्तु विशेषतस्तु यो यस्य । तं सुन्दरि! वर्णयिष्याम्यहं यथाक्रमं आनुपूर्व्या ॥ २३३ ॥

सओ उ जो जस्स। तं सुंदरि! वण्णेऽहं अहक्कमं आणुपुव्वीए ॥ २३३ ॥ ११६१ ॥ सोहम्मीसाण पढमं दुच्चं च सणंकुमारमाहिंदा। तच्चं च बंभलंतग सुक्कसहस्सारय चउत्थिं ॥ २३४॥ ११६२ ॥ आणयपाणयकप्पे देवा पासंति पंचमिं पुढविं। तं चेव आरणच्चुय ओहियनाणेण पासंति ॥ २३५ ॥ ११६३ ॥ छट्ठिं हिट्ठिममज्झिमगेविज्जा सत्तमिं च उवरिल्ला। संभिन्नलोगनालिं पासंति अणुत्तरा देवा ॥ २३६ ॥ ११६४ ॥ संखिज्जजोयणा खलु देवाणं अद्धसागरे ऊणे। तेण परमसंखिज्जा जहन्नयं पन्नवीसं तु ॥ २३७ ॥ ११६५ ॥ तेण परमसंखिज्जा तिरियं दीवा य सागरा चेव। बहुययरं उवरिमया उड्ढं तु सकप्पथूभाइं ॥ २३८ ॥ ११६६ ॥ नेरइयदेवतित्थंकरा य ओहिस्सऽबाहिरा हुंति। पासंति सव्वओ खलु सेसा देसेण पासंति ॥ २३९ ॥ ११६७ ॥ ओहिन्नाणे विसओ एसो मे वण्णिओ समासेणं। बाहल्लं उच्चत्तं विमाणवन्नं पुणो वुच्छं ॥ २४० ॥ ११६८ ॥ सत्तावीसं

सौधर्मेशानाः प्रथमां द्वितीयां च सनत्कुमारमाहेन्द्राः। तृतीयां च ब्रह्मलान्तकाः शुक्रसहस्रारकाश्च चतुर्थीम् ॥ २३४ ॥ आनतप्राणतकल्पयोर्देवाः पश्यन्ति पञ्चमीं पृथ्वीम्। तामेवारणाच्युता अवधिज्ञानेन पश्यन्ति ॥ २३५ ॥ षष्ठीं अधस्तनमध्यमग्रैवेयकाः सप्तमीं चोपरितना। संपूर्णलोकनालिकां पश्यन्त्यनुत्तरा देवाः ॥ २३६ ॥ देवानामूनेऽर्धसागरोपमे आयुषि संख्येययोजनानि। ततः परमसंख्येयानि जघन्यतः पञ्चविंशतिं (पश्यन्ति) ॥ २३७ ॥ ततः परेऽसंख्येया द्वीपाः सागराश्चैव तिर्यक्। उपरितना बहुकं ऊर्ध्वं तु स्वकल्पस्तूपान् ॥ २३८ ॥ नैरयिकदेवतीर्थकराश्चावधेरबाह्या भवन्ति। पश्यन्ति सर्वतः खलु शेषा देशेन पश्यन्ति ॥ २३९ ॥ अवधिज्ञाने विषय एष मया वर्णितः समासेन। बाहल्यं उच्चत्वं विमानवर्णं पुनर्वक्ष्ये ॥ २४० ॥ सप्तविंशतिर्योजनशतानि पृथ्वीनां तयोः

जोयणसयाइं पुढवीण ताण [होइ] बाहल्लं। सोहम्मीसाणेसुं रयणविचित्ता य सा पुढवी ॥ २४१ ॥ ११६९ ॥ तत्थ विमाणा बहुविहा पासायपगइवेइयारम्मा। वेरुलियथूभियागा रयणामयदामलंकारा ॥ २४२ ॥ ११७० ॥ केइत्थऽसियविमाणा अंजणधाउसरिसा सभावेणं। अद्दयरिट्ठसवण्णा जत्थावासा सुरगणाणं ॥ २४३ ॥ ॥ ११७१ ॥ केइ य हरियविमाणा मेयगधाऊसरिसा सभावेणं। मोरग्गीवसवण्णा जत्थावासा सुरगणाणं ॥ २४४ ॥ ११७२ ॥ दीवसिहासरिसवण्णित्थ केई जासुमणसूरसरिसवन्ना। हिंगुलुयधाउवण्णा जत्थावासा सुरगणाणं ॥ २४५ ॥ ११७३ ॥ कोरिंटधाउवण्णित्थ केई फुल्लकणियारसरिसवण्णा य। हालिद्दभेयवण्णा जत्थावासा सुरगणाणं ॥ २४६ ॥ ११७४ ॥ अविउत्तमल्लदामा निम्मलगाया सुगंधनीसासा। सव्वे अवट्ठियवया सयंपभा अणिमिसच्छा य ॥ २४७ ॥ ११७५ ॥ बावत्तरिकलापंडिया उ देवा हवंति सव्वेऽवि। भवसं-

---

बाहल्यम्। सौधर्मेशानयोः रत्नविचित्रा च सा पृथ्वी ॥ २४१ ॥ तत्र विमानानि बहुविधानि प्रासादप्रकृतिवेदिकारम्याणि। वैडूर्यस्तूपिकानि रत्नमयदामालङ्काराणि ॥ २४२ ॥ कानिचिदत्र कृष्णानि विमानानि अञ्जनधातुसदृशानि स्वभावेन। आर्द्रकरिष्ठसवर्णानि यत्रावासाः सुरगणानाम् ॥ २४३ ॥ कानिचिच्च हरितानि विमानानि मेदकधातुसदृशानि स्वभावेन। मयूरग्रीवसवर्णानि यत्रावासाः सुरगणानाम् ॥ २४४ ॥ दीपशिखासदृशवर्णान्यत्र कानिचित् जपासूरसदृग्वर्णानि। हिंगुलकधातुवर्णानि यत्रावासाः सुरगणानाम् ॥ २४५ ॥ कोरण्टधातुवर्णान्यत्र कानिचित् विकसितकर्णिकारसदृशवर्णानि। हारिद्रभेदवर्णानि यत्रावासाः सुरगणानाम् ॥ २४६ ॥ अवियुक्तमाल्यदामानो निर्मलगात्राः सुगन्धिनिःश्वासाः। सर्वेऽवस्थितवयसः स्वयंप्रभा अनिमेषाक्षाश्च ॥२४७॥ द्वासप्ततिकलापण्डितास्तु देवा भवन्ति

कमणे तेसिं पडिवाओ होइ नायव्वो ॥ २४८ ॥ ११७६ ॥ कल्लाणफलविवागा सच्छंदविउव्वियाभरणधारी । आभरणवसणरहिया हवंति साभावियसरीरा ॥ २४९ ॥ ११७७ ॥ वत्तुलसरिसवरूवा देवा इक्कम्मि ठिइविसेसम्मि । पच्चग्गऽहीणमहिमा ओगाहणवण्णपरिमाणा ॥ २५० ॥ ११७८ ॥ किण्हा नीला लोहिय हालिद्दा सुक्किला विरायंति । पंचसए उव्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसु ॥ २५१ ॥ ११७९ ॥ तत्थासणा बहुविहा सयणिज्जा मणिभत्तिसयविचित्ता । विरइयवित्थडभूसा रयणामयदामलंकारा ॥ २५२ ॥ ११८० ॥ छव्वीस जोयणसयाइं पुढवीणं ताण होइ बाहल्लं । सणंकुमारमाहिंदे रयणविचित्ता य सा पुढवी ॥ २५३ ॥ ११८१ ॥ तत्थ य नीला लोहिय हालिद्दा सुक्किला विरायंति । छच्च सए उव्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसु ॥ २५४ ॥ ११८२ ॥ तत्थ विमाणा बहुविहा० (२४२) ॥२५५॥११८३॥ पणवीसं जोअणसयाइं पुढवीण होइ बाहल्लं । बंभयलंतय-

---

सर्वेऽपि । भवसक्रमणे तेषां प्रतिपातो भवति ज्ञातव्यः ॥ २४८ ॥ कल्याणफलविपाकाः स्वच्छन्दविकुर्विताभरणधारिणः । आभरणवसनरहिता भवन्ति स्वाभाविकशरीराः ॥ २४९ ॥ वृत्तसर्षपरूपा देवा एकस्मिन् स्थितिविशेषे । प्रत्यग्रा अहीनमहिमावगाहवर्णपरिणामाः ॥ २५० ॥ कृष्णा नीला लोहिता हारिद्राः शुक्लाः विराजन्ते । पंच शतान्युद्विद्धाः प्रासादास्तेषु कल्पेषु ॥ २५१ ॥ तत्रासनानि बहुविधानि शयनीयानि मणिभक्तिशतविचित्राणि । विरचितविस्तृतभूषाणि रत्नमयदामालंकाराणि ॥ २५२ ॥ षड्विंशतिर्योजनशतानि पृथ्वीनां तयोः भवति बाहल्यम् । सनत्कुमारमाहेन्द्रयोः रत्नविचित्रा च सा पृथ्वी ॥ २५३ ॥ तत्र च नीला लोहिता हारिद्राः शुक्ला विराजन्ते । षट् शतान्युद्विद्धाः प्रासादाः तेषु कल्पेषु ॥ २५४ ॥ तत्र विमानानि बहुविधानि० ॥ २५५ ॥ पंचविंशतिर्योजनानि पृथ्वीनां भवति

कप्पे रयणविचित्ता य सा पुढवी ॥ २५६ ॥ ११८४ ॥ तत्थ विमाणा बहुविहा० ॥ २५७ ॥ ११८५ ॥ लोहिय-हालिद्दा पुण सुक्किलवण्णा य ते विरायंति । सत्तसए उव्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसु ॥ २५८ ॥ ११८६ ॥ चउ-वीसं जोयणसयाइं पुढवीण होइ बाहल्लं । सुक्के य सहस्सारे रयणविचित्ता य सा पुढवी ॥ २५९ ॥ ११८७ ॥ तत्थ विमाण बहुविहा० ॥ २६० ॥ ११८८ ॥ हालिद्दभेयवण्णा सुक्किलवण्णा य ते विरायंति । अट्ठ य ते उ-व्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसुं ॥ २६१ ॥ ११८९ ॥ तत्थासणा बहुविहा० ॥ २६२ ॥ ११९० ॥ तेवीसं जोयणसयाइं पुढवीणं [उण] तासिं होइ बाहल्लं । आणयपाणयकप्पे आरणच्चुए [रयण]विचित्ता उ सा पुढवी ॥ २६३ ॥ ॥ ११९१ ॥ तत्थ विमाणा बहुविहा० ॥ २६४ ॥ ११९२ ॥ संखंकसन्निकासा सव्वे दगरयतुसारसिरिवण्णा । नव य सए उव्विद्धा पासाया तेसु कप्पेसुं ॥ २६५ ॥ ११९३ ॥ बावीसं जोयणसयाइं पुढवीणं तासिं होइ

बाहल्यं । महाशुक्रलान्तककल्पयो रत्नविचित्रा च सा पृथ्वी ॥ २५६ ॥ तत्र विमानानि० ॥ २५७ ॥ लोहिता हारिद्राः पुनः शुक्लवर्णा-स्ते विराजन्ते । सप्त शतान्युद्विद्धाः प्रासादास्तेषु कल्पेषु ॥ २५८ ॥ चतुर्विंशतिर्योजनशतानि पृथ्व्या भवति बाहल्यम् । शुक्रसहस्रारयोः रत्नविचित्रा च सा पृथ्वी ॥ २५९ ॥ तत्र विमानानि बहुविधानि० ॥ २६० ॥ हारिद्रभेदवर्णाः शुक्लवर्णाश्च ते विराजन्ते । अष्टौ च योजनशतान्युद्विद्धाः प्रासादास्तयोः कल्पयोः ॥ २६१ ॥ तत्रासनानि बहुविधानि० ॥ २६२ ॥ त्रयोविंशतिर्योजनशतानि पृथ्वीनां तासां पुनर्भवति बाहल्यम् । आनतप्राणतकल्पयोरारणाच्युतयोश्च रत्नविचित्रा तु सा पृथ्वी ॥२६३॥ तत्र विमानानि बहुविधानि० ॥ २६४ ॥ शङ्खाङ्कसन्निकाशाः सर्वे दकरजस्तुषारसदृग्वर्णाः । नव च शतान्युद्विद्धाः प्रासादास्तयोः कल्पयोः ॥२६५॥ द्वाविंशतिर्योजनशतानि पृथ्वीनां

बाहुल्लं । गेविज्जविमाणेसु रयणविचित्ता उ सा पुढवी ॥ २६६ ॥ ११९४ ॥ तत्थ विमाणा बहुविहा० ॥ २६७ ॥ ॥ ११९५ ॥ संखंकसन्निकासा सव्वे दगरयतुसारसरिवण्णा । दस य सए उव्विद्धा पासाया ते विरायंति ॥ २६८ ॥ ११९६ ॥ एगवीस जोयणसयाइं पुढवीणं तेसि होइ बाहल्लं । पंचसु अणुत्तरेसुं रयणविचित्ता य सा पुढवी ॥ २६९ ॥ ११९७ ॥ तत्थ विमाणा बहुविहा० ॥ २७० ॥ ११९८ ॥ संखंकसन्निकासा सव्वे दगरयतुसारसरिवण्णा । इक्कारसउव्विद्धा पासाया ते विरायंति ॥ २७१ ॥ ११९९ ॥ तत्थासणा बहुविहा सयणिज्जा मणिभत्तिसयविचित्ता । विरइयवित्थडदूसा य रयणामयदामलंकारा ॥ २७२ ॥ १२०० ॥ सव्वट्ठविमाणस्स उ सव्वुवरिल्लाउ थूभियंताओ । बारसहिं जोअणेहिं इसिपब्भारा तओ पुढवी ॥ २७३ ॥ १२०१ ॥ निम्मलदगरयवण्णा तुसारगोखीरफेणसरिवण्णा । भणिया उ जिणवरेहिं उत्ताणयछत्तसंठाणा ॥ २७४ ॥ १२०२ ॥

तासां भवति बाहल्यम् । ग्रैवेयकविमानेषु रत्नविचित्रा तु सा पृथ्वी ॥ २६६ ॥ तत्र विमानानि बहुविधानि० ॥ २६७ ॥ शङ्खाङ्कसंनिकाशाः सर्वे दकरजस्तुषारसदृग्वर्णाः । दश च शतान्युद्विद्धाः प्रासादास्ते विराजन्ते ॥ २६८ ॥ एकविंशतिर्योजनशतानि पृथ्वीनां तासां भवति बाहल्यम् । पंचस्वनुत्तरेषु रत्नविचित्रा च सा पृथ्वी ॥ २६९ ॥ तत्र विमानानि बहुविधानि० ॥ २७० ॥ शंखांकसंनिकाशाः सर्वे दकरजस्तुषारसदृग्वर्णाः । एकादश शतान्युद्विद्धाः प्रासादास्ते विराजन्ते ॥ २७१ ॥ तत्रासनानि बहुविधानि शयनीयानि मणिभक्तिशतविचित्राणि । विरचितविस्तृतदूष्याणि रत्नमयदामालंकाराणि च ॥ २७२ ॥ सर्वार्थसिद्धविमानस्य सर्वोपरितनात् स्तूपिकान्तात् । ततो द्वादशसु योजनेषु ईषत्प्राग्भारा पृथ्वी ॥ २७३ ॥ निर्मलदकरजोवर्णा तुषारगोक्षीरफेनसदृग्वर्णा । भणिता तु जिनवरैरुत्तानक-

पणयालीसं आयामवित्थडा होइ सयसहस्साइं । तं तिउणं सविसेसं परीरओ होइ योद्धवो ॥ २७५ ॥ १२०३॥ एगा जोयणकोडी बायालीसं च सयसहस्साइं । तीसं चेव सहस्सा दो अ सया अउणपन्नासा ॥ २७६ ॥ ॥ १२०४ ॥ खित्तद्धयविच्छिन्ना अट्ठेव य जोयणाणि बाहल्लं । परिहायमाणी चरिमंते मच्छियपत्ताउ तणुयपरी ॥ २७७ ॥ १२०५ ॥ संखंकसन्निकासा नामेण सुदंसणा अमोहा य । अज्जुणसुवण्णयमई उत्ताणयछत्तसंठाणा ॥ २७८ ॥ १२०६ ॥ ईसीपब्भाराए सीआए जोअणंमि लोगंतो । तस्सुवरिमम्मि भाए सोलसमे सिद्धमोगाढे ॥ २७९ ॥ १२०७ ॥ कहिं पडिहया सिद्धा?, कहिं सिद्धा पइट्ठिया? । कहिं बोंदिं चइत्ताणं, कत्थ गंतूण सिज्झई? ॥ २८० ॥ १२०८ ॥ अलोए पडिहया सिद्धा, लोयग्गे य पइट्ठिया । इहं बोंदिं चइत्ताणं, तत्थ गंतूण सिज्झई ॥ २८१ ॥ १२०९ ॥ जं संठाणं तु इहं भवं चयंतस्स चरमसमयम्मि । आसी य पए-

च्छत्रसंस्थाना ॥२७४॥ पंचचत्वारिंशत्सहस्राणि आयामविस्ताराभ्यां भवन्ति । तत्त्रिगुणानि सविशेषाणि परिरयो भवति योद्धव्यः ॥२७५॥ एका योजनानां कोटी द्वाचत्वारिंशच्च शतसहस्राणि । त्रिंशच्चैव सहस्राणि द्वे च शते एकोनपंचाशत् ॥२७६॥ क्षेत्रार्धकेऽष्ट योजनानि यावत् बाहल्यमष्ट योजनानि । परिहीयमाना चरमान्तेषु मक्षिकापत्रात् तनुतरा ॥ २७७ ॥ शंखांकसन्निकाशा नाम्ना सुदर्शना अमोघा च । अर्जुनसुवर्णमयी उत्तानकच्छत्रसंस्थिता ॥ २७८ ॥ ईषत्प्राग्भारायाः सीतापराभिधानायाः योजने लोकान्तः । तस्योपरितनभागे षोडशे सिद्धा अवगाढः ॥ २७९ ॥ केन सिद्धाः प्रतिहताः क सिद्धाः प्रतिष्ठिताः । क बोन्दिं त्यक्त्वा क गत्वा सिद्ध्यन्ति ? ॥ २८० ॥ अलोकेन प्रतिहताः सिद्धा लोकाग्रे च प्रतिष्ठिताः । इह बोन्दिं त्यक्त्वा तत्र गत्वा सिध्यंति ॥ २८१ ॥ यत् संस्थानं तु इह भवं त्यजतश्चरमसमये ।

सपणं तं संठाणं तहिं तस्स ॥ २८२ ॥ १२१० ॥ दीहं वा हस्सं वा जं संठाणं हविज्ज चरमभवे । तत्तो तिभागहीणा सिद्धाणोगाहणा भणिया ॥ २८३ ॥ १२११ ॥ तिन्नि सया छासट्ठा धणुत्तिभागो अ होइ बोद्धव्वो । एसा खलु सिद्धाणं उक्कोसोगाहणा भणिया ॥ २८४ ॥ १२१२ ॥ चत्तारि य रयणीओ रयणी तिभागूणिया य बोद्धव्वा । एसा खलु सिद्धाणं मज्झिमओगाहणा भणिया ॥ २८५ ॥ १२१३ ॥ इक्का य होइ रयणी अट्ठेव य अंगुलाइं साहीया । एसा खलु सिद्धाणं जहण्णओगाहणा भणिया ॥ २८६ ॥ १२१४ ॥ ओगाहणाइ सिद्धा भवत्तिभागेण हुंति परिहीणा । संठाणमणित्थंत्थं जरामरणविप्पमुक्काणं ॥ २८७ ॥ १२१५ ॥ जत्थ य एगो सिद्धो तत्थ अणंता भवक्खयविमुक्का । अन्नुन्नसमोगाढा पुट्ठा सव्वे अलोगंते ॥ २८८ ॥ १२१६ ॥ असरीरा जीवघणा उवउत्ता दंसणे य नाणे य । सागारमणागारं लक्खणमेयं तु सिद्धाणं ॥ २८९ ॥ १२१७ ॥

आसीत् प्रदेशघनं वा स्वस्थानं तत्र तस्य ॥२८२॥ दीर्घं वा ह्रस्वं वा यत् प्रमाणं भवेत् चरमभवे । ततस्त्रिभागहीना सिद्धानामवगाहना भणिता ॥ २८३ ॥ त्रीणि शतानि षट्षष्टिर्धनुस्तृतीयो भागश्च भवति बोद्धव्यः । एषा खलु सिद्धानामुत्कृष्टावगाहना भणिता ॥ २८४ ॥ चत्वारो रत्नयो रत्निस्त्रिभागोना च बोद्धव्या । एषा खलु सिद्धानां मध्यमाऽवगाहना भणिता ॥ २८५ ॥ एका च भवति रत्निरष्टावेवाङ्गुलानि साधिकानि । एषा खलु सिद्धानां जघन्यिकाऽवगाहना भणिता ॥ २८६ ॥ अवगाहनायां सिद्धा भवत्रिभागेन भवन्ति परिहीनाः । संस्थानमनित्थंस्थं जरामरणविप्रमुक्तानाम् ॥ २८७ ॥ यत्रैकः सिद्धस्तत्रानन्ता भवक्षयविप्रमुक्ताः । अन्योऽन्यसमवगाढाः स्पृष्टाः सर्वेऽलोकान्ते ॥ २८८ ॥ अशरीरा जीवघना उपयुक्ता दर्शने च ज्ञाने च । साकारत्वमनाकारत्वं च लक्षणमेतत्तु सिद्धानाम्

फुसइ अणंते सिद्धे सव्वपएसेहिं णियमसो सिद्धो। तेवि असंखिज्जगुणा देसपएसेहिं जे पुट्ठा ॥२९०॥ १२१८॥ केवलनाणुवउत्ता जाणंती सव्वभावगुणभावे। पासंति सव्वओ खलु केवलदिट्ठीअणंताहिं ॥ २९१ ॥ १२१९ ॥ नाणंमि दंसणम्मि य इत्तो एगयरम्मि उवउत्ता। सव्वस्स केवलिस्सा जुगवं दो नत्थि उवओगा ॥ २९२ ॥ ॥ १२२० ॥ सुरगणसुहं समत्तं सव्वद्धापिंडियं अणंतगुणं। नवि पावइ मुत्तिसुहं णंताहिं वग्गवग्गूहिं ॥ २९३ ॥ १२२१ ॥ नवि अत्थि माणुसाणं तं सुक्खं नवि य सव्वदेवाणं। जं सिद्धाणं सुक्खं अव्वाबाहं उवगयाणं ॥ २९४ ॥ १२२२॥ सिद्धस्स सुहो रासी सव्वद्धापिंडिओ जइ हविज्जा। णंतगुणवग्गुभइओ सव्वागासे न माइज्जा ॥ २९५ ॥ १२२३ ॥ जह नाम कोइ मिच्छो नयरगुणे बहुविहे वियाणंतो। न चएइ परिकहेउं उवमाए तहिं असंतीए ॥ २९६ ॥ १२२४ ॥ इअ सिद्धाणं सुक्खं अणोवमं नत्थि तस्स ओवम्मं। किंचि वि-

---

॥ २८९ ॥ स्पृशति अनन्तान् सिद्धान् सर्वप्रदेशैर्नियमतः सिद्धः। ये देशप्रदेशैः स्पृष्टास्तेऽप्यसंख्येयगुणाः ॥ २९० ॥ केवलज्ञानोपयुक्ता जानन्ति सर्वपदार्थगुणभावान्। पश्यन्ति सर्वतः खलु केवलदृष्टिभिरनन्ताभिः ॥ २९१ ॥ ज्ञाने दर्शने चानयोरेकतरस्मिन् उपयुक्ताः। सर्वस्य केवलिनो युगपद् द्वौ न स्त उपयोगौ ॥ २९२ ॥ सुरगणसुखं समस्तं सर्वाद्धापिंडितं अनन्तगुणं। नैव प्राप्नोति मुक्तिसुखं अनन्तैर्वर्गवर्गैः ॥ २९३ ॥ नैवास्ति मनुष्याणां तत् सौख्यं नैव च सर्वदेवानां। यत् सिद्धानां सौख्यमव्याबाधत्वमुपगतानाम् ॥ २९४ ॥ सिद्धस्य सुखराशिः सर्वाद्धापिण्डितो यदि भवेत्। अनन्तगुणवर्गभक्तः सर्वाकाशे न मायात् ॥ २९५ ॥ यथा नाम कश्चिन्म्लेच्छो नगरगुणान् बहुविधान् विजानानः। न शक्नोति परिकथयितुं तत्रासत्यामुपमायाम् ॥ २९६ ॥ इति सिद्धानां सौख्यमनुपमं नास्ति

सेसेणित्तो सारिक्खमिणं सुणह वुच्छं ॥२९७॥ १२२५ ॥ जह सव्वकामगुणियं पुरिसो भोत्तूण भोयणं कोई। तण्हाछुहाविमुक्को अच्छिज्ज जहा अमियतित्तो ॥ २९८॥ १२२६ ॥ इय सव्वकालतित्ता अउलं निव्वाणमुवगया सिद्धा । सासयमव्वाबाहं चिट्ठंति सुही सुहं पत्ता ॥ २९९ ॥ १२२७ ॥ सिद्धत्ति य बुद्धत्ति य पारगयत्ति य परंपरगयत्ति। उम्मुक्ककम्मकवया अजरा अमरा असंगा य ॥ ३०० ॥ १२२८ ॥ निच्छिन्नसव्वदुक्खा जाइजरामरणबंधणविमुक्का। सासयमव्वाबाहं अणुहवंति सुहं सया कालं ॥३०१॥ १२२९ ॥ सुरगणइड्ढिसमग्गा सव्वद्धापिंडियं अणंतगुणा। नवि पावइ जिणइड्ढिं णंतेहिंवि वग्गवग्गूहिं ॥ ३०२ ॥ १२३० ॥ भवणवइवाणमंतरजोइसवासी विमाणवासी य । सव्विड्ढीपरियरिया अरहंते वंदया हुंति ॥ ३०३ ॥ १२३१ ॥ भवणवइवाणमंतरजोइसवासी विमाणवासी य। इसिवालियमयमहिया करिंति महिमं जिणवराणं ॥ ३०४ ॥ १२३२ ॥

तस्यौपम्यं। किंचिद्विशेषेणातः सादृश्यमिदं शृणुत वक्ष्ये ॥ २९७ ॥ यथा सर्वकामगुणितं भोजनं भुक्त्वा कश्चित् पुरुषः । तृषा क्षुधा विमुक्त आसीत यथाऽमृततृप्तः ॥ २९८ ॥ इति (एवं) सर्वकालतृप्ताः अतुल्यं निर्वाणमुपगताः सिद्धाः । शाश्वतमव्याबाधं सुखिनः सुखं प्राप्तास्तिष्ठन्ति ॥ २९९ ॥ सिद्ध इति च बुद्ध इति च पारगत इति च परंपरागत इति । उन्मुक्तकर्मकवचा अजरा अमरा असंगाश्च ॥ ३०० ॥ व्युच्छिन्नसर्वदुःखा जातिजरामरणबन्धनविमुक्ताः। शाश्वतमव्याबाधत्वमनुभवन्ति सदाकालम् ॥ ३०१ ॥ सुरगणर्द्धिः समग्रा सर्वाद्धापिंडिता अनन्तगुणा। नैव प्राप्नोति जिनर्द्धिं अनन्तैर्वर्गवर्गैरपि ॥ ३०२ ॥ भवनपतयो व्यन्तरा ज्योतिष्कवासिनो विमानवासिनश्च। सर्वर्द्धिपरिवृता जिनानां वंदका भवन्ति (वन्दनाय यांति) ॥ ३०३ ॥ भवनपतयो व्यन्तरा ज्योतिष्कवासिनो विमा-

इसिवा० इसिवालियस्स भद्दं सुरवरथयकारयस्स वीरस्स। जेहिं सया थुव्वंता सव्वे इंदा पवरकित्ती ॥३०५॥१२३३॥ भोमेज्जवणयराणं जोइसियाणं विमाणवासीणं । तेसिं सुरासुरगुरू सिद्धा सिद्धिं उवणमंतु ॥ ३०६ ॥ १२३४॥ देवनिकायाणं (णंदउ) थवो सहस्सं [समत्तो] अपरिसेसो ॥ ३०७॥ १२३५॥ देविंदत्थयपइण्णं ससमत्तं ॥ ९॥

अथ मरणसमाधिः ॥ १० ॥

तिहुयणसरीरिवंदं सप्प (संघ) वयणरयणमंगलं नमिउं। समणस्स उत्तमट्ठे मरणविहीसंगहं वुच्छं ॥ १ ॥ १२३६ ॥ सुणह सुयसारनिहसं ससमयपरसमयवायनिम्मायं । सीसो समणगुणड्ढं परिपुच्छइ वायगं कंचि ॥ २ ॥ १२३७ ॥ अभिजाइसत्तविक्कमसुयसीलविमुत्तिखंतिगुणकलियं । आयारविणयमद्दवविज्जाचरणागर-

---

नरासिनश्च । ऋषिपालितमतमहिताः कुर्वन्ति महिमानं जिनेन्द्राणाम् ॥ ३०४ ॥ ऋषिपालिताय भद्रं वीरस्य सुरवरस्तवकारकाय । येन सदा स्तुतिकारकाः सर्वे इन्द्राः परिकीर्त्तिताः (प्रवरकीर्त्तिताः) ॥ ३०५ ॥ ऋषिपालिताय भद्रं वीरस्य सुरवरस्य स्तवकारकाय । तेषां सुरासुराणां गुरवः सिद्धाः सिद्धिमुपनयन्तु ॥३०६॥ भौमेयव्यन्तराणां ज्योतिष्काणां विमानवासिनां । देवनिकायानां स्तवः [सहसा] अपरिशेषः समाप्तः ॥ ३०७ ॥ इति देवेन्द्रस्तवः ॥

अथ मरणसमाधिः ॥ त्रिभुवनशरीरिवन्द्यं सत्प्रवचनरत्नमंगलं नत्वा । श्रमणस्योत्तमार्थाय मरणविधिसंग्रहं वक्ष्ये ॥ १ ॥ शृणुत श्रुतसारनिकषं स्वसमयपरसमयवादनिष्णातं । श्रमणगुणाढ्यं कंचित् वाचकं शिष्यः परिपृच्छति ॥२॥ अभिजातिसत्त्वविक्रमश्रुतशीलविमु-

मुदारं ॥ ३ ॥ १२३८ ॥ कित्तीगुणगब्भहरं जसखाणिं तवनिहिं सुयसमिद्धं । सीलगुणनाणदंसणचरित्तरय-
णागरं धीरं ॥ ४ ॥ १२३९ ॥ तिविहं तिकरणसुद्धं मयरहियं दुविहठाण पुणरत्तं (रुद्धं) । विणएण कमवि-
सुद्धं चउस्सिरं बारसावत्तं ॥ ५ ॥ १२४० ॥ दुओणयं अहाजायं एयं काऊण तस्स किइकम्मं । भत्तीइ भरि-
यहियओ हरिसवसुब्भिन्नरोमंचो ॥ ६ ॥ १२४१ ॥ उवएसहेउकुसलं तं पवयणरयणसिरिघरं भणइ ।
इच्छामि जाणिउं जे मरणसमाहिं समासेणं ॥ ७ ॥ १२४२ ॥ अब्भुज्जुयं विहारं इच्छं जिणदेसियं विउपसत्थं ।
नाउं महापुरिसदेसियं तु अब्भुज्जुयं मरणं ॥ ८ ॥ १२४३ ॥ तुब्भित्थ सामि! सुअजलहिपारगा समणसं-
घनिज्जवया । तुज्झं खु पायमूले सामन्नं उज्जमिस्सामि ॥ ९ ॥ १२४४ ॥ सो भरियमहुरजलहरगंभीरसरो

क्षिक्षान्तिगुणकलितं । आचारविनयमार्दवविद्याचरणाकरमुदारं ॥ ३ ॥ कीर्त्तिगुणगर्भधरं यशःखानिं तपोनिधिं श्रुतसमिद्धं । शीलगुणज्ञा-
नदर्शनचारित्ररत्नाकरं धीरं ॥ ४ ॥ त्रिविधत्रिकरणशुद्धं मदरहितं द्विविधे स्थाने पुना रक्तं (रुद्धं) । विनयेन क्रमविशुद्धं चतुश्शिरो
द्वादशावर्तं ॥ ५ ॥ द्व्यवनतं यथाजातं एतादृशं कृतिकर्म तस्य कृत्वा । भक्त्या भृतहृदयो हर्षवशोद्भिन्नरोमाञ्चः ॥ ६ ॥ उपदेशहेतुकुशलं
तं प्रवचनरत्नश्रीगृहिकं भणति । इच्छामि ज्ञातुं समासेन मरणसमाधिं ॥ ७ ॥ अभ्युद्यतं विहारमिच्छामि जिनदेशितं विद्वत्प्रशस्तं ।
ज्ञातुं महापुरुषदेशितं अभ्युद्यतं मरणं (इच्छामि) ॥ ८ ॥ यूयमत्र स्वामिनः श्रुतजलधिपारगाः श्रमणसंघनिर्यामकाः । युष्माकमेव
पादमूले श्रामण्यमुद्यापयिष्यामि (० मुद्यंस्यामि) ॥ ९ ॥ स भृतजलधरमधुरगंभीरस्वरो निषण्णो भणति । शृणु इदानीं धर्मवत्सल

निसन्नओ भणइ । सुण दाणि धम्मवच्छल ! मरणसमाहिं समासेणं ॥ १० ॥ १२४५ ॥ सुण जह पच्छिमकाले
पच्छिमतित्थयरदेसियमुयारं । पच्छा निच्छियपत्थं उविंति अब्भुज्जुयं मरणं ॥ ११ ॥ १२४६ ॥ पवज्जाई सव्वं
काऊणालोयणं च सुविसुद्धं । दंसणनाणचरित्ते निस्सल्लो विहर चिरकालं ॥ १२ ॥ १२४७ ॥ आउव्वेयसम-
त्ती तिगिच्छिए जह विसारओ विज्जो । रोआयंकागहिओ सो निरुयं आउरं कुणइ ॥ १३ ॥ १२४८ ॥ एवं
पवयणसुयसारपारगो सो चरित्तसुद्धीए । पायच्छित्तविहिन्नू तं अणगारं विसोहेइ ॥ १४ ॥ १२४९ ॥ भणइ
य तिविहा भणिया सुविहिय! आराहणा जिणिंदेहिं । सम्मत्तम्मि य पढमा नाणचरित्तेहिं दो अण्णा
॥ १५ ॥ १२५० ॥ सद्दहगा पत्तियगा रोयगा जे य वीरवयणस्स । सम्मत्तमणुसरंता दंसणआराहगा हुंति
॥ १६ ॥ १२५१ ॥ संसारसमावण्णे य छव्विहे मुक्खमस्सिए चेव । एए दुविहे जीवे आणाए सद्दहे निच्चं

मरणसमाधिं समासेन ॥ १० ॥ शृणु यथा पश्चिमकाले पश्चिमतीर्थंकरदेशितमुदारम् । पश्चात् निश्चयपथ्यं उपयान्त्यभ्युद्यतं मरणं (तथा वक्ष्ये) ॥ ११ ॥ प्रव्रज्यादि सर्वं कृत्वाऽऽलोचनां च सुविशुद्धां । दर्शनज्ञानचारित्रेषु निश्शल्यो विहर चिरकालम् ॥ १२ ॥ समाप्तायुर्वेद-श्चिकित्सायां विशारदश्च यथा वैद्यः । रोगातंकागृहीतः स नीरुजमातुरं करोति ॥१३॥ एवं प्रवचनश्रुतसारपारगः स चारित्रशुद्ध्या । प्राय-श्चित्तविधिज्ञस्तमनगारं विशोधयति ॥१४॥ भणति च त्रिविधा भणिता सुविहित ! आराधना जिनेन्द्रैः । सम्यक्त्वे च प्रथमा ज्ञानचारित्रयोर्द्वे अन्ये ॥१५॥ श्रद्दधानाः प्रत्यायका रोचका ये च वीरवचनस्य । सम्यक्त्वमनुसरन्तो दर्शने आराधका भवन्ति ॥१६॥ संसारस-

॥ १७ ॥ १२५२ ॥ धम्माधम्मागासं च पुग्गले जीवमत्थिकायं च । आणाइ सद्दहंता सम्मत्ताराहगा भणिया ॥ १८ ॥ १२५३ ॥ अरहंतसिद्धचेइयगुरूसु सुयधम्मसाहुवग्गे य । आयरियउवज्झाए पवयणे सव्वसंघे य ॥ १९ ॥ १२५४ ॥ एएसु भत्तिजुत्ता पूयंता अहरहं अणण्णमणा । सम्मत्तमणुसरिन्ता परित्तसंसारिया हुंति ॥ २० ॥ १२५५ ॥ सुविहिय! इमं पइण्णं असद्दहंतेहिं णेगजीवेहिं । बालमरणाणि तीए मयाइं काले अणंताइं ॥ २१ ॥ १२५६ ॥ एगं पंडियमरणं मरिऊण पुणो बहूणि मरणाणि । न मरंति अप्पमत्ता चरित्तमाराहियं जेहिं ॥ २२ ॥ १२५७ ॥ दुविहम्मि अहक्खाए सुसंवुडा पुव्वसंगओमुक्का । जे उ चयंति सरीरं पंडियमरणं मयं तेहिं ॥ २३ ॥ १२५८ ॥ एयं पंडियमरणं जे धीरा उवगया उवाएणं । तस्स उवाए उ इमा परिक-

---

गापमांश पट्विधान् मोक्षमाश्रितांश्चैव । एतान् द्विविधान् जीवान् आज्ञया श्रद्धाति नित्यम् ॥ १७ ॥ धर्माधर्माकाशान् च पुद्गलान् जीवास्तिकायं च । आज्ञया श्रद्धानाः सम्यक्त्वाराधका भणिताः ॥ १८ ॥ अर्हत्सिद्धचैत्यगुरुषु श्रुतधर्मे साधुवर्गे च । आचार्ये उपाध्याये प्रवचने सर्वसंघे च ॥ १९ ॥ एतेषु भक्तियुक्ताः(तान्)पूजयन्तः अहरहः अनन्यमनसः । सम्यक्त्वमनुसरन्तः परित्तसंसारिका भवन्ति ॥ २० ॥ सुविहित! इमां प्रतिज्ञां (इदं प्रकीर्णकं) अश्रद्दधानैरनेकजीवैः । बालमरणानि अतीते मृतानि कालेऽनन्तानि ॥ २१ ॥ एकं पंडितमरणं मृत्वा पुनर्बहूनि मरणानि । न म्रियंते अप्रमत्ताः चारित्रमाराद्धं यैः ॥ २२ ॥ द्विविधे यथाख्याते सुसंवृताः पूर्वसंगोन्मुक्ताः । ये तु त्यजन्ति शरीरं पंडितमरणं मृतं तैः ॥२३॥ एतत् पंडितमरणं ये धीरा उपगता उपायेन । तस्योपाये इमं तु परिकर्मविधिं तु योज-

म्मविही उ जुंजीया ॥ २४ ॥ १२५९ ॥ जे कुम्म (केस) संखताडणमारुअजिअगगणपंकयतरूणं । सरिकप्पा सुयकप्पियआहारविहारचिट्ठागा ॥ २५ ॥ १२६० ॥ निचं तिदंडविरया तिगुत्तिगुत्ता तिसल्लनिसल्ला । तिविहेण अप्पमत्ता जगजीवदयावरा समणा ॥ २६ ॥ १२६१ ॥ पंचमहव्वयसुत्थिय संपुण्णचरित्त सीलसंजुत्ता । तह तह मया महेसी हवंति आराहगा समणा ॥ २७ ॥ १२६२ ॥ इक्कं अप्पाणं जाणिऊण काऊण अत्तहियं च । तो नाणदंसणचरित्ततवसुट्ठिया मुणी हुंति ॥ २८ ॥ १२६३ ॥ परिणामजोगसुद्धा दोसु य दो दो निरासयं पत्ता । इहलोए परलोए जीवियमरणासए चेव ॥ २९ ॥ १२६४ ॥ संसारबंधणाणि य रागदोसनियलाणि छित्तूणं । सम्मदंसणसुनिसियसुतिक्खधिइमंडलग्गेणं ॥ ३० ॥ १२६५ ॥ दुप्पणिहिए य पि-

येत् ॥ २४ ॥ ये कूर्म (क्लेशगुप्ताः) शंख (वन्निरुपलेपाः) ताडन (सहाः) मारुत (वदप्रतिबद्धाः) जीव (वदप्रतिहतगतयः) गगन (वन्निरालम्बाः) पंकज (वत्त्यक्तकामभोगाः) तरु (वदाश्रणीयाः) एभिः । सहगाचाराः श्रुतकल्पिताहारविहारचेष्टाकाः ॥२५॥ नित्यं त्रिदण्डविरताः त्रिगुप्तिगुप्तास्त्रिशल्यनिश्शल्याः । त्रिविधेनाप्रमत्ता जगज्जीवदयापराः श्रमणाः ॥२६॥ पंचमहाव्रतसुस्थिताः संपूर्णचारित्राःशीलसंयुक्ताः । तथा तथा मता महर्षयो भवन्त्याराधकाः श्रमणाः ॥ २७ ॥ एकमात्मानं ज्ञात्वा कृत्वा चात्महितं च । ततो ज्ञानदर्शनचारित्रतपःसुस्थिता मुनयो भवन्ति ॥ २८ ॥ शुद्धपरिणामयोगाः द्वयोश्च (कामभोगयोः) द्वे स्पर्शनरसने द्वे चक्षुःश्रोत्रे प्राप्ते निराश्रयं च घ्राणं कृतं । इहलोके च परलोके च जीविते मरणे च (याः) आशंसाः (भीतयश्च ताः त्यक्ताः) ॥२९॥ संसारबन्धनानि च रागद्वेषनिगडान् छित्त्वा सम्यग्दर्शनसुनिशितसुतीक्ष्णधृतिमंडलाग्रेण ॥३०॥ दुष्प्रणिधीश्च पिधाय त्रीन् त्रिभ्य एव गौरवेभ्यो विमुक्ताः । कायं मनो

हिऊण तिन्नि तिहिं चेव गारवविमुक्का। कायं मणं च वायं मणवयसा कायसा चेव ॥ ३१ ॥ १२६६ ॥ तव-
परसुणा य छित्तूण तिण्णि उजुखंतिविहियनिसिएणं । दुग्गइमग्गा नरिएण मणवयसाकायए दंडे ॥ ३२ ॥
॥ १२६७ ॥ तं नाऊण कसाए चउरो पंचहि य पंच हन्तूणं। पंचासवे उदिण्णे पंचहि य महव्वयगुणेहिं ॥३३॥
॥ १२६८ ॥ छज्जीवनिकाए रक्खिऊण छलदोसवज्जिया जइणो। तिगलेसापरिहीणा पच्छिमलेसातिगजुआ
य ॥ ३४ ॥ १२६९ ॥ एक्कगदुगतिगचउपणसत्तट्ठगनवदसगठाणेसुं। असुहेसु विप्पहीणा सुभेसु सय संठिया
जे उ ॥ ३५ ॥ १२७० ॥ वेयणवेयावच्चे इरियट्ठाए य संजमट्ठाए । तह पाणवत्तियाए छट्ठं पुण धम्मचिंताए
॥ ३६ ॥ १२७१ ॥ छसु ठाणेसु इमेसु य अण्णयरे कारणे समुप्पण्णे । कडजोगी आहारं करंति जयणानि-
मित्तं तु ॥ ३७ ॥ १२७२ ॥ जोएसु किलायंती सरीरसंकप्पचेट्ठमचयंता। अविकप्पऽवज्जभीरू उविंति अब्भु-

यतं च मनोवचनकायगुप्तिभिरेव निरुन्ध्यात् ॥ ३१ ॥ तपःपरशुना च छित्वा त्रीन् दुर्गतिमार्गान् ऋजुक्षान्तिविहिततैक्ष्ण्येन । पौरुषेण मनोवचःकायान् दण्डान् ॥ ३२ ॥ तत् ज्ञात्वा कषायांश्चतुरः पंचभिश्च पंच हत्वा । पंचाश्रवानुदीर्णान् पंचभिश्च महाव्रतगुणैः ॥ ३३ ॥ षड्जीवनिकायान् रक्षयित्वा दोषषट्कवर्जिता यतयः। त्रिकलेश्यापरिहीणाः पश्चिमलेश्यात्रिकयुताश्च ॥ ३४ ॥ एकद्वित्रिचतुःपंचसप्ताष्टनवदशस्थानेभ्यः अशुभेभ्यो विप्रहीणाः शुभेषु च सदा संस्थिता ये तु ॥ ३५ ॥ वेदनोपशमाय वैयावृत्याय ईर्यार्थाय च संयमार्थाय । तथा प्राणप्रत्ययाय षष्ठं पुनर्धर्मचिन्तार्थं ॥ ३६ ॥ षट्सु कारणेष्वेषु चान्यतरस्मिन् कारणे समुत्पन्ने । कृतयोगिन आहारं कुर्वन्ति यतनानिमित्तं तु ॥ ३७ ॥ योगेषु क्लाम्यत्सु शरीरसंकल्पचेष्टामशक्नुवन्तः । अविकल्पा अवद्यभीरव उपयान्त्यभ्युद्यतं मरणं ॥ ३८ ॥

ज्जयं मरणं ॥ ३८ ॥ १२७३ ॥ आयंके उवसग्गे तितिक्खयाबंभचेरगुत्तीसु । पाणिदयातवहेउं सरीरपरिहार वुच्छेओ ॥ ३९ ॥ १२७४ ॥ पडिमासु सीहनिक्कीलियासु घोरे अभिग्गहाईसु । छंब्विय अब्भितरए बज्झे य तवे समणुरत्ता ॥ ४० ॥ १२७५ ॥ अविकलसीलायारा पडिवन्ना जे उ उत्तमं अट्ठं । पुव्विल्लाण इमाण य भणिया आराहणा चेव ॥ ४१ ॥ १२७६ ॥ जह पुव्वुअगमणो करणविहीणोऽवि सागरे पोओ । तीरासन्नं पावइ रहिओऽवि अवल्लगाईहिं ॥ ४२ ॥ १२७७ ॥ तह सुकरणो महेसी तिकरण आराहओ धुवं होइ । अह लहइ उत्तमट्ठं तं अइलाभत्तणं जाण ॥ ४३ ॥ १२७८ ॥ एस समासो भणिओ परिणामवसेण सुविहियज-णस्स । इत्तो जह करणिज्जं पंडियमरणं तहा सुणह ॥ ४४ ॥ १२७९ ॥ फासेहिंति चरित्तं सव्वं सुहसीलयं पजहिऊणं । घोरं परीसहचमुं अहियासिंतो धिइयलेणं ॥४५॥ १२८० ॥ सद्दे रूवे गंधे रसे य फासे य निग्घि-

---

आतंक उपसर्गः तितिक्षाब्रह्मचर्यगुप्तिषु । प्राणिदयाहेतोः तपोहेतोः शरीरपरिहाराय व्युच्छेदः ॥३९॥ प्रतिमासु च सिंहनिःक्रीडितादिषु घोरा-भिग्रहादिषु । षट्सु चैवाभ्यन्तरेषु बाह्येषु च (द्वादशधा) तपसि समनुरक्ताः ॥४०॥ अविकलशीलाचाराः प्रतिपन्ना ये तूत्तमसर्थम् । पूर्वे-षामेषां च भणिता आराधनैव ॥ ४१ ॥ यथा पूर्वमुद्गतगमनः करणविहीनोऽपि सागरे पोतः । तीरासन्नं प्राप्नोति रहितोऽप्यवल्लकादिभिः ॥४२॥ तथा सुकरणो महर्षिः त्रिकरण आराधको ध्रुवं भवति । असौ लभते उत्तममर्थं तद् अतिलाभवत्त्वं जानीहि ॥ ४३ ॥ एष समासो भणितः परिणामवशेन सुविहितजनस्य । इतो यथा करणीयं पंडितमरणं तथा शृणुत ॥४४॥ स्प्रक्ष्यति चारित्रं सर्वं सुखशीलत्वं प्रहाय । घोरां परिषहचमूमध्यासीनो धृतिबलेन ॥४५॥ शब्दे रूपे गन्धे रसे च स्पर्शे च निर्घृणतया धृत्या । सर्वान् कपायान् निहन्तुं सदा परमो

पणिहिंए। सवेसु कसाएसु य निहंतु परमो सया होहि ॥ ४६ ॥ १२८१ ॥ चइऊण कसाए इंदिए य सवे य गारवे हंतुं । तो मलियरागदोसो करेह आराहणासुद्धिं ॥ ४७ ॥ १२८२ ॥ दंसणनाणचरित्ते पवज्जाईसु जो य अइयारो । तं सवं आलोयहि निरवसेसं पणिहियप्पा ॥४८॥ १२८३ ॥ जह कंटएण विद्धो सवंगे वेयणट्टिओ होइ । तह चेव उद्धियंमि उ निसल्लो निवुओ होइ ॥ ४९ ॥ १२८४ ॥ एवमणुद्धियदोसो माइल्लो तेण दुक्खिओ होइ । सो चेव चत्तदोसो सुविसुद्धो निवुओ होइ ॥ ५० ॥ १२८५ ॥ रागद्दोसाभिहया ससल्लमरणं मरंति जे मूढा। ते दुक्खसल्लबहुला भमंति संसारकंतारे ॥ ५१ ॥ १२८६ ॥ जे पुण तिगारववजढा निस्सल्ला दंसणे चरित्ते य । विहरंति मुक्कसंगा खवंति ते सवदुक्खाइं ॥ ५२ ॥ १२८७ ॥ सुचिरमवि संकिलिट्ठं विहरितं झाणसंवरविहीणं । नांणी संवरजुत्तो जिणइ अहोरत्तमित्तेणं ॥ ५३ ॥ १२८८ ॥ जं निज्जरेइ

भव ॥ ४६ ॥ त्यक्त्वा कषायान् इन्द्रियाणि च सर्वाणि च गौरवाणि हत्वा । ततो मर्दितरागद्वेषः कुरुष्वाराधनाशुद्धिं ॥ ४७ ॥ दर्शनज्ञानचारित्रेषु प्रव्रज्यादिषु यश्चातिचारः । तं सर्वं आलोचय निरवशेषं प्रणिहितात्मा ॥ ४८ ॥ यथा कण्टकेन विद्धः सर्वेष्वंगेषु वेदनार्दितो भवति । तथैव उद्धृते निश्शल्यो निर्वृतो (निर्वातः) भवति ॥४९॥ एवमनुद्धृतदोषो मायावी तेन दुःखितो भवति । स एव त्यक्तदोषः सुविशुद्धो निर्वृतो (निर्वातः) भवति ॥५०॥ रागद्वेषाभिहताः सशल्यं मरणं म्रियन्ते ये मूढाः। ते दुःखिनो बहुशल्या भ्राम्यन्ति संसारकान्तारे ॥ ५१ ॥ ये पुनस्त्रिगौरवरहिता निश्शल्या दर्शने चारित्रे च । विहरन्ति मुक्तसंगाः क्षपयन्ति तानि सर्वदुःखानि ॥ ५२ ॥ सुचिरमपि सक्लिष्टं विहृतं ध्यानसंवरविहीनं । ज्ञानी संवरयुक्तो जयति अहोरात्रमात्रेण ॥ ५३ ॥ यद् निर्जरयति कर्म असंवृतः सुबहुनाऽपि कालेन ।

कम्मं असंवुडो सुबहुणाऽवि कालेणं । तं संवुडो तिगुत्तो खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ ५४ ॥ १२८९ ॥ सुबहुस्सु-
यावि संता जे मूढा सीलसंजमगुणेहिं । न करंति भावसुद्धिं ते दुक्खनिभेलणा हुंति ॥ ५५ ॥ १२९० ॥ जे
पुण सुयसंपन्ना चरित्तदोसेहिं नोवलिप्पंति । ते सुविसुद्धचरित्ता करंति दुक्खक्खयं साहू ॥ ५६ ॥ १२९१ ॥
पुव्वमकारियजोगो समाहिकामोऽवि मरणकालम्मि । न भवइ परीसहसहो विसयसुहपराइओ जीवो ॥ ५७ ॥
॥ १२९२ ॥ तं एवं जाणंतो महंतरं लाहगं सुविहिएसु । दंसणचरित्तसुद्धीइ निस्सल्लो विहर तं धीर ! ॥ ५८ ॥
॥ १२९३ ॥ इत्थ पुण भावणाओ पंच इमा हुंति संकिलिट्ठाओ । आराहिंत सुविहिया जा निच्चं वज्जणि-
ज्जाओ ॥ ५९ ॥ १२९४ ॥ कंदप्पा देवकिब्बिस अभिओगा आसुरी य संमोहा । एयाउ संकिलिट्ठा असंकि-
लिट्ठा हवइ छट्ठा ॥ ६० ॥ १२९५ ॥ कंदप्प कोक्कुयाइय दवसीलो निच्चहासणकहाओ । विम्हाविंतो उ परं

तत् संवृतस्त्रिगुप्तः क्षपयत्युच्छ्वासमात्रेण ॥ ५४ ॥ सुबहुश्रुता अपि सन्तो ये मूढाः शीलसंयमगुणेषु । न कुर्वन्ति भावशुद्धिं ते दुःखभा-
गिनो (गृहाणि) भवन्ति ॥५५॥ ये पुनः श्रुतसंपन्नाश्चारित्रदोषैर्नोपलिप्यन्ते । ते सुविशुद्धचारित्राः कुर्वन्ति दुःखक्षयं साधवः ॥ ५६ ॥ पूर्व-
मकृतयोगः समाधातुकामोऽपि मरणकाले । न भवति परीषहसहो विषयसुखपराजितो जीवः ॥ ५७ ॥ तदेवं जानानो महत्तरं लाभं
सुविहितेषु । दर्शनचारित्रशुद्ध्या निश्शल्यो विहर त्वं धीर! ॥ ५८ ॥ अत्र पुनर्भावनाः पञ्चेमा भवन्ति संक्लिष्टाः । आराधकैः सुवि-
हिताः! या नित्यं वर्जनीयाः ॥ ५९ ॥ कान्दर्पी देवकिल्बिषी आभियोगी आसुरी च सांमोही । एताः संक्लिष्टा असंक्लिष्टा भवति
षष्ठी ॥ ६० ॥ कन्दर्पचेष्टावान् कौकुचिकः द्रवशीलो नित्यहासनकथावक्त्रश्च । विस्मापयन् परं तु कान्दर्पी भावनां करोति ॥ ६१ ॥

भावणं कुणइ ॥ ६१ ॥ १२९६ ॥ नाणस्स केवलीणं धम्मायरियस्स संघसाहूणं । माई अवण्णवाई
यं भावणं कुणइ ॥ ६२ ॥ १२९७ ॥ मंताभिओगं कोउग भूईकम्मं च जो जणे कुणइ । सायरसइड्ढि-
भेओगं भावणं कुणइ ॥ ६३ ॥ १२९८ ॥ अणुबद्धरोसवुग्गहसंपत्त तहा निमित्तपडिसेवी । एएहिं
आसुरियं भावणं कुणइ ॥ ६४ ॥ १२९९ ॥ उम्मग्गदेसणा नाण(मग्ग)दूसणा मग्गविप्पणासो अ ।
मोहयंतंसि भावणं जाण सम्मोहं ॥ ६५ ॥ १३०० ॥ एयाउ पंच वज्जिय इणमो छट्ठीइ विहर तं
पंचसमिओ तिगुत्तो निस्संगो सव्वसंगेहिं ॥ ६६ ॥ १३०१ ॥ एयाए भावणाए विहर विसुद्धाइ दीह-
। काऊण अंत सुद्धिं दंसणनाणे चरित्ते य ॥ ६७ ॥ १३०२ ॥ पंचविहं जे सुद्धिं पंचविहविवेगसंजु-
। इह उवणमंति मरणं ते उ समाहिं न पाविंति ॥ ६८ ॥ १३०३ ॥ पंचविहं जे सुद्धिं पत्ता निखि-

---

वलिनां धर्माचार्यस्य संघस्य साधूनां च । मायी अवर्णवादी किल्बिषिकीं भावनां करोति ॥६२॥ मंत्राभियोगौ कौतुकं भूतिकर्म च
करोति । सातरसर्द्धिहेतोराभियोगीं भावनां करोति ॥६३॥ अनुबद्धरोषव्युद्ग्रहसंप्राप्तास्तथा निमित्तप्रतिसेविनः । एतैः (एव) कारणै-
वनां करोति ॥६४॥ उन्मार्गदेशना ज्ञान(मार्ग)दूषणं मार्गविप्रणाशश्च (वान् कुर्वंति) । मोहेन च मोहयति भावनां जानीहि संमोहीम्
ताः पंच वर्जयित्वा अनया षष्ठ्या विहर त्वं धीर ! । पञ्चसमितस्त्रिगुप्तो निस्संगः सर्वसंगैः ॥६६॥ एतया भावनया विशुद्धया
विहर । कृत्वा अन्त्ये शुद्धिं दर्शनज्ञानचारित्रेषु च ॥ ६७ ॥ पंचविधां ये शुद्धिं पंचविधविवेकसंयुतामकृत्वा । इहोपगच्छन्ति
समाधिं न प्राप्नुवन्ति ॥ ६८ ॥ पंचविधां ये शुद्धिं प्राप्ता निखिलेषु निश्चयमतिकाः । पञ्चविधं च विवेकं ते एव समाधिं परं

लेण निच्छियमईया । पंचविहं च विवेगं ते हु समाहिं परं पत्ता ॥ ६९ ॥ १३०४ ॥ लहिऊणं संसारे सुदुल्लहं कहवि माणुसं जम्मं । न लहंति मरणदुलहं जीवा धम्मं जिणक्खायं ॥ ७० ॥ १३०५ ॥ किच्छाहिं पाविय-म्मिवि सामण्णे कम्मसत्तिओसन्ना । सीयंति सायदुलहा पंकोसन्नो जहा नागो ॥ ७१ ॥ १३०६ ॥ जह कागणीइ हेउं मणिरयणाणं तु हारए कोडिं । तह सिद्धसुहपरुक्खा अबुहा सज्जंति कामेसुं ॥ ७२ ॥ १३०७॥ चोरो रक्खसपहओ अत्थत्थी हणइ पंथियं मूढो । इय लिंगी सुहरक्खसपहओ विसयाउरो धम्मं ॥ ७३ ॥ ॥१३०८॥ तेसुवि अलद्धपसरा अवियण्हा दुक्खिया गयमईया । समुविंति मरणकाले पगामभयभेरवं नरयं ॥ ७४ ॥ १३०९ ॥ धम्मो न कओ साहू न जेमिओ न य निवंसियं सण्हं । इण्हिं परं परासुत्ति य नेव य पत्ताइं सुक्खाइं ॥ ७५ ॥ १३१० ॥ साहूणं नोवकयं परलोयच्छेय संजमो न कओ । दुहओऽवि तओ विह-

---

प्राप्ताः ॥ ६९ ॥ लब्ध्वा संसारे सुदुर्लभं कथमपि मानुषं जन्म । न लभंते मरणे दुर्लभं जीवा धर्मं जिनाख्यातं ॥ ७० ॥ कष्टैः प्राप्ते-ऽपि श्रामण्ये कर्मशक्त्यवसन्नाः । सीदन्ति दुर्लभसाताः पंकावसन्नो यथा नागः ॥ ७१ ॥ यथा काकिण्या हेतोर्मणिरत्नानां तु हारयेत् कोटीं । तथा परोक्षसिद्धसौख्याः सज्यन्तेऽबुधाः कामेषु ॥ ७२ ॥ चौरो राक्षसप्रहतोऽर्थार्थी पांथं मूढो हन्ति । इति लिंगी सुखराक्षसप्र-हतो विषयातुरो धर्मं ॥७३॥ तेष्वपि अलब्धप्रसराः अवितृष्णा दुःखिता गतमतिकाः । समुपयान्ति मरणकालाद् (परं) प्रकामभयभैरवं नरकं॥७४॥ धर्मो न कृतः साधुर्न जिमितः न च श्लक्ष्णं निवसितं । इदानीं परं परासुरिति च नैव च प्राप्तानि सौख्यानि॥७५॥ साधुभ्यो

लो अह. जम्मो धम्मरुक्खाणं ॥ ७६ ॥ १३११ ॥ दिक्खं मइलेमाणा मोहमहावत्तसागराभिहया । तस्स अपडिक्कमंता मरंति ते बालमरणाइं ॥ ७७ ॥ १३१२ ॥ इय अवि मोहपउत्ता मोहं मोत्तूण गुरुसगासम्मि । आलोइय निस्सल्ला मरिउं आराहगा तेऽवि ॥ ७८ ॥ १३१३ ॥ इत्थ विसेसो भण्णइ छलणा अवि नाम हुज्ज जिणकप्पो । किं पुण इयरमुणीणं तेण विही देसिओ इणमो ॥ ७९ ॥ १३१४ ॥ अप्पविहीणा जाहे धीरा सुयसारझरियपरमत्था । ते आयरिय विदिन्नं उविंति अब्भुज्जयं मरणं ॥ ८० ॥ १३१५ ॥ आलोयणाइ १ संलेहणाइ २ खमणाइ ३ काल ४ उस्सग्गे ५ । उग्गासे ६ संथारे ७ निसग्ग ८ वेरग्ग ९ मुक्खाए १० ॥८१॥ ॥ १३१६ ॥ झाणविसेसो ११ लेसा १२ सम्मत्तं १३ पायगमणयं १४ चेव । चउदसओ एस विही पढमो मरणंमि नायव्वो ॥ ८२ ॥ १३१७ ॥ विणओवयार माणस्स भंजणा पूयणा गुरुजणस्स । तित्थयराण य

गोपकृतं परलोकच्छेदः संयमश्च न कृतः । द्विधातोऽपि ततो विफलमिवं जन्म धर्मरूक्षाणां ॥ ७६ ॥ दीक्षां मलिनयन्तो मोहमहावर्त्तसागराभिहताः । तस्मादप्रतिक्राम्यन्तो म्रियन्ते ते बालमरणानि ॥ ७७ ॥ एवमपि मोहप्रयुक्ता मोहं मुक्त्वा गुरुसकाशे । आलोच्य निश्शल्या मर्तुं (प्रयत्ताः) आराधकास्तेऽपि ॥ ७८ ॥ अत्र विशेषो भण्यते छलनापि नाम भवेत् जिनकल्पे । किं पुनरितरमुनीनां? तेन विधिर्दर्शितोऽयम् ॥ ७९ ॥ यदाऽऽ (वीर्या) त्मविहीनास्तदा धीराः स्मृतश्रुतसागरपरमार्थाः । ते आचार्यवितीर्णं मरणमभ्युद्यतमुपयान्ति ॥ ८० ॥ आलोचना संलेखना क्षामणा काल उत्सर्गः । अवकाशः संस्तारकः निसर्गो वैराग्यं मोक्षः ॥ ८१ ॥ ध्यानविशेषो लेश्या सम्यक्त्वं पादपोपगमनं चैव । चतुर्दशक एष विधिः प्रथमं मरणे ज्ञातव्यः ॥ ८२ ॥ विनय उपचारो मानस्य भंगः

आणा सुयधम्माऽऽराहणाऽकिरिया ॥ ८३ ॥ १३१८ ॥ छत्तीसाठाणेसु य जे पवयणसारझरियपरमत्था । तेसिं पासे सोही पन्नत्ता धीरपुरिसेहिं ॥ ८४ ॥ १३१९ ॥ वयछक्क ६ कायछक्कं १२ यारसगं तह अकप्प १३ गिहि-भाणं १४ । पलियंक १५ गिहिनिसिज्जा १६ ससोभ १७ पलिमज्जण सिणाणं १८ ॥ ८५ ॥ १३२० ॥ आयारवं च १ उवधारवं च २ ववहारविहिविहिन्नू य । उव्वीलगा य धीरा परूवणाए विहिण्णू या ३ ॥ ८६ ॥ १३२१ ॥ तह य अवायविहिन्नू ४ निज्जवगा ५ जिणमयम्मि गहियत्था ६ । अपरिस्साई ७ य तहा विस्सासरहस्स निच्छिड्डा ८ ॥ ८७ ॥ १३२२ ॥ पढमं अट्ठारसगं अट्ठ य ठाणाणि एव भणियाणि । इत्तो दस ठाणाणि य जेसु उवट्ठावणा भणिया ॥ ८८ ॥ १३२३ ॥ अणवट्ठतिगं पारंचिगं च तिगमेय छहि गिहीभूया ६ । जाणंति जे उ एए सुअरयणकरंडगा सूरी ॥ ८९ ॥ १३२४ ॥ सम्मदंसणचत्तं जे य वियाणंति आगमविहिन्नू ७ । जाणंति चरि-

पूजना गुरुजनस्य । तीर्थकराणां च आज्ञा श्रुतधर्माराधनाऽक्रिया ॥ ८३ ॥ षट्त्रिंशति स्थानेषु च ये स्मृतप्रवचनसारपरमार्थाः । तेषां पार्श्वे शुद्धिः प्रज्ञप्ता धीरपुरुषैः ॥ ८४ ॥ व्रतषट्कं कायषट्कं द्वादशकं तथा अकल्प्यं गृहिभाजनं । पल्यंको गृहिनिषद्या सशोभत्वं परिमार्जनं स्नानं ॥ ८५ ॥ आचारवन्तः उपधारणावन्तश्च व्यवहारविधिविधिज्ञाश्च । अपव्रीडकाश्च धीराः प्ररूपणाया विधिज्ञाश्च ॥ ८६ ॥ तथा चापायविधिज्ञा निर्यामका जिनमते गृहीतार्थाः । अपरिश्राविनश्च तथा विश्वासरहस्यनिश्छिद्राः ॥ ८७ ॥ प्रथममष्टादशकं अष्ट च स्थानानि एवं भणितानि । इतो दश स्थानानि च येषूपस्थापना भणिता ॥ ८८ ॥ अनवस्थाप्यत्रिकं पाराञ्चिकत्रिकं चैतानि षड्भिर्गृही-भूताः । जानन्ति ये स्वेतान् श्रुतरत्नकरण्डकाः सूरयः ॥ ८९ ॥ त्यक्तसम्यग्दर्शनान् यांश्च विजानन्ति आगमविधिज्ञाः । जानन्ति चारि-

त्ताओ अ निग्गयं अपरिसेसाओ ८ ॥ १० ॥ १३२५ ॥ जो आरंभे वट्टइ चिअत्तकिच्चो अणणुतावी य ९। सोगो य भवे दसमो १० जेसूयट्ठावणा भणिया ॥ ११ ॥ १३२६ ॥ एएसु विहिविहण्णू छत्तीसाठाणएसु जे सूरी। ते पवयणसुहकेऊ छत्तीसगुणत्ति नायव्वो ॥ १२ ॥ १३२७ ॥ तेसिं मेरुमहोयहिमेयणिससिसूरसरिसकप्पाणं। पायमूले य विसोही करणिज्जा सुविहियजणेणं ॥ १३ ॥ १३२८ ॥ काइयवाइयमाणसियसेवणं दुप्पओगसंभूयं। जो अइयारो कोई तं आलोए अगूहिंतो ॥ १४ ॥ १३२९ ॥ अमुगंमि इउ काले अमुगत्थे अमुगगामभावेणं। जं जह निसेवियं खलु जेण य सव्वं तहाऽऽलोए ॥ १५ ॥ १३३० ॥ मिच्छादंसणसल्लं मायासल्लं नियाणसल्लं च। तं संखेवा दुविहं दव्वे भावे य बोद्धव्वं ॥ १६ ॥ १३३१ ॥ ति(ति)विहं तु भावसल्लं दंसणनाणे चरित्त-जोगे य। सचित्ताचित्तेऽविय मीसए यावि दव्वंमि ॥ १७ ॥ १३३२ ॥ सुहुमंपि भावसल्लं अणुद्धरित्ता उ जो

ग्रात् निर्गतं चापरिशेषात् ॥ १० ॥ य आरंभे वर्त्तते त्यक्तकार्योऽननुतापी च। शोक(भोग)श्च भवेद्दशमो चेपूपस्थापना भणिता ॥ ११ ॥ एतेषु विधिविधानज्ञाः षट्त्रिंशति स्थानेषु ये सूरयः। ते प्रवचनशुभकेतवः षट्त्रिंशद्गुणा इति ज्ञातव्याः ॥ १२ ॥ तेषां मेरुमहोदधि-मेदिनीशशिसूर्यसदृक्कल्पानां। पादमूले च विशोधिः करणीयः सुविहितजनेन ॥ १३ ॥ कायिकवाचिकमानसिकसेवनं दुष्प्रयोगसंभूतं। (तद्रूपो) योऽतिचारः कश्चित् समालोचयेद् अगूहयन् ॥ १४ ॥ अतः अमुकस्मिन् काले अमुकार्थे अमुकग्रामभावेन। यद्यथा निषेवितं येन च सर्वं तथैवालोचयेत् ॥ १५ ॥ मिथ्यादर्शनशल्यं मायाशल्यं निदानशल्यं च। तत् (शल्यं) सक्षेपात् द्विविधं द्रव्ये भावे च बोद्धव्यं ॥१६॥ वि(त्रि)विधं तु भावशल्यं दर्शने ज्ञाने चारित्रयोगे च। सचित्ताचित्तयोरपि च मिश्रे चापि द्रव्ये ॥ १७ ॥ सूक्ष्ममपि

कुणइ कालं। लज्जाय गारवेण य नहु सो आराहओ भणिओ ॥ ९८ ॥ १३३३ ॥ तिविहंपि भावसल्लं समुद्धरित्ता उ जो कुणइ कालं । पव्वज्जाई सम्मं स होइ आराहओ मरणे ॥ ९९ ॥ १३३४ ॥ तम्हा सुत्तरमूलं अविकूलमविद्दुयं अणुव्विग्गो । निम्मोहियमणिगूढं सम्मं आलोअए सव्वं ॥ १०० ॥ १३३५ ॥ जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं भणइ। तं तह आलोएज्जा मायामयविप्पमुक्को य ॥ १०१ ॥ १३३६ ॥ कयपावोऽवि मणूसो आलोइय निंदिउं गुरुसगासे। होइ अइरेगलहुओ ओहरियभरोव्व भारवहो ॥ १०२॥ १३३७ ॥ लज्जाइ गारवेण य जे नालोयंति गुरुसगासम्मि। धंतंपि सुयसमिद्धा न हु ते आराहगा हुंति ॥१०३॥१३३८॥ जह सुकुसलोऽवि विज्जो अन्नस्स कहेइ अत्तणो वाहिं। तं तह आलोयव्वं सुट्ठुवि ववहारकुसलेणं ॥ १०४ ॥ ॥ १३३९ ॥ जं पुव्वं तं पुव्वं जहाणुपुव्विं जहक्कमं सव्वं । आलोइज्ज सुविहिओ कमकालविहिं अभिंदंतो

भावशल्यमनुद्धृत्य तु यः कुर्यात् कालं । लज्जया गौरवेण च नैव स आराधको भणितः ॥ ९८ ॥ त्रिविधमपि भावशल्यं समुद्धृत्य तु यः करोति कालं। प्रव्रज्यादौ सम्यक् स भवति आराधको मरणे ॥ ९९ ॥ तस्मात् सोत्तरमूलं अविकूलं अविद्रुतमनुद्विग्नः । निर्मोहितं अनिगूहितं सम्यक् आलोचयेत् सर्वं ॥ १०० ॥ यथा बालो जल्पन् कार्यमकार्यं च ऋजुकं भणति । तत् तथा आलोचयेत् मायामदविप्रमुक्तश्च ॥ १०१ ॥ कृतपापोऽपि मनुष्य आलोच्य निन्दयित्वा गुरुसकाशे। उत्तारितभर इव भारवाहो भवत्यतिरेकलघुतरः ॥१०२॥ लज्जया गौरवेण च ये नालोचयंति गुरुसकाशे। बाढमपि श्रुतसमृद्धा नैव ते आराधका भवन्ति ॥ १०३ ॥ यथा सुकुशलोऽपि वैद्यः अन्यस्मै कथयति आत्मनो व्याधिं। तत् तथाऽऽलोचयितव्यं सुष्ठ्वपि व्यवहारकुशलेन ॥१०४॥ यत् पूर्वं तत् पूर्वं यथानुपूर्वि यथाक्रमं सर्वं ।

॥१०५॥१३४०॥ अत्तपरजोगेहि य एवं समुवट्ठिए पओगेहिं । अमुगेहि य अमुगेहि य अमुयगसंठाणकरणेहिं ॥ १०६ ॥ १३४१ ॥ वण्णेहि य गंधेहि य सद्दफरिसरसरूवगंधेहिं । (सद्देहि य रसफरिसठाणेहिं) पडिसेवणा कया पज्जवेहिं कया जेहि य जहिं च ॥१०७॥१३४२॥ जो जोगओ अपरिणामओ अ दंसणचरित्त अइयारो । छट्ठाण बाहिरो वा छट्ठाणब्भंतरो वावि ॥ १०८ ॥१३४३॥ तं उज्जुभावपरिणउ रागं दोसं च पयणु काऊणं । तिविहेण उद्धरिज्जा गुरुपामूले अगूहिंतो ॥ १०९ ॥ १३४४ ॥ नवि तं सत्थं च विसं च दुप्पउत्तुव्व कुणइ वेयालो । जंतंव दुप्पउत्तं सप्पुव्व पमाइणो कुद्धो ॥ ११० ॥ १३४५ ॥ जं कुणइ भावसल्लं अणुद्धियं उत्तमट्ठकालम्मि । दुल्लहबोहीयत्तं अणंतसंसारियत्तं च ॥ १११ ॥ १३४६ ॥ तो उद्धरंति गारवरहिया मूलं पुणब्भवलयाणं । मिच्छादंसणसल्लं मायासल्लं नियाणं च ॥ ११२ ॥ १३४७ ॥ रागेण य दोसेण व भएण हासेण

आलोचयेत् सुविहितः क्रमकालविधीन् अभिन्दानः ॥ १०५ ॥ आत्मपरयोगाभ्यां चैवं प्रयोगैः समुपस्थिते । अमुकैरमुकैश्च अमुकैः संस्थानकरणैः ॥ १०६ ॥ वर्णैश्च गन्धैश्च शब्दस्पर्शरसरूपगन्धैः (शब्दैश्च रसस्पर्शस्थानैः) । प्रतिसेवना कृता या पर्यवैः कृता यैर्यत्र च ॥१०७॥ यो योगतोऽपरिणामतश्च दर्शनचारित्रातिचारः । षट्स्थान्या बाह्यो वा षट्स्थान्या अभ्यन्तरो वापि ॥१०८॥ तदृजुभावपरिणतो रागं द्वेषं च प्रतनुकौ कृत्वा । त्रिविधेनोद्धरेत् गुरुपादमूले अगूहयन् ॥ १०९ ॥ नैव तत् शस्त्रं च विषं च दुष्प्रयुक्तो वा करोति वैतालः । यन्त्रं वा दुष्प्रयुक्तं सर्पो वा प्रमादिनः क्रुद्धः ॥११०॥ यत् करोति भावशल्यमनुद्धृतमुत्तमार्थकाले । दुर्लभबोधिकत्वं अनन्तसंसारिकत्वं च ॥१११॥ तत उद्धरन्ति गौरवरहिता मूलं पुनर्भवलतानां । मिथ्यादर्शनशल्यं मायाशल्यं निदानं च ॥११२॥ रागेण वा द्वेषेण वा

तह पमाएणं। रोगेणायंकेण व वत्तीइ पराभिओगेणं ॥ ११३ ॥ १३४८ ॥ गिहिविज्ञापडिएण व सपक्खप-
रधम्मिओवसग्गेणं । तिरियंजोणिगएण व दिव्वमणूसोवसग्गेणं ॥ ११४ ॥ १३४९ ॥ उवहीइ व नियडीइ
व तह सावयपेल्लिएण व परेणं । अप्पाण भएण कयं परस्स छंदाणुवत्तीए ॥ ११५ ॥ १३५० ॥ सहसक्कार-
मणाभोगओ अ जं पवयणाहिगारेणं। सन्निकरणे विसोही पुण्णागारो य पण्णत्ता ॥ ११६ ॥ १३५१ ॥ उज्जु-
अमालोइत्ता इत्तो अकरणपरिणाम जोगपरिसुद्धो। सो पयणुइ पइकम्मं सुग्गइमग्गं अभिमुहेइ ॥ ११७ ॥
॥ १३५२ ॥ उवहीनियडिपइट्ठो सोहिं जो कुणइ सोगईकामो। माई पलिकुंचंतो करेइ वुंदुंछियं मूढो॥११८॥
॥ १३५३ ॥ आलोयणाइदोसे दस दोग्गइबंधणे परिहरंतो। तम्हा आलोइज्जा मायं मुत्तूण निस्सेसं ॥ ११९ ॥
॥१३५४॥ जे मे जाणंति जिणा अवराहा जेसु जेसु ठाणेसु। ते तह आलोएमी उवट्ठिओ सव्वभावेणं ॥१२०॥

भयेन हास्येन तथा प्रमादेन । रोगेणातंकेन वा वृत्त्या पराभियोगेन ॥ ११३ ॥ गृहिविद्यापतितेन वा स्वपक्षपरधार्मिकोपसर्गेन । तिर्यग्योनिसंबंधिना वा दिव्यमनुष्योपसर्गेन ॥ ११४ ॥ उपधिना वा निकृत्या वा तथा श्वापदप्रेरितेन वा परेण । आत्मनो भयेन कृतं परस्य छन्दोऽनुवृत्त्या ॥ ११५ ॥ सहसाकारात् अनाभोगतश्च यच्च प्रवचनाधिकारेण । संज्ञीकरणं विशुद्धिः पूर्णाकारश्च प्रज्ञप्ताः (पर्यायाः) ॥ ११६ ॥ ऋजुमालोच्य इतोऽकरणपरिणामयोगपरिशुद्धः । स प्रतनुकरोति प्रकृतिकर्म सुगतिमार्गमभिमुखयति ॥ ११७ ॥ उपधिनिकृतिप्रविष्टः शुद्धिं यः करोति सुगतिकामः । मायी परिकुंचयन् करोति विन्दूंछितं मूढः ॥ ११८ ॥ आलोचनाया दोषान् दश दुर्गतिबन्धनान् परिहरन् । तस्मादालोचयेत् मायां मुक्त्वा निश्शेषम् ॥ ११९ ॥ यान् मे जानन्ति जिना अपराधान् येषु येषु स्थानेषु । तांस्तथा-

॥ १३५५ ॥ एवं उवट्ठियस्सवि आलोएउं विसुद्धभावस्स । जं किंचिवि विस्सरियं सहसक्कारेण वा चुक्कं ॥ १२१ ॥ १३५६ ॥ आराहओ तहवि सो गारवपरिकुंचणामयविहूणो । जिणदेसियस्स धीरो सद्दहगो मुत्तिमग्गस्स ॥ १२२ ॥ १३५७ ॥ आकंपण १ अणुमाणण २ जंदिट्ठं ३ बायरं ४ च सुहुमं ५ च । छन्नं ६ सद्दाउलगं ७ बहुजण ८ अव्वत्त ९ तस्सेवी ॥ १२३ ॥ १३५८ ॥ आलोयणाइ दोसे दस दुग्गइवड्ढणा पमुत्तूणं । आलोइज्ज सुविहिओ गारवमायामयविहूणो ॥ १२४ ॥ १३५९ ॥ तो परियागं च बलं आगम कालं च कालकरणं च । पुरिसं जीअं च तहा खित्तं पडिसेवणविहिं च ॥ १२५ ॥ १३६० ॥ जोग्गं पायच्छित्तं तस्स य दाऊण विंति आयरिया । दंसणनाणचरित्ते तवे य कुणमप्पमायंति ॥ १२६ ॥ १३६१ ॥ अणसणमूणोयरिया वित्तिच्छेओ रसस्स परिचाओ । कायस्स परिकिलेसो छट्ठो संलीणया चेव ॥ १२७ ॥ १३६२ ॥ विणए वेयावच्चे पायच्छित्ते

ऽऽलोचयामि उपस्थितः सर्वभावेन ॥ १२० ॥ एवमुपस्थितस्यापि आलोचयितु विशुद्धभावस्य । यत्किञ्चिदपि विस्मृतं सहसाकारेण वा विस्मृतं ॥ १२१ ॥ आराधकस्तथापि स गौरवपरिकुंचनामदविहीनः । जिनदेशितस्य धीरः श्रद्धायको मुक्तिमार्गस्य ॥ १२२ ॥ आकंपनमनुमाननं यद्दृष्टं बादर च सूक्ष्मं च । छन्नं शब्दाकुलं बहुजनं अव्यक्तं तत्सेवि ॥ १२३ ॥ आलोचनाया दोषान् दश दुर्गतिवर्धनान् मुमुच्य । आलोचयेत् सुविहितो गौरवमायामदविहीनः ॥ १२४ ॥ ततः पर्यायं च बलं चागमं कालं च कालकरणं च । पुरुषं जीतं च तथा क्षेत्रं प्रतिसेवनाविधिं च (ज्ञात्वा) ॥१२५॥ योग्यं प्रायश्चित्तं तस्मै दत्त्वा ब्रुवते आचार्याः । दर्शनज्ञानचारित्रेषु तपसि च कुरुध्वाप्रमादमिति ॥ १२६ ॥ अनशनमवमौदर्यं वृत्तिच्छेदो रसस्य परित्यागः । कायस्य परिक्लेशः षष्ठी संलीनता चैव ॥ १२७ ॥ विनयो वैया-

विवेग सज्झाए । अब्भिंतरं तवविहिं छट्टं झाणं वियाणाहि ॥ १२८ ॥१३६३॥ बारसविहम्मिवि तवे अब्भिंतरबाहिरे कुसलदिट्ठे । नवि अत्थि नवि य होही सज्झायसमं तवोकम्मं ॥ १२९ ॥ १३६४ ॥ जे पयणुभत्तपाणा सुयहेऊ ते तवस्सिणो समए । जो अ तवो सुयहीणो बाहिरयो सो छुहाहारो ॥ १३० ॥ १३६५ ॥ छट्ठट्ठमदसमदुवालसेहिं अबहुसुयस्स जा सोही । तत्तो बहुतरगुणिया हविज्ज जिमियस्स नाणिस्स ॥ १३१ ॥ १३६६ ॥ कल्लं कल्लंपि वरं आहारो परिमिओ अ पंतो अ । न य खमणो पारणए बहु बहुत्तरो बहुविहो होइ ॥ १३२ ॥ १३६७ ॥ एगाहेण तवस्सी हविज्ज नत्थित्थ संसओ कोइ । एगाहेण सुयहरो न होइ धंतंपि तूरमाणो ॥ १३३ ॥ १३६८ ॥ सो नाम अणसणतवो जेण मणो मंगुलं न चिंतेइ । जेण न इंदियहाणी जेण य जोगा न हायंति ॥ १३४ ॥ १३६९ ॥ जं अन्नाणी कम्मं खवेइ बहुआहिं वासकोडीहिं । तं नाणी

शल्यं प्रायश्चित्तं विवेकः स्वाध्यायः । अभ्यन्तरं तपोविधिं षष्ठं ध्यानं विजानीहि ॥ १२८ ॥ द्वादशविधेऽपि तपसि साभ्यन्तरबाह्ये कुशलदृष्टे । नैवास्ति नापि च भविष्यति स्वाध्यायसमं तपःकर्म ॥ १२९ ॥ ये प्रतनुभक्तपानाः श्रुतहेतोस्ते तपस्विनः समये । यच्च तपः श्रुतहीनं बाह्यः स क्षुदाहारः ॥ १३० ॥ षष्ठाष्टमदशमद्वादशैरबहुश्रुतस्य या शुद्धिः । ततो बहुतरगुणिता भवेत् जिमितस्य ज्ञानिनः ॥१३१॥ कल्ये कल्येऽपि वर आहारः परिमितश्च प्रान्तश्च । न च क्षपणस्य पारणके बहुः बहुतरो बहुविधो भवति ॥१३२॥ एकेनाह्ना तपस्वी भवेत् नास्त्यत्र संशयः कश्चित् । एकेनाह्ना श्रुतधरो न भवति बाढमपि त्वरमाणः ॥ १३३ ॥ तन्नाम अनशनतपो येन मनोऽमंगळं न चिन्तयति । येन नेन्द्रियहानिर्येन च योगा न हीयन्ते ॥ १३४ ॥ यदज्ञानी कर्म क्षपयति बहुकाभिर्वर्षकोटीभिः । तत् ज्ञानी

तिहिं गुत्तो खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ १३५ ॥ १३७० ॥ नाणे आउत्ताणं नाणीणं नाणजोगजुत्ताणं । को निज्जरं तुलिज्जा चरणे य परक्कमंताणं? ॥ १३६ ॥ १३७१ ॥ नाणेण वज्जणिज्जं वज्जिज्जइ किज्जई य करणिज्जं । नाणी जाणइ करणं कज्जमकज्जं च वज्जेउं ॥ १३७ ॥ १३७२ ॥ नाणसहियं चरित्तं नाणं संपायगं गुणसयाणं । एस जिणाणं आणा नत्थि चरित्तं विणा णाणं ॥ १३८ ॥ १३७३ ॥ नाणं सुसिक्खियव्वं नरेण लद्धूण दुलहं बोहिं । जो इच्छइ नाउं जे जीवस्स विसोहणामग्गं ॥ १३९ ॥ १३७४ ॥ नाणेण सव्वभावा णज्जंती सव्वजीवलोअंमि । तम्हा नाणं कुसलेण सिक्खियव्वं पयत्तेणं ॥ १४० ॥ १३७५ ॥ न हु सक्का नासेउं नाणं अरहंतभासियं लोए । ते धन्ना ते पुरिसा नाणी य चरित्तजुत्ता य ॥ १४१ ॥ १३७६ ॥ बंधं मुक्खं गइरागयं च जीवाण जीवलोयम्मि । जाणंति सुयसमिद्धा जिणसासणचेइयविहिण्णू ॥ १४२ ॥ १३७७ ॥ भद्दं सुबहुसुयाणं सव-

त्रिभिर्गुप्तः क्षपयत्युच्छ्वासमात्रेण ॥ १३५ ॥ ज्ञाने आयुक्तानां ज्ञानिनां ज्ञानयोगयुक्तानां । को निर्जरां तोलयेत् चरणे च पराक्रममाणानां ॥ १३६ ॥ ज्ञानेन वर्जनीयं वर्ज्यते क्रियते च करणीयं । ज्ञानी जानाति करणं कार्यमकार्यं च वर्जयितुम् ॥ १३७ ॥ ज्ञानसहितं चारित्रं ज्ञानं संपादकं गुणशतानां । एषा जिनानामाज्ञा नास्ति चारित्रं विना ज्ञानं ॥ १३८ ॥ ज्ञानं सुशिक्षयितव्यं नरेण लब्ध्वा सुदुर्लभं बोधिं । य इच्छति ज्ञातुं जीवस्य विशोधनामार्गम् ॥ १३९ ॥ ज्ञानेन सर्वभावा ज्ञायन्ते सर्वजीवलोके । तस्मात् ज्ञानं कुशलेन शिक्षयितव्यं प्रयत्नेन ॥ १४० ॥ नैव शक्यं नाशयितुं लोकेऽर्हद्भाषितं ज्ञानं । ते धन्यास्ते पुरुषा ज्ञानिनश्च चारित्रयुक्ताश्च ॥ १४१ ॥ बन्धं मोक्षं गतिमागतिं च जीवानां जीवलोके । जानन्ति श्रुतसमृद्धा जिनशासनचैत्यविधिज्ञाः ॥ १४२ ॥ भद्रं बहुश्रुतेभ्यः सर्वपदार्थेषु

पयत्थेसु पुच्छणिज्जाणं । नाणेण जोऽवयारे सिद्धिंपि गएसु सिद्धेसु ॥ १४३ ॥ १३७८ ॥ किं इत्तो लट्ठयरं अच्छेरययं व सुंदरतरं वा? । चंदमिव सवलोगा बहुस्सुयमुहं पलोयंति ॥ १४४ ॥ १३७९ ॥ चंदाउ नीइ जुण्हा बहुस्सुयमुहाओ नीइ जिणवयणं । जं सोऊण सुविहिया तरंति संसारकंतारं ॥ १४५ ॥ १३८० ॥ चउदसपुवधराणं ओहीनाणीण केवलीणं च । लोगुत्तमपुरिसाणं तेसिं नाणं अभिन्नाणं ॥ १४६ ॥ १३८१ ॥ नाणेण विणा करणं न होइ नाणंपि करणहीणं तु । नाणेण य करणेण य दोहिवि दुक्खक्खयं होइ ॥ १४७ ॥ १३८२ ॥ दढमूलमहाणंमिवि वरमेगोऽवि सुयसीलसंपण्णो । मा हु सुयसीलविगला काहिसि माणं पवयणम्मि ॥ १४८ ॥ १३८३ ॥ तम्हा सुयम्मि जोगो कायवो होइ अप्पमत्तेणं । जेणऽप्पाण परंपि य दुक्खसमुद्दाओ तारेइ ॥ १४९ ॥ १३८४ ॥ परमत्थम्मि सुदिट्ठे अविणट्ठेसु तवसंजमगुणेसु । लब्भइ गई विसुद्धा सरीरसारे

न्यतरेभ्यः । ज्ञानेन येऽवतारयंति सिद्धिमपि गतान् सिद्धान् ॥ १४३ ॥ किमितो लष्टतरमाश्चर्यकारकं वा सुन्दरतरं वा ? । चन्द्रमिव सर्वलोका बहुश्रुतमुखं प्रलोकन्ते ॥ १४४ ॥ चन्द्रात् निर्गच्छति ज्योत्स्ना बहुश्रुतमुखात् निर्गच्छति जिनवचनं । यत् श्रुत्वा सुविहिता तरन्ति संसारकान्तारं ॥ १४५ ॥ चतुर्दशपूर्वधराणां अवधिज्ञानिनां केवलिनां च । लोकोत्तमपुरुषाणां तेषां ज्ञानमभिज्ञानम् ॥ १४६ ॥ ज्ञानेन विना करणं न भवति ज्ञानमपि करणहीनं तु । ज्ञानेन च करणेन च द्वाभ्यामपि दुःखक्षयो भवति ॥ १४७ ॥ दृढमूलमहानगेऽपि वरमेकोऽपि श्रुतशीलसंपन्नो वरं । श्रुतशीलविकलान् मा मानं प्रवचने कार्षीः ॥ १४८ ॥ तस्मात् श्रुते योगः कर्तव्यो भवत्यप्रमत्तेन । येनात्मानं परमपि च दुःखसमुद्रात् तारयति ॥ १४९ ॥ परमार्थे सुदृष्टे अविनष्टेषु तपःसंयमगुणेषु । लभ्यते गतिर्विशुद्धा शरीरसारे

विणट्ठम्मि ॥ १५० ॥ १३८५ ॥ अविरहिया जस्स मई पंचहिं समिईहिं तिहिवि गुत्तीहिं । न य कुणइ रागदोसे तस्स चरित्तं हवइ सुद्धं ॥ १५१ ॥ १३८६ ॥ उक्कोसचरित्तोऽवि य परिवडई मिच्छभावणं कुणइ । किं पुण सम्मद्दिट्ठी सरागधम्मंमि वट्टंतो? ॥ १५२ ॥ १३८७ ॥ तम्हा घत्तह दोसुवि काउं जे उज्जमं पयत्तेणं । सम्मत्तम्मि चरित्ते करणम्मि अ मा पमाएह ॥ १५३ ॥ १३८८ ॥ जाव य सुई न नासइ जाव य जोगा न ते पराहीणा । सद्धा व जा न हायइ इंदियजोगा अपरिहीणा ॥ १५४ ॥ १३८९ ॥ जाव य खेमसुभिक्खं आयरिया जाव अत्थि निज्जवगा । इड्ढीगारवरहिया नाणचरणदंसणंमि रया ॥ १५५ ॥ १३९० ॥ ताव खमं काउं जे सरीरनिक्खेवणं विउपसत्थं । समयपडागाहरणं सुविहियइट्ठं नियमजुत्तं ॥ १५६ ॥ १३९१ ॥ हंदि अणिच्चा सद्धा सुई य जोगा य इंदियाइं च । तम्हा एयं नाउं विहरह तवसंजमुज्जुत्ता ॥ १५७ ॥ १३९२ ॥ ता-

विनष्टे ॥ १५० ॥ अविरहितं पञ्चसु समितिषु तिसृष्वपि गुप्तिषु यस्य मतिः । न च करोति रागद्वेषौ चारित्रं तस्य भवति शुद्धं ॥१५१॥ उत्कृष्टचारित्रोऽपि च परिपतति मिथ्यात्वभावनां (यदि) करोति । किं पुनः सम्यग्दृष्टिः सरागधर्मे वर्त्तमानः ? ॥ १५२ ॥ तस्माद् यतस्व द्वयोरपि कर्तुं उद्यमं प्रयत्नेन । सम्यक्त्वे चारित्रे, करणे च मा प्रमादिष्ट ॥ १५३ ॥ यावच्च श्रुतिर्न नश्यति यावच्च योगा न तव पराधीनाः । श्रद्धा च यावन्न हीयते इन्द्रिययोगाश्चापरिहीणाः ॥ १५४ ॥ यावच्च क्षेमसुभिक्षे यावच्चाचार्याः सन्ति निर्यामकाः । ऋद्धिगौरवरहिता ज्ञानचरणदर्शनेषु रताः ॥ १५५ ॥ तावत् क्षमं कर्तुं शरीरनिक्षेपणं विद्वत्प्रशस्तं । समयपताकाहरणं सुविहितेष्टं नियमयुक्तम् ॥ १५६ ॥ हन्त अनित्या श्रद्धा श्रुतिश्च योगाश्चेन्द्रियाणि च । तस्मादेतत् ज्ञात्वा विहरत तपःसंयमोद्युक्ताः ॥ १५७ ॥ तद् यतत्

परीसहसहा विसयसुहपमोइया अप्पा ॥ १६५ ॥ १४०० ॥ इंदियसुहसाउलओ घोरपरीसहपराइयपरज्झो । अकयपरिकम्म कीवो मुज्झइ आराहणाकाले ॥ १६६ ॥ १४०१ ॥ बाहंति इंदियाइं पुव्विं दुन्नियमियप्पयाराइं । अकयपरिकम्मकीवं मरणे सुअसंपउत्तंपि ॥ १६७ ॥ १४०२ ॥ आगममयप्पभाविय इंदियसुहलोलुयापइट्ठस्स । जइवि मरणे समाही हुज्ज न सा होइ बहुयाणं ॥ १६८ ॥ १४०३ ॥ असमत्तसुओऽवि मुणी पुव्विं सुकयपरिकम्मपरिहत्थो । संजमनियमपइन्नं सुहमत्ताहिओ समण्णेइ ॥ १६९ ॥ १४०४ ॥ न चयंति किंचि काउं पुव्विं सुकयपरिकम्मजोगस्स । खोहं परीसहचमू धिईबलपराइया मरणे ॥ १७० ॥ १४०५ ॥ तो तेऽवि पुव्वचरणा जयणाए जोगसंगहविहीहिं । तो ते करिंति दंसणचरित्तसइ भावणाहेउं ॥ १७१ ॥ १४०६ ॥ जा पुव्वभाविया किर होइ सुई चरणदंसणे बहुहा । सा होइ बीयभूया कयपरिकम्मस्स मरणम्मि ॥१७२॥१४०७॥

परीषहसहाः विषयसुखप्रमो(नो)दितात्मानः ॥१६५॥ इन्द्रियसुखसातकुलो घोरपरीषहपराजितः अपराद्धः(परायत्तः)। अकृतपरिकर्मा क्लीवो मुह्यति आराधनाकाले ॥१६६॥ बाधन्ते इन्द्रियाणि पूर्वं दुर्नियमितप्रचाराणि । अकृतपरिकर्माणं क्लीबं मरणे स्व(श्रुत)प्रसयुक्तमपि ॥१६७॥ आगममयाभावितस्य इन्द्रियसुखलोलताप्रतिष्ठस्य । यद्यपि मरणे समाधिर्भवेत् न सा भवति बहुकानां ॥ १६८ ॥ असमाप्तश्रुतोऽपि मुनिः पूर्वं सुकृतपरिकर्मनिपुणः । संयमनियमप्रतिज्ञां सुखमात्मसहितः समन्वेति ॥ १६९ ॥ न शक्नोति किंचित् कर्तुं पूर्वं सुकृतपरिकर्मयोगस्य । क्षोभं परीषहचमूः धृतिबलपराजिता मरणे ॥ १७० ॥ ततस्तेऽपि पूर्वचरणा(भवन्ति)यतनया योगसंग्रहविधिभिः । ततस्तेऽपि भावनाहेतोर्दर्शनचारित्रस्मृतिं कुर्वन्ति ॥ १७१ ॥ या पूर्वं भाविता किल भवति श्रुतिश्चरणे दर्शने च बहुधा । सा भवति बीजभूता कृतपरिक-

तं फासेहि चरित्तं तुमंपि सुहसीलयं पमुत्तूणं। सव्वं परीसहचमूं अहियासंतो धिइबलेणं ॥ १७३ ॥ १४०८ ॥ सद्दे रूवे गंधे रसे य फासे य सुविहियजणेहिं । सव्वेसु कसाएसु अ निग्गहपरमो सया होहि ॥ १७४ ॥ ॥ १४०९ ॥ सव्वे रसे पणीए निज्जूहेऊण पंतलुक्खेहिं । अन्नयरेणुवहाणेण संलिहे अप्पगं कमसो ॥ १७५ ॥ ॥ १४१० ॥ संलेहणा य दुविहा अब्भिंतरिया य बाहिरा चेव । अब्भितरिय कसाए बाहिरिया होइ य सरीरे ॥ १७६ ॥ १४११ ॥ उग्गमउप्पायणएसणाविसुद्धेण अण्णपाणेणं । मियविरसलुक्खलूहेण दुब्बलं कुणसु अप्पाणं ॥ १७७ ॥ १४१२ ॥ उह्लीणोह्लीणेहि य अहव न एगंतवद्धमाणेहिं । संलिह सरीरमेयं आहारविहिं पयणुयंतो ॥ १७८ ॥ १४१३ ॥ तत्तो अणुपुव्वेणाहारं उवहिं सुओवएसेणं । विविहतवोकम्मेहि य इंदियविकीलियाईहिं ॥ १७९ ॥ १४१४ ॥ तिविहाहिं एसणाहि य विविहेहि अभिग्गहेहिं उग्गेहिं । संजममविरा-

---

धंणो मरणे ॥ १७२ ॥ तत् स्पृश चारित्रं त्वमपि सुखशीलतां प्रमुच्य । सर्वां परीषहचमूमध्यासीनो धृतिबलेन ॥ १७३ ॥ शब्दे रूपे गन्धे रसे च स्पर्शे च सुविहितजनेषु (जनैः) । सर्वेषु कषायेषु च निग्रहपरमः सदा भव ॥ १७४ ॥ सर्वान् रसान् प्रणीतान् निर्यूह्य प्रान्तरूक्षैः । अन्यतरेणोपधानेन संलिखेदात्मानं क्रमशः ॥ १७५ ॥ सलेखना च द्विविधा अभ्यन्तरा च बाह्या चैव । अभ्यन्तरा कषाये बाह्या भवति च शरीरे ॥ १७६ ॥ उद्गमोत्पादनैषणाविशुद्धेन अन्नपानेन । मितविरसातिरूक्षेण दुर्बलं कुरुष्वात्मानम् ॥ १७७ ॥ हीयमानहीयमानैश्चाथवा न एकान्तवर्धमानैः । संलिख्य शरीरमिदं आहारविधिं प्रतनूकुर्वन् ॥ १७८ ॥ ततोऽनुपूर्व्याऽऽहारं उपधिं श्रुतोपदेशेन । विविधतपःकर्मभिश्च इन्द्रियविक्रीडितादिभिः ॥ १७९ ॥ त्रिविधाभिरेषणाभिश्च विविधैरभिग्रहैरुग्रैः । संयममविराधयन् यथा-

हिंतो जहावलं संलिह सरीरं ॥ १८० ॥ १४१५ ॥ विविहाहि य पडिमाहि यं बलवीरियजई य संपहोइ सुहं । ताओवि न थाहिंती जहक्कमं संलिहंतम्मि ॥ १८१ ॥ १४१६ ॥ छम्मासिया जहन्ना उक्कोसा वारिसेव वरिसाइं । आयंबिलं महेसी तत्थ य उक्कोसयं विंति ॥ १८२ ॥ १४१७ ॥ छट्ठट्ठमदसमदुवालसेहिं भत्तेहिं चित्तकट्ठेहिं । मियलहुकं आहारं करेहि आयंबिलं विहिणा ॥ १८३ ॥ १४१८ ॥ परिवड्ढिओवहाणो ण्हारुचिराविपविय‍उपासुलिकडीओ । संलिहियतणुसरीरो अज्झप्परओ मुणी निच्चं ॥ १८४ ॥ १४१९ ॥ एवं सरीरसंलेहणाविहिं बहुविहंपि फासिंतो । अज्झवसाणविसुद्धिं खणंपि तो मा पमाइत्था ॥ १८५ ॥ १४२० ॥ अज्झवसाणविसुद्धीविवज्जिया जे तवं विगिट्ठमवि । कुव्वंति बाललेसा न होइ सा केवला सुद्धी ॥ १८६ ॥ ॥ १४२१ ॥ एवं सरागसंलेहणाविहिं जइ जई समायरइ । अज्झप्पसंजुयमई सो पावइ केवलं सुद्धिं ॥१८७॥

बलं संलिख शरीरं ॥ १८० ॥ विविधाभिश्च प्रतिमाभिर्वा बलवीर्यं यदि संप्रभवति सुखाय । ता अपि न बाधन्ते यथाक्रमं संलिख्यमाने ॥ १८१ ॥ षण्मासा जघन्या उत्कृष्टा द्वादशैव वर्षाणि । आचाम्लं तत्र च महर्षिरुत्कृष्टं ब्रुवते ॥ १८२ ॥ षष्ठाष्टमदशमद्वादशेभ्यो भक्तेभ्यश्चित्रकष्टेभ्यः । मितं लघु आहारं कुरुष्वाचामाम्लं विधिना ॥ १८३ ॥ परिवर्धितोपधानः भ्रमस्नायुविकटपांशुलिकटीकः । संलिखिततनुशरीरः अध्यात्मरतो मुनिर्नित्यं ॥ १८४ ॥ एवं शरीरसंलेखनाविधिं बहुविधमपि स्पृशन् । अध्यवसानविशुद्धिं (प्रति) क्षणमपि ततो मा प्रमादीः ॥ १८५ ॥ अध्यवसायविशुद्धिविवर्जिता ये तपो विकृष्टमपि । कुर्वन्ति बाललेश्या न भवति सा संपूर्णा शुद्धिः ॥ १८६ ॥ एवं सरागसंलेखनाविधिं यदि यतिः समाचरति । अध्यात्ममतिसंयुतः स प्राप्नोति केवलां शुद्धिं ॥ १८७ ॥ निखिलः स्पर्शयितव्यः

॥ १४२२ ॥ निखिला फासेयघा सरीरसंलेहणाविही एसा । इत्तो फसायजोगा अज्झप्पविहिं परम वुच्छं ॥ १८८ ॥ १४२३ ॥ कोहं खमाइ माणं मद्दवया अज्जवेण मायं च । संतोसेण य लोहं निज्जिण चत्तारिवि कसाए ॥ १८९ ॥ १४२४ ॥ कोहस्स य माणस्स य मायालोभेसु वा न एएसिं। वचई वसं खणंपि हु दुग्गइगइवड्ढणकराणं ॥ १९० ॥ १४२५ ॥ एवं तु कसायग्गिं संतोसेणं तु विज्झवेयघो । रागद्दोसपवत्तिं वज्जेमाणस्स विज्झाइ ॥ १९१ ॥ १४२६ ॥ जावंति केइ ठाणा उदीरगा हुंति हु कसायाणं। ते उ सया वज्जंतो विमुत्तसंगो मुणी विहरे ॥ १९२ ॥ १४२७ ॥ संतोवसंतधिइमं परीसहविहिं च समहियासंतो । निस्संगयाइ सुविहिय! संलिह मोहं कसाए य ॥ १९३ ॥ १४२८ ॥ इट्ठाणिट्ठेसु सया सद्दफरिसरसरूवगंधेहिं । सुहदुक्खनिव्विसेसो जियसंगपरीसहो विहरे ॥ १९४ ॥ १४२९ ॥ सामिईसु पंचसमिओ जिणाहि तं पंच इंदिए सुट्ठु ।

शरीरसंलेखनाविधिरेषः । अतः कषाय(जय)योग्यमध्यात्मविधिं परमं वक्ष्ये ॥ १८८ ॥ क्रोधं क्षमया मानं मार्दवेन आर्जवेन मायां च । संतोषेण च लोभं निर्जय चतुरोऽपि कषायान् ॥ १८९ ॥ क्रोधस्य च मानस्य च मायालोभयोश्च नैतेषां । व्रजति वशं क्षणमपि दुर्गतिगति-(प्राप्ति)वर्धनकराणाम् ॥ १९० ॥ एवं तु कषायाग्निः संतोषेण तु विध्यापयितव्यः । रागद्वेषप्रवृत्तिं वर्जयतो विध्याति ॥ १९१ ॥ यावन्ति कानिचित् स्थानानि उदीरकाणि भवन्ति कषायाणां । तानि सदा वर्जयन् विमुक्तसंगो मुनिर्विहरेत् ॥ १९२ ॥ शान्त उपशान्त धृतिमान् परीषहविधिं समध्यासयन् । निस्संगतया सुविहित! संलिख कषायान् मोहं च ॥ १९३ ॥ इष्टानिष्टेषु सदा शब्दस्पर्शरसरूपगन्धेषु । सुखदुःखनिर्विशेषो जितसंगपरीषहो विहरेः ॥ १९४ ॥ समितिषु पंचसु समितो जय त्वं पंचेन्द्रियाणि सुष्ठु । त्रिभिर्गौरवै रहितो भवति

तिहिं गारवेहिं रहिओ होइ तिगुत्तो य दंडेहिं ॥ १९५ ॥ १४३० ॥ सन्नासु आसवेसु अ अट्टे रुद्दे अ तं विसुद्धप्पा । रागद्दोसपवंचे निज्जिणिउं सवणोज्जुत्तो ॥ १९६ ॥ १४३१ ॥ को दुक्खं पाविज्जा? कस्स य सुक्खेहिं विम्हओ हुज्जा? । को व न लभिज्ज मुक्खं? रागद्दोसा जइ न हुज्जा ॥ १९७ ॥ १४३२ ॥ नवि तं कुणइ अमित्तो सुट्ठु विय विराहिओ समत्थोवि । जं दोवि अनिग्गहिया करंति रागो य दोसो य ॥१९८॥१४३३॥ तं मुयह रागदोसे सेयं चिंतेह अप्पणो निच्चं । जं तेहिं इच्छह गुणं तं वुच्छह बहुतरं पच्छा ॥ १९९ ॥ १४३४ ॥ इहलोए आयासं अयसं च करिंति गुणविणासं च । पसवंति य परलोए सारीरमणोगए दुक्खे ॥ २०० ॥ ॥ १४३५ ॥ धिद्धी अहो अकज्जं जं जाणंतोऽवि रागदोसेहिं । फलमउलं कडुयरसं तं चेव निसेवए जीवो ॥ २०१ ॥ १४३६ ॥ तं जइ इच्छसि गंतुं तीरं भवसायरस्स घोरस्स । तो तवसंजमभंडं सुविहिय! गिण्हाहि

त्रिगुप्तश्च दण्डेषु ॥ १९५ ॥ संज्ञासु आश्रवेषु च आर्ते रौद्रे च त्वं विशुद्धात्मन्! । रागद्वेषप्रपंचान् निर्जेतुं सन्नण! उद्युक्तो (भव) ॥ १९६ ॥ को दुःखं प्राप्नुवीत? कस्य वा सौख्यैर्विस्मयो भवेत्! । को वा न लभेत मोक्षं? रागद्वेषौ यदि न स्याताम् ॥ १९७ ॥ नैव तत् करोति अमित्रं सुष्ठ्वपि विराद्धः समर्थोऽपि । यद् द्वावपि अनिगृहीतौ कुरुतो रागश्च द्वेषश्च ॥ १९८ ॥ तत् मुञ्चत रागद्वेषौ श्रेयः चिन्तयत आत्मनो नित्यम् । यं ताभ्यामिच्छत गुणं तस्माद्बहुतरं पश्चात् लभध्वं ॥ १९९ ॥ इह लोके आयासं अयशश्च कुरुतो गुणविनाशं च । प्रसुवाते च परलोके च शारीरमनोगतानि दुःखानि ॥ २०० ॥ धिग् धिग् अहो अकार्यं यत् जानानोऽपि रागद्वेषाभ्याम् । फलमतुलं कटुकरसं तावेव निषेवते जीवः ॥ २०१ ॥ तद् यदीच्छसि गन्तुं तीरं भवसागरस्य घोरस्य । तर्हि तपःसंयमभाण्डं

अणुत्तरगईणं । सव्वेसिं च जिणाणं सिद्धाणं संजयाणं च ॥ २१० ॥ १४४५ ॥ जं किंचिवि दुच्चरियं तमहं निंदामि सव्वभावेणं । सामाइयं च तिविहं तिविहेण करेमऽणागारं ॥ २११ ॥ १४४६ ॥ अब्भिंतरं च तह बाहिरं च उवहीं सरीर साहारं । मणवयणकायतिकरणसुद्धोऽहं मित्ति पकरेमि ॥ २१२ ॥ १४४७ ॥ बंधपओसं हरिसं रइमरइं दीणयं भयं सोगं । रागद्दोस विसायं उस्सुगभावं च पयहामि ॥ २१३ ॥ १४४८ ॥ रागेण च दोसेण व अहवा अकयन्नुया पडिनिवेसेणं । जो मे किंचिवि भणिओ तमहं तिविहेण खामेमि ॥ २१४ ॥ ॥ १४४९ ॥ सव्वेसु य दव्वेसु य उवट्ठिओ एस निम्ममत्ताए । आलंबणं च आया दंसणनाणे चरित्ते य॥२१५॥ ॥ १४५० ॥ आया पच्चक्खाणे आया मे संजमे तवे जोगो । जिणवयणविहिविलग्गो अवसेसविहिं तु दंसेहि ॥ २१६ ॥ १४५१ ॥ मूलगुण उत्तरगुणा जे मे नाराहिया पमाएणं । ते सव्वे निंदामि पडिक्कमे आगमिस्साणं

प्रणामं तीर्थकरेभ्यः अनुत्तरगतिभ्यः । सर्वेभ्यश्च जिनेभ्यः सिद्धेभ्यः संयतेभ्यश्च ॥ २१० ॥ यत्किंचिदपि दुश्चरितं तदहं निन्दामि सर्वभावेन । सामायिकं च त्रिविधं त्रिविधेन करोम्यनाकारं ॥ २११ ॥ अभ्यन्तरं च तथा बाह्यं च उपधिं शरीरं साहारं (व्युत्सृज्य)। मनोवचनकायैः त्रिकरणशुद्धोऽहं प्रकरोमि (मैत्रीं) इति ॥२१२॥ बन्धं प्रद्वेषं हर्षं रतिमरतिं दीनतां भयं शोकं । रागद्वेषौ विषादं उत्सुकभावं च प्रजहामि ॥ २१३ ॥ रागेण वा द्वेषेण वा अथवा अकृतज्ञतया प्रतिनिवेशेन यो मया किञ्चिदपि भणितः तमहं त्रिविधेन क्षमयामि ॥ २१४ ॥ सर्वेषु च द्रव्येषु च निर्ममत्वाय एष उपस्थितः (मम) । आलम्बनं चात्मा दर्शनज्ञाने चारित्रं च ॥ २१५ ॥ आत्मा प्रत्याख्यानं आत्मा मे संयमस्तपः योगः । जिनवचनविधिविलग्नः अवशेषविधिं तु दर्शय ॥ २१६ ॥ मूलगुणा उत्तरगुणा ये मया नारा-

॥ २१७ ॥ १४५२ ॥ एगो सयंकडाइं आया मे नाणदंसणवलक्खो । संजोगलक्खणा खलु सेसा मे बाहिरा भावा ॥ २१८ ॥ १४५३ ॥ पत्ताणि दुहसयाइं संजोगस्सा(वसा)णुएण जीवेणं । तम्हा अंणतदुक्खं चयामि संजोगसंबंधं ॥ २१९ ॥ १४५४ ॥ अस्संजममण्णाणं मिच्छत्तं सव्वओ ममत्तं च । जीवेसु अजीवेसु य तं निंदे तं च गरिहामि ॥ २२० ॥ १४५५ ॥ परिजाणे मिच्छत्तं सव्वं अस्संजमं अकिरियं च । सव्वं चेव ममत्तं चयामि सव्वं च खामेमि ॥ २२१ ॥ १४५६ ॥ जे मे जाणंति जिणा अवराहा जेसु जेसु ठाणेसु । ते तह आलोएमि उवट्ठिओ सव्वभावेणं ॥ २२२ ॥ १४५७ ॥ उप्पन्ना उप्पन्ना माया अणुमग्गओ निहंतव्वा । आलोयणनिंदणगरिहणाहिं न पुणोत्ति या विइयं ॥ २२३ ॥ १४५८ ॥ जह बालो जंपंतो कज्जमकज्जं च उज्जुयं भणइ । तं तह

द्धाः प्रमादेन । तान् सर्वान् निन्दामि प्रतिक्राम्यामि आगमिष्यद्भ्यः ॥ २१७ ॥ एकः स्वयं कृतानि (भुङ्क्ते) आत्मा मे ज्ञानदर्शनवलक्षः । संयोगलक्षणाः खलु शेषा बाह्या भावाः ॥ २१८ ॥ प्राप्तानि दुःखशतानि संयोगवशानुगेन जीवेन । तस्मादनन्तदुःखं त्यजामि संयोगसम्बन्धं ॥ २१९ ॥ असंयममज्ञानं मिथ्यात्वं सर्वेषु जीवेषु अजीवेषु च ममत्वं तन्निन्दामि तच्च गर्हे ॥ २२० ॥ परिजानामि मिथ्यात्वं सर्वमसंयममक्रियां च । सर्वमेव ममत्वं त्यजामि सर्वं च क्षमयामि ॥ २२१ ॥ यान् मम जानन्ति जिना अपराधान् येषु २ स्थानेषु तांस्तथाऽऽलोचयामि उपस्थितः सर्वभावेन ॥ २२२ ॥ उत्पन्ना उत्पन्ना माया अनुमार्गतो निहन्तव्या । आलोचननिन्दनागर्हाभिः न पुनरिति च द्वितीयम् ॥ २२३ ॥ यथा बालो जल्पन् कार्यमकार्यं च ऋजुकं भणति । तत्तथा आलोचयितव्यं मायां

आलोयपं मायं मुत्तूण निस्सेसं ॥ २२४॥१४५९ ॥ सुबहुंपि भावसल्लं आलोएऊण गुरुसगासम्मि । निस्सल्लो संथारं उवेइ आराहओ होइ ॥ २२५ ॥ १४६० ॥ अप्पंपि भावसल्लं जे णालोयंति गुरुसगासम्मि । घंतंपि सुयसमिद्धा न हु ते आराहगा हुंति ॥ २२६ ॥१४६१॥ नवि तं विसं च सत्थं च दुप्पउत्तो च कुणइ वेयालो । जंतं व दुप्पउत्तं सप्पो व पमायओ कुविओ ॥ २२७ ॥ १४६२ ॥ जं कुणइ भावसल्लं अणुद्धियं उत्तमट्ठकालम्मि । दुल्लहबोहीयत्तं अणंतसंसारियत्तं च ॥ २२८ ॥ १४६३ ॥ तो उद्धरंति गारवरहिया मूलं पुणब्भवलयाणं । मिच्छादंसणसल्लं मायासल्लं नियाणं च ॥ २२९ ॥ १४६४ ॥ कयपावोऽवि मणूसो आलोइय निंदिय गुरुसगासे । होइ अइरेगलहुओ ओहरियभरुव्व भारवहो ॥ २३० ॥ १४६५ ॥ तस्स य पायच्छित्तं जं मग्गविऊ गुरू उवइसंति । तं तह अणुचरियव्वं अणवत्थपसंगभीएणं ॥ २३१ ॥ १४६६ ॥ दसदोसविप्पमुक्कं तम्हा

मुक्त्वा निःशेषाम् ॥ २२४ ॥ सुबह्वपि भावशल्यमालोच्य गुरुसकाशे । निःशल्यः संस्तारकमुपैति(यः सः) आराधको भवति ॥ २२५ ॥ अल्पमपि भावशल्यं ये नालोचयंति गुरुसकाशे । बाढमपि श्रुतसमृद्धा नैव त आराधका भवन्ति ॥ २२६ ॥ नैव तत् विषं च शस्त्रं च दुष्प्रयुक्तो वा करोति वैतालः । यन्त्रं वा दुष्प्रयुक्तं सर्पो वा प्रमादतः कुपितः ॥ २२७ ॥ यत्करोति भावशल्यं अनुद्धृतं उत्तमार्थकाले । दुर्लभबोधिकत्वं अनन्तसंसारिकत्वं च ॥ २२८ ॥ तत उद्धरन्ति गौरवरहिता मूलं पुनर्भवलतानां । मिथ्यादर्शनशल्यं मायाशल्यं निदानं च ॥ २२९ ॥ कृतपापोऽपि मनुष्यः गुरुसकाशे आलोच्य निन्दयित्वा । भवत्यतिरेकलघुः उत्तारितभर इव भारवाट् ॥ २३० ॥ तस्य च प्रायश्चित्तं यन्मार्गविदो गुरवः उपदिशन्ति । तत्तथा अनुचरितव्यं अनवस्थाप्रसङ्गभीतेन ॥ २३१ ॥ दशदोषविप्रमुक्तं तस्मात्

सव्वं अमग्ग(गूह)माणेणं । जं किंचि कयमकज्जं आलोए तं जहावत्तं ॥ २३२ ॥ १४६७ ॥ सव्वं पाणारंभं पच्चक्खामित्ति अलियवयणं च । सव्वं अदिन्नदाणं अब्बंभपरिग्गहं चेव ॥ २३३ ॥ १४६८ ॥ सव्वं च असण-पाणं चउव्विहं जा य बाहिरा उवही । अब्भिंतरं च उवहिं जावज्जीवं वोसिरामि ॥ २३४ ॥ १४६९ ॥ कंतारे दुब्भिक्खे आयंके वा महया समुप्पन्ने । जं पालियं न भग्गं तं जाणसु पालणासुद्धं ॥ २३५ ॥ १४७० ॥ रागेण व दोसेण व परिणामेण व न दूसियं जं तु । तं खलु पच्चक्खाणं भावविसुद्धं मुणेयव्वं ॥ २३६ ॥ १४७१ ॥ पीयं थणअच्छीरं सागरसलिलाउ बहुयरं हुज्जा । संसारे संसरंतो माऊणं अन्नमन्नाणं ॥२३७॥१४७२॥ नत्थि किर सो पएसो लोए वालग्गकोडिमित्तोऽवि । संसारे संसरंतो जत्थ न जाओ मओ वाऽवि ॥२३८॥ १४७३॥ चुलसीई किर लोए जोणीणं पमुह सयसहस्साइं । इक्किक्कंमि य इत्तो अणंतखुत्तो समुप्पन्नो ॥ २३९ ॥

सर्वमगूहयता । यत्किञ्चिदपि अकार्यं कृतं तद्यथावृत्तमालोचयेत् ॥ २३२ ॥ सर्वं प्राणारम्भं प्रत्याख्यामीति चालीकवचनं च । सर्व-मदत्तादानमब्रह्म परिग्रहं चैव ॥ २३३ ॥ सर्वं च अशनपानं चतुर्विधः यश्च बाह्योपधिः (तं) । अभ्यन्तरं च उपधिं यावज्जीवं व्युत्सृजामि ॥ २३४ ॥ कान्तारे दुर्भिक्षे आतङ्के वा महति समुत्पन्ने । यत्पालितं न भग्नं तत् (प्रत्याख्यानं) जानीहि पालनाशुद्धम् ॥२३५॥ रागेण वा द्वेषेण वा परिणामेन वा न दूषितं यत्तु । तत्खलु प्रत्याख्यानं भावविशुद्धं ज्ञातव्यम् ॥ २३६ ॥ पीतं स्तनक्षीरं सागरसलिलाद् बहुतरं भवेत् । संसारे संसरता मातॄणां अन्यान्यासाम् ॥ २३७ ॥ नास्ति किल स प्रदेशो लोके वालाग्रकोटीमात्रोऽपि । संसारे संसरन् यत्र न जातो मृतो वाऽपि ॥२३८॥ चतुरशीतिः किल लोके योनिप्रमुखाणि शतसहस्राणि । एकैकस्मिंश्चेतोऽनन्तकृत्वः समुत्पन्नः ॥२३९॥

॥ १४७४ ॥ उड्ढमहे तिरियम्मि य मयाणि बालमरणाणिऽणंताणि । तो ताणि संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ २४० ॥ १४७५ ॥ माया मित्ति पिया मे भाया भज्जत्ति पुत्त धूया य । एयाणिऽचिंतयंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ २४१ ॥ १४७६ ॥ मायापिइबंधूहिं संसारत्थेहिं पूरिओ लोगो । बहुजोणिनिवासीहिं न य ते ताणं च सरणं च ॥ २४२ ॥ १४७७ ॥ इक्को जायइ मरइ इक्को अणुहवइ दुक्कयविवागं । इक्को अणुसरइ जीओ जरमरणचउग्गईगुविलं ॥ २४३ ॥ १४७८ ॥ उव्वेवणयं जम्मणमरणं नरएसु वेयणाओ य । एयाणि संभरंतो पंडियमरणं मरीहामि ॥ २४४ ॥ १४७९ ॥ इक्कं पंडियमरणं छिंदइ जाईसयाणि बहुयाणि । तं मरणं मरियव्वं जेण मओ सुम्मओ (मुक्कओ) होइ ॥ २४५ ॥ १४८० ॥ कइया णु तं सुमरणं पंडियमरणं जिणेहि पण्णत्तं । सुद्धो उद्धियसल्लो पाओवगमं मरीहामि ॥ २४६ ॥ १४८१ ॥ संसारचक्कवाले सव्वेऽवि य पुग्गला

ऊर्ध्वमधस्तिरश्चि च मृतानि बालमरणानि अनन्तानि । ततस्तानि स्मरन् पण्डितमरणं मरिष्ये ॥ २४० ॥ माता मे इति पिता मे भ्राता भार्या इति पुत्रो दुहिता च । एतानि अचिन्तयन् पण्डितमरणं मरिष्ये ॥ २४१ ॥ मातापितृबन्धुभिः संसारस्थैः पूरितो लोकः । बहुयोनिनिवासिभिर्न च ते त्राणं च शरणं च ॥ २४२ ॥ एको जायते म्रियते एकोऽनुभवति दुष्कृतविपाकं । एकोऽनुसरति जीवो जरामरणचतुर्गतिगुपिलं (भवम्) ॥ २४३ ॥ उद्वेजकं जन्ममरणं नरकेषु वेदनाश्च । एताः स्मरन् पण्डितमरणं मरिष्ये ॥२४४॥ एकं पण्डितमरणं छिनत्ति जातिशतानि बहुकानि । तेन मरणेन मर्त्तव्यं येन मृतः सुमृतः (मुक्तः) भवति ॥ २४५ ॥ कदा तत् सुमरणं पण्डितमरणं जिनैः प्रज्ञप्तम् । शुद्ध उद्धृतशल्यः पादपोपगतो मरिष्ये ॥ २४६ ॥ संसारचक्रवाले सर्वेऽपि च पुद्गला मया बहुशः ।

मए पहुसो। आहारिया य परिणामिया य न य तेसु तित्तोऽहं ॥ २४७ ॥ १४८२ ॥ आहारनिमित्तेणं मच्छा वच्चंतिऽणुत्तरं नरयं। सच्चित्ताहारविहिं तेण उ मणसाऽवि निच्छामि ॥ २४८ ॥ १४८३ ॥ तणकट्ठेण य अग्गी लवणसमुद्दो नईसहस्सेहिं। न इमो जीवो सक्को तिप्पेउं कामभोगेहिं ॥ २४९ ॥ १४८४ ॥ लवणसमुद्दसमाणो दुप्पूरो धणरओ अपरिमिओ। न हु सक्को तिप्पेउं जीवो संसारियसुहेहिं ॥ २५० ॥ १४८५ ॥ कप्पतरुसंभवेसु य देवुत्तरकुरुवंसपसूएसुं। परिभोगेण न तित्तो न य नरविज्जाहरसुरेसुं ॥ २५१ ॥ १४८६ ॥ देविंदचक्कवट्टित्तणाइं रज्जाइं उत्तमा भोगा। पत्ता अणंतखुत्तो न यऽहं तित्तिं गओ तेहिं ॥ २५२ ॥ १४८७ ॥ पयखीरुच्छुरसेसु य साऊसु महोदहीसु बहुसोवि। उववन्नो न य तण्हा छिन्ना ते सीयलजलेहिं ॥ २५३ ॥ ॥ १४८८ ॥ तिविहेणवि सुहमउलं जम्हा कामरइविसयसुक्खाणं। बहुसोऽवि समणुभूयं न य तुट्ट तण्हा

आहारिताश्च परिणामिताश्च न च तैस्तृप्तोऽहं ॥ २४७ ॥ आहारनिमित्तेन मत्स्या गच्छन्ति अनुत्तरं नरकं। सचित्ताऽऽहारविधिं तेन तु मनसापि नेच्छामि ॥ २४८ ॥ तृणकाष्ठैरग्निरिव नदीसहस्रैः लवणसमुद्र इव। नायं जीवः शक्यः तर्पयितुं कामभोगैः ॥ २४९ ॥ लवणसमुद्रसमानः दुष्पूरः धनरयोऽपरिमेयः। नैव शक्यः तर्पयितुं जीवः सांसारिकसुखैः ॥ २५० ॥ कल्पतरुसम्भवैः देवकुरूत्तरकुरुप्रसूतैः। परिभोगैर्न तृप्तः न च नरविद्याधरसुरसम्बन्धैः ॥ २५१ ॥ देवेन्द्रचक्रवर्तित्वानि राज्यानि उत्तमा भोगाः। प्राप्ता अनन्तकृत्वः न चाहं तृप्तिंगतस्तैः ॥ २५२ ॥ पयःक्षीरेक्षुरसेषु च स्वादुषु महोदधिषु बहुशोऽपि। उत्पन्नो न च तृष्णा छिन्ना तव शीतलजलैः ॥ २५३ ॥ त्रिविधेनापि सुखमतुलं यस्मात् कामरतिविषयसौख्यैः। बहुशोऽपि समनुभूतं न च तव तृष्णा परिच्छिन्ना ॥ २५४ ॥

परिच्छिण्णा ॥ २५४ ॥ १४८९ ॥ जा काइ पत्थणाओ कया मए रागदोसवसएणं । पडिबंधेण बहुविहा तं निंदे तं च गरिहामि ॥ २५५ ॥ १४९० ॥ हंतूण मोहजालं छित्तूण य अट्ठकम्मसंकलियं । जम्मणमरणऽरहट्टं भित्तूण भवा मुच्चिहिसि ॥ २५६ ॥ १४९१ ॥ पंच य महव्वयाइं तिविहं तिविहेण आरुहेऊणं । मणवयणकायगुत्तो सज्जो मरणं पडिच्छिज्जा (लहिज्जा) ॥ २५७ ॥ १४९२ ॥ कोहं माणं मायं लोहं पिज्जं तहेव दोसं च । चइऊण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २५८ ॥ १४९३ ॥ कलहं अब्भक्खाणं पेसुन्नंपि य परस्स परिवायं । परिवज्जिंतो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २५९ ॥ १४९४ ॥ किण्हा नीला काऊ लेसं झाणाणि अप्पसत्थाणि । परिवज्जिंतो गुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६० ॥ १४९५ ॥ तेऊ पम्हं सुक्कं लेसा झाणाणि सुप्पसत्थाणि । उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६१ ॥ १४९६ ॥ पंचिंदियसंवरणं पंचेव निरुंभि-

---

या काचित् प्रार्थना कृता मया रागद्वेषवशगेन प्रतिबन्धेन बहुविधा तां निन्दे तां च गर्हे ॥ २५५ ॥ हत्वा मोहजालं छित्त्वा चाष्टकर्मशृङ्खलां । जन्ममरणारहट्टं भित्त्वा भवाद् मुच्यसे ॥ २५६ ॥ पञ्च च महाव्रतानि त्रिविधं त्रिविधेनारोह्य । मनोवचनकायगुप्तः सद्यो मरणं प्रतीप्सेत् ॥ २५७ ॥ क्रोधं मानं मायां लोभं प्रेम तथैव द्वेषं च । त्यक्त्वा अप्रमत्तः रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥२७८॥ कलहं अभ्याख्यानं पैशून्यमपि च परस्य परिवादं । परिवर्जयन् गुप्तः रक्षामि महाव्रतानि पञ्च ॥ २५९ ॥ कृष्णां नीलां कापोतीं लेश्यां ध्याने अप्रशस्ते । परि० ॥ २६० ॥ तैजसीं पद्मां शुक्लां लेश्यां ध्याने सुप्रशस्ते उपसम्पन्नो युक्तः० ॥ २६१ ॥ पञ्चेन्द्रियसंवरणं पञ्चैव निरुध्य काम-

ऊण कामगुणे। अचासायणविरओ रक्खामि. महव्वए पंच ॥ २६२ ॥ १४९७ ॥ सत्तभयविप्पमुक्को चत्तारि निरुंभिऊण य कसाए । अट्ठमयट्ठाणजढो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६३ ॥ १४९८ ॥ मणसा मणसच्चविऊ वायासच्चेण करणसच्चेण । तिविहेण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६४ ॥ १४९९ ॥ एवं तिदंडविरओ तिकरणसुद्धो तिसल्लनिस्सल्लो। तिविहेण अप्पमत्तो रक्खामि महव्वए पंच॥ २६५ ॥ १५०० ॥ सम्मत्तं समिइओ गुत्तीओ भावणाओ नाणं च। उवसंपन्नो जुत्तो रक्खामि महव्वए पंच ॥ २६६ ॥ १५०१ ॥ संगं परिजाणामि सल्लंपि य उद्धरामि तिविहेणं । गुत्तीओ समिईओ मज्झं ताणं च सरणं च ॥ २६७ ॥ १५०२ ॥ जह खुहियचक्कवाले पोयं रयणभरियं समुद्दम्मि। निज्जामया धरिंती कयरय(कर)णा बुद्धिसंपण्णा ॥ २६८ ॥ ॥ १५०३ ॥ तवपोअं गुणभरियं परीसहुम्मीहि धणियमाइद्धं । तह आराहिंति विऊ उवएसऽवलंबगा

गुणान् । अत्याशातनाविरतः० ॥ २६२ ॥ सप्तभयविप्रमुक्तः चतुरो निरुध्य च कषायान् । त्यक्ताष्टमदस्थानः० ॥ २६३ ॥ मनसा मनःसत्यवित् वाचासत्येन करणसत्येन (युक्तः) त्रिविधेनाप्यप्रमत्तः० ॥ २६४ ॥ एवं त्रिदण्डविरतः त्रिकरणशुद्धः त्रिशल्यनिःशल्य। त्रिविधेनाप्रमत्तः० ॥ २६५ ॥ सम्यक्त्वं समितीः गुप्तीः भावना ज्ञानं च। उपसम्पन्नो युक्तः० ॥ २६६ ॥ सङ्गं परिजानामि शल्यमपि चोद्धरामि त्रिविधेन। गुप्तयः समितयः मम त्राणं शरणं च ॥ २६७ ॥ यथा क्षुभितचक्रवाले समुद्रे रत्नभृतं पोतं। निर्यामका धारयन्ति कृतरचनाः (करणाः) बुद्धिसम्पन्नाः ॥ २६८ ॥ तपःपोतं गुणभृतं परीषहोर्मिभिः गाढमाविद्धम् (धारयित्वा)।

धीरा ॥ २६९॥१५०४ ॥ जइ ताव ते सुपुरिसा आयारोवियभरा निरवयक्खा। गिरिकुहरकंदरगया साहंति य अप्पणो अट्ठं ॥ २७० ॥ १५०५ ॥ जइ ताव सावयाकुलगिरिकंदरविसमदुग्गमग्गेसु। धिइधणियबद्धकच्छा साहंति य उत्तमं अट्ठं ॥ २७१ ॥ १५०६ ॥ किं पुण अणगारसहायगेण वेरग्गसंगहबलेणं। परलोएण ण सक्का संसारमहोदहिं तरिउं ? ॥ २७२ ॥ १५०७ ॥ जिणवयणमप्पमेयं महुरं कन्नामयं सुणंताणं। सक्का हु साहुमज्झा साहेउं अप्पणो अट्ठं ॥ २७३ ॥ १५०८ ॥ धीरपुरिसपण्णत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं। धन्ना सिलातलगया साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ २७४ ॥ १५०९ ॥ बाहेइ इंदियाइं पुव्वमकारियपइट्ठचारिस्स। अकयपरिकम्म कीवं मरणेसु अ संपउत्तंमि ॥ २७५ ॥ १५१० ॥ पुव्वमकारियजोगो समाहिकामोऽवि मरणकालम्मि। न भवइ परीसहसहो विसयसुहपराइओ जीवो ॥ २७६ ॥ १५११ ॥ पुव्विं कारियजोगो समाहिकामो य मर-

उपदेशावलम्बका धीराः विदः तथाऽऽराधयन्ति ॥ २६९ ॥ यदि तावत्ते सुपुरुषा आत्मारोपितभाराः निरपेक्षा गिरिकुहरकन्दरागताः साधयन्ति चात्मनोऽर्थम् ॥ २७० ॥ यदि तावद् श्वापदाकुलगिरिकन्दराविषमदुर्गमार्गेषु। बाढं धृतिबद्धकच्छाः उत्तमार्थं साधयन्ति ॥ २७१ ॥ किं पुनरनगारसहायकेन वैराग्यसङ्ग्रहबलेनापरलोकेन न शक्यः संसारमहोदधिस्तरीतुम् ? ॥ २७२ ॥ जिनवचनमप्रमेयं मधुरं कर्णामृतं शृण्वता साधुमध्ये आत्मनोऽर्थः साधयितुं ?, शक्य एव ॥२७३॥ धीरपुरुषप्रज्ञप्तं सत्पुरुषनिसेवितं परमघोरं। आत्मनोऽर्थं धन्याः शीलातलगताः साधयन्ति ॥ २७४ ॥ बाधयन्ति इन्द्रियाणि पूर्वं अकारितप्रतिष्ठाचारित्स्य अकृतपरिकर्म्माणं क्लीवं मरणे सम्प्रयुक्ते ॥ २७५ ॥ पूर्वमकृतयोगः समाधिकामोऽपि मरणकाले। न भवति परीषहसहः विषयसुखपराजितो जीवः ॥ २७६ ॥ पूर्वं कृतयोगः

णकालम्मि। होइ उ परीसहसहो विसयसुहनिवारिओ जीवो ॥ २७७ ॥ १५१२॥ पुव्विं कारियजोगो अनियाणो ईहिऊण सुहभावो। ताहे मलियकसाओ सज्जो मरणं पडिच्छिज्जा ॥ २७८॥ १५१३ ॥ पावाणं पावाणं कम्माणं अप्पणो सकम्माणं। सक्का पलाइउं जे तवेण सम्मं पउत्तेणं ॥ २७९ ॥.१५१४॥ इक्कं पंडियमरणं पडिवज्जइ सुपुरिसो असंभंतो। खिप्पं सो मरणाणं काहिइ अंतं अणंताणं ॥ २८० ॥ १५१५ ॥ किं तं पंडियमरणं? काणि व आलंबणाणि भणियाणि?। एयाइं नाऊणं किं आयरिया पसंसंति? ॥ २८१ ॥ १५१६ ॥ अणसणपाउग्गमणं आलंबण झाण भावणाओ अ। एयाइं नाऊणं पंडियमरणं पसंसंति ॥ २८२ ॥ १५१७॥ इंदियसुहसाउलओ घोरपरीसहपराइयपरज्झो। अकयपरिकम्म कीवो मुज्झइ आराहणाकाले॥२८३॥१५१८॥ लज्जाइ गारवेणं बहुसुयमएण वावि दुच्चरियं। जे न कहिंति गुरूणं न हु ते आराहगा हुंति ॥२८४॥१५१९॥

समाधिकामश्च मरणकाले। भवति तु परीषहसहः निवारितविषयसुखः जीवः ॥ २७७ ॥ पूर्वं कृतयोगः अनिदानः शुभभावान् ईहित्वा। तदा मर्दितकषायः सद्यो मरणं प्रतीप्सेत् ॥ २७८ ॥ पापानामपि पापेभ्यः कर्मभ्यः आत्मना स्वकृतेभ्यः। शक्यः पलायितुं तपसा सम्यक् प्रयुक्तेन ॥२७९॥ एकं पण्डितमरणं प्रतिपद्यते सुपुरुषः असंभ्रान्तः। क्षिप्रं सः अनन्तानां मरणानामन्तं करोति ॥२८०॥ किं तत् पण्डितमरण कानि वाऽऽलम्बनानि भणितानि। एतानि ज्ञात्वा किं आचार्याः प्रशंसन्ति ॥ २८१ ॥ अनशनं पादोपगमन (मरणे) आलम्बनानि ध्याने भावनाश्च एतानि ज्ञात्वा पण्डितमरणं प्रशंसन्ति ॥ २८२ ॥ इन्द्रियसुखसाताकुलः घोरपरीषहपराजितः परायत्तः। अकृतपरिकर्मा क्लीबः मुह्यति आराधनाकाले ॥ २८३ ॥ लज्जया गौरवेण बहुश्रुतमदेन वा दुश्चरितमपि। ये न कथयन्ति

धीरा ॥ २६९॥१५०४ ॥ जइ ताव ते सुपुरिसा आपारोवियभरा निरवयक्खा । गिरिकुहरकंदरगया साहंति य अप्पणो अट्ठं ॥ २७० ॥ १५०५ ॥ जइ ताव सावयाकुलगिरिकंदरविसमदुग्गमग्गेसु । धिइधणियबद्धकच्छा साहंति य उत्तमं अट्ठं ॥ २७१ ॥ १५०६ ॥ किं पुण अणगारसहायगेण वेरग्गसंगहबलेणं । परलोएण ण सक्का संसारमहोदहिं तरिउं ? ॥ २७२ ॥ १५०७ ॥ जिणवयणमप्पमेयं महुरं कन्नामयं सुणंताणं । सक्का हु साहुमज्झा साहेउं अप्पणो अट्ठं ॥ २७३ ॥ १५०८ ॥ धीरपुरिसपण्णत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं । धन्ना सिलातलगया साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ २७४ ॥ १५०९ ॥ बाहेइ इंदियाइं पुव्वमकारियपइट्ठचारिस्स । अकयपरिकम्म कीवं मरणेसु अ संपउत्तंमि ॥ २७५ ॥ १५१० ॥ पुव्वमकारियजोगो समाहिकामोऽवि मरणकालम्मि । न भवइ परीसहसहो विसयसुहपराइओ जीवो ॥ २७६ ॥ १५११ ॥ पुव्विं कारियजोगो समाहिकामो य मर-

उपदेशावलम्बका धीराः विदः तथाऽऽराधयन्ति ॥ २६९ ॥ यदि तावत्ते सुपुरुषा आत्मारोपितभाराः निरपेक्षा गिरिकुहरकन्दरागताः साधयन्ति चात्मनोऽर्थम् ॥ २७० ॥ यदि तावद् श्वापदाकुलगिरिकन्दराविषमदुर्गमार्गेषु । बाढं धृतिबद्धकच्छाः उत्तमार्थं साधयन्ति ॥ २७१ ॥ किं पुनरनगारसहायकेन वैराग्यसङ्ग्रहबलेनापरलोकेन न शक्यः संसारमहोदधिस्तरीतुम् ? ॥ २७२ ॥ जिनवचनमप्रमेयं मधुरं कर्णामृतं शृण्वता साधुमध्ये आत्मनोऽर्थः साधयितुं ?, शक्य एव ॥२७३॥ धीरपुरुषप्रज्ञप्तं सत्पुरुषनिसेवितं परमघोरं। आत्मनोऽर्थं धन्याः शीलातलगताः साधयन्ति ॥ २७४ ॥ बाधयन्ति इन्द्रियाणि पूर्वं अकारितप्रतिमाचारितस्य अकृतपरिकर्माणं क्लीबं मरणे सम्प्रयुक्ते ॥ २७५ ॥ पूर्वमकृतयोगः समाधिकामोऽपि मरणकाले । न भवति परीषहसहः विषयसुखपराजितो जीवः ॥ २७६ ॥ पूर्वं कृतयोगः

धीरा ॥ २६९॥१५०४॥ जइ ताव ते सुपुरिसा आयारोवियभरा निरवयक्खा। गिरिकुहरकंदरगया साहंति य अप्पणो अट्ठं ॥ २७० ॥ १५०५ ॥ जइ ताव सावयाकुलगिरिकंदरविसमदुग्गमग्गेसु । धिइधणियबद्धकच्छा साहंति य उत्तमं अट्ठं ॥ २७१ ॥ १५०६ ॥ किं पुण अणगारसहायगेण वेरग्गसंगहबलेणं । परलोएण ण सक्का संसारमहोदहिं तरिउं ? ॥ २७२ ॥ १५०७ ॥ जिणवयणमप्पमेयं महुरं कन्नामयं सुणंताणं । सक्का हु साहुमज्झा साहेउं अप्पणो अट्ठं ॥ २७३ ॥ १५०८ ॥ धीरपुरिसपण्णत्तं सप्पुरिसनिसेवियं परमघोरं । धन्ना सिलातलगया साहिंती अप्पणो अट्ठं ॥ २७४ ॥ १५०९ ॥ बाहेइ इंदियाइं पुव्वमकारियपइट्ठचारिस्स । अकयपरिकम्म कीवं मरणेसु अ संपउत्तंमि ॥ २७५ ॥ १५१० ॥ पुव्वमकारियजोगो समाहिकामोऽवि मरणकालम्मि । न भवइ परीसहसहो विसयसुहपराइओ जीवो ॥ २७६ ॥ १५११ ॥ पुव्विं कारियजोगो समाहिकामो य मर-

उपदेशावलम्बका धीराः विदः तथाऽऽराधयन्ति ॥ २६९ ॥ यदि तावत्ते सुपुरुषा आत्मारोपितभाराः निरपेक्षा गिरिकुहरकन्दरागताः साधयन्ति चात्मनोऽर्थम् ॥ २७० ॥ यदि तावद् श्वापदाकुलगिरिकन्दराविषमदुर्गमार्गेषु । वाढं धृतिबद्धकच्छाः उत्तमार्थं साधयन्ति ॥ २७१ ॥ किं पुनरनगारसहायकेन वैराग्यसङ्ग्रहबलेनापरलोकेन न शक्यः संसारमहोदधिस्तरीतुम् ? ॥ २७२ ॥ जिनवचनमप्रमेयं मधुरं कर्णामृतं शृण्वता साधुमध्ये आत्मनोऽर्थः साधयितुं ?, शक्य एव ॥२७३॥ धीरपुरुषप्रज्ञप्तं सत्पुरुषनिसेवितं परमघोरं। आत्मनोऽर्थं धन्याः

सकारसहिओ नाणी कम्मं खयं नेइ ॥ २११॥१५२६ ॥ जह अग्गिम्मि व पवले खडपूलिय खिप्पमेव झामेइ । तह नाणीवि सकम्मं खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ २१२ ॥ १५२७ ॥ न हु मरणम्मि उवग्गे सक्को बारसविहो सुयक्खंधो । सव्वो अणुचिंतेउं धंतंपि समत्थचित्तेणं ॥ २१३ ॥ १५२८ ॥ इक्कम्मिवि जंमि पए संवेगं कुणइ वीयरागमए । वच्चइ नरो अविग्घं तं मरणं तेण मरितव्वं ॥ २१४ ॥ १५२९ ॥ इक्कम्मिवि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरागमए । सो तेण मोहजालं छिंदइ अज्झप्पओगेणं ॥ २१५ ॥ १५३० ॥ जेण विरागो जायइ तं तं सव्वायरेण करणिज्जं । मुच्चइ हु ससंवेगी अणंतओ होइ असंवेगी ॥ २१६ ॥ १५३१ ॥ धम्मं जिणपण्णत्तं सम्मत्तमिणं सद्दहामि तिविहेणं । तसथावरभूयहियं पंथं निव्वाणमग्गस्स ॥ १ ॥ (प्रत्यंतरेऽधिका) समणोऽहंति य पढमं बीयं सव्वत्थ संजओमित्ति । सव्वं च वोसिरामी जिणेहिं जं जं पडिक्कुट्ठं ॥ २१७ ॥ १५३२ ॥ मणसावि

कर्म्म क्षयं नैति ॥ २११ ॥ यथा प्रबलोऽग्निः तृणपुलिकान् क्षिप्रमेव ध्मायति । तथा ज्ञान्यपि उच्छ्वासमात्रेण स्वकर्म्म क्षपयति ॥२१२॥ नैव मरणे समीपगे शक्यो द्वादशविधः श्रुतस्कन्धः । सर्वोऽनुचिन्तयितुं गाढमपि समर्थचित्तेन ॥ २१३ ॥ एकस्मिन्नपि यस्मिन् पदे संवेगं करोति वीतरागमार्गे । प्रजाति च नरोऽविघ्नं तन्मरणं तेन मर्त्तव्यम् ॥ २१४ ॥ एकस्मिन्० । सः तेन मोहजालं छिनत्ति अध्यात्मयोगेन ॥ २१५ ॥ येन विरागो जायते तत् तत् सर्वादरेण कर्त्तव्यम् । मुच्यते एव ससंवेगः असंवेगोऽनन्तको भवति ॥ २१६ ॥ धर्म्मं जिनप्रज्ञप्तं इदं सम्यक्त्वं च श्रद्दधामि त्रिविधेन । त्रसबादरभूतहितं पन्थानं निर्वाणमार्गस्य (१ प्र०) श्रमणोऽहमिति च प्रथमं द्वितीयं सर्वत्र संयतोऽस्मीति । सर्वं च व्युत्सृजामि जिनैः यद् यद् प्रतिकुष्टम् ॥ २१७ ॥ मनसाप्यचिन्तनीयं सर्वं भाषयाऽभाषणीयं च । कायेन

सुज्झइ दुक्करकारी जाणइ मग्गंति पावए कित्तिं। विणिगूहिंतो निंदं तम्हा आलोयणा सेया ॥२८५॥१५२०॥ अग्गिम्मि य उदयम्मि य पाणेसु य पाणबीयहरिएसुं । होइ मओ संथारो पडिवज्जइ जो(जइ) असंभंतो ॥ २८६ ॥ १५२१ ॥ नवि कारणं तणमओ संथारो नवि य फासुया भूमी। अप्पा खलु संथारो होइ विसुद्धो मरंतस्स ॥ २८७ ॥ १५२२ ॥ जिणवयणमणुगया मे होउ मई झाणजोगमल्लीणा। जह तम्मि देसकाले अमूढसन्नो चए देहं ॥ २८८ ॥ १५२३ ॥ जाहे होइ पमत्तो जिणवयणरहिओ अणायत्तो। ताहे इंदियचोरा करेंति तवसंजमविलोमं ॥ २८९ ॥ १५२४ ॥ जिणवयणमणुगयमई जंवेलं होइ संवरपविट्ठो। अग्गी व वायसहिओ समूलडालं डहइ कम्मं ॥ २९० ॥ १५२५ ॥ जह डहइ वायसहिओ अग्गी हरिएवि रुक्खसंघाए। तह पुरि-

---

गुरुभ्यः नैव तयाराधका भवन्ति ॥२८४॥ शुद्ध्यति दुष्करकारी जानाति मार्गमिति प्राप्नोति कीर्त्तिम्। विनिगूहयन् निन्दां तस्मादालोचना श्रेयसी ॥ २८५ ॥ अग्नौ च उदके च प्राणेषु च प्राणबीजहरितेषु। भवति मृतस्य संस्तारकः प्रतिपद्यते यदि असंभ्रान्तः ॥ २८६ ॥ नैव कारणं तृणमयः संस्तारकः नापि च प्रासुका भूमिः। आत्मा खलु संस्तारको भवति विशुद्धो म्रियमाणस्य ॥ २८७ ॥ जिनवचनानुगता ध्यानयोगाश्रिता मम मतिर्भवतु। यथा तस्मिन्नवसरेऽमूढसंज्ञो देहं त्यजेयम् ॥ २८८ ॥ यदा भवति प्रमत्तः जिनवचनरहितः परायत्तः। तदा इन्द्रियचौराः कुर्वन्ति तपःसंयमप्रातिकूल्यम् ॥ २८९ ॥ जिनवचनानुगतमतिः यस्यां वेलायां भवति संवरप्रविष्टः। वातसहितः अग्निरिव समूलडालं कर्म दहति ॥ २९० ॥ यथा वातसहितोऽग्निः हरितानपि वृक्षसङ्घातान्। दहति तथा पुरुषकारसहितो ज्ञानी

सकारसहिओ नाणी कम्मं खयं नेइ ॥ २९१॥१५२६ ॥ जह अग्गिम्मि य पबले खडपूलिय खिप्पमेव झामेइ । तह नाणीवि सकम्मं खवेइ ऊसासमित्तेणं ॥ २९२ ॥ १५२७ ॥ न हु मरणम्मि उवग्गे सक्को बारसविहो सुयक्खंधो । सव्वो अणुचिंतेउं धंतंपि समत्थचित्तेणं ॥ २९३ ॥ १५२८ ॥ इक्कम्मिवि जंमि पए संवेगं कुणइ वीयरागमए । वच्चइ नरो अविग्घं तं मरणं तेण मरियव्वं ॥ २९४ ॥ १५२९ ॥ इक्कम्मिवि जम्मि पए संवेगं कुणइ वीयरागमए । सो तेण मोहजालं छिंदइ अज्झप्पओगेणं ॥ २९५ ॥ १५३० ॥ जेण विरागो जायइ तं तं सव्वायरेण करणिज्जं । मुच्चइ हु ससंवेगी अणंतओ होइ असंवेगी ॥ २९६ ॥ १५३१ ॥ धम्मं जिणपण्णत्तं सम्मत्तमिणं सद्दहामि तिविहेणं । तसथावरभूयहियं पंथं निव्वाणमग्गस्स ॥ १ ॥ (प्रत्यंतरेऽधिका) समणोऽहंति य पढमं बीयं सव्वत्थ संजओमित्ति । सव्वं च वोसिरामी जिणेहिं जं जं पडिकुट्ठं ॥ २९७ ॥ १५३२ ॥ मणसावि

कर्म्म क्षयं नैति ॥ २९१ ॥ यथा प्रबलोऽग्निः तृणपुलिकान् क्षिप्रमेव ध्मापयति । तथा ज्ञान्यपि उच्छ्वासमात्रेण स्वकर्म्म क्षपयति ॥२९२॥ नैव मरणे समीपगे शक्यो द्वादशविधः श्रुतस्कन्धः । सर्वोऽनुचिन्तयितुं बाढमपि समर्थचित्तेन ॥ २९३ ॥ एकस्मिन्नपि यस्मिन् पदे संवेगं करोति वीतरागमार्गे। व्रजति च नरोऽविघ्नं तन्मरणं तेन मर्त्तव्यम् ॥ २९४ ॥ एकस्मिन्० । सः तेन मोहजालं छिनत्ति अध्यात्मयोगेन ॥ २९५ ॥ येन विरागो जायते तत् तत् सर्वादरेण कर्त्तव्यम् । मुच्यते च ससंवेगः असंवेगोऽनन्तको भवति ॥ २९६ ॥ धर्मं जिनप्रज्ञप्तं इदं सम्यक्त्वं च श्रद्दधामि त्रिविधेन । त्रसस्थावरभूतहितं पन्थानं निर्वाणमार्गस्य (१ प्र०) श्रमणोऽहमिति च प्रथमं द्वितीयं सर्वत्र संयतोऽस्मीति । सर्वं च व्युत्सृजामि जिनैः यद् यद् प्रतिकुष्टम् ॥ २९७ ॥ मनसाप्यचिन्तनीयं सर्वं भाषयाऽभाषणीयं च । कायेन

अचिंतणिज्जं सव्वं भासाइ अभासणिज्जं च। काएण य अकरणिज्जं वोसिरि तिविहेण सावज्जं ॥ २९८ ॥१५३३॥ असंजमवोसिरणं उवहिविवेगो तहा उवसमो अ। पडिरूवजोगविरिओ खंतो मुत्तो विवेगो य ॥२९९॥१५३४॥ एयं पच्चक्खाणं आउरजण आवईसु भावेणं। अन्नतरं पडिवन्नो जंपंतो पावइ समाहिं ॥ ३०० ॥ १५३५ ॥ मम मंगलमरिहंता सिद्धा साहू सुयं च धम्मो य। तेसिं सरणोवगओ सावज्जं वोसिरामित्ति ॥ ३०१ ॥ १५३६ ॥ (इति सिरिमरणविभत्तिसुए संलेहणासुयं सम्मत्तं ॥२॥ अथ आराहणासुयं लिख्यते इति प्रत्यन्तरेऽधिकं ॥) सिद्धे उवसंपन्नो अरिहंते केवली य भावेण। इत्तो एगतरेणवि पएण आराहओ होइ ॥ ३०२ ॥ १५३७ ॥ समुइन्नवेयणो पुण समणो हिययम्मि किं निवेसिज्जा?। आलंबणं च काइं काऊण मुणी दुहं सहइ? ॥३०३॥ ॥ १५३८ ॥ नरएसु अणुत्तरेसु य अणुत्तरा वेयणाओ पत्ताओ। वट्टंतेण पमाए ताओवि अणंतसो पत्ता

चाकरणीयं व्युत्सृजामि त्रिविधेन सावद्यम् ॥ २९८ ॥ असंयमव्युत्सर्जनं उपधिविवेकश्च तथा उपशमश्च। प्रतिरूपयोगवीर्यवान् क्षान्तो मुक्तो विविक्तश्च ॥ २९९ ॥ एतत् प्रत्याख्यानं आतुरजनः आपत्सु भावेनान्यतरत्प्रतिपन्नः (इदं) जल्पन् प्राप्नोति समाधिम् ॥ ३०० ॥ मम मङ्गलमर्हन्तः सिद्धाः साधवः श्रुतं च धर्मश्च। तेषां शरणोपगतः सावद्यं व्युत्सृजामीति ॥ ३०१ ॥ सिद्धानु पसंपन्नः अर्हतः केवलिनश्च भावेन। एषामेकतरेणापि पदेनाराधको भवति ॥ ३०२ ॥ समुदीर्णवेदनः पुनः श्रमणो हृदये किं निवेशयेत्?। आलंबनानि च कानि कृत्वा मुनिर्दुःखं सहते? ॥ ३०३ ॥ नरकेषु अनुत्तरेषु च अनुत्तरा वेदनाः प्राप्ताः। प्रमादे

॥ ३०४ ॥ १५३९ ॥ एयं सयं कयं मे रिणं व कम्मं पुरा असायं तु । तमहं एस धुणामी मणम्मि सत्तं निवेसिज्जा ॥ ३०५ ॥ १५४० ॥ नाणाविहदुक्खेहिं य समुइन्नेहिं उ सम्म सहणिज्जं । न य जीवो उ अजीवो कयपुव्वो वेयणाईहिं ॥ ३०६ ॥ १५४१ ॥ अब्भुज्जयं विहारं इत्थं जिणदेसियं विउपसत्थं । नाउं महापुरिससेवियं जं अब्भुज्जयं मरणं ॥ ३०७ ॥ १५४२ ॥ जह पच्छिमम्मि काले पच्छिमतित्थयरदेसियमुयारं । पच्छानिच्छयपत्थं उवेइ अब्भुज्जयं मरणं ॥ ३०८ ॥ १५४३ ॥ छत्तीसमद्दियाहिं य कडजोगी (जोग) संगहबलेणं । उज्जमिऊणं बारसविहेण तवनियमठाणेणं ॥ ३०९ ॥ १५४४ ॥ संसाररंगमज्झे धिइबलसन्नद्धबद्धकच्छाओ । हंतूण मोहमल्लं हराहि आराहणपडागं ॥ ३१० ॥ १५४५ ॥ पोराणयं च कम्मं खवेइ अन्नन्नबंधणायाइं (यं) ।

वर्तमानेन पुनस्ता. अनंतशः श्रामण्याः ॥ ३०४॥ एतत् स्वयंकृतं मया ऋणमिव कर्म पुरा असातं तु । तदहं एष धुनामि (एवं) मनसि सत्वं निवेशयेत् ॥ ३०५ ॥ नानाविधेषु दुःखेषु समुदीर्णेषु सम्यक् सहनीयम् । नैव जीवस्त्वजीवः कृतपूर्वो वेदनादिभिः ॥ ३०६ ॥ अभ्युद्यतं विहारं एवं जिनदेशितं विद्वत्प्रशस्तम् । ज्ञात्वा महापुरुषसेवितं यत् (तद् श्रेयं) अभ्युद्यतं मरणं ॥ ३०७ ॥ यथा पश्चिमे काले पश्चिमतीर्थकरदेशितमुपकारं पश्चात् निश्चयपथ्यं उपैति अभ्युद्यतं मरणम् (तथा कुरु) ॥ ३०८ ॥ षट्त्रिंशता आर्तजनकैः (वर्णपरीषहोपसर्गैः) कृतयोगी योगसंग्रहबलेन । उद्यम्य द्वादशविधेन तपोनियमस्थानेन ॥ ३०९ ॥ संसाररंगमध्ये धृतिबलसन्नद्धबद्धकक्षाकः । हत्वा मोहमल्लं हराराधनापताकाम् ॥ ३१० ॥ पुराणं च कर्म क्षपयति अन्यान्यबन्धनायातम् । कर्मकल्पकवल्लीं छिनत्ति संसारक-

कम्मकलंकलवल्लिं छिंदइ संथारमारूढो ॥ ३११ ॥ १५४६ ॥ धीरपुरिसेहिं कहियं सप्पुरिसनिसेवियं परमं-घोरं। उत्तिण्णोमि हु रंगं हरामि आराहणपडागं ॥ ३१२ ॥ १५४७ ॥ धीर! पडागाहरणं करेहि जह तंसि देसकालम्मि। सुत्तत्थमणुगुणिंतो धिइनिच्चलबद्धकच्छाओ ॥ ३१३ ॥ १५४८ ॥ चत्तारि कसाए तिन्नि गारवे पंच इंदियग्गामे । जिणिउं परीसहसहे (०सहेऽविय) हराहि आराहणपडागं ॥ ३१४ ॥ १५४९ ॥ न य मणसा चिंतिज्जा जीवामि चिरं मरामि व लहुंति। जइ इच्छसि तरिउं जे संसारमहोअहिमपारं ॥ ३१५ ॥ ॥ १५५० ॥ जइ इच्छसि नीसरिउं सव्वेसिं चेव पावकम्माणं । जिणवयणनाणदंसणचरित्तभावुज्जुओ जग्ग ॥ ३१६ ॥ १५५१ ॥ दंसणनाणचरित्ते तवे य आराहणा चउक्खंधा । सा चेव होइ तिविहा उक्कोसा मज्झिम-मजहण्णा ॥ ३१७ ॥ १५५२ ॥ आराहेऊण विऊ उक्कोसाराहणं चउक्खंधं । कम्मरयविप्पमुक्को तेणेव भवेण

मारूढः ॥ ३११ ॥ धीरपुरुषैः कथितं सत्पुरुषनिषेवितं परमघोरम् । उत्तीर्णोऽस्मि रङ्गं हराम्याराधनापताकाम् ॥ ३१२ ॥ धीर! पताकाहरणं कुरु (एवं) यथा तस्मिन् देशकाले। सूत्रार्थमनुगुणयन् धृतिनिश्चलबद्धकक्षाकः ॥३१३॥ चतुरः कषायान् त्रीणि गौरवाणि पंचेन्द्रियग्रामान्। जित्वा परीषहानपि च हराराधनापताकाम् ॥३१४॥ न च मनसा चिन्तयेत् जीवामि चिरं म्रिये वा लघु इति। यदीच्छसि तरीतुं संसारमहोदधिमपारम् ॥ ३१५ ॥ यदीच्छसि निस्तरीतुं सर्वेभ्यश्चैव पापकर्मभ्यः । जिनवचनज्ञानदर्शनचारित्रभावोद्यतो जागृहि ॥ ३१६ ॥ दर्शने ज्ञाने चारित्रे तपसि चाराधना चतुःस्कन्धा। सैव भवति त्रिविधा उत्कृष्टा मध्यमा जघन्या ॥ ३१७ ॥ आराध्य

सिज्झिज्जा ॥ ३१८ ॥ १५५३ ॥ आराहेऊण विऊ मज्झिमआराहणं चउक्खंधं । उक्कोसेण य चउरो भवे उ गंतूण सिज्झिज्जा ॥ ३१९ ॥ १५५४ ॥ आराहेऊण विऊ जहन्नमाराहणं चउक्खंधं । सत्तट्ठ भवग्गहणे परिणामेऊण सिज्झिज्जा ॥ ३२० ॥ १५५५ ॥ धीरेणवि मरियव्वं काउरिसेणवि अवस्स मरियव्वं । तम्हा अवस्समरणे वरं खु धीरत्तणे मरिउं ॥ ३२१ ॥ १५५६ ॥ एयं पच्चक्खाणं अणुपालेऊण सुविहिओ सम्मं । वेमाणिओ व देवो हविज्ज अहवावि सिज्झिज्जा ॥ ३२२ ॥ १५५७ ॥ एसो सवियारकओ उवक्कमो उत्तमट्ठकालम्मि । इत्तो उ पुणो वुच्छं जो उ कमो होइ अवियारे ॥ ३२३ ॥ १५५८ ॥ साहू कयसंलेहो विजियपरीसहकसायसंताणो । निज्जवए मग्गिज्जा सुयरयणस(र)हस्सनिम्माए ॥ ३२४ ॥ १५५९ ॥ पंचसमिए तिगुत्ते अणिस्सिए

विद्वान् उत्कृष्टामाराधनां चतुःस्कन्धाम् । कर्मरजोविप्रमुक्तस्तेनैव भवेन सिध्येत् ॥ ३१८ ॥ आराध्य विद्वान् मध्यमामाराधनां चतुःस्कन्धाम् । उत्कर्षेण च चतुरो भवांस्तु गत्वा सिध्येत् ॥ ३१९ ॥ आराध्य विद्वान् जघन्यामाराधनां चतुःस्कन्धाम् । सप्ताष्टौ भवग्रहणानि परिणमय्य सिध्येत् ॥ ३२० ॥ धीरेणापि मर्त्तव्यं कापुरुषेणाप्यवश्यमर्त्तव्यं । तस्मादवश्यमरणे वरं खलु धीरत्वेन मर्त्तुम् ॥ ३२१ ॥ एतत् प्रत्याख्यानमनुपाल्य सुविहितः सम्यक् । वैमानिको वा देवो भवेत् अथवापि सिध्येत् ॥ ३२२ ॥ एष सविचारकृत उपक्रम उत्तमार्थकाले । इतस्तु पुनर्वक्ष्ये यस्तु क्रमो भवत्यविचारः ॥ ३२३ ॥ साधुः कृतसंलेखनो विजितपरीषहकषायसंतानः । निर्यामकान् मार्गयेत् श्रुतरत्नरहस्यनिष्णातान् ॥ ३२४ ॥ पञ्चसमितांस्त्रिगुप्तान् अनिश्रितान् रागद्वेषमदरहितान् । कृतयोगिनः कालज्ञान् ज्ञान-

रागदोसमयरहिए। कडजोगी कालण्णू नाणचरणदंसणसमिद्धे ॥ ३२५ ॥ १५६० ॥ मरणसमाहीकुसले इंगि-
यपत्थियसभाववेत्तारे । ववहारविहिविहिण्णू अब्भुज्जयमरणसारहिणो ॥ ३२६ ॥ १५६१ ॥ उवएसहेउ-
कारणगुणनिसढा णायकारणविहण्णू । विण्णाणनाणकरणोवयारसुयधारणसमत्थे ॥ ३२७ ॥ १५६२ ॥ एगं-
तगुणे रहिया बुद्धीइ चउविहाइ उववेया । छंदण्णू पव्वइया पच्चक्खाणंमि य विहण्णू ॥ ३२८ ॥ १५६३ ॥ दुण्हं
आयरियाणं दो वेयावच्चकरणनिज्जुत्ता । पाणगवेयावच्चे तवस्सिणो वत्ति दो पत्ता ॥ ३२९ ॥ १५६४ ॥ उव्व-
त्तण परियत्तण उघारुस्सास(य)करणजोगेसुं। दो वायगत्ति णज्जा अ(उ प्र.)सुत्तकरणे जहन्नेणं ॥३३०॥१५६५॥
असहूवेयणाए पायच्छित्ते पडिक्कमणए य। जोगायकहाजोगे पच्चक्खाणे य आयरिओ ॥ ३३१ ॥ १५६६ ॥
कप्पाकप्पविहिण्णू दुवालसंगसुयसारही सव्वं । छत्तीसगुणोवेया पच्छित्तवियारया धीरा ॥ ३३२ ॥ १५६७ ॥

चरणदर्शनसमृद्धान् ॥ ३२५ ॥ मरणसमाधिकुशलान् इङ्गितप्रार्थितस्वभाववेत्तॄन् । व्यवहारविधिविधानज्ञान् अभ्युद्यतमरणसारथिनः
॥ ३२६ ॥ उपदेशहेतुकारणगुणक्षमान् न्यायकारणविधानज्ञान् । विज्ञानज्ञानकरणोपचारश्रुतधारणासमर्थान् ॥ ३२७ ॥ एकान्तेन गुणेषु
स्थितान् बुद्ध्या चतुर्विधयोपपेतान्। छन्दोज्ञान् प्रव्रजितान् प्रत्याख्याने च विधिज्ञान् ॥ ३२८ ॥ द्वयोराचार्ययोर्द्वौ वैयावृत्त्यकरणनियुक्तौ ।
पानकवैयावृत्ये तपस्विनो वेति द्वौ प्राप्तौ ॥ ३२९ ॥ उद्वर्तनपरिवर्तनोच्चारोच्छ्वासकरणयोगेषु । द्वौ वाचकौ इति ज्ञेयौ सूत्रकरणे जघ-
न्येन ॥ ३३० ॥ असहस्थाने वेदनायां प्रायश्चित्ते प्रतिक्रमणे च । योगासमकथायोगे प्रत्याख्याने च आचार्यः ॥ ३३१ ॥ कल्प्याकल्प्य-

एए ते निज्जवया परिकहिया अट्ठ उत्तमट्ठम्मि । जेसिं गुणसंखाणं न समत्था पायया वुत्तुं ॥ ३३३ ॥ १५६८ ॥ एरिसयाण सगासे सूरीणं पवयणप्पवाईणं । पडिवज्जिज्ज महत्थं समणो अब्भुज्जयं मरणं ॥ ३३४ ॥ १५६९ ॥ आयरियउवज्झाए सीसे साहम्मिए कुलगणे य । जे मे किया सकाया (जंमि कसाओ कोईवि प्र.) सव्वे तिविहेण खामेमि ॥ ३३५ ॥ १५७० ॥ सव्वस्स समणसंघस्स भावओ अंजलिं करे सीसे । सव्वं खमावइत्ता खमामि सव्वस्स अहयंपि (खमिज्ज सव्वस्सवि सयंमि प्र०) ॥ ३३६ ॥ १५७१ ॥ गरहित्ता अप्पाणं अपुणक्कारं पडिक्कमित्ताण । नाणम्मि दंसणम्मि अ चरित्तजोगाइयारे य ॥ ३३७ ॥ १५७२ ॥ तो सीलगुणसमग्गो अणुवहयक्खो बलं च थामं च । विहरिज्ज तवसमग्गो अनियाणो आगमसहाओ ॥ ३३८ ॥ १५७३ ॥

विधिज्ञा द्वादशाङ्गश्रुतसारधिनः सर्वथा । षट्त्रिंशद्गुणोपपेताः प्रायश्चित्तविशारदा धीराः ॥ ३३२ ॥ एते तुभ्यं निर्यामकाः परिकथिता अष्ट उत्तमार्थे । येषां गुणसंख्यानं न समर्थाः प्राकृता वक्तुम् ॥ ३३३ ॥ एतादृशानां सकाशे सूरीणां प्रवचनप्रवादिनाम् । प्रतिपद्येत महार्थं श्रमणोऽभ्युद्यतं मरणम् ॥ ३३४ ॥ आचार्यान् उपाध्यायान् शिष्यान् साधर्मिकान् कुलगणौ च । ये मया कृताः कषायिताः (यस्मिन् कषायः कोऽपि) सर्वान् त्रिविधेन क्षमयामि ॥ ३३५ ॥ सर्वस्मै श्रमणसंघाय भावतोऽञ्जलिं कृत्वा शीर्षे । सर्वं क्षमयित्वा क्षम्यामि सर्वस्याहमपि (क्षमेत सर्वस्यापि स्वस्मिन्) ॥ ३३६ ॥ गर्हयित्वाऽऽत्मानं अपुनःकारं प्रतिक्रम्य । ज्ञाने च दर्शने च चारित्रयोगातिचारे च ॥ ३३७ ॥ ततः शीलगुणसमग्रः अनुपहताक्षो बलं च स्थाम च । (अपेक्ष्य) विहरेत् तपःसमग्रोऽनिदान आगमसहायः ॥ ३३८ ॥

तयसोसियंगमंगो संधिसिराजालपागडसरीरो। किच्छाहियपरिहत्थो परिहरइ कलेवरं जाहे ॥३३९॥१५७४॥
पच्चक्खाइ य ताहे अन्नन्नसमाहिपत्तियंमित्ती। तिविहेणाहारविहिं दियसुग्गइकायपगईए ॥ ३४० ॥ १५७५॥
इहलोए परलोए निरासओ जीविए अ मरणे य। सायाणुभवे भोगे जस्स य अवहट्टणाऽईए ॥३४१॥१५७६॥
निम्ममनिरहंकारो निरासयोऽर्किचणो अपडिकम्मो। वोसट्टविसट्ठंगो चत्तचियत्तेण देहेणं ॥ ३४२ ॥ १५७७॥
तिविहेणवि सहमाणो परीसहे दूसहे अ ऊसग्गे। विहरिज्ज विसयतण्हारयमलमसुभं विहुणमाणो ॥३४३॥
॥ १५७८ ॥ नेहक्खए व दीवो जह खयमुवणेइ दीववट्टिम्मि (ट्टिंपि)। खीणाहारसिणेहो सरीरवट्टिं तह खवेइ
॥३४४॥१५७९॥ एव परज्झा असई परक्कमे पुव्वभणियसूरीणं। पासम्मि उत्तमट्ठे कुज्जा तो एस परिकम्मं ॥३४५॥

तपःशोषितांगोपांगः प्रकटसन्धिशिराजालशरीरः। कृच्छ्राहितनैपुण्यः (कृच्छ्रैःपूर्णः) परिहरति कलेवरं यदा ॥ ३३९ ॥ प्रत्याख्याति च तदा अन्याऽन्यसमाधिप्रत्ययमिति। त्रिविधेनाहारविधिं उदितसुगतिकायप्रकृतिकः ॥ ३४० ॥ इहलोके परलोके च निराश्रयो जीविते च मरणे वा। सातानुभवे भोगे यस्य चापहरणा (परित्यजना)ऽतीते ॥ ३४१ ॥ निर्ममनिरहंकारो निराश्रयोऽकिञ्चनोऽप्रतिकर्मा। अलर्थं (व्युत्कृष्टं) विसृष्टांगः त्यक्तप्रीतिना देहेन ॥ ३४२ ॥ त्रिविधेनापि सहमानः परीषहान् दुःसहांश्च उपसर्गान्। विहरेत् विषयतृष्णारजोमलमशुभं विधूनयन् ॥ ३४३ ॥ स्नेहक्षये वा दीपो यथा क्षयमुपनयति दीपवर्त्तिमपि। क्षीणाहारस्नेहः शरीरवर्त्तिं तथा क्षपयति ॥ ३४४ ॥ एवं आरब्धः सति पराक्रमे पूर्वभणितसूरीणाम्। पार्श्वे उत्तमार्थाय कुर्यात्तदा एतत् परिकर्म ॥ ३४५ ॥

॥ १५८० ॥ आगरसमुट्ठियं तह अज्झुसिरवागतणपत्तकडए य । कट्टसिल्लाफलगंमि व अणभिज्जय निप्पकप्पंमि ॥ ३४६ ॥ १५८१ ॥ निस्संधिणातणंमि व सुहपडिलेहेण जइपसत्थेणं । संथारो कायवो उत्तरपुवस्सिरो वावि ॥ ३४७ ॥ १५८२ ॥ दोसुत्थ अप्पमाणे अंधकारे समम्मि अ णिसिट्ठे । निरुवहयम्मि गुणमणे वणम्मि गुत्ते (थणंनि गुत्ते) य संथारो ॥ ३४८ ॥ १५८३ ॥ जुत्ते पमाणरइओ उभउकालपडिलेहणासुद्धो । धिहिविहिओ संथारो आरुहियवो तिगुत्तेणं ॥ ३४९ ॥ १५८४ ॥ आरुहिपचरित्तभरो अवेसु उ (अघसउ) परमगुरुसगासम्मि । दवेसु पज्जवेसु य खित्ते काले य सवंमि ॥ ३५० ॥ १५८५ ॥ एएसु चेव ठाणेसु चउसु सवो चउविहाहारो । तवसंजमुत्ति किच्चा वोसिरियवो तिगुत्तेणं ॥ ३५१ ॥ १५८६ ॥ अहवा समाहिहेउं कायवो पाणगस्स आहारो । तो पाणगंपि पच्छा वोसिरियवं जहाकाले ॥ ३५२ ॥ १५८७ ॥

आकरसमुत्थिते वथा अशुपिरवल्कतृणपत्रकटके च । काष्ठशिलाफलके वा अभिद्यमाने निष्प्रकल्पे ॥३४६॥ निस्सन्धिकेन तृणेन वा सुखप्रतिलेखनेन यतिप्रशस्तेन । संस्तारः कर्त्तव्य उत्तरस्यां पूर्वस्यां शिरो वाऽपि ॥ ३४७ ॥ दोषोऽत्र अप्रमाणे अन्धकारे च (ततः) समे च निसृष्टे । निरुपहते गुणवति घने गुप्ते च संस्तारकः ॥३४८॥ युक्ते प्रमाणरचित उभयकालप्रतिलेखनायुक्तः शुद्धः । विधिविहितः संस्तारकः आरूढव्यस्त्रिगुप्तेन ॥३४९॥ आरूढचारित्रभारः अन्येष्वपि परमगुरुसकाशे । द्रव्येषु पर्यायेषु च क्षेत्रे काले च सर्वस्मिन् (प्रशस्तेष्वारूढः) ॥ ३५० ॥ एतेषु चैव स्थानेषु चतुर्षु सर्वश्चतुर्विध आहारः । तपःसंयम इतिकृत्वा व्युत्स्रष्टव्यस्त्रिगुप्तेन ॥ ३५१ ॥ अथवा समाधिहेतोः

निसिरित्ता अप्पाणं सव्वगुणसमन्नियम्मि निज्जवए। संथारगसंनिविट्ठो अनियाणो चेव विहरिज्जा ॥ ३५३ ॥ ॥ १५८८ ॥ इहलोए परलोए अनियाणो जीविए य मरणे य। वासीचंदणकप्पो समो य माणावमाणेसु ॥ ३५४ ॥ १५८९ ॥ अह महुरं फुडवियडं तहप्पसायकरणिज्जविसयकयं। इज्ज कहं निज्जवओ सुईसमन्नाहरणहेउं ॥ ३५५ ॥ १५९० ॥ इहलोए परलोए नाणचरणदंसणंमि य अवायं। दंसेइ नियाणम्मि य माया मिच्छत्तसल्लेणं ॥ ३५६ ॥ १५९१ ॥ बालमरणे अवायं तह य उवायं अबालमरणम्मि। उस्सासरज्जुवेहाणसे य तह गिद्धपट्ठे य ॥ ३५७ ॥ १५९२ ॥ जह य अणुद्धुयसल्लो ससल्लमरणेण कइ मरऊणं। दंसणनाणविहूणो मरंति असमाहिमरणेणं ॥ ३५८ ॥ १५९३ ॥ जह सायरसे गिद्धा इत्थिअहंकारपावसुयमत्ता। ओसन्न-

---

कर्त्तव्यः पानकस्याहारः। ततः पानकमपि पश्चात् व्युत्सृज्य यथाकाले ॥ ३५२ ॥ निसृज्यात्मानं सर्वगुणसमन्वितेषु निर्यामकेषु संस्तारकसंनिविष्टोऽनिदानकश्चैव विहरेत् ॥ ३५३ ॥ इहलोके परलोकेऽनिदानो जीविते च मरणे च। वासीचन्दनकल्पः समश्च मानापमानयोः ॥३५४॥ अथ मधुरां स्फुटविकटां तथात्मसात्कृतकरणीयविषयाम्। निर्यामकः कथां कथयेत् श्रु(स्मृ)तिसमन्वाहरणहेतोः ॥३५५॥ इहलोके परलोके ज्ञाने चरणे दर्शने च (कर्मण,) अपाय दर्शयति निदाने च मायामिथ्यात्वशल्ययोश्च ॥ ३५६ ॥ बालमरणेऽपाय तथा चोपायमबालमरणे। उच्छ्वास(रोध)रज्जुवैहायसेषु च तथा गृध्रपृष्ठे च ॥ ३५७ ॥ यथा चानुद्धृतशल्यः सशल्यमरणेन केचिन्मृत्वा। दर्शनज्ञानविहीना म्रियतेऽसमाधिमरणेन ॥ ३५८ ॥ यथा सातरसयोर्गृद्धाः स्त्र्यहङ्कारपापश्रुतमत्ताः। बाहुल्येन बालमरणा भ्राम्यन्ति

बालमरणा भमंति संसारकंतारं ॥ ३५९ ॥ १५९४ ॥ अह मिच्छस्स ससल्ला मायासल्लेण जह ससल्ला य । जह य नियाण ससल्ला मरंति असमाहिमरणेणं ॥ ३६० ॥ १५९५ ॥ जह वेयणावसट्टा मरंति जह केइ इंदियवसट्टा । जह य कसायवसट्टा मरंति असमाहिमरणेणं ॥ ३६१ ॥ १५९६ ॥ जह सिद्धिमग्ग दुग्गइसग्गग्गलमोडणाणि मरणाणि । मरिऊण केइ सिद्धिं उविंति सुसमाहिमरणेणं ॥ ३६२ ॥ १५९७ ॥ एवं बहुप्पयारं तु अवायं उत्तमट्ठकालम्मि । दंसंति अवायण्णू सल्लुद्धरणे सुविहियाणं ॥ ३६३ ॥ १५९८ ॥ दिंति य सिं उवएसं गुरुणो नाणाविहेहिं हेऊहिं । जेण सुगइं भयंतो संसारभयदुओ (दुहो) होइ ॥ ३६४ ॥ १५९९ ॥ न हु तेसु वेयणं खलु अहो चिरम्मित्ति दारुणं दुक्खं । सहणिज्जं देहेणं मणसा एवं विचिंतिज्जा ॥ ३६५ ॥ १६०० ॥ सागरतरणत्थमई इयरस्स पोयस्स जए (उज्जवे) धूवे । जो रक्खु (रक्ख) मुक्खकालो न सो विलंबत्ति

संसारकान्तारे ॥ ३५९ ॥ अथ मिथ्यात्वेन सशल्या मायाशल्येन यथा सशल्याश्च । यथा च निदानेन सशल्या म्रियन्तेऽसमाधिमरणेन ॥ ३६० ॥ यथा वेदनावशार्त्ता म्रियन्ते यथा केचिदिन्द्रियवशार्त्ताः । यथा च कषायवशार्त्ता म्रियन्तेऽसमाधिमरणेन ॥ ३६१ ॥ यथा सिद्धिमार्गे दुर्गतिस्वर्गार्गलामोटनानि मरणानि । मृत्वा केचित्सुसमाधिमरणेन सिद्धिमुपयान्ति ॥ ३६२ ॥ एवं बहुप्रकारं त्वपायमुत्तमार्थकाले दर्शयन्त्यपायज्ञाः शल्योद्धरणाय सुविहितानाम् ॥ ३६३ ॥ ददति चैषामुपदेशं गुरवो नानाविधैर्हेतुभिः । येन सुगतिं भजन् संसारभयद्रुतो (भुक्) भवति ॥ ३६४ ॥ नैव तेषु वेदना (नं) खलु अहो ! चिरमिति दारुणं दुःखम् । सहनीयं देहेन मनसैवं च विचिन्तयेत् ॥ ३६५ ॥ साग-

॥ १६०८ ॥ जाओ परवसेणं संसारे वेयणाओ घोराओ। पत्ताओ नारगत्ते अहुणा ताओ विचिंतिज्जा ॥३७४॥ ॥ १६०९ ॥ इण्हिं सयं वसिस्स उ निरुवमसुक्खावसाणमुहदूयं (कडुयं)। कल्लाणमोसहं पिब परिणामसुहं न तं दुक्खं ॥ ३७५॥१६१० ॥ संबंधि बंधवेसु य न य अणुराओ खणंपि कायव्वो। तेच्चिय हुंति अमित्ता जह जणणी बंभदत्तस्स ॥ ३७६ ॥ १६११ ॥ वसिऊण व सुहिमज्झे वच्चइ एगागिओ इमो जीवो। मोत्तूण सरीरघरं जह कण्हो मरणकालम्मि ॥ ३७७ ॥ १६१२ ॥ इण्हिं च मुहुत्तेणं गोसे व सुए व अद्धरत्ते वा। जस्स न नज्जइ वेला कद्दिवसं गच्छिई जीवो? ॥ ३७८ ॥ १६१३ ॥ एवमणुचिंतयंतो भावणुभावाणुरत्त सियलेसो। तद्दिवस मरिउकामो व होइ झाणम्मि उज्जुत्तो ॥ ३७९ ॥ १६१४ ॥ नरगतिरिक्खगईसु य माणुसदे-

---

संसारभैरवदुःखानाम्। तैः प्रमत्तेषु सदा कुतः सौख्यं च मोक्षश्च? ॥३७३॥ याः पारवश्येन संसारे वेदना घोराः। प्राप्ता नारकत्वेऽधुना ता विचिन्तय ॥ ३७४ ॥ इदानीं स्ववशस्य तु निरुपमसौख्यावसानमुखकटुकम्। कल्याणौषधं पिब परिणामसुखं न तद्दुःखम् ॥ ३७५ ॥ सम्बन्धिबान्धवेषु च न चानुरागः क्षणमपि कर्त्तव्यः। ते चैव भवन्त्यमित्राणि यथा जननी ब्रह्मदत्तस्य ॥ ३७६ ॥ उषित्वा च सुहृन्मध्ये व्रजत्येकाक्ययं जीवः। मुक्त्वा स्वशरीरगृहं यथा कृष्णो मरणकाले ॥ ३७७ ॥ अधुना वा मुहूर्त्तेन प्रभाते वा श्वो वाऽर्द्धरात्रे वा। यस्य न ज्ञायते वेला क दिवसे गमिष्यति जीवः ॥३७८॥ एवमनुचिन्तयन् भावानुभावानुरक्तः सितलेश्यः। तस्मिन् दिने मर्तुकामो वा (ऽपि) भवति ध्याने उद्युक्तः ॥३७९॥ नरके तिर्यग्गतिषु च मानुषदेवत्वयोर्वसता यत्सुखदुःखं प्राप्तं तदनु चिन्तयेत् संस्तारके

बंधघो ॥ ३६६ ॥ १६०१ ॥ तिल्लविहूणो दीवो न चिरं दिप्पइ जगम्मि पच्चक्खं । न य जलरहिओ मच्छो जिअइ चिरं नेय पउमाई ॥ ३६७ ॥ १६०२ ॥ अन्नं इमं सरीरं अन्नोऽहं इय मणम्मि ठाविज्जा । जं सुचिरेणऽवि मोचं देहे को तत्थ पडिबंधो ? ॥ ३६८ ॥ १६०३ ॥ दूरत्थंपि विणासं अवस्सभावं उवट्ठियं जाण । जो अह वट्टइ कालो अणागओ इत्थ आसिण्हा ॥ ३६९ ॥ १६०४ ॥ जं सुचिरेणवि होहिइ अणावसं तंमि को ममीकारो ? । देहे निस्संदेहे पिएवि सुयणत्तणं नत्थि ॥ ३७० ॥ १६०५ ॥ उवलद्धो सिद्धिपहो न य अणुचिण्णो पमायदोसेणं । हा जीव! अप्पवेरिय! न हु ते एयं न तिप्पिहिइ ॥ ३७१ ॥ १६०६ ॥ नत्थि य ते संघयणं घोरा य परीसहा अहे निरया । संसारो य असारो अइप्पमाओ अ तं जीव! ॥ ३७२ ॥ १६०७ ॥ कोहाइकसाया खलु बीयं संसारभेरवदुहाणं । तेसु पमत्तेसु सया कत्तो सुक्खो य मुक्खो वा ? ॥ ३७३ ॥

स्तरणार्थमतिफः आयातस्य पोतस्य भुवे जये । यो रज्जुमोक्षकालः स कर्त्तव्यः, न विलम्ब इति (मत्वा) कर्त्तव्यः ॥३६६॥ तैलविहीनो दीपो न चिरं दीप्यते जगति प्रत्यक्षम् । न च जलरहितो मत्स्यो जीवति चिरं नैव च पद्मादि (जलं विना) ॥३६७॥ अन्यदिदं शरीरं अन्योऽहमिति मनसि स्थापयेत् । यत्सुचिरेणापि मोच्यं तत्र देहे कः प्रतिबन्धः ? ॥३६८॥ दूरस्थमपि विनाशमवश्यभाविनमुपस्थितं जानीहि । यो यथा वर्त्तते कालोऽनागतोऽत्र चासीनस्य ॥३६९॥ यत्सुचिरेणापि भविष्यति अवशं(शरीरं)तस्मिन् को ममीकारः ? । देहे निःसंदेहं प्रियेऽपि सुजनत्वं नास्ति ॥ ३७० ॥ उपलब्धः सिद्धिपथो न चानुचीर्णः प्रमाददोषेण । हा जीव! आत्मवैरिन्! नैव तवैतत्, न च तर्पयिष्यति ॥३७१॥ नास्ति च तव संहननं घोराश्च परीषहा अधो नरकाः । संसारश्चासारः अतिप्रमादश्च त्वं जीव! ॥३७२॥ क्रोधादयः कषायाः खलु बीजं

॥ १६२२ ॥ वसिऊण विमाणेसु य जीवो पसरंतमणिमऊहेसु । वसिओ पुणोवि सुचिय जोणिसहस्संधयारेसुं ॥ ३८८ ॥ १६२३ ॥ वसिऊण देवलोए निच्चुज्जोए सयंपभे जीवो । वसइ जलवेगकलमलविउलवलयामुहे घोरे ॥ ३८९ ॥ १६२४ ॥ वसिऊण सुरनरीसरचामीयररिद्धिमणहरघरेसु । वसिओ नरग निरंतरभयभेरवपंजरे जीवो ॥ ३९० ॥ १६२५ ॥ वसिऊण विचित्तेसु अ विमाणगणभवण सोभसिहरेसु । वसइ तिरिएसु गिरिगुहविवरमहाकंदरदरीसु ॥ ३९१ ॥ १६२६ ॥ भुत्तूणवि भोगसुहं सुरनरखयरेसु पुण पमाएणं । पियइ नरएसु भेरवकलंततउतंबपाणाइं ॥ ३९२ ॥ १६२७ ॥ सोऊण मुइयणरवइभवे अ जयसद्दमंगलरवोघं । सुणइ नरएसु दुहपरं अक्कंदुद्दामसद्दाइं ॥ ३९३ ॥ १६२८ ॥ निहण हण गिण्ह दह पय उब्बंध

यित्वा स्वयं मोक्षे मतिं निवेशयेत् ॥ ३८७ ॥ उषित्वा विमानेषु च जीवः प्रसरन्मणिमयूखेषु । उषितः पुनरपि स एव योनिसहस्रान्धकारेषु ॥ ३८८ ॥ उषित्वा देवलोके नित्योद्योते स्वयंप्रभे जीवः । वसति विपुलजलवेगकलिमलवलयामुखे घोरे ॥ ३८९ ॥ उषित्वा सुरनरेश्वरचामीकरऋद्धिमन्मनोहरगृहेषु । उषितो नरके निरन्तरभयभैरवपञ्जरे जीवः ॥ ३९० ॥ उषित्वा विचित्रेषु च विमानगणभवनेषु शोभितशिखरेषु । वसति तिर्यक्षु गिरिगुहाविवरमहाकन्दरदरीषु ॥ ३९१ ॥ भुक्त्वाऽपि भोगसुखं सुरनरखचरेषु पुनः प्रमादेन । पिबति नरकेषु भैरवकलकलायमानत्रपुताम्रपानानि ॥ ३९२ ॥ श्रुत्वा मुदितनरपतिभवे च जयशब्दमङ्गलरवौघम् । शृणोति नरकेषु दुःखकरान् आक्रन्दोद्दामशब्दान् ॥ ३९३ ॥ निजहि जहि गृहाण दह पच उद्बन्धय प्रबन्धय घधान रुंद्धि स्फाटय लोलय घोल-

गत्यन्तर-
दुःखसा-
रणा

पयंध पंध रुद्धाहिं । फाले लोले घोले थूरे खारेहिं से गत्तं ॥ ३९४ ॥१६२९॥ वेयरणिखारकलिमलवेसहंकुस-
लकरकयकुलेसु । वसिओ नरएसु जीवो हणहणघणघोरसद्देसुं ॥ ३९५ ॥ १६३० ॥ तिरिएसु व भेरवसद्द-
पक्खणपरपक्खणच्छणसएसु । वसिओ उव्विग्गमाणो जीवो कुडिलम्मि संसारे ॥ ३९६ ॥ १६३१ ॥ मणुयत्त-
णेवि बहुविहविणिवायसहस्सभेसणघणम्मि । भोगपिवासाणुगओ वसिओ भयपंजरे जीवो ॥ ३९७ ॥
॥ १६३२ ॥ वसियं दरीसु वसियं गिरीसु वसियं समुद्दमज्झेसु । रुक्खग्गेसु य वसियं संसारे संसरंतेणं
॥ ३९८ ॥ १६३३ ॥ पीयं थणअच्छीरं सागरसलिलाओ बहुयरं हुज्जा । संसारम्मि अणंते माईणं अण्णम-
ण्णाणं ॥ ३९९ ॥ १६३४ ॥ नयणोदगंपि तासिं सागरसलिलाओ बहुयरं हुज्जा । गलियं रुयमाणीणं माईणं
अण्णमण्णाणं ॥ ४०० ॥ १६३५ ॥ नत्थि भयं मरणसमं जम्मणसरिसं न विज्जए दुक्खं । तम्हा जरमरण-

---

य स्थूरय क्षारैरस्य गात्रं (क्षय) ॥३९४॥ वैतरणिक्षारकलिमलविविधशल्यकुशल(०अंकुश)क्रकचाकुलेषु । उषितो नरकेषु जीवो हनह-
नघनघोरशब्देषु ॥ ३९५ ॥ तिर्यक्षु च भैरवशब्दपक्षणपरिपक्षणतक्षणशतेषु । उषित उद्विजन् जीवः कुटिले संसारे ॥३९६॥ मनुजत्वेऽपि
बहुविधविनिपातसहस्रघनभीषणे । भोगपिपासानुगत उषितो भयपञ्जरे जीवः ॥ ३९७ ॥ उषितं दरीषु उषितं गिरिषु उषितं समुद्रम-
ध्येषु । वृक्षाग्रेषु चोषितं संसारे संसरता ॥ ३९८ ॥ पीतं स्तनक्षीरं सागरसलिलाद्बहुतरं भवेत् । संसारेऽनन्ते मातॄणामन्यान्यासाम्
॥ ३९९ ॥ नयनोदकमपि तासां सागरसलिलाद्बहुतरं भवेत् । गलितं रुदन्तीनां मातॄणामन्यान्यासाम् ॥ ४०० ॥ नास्ति भयं मरण-

करं छिंद ममत्तं सरीराओ ॥ ४०१ ॥ १६३६ ॥ अन्नं इमं सरीरं अण्णो जीवुत्ति निच्छियमईओ। दुक्खपरीकेसकरं छिंद ममत्तं सरीराओ ॥ ४०२ ॥ १६३७ ॥ जावइयं किंचि दुहं सारीरं माणसं च संसारे। पत्तो अणंतखुत्तो कायस्स ममत्तदोसेणं ॥ ४०३ ॥ १६३८ ॥ तम्हा सरीरमाई अब्भिंतर बाहिरं निरवसेसं। छिंद ममत्तं सुविहिय! जइ इच्छसि मुच्चिउ दुहाणं ॥ ४०४ ॥ १६३९ ॥ सव्वे उवसग्ग परीसहे य तिविहेण निज्जिणाहि लहु। एएसु निज्जिएसुं होहिसि आराहओ मरणे ॥ ४०५ ॥ १६४० ॥ मा हु य सरीरसंतावियो अ तं झाहि अट्टरुद्दाइं। सुट्ठुवि रूवियलिंगेवि अट्टरुद्दाणि रूवंति ॥ ४०६ ॥ १६४१ ॥ मित्तसुयबंधवाइसु इट्ठाणिट्ठेसु इंदियत्थेसुं। रागो वा दोसो वा ईसि मणेणं न कायव्वो ॥ ४०७ ॥ १६४२ ॥ रोगायंकेसु पुणो विउ-

---

समं जन्मसदृशं न विद्यते दुःखम्। तस्माज्जरामरणकरं छिन्द्धि ममत्वं शरीरात् ॥ ४०१ ॥ अन्यदिदं शरीरं अन्यो जीव इति निश्चितमतिकः। दुःखपरिक्लेशकरं छिन्द्धि ममत्वं शरीरात् ॥ ४०२ ॥ यावत्किञ्चिद्दुःखं शारीरं मानसं च संसारे। प्राप्तोऽनन्तकृत्वः कायस्य ममत्वदोषेण ॥ ४०३ ॥ तस्मात् शरीरादि अभ्यन्तरं बाह्यं निरवशेषं (आश्रित्य)। छिन्द्धि ममत्वं सुविहित! यदीच्छसि दुःखेभ्यो मोक्तुम् ॥ ४०४ ॥ सर्वानुपसर्गान् परीषहांश्च निर्जय त्रिविधेन लघु। एतेषु निर्जितेषु भविष्यस्याराधको मरणे ॥ ४०५ ॥ मा च शरीरसंतापितश्च त्वमार्त्तरौद्रे ध्याय। सुष्ठ्वपि निरूपितलिङ्गान् आर्त्तरौद्रे रोदयतः ॥ ४०६ ॥ मित्रसुतबान्धवादिषु इष्टानिष्टेष्विन्द्रियार्थेषु। रागो वा द्वेषो वा ईषदपि मनसा न कर्त्तव्यः ॥ ४०७ ॥ रोगातङ्केषु पुनर्विपुलासु च वेदनासूदीर्णासु। सम्यगध्यासयन् इदं हृदयेन

पधंघ पंघ दद्धाहिं। फाले लोले घोले थूरे खारेहिं से गत्तं ॥ ३९४ ॥१६२९॥ वेयरणिखारकलिमलवेसल्लंकुस-लफरकयकुलेसु। वसिओ नरएसु जीवो हणहणघणघोरसद्देसुं ॥ ३९५ ॥ १६३० ॥ तिरिएसु य भेरवसद्द-पक्खणपरपक्खणच्छणसएसु। वसिओ उव्वियमाणो जीवो कुडिलम्मि संसारे ॥ ३९६ ॥ १६३१ ॥ मणुयत्त-णेवि बहुविहविणिवायसहस्सभेसणघणम्मि। भोगपिवासाणुगओ वसिओ भयपंजरे जीवो ॥ ३९७ ॥ ॥ १६३२ ॥ वसियं दरीसु वसियं गिरीसु वसियं समुद्दमज्झेसु। रुक्खग्गेसु य वसियं संसारे संसरंतेणं ॥ ३९८ ॥ १६३३ ॥ पीयं थणअच्छीरं सागरसलिलाओ बहुयरं हुज्जा। संसारम्मि अणंते माईणं अण्णम-ण्णाणं ॥ ३९९ ॥ १६३४ ॥ नयणोदगंपि तासिं सागरसलिलाओ बहुयरं हुज्जा। गलियं रुयमाणीणं माईणं अण्णमण्णाणं ॥ ४०० ॥ १६३५ ॥ नत्थि भयं मरणसमं जम्मणसरिसं न विज्जए दुक्खं। तम्हा जरमरण-

---

च स्थूरच क्षारैस्तस्य गात्रं (क्षतम्) ॥३९४॥ वैतरणिक्षारकलिमलविविधशल्यशूल(०अंकुश)क्रकचाकुलेषु। उषितो नरकेषु जीवो हनहन-घनघोरशब्देषु ॥ ३९५ ॥ तिर्यक्षु च भैरवशब्दपक्षणपरिपक्षणतक्षणशतेषु। उषित उद्विजन् जीवः कुटिले संसारे ॥३९६॥ मनुजत्वेऽपि बहुविधविनिपातसहस्रघनभीषणे। भोगपिपासानुगत उषितो भयपञ्जरे जीवः ॥ ३९७ ॥ उषितं दरीषु उषितं गिरिषु उषितं समुद्रम-ध्येषु। वृक्षाग्रेषु चोषितं संसारे संसरता ॥ ३९८ ॥ पीतं स्तनक्षीरं सागरसलिलाद्बहुतरं भवेत्। संसारेऽनन्ते मातॄणामन्यान्यासाम् ॥ ३९९ ॥ नयनोदकमपि तासां सागरसलिलाद्बहुतरं भवेत्। गलितं रुदन्तीनां मातॄणामन्यान्यासाम् ॥ ४०० ॥ नास्ति भयं मरण-

करं छिंद ममत्तं सरीराओ ॥ ४०१ ॥ १६३६ ॥ अन्नं इमं सरीरं अण्णो जीवुत्ति निच्छियमईओ। दुक्खपरीकेसकरं छिंद ममत्तं सरीराओ ॥ ४०२ ॥ १६३७ ॥ जावइयं किंचि दुहं सारीरं माणसं च संसारे। पत्तो अणंतखुत्तो कायस्स ममत्तदोसेणं ॥ ४०३ ॥ १६३८ ॥ तम्हा सरीरमाई अब्भिंतर बाहिरं निरवसेसं। छिंद ममत्तं सुविहिय! जइ इच्छसि मुच्चिउ दुहाणं ॥ ४०४ ॥ १६३९ ॥ सव्वे उवसग्ग परीसहे य तिविहेण निज्जिणाहि लहु। एएसु निज्जिएसुं होहिसि आराहओ मरणे ॥ ४०५ ॥ १६४० ॥ मा हु य सरीरसंताविओ अ तं झाहि अट्टरुद्दाइं। सुट्ठुवि रूवियलिंगेवि अट्टरुद्दाणि रुवंति ॥ ४०६ ॥ १६४१ ॥ मित्तसुयबंधवाइसु इट्ठाणिट्ठेसु इंदियत्थेसुं। रागो वा दोसो वा ईसि मणेणं न कायव्वो ॥ ४०७ ॥ १६४२ ॥ रोगायंकेसु पुणो विउ-

---

समं जन्मसदृशं न विद्यते दुःखम्। तस्माज्जरामरणकरं छिन्धि ममत्वं शरीरात् ॥ ४०१ ॥ अन्यदिदं शरीरं अन्यो जीव इति निश्चितमतिकः। दुःखपरिक्लेशकरं छिन्धि ममत्वं शरीरात् ॥ ४०२ ॥ यावत्किञ्चिद्दुःखं शारीरं मानसं च संसारे। प्राप्तोऽनन्तकृत्वः कायस्य ममत्वदोषेण ॥ ४०३ ॥ तस्मात् शरीरादि अभ्यन्तरं बाह्यं निरवशेषं (आश्रित्य)। छिन्धि ममत्वं सुविहित! यदीच्छसि दुःखेभ्यो मोक्तुम् ॥ ४०४ ॥ सर्वानुपसर्गान् परीषहांश्च निर्जय त्रिविधेन लघु। एतेषु निर्जितेषु भविष्यस्याराधको मरणे ॥ ४०५ ॥ मा च शरीरसंतापितश्च त्वमार्त्तरौद्रे ध्याय। सुष्ठ्वपि निरूपितलिङ्गान् आर्त्तरौद्रे रोदयतः ॥ ४०६ ॥ मित्रसुतबान्धवादिषु इष्टानिष्टेष्विन्द्रियार्थेषु। रागो वा द्वेषो वा ईषदपि मनसा न कर्त्तव्यः ॥ ४०७ ॥ रोगातङ्केषु पुनर्विपुलासु च वेदनासूदीर्णासु। सम्यगध्यासयन् इदं हृदयेन

थिरपइन्नो सव्वाहारं महत्तणू य ॥ ४१५ ॥ १६५० ॥ तिविहोवसग्ग सहिउं पडिमं सो अद्धमासियं धीरो । ठाइ य पुव्वाभिमुहो उत्तमधिइसत्तसंजुत्तो ॥ ४१६ ॥ १६५१ ॥ सा य पगलंतलोहियमेयवसामंसलपरी(लंघ-रा)पट्ठी । खज्जइ खगेहिं दूसहनिसट्ठचंचुप्पहारेहिं ॥ ४१७ ॥ १६५२ ॥ मसएहिं मच्छियाहि य कीडीहिवि मंससंपलग्गाहिं । खज्जंतोवि न कंपइ कम्मविवागं गणेमाणो ॥ ४१८ ॥ १६५३ ॥ रत्तिं च पयइविहसिय-सियालियाहिं निरणुकंपाहिं । उवसग्गिज्जइ धीरो नाणाविहरूवधाराहिं ॥ ४१९ ॥ १६५४ ॥ चिंतेइ य खर-करचयअसिपंजरखग्गमुग्गरपहाओ । इणमो न हु कट्ठयरं दुक्खं निरयग्गिदुक्खाओ ॥ ४२० ॥ १६५५ ॥ एवं च गओ पक्खो बीओ पक्खो य दाहिणदिसाए । अवरेणवि पक्खोवि य समइक्कंतो महेसिस्स ॥ ४२१ ॥ ॥ १६५६ ॥ तह उत्तरेण पक्खं भगवं अविकंपमाणसो सहइ । पडिओ य दुमासंते नमोत्थि वोत्तुं जिणिंदाणं

रशिखरे शिलातले निर्मले महाभागः । व्युत्सृजति स्थिरप्रतिज्ञः सर्वाहारं महातनुं च ॥ ४१५ ॥ त्रिविधोपसर्गान् सहित्वा प्रतिमां सोऽर्द्धमासिकीं धीरः । तिष्ठति च पूर्वाभिमुख उत्तमधृतिसत्त्वसंयुक्तः ॥ ४१६ ॥ सा च प्रगलद्रुधिरमेदवसामांसव्याप्ता पृष्ठिः । खाद्यते खगैः निःसृष्टदुःसहचञ्चुप्रहारैः ॥ ४१७ ॥ मशकैर्मक्षिकाभिश्च कीटिकाभिरपि मांससंप्रलग्नाभिः । खाद्यमानोऽपि न कम्पते कर्म-विपाकं गणयन् ॥ ४१८ ॥ रात्रौ च प्रकृतिविहसितशृगालिकाभिर्निरनुकम्पाभिः । उपसर्ग्यते धीरो नानाविधरूपधारिणीभिः ॥ ४१९ ॥ चिन्तयति च खरकरकपालिपञ्जरखड्गमुद्गरप्रहारात् । इदं नैव कष्टकरं दुःखं नरकाग्निदुःखात् ॥ ४२० ॥ एवं च गतः पक्षो द्वितीयः पक्षश्च दक्षिणस्यां दिशि । अपरस्यामपि पक्षोऽपि च समतिक्रान्तो महर्षेः ॥४२१॥ तथोत्तरस्यां पक्षं भगवान् अविकम्पमानसः सहते ।

॥ ४२२ ॥ १६५७ ॥ कंचणपुरम्मि सिट्ठी जिणधम्मो नाम सावओ आसी । तस्स इमं चरियपयं तउ एयं किंत्तिम मुणिस्स ॥ ४२३ ॥ १६५८ ॥ जह तेण वितथमुणिणा उवसग्गा परमदूसहा सहिया । तह उवसग्गा सुविहिय ! सहियव्वा उत्तमट्ठंमि ॥ ४२४ ॥ १६५९ ॥ निप्फेडियाणि दुण्णिवि सीसावेढेण जस्स अच्छीणि । न य संजमाउ चलिओ मेअज्जो मंदरगिरिव्व ॥ ४२५ ॥ १६६० ॥ जो कुंचगावराहे पाणिदया कुंचगंपि नाइक्खे । जीवियमणुपेहंतं मेयज्जरिसिं नमंसामि ॥ ४२६ ॥ १६६१ ॥ जो तिहिं पएहिं धम्मं समइगओ संजमं समारूढो । उवसमविवेगसंवर चिलाइपुत्तं नमंसामि ॥ ४२७ ॥ १६६२ ॥ सोएहिं अइगयाओ लोहियगंधेण जस्स कीडीओ । खायंति उत्तमंगं तं दुक्करकारयं वंदे ॥ ४२८ ॥ १६६३ ॥ देहो पिपीलियाहिं चिलाइपुत्तस्स

पतितश्च द्विमासान्ते जिनेन्द्रेभ्यो नमोऽस्त्वित्युक्त्वा ॥ ४२२ ॥ काञ्चनपुरे श्रेष्ठी जिनधर्मो नाम श्रावक आसीत् । तस्यैतच्चरितपदं तत् एतत्कृत्रिममुनेः ॥ ४२३ ॥ यथा तेन वितथमुनिना उपसर्गाः परमदुष्कराः सोढाः । तथोपसर्गाः सुविहित ! सोढव्या उत्तमार्थे ॥४२४॥ निष्काशिते द्वे अपि शिरसावेष्टेन यस्याक्षिणी । न च संयमाच्चलितो मेतार्यो मन्दरगिरिरिव ॥ ४२५ ॥ यः क्रौञ्चकापराधे प्राणिदयायाः क्रौञ्चकमपि नाचख्यौ । तं स्वजीवितमनुप्रेक्षमाणं मेतार्यर्षिं नमस्यामि ॥ ४२६ ॥ यस्त्रिभिः पदैर्धर्मं समधिगतः संयमं च समारूढः । उपशमविवेकसंवरैस्तं चिलातीपुत्रं नमस्यामि ॥ ४२७ ॥ श्रोतोभिरभिगता रुधिरगन्धेन यस्य कीटिकाः । खादन्त्युत्तमाङ्गं तं दुष्करकारकं वन्दे ॥ ४२८ ॥ देहः पिपीलिकाभिश्चिलातीपुत्रस्य चालनीव कृतः । तनुकोऽपि मनःप्रद्वेषो न च जातस्तस्य तासामुपरि ॥ ४२९ ॥

चालणिव्व कओ। तणुओवि मणपओसो न य जाओ तस्स ताणुवरिं॥ ४२९॥ १६६४॥ धीरो चिलाइपुत्तो मूइंगलियाहिं चालिणिव्व कओ। न य धम्माओ चलिओ तं दुक्करकारयं वंदे॥ ४३०॥ १६६५॥ गयसुकुमालमहेसी जह दड्ढो पिइवणंसि ससुरेणं। न य धम्माओ चलिओ तं दुक्करकारयं वंदे॥ ४३१॥ १६६६॥ जह तेण सो हुयासो सम्मं अइरेगदूसहो सहिओ। तह सहियव्वो सुविहिय! उवसग्गो देहदुक्खं च॥ ४३२॥ ॥ १६६७॥ कमलामेलाहरणे सागरचंदो सुईहिं नभसेणं। आगंतूण सुरत्ता संपइ संपाइणो वारे॥ ४३३॥ ॥ १६६८॥ जा तस्स खमा तइया जो भावो जा य दुक्करा पडिमा। तं अणगार! गुणागर तुमंपि हियएण चिंतेहि॥ ४३४॥ १६६९॥ सोऊण निसासमए नलिणिविमाणस्स वण्णणं धीरो। संभरियदेवलोओ उज्जेणि अवंतिसुकुमालो॥ ४३५॥ १६७०॥ घित्तूण समणदिक्खं नियमुज्झियसव्वदिव्वआहारो। बाहिं वंसकुडंगे

धीरश्चिलातीपुत्रः पिपीलिकाभिश्चालनीव कृतः। न च धर्माच्चलितस्तं दुष्करकारकं वन्दे॥ ४३०॥ गजसुकुमालमहर्षिर्यथा दग्धः पितृवने श्वशुरेण। न च धर्माच्चलितस्तं दुष्करकारकं वन्दे॥४३१॥ यथा तेन स हुताशनः सम्यगतिरेकदुःसहः सोढः। तथा सोढव्यः सुविहित! उपसर्गो देहदुःखं च॥४३२॥ कमलामेलोदाहरणे सागरचन्द्रः सूचिभिः(मृतः)नभःसेनम्। आगत्य सुरत्वात् तत्कालं संपातिनो वारयति॥ ४३३॥ या तस्य क्षमा तदा यो भावो या च दुष्करा प्रतिमा। तद् अनगार! गुणाकर! त्वमपि हृदयेन चिन्तय॥ ४३४॥ श्रुत्वा निशासमये नलिनीगुल्मविमानस्य वर्णनं धीरः। संस्मृतदेवलोक उज्जयिन्यामवन्तीसुकुमालः॥ ४३५॥ गृहीत्वा श्रमणदीक्षां नियमोज्झित-

चिलाति-
पुत्रादि-
दृष्टान्ताः

पायवगमणं निवण्णो उ ॥४३६ ॥ १६७१ ॥ वोसट्ठनिसट्ठंगो तहिं सो भुल्लुंकियाइ खइओ उ । मंदरगिरिनि-
क्कंपं तं दुक्करकारयं वंदे ॥ ४३७ ॥ १६७२ ॥ मरणंमि जस्स मुक्कं सुकुसुमगंधोदयं च देवेहिं । अज्जवि गंधवई
सा तं च कुडंगीसरट्ठाणं ॥ ४३८ ॥ १६७३ ॥ जह तेण तत्थ मुणिणा सम्मं सुमणेण इंगिणी तिण्णा । तह
तूरह उत्तमट्ठं तं च मणे सन्निवेसेह ॥ ४३९ ॥ १६७४ ॥ जो निच्छएण गिण्हइ देहचाएवि न अट्ठियं कुणइ ।
सो साहेइ सकज्जं जह चंदवडिंसओ राया ॥ ४४० ॥ १६७५ ॥ दीवाभिग्गहधारी दूसहघणविणयनिचल-
नगिंदो । जह सो तिण्णपइण्णो तह तूरह तुमं पइन्नंमि ॥ ४४१ ॥ १६७६ ॥ जह दमदंतमहेसी पंडयकोरव
मुणी थुयगरहिओ । आसि समो दुण्हंपि हु एव समा होह सवत्थ ॥ ४४२ ॥ १६७७ ॥ जह खंदगसीसेहिं

सर्वदिव्य आहारः । बहिर्वंशकुडङ्गे पादपोपगमनेनोपविष्टः ॥४३६॥ निःसृष्टव्युत्सृष्टाङ्गस्तत्र सः शृगाल्या खादितस्तु । मन्दरगिरिनिष्कम्पं
तं दुष्करकारकं वन्दे ॥ ४३७ ॥ मरणे यस्य मुक्तं सुकुसुमगन्धोदकं च देवैः । अद्यापि गन्धवती सा (भूमिः) तच्च कुडङ्गेश्वरस्थानम्
॥ ४३८ ॥ यथा तेन तत्र मुनिना सम्यक् सुमनसा इङ्गिनी तीर्णा । तथा त्वरस्व उत्तमार्थे तच्च मनसि सन्निवेशय ॥ ४३९ ॥ यो निश्च-
येन गृह्णाति देहत्यागेऽपि नास्थिरतिं करोति । स साधयति स्वकार्यं यथा चन्द्रावतंसको राजा ॥ ४४० ॥ दीपाभिग्रहधारी दुःसह(पाप)घ-
नविनयननिश्चलनगेन्द्रः । यथा स तीर्णप्रतिज्ञस्तथा त्वरस्व त्वं प्रतिज्ञायाम् ॥ ४४१ ॥ यथा दमदन्तमहर्षिः कौरवपाण्डवाभ्यां गर्हितस्तुतो
मुनिः । आसीद्द्वयोरपि समः एवं समो भव सर्वत्र ॥ ४४२ ॥ यथा स्कन्दकशिष्यैः शुक्लमहाध्यानसस्मृतमनस्कैः । न कृतो मनःप्रद्वेषो

सुक्कमहाझाणसंसियमणेहिं । न कओ मणप्पओसो पीलिज्जंतेसु जंतंमि ॥ ४४३ ॥ १६७८ ॥ तह धन्नसालिभद्दा अणगारा दोवि तवमहिड्ढीया । वेभारगिरिसमीवे नालंदाए समीवंमि ॥ ४४४ ॥ १६७९ ॥ जुअलसिलासंथारे पायवगमणं उवगया जुगवं । मासं अणूणगं ते वोसट्ठनिसट्ठसव्वंगा ॥ ४४५ ॥ १६८० ॥ सीयायवझडियंगा लग्गुट्ठियमंसण्हारुणि विणट्ठा । दोवि अणुत्तरवासी महेसिणो रिद्धिसंपण्णा ॥ ४४६ ॥ १६८१ ॥ अच्छेरयं च लोए ताण तहिं देवयाणुभावेणं । अज्जवि अट्ठिनिवेसं पंकिव सनामगा हत्थी ॥ ४४७ ॥ १६८२॥ जह ते समंसचम्मे दुब्बलविलग्गेवि णो सयं चलिया । तह अहियासेयव्वं गमणे थेवंपिमं दुक्खं ॥ ४४८ ॥ ॥ १६८३ ॥ अयलग्गाम कुडुंबिय सुरइयसयदेवसमणयसुभद्दा । सव्वे उ गया खमगं गिरिगुहनिलयंमियच्छीय ॥ ४४९ ॥ १६८४ ॥ ते तं तवोकिलंतं वीसामेऊण विणयपुव्वागं । उवलद्धपुण्णपावा फासुयसु-

यन्त्रेण पीड्यमानैः ॥ ४४३ ॥ तथा धन्यशालिभद्रौ अनगारौ द्वावपि तपोमहर्द्धिकौ । वैभारगिरिसमीपे नालन्दायाः समीपे ॥ ४४४ ॥ शिलायुगलसंस्तारके युगपत्पादपोपगमनमुपगतौ । मासमनूनं तौ निःसृष्टव्युत्सृष्टसर्वाङ्गौ ॥४४५॥ शीतातपक्षपिताङ्गौ लग्नोद्धृत(भग्नास्थि)-मांसस्नायुकौ विनष्टौ । द्वावपि अनुत्तरवासिनौ महर्षी ऋद्धिसंपन्नौ जातौ ॥४४६॥ आश्चर्यं च लोके तयोस्तत्र देवताऽनुभावेन । अद्यापि पङ्के इवास्थिनिवेशं स्वनामकौ हस्तिनौ (विद्येते) ॥ ४४७ ॥ यथा तौ समांसचर्मणि दुर्बलविलग्नेऽपि देहे न स्वयं चलितौ तथाऽध्यासितव्यं गमने स्तोकमपीदं दुःखम् ॥ ४४८ ॥ अचलग्रामे कौटुम्बिकाः सुरतिकशतकदेवश्रमणकसुभद्राः । सर्वेऽपि गताः क्षपणकं गिरिगुहानिलयेऽद्राक्षिषुः ॥ ४४९ ॥ ते तं तपःक्लाम्यन्तं निश्रम्य विनयपूर्वम् । उपलब्धपुण्यपापाः प्रासुकं सुमहिमानमकार्षुरिह ॥ ४५० ॥

मद्दं करेसीह ॥ ४५० ॥ १६८५ ॥ सुगहियसावयधम्मा जिणमहिमाणेसु जणियसोहग्गा । जसहरमुणिणो पासे निक्खंता तिव्वसंवेगा ॥ ४५१ ॥ १६८६ ॥ सुगिहियजिणवयणामयपरिपुट्ठा सीलसुरहिगंधड्ढा(ड्ढा) । विहरिय गुरुस्सगासे जिणवरवसुपुज्जतित्थंमि ॥ ४५२ ॥ १६८७ ॥ कणगावलिमुत्तावलिरयणावलिसीहकीलियफलंता । काही य ससंवेगा आयंबिलवद्धमाणं च ॥ ४५३ ॥ १६८८ ॥ आसरिया य मणोहरसिहरंतरसंचरंतपुक्खरयं । आइकरचलणपंकयसिरसेवियमाल हिमवंतं ॥ ४५४ ॥ १६८९ ॥ रमणिज्जद्दहयतरुवरपरहुअसिहिभमरमहुयरिविलोले । अमरगिरिविसयमणहरजिणवयणसुकाणणुद्देसे ॥ ४५५ ॥ १६९० ॥ तंमि सिलायल पुहवी पंचवि देहट्ठिईसु मुणियत्था । कालगया उववण्णा पंचवि अपराजियविमाणे ॥ ४५६ ॥ ॥ १६९१ ॥ ताओ चइऊण इहं भारहवासे असेसरिउदमणा । पंडुनराहिवतणया जाया जयलच्छिभ-

---

सुगृहीतश्रावकधर्मा जिनमहिमसु जनितसौभाग्याः । यशोधरमुनेः पार्श्वे निष्क्रान्तास्तीव्रसंवेगाः ॥ ४५१ ॥ सुगृहीतजिनवचनामृतपरिपुष्टाः शीलसुरभिगन्धाढ्याः । विहृताः गुरुसकाशे जिनवरवासुपूज्यतीर्थे ॥ ४५२ ॥ कनकावलीमुक्तावलीरत्नावलीसिंहनिष्क्रीडितानि फलयन्तः । अकार्षुश्च ससंवेगा आचाम्लवर्द्धमानं च ॥ ४५३ ॥ आश्रिताश्च मनोहरशिखरान्तरसञ्चरत्पुष्करकम् । आदिकरचरणपङ्कजसेवितशिरोमालं हिमवन्तम् ॥ ४५४ ॥ रमणीयद्रहतरुवरपरभृतशिखिभ्रमरमधुकरीविलोले । अमरगिरिविशदमनोहरजिनवच(भव)नसुकाननोद्देशे ॥ ४५५ ॥ तस्मिन् शिलातले पञ्चापि पार्थिवदेहस्थितिषु ज्ञातार्थाः । कालगताः पञ्चाप्युत्पन्ना अपराजितविमाने ॥ ४५६ ॥ तस्माच्च्युत्वा

त्तारा ॥ ४५७ ॥ १६९२ ॥ ते कण्हमरणदूसहदुक्खसमुप्पन्नतिव्वसंवेगा । सुट्ठियथेरसगासे निक्खंता खायकित्तीया ॥ ४५८ ॥ १६९३ ॥ जिट्ठो चउदसपुव्वी चउरो इक्कारसंगवी आसी । विहरिय गुरुस्सगासे जसपडहभरंतजियलोया ॥ ४५९ ॥ १६९४ ॥ ते विहरिऊण विहिणा नयरिं सुरट्ठं कमेण संपत्ता । सोउं जिणनिव्वाणं भत्तपरिन्नं करेसीय ॥ ४६० ॥ १६९५ घोराभिग्गहधारी भीमो कुंतग्गगहियभिक्खाओ । सत्तुंजयसेलसिहरे पाओवगओ गयभवोघो ॥ ४६१ ॥ १६९६ ॥ पुव्वविराहियवंतरउवसग्गसहस्समारुयनगिंदो । अविकंपो आसि मुणी भाईणं इक्कपासम्मि ॥ ४६२ ॥ १६९७ ॥ दो मासे संपुण्णे सम्मं धिइधणियबद्धकच्छाओ । ताव उवसग्गिओ सो जाव उ परिनिव्वुओ भगवं ॥ ४६३ ॥ १६९८ ॥ सेसावि पंडुपुत्ता पाओव-

---

इह भरतक्षेत्रेऽशेषरिपुदमनाः । पाण्डुनराधिपतनुजा जाता जयलक्ष्मीभर्त्तारः ॥ ४५७ ॥ ते कृष्णमरणदुःसहदुःखसमुत्पन्नतीव्रसंवेगाः । सुस्थितस्थविरसकाशे निष्क्रान्ताः ख्यातकीर्त्तिकाः ॥ ४५८ ॥ ज्येष्ठश्चतुर्दशपूर्वी चतस्र एकादशाङ्गविद आसन् । व्यहार्षुः गुरुसकाशे यशःपटहध्रियमाणजीवलोकाः ॥ ४५९ ॥ ते विहृत्य विधिना नवरं सौराष्ट्रं क्रमेण संप्राप्ताः । श्रुत्वा जिननिर्वाणं भक्तपरिज्ञामकार्षुश्च ॥ ४६० ॥ घोराभिग्रहधारी भीमः कुन्ताग्रगृहीतभिक्षाकः । शत्रुञ्जयशैलशिखरे पादपोपगतो गतभवौघः ॥ ४६१ ॥ पूर्वविराद्धव्यन्तरोपसर्गसहस्रमारुतनगेन्द्रः । अविकम्प आसीन्मुनिर्भ्रातॄणामेकपार्श्वे ॥ ४६२ ॥ द्वौ मासौ संपूर्णौ सम्यग्धृतिबाढबद्धकक्षाकः । तावदुपसर्गितः स यावत्तु परिनिर्वृतो भगवान् ॥ ४६३ ॥ शेषा अपि पाण्डुपुत्राः पादपोपगतास्तु निर्वृताः सर्वे । एवं धृतिसपन्ना अन्ये-

गया उ निव्वुया सव्वे । एवं धिइसंपन्ना अण्णेवि दुहाओं मुचंति ॥ ४६४ ॥ १६९९ ॥ दंडोवि य अणगारो आयावणभूमिसंठिओ वीरो । सहिऊण बाणघायं सम्मं परिनिव्वुओ भगवं ॥ ४६५ ॥ १७०० ॥ सेलम्मि चित्तकूडे सुकोसलो सुट्ठिओ उ पडिमाए । नियजणणीए खइओ वग्घीभावं उवगयाए ॥ ४६६ ॥ १७०१ ॥ पडि(णिय)मायगओ अ मुणी लंबेसु ठिओ बहूसु ठाणेसुं । तहवि य अकलुसभावो सा हु खमा सव्वसाहूणं ॥ ४६७ ॥ १७०२ ॥ पंचसयापरिवुडया वइररिसी पव्वए रहावत्ते । मुत्तूण खुड्डगं किर अन्नं गिरिमस्सिओ सुजसो ॥ ४६८ ॥ १७०३ ॥ तत्थ य सो उवलतले एगागी धीरनिच्छयमईओ । वोसिरिऊण सरीरं उण्हम्मि ठिओ वियप्पाणो ॥ ४६९ ॥ १७०४ ॥ ता सो अइसुकुमालो दिणयरकिरणग्गितावियसरीरो । हविपिंडुव्व विलीणो उववण्णो देवलोयम्मि ॥४७०॥ १७०५ ॥ तस्स य सरीरपूयं कासीय रहेहि लोगपाला उ ।

ऽपि दुःखान्मुच्यन्ते ॥ ४६४ ॥ दण्डोऽपि चानगारः आतापनभूमिसंस्थितो वीरः । सोढ्वा बाणघातं सम्यक् परिनिर्वृतो भगवान् ॥४६५॥ शैले चित्रकूटे सुकोसलः सुस्थितस्तु प्रतिमया । निजजनन्या खादितो व्याघ्रीभावमुपगतया ॥ ४६६ ॥ प्रतिमागतश्च मुनिर्दूरदूरेषु स्थितो बहुषु स्थानेषु । तथाऽपि चाकलुषभावः सैव क्षमा सर्वसाधूनाम् ॥ ४६७ ॥ पञ्चशतपरिवृतो वज्रर्षिः पर्वते रथावर्त्ते । मुक्त्वा क्षुल्लकं किल अन्यं गिरिमाश्रितः सुयशाः ॥ ४६८ ॥ तत्र च स उपलतले एकाकी धीरनिश्चयमतिकः । व्युत्सृज्य शरीरमुष्णे स्थितो विदात्मा ॥ ४६९ ॥ ततः सोऽतिसुकुमालो दिनकरकिरणाभितापितशरीरः । हविःपिण्ड इव विलीन उत्पन्नो देवलोके ॥ ४७० ॥ तस्य च शरी-

तेण रहावत्तगिरी अज्जवि सो विस्सुओ लोए ॥ ४७१ ॥ १७०६ ॥ भगवंपि वइरसामी बिइयंगिरिदेवयाइ कयपूओ । संपूइओऽत्थ मरणे कुंजरभरिएण सक्केणं ॥ ४७२ ॥ १७०७ ॥ पूइयसुविहियदेहो पयाहिणं कुंजरेण तं सेलं । कासीय सुरवरिंदो तम्हा सो कुंजरावत्तो ॥ ४७३ ॥ १७०८ ॥ तत्तो य जोगसंगहउवहाणक्खाणयम्मि कोसंबी । रोहगमवंतिसेणो रुज्झेइ मणिप्पभो भासो (ऽभासं) ॥ ४७४ ॥ १७०९ ॥ धम्मगसुसीलजुयलं धम्मजसे तत्थ रण्णदेसम्मि । भत्तं पच्चक्खाइय सेलम्मि उ वच्छगातीरे ॥ ४७५ ॥ १७१० ॥ निम्ममनिरहंकारो एगागी सेलकंदरसिलाए । कासीय उत्तमट्ठं सो भावो सव्वसाहूणं ॥ ४७६ ॥ १७११ ॥ उण्हम्मि सिलावट्टे जह तं अरहण्णएण सुकुमालं । विग्घारियं सरीरं अणुचिंतिज्जा तमुच्छाहं ॥ ४७७ ॥ १७१२ ॥ गुब्बर पाओवगओ सुबुद्धिणा णिग्घिणेण चाणक्को । दड्ढो न य संचलिओ सा हु धिई चिंतणिज्जा उ ॥ ४७८ ॥ १७१३ ॥

रपूजामकार्षू रथैर्लोकपालाः । तेन रथावर्त्तगिरिरद्यापि स विश्रुतो लोके ॥ ४७१ ॥ भगवानपि वज्रस्वामी द्वितीयगिरिदेवतया कृतपूजः । संपूजितोऽत्र मरणे कुञ्जरसहितेन (रथेन) शक्रेण ॥४७२॥ पूजितसुविहितदेहः प्रदक्षिणां कुञ्जरेण तस्य शैलस्य । अकार्षीत्सुरवरेन्द्रस्तस्मात्स कुञ्जरावर्त्तः ॥४७३॥ ततश्च योगसङ्ग्रहे उपधानाख्याने कोशाम्बीम् । रोधेनावन्तीसेनो रुणद्धि मणिप्रभोऽभ्यासम् (आगतः) ॥४७४॥ धर्माचार्यसुशीलयुगलं धर्मयशास्तत्रारण्यदेशे । भक्तं प्रत्याख्याय शैले तु वत्सकातीरे(स्थितः)॥४७५॥ निर्ममनिरहङ्कार एकाकी शैलकन्दराशिलायाम् । अकार्षीदुत्तमार्थं स भावः सर्वसाधूनाम् ॥ ४७६ ॥ उष्णे शिलापट्टे यथाऽर्हन्नकेन सुकुमालं तत् । द्रावितं शरीरं तमुत्साहमनुचिन्तयेत् ॥ ४७७ ॥ करीषे पादपोपगतः सुबुद्धिना निर्घृणेन चाणाक्यः । दग्धो न च संचलितः सैव धृतिश्चिन्तनीया ॥ ४७८ ॥

जह सोऽवि सप्पएसी वोसट्ठनिसिट्ठचत्तदेहो उ । वंसीपत्तेहिं विनिग्गएहिं आगासमुक्खित्तो ॥ ४७९ ॥ ॥ १७१४ ॥ जह सा बत्तीसघडा वोसट्ठनिसट्ठचत्तदेहागा । धीरा चाएण उ दीवएण विगलिम्मि ओलइया ॥ ४८० ॥ १७१५ ॥ जंतेण करकएण व सत्थेहिं व सावएहिं विविहेहिं । देहे विद्धस्संते ईसिंपि अकप्पणारु(झ)मणा ॥ ४८१ ॥ १७१६ ॥ पडिणीययाइ केसिं चम्मंसे खीलएहिं निहणित्ता । महुघयमक्खियदेहं पिवीलियाणं तु दिज्जाहिं ॥ ४८२ ॥ १७१७ ॥ जेण विरागो जायइ तं तं सव्वायरेण करणिज्जं । सुचइ हु ससंवेगो इत्थ इलापुत्तदिट्ठंतो ॥ ४८३ ॥ १७१८ ॥ समुइण्णेसु य सुविहिय! घोरेसु परीसहेसु सहणेणं । सो अत्थो सरणिज्जो जोऽधीओ उत्तरज्झयणे ॥ ४८४ ॥ १७१९ ॥ उज्जेणि हत्थिमित्तो सत्थसमग्गो वणम्मि कट्ठेणं । पायहरो संवरण चिल्लगभिक्खा वण सुरेसुं ॥ ४८५ ॥ १७२० ॥ तत्थेव य धणमित्तो चेल्लगमरणं नईइ

यथा सोऽपि सप्रदेशी व्युत्सृष्टनिसृष्टत्यक्तदेहस्तु । वंशीपत्रैर्विनिर्गतैराकाश उत्क्षिप्तः ॥ ४७९ ॥ यथा सा द्वात्रिंशद्घटा व्युत्सृष्टनिसृष्टत्यक्तदेहा । धीरा सघातेन प्रदीपनकेन विकाले विलीना ॥ ४८० ॥ यन्त्रेण क्रकचेन वा शस्त्रैर्वा श्वापदैर्विविधैः । देहे विध्वस्यमाने ईषदपि असत्कल्पनाक्षपणा (अनारूढासन्मनःकल्पना) ॥ ४८१ ॥ (केचित्) प्रत्यनीकतया केषाञ्चिच्चर्मांशे कीलकान्निहत्य । मधुघृतम्रक्षितदेहं पिपीलिकाभ्यो दद्यात् (अदुः) ॥ ४८२ ॥ येन विरागो जायते तत्तत्सर्वादरेण करणीयम् । श्रूयते ससंवेगोऽत्रेलापुत्रो दृष्टान्तः ॥ ४८३ ॥ समुदीर्णेषु च सुविहित! घोरेषु परीषहेषु सहनाय। सोऽर्थः स्मरणीयो योऽधीत उत्तराध्ययनेषु ॥४८४॥ उज्जयिन्यां हस्तिमित्रः सार्थसमग्रो वने काष्ठे(कण्टके)न हतपादः प्रत्याख्यानं क्षुल्लकभिक्षा वने सुरेण ॥ ४८५ ॥ तत्रैव च धनमित्रः क्षुल्लकमरणं नद्यां तृष्णया निस्तीर्णेऽव-

तणहाए। निच्छिपणेसुऽणव्वंत विंटियविस्सारणं कासि॥ ४८६॥ १७२१॥ मुणिचंदेण विदिण्णस्स रायगिहि परीसहो महाघोरो। जत्तो हरिवंसविहूसणस्स चुच्छं जिणिंदस्स ॥४८७॥ १७२२॥ रायगिहनिग्गया खलु पडिमापडिवक्षगा मुणी चउरो। सीयविहूय कमेणं पहरे पहरे गया सिद्धिं॥ ४८८॥ १७२३॥ उसिणे तगरऽहक्षग चंपा मसएसु सुमणभद्दरिसी। खमसमण अज्जरक्खिय अचेल्लय यत्ते अ उज्जेणी॥ ४८९॥ ॥ १७२४॥ अरईय जाइसूकरो (मूओ) भघो अ दुलहबोहीओ। कोसंबीए कहिओ इत्थीए थूलभद्दरिसी ॥ ४९०॥ १७२५॥ कुल्लइरम्मि य दत्तो चरियाइ परीसहे समक्खाओ। सिट्ठिसुयतिगिच्छणणं अंगुलदीवो य वासम्मि॥ ४९१॥ १७२६॥ गयपुर कुरुदत्तसुओ निसीहिया अडविदेस पडिमाए। गाविकुविएण दड्ढो गयसुकुमालो जहा भगवं॥४९२॥ १७२७॥ तो(दो) अणगारा धिज्जाइयाइ कोसंबि सोमदत्ताई। पाओवगया

क्षायमानं विण्टिकाविसरणमकार्षीत्॥ ४८६॥ राजगृहे(मन्दिरे)(तत्र) महाघोरः परीषहो मुनिचन्द्रेण विदत्तः। हरिवंशविभूषणस्य जिनेन्द्रस्य यत्र वसनं॥ ४८७॥ राजगृहनिर्गताः प्रतिमाप्रतिपन्ना मुनयश्चत्वारः। शीतविधूताः क्रमेण प्रहरे २ सिद्धिं गताः॥ ४८८॥ उष्णे तगरायामर्हन्नकश्चम्पायां मशकेषु सुमनोभद्र ऋषिः। क्षमाश्रमणा आर्यरक्षिता अचेलकत्वे उज्जयिन्याम्॥ ४८९॥ अरतौ च जातिसूकरो मूको भव्यश्च दुर्लभो बोधिः। कौशाम्ब्यां कथितः स्त्रियां स्थूलभद्र ऋषिः॥ ४९०॥ कुल्लकिरे च दत्तश्चर्यायाः परीषहे समाख्यातः। श्रेष्ठिसुतचिकित्सनमङ्गुलदीपश्च वर्षणे॥ ४९१॥ गजपुरे कुरुदत्तसुतो नैषेधिक्यामटवीदेशे प्रतिमया। गोहेरकेण दग्धो गजसुकुमालो यथा भगवान्॥ ४९२॥ द्वौ अनगारौ धिग्जातीयौ कौशाम्ब्यां सोमदत्तादी। पादपोपगतौ नदीनैषेधिक्यां सागरे क्षिप्तौ॥ ४९३॥

णादिणेसिञ्झाए सागरे छूढा ॥ ४९३ ॥ १७२८ ॥ महुराइ महुरखमओ अक्कोसपरीसहे उ सविसेसो । बीओ रायगिहम्मि उ अज्जुणमालारदिट्ठंतो ॥ ४९४ ॥ १७२९ ॥ कुंभारकडे नगरे खंदगसीसाण जंतपीलणया । एवंविहे कहिज्जइ जह सहियं तस्स सीसेहिं ॥ ४९५ ॥ १७३० ॥ तह झाणनाणवु(जु)त्तं गीए संठि(पट्ठि)यस्स समुयाणं । तत्तो अलाभगंमि उ जह कोहं निज्जिणे कण्हो ॥ ४९६ ॥ १७३१ ॥ किसिपारासरढंढो बीयं तु अलाभगे उदाहरणं । कण्हबलभद्दमन्नं चइऊण खमन्निओ सिद्धो ॥ ४९७ ॥ १७३२ ॥ महुरा जियसत्तुसुओ अणगारो कालवेसिओ रोगे । मोग्गल्लसेलसिहरे खइओ किल सरसियालेणं ॥ ४९८ ॥ १७३३ ॥ सावत्थी जियसत्तूतणओ निक्खमण पडिम तणफासे । वीरिय पविय विकंचण कुसलेसणकड्डणासहणं ॥४९९॥१७३४॥ चंपासु णंदगं चिय साहुदुगुंछाइ जल्लखउरंगे । कोसंबि जम्मनिक्खमण वेयणं साहुपडिमाए ॥ ५०० ॥

मथुरायां मधुरः क्षपक आक्रोशपरीषहे तु सविशेषः । द्वितीयो राजगृहेऽर्जुनमालाकारदृष्टान्तः ॥ ४९४ ॥ कुम्भकारकटे नगरे स्कन्धकशिष्याणां यन्त्रपीलना । एवंविधे कथ्यते यथा सोढं तस्य शिष्यैः ॥ ४९५ ॥ तथा ध्यानज्ञानयुक्तस्य गीतार्थस्य समुदाने सम्प्रस्थितस्य । ततोऽलाभे तु यथा क्रोधं निरजैषीत्कृष्णः ॥ ४९६ ॥ कृषिपारासरढण्ढो द्वितीयमलाभके उदाहरणम् । कृष्णबलभद्रकमन्यत् त्यक्त्वा क्षमान्वितः सिद्धः ॥४९७॥ मथुरायां जितशत्रुसुतोऽनगारः कालवैशिको रोगे । मौद्गल्यशैलशिखरे खादितः किल शरश्रृगालेन ॥४९८॥ श्रावस्त्यां जितशत्रुतनयो निष्क्रमण प्रतिमा तृणस्पर्शे । प्रापिते वीर्ये विकिञ्चनं कुशश्लेषणं कर्षणं सहनम् ॥ ४९९ ॥ चम्पायां नन्दकः

॥ १७३५ ॥ महुराइ इंददत्तो सक्कारा पायछेयणे सड्ढो । पन्नाइ अज्जकालग सागरखमणो य दिट्ठंतो ॥ ५०१ ॥ ॥ १७३६ ॥ नाणे असगडताओ खंभगनिधी अणज्झियासणे भद्दो । दंसणपरीसहम्मि उ आसाढभूई उ आयरिया ॥ ५०२ ॥ १७३७ ॥ चरियाए मरणम्मि उ समुइण्णपरीसहो मुणी एवं । भाविज्ज निउणजिणमयउवएससुईइ अप्पाणं ॥ ५०३ ॥ १७३८ ॥ उम्मग्गसंपयायं मणहत्थिं विसयसुमरियमणंतं । नाणंकुसेण धीरो धरेइ दित्तंपिव गइंदं ॥ ५०४ ॥ १७३९ ॥ एए उ अहासूरा महिड्ढिए को व भाणिउं सत्तो? । किं वातिमूयमाए जिणगणधरथेरचरिएसुं ॥ ५०५ ॥ १७४० ॥ किं चित्तं जइ नाणी सम्मद्दिट्ठी करंति उच्छाहं । तिरिएहिवि दुरणुचरो केहिवि अणुपालिओ धम्मो ॥ ५०६ ॥ १७४१ ॥ अरुणसिहं दट्ठूणं मच्छो सण्णी

साधुजुगुप्सायां जल्लमचुराङ्गे कौशाम्ब्यां जन्म निष्क्रमणं वेदनं साधुमतिगायाम् ॥ ५०० ॥ मथुरायामिन्द्रदत्तः असत्कारः पादपीलने श्राद्धः । प्रज्ञायामार्यकालकः सागरक्षमाश्रमणश्च दृष्टान्तः ॥ ५०१ ॥ ज्ञानेऽशकटातातः स्तम्भनिधिरनध्यासने स्थूलभद्रः । दर्शनपरीषहे तु आषाढभूतय आचार्याः ॥५०२॥ चर्यायां मरणे तु समुदीर्णपरीषहो मुनिः एवं । भावयेत् निपुणजिनमतोपदेशश्रुत्याऽऽत्मानम् ॥ ५०३ ॥ उन्मार्गसंप्रयातं मनोहस्तिनं स्मृतविषयमनन्तं । ज्ञानाङ्कुशेन धीरो धारयति दृप्तमिव गजेन्द्रम् ॥ ५०४ ॥ एतांस्तु यथाशूरान् महर्द्धिकान् को वा भणितुं शक्तः? । किं वाऽत्युपमया जिनगणधरस्थविरचरितेषु ॥ ५०५ ॥ किं चित्रं यदि ज्ञानिनः सम्यग्दृष्टयः कुर्वन्ति (धर्मे) उत्साहं? । तिर्यग्भिरपि दुरनुचरः कैश्चिदनुपालितो धर्मः ॥ ५०६ ॥ अरुणशिखं दृष्ट्वा मत्स्यः संज्ञी महासमुद्रे हा ! न गृहीत इति काले

महासमुद्दम्मि । हा ण गहिउत्ति काले झसत्ति संवेगमावण्णो ॥ ५०७ ॥ १७४२ ॥ अप्पाणं निंदंतो उत्त-
रिऊणं महन्नवजलाओ । सावज्जजोगविरओ भत्तपरिण्णं करेसीय ॥ ५०८ ॥ १७४३ ॥ खगतुंडभिन्नदेहो
दूसहसूरग्गितावियसरीरो । कालं काऊण सुरो उववन्नो एव सहणिज्जं ॥ ५०९ ॥ १७४४ ॥ सो वानरजूहवई
कंतारे सुविहियाणुकंपाए । भासुरवरबुंदिधरो देवो वेमाणिओ जाओ ॥ ५१० ॥ १७४५ ॥ तं सीहसेणग-
यवरचरियं सोऊण दुक्करं रण्णे । को हु णु तवे पमायं करेज्ज जाओ मणुस्सेसुं ? ॥ ५११ ॥ १७४६ ॥ भुयग-
पुरोहियडक्को राया मरिऊण सल्लइवणम्मि । सुपसत्थगंधहत्थी बहुभयगयभेलणो जाओ ॥ ५१२ ॥ १७४७ ॥
सो सीहचंदमुणिवरपडिमापडिबोहिओ सुसंवेगो । पाणवहालियचोरियअब्बंभपरिग्गह नियत्तो ॥ ५१३ ॥
॥ १७४८ ॥ रागदोसनियत्तो छट्ठक्खमणस्स पारणे ताहे । आससिऊणं पंडं आयवतत्तं जलं पासी ॥ ५१४॥

झटिति संवेगमापन्नः ॥ ५०७ ॥ आत्मानं निन्दयन् उत्तीर्य महार्णवजलात् । सावद्ययोगविरतो भक्तपरिज्ञामकार्षीत् ॥ ५०८ ॥ खग-
तुण्डभिन्नदेहो दुस्सहसूर्याभितापितशरीरः । कालं कृत्वा सुर उत्पन्न एवं सहनीयम् ॥ ५०९ ॥ स वानरयूथपतिः कान्तारे सुविहिता-
नुकम्पया । भासुरवरबोन्दिधरो देवो वैमानिको जातः ॥ ५१० ॥ तत् सिंहसेनगजवरचरितं श्रुत्वा दुष्करमरण्ये । को नु तपसि
प्रमादं कुर्यात् जातो मनुष्येषु ? ॥ ५११ ॥ भुजगपुरोहितदष्टो राजा मृत्वा सल्लकीवने । सुप्रशस्तो गन्धहस्ती बहुभयगजभेषणो जातः
॥ ५१२ ॥ स सिंहचन्द्रमुनिवरप्रतिमाप्रतिबोधितः सुसंवेगः । प्राणवधालीकचौर्याब्रह्मपरिग्रहेभ्यो निवृत्तः ॥ ५१३ ॥ रागद्वेषनिवृत्तः

॥ १७४९ ॥ खमगत्तणनिम्मंसो धवणिसिरोजालसंतयसरीरो । विहरिय अप्पप्पाणो मुणिउवएसं विचिंतंतो ॥ ५१५ ॥ १७५० ॥ सो अन्नया णिदाहे पंकोसन्नो घणं निरुत्थारो । चिरवेरिएण विट्टो कुक्कुडसप्पेण घोरेणं ॥ ५१६ ॥ १७५१ ॥ जिणवयणमणुगुणितो ताहे सव्वं चउव्विहाहारं । वोसिरिऊण गइंदो भावेण जिणे नमंसीय ॥ ५१७ ॥ १७५२ ॥ तत्थ.य घणपरसुरवरविम्हियकीरंतपूयसक्कारो । मज्झत्थो आसी फिर कलहेसु य जज्जरिज्जंतो ॥ ५१८ ॥ १७५३ ॥ सम्मं सहिऊण तओ कालगओ सत्तमंमि कप्पम्मि । सिरितिलयम्मि विमाणे उक्कोसठिई .सुरो जाओ ॥ ५१९ ॥ १७५४ ॥ सुयदिट्ठिवायकहियं एयं अक्खाणयं निसामित्ता । पंडियमरणम्मि मइं दढं निवेसिज्ज भावेणं ॥ ५२० ॥ १७५५ ॥ जिणवयणमणुसट्ठा दोवि भुयंगा महाविसा घोरा । कासीय कोसियासय तणूसु भत्तं मुइंगाणं ॥ ५२१ ॥ १७५६ ॥ एगो विमाणवासी जाओ वरविज्ज-

---

पष्ठक्षपणस्य पारणे सदा । आधास्यात्मानमातपतप्तं जलमपात् ॥ ५१४ ॥ क्षपकत्वेन निर्मांसः धमनिशिराजालसंततशरीरः । व्यहापीत्पल्पप्राणो मुन्युपदेशं विचिन्तयन् ॥ ५१५ ॥ सोऽन्यदा निदाघे पङ्कावसन्नो घने निरुत्साहः । चिरवैरिकेण दष्टः कुर्कुटसर्पेण घोरेण ॥ ५१६ ॥ जिनवचनमनुगुणयन् तदा सर्वं चतुर्विधाहारं । व्युत्सृज्य गजेन्द्रो भावेन जिनाननंसीत् ॥ ५१७ ॥ तत्र च विस्मितव्यन्तरसुरवरक्रियमाणपूजासत्कारः । मध्यस्थ आसीत् किलकलभैश्च जर्जरीक्रियमाणः ॥ ५१८ ॥ सम्यक् सोढ्वा ततः कालगतः सप्तमे कल्पे । श्रीतिलके विमाने उत्कृष्टस्थितिः सुरो जातः ॥५१९॥ दृष्टिवादश्रुतकथितमेतदाख्यानकं निशम्य पण्डितमरणे दृढां मतिं भावेन निवेशयेत् ॥ ५२० ॥ अनुशिष्टजिनवचनौ द्वावपि भुजङ्गौ महाविषौ घोरौ । अकार्ष्टां कौशिकाश्रमे तनुभ्यां पिपीलिकानां भक्तम् ॥ ५२१ ॥ एको

पंजरसरीरो। बीओ उ नंदणकुले बलुत्ति जक्खो महड्डिओ ॥ ५२२ ॥ १७५७ ॥ हिमचूलसुरुप्पत्ती भद्दग-महिसी य थूलभद्दो य। वेरोसवसमे कहणा सुरभावे दंसणे खमणो ॥ ५२३ ॥ १७५८ ॥ बावीसमाणुपुव्विं तिरिक्खमणुयावि भेसणट्ठाए । विसयाणुकंपरक्खण करेज्ज देवा उ उवसग्गं ॥ ५२४ ॥ १७५९ ॥ संघयण-धिइजुत्तो नवदसपुव्वी सुएण अंगा वा। इंगिणि पाओवगमं पडिवज्जइ एरिसो साहू ॥ ५२५ ॥ १७६० ॥ निच्चल निप्पडिकम्मो निक्खिवए जं जहिं जहा अंगं। एयं पाओवगमं सनिहारिं वा अनीहारिं ॥ ५२६ ॥ ॥ १७६१ ॥ पाओवगमं भणियं समविसमे पायवुव जह पडिओ। नवरं परप्पओगा कंपिज्ज जहा फलतरुव्व ॥ ५२७ ॥ १७६२ ॥ तसपाणबीयरहिए विच्छिण्णवियारथंडिलविसुद्धे। एगंते निद्दोसे उवेंति अब्भुज्जयं मरणं ॥ ५२८ ॥ १७६३ ॥ पुव्वभवियवेरेणं देवो साहरइ कोऽवि पायाले। मा सो चरिमसरीरो न वेअणं किंचि

विमानवासी जातो वरविशुद्धिपञ्जरशरीरः। द्वितीयस्तु नन्दनकुले बल इति यक्षो महर्द्धिकः ॥ ५२२ ॥ हिमचूलसुरोत्पत्तिर्भद्रकमहिषी च स्थूलभद्रश्च । वैरोपशमाय कथनं सुरभावे दर्शने क्षमायुक् ॥५२३॥ द्वाविंशतिमानुपूर्व्या (चिन्तय)। तिर्यङ्मनुष्या अपि भापनार्थं विषयानुकम्पापरक्षणार्थं कुर्युर्देवास्तूपसर्गम् ॥५२४॥ संहननधृतियुक्तो नवदशपूर्वी श्रुतेनाङ्गेन वा। इङ्गिनी पादपोपगमनं प्रतिपद्यते ईदृशः साधुः ॥ ५२५ ॥ निश्चलो निष्प्रतिकर्मा निक्षिपति यद् यत्र यथाङ्गम् । एतत्पादपोपगमनं सनिर्हारं वाऽनिर्हारम् ॥ ५२६ ॥ पादपोपगमनं भणितं समविषमे पादप इव यथा पतितः। नवरं परप्रयोगात्कम्पेत यथा फलतरुरिव ॥ ५२७ ॥ त्रसप्राणबीजरहिते विस्तीर्णे विचारस्थण्डिले विशुद्धे। एकान्ते निर्दोषे उपयान्त्यभ्युद्यतं मरणम् ॥५२८॥ पूर्वभविकवैरेण देवः संहरति कोऽपि पाताले। मा स चरमशरीरो

तिर्यग्दृष्टान्ताः

पाविज्जा ॥ ५२९ ॥ १७६४ ॥ उप्पन्ने उवसग्गे दिव्वे माणुस्सए तिरिक्खे अ। सव्वे पराजिणित्ता पाओवगया पविहरंति ॥ ५३० ॥ १७६५ ॥ जह नाम असी कोसा अन्नो कोसो असीवि खलु अन्नो। इय मे अन्नो जीवो अन्नो देहुत्ति मन्निज्जा ॥ ५३१ ॥ १७६६ ॥ पुव्वावरदाहिणउत्तरेण वाएहिं आवडंतेहिं। जह नवि कंपइ मेरू तह झाणाओ नवि चलंति ॥ ५३२ ॥ १७६७ ॥ पढमम्मि य संघयणे वट्टंते सेलकुड्डसामाणे। तेसिंपिय वुच्छेओ चउदसपुव्वीण वुच्छेए ॥ ५३३ ॥ १७६८ ॥ पुढविदगअगणिमारुयतरुमाइ तसेसु कोइ साहरइ। वोसट्ठचत्तदेहो अहाउअं तं परिक्खिज्जा ॥ ५३४ ॥ १७६९ ॥ देवो नेहेण नए देवागमणं च इंदगमणं वा। जहियं इट्ठा कंता सव्वसुहा हुंति सुहभावा ॥ ५३५ ॥ १७७० ॥ उवसग्गे तिविहेवि य अणुकूले चेव तह य पडिकूले। सम्मं अहियासंतो कम्मक्खयकारओ होइ ॥ ५३६ ॥ १७७१ ॥ एवं पाओवगमं इंगिणि पडिक-

---

न वेदनां काञ्चित् प्राप्नुयात् ॥ ५२९ ॥ उत्पन्नानुपसर्गान् दिव्यान् मानुष्यकांश्च तैरश्चान्। सर्वान् पराजित्य पादपोपगताः प्रविहरन्ति ॥ ५३० ॥ यथा नाम असिः कोशादन्यः कोशोऽसेरपि खल्वन्यः। एवं ममान्यो जीवोऽन्यो देह इति मन्वीत ॥ ५३१ ॥ पूर्वापरदक्षिणोत्तरवैर्वातैरापतद्भिर्यथा नैव कम्पते मेरुः तथा ध्यानान्नैव चलन्ति ॥ ५३२ ॥ प्रथमे च संहनने वर्त्तमाने शैलकुड्यसमाने। तथोऽपि च विच्छेदश्चतुर्दशपूर्विणां विच्छेदे ॥ ५३३ ॥ पृथ्वीदकाग्निमारुततर्वादिषु त्रसेषु च कोऽपि संहरति। व्युत्सृष्टत्यक्तदेहो यथायुष्कं तत्परी(प्रती)क्षेत ॥ ५३४ ॥ देवः स्नेहेन नयेत् देवागमनं चेन्द्रागमनं वा। यत्र मरुद्भिः कान्ता सर्वसुखा भवन्ति शुभभावाः ॥ ५३५ ॥ उपसर्गांस्त्रिविधानपि चानुकूलांश्चैव तथैव प्रतिकूलान्। सम्यग् अध्यासयन् कर्मक्षयकारको भवति ॥ ५३६ ॥ एतत्पादपोपगमनेङ्गिनी-

म्म वण्णियं सुत्ते । तित्थयरगणहरेहि य साहूहि य सेवियमुयारं ॥ ५३७ ॥ १७७२ ॥ सवे सवद्धाए सवन्नू सवकम्मभूमीसु । सवगुरू सवहिया सवे मेरूसु अहिसित्ता ॥ ५३८ ॥ १७७३ ॥ सवाहिवि लद्धीहिं सवेऽवि परीसहे पराइत्ता । सवेऽविय तित्थयरा पाओवगयाउ सिद्धिगया ॥ ५३९ ॥ १७७४ ॥ अवसेसा अणगारा तीयपडुप्पन्नऽणागया सवे । केई पाओवगया पच्चक्खाणिंगिणिं केई ॥ ५४० ॥ १७७५ ॥ सवावि अ अज्जाओ सवेऽवि य पढमसंघयणवज्जा । सवे य देसविरया पच्चक्खाणेण य मरंति ॥ ५४१ ॥ १७७६ ॥ सवसुहप्पभवाओ जीवियसाराओ सवजणिगाओ । आहाराओ रयणं न विज्जए उत्तमं लोए ॥५४२॥ १७७७ ॥ विग्गहगए य सिद्धे मुत्तुं लोगम्मि जंमिया जीवा । सवे सवावत्थं आहारे हुंति आउत्ता ॥ ५४३ ॥ १७७८ ॥ तं तारिसगं रयणं सारं जं सवलोयरयणाणं । सवं परिचइत्ता पाओवगया पविहरंति ॥ ५४४ ॥ १७७९ ॥

परिकर्म वर्णितं सूत्रे । तीर्थंकरगणधरैश्च साधुभिश्च सेवितमुदारम् ॥ ५३७ ॥ सर्वे सर्वाद्धायां सर्वज्ञाः सर्वकर्मभूमिषु । सर्वगुरवः सर्वहिताः सर्वे मेरुष्वभिषिक्ताः ॥ ५३८ ॥ सर्वाभिरपि लब्धिभिर्युताः सर्वानपि परीषहान् पराजित्य । सर्वेऽपि च तीर्थंकराः पादपोपगता एव सिद्धिगताः ॥५३९॥ अवशेषा अनगारा अतीतप्रत्युत्पन्नानागताः सर्वे । केचित्पादपोपगताः इङ्गिनीमरणेन प्रत्याख्यानेन च केचित् ॥५४०॥ सर्वा अपि चार्याः सर्वेऽपि च प्रथमसंहननवर्जाः । सर्वे च देशविरताः प्रत्याख्यानेनैव म्रियन्ते ॥५४१॥ सर्वसुखप्रभवात् जीवितसारात्सर्व(व्यापार)जनकात् । आहारात् उत्तमं रत्नं लोके न विद्यते ॥ ५४२ ॥ विग्रहगतान् सिद्धांश्च मुक्त्वा लोके यावन्तो जीवास्ते । सर्वे सर्वावस्थासु आहारे आयुक्ता भवन्ति ॥५४३॥ तत्तादृशं रत्नं सारं यत्सर्वलोकरत्नानाम् । सर्वं परित्यज्य पादपोपगताः प्रविहरन्ति ॥५४४॥

एयं पाओवगमं निप्पडिकम्मं जिणेहिं पन्नत्तं । तं सोऊणं खमओ ववसायपरक्कमं कुणइ ॥ ५४५ ॥ १७८० ॥ धीरपुरिसपण्णत्ते सप्पुरिसनिसेविए परमरम्मे । धण्णा सिलायलगया निरावयक्खा णिवज्जंति ॥ ५४६ ॥ ॥ १७८१ ॥ सुव्वंति य अणगारा घोरासु भयाणियासु अडवीसुं । गिरिकुहरकंदरासु य विजणेसु य रुक्खहेट्ठेसुं ॥ ५४७ ॥ १७८२ ॥ धीधणियबद्धकच्छा भीया जरमरणजम्मणसयाणं । सेलसिलासयणत्था साहंति उ उत्तमट्ठाइं ॥ ५४८ ॥ १७८३ ॥ दीवोदहिरण्णेसु य खयरावहियासु पुणरवि य तासु । कमलसिरीमहिलादिसु भत्तपरिन्ना कया थीसु ॥ ५४९ ॥ १७८४ ॥ जइ ताव सावयाकुलगिरिकंदरविसमकडगदुग्गासुं । साहिंति उत्तमट्ठं धिइधणियसहायगा धीरा ॥ ५५० ॥ १७८५ ॥ किं पुण अणगारसहायगेण अण्णुन्नसंगहबलेणं । परलोए य न सक्का साहेउं अप्पणो अट्ठं ? ॥५५१॥ १७८६ ॥ समुइन्नेसु अ सुविहिय ! उवसग्गमह-

एतत् पादपोपगमं निष्प्रतिकर्म जिनैः प्रज्ञप्तम् । तच्छ्रुत्वा क्षपको व्यवसायपराक्रमं करोति ॥ ५४५ ॥ धीरपुरुषप्रज्ञप्तान् सत्पुरुषनिषेवितान् परमरम्यान् (भावान्) । धन्याः शिलातलगता निरपेक्षाः प्रपद्यन्ते ॥५४६॥ श्रूयन्ते चानगाराः घोरासु भयानकास्वटवीषु । गिरिकुहरकन्दरासु च विजनेषु च वृक्षाणामधस्तात् ॥५४७॥ धृतिधनबद्धकक्षा भीता जरामरणजन्मशतेभ्यः । शैलशिलाशयनस्थाः साधयन्त्येवोत्तमार्थम् ॥ ५४८ ॥ द्वीपोदध्यरण्येषु च खेचरापहृताभिः पुनरपि च । तासु कमलश्रीमहिलादिभिर्भक्तपरिज्ञा कृता स्त्रीषु ॥ ५४९ ॥ यदि तावत् श्वापदाकुलगिरिकन्दरविषमकटकदुर्गासु साधयन्त्युत्तमार्थं बाढं धृतिसहायका धीराः ॥ ५५० ॥ किं पुनरनगारसहायकेनान्योन्यसंग्रहबलेन । परलोकाय च न शक्यः साधयितुमात्मनोऽर्थः ॥ ५५१ ॥ समुदीर्णेषु च सुविहित ! उपसर्गमहाभयेषु विविधेषु ।

ऽभएसु विविहेसुं। हियएण चिंतणिज्जं रयणनिही एस उवसग्गो ॥ ५५२ ॥ १७८७ ॥ किं जायं जइ मरणं अहं च एगागिओ इहं पाणी । वसिओऽहं तिरियत्ते बहुसो एगागिओ रण्णे ॥ ५५३ ॥ १७८८ ॥ वसिऊणऽवि जणमज्झे वचइ एगागिओ इमो जीवो। मुत्तूण सरीरघरं मच्चुमुहाकड्ढिओ संतो ॥ ५५४ ॥ १७८९ ॥ जह वीहंति अ जीवा विविहाण विहासियाण एगागी। तह संसारगएहिं जीवेहिं विहेसिया अन्ने ॥ ५५५॥ ॥ १७९० ॥ सावयभयाभिभूओ बहूसु अडवीसु निरभिरामासु। सुरहिहरिणमहिससूयरकरवोडियरुक्खछायासु ॥ ५५६ ॥ १७९१ ॥ गयगवयखग्गगंडयवग्घतरच्छच्छभल्लचरियासु । भल्लुंकिकंकदीवियसंचरसऽभावकिण्णासुं ॥ ५५७ ॥ १७९२ ॥ मत्तगइंदनिवाडियभिल्लपुलिंदावकुंडियवणासुं। वसिओऽहं तिरियत्ते भीसणसंसारचारम्मि ॥ ५५८ ॥ १७९३ ॥ कत्थ य मुद्धमिगत्ते बहुसो अडवीसु पयइविसमासु। वग्घ-

हृदयेन चिन्तनीयं रत्ननिधिरेष उपसर्गः ॥ ५५२ ॥ किं जातं यदि मरणं अहं चैकाकीह प्राणी । उषितोऽहं तिर्यक्त्वे बहुश एकाक्यरण्ये ॥ ५५३ ॥ उषित्वाऽपि जनमध्ये व्रजत्येकाक्ययं जीवः । मुक्त्वा शरीरगृहं मृत्युमुखाकर्षितः सन् ॥ ५५४ ॥ यथा बिभ्यति च जीवा विविधेभ्यो विभीषिकाभ्य एकाकिनः । तथा संसारगतैर्जीवैर्विभीषिका अन्याः (सोढाः) ॥५५५॥ श्वापदभयाभिभूतो बहुष्वटवीषु निरभिरामासु । रथिक(सुरभि)हरिणमहिषशूकरखण्डितवृक्षच्छायासु ॥ ५५६ ॥ गजगवयखड्गिगण्डकव्याघ्रतरक्षाच्छभल्लचरितासु । शृगालकङ्कद्वीपिकसद्भावसंचारकीर्णासु ॥ ५५७ ॥ मत्तगजेन्द्रनिपातितभिल्लपुलिन्द्रावकुण्टितवनासु (अटवीषु) । उषितोऽहं तिर्यक्त्वे भीषणे संसारचारके ॥ ५५८ ॥ कचित् मुग्धमृगत्वे बहुशोऽटवीषु प्रकृतिविषमासु । व्याघ्रमुखापतितेन रसितमतिभीतहृदयेन ॥५५९॥ क्वचिदति-

मुहावडिएणं रसियं अइभीयहियएणं ॥ ५५९ ॥ १७९४ ॥ कत्थइ अइदुप्पिक्खो भीसणविगरालघोरवयणोऽहं । आसि महंचिय वग्घो रुरुमहिसवराहविद्दवओ ॥ ५६० ॥ १७९५ ॥ कत्थइ दुव्विहिएहिं रक्खसवेयालभूयरूवेहिं । छलिओ वहिओ य अहं मणुस्सजम्मम्मि निस्सारो ॥ ५६१ ॥ १७९६ ॥ पयइकुडिलम्मि कत्थइ संसारे पाविऊण भूयत्तं । बहुसो उवियमाणो मएवि पीडाविया सत्ता ॥ ५६२ ॥ १७९७ ॥ विरसं आरसमाणो कत्थइ रण्णेसु घाइओ अहयं । सावयगहणम्मि वणे भयभीरू खुभियचित्तोऽहं ॥ ५६३ ॥ ॥ १७९८ ॥ पत्तं विचित्तविरसं दुक्खं संसारसागरगएणं । रसियं च असरणेणं कयंतदंततरगएणं ॥ ५६४ ॥ ॥ १७९९ ॥ तइया कीस न हायइ जीवो जइया सुसाणपरिविद्धं । भल्लुंकिकंकवायससएसु दोकिज्जए देहं ॥ ५६५ ॥ १८०० ॥ मा तं निज्झिणिऊणं देहं मुत्तूण वचए जीवो । सो जीवो अविणासी भणिओ तेलुक्कदं-

---

दुष्प्रेक्ष्यो भीषणविकरालघोरवक्त्रोऽहम् । आसं महानपि च व्याघ्रो रुरुमहिषवराहविद्रावकः ॥ ५६० ॥ कचिद्दुर्विहितै राक्षसवैतालभूतरूपैश्छलितो हतश्चाहं मनुष्यजन्मनि निःसारः ॥ ५६१ ॥ प्रकृतिकुटिले च क्वचित्संसारे प्राप्य भूतत्वं बहुश उद्विजन् मयाऽपि भापिताः [illegible] ॥ ५६२ ॥ विरसमारसन् कचिदरण्येषु घातितोऽहम् । श्वापदगहने वने भयभीरुः क्षुब्धचित्तोऽहम् ॥ ५६३ ॥ प्राप्तं विचित्रवि[illegible] संसारसागरगतेन । रसितं चाशरणेन कृतान्तदन्तान्तर्गतेन ॥५६४॥ तदा कथं न हीयते जीवो यदा (तस्य)श्मशानपरिविद्धः । [illegible] शतेषु [illegible] देहः ॥ ५६५ ॥ तत्तं निर्गिल्य देहं मुक्त्वा व्रजति जीवः स जीवोऽविनाशी भणितस्त्रैलोक्यदर्शिभिः

सीहिं ॥ ५६६ ॥ १८०१ ॥ तं जइ ताव न मुचइ जीवो मरणस्स उव्वियंतोऽवि । तम्हा मज्झ न जुज्जइ दाऊण भयस्स अप्पाणं ॥ ५६७ ॥ १८०२ ॥ एवमणुचिंतयंता सुविहिय! जरमरणभावियमईया । पावंति कयपइन्ना मरणसमाहिं महाभागा ॥ ५६८ ॥ १८०३ ॥ एवं भावियचित्तो संथारवरंमि सुविहिय! सयावि । भावेहि भावणाओ बारस जिणवयणदिट्ठाओ ॥ ५६९ ॥ १८०४ ॥ इह इत्तो चउरंगे चउत्थमग्गं (मंगं) सुसाहुधम्मम्मि । वन्नेइ भावणाओ बारसिमो बारसंगविऊ ॥ ५७० ॥ १८०५ ॥ समणेण सावएण य जाओ निच्चंपि भावणिज्जाओ । दढसंवेगकरीओ विसेसओ उत्तमट्ठम्मि ॥ ५७१ ॥ १८०६ ॥ पढमं अणिच्चभावं असरणयं एगयं च अन्नत्तं । संसारमसुभयावि य विविहं लोगस्सहावं च ॥ ५७२ ॥ १८०७ ॥ कम्मस्स आसवं संवरं च निज्जरणमुत्तमे य गुणे । जिणसासणम्मि बोहिं च दुल्लहं चिंतए मइमं ॥ ५७३ ॥ १८०८ ॥ सव्वट्ठा-

---

॥ ५६६ ॥ तद् यदि तावन्न मुच्यते जीवो मरणादुद्विजन्नपि । तस्मान्मम न युज्यते दातुं भयायात्मानम् ॥ ५६७ ॥ एवमनुचिन्तयन्तः सुविहित! जरामरणभावितमतिकाः । प्राप्नुवन्ति कृतप्रतिज्ञा मरणसमाधिं महाभागाः ॥ ५६८ ॥ एवं भावितचित्तः संस्तारकवरे सुविहित! सदैव भावय भावना द्वादश जिनवचनदृष्टाः ॥ ५६९ ॥ इहेतश्चतुरङ्गे चतुर्थमार्गं सुसाधुधर्मे । वर्णयति भावना द्वादशायं द्वादशाङ्गवित् ॥ ५७० ॥ श्रमणेन श्रावकेण च या नित्यमपि भावनीयाः । दृढसंवेगकारिण्यो विशेषत उत्तमार्थे ॥ ५७१ ॥ प्रथममनित्यभावमशरणतामेकतां चान्यत्वम् । संसारमशुभतामपि च विविधं लोकस्वभावं च ॥ ५७२ ॥ कर्मण आश्रवं संवरं च निर्जरणमुत्तमांश्च गुणान् । जिनशासने बोधिं च दुर्लभां चिन्तयेन्मतिमान् ॥ ५७३ ॥ सर्वस्थानान्यशाश्वतानि इहापि देवलोके च । सुरासुरनरादीनां

णाइं असासयाइं इह चेव देवलोगे य। सुरअसुरनराईणं रिद्धिविसेसा सुहाइं वा ॥ ५७४ ॥ १८०९ ॥ माया-पिईहिं सहवड्ढिएहिं मित्तेहिं पुत्तदारेहिं। एगयओ सहवासो पीई पणओऽविअ अणिच्चो ॥५७५॥१८१०॥ भवणेहिं व वणेहि य सयणासणजाणवाहणाईहिं। संजोगोऽवि अणिच्चो तह परलोगेहिं सह तेहिं ॥ ५७६ ॥ ॥ १८११ ॥ बलवीरियरूवजोव्वणसामग्गीसुभगया वपूसोभा। देहस्स य आरुग्गं असासयं जीवियं चेव ॥५७७॥ १८१२॥ १। जम्मजरामरणभए अभिद्दुए विविहवाहिसंतत्ते। लोगम्मि नत्थि सरणं जिणिंदवरसा-सणं मुत्तुं ॥ ५७८ ॥ १८१३ ॥ आसेहि य हत्थीहि य पव्वयमित्तेहिं निच्चमित्तेहिं। सावरणपहरणेहि य बल-वयमत्तेहिं जोहेहिं ॥ ५७९ ॥ १८१४ ॥ महया भडचडगरपहकरेण अवि चक्कवट्टिणा मच्चू। न य जियपुव्वो केणइ नीइबलेणावि लोगम्मि ॥ ५८० ॥ १८१५ ॥ विविहेहि मंगलेहि य विज्जामंतोसहीपओगेहिं। नवि

ऋद्धिविशेषाः सुखानि च ॥ ५७४ ॥ मातापितृभिः सहवर्द्धितैर्मित्रैः पुत्रदारैः। एकतः सहवासः प्रीतिः प्रणयोऽपि चानित्यः ॥ ५७५ ॥ भवनैर्वा वनैश्च शयनासनयानवाहनादिभिः। संयोगोऽप्यनित्यस्तथा परलोकेऽपि सह तैः ॥ ५७६ ॥ बलवीर्यरूपयौवनसामग्रीसुभगताः वपुःशोभा। देहस्य चारोग्यमशाश्वतं जीवितं चैव ॥५७७॥ जन्मजरामरणभयैरभिद्रुते विविधव्याधिसंतप्ते लोके नास्ति शरणं जिनेन्द्रवर-शासनं मुक्त्वा ॥५७८॥ अश्वैश्च हस्तिभिश्च पर्वतमित्रैर्नित्यमित्रैः। सावरणप्रहरणैश्च बलवयोमत्तैर्योधैः ॥५७९॥ महता भटवृन्दसमूहेनापि चक्रवर्तिना मृत्युः। न च जितपूर्वः केनापि नीतिबलेनापि लोके (मृत्युः) ॥५८०॥ विविधैर्मङ्गलैश्च विद्यामन्त्रौषधिप्रयोगैश्च नैव शक्यस्तारयितुं

सक्का तारेउं मरणा णवि रुण्णसोएहिं ॥ ५८१ ॥ १८१६ ॥ पुत्ता मित्ता य पिया सयणो बंधवजणो अ अत्थो य। न समत्था ताएउं मरणा सिंदावि देवगणा ॥ ५८२ ॥ १८१७ ॥ सयणस्स य मज्झगओ रोगाभिहओ किलिस्सइ इहेगो । सयणोऽवि य से रोगं न विरिंचइ नेव नासेइ ॥ ५८३ ॥ १८१८ ॥ २। मज्झम्मि बंधवाणं इक्को मरइ कलुणरुयंताणं । न य णं अन्नेति तओ बंधुजणो नेव दाराइं ॥ ५८४ ॥ १८१९ ॥ इक्को करेइ कम्मं फलमवि तस्सेक्कओ समणुहवइ । इक्को जायइ मरइ य परलोअं इक्कओ जाई ॥ ५८५ ॥ १८२० ॥ पत्तेयं पत्तेयं नियगं कम्मफलमणुहवंताणं। को कस्स जए सयणो? को कस्स य परजणो भणिओ ? ॥५८६॥१८२१॥ को केण समं जायइ को केण समं य परभवं जाई। को वा करेइ किंची कस्स व को कं नियत्तेइ? ॥५८७॥१८२२॥ अणु-

---

मरणान्नैव च रुण्णशोकेभ्यः (रुदितशोकैः) ॥५८१॥ पुत्राः मित्राणि च पिता स्वजनो बान्धवजनोऽर्थश्च। न समर्थास्त्रातुं मरणात्सेन्द्रा अपि देवगणाः ॥ ५८२ ॥ स्वजनस्यापि मध्यगतो रोगाभिहतः क्लिश्यते इहैकः। स्वजनोऽपि च तस्य रोगं न विभजति नैव नाशयति ॥५८३॥ बान्धवानां मध्ये एको म्रियते करुणं रुदताम् । न चैनमन्वेति सको बन्धुजनो नैव च दाराः ॥ ५८४ ॥ एकः करोति कर्म फलमपि तस्यैककः समनुभवति । एको जायते म्रियते च परलोकमेकको याति ॥ ५८५ ॥ प्रत्येकं २ निजकं कर्मफलमनुभवतां कः कस्य जगति स्वजनः? को वा कस्य परजनो भणितः ? ॥५८६॥ कः केन समं जायते? कः केन समं च परभवं याति? । को वा करोति किञ्चित्? कस्यापि च कः कं निवर्त्तयति ॥ ५८७ ॥ अनुशोचत्यन्यजनमन्यभवान्तरगतं तु बालजनः । नैव शोचन्त्यात्मानं क्लिश्यन्तं भवसमुद्रे

सोअइ अण्णजणं अन्नभवंतरगयं तु बालजणो। नवि सोयइ अप्पाणं किलिस्समाणं भवसमुद्दे ॥ ५८८ ॥ ॥१८२३॥ ३। अन्नं इमं सरीरं अन्नोऽहं बंधवाविमे अन्ने। एवं नाऊण खमं कुसलस्स न तं खमं काउं? ॥५८९॥ ॥१८२४॥ ४। हा! जह मोहियमइणा सुग्गइमग्गं अजाणमाणेणं। भीमे भवकंतारे सुचिरं भमियं भयकरम्मि ॥ ५९० ॥ १८२५ ॥ जोणिसयसहस्सेसु य असइं जायं मयं वऽणेगासु ।. संजोगविप्पओगा पत्ता दुक्खाणि य बहूणि ॥ ५९१ ॥ १८२६ ॥ सग्गेसु य नरगेसु य माणुस्से तह तिरिक्खजोणीसुं । जायं मयं च बहुसो संसारे संसरंतेणं ॥ ५९२ ॥ १८२७ ॥ निब्भत्थणावमाणणवहबंधणरुंधणा धणविणासो । णेगा य रोग-सोगा पत्ता जाईसहस्सेसुं ॥ ५९३ ॥ १८२८ ॥ सो नत्थि इहोगासो लोए वालग्गकोडिमित्तोऽवि । जम्म-णमरणाबाहा अणेगसो जत्थ न य पत्ता ॥ ५९४ ॥ १८२९ ॥ सव्वाणि सव्वलोए रूवी दव्वाणि पत्तपुव्वाणि ।

॥५८८॥ अन्यदिदं शरीरं अन्योऽहं बान्धवा अपीमेऽन्ये। एवं क्षमं ज्ञात्वा कुशलस्य तत्कर्तुं क्षमं न ॥५८९॥ हा! यथा मोहितमतिना सुगतिमार्गमजानता। भीमे भवकान्तारे सुचिरं भ्रान्तं भयङ्करे ॥ ५९० ॥ योनिशतसहस्रेषु चासकृत् जातं मृतं वाऽनेकासु जातिषु। संयोगविप्रयोगाः प्राप्ता दुःखानि च बहूनि ॥ ५९१ ॥ स्वर्गेषु च नरकेषु च मानुष्ये तथा तिर्यग्योनिषु । जातं मृतं च बहुशः संसारे संसरता ॥ ५९२ ॥ निर्भर्त्सनाऽपमाननवधबन्धनरोधा धनविनाशः । अनेके च रोगशोकाः प्राप्ता जातिसहस्रेषु ॥ ५९३ ॥ स नास्तीहावकाशो लोके वालाग्रकोटिमात्रोऽपि । जन्ममरणाबाधा अनेकशो यत्र न प्राप्ताः ॥५९४॥ सर्वाणि सर्वलोके रूपिद्रव्याणि प्राप्तपूर्वाणि ।

देहोवमवरपरिभोगयाइ दुक्खेसु य बहुसुं ॥ ५९५ ॥ १८३० ॥ संबंधिबंधवत्ते सव्वे जीवा अणेगसो मज्झं । विविहवहवेरजणया दासा सामी य मे आसी ॥ ५९६ ॥ १८३१ ॥ लोगसहावो धी धी जत्थ व माया मया हवइ धूया । पुत्तोऽवि य होइ पिया पियावि पुत्तत्तणमुवेइ ॥ ५९७ ॥ १८३२ ॥ जत्थ पियपुत्तगस्सवि माया छाया भवंतरगयस्स । तुट्ठा खायइ मंसं इत्तो किं कट्ठयरमन्नं? ॥ ५९८ ॥ १८३३ ॥ धी संसारो जहियं जुवाणओ परमरूवगव्वियओ । मरिऊण जायइ किमी तत्थेव कलेवरे नियए ॥ ५९९ ॥ १८३४ ॥ बहुसो अणुभूयाइं अईयकालम्मि सव्वदुक्खाइं । पाविहिइ पुणो दुक्खं न करेहिइ जो जणो धम्मं ॥ ६०० ॥ १८३५ ॥ ५ । धम्मेण विणा जिणदेसिएण नन्नत्थ अत्थि किंचि सुहं । ठाणं वा कज्जं वा सदेवमणुयासुरे लोए ॥ ६०१ ॥ ॥ १८३६ ॥ अत्थं धम्मं कामं जाणि य कज्जाणि तिन्नि मिच्छंति । जं तत्थ धम्मकज्जं तं सुभमियराणि असु-

देहोपस्करपरिभोगतया दुःखेषु च बहुषु ॥ ५९५ ॥ सम्बन्धिबान्धवत्वे सर्वे जीवा अनेकशो मम । विविधवधवैरजनका दासाः स्वामिनश्च मे आसन् ॥ ५९६ ॥ लोकस्वभावं धिग् धिग् यत्र च माता मृता भवति दुहिता । पुत्रोऽपि च भवति पिता पिताऽपि पुत्रत्वमुपयाति ॥५९७॥ यत्र प्रियपुत्रस्यापि माता छायया भवान्तरगतस्य । तुष्टा खादति मांसं किमितोऽन्यत्कष्टकरम्? ॥५९८॥ धिक् संसारं यत्र युवा परमरूपगर्वितः । मृत्वा जायते कृमिस्तत्रैव कलेवरे निजके ॥ ५९९ ॥ बहुशोऽनुभूतान्यतीतकाले सर्वदुःखानि । प्राप्स्यति पुनर्दुःखं न करिष्यति यो जनो धर्मम् ॥ ६०० ॥ धर्मेण विना जिनदेशितेन नान्यत्रास्ति किञ्चित्सुखम् । स्थानं वा कार्यं वा सदेवमनुजासुरे लोके ॥ ६०१ ॥ अर्थं धर्मं कामं यानि च कार्याणि त्रीणि इच्छन्ति । यत्तत्र धर्मकार्यं तच्छुभमितरे अशुभे ॥ ६०२ ॥

भाणि ॥ ६०२ ॥ १८३७ ॥ आयासकिलेसाणं वेराणं आगरो भयकरो य। बहुदुक्खदुग्गइकरो अत्थो मूलं अणत्थाणं ॥ ६०३ ॥ १८३८ ॥ किच्छाहि पाविउं जे पत्ता बहुभयकिलेसदोसकरा । तक्खणसुहा बहुदुहा संसारविवद्धणा कामा ॥६०४॥ १८३९ ॥ ६। नत्थि इहं संसारे ठाणं किंचिवि निरुवद्दुयं नाम। ससुरासुरेसु मणुए नरएसु तिरिक्खजोणीसुं ॥ ६०५ ॥ १८४० ॥ बहुदुक्खपीलियाणं महमूढाणं अणप्पवसगाणं। तिरियाणं नत्थि सुहं नेरइयाणं कओ चेव? ॥ ६०६ ॥ १८४१ ॥ एयगब्भवास जम्मणवाहिजरामरणरोगसोगेहिं। अभिभूए माणुस्से बहुदोसेहिं न सुहमत्थि ॥ ६०७ ॥ १८४२ ॥ मंसट्ठियसंघाए मुत्तपुरीसभरिए नवच्छिद्दे। असुइं परिस्सवंते सुहं सरीरम्मि किं अत्थि? ॥ ६०८ ॥ १८४३ ॥ इट्ठजणविप्पओगो चवणभयं चेव देवलोगाओ। एयारिसाणि सग्गे देवावि दुहाणि पाविंति ॥ ६०९ ॥ १८४४ ॥ ईसाविसायमयकोहलोहदोसेहिं

आयासक्लेशानां वैराणामाकरो भयंकरश्च। बहुदुःखदुर्गतिकरो मूलमर्थोऽनर्थानाम् ॥६०३॥ कृच्छ्रैः प्राप्तुं यान् (शक्यं) ये च प्राप्ता बहुभयक्लेशदोषकराः। तत्क्षणसुखा बहुदुःखाः संसारविवर्द्धनाः कामाः ॥ ६०४ ॥ नास्तीह संसारे स्थानं किञ्चिदपि निरुपद्रुतं नाम। ससुरासुरेषु मनुजेषु नरकेषु तिर्यग्योनिषु च॥ ६०५ ॥ बहुदुःखपीडितानां मतिमूढानामनात्मवशानाम्। तिरश्चां नास्ति सुखं नैरयिकाणां कुतश्चैव ॥६०६॥ एतगर्भवासजन्मव्याधिजरामरणरोगशोकैः। अभिभूते मानुष्ये बहुदोषैर्न सुखमस्ति ॥६०७॥ मांसास्थिसंघाते मूत्रपुरीषभृते नवच्छिद्रे। अशुचि परिश्रवति शुभं शरीरे किमस्ति? ॥ ६०८ ॥ इष्टजनविप्रयोगश्च्यवनभयं चैव देवलोकात्। एतादृशानि स्वर्गे देवा अपि दुःखानि प्राप्नुवन्ति ॥ ६०९ ॥ ईर्ष्याविषादमदक्रोधलोभैर्दोषैरेवमादिभिः । देवा अपि च समभिभूतास्तेष्वपि च कुतः सुखमस्ति?

एवमाईहिं। देवावि सम्मभिभूया तेसुवि य कओ सुहं अत्थि? ॥६१०॥ १८४५॥ ७। एरिसयदोसपुण्णे खुत्तो संसारसायरे जीवो। जं अइचिरं किलिस्सइ तं आसवहेउअं सबं ॥ ६११ ॥ १८४६ ॥ रागद्दोसपमत्तो इंदियवसओ करेइ कम्माइं। आसवदारेहिं अविगुहेहिं तिविहेण करणेणं ॥६१२॥ १८४७ ॥ धिधी मोहो जेणिह हियकामो खलु स पावमायरइ। न हु पावं हवइ हियं विसं जहा जीवियत्थिस्स ॥ ६१३॥१८४८॥ रागस्स य दोसस्स य धिरत्थु जं नाम सद्दहंतोऽवि। पावेसु कुणइ भावं आउरविज्जव अहिएसुं ॥ ६१४॥ १८४९ ॥ लोभेण अहव घत्थो कज्जं न गणेइ आयअहियंपि। अइलोहेण विणस्सइ मच्छुव जहा गलं गिलिओ ॥६१५॥ ॥१८५०॥ अत्थं धम्मं कामं तिण्णवि बुद्धो जणो परिच्चयइ। ताइं करेइ जेहि उ (न) किलिस्सइ इहं परभवे य ॥ ६१६ ॥ १८५१ ॥ हुंति अजुत्तस्स विणासगाणि पंचिंदियाणि पुरिसस्स। उरगा इव उग्गविसा गहिया

॥ ६१० ॥ ईदृग्दोषपूर्णे मग्नः संसारसागरे जीवः। यदतिचिरं क्लिश्यति तदाश्रवहेतुकं सर्वम् ॥ ६११ ॥ रागद्वेषप्रमत्त इन्द्रियवशगः करोति कर्माणि। आश्रवद्वारैरविगूहितैस्त्रिविधेन करणेन ॥ ६१२ ॥ धिग् धिग् मोहं येनेह हितकामः खलु स पापमाचरति। नैव पापं भवति हितं विषं यथा जीवितार्थिनः ॥ ६१३ ॥ रागं च द्वेषं च धिगस्तु यन्नाम श्रद्दधानोऽपि। पापेषु करोति भावमातुरवैद्य इवाहितेषु ॥६१४॥ लोभेनाथवा ग्रस्तः कार्यं न गणयति आत्माहितमपि। अतिलोभेन विनश्यति मत्स्य इव यथा गलं गिलितः ॥६१५॥ अर्थं धर्मं कामं त्रीनपि बुधो जनः परित्यजति। तानि करोति यैस्तु (न) क्लिश्यतीह परभवे च ॥६१६॥ भवन्त्ययुक्तस्य विनाशकानि पञ्चे-

मंतोसहीहिं विणा ॥ ६१७ ॥ १८५२ ॥ आसवदारेहिं सया हिंसाईएहिं कम्ममासवइ। जह नावाइ विणासो छिद्देहिं जलं उयहिमज्झे ॥ ६१८॥१८५३ ॥ ८। कम्मासवदाराइं निरुंभियव्वाइं इंदियाइं च। हंतव्वा य कसाया तिविहंतिविहेण मुक्खत्थं ॥ ६१९ ॥ १८५४ ॥ निग्गहिय कसाएहिं आसवा मूलओ हया हुंति। अहियाहारे मुक्के रोगा इव आउरजणस्स ॥ ६२० ॥ १८५५ ॥ नाणेण य झाणेण य तवोबलेण य बला निरुंभंति। इंदियविसयकसाया धरिया तुरगा व रज्जूहिं ॥ ६२१ ॥ १८५६ ॥ हुंति गुणकारगाइं सुयरज्जूहिं धणियं नियमियाइं। नियगाणि इंदियाइं जइणो तुरगा इव सुदंता ॥ ६२२ ॥ १८५७ ॥ मणवयणकायजोगा जे भणिया करणसण्णिया तिण्णि। ते जुत्तस्स गुणकरा हुंति अजुत्तस्स दोसकरा ॥ ६२३ ॥ १८५८ ॥ जो सम्मं भूयाइं

न्द्रियाणि पुरुषस्य। उरगा इवोग्रविषाः मन्त्रौषधिभिर्विना गृहीताः ॥ ६१७ ॥ आस्रवद्वारैः सदा हिंसादिभिः कर्मास्रवति। यथा नावो विनाशश्छिद्रैर्जलधिमध्ये जलमास्रवन्त्याः (तथाऽऽस्रवैर्जीवस्य)॥ ६१८॥ कर्मास्रवद्वाराणि निरोद्धव्यानीन्द्रियाणि च। हन्तव्याश्च कषायास्त्रिविधत्रिविधेन मोक्षार्थम् ॥ ६१९॥ निगृहीतेषु कषायेषु आस्रवा मूलतो हता भवन्ति। अहिताहारे मुक्ते रोगा इवातुरजनस्य ॥ ६२० ॥ ज्ञानेन च ध्यानेन च तपोबलेन च बलान्निरुध्यन्ते। इन्द्रियविषयकषाया धृतास्तुरगा इव रज्जुभिः ॥ ६२१ ॥ भवन्ति गुणकारकाणि श्रुतरज्जुभिरत्यर्थं नियमितानि। निजकानीन्द्रियाणि यतेस्तुरगा इव सुदान्ताः ॥ ६२२ ॥ मनोवचनकाययोगा ये भणिताः करणसंज्ञितास्त्रयस्ते युक्तस्य गुणकरा भवन्त्ययुक्तस्य दोषकराः ॥ ६२३ ॥ यः सम्यग् भूतान् पश्यति भूतांश्चात्मभूतान् कर्ममलेन न लिप्यते स संवृतास्रवद्वारः

एवमाईहिं। देवावि समभिभूया तेसुवि य कओ सुहं अत्थि? ॥६१०॥ १८४५॥ ७। एरिसयदोसपुण्णे खुत्तो संसारसायरे जीवो। जं अइचिरं किलिस्सइ तं आसवहेउअं सव्वं ॥ ६११ ॥ १८४६ ॥ रागद्दोसपमत्तो इंदियवसओ करेइ कम्माइं। आसवदारेहिं अविगुहेहिं तिविहेण करणेणं ॥६१२॥ १८४७ ॥ धिधी मोहो जेणिह हियकामो खलु स पावमायरइ। न हु पावं हवइ हियं विसं जहा जीवियत्थिस्स ॥ ६१३॥१८४८ ॥ रागस्स य दोसस्स य धिरत्थु जं नाम सद्दहंतोऽवि। पावेसु कुणइ भावं आउरविज्ज्व अहिएसुं ॥ ६१४॥ १८४९ ॥ लोभेण अहव घत्थो कज्जं न गणेइ आयअहियंपि। अइलोहेण विणस्सइ मच्छुव्व जहा गलं गिलिओ ॥६१५॥ ॥१८५०॥ अत्थं धम्मं कामं तिण्णिवि बुद्धो जणो परिच्चयइ। ताइं करेइ जेहि उ (न) किलिस्सइ इहं परभवे य ॥ ६१६ ॥ १८५१ ॥ हुंति अजुत्तस्स विणासगाणि पंचिंदियाणि पुरिसस्स। उरगा इव उग्गविसा गहिया

॥ ६१० ॥ ईदृग्दोषपूर्णे मग्नः संसारसागरे जीवः। यदतिचिरं क्लिश्यति तदाश्रवहेतुकं सर्वम् ॥ ६११ ॥ रागद्वेषप्रमत्त इन्द्रियवशगः करोति कर्माणि। आश्रवद्वारैरविगूहितैस्त्रिविधेन करणेन ॥ ६१२ ॥ धिग् धिग् मोहं येनेह हितकामः खलु स पापमाचरति। नैव पापं भवति हितं विषं यथा जीवितार्थिनः ॥ ६१३ ॥ रागं च द्वेषं च धिगस्तु यन्नाम श्रद्दधानोऽपि। पापेषु करोति भावमातुरवैद्य इवाहितेषु ॥६१४॥ लोभेनाथवा ग्रस्तः कार्यं न गणयति आत्माहितमपि। अतिलोभेन विनश्यति मत्स्य इव यथा गलं गिलितः ॥६१५॥ अर्थं धर्मं कामं त्रीनपि बुधो जनः परित्यजति। तानि करोति यैस्तु (न) क्लिश्यतीह परभवे च ॥६१६॥ भवन्त्ययुक्तस्य विनाशकानि पञ्चे-

विजाणयाहि आसन्नं से पयं परमं ॥ ६३१ ॥ १८६६ ॥ ११॥ दुग्गो भयकंतारे भममाणेहिं सुचिरं पणट्ठेहिं । दिट्ठो जिणोवदिट्ठो सुगगइमग्गो कहवि लद्धो ॥ ६३२ ॥ १८६७ ॥ माणुस्सदेसकुलकालजाइइंदियबलोवयाणं च । विन्नाणं सद्धा दंसणं च दुलहं सुसाहूणं ॥ ६३३॥१८६८ ॥ पत्तेसुवि एएसुं मोहस्सुदएण दुल्लहो सुपहो । कुपहबहुपत्तणेण य विसयसुहाणं च लोभेणं ॥ ६३४ ॥ १८६९ ॥ सो य पहो उवलद्धो जस्स जए बाहिरो जणो बहुओ । संपत्तिवि य न चिरं तम्हा न खमो पमाओ मे ॥ ६३५ ॥ १८७० ॥ जह जह दढप्पइण्णो समणो वेरग्गभावणं कुणइ । तह तह असुभं आयवहयं व सीयं खयमुवेइ ॥ ६३६ ॥ १८७१ ॥ एगअहोरत्तेणवि दढपरिणामा अणुत्तरं जंति । कंडरिओ पुंडरिओ अहरगईउड्ढगमणेसुं ॥ ६३७ ॥ १८७२ ॥ १२॥ बारसवि भावणाओ एवं संखेवओ समत्ताओ । भावेमाणो जीवो जाओ समुवेइ वेरग्गं ॥ ६३८ ॥ १८७३ ॥

यथा दोषोपरमो यथा यथा विषयेषु भवति वैराग्यम् । तथा २ विजानीहि आसन्नमथ पदं परमम् ॥ ६३१ ॥ भवकान्तारे भ्राम्यद्भिः सुचिरप्रणष्टैर्दृष्टो दुर्गो जिनोपदिष्टः सुगतिमार्गः कथमपि च लब्धः ॥ ६३२ ॥ मानुष्यदेशकुलकालजातीन्द्रियबलोपचयाश्च । विज्ञानं श्रद्धा सुसाधूनां दर्शनं च दुर्लभम् ॥ ६३३ ॥ प्राप्तेष्वपि एतेषु मोहस्योदयेन दुर्लभः सुपथः । कुपथबहुत्वेन च विषयसुखानां च लोभेन ॥६३४॥ स च पन्थाः उपलब्धो यस्माज्जगति बाह्यो जनो बहुकः । संप्राप्तोऽपि न चिरं तस्मान्न क्षमः प्रमादो भवताम् ॥ ६३५ ॥ यथा यथा दृढप्रतिज्ञः श्रमणो वैराग्यभावनां करोति तथा तथाऽशुभमातपहतमिव शीतं क्षयमुपयाति ॥ ६३६ ॥ एकेनाहोरात्रेणापि दृढपरिणामा अनुत्तरं यान्ति । कण्डरीकः पुण्डरीकः (च) अधमगत्यूर्ध्वगमनयोः(ज्ञाते) ॥ ६३७ ॥ द्वादशापि भावना एवं संक्षेपतः समाप्ताः ।

पाहइ भूए अ अप्पभूए य। कम्ममलेण न लिप्पइ सो संवरियासवदुवारो ॥ ६२४ ॥ १८५९ ॥ ९। धण्णा सत्त हियाइं सुणंति धण्णा करंति सुणियाइं । धण्णा सुग्गइमग्गं मरंति धण्णा गया सिद्धिं ॥ ६२५ ॥ १८६० ॥ धण्णा कलत्तनियलेहिं विप्पमुक्का सुसत्तसंजुत्ता । वारीओव गयवरा घरवारीओवि निप्फिडिया ॥ ६२६ ॥ ॥ १८६१ ॥ धण्णा (उ) करंति तवं संजमजोगेहिं कम्ममट्ठविहं । तवसलिलेणं मुणिणो धुणंति पोराणयं कम्मं ॥ ६२७ ॥ १८६२ ॥ नाणमयवायसहिओ सीलुज्जलिओ तवो मओ अग्गी । संसारकरणबीयं दहइ दवग्गी व तणरासिं ॥ ६२८ ॥ १८६३ ॥ १०। इणमो सुगइगइपहो सुदेसिओ उज्झिओ य जिणवरेहिं । ते धन्ना जे एयं पहमणवज्जं पवज्जंति ॥ ६२९ ॥ १८६४ ॥ जाहे य पावियव्वं इह परलोए य होइ कल्लाणं । ता एयं जिणकहियं पडिवज्जइ भावओ धम्मं ॥ ६३० ॥ १८६५ ॥ जह जह दोसोवरमो जह जह विसएसु होइ वेरग्गं । तह तह

॥ ६२४ ॥ धन्याः सत्त्वा हितानि शृण्वन्ति धन्याः कुर्वन्ति श्रुतानि । धन्याः सुगतिमार्गे (यथा तथा) म्रियन्ते धन्या गताः सिद्धिम् ॥ ६२५ ॥ धन्याः कलत्रनिगडेभ्यो विप्रमुक्ताः सुसत्त्वसंयुक्ताः । वारीभ्य इव गजवराः गृहवारीतो निष्फिटिताः ॥ ६२६ ॥ धन्यास्तु कुर्वन्ति तपः संयमयोगैः कर्माष्टविधम् (क्षपयन्ति) । तपःसलिलेन मुनयो धुन्वन्ति पौराणिकं कर्म ॥ ६२७ ॥ ज्ञानमयवातसहितं शीलोज्ज्वलं तपो मतोऽग्निः । संसारकरणबीजं दहति दवाग्निरिव तृणराशिम् ॥६२८॥ अयं सुगतिगमनपथः सुदेशित उज्झितश्च जिनवरैः । ते धन्या ये एनं पन्थानमनवद्यं प्रपद्यन्ते ॥ ६२९ ॥ यदा च प्राप्तव्यमिह परलोके च भवति कल्याणम् । तदेनं जिनकथितं प्रतिपद्यते भावतो धर्मम् ॥ ६३० ॥ यथा

विजाणयाहि आसन्नं से पयं परमं ॥ ६३१ ॥ १८६६ ॥ ११। दुग्गो भयकंतारे भममाणेहिं सुचिरं पणट्ठेहिं । दिट्ठो जिणोवदिट्ठो सुग्गइमग्गो कहवि लद्धो ॥ ६३२ ॥ १८६७ ॥ माणुस्सदेसकुलकालजाइइंदियबलोवयाणं च । विन्नाणं सद्धा दंसणं च दुलहं सुसाहूणं ॥ ६३३॥१८६८ ॥ पत्तेसुवि एएसुं मोहस्सुदएण दुल्लहो सुपहो । कुपहबहुयत्तणेण य विसयसुहाणं च लोभेणं ॥ ६३४ ॥ १८६९ ॥ सो य पहो उवलद्धो जस्स जए बाहिरो जणो बहुओ । संपत्तिचिय न चिरं तम्हा न खमो पमाओ भे ॥ ६३५ ॥ १८७० ॥ जह जह दढप्पइण्णो समणो वेरग्गभावणं कुणइ । तह तह असुभं आयवइयं व सीयं खयमुवेइ ॥ ६३६ ॥ १८७१ ॥ एगअहोरत्तेणवि दढपरिणामा अणुत्तरं जंति । कंडरिओ पुंडरिओ अहरगईउड्ढगमणेसुं ॥ ६३७ ॥ १८७२ ॥ १२। बारसवि भावणाओ एवं संखेवओ समत्ताओ । भावेमाणो जीवो जाओ समुवेइ वेरग्गं ॥ ६३८ ॥ १८७३ ॥

यथा दोषोपरमो यथा यथा विषयेषु भवति वैराग्यम् । तथा २ विजानीहि आसन्नमथ पदं परमम् ॥ ६३१ ॥ भवकान्तारे भ्राम्यद्भिः सुचिरप्रणष्टैर्दृष्टो दुर्गो जिनोपदिष्टः सुगतिमार्गः कथमपि च लब्धः ॥ ६३२ ॥ मानुष्यदेशकुलकालजातीन्द्रियबलोपचयाश्च । विज्ञानं श्रद्धा सुसाधूनां दर्शनं च दुर्लभम् ॥ ६३३ ॥ प्राप्तेष्वपि एतेषु मोहस्योदयेन दुर्लभः सुपथः । कुपथबहुत्वेन च विषयसुखानां च लोभेन ॥६३४॥ स च पन्थाः उपलब्धो यस्माज्जगति बाह्यो जनो बहुकः । संप्राप्तोऽपि न चिरं तस्मान्न क्षमः प्रमादो भवताम् ॥ ६३५ ॥ यथा यथा दृढप्रतिज्ञः श्रमणो वैराग्यभावनां करोति तथा तथाऽशुभमातपहतमिव शीतं क्षयमुपयाति ॥ ६३६ ॥ एकेनाहोरात्रेणापि दृढपरिणामा अनुत्तरं यान्ति । कण्डरीकः पुण्डरीकः (च) अधमगत्यूर्ध्वगमनयोः(ज्ञाते) ॥ ६३७ ॥ द्वादशापि भावना एवं संक्षेपतः समाप्ताः ।

भाविज्ज भावणाओ पालिज्ज वयाइं रयणसरिसाइं। पडिपुण्णपावखमणे अइरा सिद्धिंपि पावहिसि ॥६३९॥ ॥१८७४॥ कत्थइ सुहं सुरसमं कत्थइ निरओवमं हवइ दुक्खं। कत्थइ तिरियसरित्थं माणुसजाई बहुविचित्ता ॥ ६४० ॥ १८७५ ॥ दट्ठूणवि अप्पसुहं माणुस्सं पोगदोस (सोग) संजुत्तं। सुट्ठुवि हियमुवइट्ठं कज्जं न मुणेइ मूढजणो ॥ ६४१ ॥ १८७६ ॥ जह नाम पट्टणगओ संते मुल्लंमि मूढभावेणं। न लहंति नरा लाहं माणुसभावं तहा पत्ता ॥ ६४२ ॥१८७७॥ संपत्ते बलविरिए सब्भावपरिक्खणं अजाणंता। न लहंति बोहिलाभं दुग्गइ-मग्गं च पावंति ॥ ६४३ ॥ १८७८ ॥ अम्मापियरो भाया भज्जा पुत्ता सरीर अत्थो य। भवसागरंमि घोरे न हुंति ताणं च सरणं च ॥ ६४४ ॥ १८७९ ॥ नवि माया नवि य पिया न पुत्तदारा न चेव बंधुजणो। नवि य धणं नवि धन्नं दुक्खमुइन्नं उवसमेंति ॥ ६४५ ॥ १८८० ॥ जइया सयणिज्जगओ दुक्खत्तो सयणबंधुपरि-

भावयन् जीवो याः समुपयाति वैराग्यम् ॥ ६३८ ॥ भावयेः भावनाः पालयेः व्रतानि रत्नसदृशानि। प्रतिपूर्णपापक्षपणानि अचिरात्सिद्धिमपि प्राप्स्यसि ॥ ६३९ ॥ क्वचित् सुखं सुरसमं क्वचिन्निरयोपमं भवति दुःखम्। क्वचित्तिर्यक्सदृशं मनुष्यजातिर्बहुविचित्रा ॥ ६४० ॥ दृष्ट्वाऽप्यल्पसुखं मानुष्यं नैकदोषसंयुक्तम्। सुष्ठ्वपि हितमुपदिष्टं कार्यं न जानाति मूढजनः ॥ ६४१ ॥ यथा नाम पत्तनगतः सति मूल्ये मूढभावेन। न लभंते नरा लाभं मनुष्यभावं तथा प्राप्ताः ॥ ६४२ ॥ संप्राप्ते बलवीर्ये सद्भावपरीक्षणमजानानाः। न लभन्ते बोधिलाभं दुर्गतिमार्गं च प्राप्नुवन्ति ॥६४३॥ मातापितरौ भ्राता भार्या पुत्राः शरीरमर्थश्च। भवसागरे घोरे न भवन्ति त्राणं च शरणं च ॥६४४॥ नैव माता नैव च पिता न पुत्रदारा नैव च बन्धुजनः। नैव च धनं नैव च धान्यं दुःखमुदीर्णमुपशामयन्ति ॥६४५॥ यदा शय-

॥ १८८८ ॥ जस्स न छुहा ण तण्हा नय सीउण्हं न दुक्खमुक्किट्ठं । न य असुहय सरीरं तस्सऽसणाईसु किं कज्जं ? ॥ ६५४ ॥ १८८९ ॥ जह निंबदुमुप्पन्नो कीडो कडुयंपि मन्नए महुरं । तह मुक्खसुहपरुक्खा संसारदुहं सुहं बिंति ॥ ६५५ ॥ १८९० ॥ जे कडुयदुमुप्पन्ना कीडा वरकप्पपायवपरुक्खा । तेसिं विसालवल्ली विसं व सग्गो य मुक्खो य ॥ ६५६ ॥ १८९१ ॥ तह परतित्थियकीडा विसयविसंकुरविमूढदिट्ठीया । जिणसासणकप्पतरुवरपारुक्खरसा किलिस्संति ॥ ६५७ ॥ १८९२ ॥ तम्हा सुक्खमहातरुसासयसिवफलयसुक्खसत्तेणं । मोत्तूण लोगसण्णं पंडियमरणेण मरियव्वं ॥ ६५८ ॥ १८९३ ॥ जिणमयभाविअचित्तो लोगसुईमलविरेयणं काउं । धम्मंमि तओ झाणे सुक्के य मइं निवेसेह ॥ ६५९ ॥ १८९४ ॥ सुणह-जह जिणवयणामय (रस)-

---

लोकाः ॥ ६५३ ॥ यस्य न क्षुत् न तृड् न च शीतोष्णं न दुःखमुत्कृष्टं । न चाशुचिकं शरीरं तस्याशनादिभिः किं कार्यम् ? ॥ ६५४ ॥ यथा निम्बद्रुमोत्पन्नः कीटः कटुकमपि मन्यते मधुरम् । तथा परोक्षमोक्षसुखाः संसारदुःखं सुखं ब्रुवते ॥ ६५५ ॥ ये कटुकद्रुमोत्पन्नाः कीटाः परोक्षवरकल्पपादपाः । तेषां विशाल(सुख)वल्ली विषवत्स्वर्गश्च मोक्षश्च ॥ ६५६ ॥ तथा परतीर्थिककीटा विषयविषाङ्कुरविमूढदृष्टिकाः । परोक्षजिनशासनकल्पतरुवररसाः क्लिश्यन्ति ॥६५७॥ तस्मात्सौख्यमहातरुशाश्वतशिवफलकसौख्यसक्तेन(जीवेन) । मुक्त्वा लोकसञ्ज्ञां पण्डितमरणेन मर्त्तव्यम् ॥ ६५८ ॥ जिनमतभावितचित्तो लोकश्रुतिमलविरेचनं कृत्वा । धर्म्ये ततो ध्याने शुक्ले च मतिं निवेशयेत् ॥ ६५९ ॥ शृणुत-यथा जिनवचनामृतरसभावितहृदयेन ध्यानव्यापारः । करणीयः श्रमणेन यद् ध्यानं ये(ते)षु ध्यातव्यम् ॥ ६६० ॥

भावियहियएण झाणवावारो। करणिज्जो समणेणं जं झाणं जेसु झायव्वं ॥ ६६० ॥ १८९५ ॥ इति संलेहणासुयं ॥ एयं मरणविभत्तिंमरणविसोहिं च नाम गुणरयणं। मरणसमाही तइयं संलेहणसुयं चउत्थं च ॥ ६६१ ॥ १८९६ ॥ पंचम भत्तपरिण्णा छट्ठं आउरपच्चक्खाणं च। सत्तम महपच्चक्खाणं अट्ठम आराहणपइण्णो ॥ ६६२ ॥ १८९७ ॥ इमाओ अट्ठ सुयाओ भावा उ गहियंमि लेस अत्थाओ। मरणविभत्ती रइयं बिय नाम मरणसमाहिं च ॥ ६६३॥ १८९८॥ इति सिरिमरणविभत्तीपइण्णयं संमत्तं ॥८॥ इति संलेखनाश्रुतम् ॥

॥ इति श्रीमरणविभक्तिप्रकीर्णकं समाप्तम् ॥ १० ॥

एतत् मरणविभक्तिः मरणविशोधिश्च नाम गुणरत्नम्। मरणसमाधिस्तृतीयं संलेखनाश्रुतं चतुर्थं च ॥ १ ॥

पञ्चमं भक्तपरिज्ञा षष्ठमातुरप्रत्याख्यानं च। सप्तमं महाप्रत्याख्यानं अष्टममाराधनाप्रकीर्णकम् ॥ २ ॥

एतेभ्योऽष्टभ्यः श्रुतेभ्यो भावेनावगृह्यार्थलेशम्। मरणविभक्ती रचिता द्वितीयं नाम मरणसमाधिः ॥ ३ ॥ इति श्रीमरणसमाधिः ॥

इति श्रीचतुःशरणादि मरणसमाध्यन्तं प्रकीर्णकदशकं समाप्तिमगमत्

इति श्रीआगमोदयसमितिग्रन्थोद्धारे ग्रन्थांकः ४६.

इति चतुःशरणादीनि मरणसमाध्यन्तानि दश प्रकीर्णकानि सच्छायानि समाप्तानि ।

इति श्रीआगमोदयसमितिग्रन्थोद्धारे, ग्रन्थाङ्कः-४६.

इति चतुःशरणादीनि मरणसमाध्यन्तानि दश प्रकीर्णकानि
सच्छायानि समाप्तानि ।

इति श्रीआगमोदयसमितिग्रन्थोद्धारे, ग्रन्थाङ्कः-४६.